
ધી નવમ્રજાત પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં મણીલાલ જનવાલ શહે જાણ્યું
દે. લીકાંટા રોડ, અમદાવાદ.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

પ્રસ્તાવના.

“ અચિન્ત્યાવ્યક્તરૂપાય, નિર્ગુણાય ગુણાત્મને ।

સમસ્તજગદાધારમૂર્ત્યે, બ્રહ્મણે નમઃ ॥ ”

જ્યોતિષશાસ્ત્ર આર્યાવર્તનિવાસી હિન્દુઓનું સર્વસ્વ છે. જ્યોતિષશાસ્ત્ર વિના હિન્દુઓ કંઈપણ કાર્ય કરતા નહતા; હજી પણ કરતા નથી. જ્યોતિષ શાસ્ત્ર ગર્ભમાં પ્રવેશ કરે છે, ત્યારથી તે મરણ પર્યન્ત અને મરણ પછી પણ જ્યોતિષ શાસ્ત્ર સાથે હિન્દુ મંતાનનો મંબંધ રહે છે. હિન્દુઓને આ પ્રમાણે તેની આવશ્યકતા અનિવાર્ય હોવાથી દરેક હિન્દુભાઈઓને થોડા વધતા પ્રમાણમાં તેનો અભ્યાસ જરૂરી છે.

કાલમાં કાલપુરુષના અચિન્તનીય વ્યાપારથી આપણા ધનરૂપ જ્યોતિષવિદ્યાનો પૂર્વમાં ઉદય પામેલો સૂર્ય પશ્ચિમ તરફ પ્રયાણ કરી રહ્યો છે. જ્યારે આપણું તે તરફ દુર્લભ છે. વળી આ શાસ્ત્ર તે આપણાં હિન્દુઓના પ્રાણસમ વેદનારાયણનું ઉત્તમાંગમાં પણ ઉત્કૃષ્ટતમ નેત્રરૂપી અંગનું સ્થાન ભોગવે છે. તે બાબત સર્વશાસ્ત્રવેત્તા ગણકચક્રચૂડામણિ આચાર્યવર્ય ભગવાન ભાસ્કરાચાર્ય લખે છે કે ॥ વેદચક્ષુઃ કિલેદં સ્મૃતં જ્યોતિષં મુખ્યતા ચાક્ષમધ્યેઽસ્ય તેનોચ્યતે । સંયુતોઽપીતરૈઃ કર્ણનાસાદિભિશ્ચક્ષુપાઙ્ગેન હીનો ન કિશ્ચિત્કરઃ । તસ્માદ્વિજૈરધ્યયનીયમેતત્પુણ્યં રહસ્યં પરમં ચ તત્ત્વમ્ । યો જ્યોતિષં વેત્તિ નરઃ સ સમ્યગ્ધર્માર્થકામ્ભાલ્ભતે યશશ્ચ આ પ્રમાણે બીજા આચાર્યોએ પણ કહ્યું છે કે—સિદ્ધાન્તસંહિતા હોરારૂપસ્કન્ધત્રયાત્મકમ્ । વેદસ્ય નિર્મલં ચક્ષુર્જ્યોતિઃ શાસ્ત્રમકલ્મષમ્ । વિનૈતદ્વિલં શ્રોતં સ્માર્તં કર્મ ન સિદ્ધયતિ તસ્માજ્ઞગદ્વિતાયૈવેદં બ્રહ્મણા નિર્મિતં પુરા ॥ ભાસ્કરાચાર્યે તો ત્રણ

પ્રત્યય સાધન પુણ્ય પરમતત્વ તરીકે વર્ણવ્યું છે આ પ્રમાણે આ શાસ્ત્ર શ્રીતરમાર્તકર્માનુક્રાંતોક્યોગી હોવાથી મુખ્ય અંગ છે કારણ કે તે કર્મોના સમારભ વગેરેમાં કાનનિર્ણય માટે આ શાસ્ત્ર જ જરૂરી છે આટલા ઉપરથી એ પણ સાથે સાથે ક્ષિત થાય છે, કે જ્યોતિષશાસ્ત્ર તે એક અતિ પ્રાચીન શાસ્ત્ર છે કારણ કે ભારતવાસીએ ના પ્રાચુર્ય વેદ અતિ પ્રાચીન છે જ, તો તેની સાથે અગભાવથી રહેલ આ જ્યોતિષશાસ્ત્ર તે પણ તેની સાથે સાથે જ અતિ પ્રાચીન છે કારણ કે તેમનો અભિગમ છે અદેશ્ય નિત્ય છે

વળી ગીજી રીતે જોતાં આ શાસ્ત્ર તે એક ગણિતમય પ્રત્યક્ષ શાસ્ત્ર છે કારણ કે તેની રચના તે પ્રત્યક્ષ સૂર્ય, ચંદ્ર વગેરેને અવલંબીને છે અને તેને લઈને જ તે જોવા શાસ્ત્રો કરતાં મુખ્યતા ભોગવે છે તેને માટે કહ્યું છે કે ॥ ચિફળન્યયશાસ્ત્રાણિ વિવાદસ્તેષુ કેયલમ્ । સફલ જ્યોતિષ શાસ્ત્ર ચન્દ્રાકા યન્ન સાક્ષિણૌ ॥ આવી રીતે શાસ્ત્રવાદની દૃષ્ટિથી, જુદાવાદથી દૃષ્ટિથી પણ જ્યોતિષશાસ્ત્ર અત્યંત ઉપયોગી વસ્તુ છે વળી એક મહત્વની વાત એ પણ છે કે જેના ઉપર આ મથની રચના કરવામાં આવી છે તે બાબત એ છે કે ॥ યદુપચિતમમ્યજન્મનિ શુભાશુભ તસ્ય કર્મણ પત્તિમ્ । વ્યજયન્તિ શાસ્ત્રમેતત્તમસિ દ્રવ્યાણિદીપદ્વ ॥ કર્મ્માજિત પૂર્વમને સદાદિ યત્તસ્ય પત્તિ સમમિવ્યનત્તિ ॥ અન્ય જન્મમાં શુભાશુભ તેમજ મિત્ર કર્મો કરવામાં આવ્યા હોય તેના ફળને ક્યા ક્યારે કેવી રીતે કેટલું ભોગવવાનું છે વગેરે આ પ્રકારકારક શાસ્ત્ર અધારમાં પડેલી ચીજોને યથાર્થિતિમાં દીવાનો પ્રકાર જેમ બતાવે છે તેમ બતાવી આપે છે અને તે જાણવાથી મનુષ્ય તેના શાસ્ત્રાદિ શાસ્ત્રોક્ત વિધિઓથી પ્રતિકાર કરી શકે છે કદાચ કોઈ પૂર્વજન્મને ન માને (માનવો તો જરૂર જોઈએ) પગ્નુ લાવિષ્યની બાબત જ્યોતિષ બતાવે છે એ રીતે પણ આવા લોકો માટે આ શાસ્ત્ર જરૂર છે.

આ પ્રમાણે અત્યંત પ્રાચીન, પ્રત્યક્ષ, ત્રિવર્ગસાધન લોકોપયોગી શાસ્ત્રની સામાન્ય રીતે દરેકને જરૂર હોવાથી દરેક તેનો સહેલાઈથી અભ્યાસ કરી શકે તેને માટે આ શાસ્ત્રના એક દેશરૂપ આ અન્યનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આ અન્યને બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યો છે. તેમાં પહેલા ભાગમાં જાતકપ્રકરણને અનુસરી ગણિત, તથા ગણિતોપયોગી (ગણિતમાં રાહત આપનાર) કાષ્ટકો તેમજ ગ્રહલાઘવના ગ્રહો સાધવા સુદ્ધાંતના કાષ્ટકો, દિનમાનાદિનાં કાષ્ટકો (જેવા કે) પડવર્ગ, દશાના, ભુક્તભોગ્યનાં કાષ્ટકો, વળી જુદી જુદી જાતની દશાઓના સિદ્ધ કોઠાઓ તથા ફલાદેશ જાણવા અને કહેવા માટે ગ્રહફળ ભાવફળ, યોગાનુયોગનું ફળ સંપૂર્ણરીતે વર્ણવી ધણી જીણવટથી તે વિષય પણ ચર્ચ્યો છે. વળી વાંચકને સહેજે તે પણ માલુમ પડે છે કે જાતક વિભાગના ફલાદેશના વિષયમાં અન્યકર્તાએ જૃહજાતક, જાતકપારિજાતક, પારાશરીહોરા, સર્વાર્થચિંતામણી વગેરે અન્યોના સહકાર સાધી આ વિષય વર્ણવ્યો છે. આમ સામાન્ય રીતે બીજા કાષ્ટ પણ જાતક અન્યની જાતક વિષયમાં ઉણપ ન જણાય એવી રીતે અન્યનો પહેલો ભાગ પૂરો કરવામાં આવ્યો છે.

અન્યના બીજા ભાગમાં હાલમાં જ્યોતિષશાસ્ત્રમાં આગળ પડતો ભાગ ભોગવતા તાજિત વિષયનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, તે પણ વર્ષફલ કરનારને તથા જોનાર કહેનારને અત્યંત ઉપયોગી છે. આ પ્રમાણે તાજિક તેમજ જાતકના વિષયથી સંપૂર્ણ આ અન્ય બનેલો છે. આ અન્ય સરસાતથી તે અંત સુધી આખોય આપણી માતૃભાષા (ગુજરાતી) માં લખાયેલો હોવાથી તેમજ ભાષા સરલ હોવાથી ભાષા સંબંધી થોડું જ્ઞાન ધરાવનાર જ્યોતિષના શોખીન માણસોને, તેમજ ધંધાવાળાઓને પણ સારા પ્રમાણમાં ઉપયોગી થઈ પડે તેમ છે.

આવી રીતે આ એક ઉપયોગી અને આદ્ય અન્ય પ્રગટ કરતાં તેના પ્રકટ કરાવે જરૂર થમ પડે જ ને થમ લઈ તેઓએ તે કામ પૂરું કર્યું છે અને તે જદલ તેમને મારા હાર્દિક ધન્યવાદ અને સપ્રેમ આશિર્વાદ છે, સાથે ઈશ્વરને મારી પ્રાર્થના પણ છે કે, તે તેઓને સદ્ધુષ્ટિ અર્થે અને આવી રીતે વાગવાર આવા લોકોપયોગી ગ્રંથોના પ્રકાશનથી જન સેવા કરે. હતિચમ્

હી:—મણિશંકર ચકુરામ ઠાકર. (નાદિલવાળા)
જ્યોતિષાચાર્ય અને જ્યોતિ:શાસ્ત્ર માર્તંડ.

નિ.... વે.....દ ....ન.

પરમાત્માની કૃપાથી, મારા જેવા એક સાધારણ મનુષ્યને હાથે, જ્યોતિષશાસ્ત્રમાં પ્રવેશ કરવા ઇચ્છતા સામાન્ય અક્ષરજ્ઞાનવાળા પુરુષો માટે એક સમર્થ ગુરૂની ગરજ સારે એવો આ ગ્રંથ તૈયાર થશે કે કેમ એવો મને સ્વપ્ને પણ ખ્યાલ ન હતો. પરંતુ કાળ સર્વને સંયોગ આપે છે તે મુજબ મને પણ સંયોગ પ્રાપ્ત થતાં આ કામ આરંભથી ધૃતિ પર્વત થયું.

હું કંઈ મહાન જ્યોતિષી કે જ્યોતિષશાસ્ત્રનો બહુચતુર વિદ્વાન પંડિત નથી, અથવા મેં સંપૂર્ણ જ્યોતિષશાસ્ત્ર જોયું વાંચ્યું કે સાંભળ્યું પણ નથી. જ્યોતિષશાસ્ત્ર એક અમુલ્ય અને અગમ્ય વિદ્યા છે તેને તત્વતઃ જાણવી એ તો આકાશને મુઠીમાં લેવા જેવી વાત છે; પરંતુ આ દિશા તરફ ઈશ્વરી પ્રેરણાજન મને પ્રેરે છે તે મુજબ પ્રેરાઈ મધુ મહિકાની માફક પૂર્વાચાર્યોએ રચેલા ગ્રંથોરૂપી પુષ્પોમાંથી સારરૂપ મધુ સંચય કરી આ શાસ્ત્રમાં રસ લેવા ઇચ્છતા બંધુઓને માટે ગ્રંથ તૈયાર કર્યો છે. માફ અંતઃકરણ ચોક્કસ ખાત્રી આપે છે કે આ ગ્રંથ અભ્યાસકોને સંપૂર્ણ મદદગાર થશેજ. મારો એવો દાવો નથી કે આ ગ્રંથ મેં મારા નવા આવિષ્કારોથી રચ્યો છે કે મેં આની અંદર જાણાવેલી દરેક બાબતો કસી કસીને સિદ્ધરૂપે જ ધરી છે. મેં તો ફક્ત અનેક ગ્રંથોમાંથી દોહન કરી સારરૂપ ભાગને જ્યોતિષશાસ્ત્રના અભ્યાસકોને મદદ માટે સંગ્રહિત કર્યો છે; જે વિદ્વાનો પોતાને સમર્થ જ્યોતિષશાસ્ત્ર નિષ્ણાત માનતા હોય, જેઓને એક પ્રૌઢ જ્યોતિષી હોવાનું ધમક હોય તેમને માટે આ ગ્રંથ નથી.

મારી પહેલાં આવો ગ્રંથ તૈયાર કરવાનું સાહસ જે ત્રણ વખત ચયેલું છે છતાં મને ખાત્રી છે કે આ ગ્રંથ મારી આગળનાં ગ્રંથકારોના ગ્રંથો કરતાં કંઈક નવીનતા જરૂર આપશે.

આ સ્થળે અથ લખવાના મારા ઉત્સાહને વધારનાર અને આ અથના પ્રકાશક બીચુત ચંદુલાલ સાકરલાલ ઠાકોરનો આભાર માનુ તો અસ્થાને નથીજ.

આ પુસ્તક તૈયાર થવા બદલ પરમકૃપાળુ પરમાત્માનો અત કૃતજ્ઞપૂર્વક આભાર માની વાચકો પ્રત્યે અથની નુકલિઓ માટે ક્ષમા માગુ છું. જો વાચક મધુચોને મુધારો વધારો કરવાનું આવશ્યક જણાય તે વિના સકાયે મને લખશે તો તેને યોગ્ય કરવા બીજી આવૃત્તિમાં ચલ્ન કરીશ, અને જીવકાર માનીશ . . . . . હાર્દિ કમ

વિ ૨ ૧૯૬૪
ધનતેરસ
તા ૨૦-૧૦-૧૯૭૮

હી કૃપાશક્તી.—

અચેકર્તા

અનુક્રમણિકા

જ્યોતિષ શાસ્ત્ર શિક્ષણ ભાગ. ૧

(૧) સંજ્ઞા પ્રકરણ	પૃષ્ઠ ૧ થી ૩૬
(૨) જન્મ પ્રકરણ	પૃષ્ઠ ૩૬ થી ૬૯
(૩) ગણિત પ્રકરણ	પૃષ્ઠ ૭૦ થી ૧૪૭
(૪) જાતકકલાદેશ પ્રકરણ	પૃષ્ઠ ૧૪૮ થી ૩૭૧

ભાગ બીજો.

(૧) પ્રકરણ તાજિક વિભાગ	પૃષ્ઠ ૩૭૨ થી ૪૦૪
(૨) ભાવકળ પદ્ધતિ	પૃષ્ઠ ૪૦૫ થી ૪૨૮
(૩) પોડશ પ્રકરણ	પૃષ્ઠ ૪૨૯ થી ૪૭૬

સંજ્ઞા પ્રકરણ પૃષ્ઠ ૧ થી ૩૬

જ્યોતિષશાસ્ત્ર અને ગ્રંથકારનો હેતુ ૨ થી ૩, આ શાસ્ત્રના બેદ કલ્પ યુગ મન્વંતરનું જ્ઞાન સંવત્સરોના નામ અને બેદ ૪, સંવતપરથી જુદા જુદા સન લાવવાની રીતિ ૫, સંવત્સર સંખ્યા ૬, સંવત બદલવાના નિયમ ૬, અન્ય અને ગોળ ઝડતુઓ ૮, માસ ૮, તિથિ વાર. નક્ષત્રની સમજ ૧૧, અવકલ્પક નક્ષત્ર કોષ્ટક ૧૪, નક્ષત્રનાં સ્વરૂપ, મુસલમાની પારસી ખ્રિસ્તી વગેરેને જ્યોતિષશાસ્ત્ર સંબંધ ૧૮ અહોનું ગોચર કળ ૧૯, ગોચરકળનાં અપવાદ ૨૧, અહોનો કળ આપવાનો સમય ૨૩, કઈ ધાતુને પાચે અહ બેઠો છે તેનો નિર્ણય ૨૩, પનોતી બાળત ખુલાસો અને કળ ૨૪, અહ કઈ જાતનો રોગ કરશે ? ૨૫ દગ્ધગ્રહ, અહોનું ચુદ્ધ, વક્રીગ્રહ, અસ્તગ્રહ ૨૬, ઉદય અસ્ત વક્ર માર્ગના દિવસો ૨૭, રાજાદિ અધિકાર, અહોરૂપ મહાપુરૂષ, અહોના સ્વામી ૨૮, અહોના રંગ અહોની દિશા કૂર અહો અને સૌમ્ય અહો, સ્ત્રીપુરુષ સંજ્ઞા, જાતિ, ગુણ, સ્વરૂપ, ૨૯ ધાતુઓમાં સ્થાન, વસ્ત્રો વગેરે અહોનું વર્ણન. અહોની દષ્ટિ, સમય, રસ અને સ્વાદ ૩૦૦ નસર્ગમૈત્રી, અહોના ઉચ્ચ-નીચ મૂલ ત્રિકોણ વગેરે સમજણ ૩૧,

બગવાન સમય, બગવાન દિશા બગવાન કાળ મધ્યમાન વગેરે વર્ણન રાશિગણત સંપૂર્ણ વર્ણન ૩૨ રાશિનો શરીરમાં વિભાગ ૩૫ યોગ અને તેના નામ કરણ, વિષ્ટિ વગેરે સમજ ૩૬.

(૧) જન્મ પ્રકરણ પૃષ્ઠ ૩૬ થી ૬૯

જન્મ દાષમની આવશ્યકતા. દાષમની સમજ ૪૪ થી, કલાક પરથી ૪૪ થી લાવવાની રીત, ૨૮૩૬ દાષમની સમજ ૩૭ પંચાંગની સમજ, હિંદુસ્તાનના મુખ્ય માસોના અક્ષાંશ, રેખાંશ, ૨૮૩૬ દાષમ અને રથાનિક વચ્ચે અંતર ૩૮ થી ૫૩, ૪૪ દિવસ સુધીના રાશિ અંશલાવવાની રીત. દિનમાન લાવવાની રીત ૫૫, દિનમાન ૫૫ ૫૬, દિનમાનમાં ફેરફાર કરવાની રીત ૫૬, કાલ સમી કરણ પ્રાણિક અને ઉદ્યાસ્ત સૂક્ષ્મ કરણ ૫૮, લગ્નપત્ર, કાલ્યુ લગ્ન લાવવાની રીત ૬૦, જન્મશ્વર લખવાની રીત ૬૨, તથા ઉદાહરણ વર્ણ પુરુષાકાર અને સ્ત્રી આકાર ચક્રની સમજ ૬૩ વર્ણ અને વર્તનું ફળ નામ પાઠવાની રીત ૬૪, જન્મશ્વરનો નમુનો ૬૫, બાળકના જન્મનો ખરાબ સમય અને નક્ષત્ર યોગ વગેરેમાં નેષ્ટ ફળ અનુકૂળ મળ અને તેનું ફળ તથા ખીળ કુર્બોગિનું વર્ણન ૬૬ થી ૬૯.

(૩) ગણિત પ્રકરણ પૃષ્ઠ ૭૦ થી ૧૪૭

જન્મપત્રિકા કરવાને ઉપયોગી ગણિત, અહર્જણ લાવવાની રીત અને ઉદાહરણ ૭૦, અહર્જણપરથી વાર લાવવાની રીત, મધ્યમગ્રહ સાધન ૫૫, મધ્યમગ્રહના કોણિક સૂચ, ચંદ્ર ઉચ્ચ મધ્યમચંદ્ર, રાહુ, મંગળ, શુક્ર કેન્દ્ર, ગુરુ. શુક્ર કેન્દ્ર, ચત્રિ વગેરે મધ્યમ ગ્રહ સાધવાની સારિણી ૭૭-૮૧ સ્પષ્ટગ્રહનો સંસ્કાર, જુનાંચ સૂચમંદફળ સારિણી ૭૪ સૂર્યોદય દિનમાન તથા લગ્નમાન વગેરે માટે દેશાંતર સારિણી ૮૬, સ્પષ્ટચંદ્ર લાવવાની રીત, સ્પષ્ટ ચંદ્ર માટે ત્રિકૂળ સંસ્કાર, સ્પષ્ટ ચંદ્રની ગતિ ૮૯, ચંદ્ર મંદફળ સારિણી ૯૦, જોમાદિ પંચ તારા સ્પષ્ટીકરણ, ઉદ્યાસ્તાદિ અંશો, ઉદ્યાસ્ત માર્ગ લાવવાની રીત જોમ

શીઘ્ર ફળ કોષ્ટક ૯૪, ભૌમ મંદ ફળ કોષ્ટક ૭૮, બુધ શીઘ્રફળ ૯૭, બુધ મંદ ફળ સારિણી ૯૮, ગુરુ શીઘ્રફળ ૯૯-૧૦૦, ગુરુ મંદ ફળ સારિણી ૧૦૧, શુક્ર શીઘ્ર ફળ ૧૦૨, શુક્ર મંદફળ સારિણી ૧૦૪. શનિ શીઘ્ર ફળ ૧૦૫, શનિ મંદ ફળ સારિણી ૧૦૭, મંગળ અને શુક્ર માટે પુનઃ સંસ્કાર અને સૂર્યાદિ સ્પષ્ટ કરેલનું ઉદાહરણ ૧૦૮.

સ્પષ્ટ લગ્ન લાવવાની રીત, ૧૦૯ લભાપરથી ચરખાંડ ૬૩, લગ્નમાન અને નત તથા ઉજત અને દશમ ચતુર્થ લાવનું સાધન. ૧૧૨, અમદાવાદના સ્વદેશોદય, લંકાદય વગેરેનું માન ૧૧૩, લાવ અને સંસિ કરવાની રીત ચલિત કરવાની રીત ૧૧૩, લાવફળ લાવવાની રીત પડ્વર્ગ કુંડલીઓ લાવવાની રીત પડ્વર્ગની સમજ ૧૧૪, પડ્વર્ગ કોષ્ટક ૧૧૫ થી ૧૧૮, મૈત્રી ભેદ, સમક વર્ગ લાવવાની રીત સમક વર્ગબળ ૧૧૯, કારક ગ્રહની સમજ પિતાની કુંડળી માતાની કુંડળી, ભાઈની કુંડળી, મિત્રની કુંડળી, પુત્રની કુંડળી, સ્ત્રીની કુંડળી આયુષ્ય કુંડલી, કારકાંશ કુંડલી ૧૨૦, દષ્ટિ લાવવાની રીત, સારિણી પરથી દષ્ટિ લાવવાની રીત ૧૨૧, સૂર્યચંદ્ર બુધ, શુક્રની દષ્ટિની સારિણી ૧૨૨, મંગળની દષ્ટિ ૧૨૩, ગુરુની દષ્ટિ ૧૨૪, શનિની દષ્ટિ ૧૨૫, દષ્ટિ સ્પષ્ટ લાવવા હરક અને ગુણક-૧૨૬, ગ્રહોની અવસ્થા લાવવાની રીત, ઉચ્ચરશ્મિ ૧૨૭, અષ્ટક વર્ગનાં કોષ્ટક ૧૨૮, અષ્ટક વર્ગ લાવવાની રીત, રેખિકચયક, ત્રાયાવસ્થા ૧૨૯, પડભયક સર્વતોભદ્રચક્ર સંક્રાંતિચક્ર, ગોચરચક્ર, પ્રમદષ્ટ્રા, સૂર્યકાલાનલ, અને અર્ધચંદ્ર, મધ્યમાયુ, ૧૩૦, મધ્યમાયુ સાધવાની સારિણી ૧૩૧ થી ૧૩૩, મહાદશા પ્રકરણ અષ્ટોત્તરદશાની રીત અને ભૂક્તભોગ્યનો ખુલાસો ૧૩૪, શનિ દશા માટેની જુદી રીત દશા સંકળવાની રીત ૧૩૫, નક્ષત્ર પૂર્ણ ચતા ભુગ્ત જાણવા સારિણી ૧૩૬, કોષ્ટક ૧૩૭ થી ૧૪૦, શનિ દશા માટે ઉપયોગી સારિણી ૧૪૧-૧૪૨, અષ્ટોત્તરી મહાદશામાં અંતર્દશાઓ ૧૪૩ અંતર્દશા લાવવાની રીત, ઉપદશા વિંશોત્તરી દશા ૧૪૪, યોગિની ૧૨૭,

વિશેતગીદશામાં અંતર્દશાઓનું ક્રોષ્ટક ૧૪૫, યોગીની દશામાં અંતર્દશાનું ક્રોષ્ટક ૧૪૬

(૪) જાત ફળાદેશ પ્રકરણ પૃષ્ઠ ૧૪૮ થી ૪૭૧

મેવતસરનું ફળ ૧૪૮ થી ૧૫૩ અપનનું ફળ, ગોળનું ફળ
 ઋષ્ટુમાં જન્મનું ફળ ૧૫૩, દરેક મહિનાઓનું ફળ ૧૫૪, પક્ષ મુજબ
 ફળ, દિવસ અથવા રાત્રે જન્મનું ફળ ૧૫૫, તિથિ મુજબ ફળ
 ૧૫૬ વાર પ્રમાણે જન્મનું નક્ષત્ર પ્રમાણે જન્મનું ફળ ૧૫૮ થી
 ૧૬૩, યોગ પ્રમાણે જન્મનું ફળ ૧૬૩, કરણ પ્રમાણે જન્મનું ફળ
 ૧૬૫, ગડાત વિષે અને તેનું ફળ ૧૬૬, મણ પ્રમાણે જન્મનું ફળ
 લગ્ન પ્રમાણે જન્મનું ફળ ૧૬૭, ઉપરનાં ફળ માટે ખુનાસો, રીષ્ટ
 યોગ રીષ્ટ ભગ યોગ ૧૬૯ થી ૧૭૪, ભાવ પ્રમાણે મહા ફળ સર્વનું
 ભગ વગેરે ભાવમાં રહેલાથી થતું ફળ ૧૭૫, ચંદ્રનું ફળ ૧૭૭
 મંગળનું ફળ ૧૭૮, સુખનું પળ ૧૭૯, ગુરુનું ફળ ૧૮૧, શુક્રનું ફળ
 ૧૮૨, શનિનું ફળ ૧૮૩, રાહુનું ફળ ૧૮૬, કેતુનું ફળ ૧૮૬, વધુ
 ખુનાસો ૧૮૮, મહોની દષ્ટિ બાબતનું ફળ ૧૮૯, સર્વની દષ્ટિ ૧૯૦
 ચંદ્રની દષ્ટિ ફળ ૧૯૧, મંગળની દષ્ટિનું ફળ ૧૯૨, સુખની દષ્ટિનું
 ફળ ૧૯૨, ગુરુની દષ્ટિનું ફળ ૧૯૪, શુક્રની દષ્ટિ બાબત ૧૯૫,
 શનિની દષ્ટિ બાબત ૧૯૬ રાહુની દષ્ટિ બાબત ૧૯૭, મહોની
 પરસ્પર દષ્ટિ બાબત ૧૯૮ થી ૨૦૧, પદ્મવર્ગફળ વર્ણન ૨૦૧,
 હોરા કુઠની વિષે ૨૦૨, દ્વયકાણુ કુઠલી વિષે ૨૦૩, સપ્તમાશ
 કુઠની વિષે ૨૦૪, નવમાસ કુઠલી બાબત ૨૦૫, દ્વાદશાશ કુઠલી
 ૨૦૭, ત્રિશાશ કુઠલી ૨૦૮ સપ્તકવર્ગના બળ બાબત અને યોગ
 પ્રકરણ ૨૦૯, જન્મકુઠલી કે ચલિત કુઠલી પ્રમાણ મજાવી તેનો
 નિર્ણય તમા રાજયોગની મહત્તા ૨૦૯ થી ૨૧૨, રાજયોગ અને તેના
 જુદા જુદા ૨૧૨ થી ૨૧૪, બીવીસ રાજયોગ બેદ ૨૧૪ થી
 ૧૮૬, બીજા રાજ યોગો ૨૧૯, રાજયોગ ભગ વિષે ૨૧૯, રાજ
 યોગનું ફળ મળવાનો સમય ૨૨૦, ૪૫ મહાપુરુષયોગ ૨૨૨,
 નાળસ, રેળજી, મુસલ નલ માલા વગેરે યોગ ૨૨૪,

શકટ, વિહંગ, અંગારક, હળ, વજ્ર, યવ, કમળ વાપી વગેરે
 યોગ ધૂપ શર, શક્તિ, દંડ, નૌ, પુટ, છત્ર, ચાત્ર અર્ધચંદ્ર અને
 તેના ભેદ, સમુદ્ર ચક્રવીણા, દામીની, પાસ કેદાદ, શુભ યુગ ગોળ.
 વગેરે યોગો તેનાં ફળ સાથે ૨૨૪ થી ૨૨૮, યોગો માટે ખુલાસો,
 ચંદ્રયોગ બાબત ૨૨૮, ચંદ્ર અધિયોગ સુનક્ષ, અનક્ષ, દુર્ધરા, ક્રમ
 દુમ વગેરે યોગોતું વર્ણન ભેદ અને ફળ ૨૦૮ થી ૨૩૧, સૂર્યયોગ
 વૌશિ, વૈશિ જાભયત્રય યોગો અને ફળ ૨૩૧, પ્રવજ્યા યોગ વિષે
 ૨૩૨ થી ૨૩૩, દ્વિગ્રહ યોગ અને તેનું ફળ ૨૩૩ થી ૨૩૮,
 ચતુગ્રહયોગ અને તેનું ફળ ૨૩૮ થી ૨૪૧, પંચગ્રહ યોગ અને તેનું
 ફળ ૨૪૧ થી ૨૪૩, છગ્રહોના યોગ અને ફળ ૨૪૩,
 મિશ્રયોગ પ્રકરણ-નિર પત્ય યોગ ૨૪૪, મૃત ગ્રજ યોગ, મહા-
 સાગર યોગ, ચમકૃતિ યોગ, મહિષાકૃતિ યોગ, માતૃધાત યોગ, દરીદ્ર-
 વિધાતક યોગ ૨૪૫, ત્રિશુધાતી યોગ, શક્રયોગ, વિલાસ હાનીયોગશૂન્ય
 યોગ ઇલાસર્પ યોગ, વિક્ષ યોગ, અમ યોગ, દારણ્યુયોગ ૨૪૬-૨૪૭
 દારણ્યુયોગ, ચંદ્રયોગ, અદ્ભૂતસાગરયોગ, અર્ધાદ્ભૂત સાગરયોગ, સાગરયોગ
 વિપાક્રયોગ, પાતયોગ, નંદ્યોગ, ઐન્દ્રયોગ, શ્રીનંદ્યોગ વિપત્તિયોગ,
 ચક્રદામિનીયોગ, પુટયોગ, રાજયોગ, અનુભવયોગ, ૨૪૭-૨૪૮,
 સુખયોગ, કપાલયોગ, પીશાચયોગ વિનાશયોગ વાગભવયોગ આનંદયોગ
 અનુમાનયોગ, રાજમાન્યયોગ, પોતાના બાહુબળથી ધન મેળવનાર,
 પતિત અને દરિદ્રી સ્ત્રીમરણ થાય તેવોયોગ, સ્ત્રિસહિત
 હિનઅંગયોગ, જીતેન્દ્રિય થનારયોગ, પોતાના કુળમાં ગ્રેષ્ઠ થવાનો યોગ
 વાંઝણી સ્ત્રીનેયોગ, સ્ત્રીપુત્રથી રહિત કરનાર યોગ, તીર્થ યાત્રા કરનાર,
 જલયોગ અને તેનું ફળ ચોર અને ચોરથી અવધવ કપાવાના યોગ
 ૨૪૫-૨૫૩, ભીક્ષા માંગનાર અતિશય લોભી નીચકામ કરનાર. સ્ત્રી
 સાથે પુશ્ચયોગ ૨૩૨. વૃદ્ધાસ્ત્રી અનેવૃદ્ધ પુરુષ, દુઃખ-ભોગનાર
 વંશકેદક, શિષ્યશાસ્ત્રને બળુનાર. દાસીથી જન્મેલો, ચાંડાલ થવાનો
 યોગ કુલપાંસુયોગ. અંધ થવાનો યોગ, મ્લેચ્છ થવાનો યોગ, સ્ત્રીવિષે
 યોગ, ૨૫૩-૨૫૫ નીચ જાતિનો પણ ઉચ્ચ જોવો યોગ. પ્રભહત્યા

કરનાર બાલકતા કરનાર, પશુદિસક, પક્ષીદિસક, નોકર થવાના યોગ
 ૨૫૫-૨૫૮ ધનવાન થવાના યોગોમાં એક દળર બે દળર, ત્રણ
 દળર આઠ દળર, દસ દળર, વસ્યાધિપતિ એકાધિપતિ, ત્રણ
 લાખ કે વધુ ધનવાન કોટવાધિપતિ કરજી ભરનાર, કરજીમાં મસ્ત રહે
 તેવો યોગ, જ્યોતિષ જાણનાર, ૨૫૮ થી ૨૬૦ ન્યાયશાસ્ત્ર જાણનાર
 શબ્દ શાસ્ત્ર જાણનાર, વેદાંત જાણનાર, કવિ અથવા કાવ્ય રસિક
 પદ્યશાસ્ત્ર જાણનાર, વૈદ્ય વિદ્યા જાણનાર, મત્રશાસ્ત્ર જાણનાર, બીજી
 ભાષાઓ જાણનાર ગોરૂકવિદ્યા, જૈનશાસ્ત્ર, જાદુમર, ધર્મોપદેશ દાનાર
 થવાના યોગ, ગુરુભક્ત, ગુરુદારમામિ, ૨૬૦ થી ૨૬૨ મણો થવાનો
 યોગ, મૂગો થવાનો યોગ અધિજો થવાનો યોગ. રાતઅધિજો જન્મ
 નેત્રરોમો, કૃષ્ણોગી કામધ કાનનો રોગી, હીનાંત્ર અનેક બધિયો મસિન
 બધન યોગ, સોજનો રોગી ગુપ્તરોમ કવમાળ પાંડુકૃષ્ણ ખજૂર કુષ્ઠરોમ
 છુતકૃષ્ણ, ૨૬૩-૨૬૬ દાદર ખરજીવ વગેરે યોગ, અપરમારયોગ સમ્રાટજી
 શ્વાસ, ક્ષય અને બીજા રોગો ક્ષયરોમ કોઠ ભગંદર વગેરે યોગ ૨૬૭
 પ્રમેહ, મૂત્ર કમ્બ, વાયુના રોગ, દેહરોપણ કુલનાએક વાહનથી બધ
 ૨૬૭ થી ૨૬૮ બદ, ગુગો દાંતનો રોગી માથામાં ટાલ કુરૂપ ઉન્માદ
 થવાનો યોગ, ૨૬૯ નખસક, કામાદુર-વૃષણકૃદિ ઠીમણો, પાતળો
 થવાનો યોગ, ૨૭૦ ભાવવિચાર પ્રકરણ સાધારણભાવ વિચાર
 પહેલો ભાવ શરીરમાં ચિહ્ન સળધો સત્વ વગેરે ગુણ અને પ્રથમ
 ભાવનો વિચાર ૨૭૧ થી ૨૮૨ ધનભૂવન ૨૮૨ થી ૨૮૬ ત્રીજી
 સદ્ગજ ભૂવન ૨૮૦ થી ૨૮૫ ચોથું મુખભૂવન ૨૮૫ થી ૩૦૬ પાંચમું
 સત્તાનભૂવન ૩૦૫ થી ૩૧૨ છઠું ત્રિપુભૂવન, ૩૧૨ થી ૩૧૮ સાતમું
 સ્ત્રીભૂવન ૩૧૮ થી ૩૨૪ આઠમું મૃત્યુભૂવન ૩૨૪ થી ૩૨૯ નવમું
 ભાગ્યભૂવન ૩૨૯ થી ૩૩૩, દશમું રાજ્યભૂવન ૩૩૧ થી ૩૩૮, લાભ
 ભાવ ૩૩૮ થી ૩૪૦ નવભૂવન ૩૪૦ થી ૩૪૧ મહાદેશાનું કૃણ
 નિર્મલમહ લક્ષણ ૩૪૩ દશાદિગો સમય સર્વદશા અને તેમાં અત
 દેશા ૩૬૪ ચદ્રદશા અને તેમાં અતદેશા ૩૬૪ મગદશા અને
 તેમાં અતદેશા ૩૬૭ જુધદશા અને અતદેશા ૩૬૯ સનિદશા અને

અંતર્દશા ૩૫૦, ગુરુદશા અને અંતર્દશા ૩૫૧, રાહુદશા અને અંત-
 દશા ૩૫૨. શુક્રદશા અને અંતર્દશા ૩૫૩ આયુષ્યનો નિર્ણય અને
 મૃત્યુ કરનાર યોગો, પત્થરથી મૃત્યુ, કુવે પડવાથી મૃત્યુ, સ્વજનથી
 મૃત્યુ. કુબવાથી મૃત્યુ. જળાંદર રોગ. અગ્નિથી મૃત્યુ ડહિરવિકાર,
 ફાંસો, અંધન સ્ત્રીકારણ મૃત્યુ. શળીથી મૃત્યુ લાકડાના મારથી મૃત્યુ,
 પથરીનો રોગ, અંધિખાને મૃત્યુ. ગોળો ચઢવાથી મૃત્યુ સમુદ્રમાં મૃત્યુ.
 આત્મઘાત, કૃમી વિકાર, સાપ વગેરે ઝેરી જંતુ કે પદાર્થથી મૃત્યુ
 રાખના કોપથી મૃત્યુ. કીડા પડવાથી મૃત્યુ. વાહનથી પડવાથી મૃત્યુ.
 મશીનથી મૃત્યુ. નિંદિત સ્થાને મૃત્યુ ગુદારોગ, જનનવર કે પક્ષિથી
 મૃત્યુ વિજળી પડવાથી મૃત્યુ વગેરે યોગો ૩૫૫ થી ૩૫૮ મેષરાશિ
 ચંદ્રનિર્વાણથી મીન રાશિ સુધી ચંદ્ર નિર્વાણ ૩૫૯ થી ૩૬૪
 સ્ત્રીજાતક-૩૬૪ થી ૩૭૧.

ભાગ બીજો

(૧) તાજિક વિભાગ ૩૭૨ થી ૪૦૪

(૨) ભાવકળ (પદ્મકોષ) ૪૦૫ થી ૪૨૮

ગતાબ્દ સારિણી પ્રવેશ વર્ષ પ્રવેશ વાર ઘડીપલ લાવવાની
 રીત ગતાબ્દ સારિણી ૪૬૪ થી ૩૭૪, વર્ષ પ્રવેશની તિથિ લાવવાની
 રીત મુંથા સાધન સ્પષ્ટ ગ્રહ સાધન અવધિગ્રહની રીત ૩૭૫, વર્ષ
 કુંડલી ખનાવવાની રીત નવમાંસ લાવવાની રીત ૩૭૭, રાશિ અંશ
 પરથી નવમાંસના સ્વામી લાવવાની સારિણી ૩૭૮, પંચેશાલાવવાની
 રીત ૩૭૯, ત્રિરાશિપતિનું કોષ્ટક હર્ષાળ લાવવાની રીત દષ્ટિ લાવ-
 વાની રીત ૩૮૦, દષ્ટિની સારિણી ૪૮૧, મૈત્રી લાવવાની રીત
 જલતપ્તચવર્ગી સ્થાન બળ ઉચ્ચબળ ૩૮૩ ઉચ્ચબળ, માટેની સારિણી
 હદાયલ દષ કાણુબળ નવમાંસબળ, બલૈક્યનો રીતે વિશેષપદા અને
 તેનું ફળ તથા બળ ૩૮૪, હદા સ્વામી લાવવાને કોષ્ટક ૩૮૬, દય-
 કાણુ સ્વામી લાવવાને કોષ્ટક ૩૮૭, દ્વાદશવર્ગી સારિણી ૩૮૮, થી

૩૯૧, ત્રિપતાયક મુદ્રાદશા હીનાંશાદશા ૩૯૨ થી ૩૯૩, સદમના-
નામ અને સાધન સારિણી ૩૯૪ થી ૩૯૭, માસ પ્રવેશ લાવવાની
હકીકત ૩૯૭ થી ૩૯૮, માસ પ્રવેશ સારિણી ૩૯૯ થી ૪૦૨,
માસના પડેલા માસ દશા, માગમાં હોરા નવમાસપરથી ફળ દિન
પ્રવેશ ૪૦૩ થી ૪૦૪.

(૩) પોઝશ પ્રકરણ. ૪૨૯ થી ૪૭૬

ભાવ ફળ વર્ણનમા સૂર્યફળ ૪૦૫, ચંદ્રફળ ૪૦૬, મંગળફળ
૪૦૭ બુધ ફળ ૪૦૮, ગુરુફળ ૪૦૯, શુક્રફળ ૪૧૦, શનિફળ ૪૧૨,
રાહુ ફળ ૪૧૩, કેતુફળ ૪૧૫, મુ'માફળ ૪૧૮, મુ'માનું વિશેષ ફળ
૪૧૪, મુ'મા અને મહના સંબંધનું ફળ ૪૧૯, વર્ષેશનો નિર્ણય ૪૨૨
વર્ષરાજ્ય મુર્ખનું ફળ ૪૨૨, ચંદ્રરાજ્યનું ફળ ૪૨૨, મંગળ વર્ષેશનું
ફળ, વર્ષેશ બુધનું ફળ ૪૨૩, વર્ષેશ ગુરુનું ફળ, વર્ષેશ શુક્રનું ફળ
૪૨૪, વર્ષેશ શનિ ફળ, કેટલીક આવસ્થાકતા સૂચના ૪૨૫, પોઝશ
યોગનું પ્રકરણ, મહોના દીર્ઘાંશ, મહોના અંશ, ગતિ શીઘ્ર મહ
મહમહ અને દષ્ટિ માટે સમજ ૪૨૬, કૃત્ય યોગ ૪૩૦, દુરપયોગ
ઈકકવાલયોગ, ઈંદુ વારયોગ ઈલિસાલ (અયસીલ) યોગ ૪૩૧ થી
૪૩૫, ઈસગાફ યોગ નકતયોગ ૪૩૫, મમયાયોગ, મમયાયોગ ૪૩૬,
કબુલયોગ અને તેના ભેદ ૪૩૭, જીની કબુલ ૪૩૯, ખસ્યાશરયોગ
રહયોગ દુરાણીયોગ, દુલ્લેલ્ય દીખીરયોગ ૪૪૦, તંબિરયોગ ૪૪૧,
રીજ સબંધી પ્રકરણ ૪૪૧, રીજભગ પ્રકરણ રીજના પાદનું યાન
૪૪૬ થી ૪૫૧, રાજયોગ ૪૪૯. રાજયોગ ભગ ૪૫૧, હર્ષબળનું
ફળ, જહલપ અવર્ગો, ત્રિપતાશ ૪૫૨, સદમ માટે વિચાર ૪૫૨, ફળ
મળવાનો સમય ૪૫૩, વર્ષ નેવાની સાધારણ રીત ૪૫૪, વર્ષ
કુડહીના લાવનો વિચાર ૪૫૪ થી ૪૫૬, દસાફળ સંબંધી વિચાર
૪૭૭, અંતર્દશા માસફળ અને વિવરણ દિન પ્રવેશ માસ સમજ
૪૫૬ થી ૪૭૬, અથ જ-મપત્રિ ઉદાહરણ ૪૭૭ થી ૫૨૦.

॥ सत्यं शिवं सुन्दरम् ॥

॥ अथ ज्योतिःशास्त्रशिक्षकः ॥

भाग १ लो.

जातकविभागः ॥

संज्ञा प्रकरण.

नमः शिवाय निःशेषक्लेशप्रशमनाय ॥

त्रिगुणग्रन्थिदुर्भेद्यभ्रवन्धविमोचने ॥ १ ॥

दरेक प्रकारના કલેશનું શમન કરનાર, અને સત્વ, રજઃ તથા તમ એમ ત્રણ ગુણમય દુર્ભેદ્ય અંતીથી મુક્ત કરી સંસાર બંધન છોડાવનાર શિવને નમસ્કાર.

જ્યોતિષશાસ્ત્રમાં ગણિત અને ફલિત એમ બે મુખ્ય વિભાગ છે. ગણિત વિભાગમાં પેટા વિભાગ તરીકે ત્રણ વિભાગ છે. (૧) સિદ્ધાંત (૨) તંત્ર (૩) કરણ. આ ત્રણ વિભાગોમાં (૧) સિદ્ધાંત વિભાગમાં કલ્પમાનથી ઇષ્ટ દિવસ મુખીનું ગણિત હોય છે. (૨) તંત્રમાં યુગના આરંભથી ગણિત કરવાનું હોય છે. અને (૩) કરણમાં શકમાનથી ગણિત કરવાનું હોય છે. આ ત્રણે વિભાગમાં કરણવિભાગથી ગણિત કરવું સુગમ છે. આ આખા વિભાગને સિદ્ધાંત વિભાગ એમ પણ કહે છે.

ફલિત વિભાગ મુખ્યત્વે અનુભવથી લખાયો છે, ત્રપિઓએ અનેક મદસ્થિતિનો વિચાર કરી અનુભવ દ્વારા નિશ્ચય કરી (૧) સંહિતા અને (૨) હોરા એમ બે વિભાગમાં ફલિતના સિદ્ધાંતો ઠરાવ્યા છે. જે ઉપરથી ભૂત, ભવિષ્ય, તથા વર્તમાન જાણી શકાય છે. આથી ચાત્રમાં કહ્યું છે કે.—

સિદ્ધાંતસંહિતાહોરાસ્પષ્કંધત્રયાત્મકમ્ ॥

વેદસ્ય નિર્મલં ચક્ષુર્ઝ્યોતિઃશાસ્ત્રમકલ્મષમ્ ॥૧॥

સિદ્ધાંત, સંહિતા અને હોરા એમ ત્રણ શાખાવાળું કલક વગરનું જ્યોતિષ શાસ્ત્ર વેદનું નિર્મળ ચક્ષુ છે.

કલ્પ—ખ્રીષ્ઠાનો એક દિવસ ૬૪૫ કહેવાય છે. એક કલ્પમાં એક હજાર વખત ચાર યુગ થાય છે, જેટલો દિવસ તેટલીજ રાત્રી પણ છે અને એક રાત્રિદિવસનું ખ્રીષ્ઠાનું અહોરાત્ર છે તેવા ૩૬૦ અહોરાત્રનું ખ્રીષ્ઠાનું એક વર્ષ થાય છે. તેમાં એકસો વર્ષ સુધીનું ખ્રીષ્ઠાનું આયુષ્ય ■ ખ્રીષ્ઠાના ૧૦૦ વર્ષ તે મહાકલ્પ છે.

યુગ—૧૭૨૮૦૦૦ વર્ષનો કૃતયુગ, ૧૨૯૬૦૦૦ વર્ષનો ત્રેતાયુગ, ૮૬૪૦૦૦ વર્ષનો દ્વાપરયુગ અને ૪૩૨૦૦૦ વર્ષનો કેલિયુગ આ પ્રમાણે ચાર ચરણનો ૪૩૨૦૦૦૦ વર્ષનો એક મહાયુગ થાય છે. ૭૧ મહાયુગનો એક મન્વંતર થાય છે. એક હજાર મહાયુગ એટલે ખ્રીષ્ઠાનો એક દિવસ અથવા ૬૪૫ થાય, અને તેમાં ૧૪ મનુષ્યો થાય છે.

૧ સ્વાયંભૂવ ૨ ત્વારોચિષ ૩ ઉત્તમ ૪ તામસ ૫ રેવત ૬ આશ્રુષ ૭ વૈવસ્વત ૮ સાવર્ણી ૯ દક્ષ સાવર્ણી ૧૦ ધનસાવર્ણી ૧૧ ધર્મસાવર્ણી ૧૨ રૂદ્રસાવર્ણી ૧૩ રૌપ્યસાવર્ણી ૧૪ ભૌતિક-સાવર્ણી એ પ્રમાણે જાગવત વગેરે પુરાણો તથા જ્યોતિષના મ યોમાં ચૌ મનુષ્યો વર્ણવેલા છે.

હાલમાં ૭ મા સન્દ્વંતરમાં મહાયુગોતી ગણનામાં ૨૭ મહાયુગ ગયા છે અને ૨૮ મા મહાયુગનો યુગ ચરણ કલિયુગ ચાલે છે. જેનાં ૫૦૩૮ વર્ષ ગયાં છે અને અવશેષ વર્ષો ૪૨૬૯૬૨ રહેલાં છે, તે પૂર્ણ થવાથી ૨૮ મહાયુગ પૂર્ણ થશે.

સંવત્સરના પાંચ ભેદ—૧ સૌરવર્ષ ૨ ચાંદ્ર વર્ષ ૩ સાવન વર્ષ ૪ નાક્ષત્રવર્ષ ૫ બાહુરંપત્ય વર્ષ (૧) ૩૬૫ દિવસ, ૧૫ ઘટ્ટી ૩૧ પળ, ૩૧ વિપળ ૨૪ પ્રતિવિપળનું સૂર્યની ગતિના આધારે ઉત્પન્ન થએલું વર્ષ સૌર વર્ષ કહેવાય છે, (૨) સુદિ ૧ થી વદિ ૦)) સુધીમાં પૂર્ણ થતો એક માસ એવા ૧૨ માસનું ૩૫૪ દીવસનું વર્ષ તે ચાંદ્ર વર્ષ કહેવાય છે (૩) એક દિવસના સૂર્યોદયથી બીજા દિવસના સૂર્યોદય સુધીમાં થતા ૬૦ ઘટ્ટીનાં એક દિવસ મુજબ ૩૬૦ દિવસનું વર્ષ તે સાવન વર્ષ કહેવાય છે (૪) એક નક્ષત્રની શરૂઆતથી પુનઃ તેજ નક્ષત્ર સુધીમાં થતા ૩૬૬ દિવસનું વર્ષ નાક્ષત્ર વર્ષ છે (૫) યુરનામના ગ્રહને એક રાશિ ભોગવતાં થતા કાલને બાહુરંપત્ય વર્ષ કહેવામાં આવે છે. તે સિવાય પણ દેવમાન, પૈત્ર્યમાન વગેરે કાલ ગણના માટે જુદાજુદા ભેદ ન્યોતિષ ગ્રંથોમાં જણાવેલા છે, તે સર્વમાં આપણા ભારતીય ઋષિઓ આચાર્યો વગેરેએ સૌર વર્ષ અને ચાંદ્ર વર્ષના પક્ષને મુખ્ય લઈ ગણિત ક્રમ દર્શાવેલો છે. ૩૬૫ દિવસ ૧૫ ઘટ્ટી ૩૧ પળ ૩૧ વિપળ અને ૨૪ પ્રતિવિપળનું એક વર્ષ ગણાય છે. અને તે સૂર્યનું વર્ષ કહેવાય છે. સૂર્યસિદ્ધાંતાદિ ગ્રંથોમાં કાળ ગણતરી સૂર્યમાન મુજબ કહેલી છે અને તે પ્રમાણે યુગ પ્રવર્તે છે.

અત્યારના સમયમાં પંચાંગમાં જુદી જુદી ક્રામને અનુક્રુળતા માટે તે તે ક્રામનાં વર્ષમાન (તારીખ) વગેરે લખવામાં આવે છે. તેમાં મુખ્યત્વે ન્યોતિષ વર્ષમાન (સંવત-શક) ૨ ખ્રિસ્તી ઇસ્વીસન ૩ પારસીસને ૪ મોહમદી સન-વગેરે ભેદો લોકોને જાણીતા છે.

સંવત પરથી જુદા જુદા સન લાવવાની રીતિ—કાર્તિક સુદ ૧ થી શરૂ થતા વિક્રમ સવત્માંથી ૧૩૫નો આંક બાદ કરવાથી શાલિવાહન શક થાય છે તે શકનો આરભ ચૈત્ર માસમાં (મેપેસર્ગ) થાય છે વિક્રમ સવત્માં ૫૭ બાદ કરવાથી ખ્રિસ્ત ઈસ્વીસન થાય છે, અને તેની શરૂઆત આશરે પોપ માસથી થાય છે વિક્રમ સવત્માંથી ૬૩૮ બાદ કરવાથી મોહમદી હિજરી સન થાય છે વિક્રમ સવત્માં ૬૮૭ બાદ કરવાથી પારસી સન થાય છે, તેનો આરભ આશરે શ્રાવણ માસથી થાય છે એ પ્રમાણે જુદાજુદા સન જાણી લેવા *.

સંવત્સરનાં નામ તથા ધ્રુવા વિષ્ણુ અને મહેશની વીંશી—વિક્રમ સવત્માં ૯ નો આંક ઉમેરવો અને ૬૦થી ભાગવા, શેષ વધે તે આંકનો સવત્સર સમજવો શાલિવાહન શકમાં ૧૨ ઉમેરવા અને ૬૦ થી ભાગ દેવો ને શેષ વધે તેટલાનો સવત્સર સમજવો.

સવત્સરનાં નામ—૧ પ્રજવ ૨ વિજય ૩ શુક્ર ૪ પ્રભાત ૫ પ્રજપતિ ૬ અગિશ ૭ શ્રીમુખ ૮ ભાવ ૯ યુવા ૧૦ ધાતા ૧૧ હસ્તિ ૧૨ બહુધાન્ય ૧૩ પ્રભાતી ૧૪ વિક્રમ ૧૫ વૃષ ૧૬ ચિત્રજાનુ ૧૭ સુભાનુ ૧૮ તારણ ૧૯ પાર્થિવ ૨૦ વ્યય ૨૧ સર્વજીવ ૨૨ સર્વધારી ૨૩ વિરોધી ૨૪ વિકૃતિ ૨૫ ખર ૨૬ નદન ૨૭ વિજય ૨૮ જય ૨૯ મન્મથ ૩૦ દુર્મુખ ૩૧ હેમખી ૩૨ વિલખી ૩૩ નિઝરી ૩૪ શાર્વરી ૩૫ પ્લવ ૩૬ શુભકૃત ૩૭ ગોભન ૩૮ ક્રોધી ૩૯ વિશ્વાવસુ ૪૦ પરાભવ ૪૧ પ્લવગ ૪૨ કીનક ૪૩

*નોટ—જે જે સનનો આરભ જે મહિનામાં કહેલો છે, તેની પહેલાના મહિનાઓમાં સને કહેની રીતિ મુજબ જ કાઢવા અને તે પછીના મહિનાઓમાં સન લાવતી વખતે બાદ કરવાની રકમમાંથી એક આંક ધટાડવો.

સૌમ્ય ૪૪ સાધારણ ૪૫ વિરોધકૃત ૪૬ પરિધાવી ૪૬ પ્રમાદી ૪૮
 આનંદ ૪૯ રાક્ષસ ૫૦ નલ ૫૧ પિંગલ ૫૨ કાળયુક્ત ૫૩ સિદ્ધાર્થી
 ૫૪ રૌદ્ર ૫૫ દુર્મતિ ૫૬ દુદુલી ૫૭ રૂધિરોદ્ગારી ૫૮ રક્તાક્ષી
 ૫૯ ક્રોધન ૬૦ ક્ષય.

ઉપર મુજબ સંવત્સરોમાં પ્રભવ નામના સંવત્સરથી ૨૦
 સંવત્સર સુધી ધ્વજાની વિશી, સર્વજીત નામના સંવત્સરથી ૨૦ વર્ષ
 સુધી વિજયની વિશી અને પ્લવંગનામના સંવત્સરથી ૨૦ વર્ષ સુધી
 શંકરની વિશી પ્રમાણે શાસ્ત્રોમાં ગણતરી કહેલી છે.

દેશ પરત્વે સંવત્સર બદલવાના સમયો—ઉત્તર હિંદુસ્તાનમાં
 વિક્રમ સંવતનો આરંભ ચૈત્ર માસથી થાય છે. ગુજરાત તથા
 મહારાષ્ટ્રમાં કાર્તિક સુદી ૧ થી અને કાઠિયાવાડ તથા કચ્છમાં
 અષાઢ સુદી ૧ થી વર્ષારંભ ગણાય છે. પરંતુ હાલમાં દરેક સ્થાને
 કાર્તિક સુદીથી સંવત બદલવાનો રીવાજ પ્રચલિત થયો છે.

શક કર્તા રાજ્યો—દરેક યુગમાં શક કર્તા રાજ્યો થાય છે,
 મહાયુગમાં પ્રથમ સત્યયુગ શરૂ થયો, ત્યારે તેમાં માંધાતા અને ધુંધુ-
 માર એમ બે મહારાજાની શક ચાલ્યા. આ યુગમાં કૃત વેદ ધર્મજ હતા.
 ત્યારપછી ત્રેતા યુગની શરૂઆત થઈ તેમાં વેદમાંથી ઉપનિષદો તથા
 સૂત્રો શાસ્ત્રો વગેરે લખાયાં, તે યુગમાં હરિશ્ચંદ્ર અને પુરુવા એમ બે
 શકવર્તી રાજ્યો થયા. ત્યારપછી દ્વાપર યુગની શરૂઆત થઈ, આ યુગમાં
 ઈતિહાસ તથા પુરાણોનાં શાસ્ત્રો લખાયાં અને શકવર્તી સૂર્યવંશી
 કાર્તવીર્ય અને કૃતવર્મા બે રાજા થયા. હાલમાં ચાલતા કલિયુગમાં
 શક ચત્રાવનાર ૬ ચક્રવર્તી રાજ્યોની ગણતરીમાં કહેલી છે, તેમાં
 ઇન્દ્રપ્રસ્થ (આગ્રા) નગરીમાં મહારાજા યુધિષ્ઠિરનો શક ૩૦૪૪ વર્ષ
 ચાલ્યો, ત્યારપછી ભૂમધ્ય દેશ પર આવેલી ઉજ્જયિની નગરીમાં
 મહાન પ્રતાપી વીર વિક્રમાદિત્યનો શક (સંવત) ૧૩૫ વર્ષ ચાલ્યો,

ત્યારપાઠ પ્રતિષ્ઠાનપુરીના (પેડગુના) રાજા શાનિવાહનનો શક ૧૮૦૦૦ વર્ષનો હાથ વર્તમાનમાં આવે છે હવે પછી વૈતરણી અને સિંધુ સગમના પ્રદેશના રાજા નિજ્યાબિનદનનો ૧૦૦૦૦ વર્ષનો, ત્યાર પછી ગૌડદેશમાં ધાગનીચ નામે પ્રદેશના મહારાજા નાગાલુર્નનો શક ૪૦૦,૦૦૦ વર્ષનો અને કર્નાટક દેશ મધ્યે કર્ણીર નગરીના રાજા કલ્કિ ભગવાનનો શક ૮૨૬ વર્ષ સુધી આવનારો છે, પ્રમાણે કવિયુગનાં સમયમાં જ શક કર્તા કહેવા છે

ગોક્ષ અને અયન—સૂર્ય સિદ્ધાંતાદિ ગ્રંથોમાં કાવની ગણતરીમાં સૂર્ય પર આધાર છે, અને તે મુજબ ૩૬૫ દિવસ ૧૫ ઘડી ૩૧ પળ ૩૧ રિપય, ૨૪ પ્રતિરિપજનું એક સૌરવર્ષ છે. જ્યારે સૂર્ય મેષરાસિનો થાય ત્યારથી ઉત્તરગોલ કહેવાય છે, તેમજ જૂના સંક્રાંતિથી દક્ષિણગોલ કહેવાય છે જ્યારે સૂર્ય મકર સંક્રાંતિના થાય ત્યારથી ઉત્તરાયન કહેવાય છે અને કર્ક સંક્રાંતિનો સૂર્ય થાય ત્યારથી દક્ષિણાયન કહેવાય છે. અયન અને ગોલ જ માસ સુધી એકજ રહે છે, એ પ્રમાણે દરેક ગ્રહોના અયન ગોલ ગણી શકાય છે સૂર્યદેવ જ્યારે ઉત્તરાયનમાં પ્રવેશ કરે છે, ત્યારે દેવતાઓનો દિનોદય થયો કહેવાય છે દેવતાઓનો દિન આપણા ૬ મહિનાનો છે, અને દક્ષિણાયનમાં જ્યારે સૂર્યદેવ આવે ત્યારે દૈત્યોનો દિનોદય કહેવાય છે દેવતાઓના દિવસને દૈત્યોની રાત્રી કહે છે ઉત્તરાયન દેવોનો દિવસ છે, અને દક્ષિણાયન રાત્રી છે સંક્રાંતિમાં સૂર્ય પ્રવેશ કરે છે તે સમય પુણ્યકાલ ગણાય છે, તે સર્વમાં અયન અને નિયુવ (ગોળ) કાલને અધિક પુણ્યકાલ ગણ્યો છે

ઋતુઓ—જે જે સંક્રાંતિની એક ઋતુ કહેવી છે, એટલે મકર અને કુમ્ભ સંક્રાંતિ શિશિર ઋતુ, મીન અને મેઘ સંક્રાંતિ વસંતઋતુ વૃષભ અને મિથુન સંક્રાંતિ ગ્રીષ્મઋતુ, કર્ક અને સિંહ સંક્રાંતિ

હેમંતઋતુ એ પ્રમાણે છ ઋતુ એક વર્ષમાં થાય છે. માસ ભેદથી ઋતુ ગણનામાં ચૈત્ર-વૈશાખ માસ વસંતઋતુ, જ્યેષ્ઠ અષાઢ ત્રીષ્મ-ઋતુ, શ્રાવણ ભાદ્રપદ વર્ષાઋતુ, આશ્વિન કાર્તિક શરદઋતુ, માર્ગશીર્ષ પૌષ હેમંતઋતુ, માઘફાલ્ગુન શિશિરઋતુ એ પ્રમાણે ચૈત્રાદિબાર માસમાં વસંતાદિકે છ ઋતુઓ ગણાય છે, પરંતુ ખાસ કરીને પ્રથમ ખતાવેલાં સંક્રાંતિથી શરૂ થતાં ઋતુમાન લેવાય છે અને તે સર્વ સંમત છે.

માસ—માસ ૪ પ્રકારના છે. (૧) શુક્લ પ્રતિપદથી વદ ૦)) સુધીના દિવસોનો ચાંદ્રમાસ, (૨) સૂર્ય એક સંક્રાંતિમાં પરિભ્રમણ કરે તે સૌરમાસ (૩) સાવન ૩૦ દિવસનો માસ તે સાવન માસ, અને (૪) એથો નાક્ષત્રમાસ, ચંદ્રનું દરેક નક્ષત્રમાં એક વખત ભ્રમણ પૂરું થવું તે ૨૭ દિવસનો નાક્ષત્રમાસ થાય છે. દેશપરત્વે ચાંદ્રમાસમાં ભેદ થયેલા છે, કાઠિઆવાડ ગુજરાત મહારાષ્ટ્ર વગેરે સ્થાનોમાં સુદિ ૧ થી ૦)) સુધી અમાવાસ્યાંત માસ ગણના કરાય છે, ઉત્તર હિંદના પ્રદેશોમાં પૂર્ણિમાંત માસ ગણાય છે, શુક્લપક્ષ પૂર્ણિમાંત ગણનામાં એક જ હોય છે, પણ જ્યારે આપણા દેશ મુજબ કાર્તિક વદ ચાલે ત્યારે અન્ય પ્રકારે માસગણના વાળા દેશમાં માર્ગશીર્ષવદ ગણાય છે. અર્થાત્ તેમની માસ ગણના આપણાથી એક પક્ષ અગાઉ છે. અને વદ પક્ષ પહેલાં ગ્રહણ કરે છે. ચૈત્રાદિ માસોની ગણના પૂર્ણિ-કલાયુક્ત ચંદ્રના ભોગ્ય નક્ષત્ર પરથી થયેલી છે, કૃતિકા નક્ષત્ર કાર્તિક પૂર્ણિમાના ચંદ્રનું ભોગ્ય નક્ષત્ર હોવાથી કાર્તિક માસ કહેવાય છે, તેમજ મૃગશીર્ષ નક્ષત્રથી માર્ગશીર્ષ, પુષ્ય નક્ષત્રથી પૌષ, મઘા નક્ષત્રથી માઘ, ઉત્તરાશ્લેષુની નક્ષત્ર પરથી ફાલ્ગુન, ચિત્રા પરથી ચૈત્ર, વિશાખા પરથી વૈશાખ, જ્યેષ્ઠા પરથી જ્યેષ્ઠ, પૂર્વા ભાદ્રપદ પરથી ભાદ્રપદ, અશ્વિની પરથી આશ્વિન આ પ્રમાણે નક્ષત્ર મુજબ માસનાં નામ પાડેલાં છે. ચૈત્ર માસમાં મેષ સંક્રાંતિ આવે છે, વૈશાખમાં વૃષભ, જ્યેષ્ઠમાં મિથુન, આષાઢમાં કર્ક, શ્રાવણ માસમાં

સિંહ, બાદપદમાસમાં કન્યા, આસો માસમાં તુલા, તક માસમાં વૃશ્ચિક, માર્ગશીર્ષમાસમાં મન, પોષ માસ મકર, મહા માસમાં કુંભ, ફાલ્ગુન માસમાં મીન, એમ અનુક્રમે આચ્ચાજ કરે છે.

અધિકમાસ—જે માસમાં સૂર્યસંક્રાંતિ ન આવે તે માસ અધિકમાસ કહેવાય છે. (એટલે સુદ ૧ થી વદ ૦) સુધીના માસમાં ત્યારે સૂર્યસંક્રાંતિ ન આવે ત્યારે તે અધિક માસ કહેવાય છે) અને તેની અગાઉ સમાપ્ત થએલા મહિનાની પછીના મહિનાનું નામ તેને અપાય છે. આમ મે વખત તે મહિનો ગણાય છે. એકંદરે ૩૬૫ દિવસનું સૌરવર્ષ અને ૩૫૪ દિવસનું ચાંદ્રવર્ષ એ બેનું અતર દરવર્ષે ૧૧ દિવસ થાય છે આ અતર વધતાં જતાં ત્રણ વર્ષે ૧ માસ થાય, એટલે અધિકમાસ કહેવાય છે દર વખતે ૩૨ મહિના ૧૬ દિવસ ૪ ધડીએ અધિક માસ આવે છે.

શાકે ઘાળકરાંકકે ઘિરદિતે નન્દેન્દુમિર્માજિતે ।
 હોપે ઘહિમઘીં જ માધવશિવે જ્યેષ્ઠેવરે ચાષ્ટકે ॥
 સાવાહે નૃપતૌ નમઃ શરકે ભાદ્રે જ વિશ્વાંશકે ।
 મેત્રે આશ્વિનકેઽધિમાસમુદિતે હોપેજ્યકે સ્યાન્નદિ ॥

અર્થ—વર્તમાન શાલિવાહન શકમાંથી ૯૨૫ બાદ કરવા, શેષાકતે ૧૯ થી ભાગવાથી શેષ ૩ વધે તો ચૈત્ર, ૧૧ વધે તો વૈશાખ, ૦ અથવા ૮ વધે તો જેઠ માસ, ૧૬ વધે તો આષાઢમાસ, ૫ વધે તો શ્રાવણમાસ, ૧૩ વધે તો બાદપદમાસ, ૨ વધે તો આશ્વિનમાસ અધિકમાસ આવે છે તે સિવાયના આઠ માટે કોઈપણ માસ સમજવો નહિ, એટલે તે વર્ષમાં અધિકમાસ નહિ આવે ઉપર મુજબ ચૂલ રીતિ છે, પરંતુ ગણિત વિધિથી લખેલ અધિકમાસની ગણનામાં આ શકા લાવવી નહિ અધિકમાસ ફાલ્ગુ ચૈત્ર વૈશાખ જ્યેષ્ઠ આષાઢ શ્રાવણ બાદપદ આશ્વિન એ આઠ માસ સિવાયના માસમાં

આવતા નથી. જે પ્રમાણે અધિકમાસની ગણના બતાવી છે, તે પ્રમાણે ક્ષયમાસની ગણના બતાવી છે. દ્વિસંક્રાંતિમાસઃ ક્ષયારઘ્યઃ કદાચિત્ ॥ જે અમાવાસ્યાની વચમાં જે સૂર્ય સંક્રાંતિ આવે તો ક્ષયમાસ થાય, જે વર્ષમાં ક્ષયમાસ આવે તે સંવતમાં જે અધિક માસ આવે છે, ક્ષયમાસ કાર્તિક માસથી ત્રણ માસ સિવાયના માસોમાં આવતો નથી. જે સંવતમાં ક્ષયમાસ હોય તેથી ૧૪૧ વર્ષ પછી અથવા ૧૯ વર્ષે ક્ષયમાસ આવવાનો સંભવ રહે છે. ક્ષયમાસ આવે ત્યારે પંચાંગમાં માસ યુગ્મ લખાય છે.

પક્ષ—સુદિ ૧ થી ૧૫ સુધી સુદી પક્ષ કહેવાય છે અને વદિ ૧ થી ૩૦ સુધી વદિ ગણાય છે.

તિથિ—સૂર્યથી ચંદ્રનું ૧૨ અંશ આગળ વધવું તેનું નામ તિથિ અથવા ચાંદ્રદિવસ કહેવાય છે. એવા ૧૫ ચાંદ્ર દિવસનો એક પક્ષ થાય છે. અને જે પક્ષ મળીને એક માસ થાય છે. સુદિ ૧ થી ૧૫ પર્યંતને શુક્લપક્ષ અથવા સુદી અન્વવાળીયું વગેરે નામથી ઓળખે છે. અને વદ ૧ થી ૦)) પર્યંત કૃષ્ણપક્ષ અથવા વદી અંધારીયું વગેરે નામથી ઓળખે છે. સુદી પક્ષ દેવકર્મ માટે છે, અને વદી પક્ષ પિતૃઓ માટે છે, એમ શાસ્ત્રો કહે છે. ૧ પડવો, ૨ ખીજ, ૩ ત્રીજ, ૪ ચોથ, ૫ પાંચમ, ૬ છઠ્ઠ, ૭ સાતમ, આઠમ, ૯ નોમ, ૧૦ દશમ, ૧૧ અગીઆરસ, ૧૨ બારસ, ૧૩ તેરસ, ૧૪ ચૌદશ, ૧૫ પુનમ. અહીં સુધી ચંદ્રની કલા પ્રતિદિન વૃદ્ધિ પામે છે. અને પુનઃ વદ ૧ થી તે ૦)) સુધી એક એક કલા ચંદ્ર ક્ષીણ થાય છે. ઉપર મુજબ ૧૫ તિથિનું એક પખવાડિયું થાય છે. તો પણ કોઈ સમયે ૧૪ દિનનું પખવાડિયું થાય, ક્વચિત ૧૩ દિનનું પખવાડીયું આવે અને વૃદ્ધિને કારણે ૧૬ દિવસનું પખવાડિયું પણ થાય.

ક્ષય અને વૃદ્ધિ તિથિ—પંચાંગમાં માસના કોઠામાં તિથિની

બાળુમા વાર લખેલા હોય છે, અને વારની બાળુમાં ધડી અને પલ લખેલી હોય છે, તેની સમજણ એની છે કે સુર્યોદયથી લખેલ આકની ધડી સુધી તે તિથિ છે ધડીના કલાક કરવા હોય તો ૨૪ મીનીટની એક ધડી ચાલ તેમ સમજી લેવું એટલે ધડીને બેથી ગુણી પાંચથી ભાગતાં કનાક સમજવા એ પ્રમાણે નક્ષત્ર યોગ કરણ વગેરે માટે તથા ઇષ્ટમાલ માટે ધ્યાન રાખવું અગત્યનું છે એક રાત્રિ અને દિવસ મળી કુલ ૬૦ ધડી અથવા ૨૪ કનાક ચાલ ૬૦ ન્યાયે ૨૪ કલાકથી કાંઈ તિથિ અધિક આવે તો બીજો દિવસે તે તિથિ લખવામાં આવે છે એટલે તેની વૃદ્ધિ કહેવાય છે તે વૃદ્ધિ ત્રિસૃષ્ટક કહેવાય જેમકે દશમી ધ ૫૫-૧૬ ૫૭ી એકાદશી ધ ૬૮-૦ બીજો દિવસે અને ત્રીજો દિવસે ૦-૬ એમ એકાદશી તિથિએ ત્રણ વારને સ્પર્શ કર્યો જેથી તે ત્રિસૃષ્ટક કહેવાય અને તેથી વિરુદ્ધ અવમ (ક્ષય) દિન મેવાય, જેમકે દશમી ધ ૩/૨૭ એકાદશી ૫૬/૪ ઉપરાત દ્વાદશી આ યોગમાં એકનારમા ત્રણ તિથિએ સ્પર્શ કર્યો, એ પ્રમાણે નક્ષત્રયોગ વગેરે માટે ધ્યાન રાખવું

વાર એ પચાગતુ બીજી અગ છે શાસ્ત્રીય મત મુજબ સર્વે મંડો ૧૫ની પ્રવૃત્તિ કરે છે તેમોનો ક્રમ છેવટથી નઈએ તો શનિ, ગુરુ, મંગલ, રવિ શુક્ર, બુધ, ચંદ્ર એવો છે, તેમાંથી પ્રથમ શનિ લઈ તેની ૫૭ી ગોથો મહા મનરામા આવે તો અનુક્રમે રવિ, ચંદ્ર મંગલ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર શનિ એ પ્રમાણે માત્ર વાર ચાલ છે દિવસની ૨૪ હોરાના શનિ આદિ મંદ ક્રમથી સ્વામી ગણેના છે જેમકે પદુને દિન પ્રથમ હોરાનો સ્વામી શનિ હોય તો બીજો વમે પ્રથમ હોરાનો સ્વામી રવિ થાય છે એ પ્રમાણે અનુક્રમે દોરાના સ્વામીઓ રવિથી ગનિ સુધીના ચાલ છે જેથી પહેલી દોરાનો જે સ્વામી તેજ તે દિવસનો સ્વામી હાવવામાં આવેલો છે

નક્ષત્ર—એ પચાગતુ બીજી અગ ૭૭૫૫ છે નક્ષત્રના તારા સરખે અસે નથી ક્રાંતિદત્તના સરખા ૨૭ વિજા કરીને તેમાંથી

પ્રત્યેકનો નક્ષત્ર સંજ્ઞા આપેલી છે. એટલે ૧૩ અંશ ૨૦ કળા જેટલો ભાગ તે નક્ષત્ર, પંચાંગમાં ત્રીજા અંગ તરીકે લખાય છે. સાધારણ રીતે એક નક્ષત્ર ૬૦ ઘડી ૪૫ પલ હોય છે અને કોઈ વખત ન્યૂનાધિક પણ થાય છે. તે સિવાય સૂર્યાદિનાં નક્ષત્રો છે તે પણ પંચાંગમાં લખવામાં આવે છે. ભૌમાદિ પાંચ ગ્રહોનાં નક્ષત્ર ખાસ કરીને કોઈક પંચાંગમાં લખાય છે. ગણિતની કડાકૂટ હોવાને કારણે દરેક પંચાંગમાં તે લખતા નથી. કોઈપણ ગ્રહનું કયું નક્ષત્ર ચાલે છે તે જાણવા માટે પુનમે અને અમાસના પ્રાતઃકાલના સ્પષ્ટ ગ્રહો પંચાંગમાં હોય છે, તેમાંથી ઉપરના આંક રાશિને ૩૦ થી ગુણવા તેમાં અંશ ઉમેરવા તે આવેલ સંખ્યાને ૬૦ થી ગુણી કલા ઉમેરવી તે થએલ કલાઓને ૮૦૦ થી ભાગવા, લખ્યાંક આવે તે અશ્વિની નક્ષત્રથી ગતનક્ષત્ર સમજવાં. અને જે શેષાંક રહે તે વર્તમાન નક્ષત્રની ભાગવાએલ કળાઓ છે તેમ સમજવું.

સવાળે નક્ષત્રથી એક રાશિ થાય છે એટલે ૨૭ નક્ષત્રની ૧૨ રાશિ થાય છે. નક્ષત્રો ૨૮ છે અને સંખ્યા ૨૭ ગણાય છે. કારણ ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રનો અંત્ય ભાગ અને શ્રવણનક્ષત્રનો આદિભાગ અભિજીત નક્ષત્ર કહેવાય છે. ત્યારે મકરરાશિના ૬ અંશ, અને ૪૦ વિકળા થાય ત્યારે ગ્રહનો અભિજીત નક્ષત્રમાં પ્રવેશ થાય છે અને મકરરાશિના ૧૦ અંશ ૫૩ કળા અને ૨૦ વિકળા હોય ત્યારે અભિજીત નક્ષત્રની નિવૃત્તિ થાય છે. નક્ષત્રોનાં નામ ૧ અશ્વિની, ૨ ભરણી, ૩ કૃતિકા ૪ રોહિણી, ૫ મૃગશીર્ષ, ૬ આર્દ્રા, ૭ પુનર્વસુ ૮ પુષ્ય, ૯ આશ્લેષા, ૧૦ મઘા, ૧૧ પૂર્વા ફાલ્ગુની, ૧૩ ઉત્તરાફાલ્ગુની, ૧૩ હસ્ત, ૧૪ ચિત્રા, ૧૫ સ્વાતિ, ૧૬ વિશાખા, ૧૭ અનુરાધા, ૧૮ જ્યેષ્ઠા, ૧૯ મૂળ, ૨૦ પૂર્વાષાઢા ૨૧ ઉત્તરાષાઢા, ૨૨ અભિજીત, ૨૩ શ્રવણ, ૨૪ ધનિષ્ઠા, ૨૫ શતતાપ, ૨૬ પૂર્વાભાદ્રપદ, ૨૮ ઉત્તરાભાદ્રપદ, ૨૮ રેવતિ. એ પ્રમાણે છે. અને તેમની આકૃતિઓ જણાવ્યા મુજબ છે.

અમિતની પોતાના મુખ સમાન આકૃતિ છે અને તારાનું
એ અશ્વમુખ થયેલ છે

ભરણી ચોથી આકાર છે તેના તારાની સખ્યા ૩ છે.
કૃતિકા ના ૬ તારા છે અને છઠી અથવા અગતરના જોડો
અકાર છે

રેહિણી ના ૫ તારા ૩ અને આતાના આકાર ગોઠવાયેલ છે.
મગશીર્ષ મૃગના મોઢાના અક્ષર છે અને તેજવાળા પાંચ
તારા ગોઠે

આર્દ્રા મિતિ અથવા રત્નના આકારે ૧ ગોળ આકારનો
તારો છે

પુનર્વસુ ધના જેવા આકાર વાળું ૭ તારાનું ચોક્કસ છે
પુષ્ય ત્રણ તારાનું બાકી છે
આશ્લેષા ગોળ આકારનું પાંચ તારાનું ચક્ર છે
મઘા પાંચ તારાઓ ધન આકારે ગોઠવાયેલા છે
પૂર્વાશ્લેષુની ખાટનાના જેવા આકારનું છે અને તેના બે
તારા છે

ઉત્તરાશ્લેષુની મે તારાનું પૂર્વાશ્લેષુનીની પેઠે જ
ખાટનાના આકારનું છે

હસ્તા પાંચ તારા હાથના પૂજના આકારે છે
ચિત્રા એક જ તારો મોલીની પેઠે દેખાય છે
ધનુષ્ય પંચમ તારો એક જ તારો છે
શિશિર ત્રણ તારો તોરડી પેઠે ગોઠવાયેલ આકાર છે
મૃગશિર આર તારાના દમનનો આકાર છે
જ્યેષ્ઠા ત્રણ તારો કુકન જેવા આકાર દેખાય છે
અગ્રીમ તારા સિંહના પુછડાના આકારે છે
પૂર્વ પાદા બે તારાનો હાથીદાંત જેવા આકાર છે
ઉત્તરપાદા ખાટના આકારે બે તારાઓ છે

અભિજીત ત્રણ તારાનો એક ત્રિકોણાકાર છે.

શ્રવણ ત્રણ તારાનો ત્રણ પગ જેવો આકાર છે.

ધનિષ્ઠા ચાર તારા મૃદંગાકારે દેખાય છે.

શતતારા એકસો તારાઓ ગોળાકાર ગોઠવાયેલ છે.

પૂર્વાભાદ્રપદ એ તારાઓ ખાટલાકારે રહેલ છે.

ઉત્તરાભાદ્રપદ એ તારાઓ બેડકા આકારે મનુષ્ય જેવો દેખાય છે.

રેવતિ મૃદંગાકાર ૩૨ તારાનું ઝુમખુ છે.

આ પ્રમાણે નક્ષત્રોના આકાર છે. અને તે આકારમાં સંખ્યામાં જણાવેલ તારા મુખ્યત્વે છે, તે સિવાય કેટલાક નાના તારાઓ આકારમાં ગોઠવાયા હોય છે. અને તે ઉપરથી નક્ષત્રો ઓળખવા આકાશમાં પ્રત્યક્ષ જેવા અભ્યાસ કરવો. x

અવકાશ નક્ષત્ર કોષ્ટકની સમજ—ઉપરના કોષ્ટકમાં અશ્વિની વગેરે ૨૮ નક્ષત્ર આપેલાં છે. અને તે પછી દરેક નક્ષત્રના ચરણ મુજબના અક્ષરો છે. એટલે અશ્વિની વગેરે નક્ષત્રના ચાર ચરણમાંથી જે ચરણનો જન્મ હોય તે પર નામ પાડવું જોઈએ. તે નાક્ષત્ર નામ કહેવાય છે. ખીજા ખાનામાં નક્ષત્રની યોની આપેલ છે. એ યોની વરકન્યાનો સંબંધ જોડતી વખતે જોવાય છે. તેની બાબુમાં વૈર યોની આપેલ છે. એટલે પરસ્પર વૈર હોય તેનો સંબંધ શ્રેષ્ઠ નથી. ત્યારપછી ગણતું ખાતું છે, તેમાં મનુષ્ય-દેવ-રાક્ષસ એમ ત્રણ પ્રકારે ગણ લખ્યા છે. ત્યારપછી નાડી તથા ચુંબનઓનાં કોષ્ટક છે, ત્યાર પછી નક્ષત્રનાં દેવતાનાં નામ અને નક્ષત્રનાં લોચનની સંજ્ઞા આપેલી છે, અને નક્ષત્ર મુખ અને અષ્ટોત્તરી દશા, વિશોત્તરી દશા અને નક્ષત્ર પૂર્ણ થતી વખતે ભુક્તરાશિ વિભાગ આપેલ છે, તે પછી નક્ષત્રના તારાની સંખ્યાનું કોષ્ટક છે.

नक्षत्र	अक्षर	यानि	वे-या	अ	नाडी	सुन्द	हर	लोचन	नाम	मू	अ	नि	नक्षत्रातशशि	तार
अभि	सु ने गो रा	अथ	अदिप	हर	आदि	पुर्व	अ के भट	उ के ती	उ के ती	उ के ती	उ के ती	उ के ती	२०००	३
भरणी	ली न वे सो	अण	सिद	अनुमभ्य	पुर्व	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	३
पुति	अ म उ छे	अम	रान	रा	अत	पुर्व	अथि सुलो	अथि सुलो	अथि सुलो	अथि सुलो	अथि सुलो	अथि सुलो	२०००	५
शदि	ख गानी व	अथ	नईन	अ	अत	पुर्व	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५
अम	वे वे बा मी	अथ	नईन	हर	अथ	पुर्व	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५
आदी	क प ६ ७	अथ	र शि	अनु	आदि	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५
पुन	इ श-हा दि	अथ	आर्जुनसुषक	हर	आदि	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५
पुन्य	दु हे हो म	अथ	गानर	हर	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५
आरने	दी कु उ रा	अथ	आर्जुनसुषक	रा	अत	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५
भवा	आ मी सु मे	अथ	भरक भाण	रा	अत	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५
रहा	जो रा गी ड	अथ	भरक भाण	अनुमभ्य	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५
उहा	ट रा पा पी	अथ	जो	अथ	अनु	आदि	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५
रहा	प म ड	अथ	अदिप	अथ	अनु	आदि	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	अथ	२०००	५

नक्षत्र	आक्षर	गोनि	वे-यो	ग.	नाडी	युग्म	दिव	दोयन	नाम	सु	अ	वि	नक्षत्रांतराशि	तारा
त्रिना	प-पो र-रे	व्याध	गाय	रा.	मध्य	मध्य	त्वष्टा	मध्य	य. य.	ती	मं.	मं.	४०	१
स्नाति	इ-रे-रे-ता	गलिपी	अध	देव	अंत	मध्य	वायु	सुलो	मि.सा	ती	मं.	रा	००	१
विशा	ती-पु-ते-तो	व्याध	गाय	रा.	अंत	मध्य	ध. व्य. अध	मं.	मू. से.	अ	मं.	गु	२०	४
अनु	ना-नी-नु-ने	मृग	श्वान	देव	मध्य	मध्य	मित्र	मंद	तीदा	ती	सु	श	४०	४
ज्योषा	ने-य-या-यी	मृग	श्वान	रा.	आदि	अंत	धृति	मध्य	तीदा	ती	सु	सु	००	३
मूत्र	ये-यो-वा-ली	श्वान	मृग	रा.	आदि	अंत	राक्ष	सुलो	उ. कृ.	अ	सु	कृ	२०	११
पू.पा	सु-ध-ध-ढा	कपि	मेघ	मनु	मध्य	अंत	जल	अध	धू. स्थि	अ	श	शु	६०	२
उ.पा	मे-मो-म-म	जल	व्याध	मनु	अंत	अंत	विसे	मंद	ल. क्षि	अ	श	सु	४०	२
अलि	भु-न-भे-भ	जल	व्याध	मनु	०	अंत	विधि	मध्य	य. य.	०	श	०	१०	३
श्रवण	भी-भु-भे-भो	कपि	मेघ	देव	अंत	अंत	विष्णु	सुलो	य. य.	उ	श	यं.	२०	३
धनि	गा-गी-गु-गे	सिंह	गज	रा.	मध्य	अंत	वसु	अध	य. य.	उ	गु	मं.	४०	४
शत	गो-सा-सी-सु	अध	महिष	रा.	आद्य	अंत	वहणु	मंद	य. य.	उ	गु	रा	००	१००
पूमा	से-से हा-ही	सिंह	गज	मनु	आद्य	अंत	अनै	मध्य	उ. कृ.	अ	गु	श	२०	२
उत्ता	हु-ग-अ-था	गौ	व्याध	मनु	मध्य	अंत	अहि	सुलो	धू. स्थि	उ	रा	श	४०	२

ઉદાહરણ—અશ્વિની નક્ષત્રના પહેલા ચાર પાદના અક્ષર
 મુ-એ-ચો-લા ચોની અશ્વ, વૈશ્યની મહિષ મણુ દેવ, નાડી આઘ
 મુળ પૂર્વ દેવતા અશ્વિની કુમાર લોચન મદ નામ લધુ અને ક્ષિપ્ર
 તિર્યક મુખ અશ્વોત્તરી મહાદેવ રાહુ નિશોત્તરી દેવ કેતુ પૂર્ણ નક્ષત્ર
 વખતે રાશિ મેષ અશ ૧૩ કના ૨૦ નિકનાં છે તારાઓની
 સખ્યા ત્રણ છે એ પ્રમાણે દરેક નક્ષત્રનું સમજવું

અર્થે, રાશિ વગેરે ભેદ—આકાશમંડલમાં મુખ્યત્વે ત્રણ
 પ્રકારના ભેદ છે જેમાં (૧) અહ (૨) નક્ષત્ર (૩) તારા એમને સમ
 જનામાં ધણી મનુષ્યો અજાણ છે અહ એ એક જાતના સૂર્યથી
 ઉત્પન્ન થઈ ઠંડા થએલા ગોળા છે સૂર્ય સિવાય કોઈ પણ અહ સ્વત
 પ્રકાશીત નથી સૂર્યના પ્રગટ વડેજ પ્રકાશિત દેખાય છે, સૂર્ય ચંદ્ર,
 મંગળ બુધ શુક્ર શુક્ર, શનિ રાહુ કેતુ એ પ્રમાણે અહો છે
 પુરાણા પ્રમાણે તો સૂર્યથી શનિ પર્યંત જ અહો જણાવેના છે
 અને ત પ્રમાણે કુળાદેશ લખાયા પછી હાનમાં લખાએન મુરેનશ,
 (મુનપતિ) નેપચ્યુન (વશુ) પ્લુટો વગેરે અહોનાં કુળ લખાયા
 લાગ્યા છે રાહુ એ પૃથ્વીની છાંય છે પૃથ્વી પણ એક અહ જેવીજ
 ગણાય છે

તારા—આકાશમાં રહેલા સૂર્યની થોડે સ્વત પ્રકાશિત ગોળા
 એક જાતના સૂર્યજ છે

નક્ષત્ર એ આખા આકાશની ગોળાશમાં ૨૮ વિભાગમાં આવેનાં
 તારાઓની સુમખ્યા છે જે અહોની ધતિ માપવા માટેનાં ખીંદુ
 જેવાં છે

પચાગમાં ચાતુ રિવાજ મુજબ વનદેશ—દરેક પચાગમાં
 તિથિનાર ધડીપગ (તિથિની) નક્ષત્ર ધડીપગ યોગ ધડીપગ કરણ
 ધડીપગ જિનમાન ઉદય અસ્ત અને ચંદ્ર આ રિવાજ છે રિશેષમાં
 મુસદ્દામાં તારીખ પારસી તારીખ અંગ્રેજી તારીખ આ ત્રણ

જાતની તારીખો લખવામાં આવે છે, જે પરથી મુસલમાન, પારસી, અને ખ્રિસ્તિયોના પંચાંગની ગણતરી પણ બાણી શકાય છે.

મુસલમાની તારીખ માસ વગેરેની સમજ—આ જાતિમાં ચંદ્ર દેખાયા પછી દરેક મહિનાની શરૂઆત ગણાય છે, તે ૧૨ મહિનાનાં નામ નીચે મુજબ છે. મોહરમ ૨ સફર ૩ રવિલાવલ ૪ રવિલાખર ૫ જમાદિલાવલ ૬ જમાદિલાખર ૭ રજબ ૮ સાબાન ૯ રમઝન ૧૦ સન્વાલ ૧૧ છલ્દાદ ૧૨ છલ્દેજ. આ પ્રમાણે ૧૨ માસનું એક વર્ષ થાય છે. ૩૫૪ દિવસનું હિજરી વર્ષ ગણાય છે.

પારસીશાહ માસ વગેરેની સમજ—આ જાતિમાં વર્ષને યઝદેઝરદી સને કહે છે, એક વર્ષના ૧૨ માસના નામ નીચે મુજબ છે. ૧ ફરવર દીન, ૨ અર્દિબેહસ્ત, ૩ ખોરદાદ, ૪ તીર, ૫ અમરદાદ, ૬ શહેરેવર, ૭ મહેર, ૮ આવાં, ૯ આદર, ૧૦ દેહ, ૧૧ ખમન ૧૨ આસ્પંદાદ એ પ્રમાણે ૧૨ માસનું એક વર્ષ ગણાય છે. ૩૦ તારીખનો દરેક માસ હોય છે, અને ૧૨ માસને છેડે પાંચ ગાથા તરીકે પાંચ દિવસ વધુ ગણે છે જેથી ૩૬૫ દિવસનું વર્ષ થાય છે.

પાંચગાથાનાં નામ—૧ અહુનુંઅદ. ૨ ઓસ્તુઅદ. ૩ સપેંતોમદ. ૪ ગોહુ ખશદ્ર, ૫ વેહેસ્તોયસ્ત.

દરેક મહિનાની ૩૦ તારીખનાં નામ—૧ હોર્મજ, ૨ ખહમન, ૩ અર્દિબેહસ્ત, ૪ શહેરેવર, ૫ આસ્પંદાદ ૬ ખોરદાદ ૭ અમરદાદ ૮ દેપાદર, ૯ આદર, ૧૦ આવાં, ૧૧ ખોરસેદ, ૧૨ મોહેર, ૧૩ તીર ૧૪ ગોસ, ૧૫ દેપમેહેર, ૧૬ મેહેર, ૧૭ સરોસ, ૧૮ રસને, ૧૯ ફરવરદીન, ૨૦ ખહેરામ, ૨૧ રાન, ૨૨ ગુવાદ. ૨૩ દેપદીન. ૨૪ દીન, ૨૫ અદસેરનંગ, ૨૬ આસ્તાદ, ૨૭ આસ્માન, ૨૮ જમીઆદ, ૨૯ મરેસ્દંદ, ૩૦ અનેશન.

અંગ્રેજી તારીખ માસ વગેરેની સમજ—૩૬૫ દિવસનું ખ્રિસ્તી વર્ષ ગણાય છે. ક્યારેક વર્ષ ૩૬૬ દિવસનું કરે છે, તે હિસાબે દરેક

મદિનાના દિવસ જોઈતાના છે. જેમકે માસ જાન્યુઆરી ૩૧, ફેબ્રુઆરી ૨૮, માર્ચ ૩૧, એપ્રિલ ૩૦, મે ૩૧, જુન ૩૦, જુલાઈ ૩૧, એગસ્ટ ૩૧, સપ્ટેમ્બર ૩૦, ઓક્ટોબર ૩૧, નવેમ્બર ૩૦, ડિસેમ્બર ૩૧, ૩૬૫ દિવસનું વર્ષ થાય છે. દર ચાર વર્ષે એક વખત ફેબ્રુઆરીમાં ૨૯ તારીખ મળે છે. જેથી ત્રણ વર્ષ ૩૬૫ દિવસના અને ચોથું વર્ષ ૩૬૬ દિવસનું થાય છે. આખા વર્ષને સને અથવા મંદીસન કહે છે.

ગ્રહોનું ગોચરક્રમ

દરેક માણસને સારા અથવા ખરાબ ગ્રહો ચાલતા હોય છે, તેમાં કયો ગ્રહ સારો છે અને કયો ગ્રહ ખરાબ છે, તે જાણવા ગ્રહોનું ગોચર ક્રમ જાણવું જરૂરનું છે, જન્મરાશિ તથા નામ રાશિથી સૂર્યાદિ ગ્રહો કેટલામે સ્થાને રહ્યા છે, તે જાણવા માટે રાશિથી ગ્રહની રાશિ સુધી ગણવું અને આવે તે સંખ્યા ગ્રેડલે તેટલામે ગ્રહ છે, એમ જાણવું.

સારો સૂર્ય—૩-૬-૧૦-૧૧ એમાંના કોઈ પણ સ્થાને જન્મ-રાશિ અથવા નામ રાશિથી આવેલો સૂર્ય ધન, યશ, રાજ્યદ્વારે લાભ, કાર્યસિદ્ધિ, બુદ્ધિ, વૃદ્ધિ, અને કુટુંબમાં સુખ, પ્રજાસુખ, ધનસુખ વગેરે ક્રમ આપે છે.

નડતો સૂર્ય—૧-૨-૪-૫-૭-૮-૯-૧૨ એમાંના કોઈપણ સ્થાને જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી આવેલો સૂર્ય શરીરે રોગની પીડા, મનમાં ચિંતા, અગ્નિથી ભય અથવા ગરમી, સ્થાનહાની અને કાર્યમાં નિષ્ફળતા વગેરે ક્રમ આપે છે.

સારો ચંદ્ર—૧-૩-૬-૭-૧૦-૧૧ એમાંના કોઈપણ સ્થાને જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી ચંદ્ર આવેલો હોય તો લાભ, મિત્રો અને સંબંધીઓથી સુખ, દેવ-પ્રાણી-ધર્મ વગેરેની ઉપાસનામાં મનોવૃત્તિ વગેરે ક્રમ આપે છે.

નડતો ચંદ્ર—૨-૪-૫-૮-૯-૧૨ એમાંના કોઈપણ સ્થાનમાં જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી આવેલો ચંદ્ર ધનની તંગી, ચોરથી નુકશાન, અગ્નિ પીડા, બંધીખાના જેવો ભય અને ખીજાઓથી કલેશ, ચિત્તની અસ્વસ્થતા વગેરે ક્રમ આપે છે.

સારો મંગળ—૩-૬-૧૧ એમાંના કોઈપણ સ્થાને જન્મ-

રાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલો મંગળ ધનલાભ, મોનું, રૂપ વગેરેથી લાભ, રાશિથી અકાર, શત્રુનો વિનાશ, શરીરે આરોગ્ય વગેરે ફળને ઉત્પન્ન કરે છે

નડતો મંગળ—૧-૨-૪-૫-૭-૮-૯-૧૦-૧૨ એમાંના કોઈ પણ રથાને જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલો મંગળ શરીર ખીડા, શત્રુ લપ્પ, વિદેશ ગમન, મગા અને મિત્રોનો વિરોધ વગેરે ફળ આપે છે

સારો બુધ—૨-૪-૬-૮-૧૦-૧૧ એમાંના કોઈપણ રથાને જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલો બુધ ધન સબ્બથી લાભ, મિત્ર જનોથી સુખ, આરોગ્ય-અને ધનની વૃદ્ધિ વગેરે ફળ આપે છે

નડતો બુધ—૧-૩-૫-૭-૧૦ એમાંના કોઈપણ ધ્યાનમાં જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલો બુધ મિત્રને ઉદાસ રાખે, કલહ કરાવે, ધનનો ખોટો ખર્ચ વધારે, ભાડુ તથા મળધીઓમાં ક્લેશ કરાવે છે

સારો શુક્ર—૨-૫-૭-૯-૧૧ એમાંના કોઈપણ ધ્યાનમાં જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલો શુક્ર સુવર્ણ વગેરે ધાતુથી લાભ, મોટા માણસો સાથે મૈત્રી, વચ, માન પ્રવચન, અને ધારેલા કામ સિદ્ધ થાય વગેરે ફળ ઉત્પન્ન કરે છે

નડતો શુક્ર—૧-૩-૪-૬-૧૦-૧૨ એમાંના કોઈપણ રથાને જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલો જીવન-અપતિ શત્રુ સમાગમ, મિત્ર વિરોધ અને ધનના અકાચ, લોભ પ્રકૃતિ સ્વભાવમાં દુર્લભતા વગેરે ફળ ઉત્પન્ન કરે છે

સારો શુક્ર—૧-૨-૩-૪-૮-૯-૧૧-૧૨ એટલામાંના કોઈપણ રથાને જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલ શુક્ર પ્રજા પશુ અને કુટુંબમાં સુખ, ધન વૃદ્ધિ, શરીરે સુખ વગેરે ફળ આપે છે

નડતો શુક્ર—૬-૭-૧૦ એમાંના ક્રાઈપણ સ્થાનમાં જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલ શુક્ર ધારેલાં કામમાં વિધન, સ્ત્રી વગેરે નિષ્ફળતા સંબંધીઓથી અણગનાવ, છવતે ચિંતાથી ગ્રસ્ત, શરીરે રોગ વગેરે ફળ આપે છે.

સારો શનિ—૩-૬-૧૧ એ સ્થાનમાંના ક્રાઈપણ સ્થાનમાં જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલ શનિ સુખી રાખે-લાલ કરાવે નાણાં અથવા કપડાં વિલાસ વગેરેનું સુખ, મિત્ર જનોથી લાલ, વગેરે ફળ આપે છે.

નડતો શનિ—૧-૨-૪-૫-૭-૮-૯-૧૦-૧૨ એમાંના ક્રાઈપણ સ્થાને જન્મરાશિથી અથવા નામરાશિથી રહેલ શનિ કુટુંબ પરિવારમાં કલેશ કરાવે, ચિંતાતુર મન રાખે અને શત્રુથી ભય ઉપજવે તથા નાણાં ભીડ રાખે વગેરે ફળ કરે છે.

સારો રાહુ—૧-૩-૬-૮-૧૦-૧૧ એમાંના ક્રાઈપણ સ્થાનમાં જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી આવેલ રાહુ સંતતિનું સુખ, ધનનો તથા સ્ત્રીનો લાલ, મનની પ્રસન્નતા વગેરે ફળ ઉપજાવે છે.

નડતો રાહુ—૨-૪-૫-૭-૮-૧૨ એમાંના ક્રાઈપણ સ્થાને જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી રહેલ રાહુ મનુષ્યને અનેક જાતનું કષ્ટ ઉપજાવે છે.

કેતુનું ફળ હંમેશાં રાહુ તુલ્ય સમજવાનું છે.

ગ્રહોનાં ગોચર ફળ માટે અપવાદો—જન્મરાશિ અથવા નામરાશિથી ૬ સ્થાનમાં સૂર્ય શુભ છે, પરંતુ ૧૨મા સ્થાનમાં શનિ સિવાય ક્રાઈ પણ ગ્રહ હોય તો તે અશુભ છે. ૧૦મા સ્થાનમાં સૂર્ય શ્રેષ્ઠ છે, પરંતુ ૪થા સ્થાનમાં શનિ સિવાય ક્રાઈ પણ ગ્રહ હોય તો તેનું શુભ ફળ ઓછું થઈ જાય છે. ૩ સ્થાનમાં સૂર્ય શ્રેષ્ઠ છે, પરંતુ

નવમા સ્થાનમા શનિ સિવાય કોઈ અહ ન હોય તો ૧૧મા ધ્યાનમા સૂર્ય શુભ છે, પરંતુ ૫ મા સ્થાનમા શનિ સિવાય કોઈ અહ ન હોય તો

ચંદ્ર ૧૦ મા સ્થાનમા ઐશ્વર્ય છે, પરંતુ ૪ થા ધ્યાનમા બુધ સિવાય કોઈ પણ અહ ન હોય તો ૩ જા સ્થાનમા ચંદ્રમા શુભ છે, પરંતુ ૬મા ધ્યાનમા બુધ સિવાય કોઈ પણ અહ ન હોય તો ૧૧મા સ્થાનમા ચંદ્ર શુભ છે પરંતુ ૮ મા સ્થાન બુધ સિવાય કોઈ પણ અહ ન હોય તો જન્મનો ચંદ્ર શુભ ગણાય છે, પણ પાચમા સ્થાનમા બુધ સિવાય કોઈ પણ અહ ન હોય તો ૬ મા ધ્યાનમા ચંદ્ર શુભ છે, પરંતુ ૧૨મે બુધ સિવાય કોઈ પણ અહ ન હોય તો ૭ મા ધ્યાનમા ચંદ્ર શુભ ગણાય છે પણ ૨ જા સ્થાનમા બુધ સિવાય કોઈ પણ અહ નહોય તો

મંગળ છઠા સ્થાનમા ઐશ્વર્ય છે પરંતુ નવમા ધ્યાનમા કોઈ પણ અહ ન હોય તો ૧૧મા ધ્યાનમા મંગળ ઐશ્વર્ય છે, પરંતુ પાચમે કોઈ અહ ન હોય તો ૩ જા સ્થાનમા મંગળ ઐશ્વર્ય છે, પરંતુ ૧૨મા સ્થાનમા કોઈ અહ ન હોય તો

બુધ ૨ જા સ્થાનમા શુભ છે પરંતુ ૫ મે ચંદ્ર સિવાય કોઈ પણ અહ ન હોય તો ૪ થે બુધ શુભ છે પરંતુ ૩ જા ધ્યાનમા ચંદ્રમા કોઈ પણ અહ ન હોય તો ૬ થે બુધ શુભ છે પરંતુ ૬મે ચંદ્ર સિવાય કોઈ પણ અહ ન હોય તો ૮ મે બુધ શુભ છે, પરંતુ ચંદ્રમા સિવાય જન્મરાશિ પર કોઈ ન હોય તો ૧૦ મે બુધ ઐશ્વર્ય છે, પરંતુ જો આઠમે ચંદ્ર સિવાય કોઈ પણ અહ ન હોય તો

ગુરુ ૫ મે ઐશ્વર્ય છે, પરંતુ ૪ થે કોઈ અહ નહોય તો ૨ જે ગુરુ શુભ છે, પરંતુ ૧૨મે કોઈ અહ નહોય તો ૮ ગુરુ શુભ છે, પણ ૧૦ મે કોઈ અહ ન હોય તો ૩ મે ગુરુ શુભ છે, પરંતુ ૩ જા સ્થાનમા કોઈ અહ ન હોય તો ૧૨ મે ગુરુ શુભ છે, પરંતુ ૮ મા સ્થાનમા કોઈ અહ ન હોય તો

શુક્ર જન્મ તથા ૨ જે શુભ છે ૭ મે કોઈ ગ્રહ ન હોય તો. ૩ જે શુક્ર શ્રેષ્ઠ છે ૧ લે કોઈ ગ્રહ ન હોય તો. ૪ થે શુક્ર શુભ છે ૧૦ મે કોઈ ન હોય તો. ૫ મે શુક્ર શ્રેષ્ઠ છે, ૯ મે કોઈ ગ્રહ ન હોય તો. ૮ મે શુક્ર શ્રેષ્ઠ છે, ૫ મે કોઈ ગ્રહ ન હોય તો. ૯ મે શુક્ર શુભ ૧૧ મે કોઈ ગ્રહ ન હોય તો. ૧૧ મે શુક્ર શુભ છે, પરંતુ ૬ઠે કોઈ ગ્રહ ન હોય તો.

શનિ ૬ ઠા સ્થાનમાં શ્રેષ્ઠ છે, પરંતુ નવમે સૂર્ય સિવાય કોઈ ગ્રહ ન હોય તો. ૧૧ માં શનિ શુભ છે પરંતુ ૫ સ્થાનમાં સૂર્ય સિવાય કોઈ ગ્રહ ન હોય તો. ૩જા સ્થાનમાં શનિ શુભ છે, પરંતુ ૧૨ મા સ્થાનમાં સૂર્ય સિવાય કોઈ ગ્રહ ન હોય તો.

રાહુ ૬ ઠા સ્થાનમાં શુભ છે પરંતુ નવમા સ્થાનમાં કોઈપણ ગ્રહ ન હોય તો. ૧૧ માં સ્થાનમાં રાહુ શ્રેષ્ઠ છે પરંતુ ૫ મા સ્થાનમાં કોઈ પણ ગ્રહ ન હોય તો. ૩ જા સ્થાનમાં રાહુ શ્રેષ્ઠ છે, પરંતુ ૧૨ મા સ્થાનમાં કોઈ પણ ગ્રહ ન હોય તો.

અહો પોતાનું કૃળ ક્યારે આપશે ? રવિ અને મંગળ રાશિના આદિભાગમાં કૃળ આપે છે. શુક્ર અને ગુરૂ મધ્યરાશિમાં કૃળ આપે છે. બુધ નિરંતર કૃળ આપે છે. ચંદ્રમા અને શનિ અંતમાં કૃળ આપે છે. સૂર્ય પાંચ દિન પહેલાં, મંગળ ૮ દિન પહેલાં, બુધ ૭ દિન પહેલાં, શુક્ર ૭ દિન પહેલાં, ચંદ્ર ત્રણ ઘટ્ટી પહેલાં રાહુ ત્રણ મહિના પહેલાં, શનિ ૬ મહિના પહેલાં, અને ગુરૂ જે મહિના પહેલાં પોતાનું શુભાશુભ કૃળ આપે છે.

કોઈ પણ ગ્રહ કઈ ધાતુને પાયે બેસે છે, તેની સમજણ— જે દિવસે અને જે સમયે કોઈ પણ ગ્રહની રાશિ બદલાતી હોય તે સમયે જે રાશિનો ચંદ્રમા હોય તે રાશિ સુધી જન્મરાશિથી ગણવું, જન્મરાશિથી ૩-૭-૧૦ ચંદ્ર હોય તો ત્રાંબાને પાયે, ૪-૮-૧૨ ચંદ્ર હોય લોઢાને પાયે, ૨-૫-૯ ચંદ્ર હોય તો રૂપાને પાયે, ૧-૬-૧૧ ચંદ્ર હોય તો સોનાને પાયે ગ્રહ બેસે છે, એમ જાણવું.

પનોતી વ્યાખ્યત—પનોતીનું નામ હાલમાં પ્રચલિત થએલું છે પનોતી એવું નામ જ્યોતિષ શાસ્ત્રના અધોમાં માયુમ પડતું નથી પરંતુ અધોમાં અશુભ તેને શનિ તરીકે કહેવામાં આવે છે દરેક મનુષ્યને પોતાના જન્મ વખતે ચંદ્ર જે રાશિનો હોય તે રાશિથી ૪ થી અઠી અથવા ૧૨ મી રાશિનો જ્યારે જ્યારે શનિ થાય ત્યારે પનોતી બેસે છે એમ જાણવું

કોઈ મનુષ્યને પોતાની જન્મ કુંડની માલુમ ન હોય તો પોતાના ખર્શ નામથી પણ જન્મ વખતે કઈ રાશિનો ચંદ્ર હતો તે માન્ય પડે છે મરણ કે મલ્લ ખર્શ પુત્ર અથવા પુત્રીનો જન્મ થતાં જોડીઓને પુત્રી તેનું નામ પાડવામાં આવે છે અને જોડીઓ જન્મ સમયના ચંદ્રની રાશિના અક્ષર મુજબ નામ આપે છે

કોઈ મનુષ્યનું નામ જન્મના ચંદ્રની રાશિ પર ન હોય અથવા ઉપનામ હોય તો ખાસ કરીને જે નામથી જન્મ પાડવાથી નિન્દામાંથી જામત થતો હોય તે નામ પર આધાર રાખવો, એમ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે

પનોતી નાની અને મોટી એમ બે પ્રકારની હોય છે નાની પનોતી ૨૫ અઠી વર્ષની છે અને મોટી પનોતી ૭૫ વરસની એટલે સાઠસાતી કહેવાય છે પોતાની જન્મ રાશિથી ૮ થી અથવા ૮ માં ધ્યાનમાં રાખી આવે ત્યારે નાની પનોતી આડી એમ કહેવાય છે ૧૨-૧-૨ સ્થાનમાં રાશિ આવે એટલે મોટી પનોતી ગણવાય છે કુલ પનોતીના ત્રણ ભાગ ૮ થી પનોતીનાં સ્થાન મળેલા છે અને શરીર પર તે ત્રણ સ્થાનમાં અનુક્રમે તે વાસ કરે છે

શરીર પર કયા સ્થાને પનોતી છે તેના ખુલાસો—અઠી વરસની કોઈ પણ નાની પનોતી આગળી હોય તો તેના નગ જગ કરવાથી દસ મહિના દરેક જાગના થાય તે પહેલાં ૧૦ મહિના માથે

પનોતી સમજવી. ત્યાર પછીના ૧૦ મહિના હૃદયે એટલે છાતીએ અને ત્યાર પછીના ૧૦ મહિના પગે પનોતી છે, એમ સમજવું. સાડાસાત વરસની મોટી પનોતી માટે પણ સાડા સાત વરસના ત્રણ વિભાગ કરવા, તેમાં પણ પહેલાં ૨૫ વરસ માથે, ત્યાર પછી છાતીએ અને ત્યાર પછી પગે એમ અનુક્રમે સમજવું. સાડાસાત વરસની પનોતી ત્રીસ વરસે બીજીવાર આવે છે, જેને પિતા વિદ્યમાન હોય તેને પહેલી વખત પનોતી ખીડા કરતી નથી એમ કંટલાકનો મત છે.

પનોતીનું ફળ—અનેકજનો સાથે તકરાર કરાવે, શત્રુ પેદા કરે અને શત્રુનો ભય રહે. પુત્ર વગેરે પ્રજાને ખીડા થાય. દ્રવ્યનું નુકશાન કરે. શરીરને વ્યાધિ કરે. સ્ત્રીના અંગે ખીડા કરે અથવા સ્ત્રીનો નાશ કરે, દેશાટન એટલે મુસાફરી કરાવે, લાભ મળતો હોય તો નાશ કરે, પનોતી રૂપાને અથવા ત્રાંપાને પાયે હોય તો કહેલું ખરાબ ફળ પુરેપુરું મળે નહિ પરંતુ લોહાને અથવા સોનાને પાયે હોય તો કહેલું ખરાબ ફળ પુરેપુરું કરે છે. તેની શાંતિ માટે પુરસ્કારણ જાપ, નંગધારણ, દાન, વગેરેથી શાંતિ કરવી અથવા બ્રાહ્મણદ્વારા તેની શાંતિના દરેક ઉપાય લેવાથી ખીડા થતી અટકે છે.

કથો ગ્રહ કંઈ જાતનો રોગ કરે ? સૂર્ય વાત પિત્ત અને ગરમી કર્તા છે. ચંદ્ર કફ કર્તા છે. મંગળ પિત્ત અને ગરમી કરે. બુધ ત્રિદોષકર્તા છે. ગુરુ કફ કરનાર છે. શુક્ર સજેખમ અને વાયુ કરે છે. શનિ, રાહુ તથા કેતુ વાયુ કર્તા છે.

દગ્ધગ્રહ—જે ગ્રહ અસ્તનો હોય, જે ગ્રહ સાથે પાપગ્રહ બેઠા હોય અથવા જેને પાપ ગ્રહો દેખતા હોય તેને દગ્ધ ગ્રહ કહે છે. તેનું ફળ ખરાબ છે.

ગ્રહોનું યુદ્ધ—ભૌમાદિ પાંચ ગ્રહોમાંના બે કાંઈ પણ ગ્રહો રાશિ અંશકલા વિકલામાં સરખા આવે તો તે ગ્રહોનું યુદ્ધ થયું એમ કહેવાય અને તે પછી જે ગ્રહ ઉત્તર તરફ થઈને જુદો પડે તે

જીતેનો અને દક્ષિણ તરફ થઈને જીદો પડે તે હારેલો કહેવાય છે. મહેનું મુદ આકાશમાં પ્રત્યક્ષ જોવાથી દેખી શકાય છે

મહ રાશિ ક્યારે જઈને તે પચાગમાં લખેલું હોય છે. સાત મહોમાં મગળ-જુધ-ગુરુ-શુક-શનિ એ પાંચ મહે વક્ર એટલે અવળી ગતિના થયા હોય તો તે મહ ઉપર કહેના સમયથી અધિક સમય પણ તે રાશિ ભોગવે છે અથવા અતિચાર એટલે ઉતાવળી ગતિના થયા હોય તો કહેલ મુદ્દતથી પણ થોડી મુન સુધી તે રાશિ ભોગવે છે કોઈ કોઈ સમયે વક્ર મહ ચાલતી રાશિથી તે પહેલાની (ભોગવેલ) રાશિનો પણ થાય છે અને પાછો માર્ગો થઈ પોતે જમણ કડે છે

વક્રી મહ—જ્યાર મહ પોતાની ગતિ પ્રમાણે રાશિ અશકમાં વિકળામાં પ્રતિદિન વધતો જાય છે, ત્યારે તે મહ માર્ગો કહેવાય છે અને તેમાંથી ઓછો થતો જાય તો વક્રી કહેવાય છે સૂર્ય અને ચંદ્ર હમેશા માર્ગોજ રહે છે, એટલે તે કાંઈ દહાડે વક્રી થતા નથી તે સિવાયના મગળ જુધ ગુરુ શુક શનિ એ પાંચ મહે કેટલોક વખત માર્ગો અને કેટલોક વખત વક્રી થાય છે ૧૪ અને માર્ગો મહની ગતિ પચાગમાં લખેલી હોય છે

અસ્ત મહ—જે મહનો તારો રાત્રે ન દેખાય અને દિવસે સૂર્યના તેજ સાથે ગહે તેનો અસ્ત કહેવાય છે જોમાદિ પાંચમાંથી મગળ ગુરુ શનિ હમેશા પશ્ચિમે અસ્ત અને પૂર્વે ઉદય પામે છે જુધ અને શુકનો પૂર્વાસ્ત અને પશ્ચિમાસ્ત, પૂર્વોદય અને પશ્ચિમોદય એ પ્રમાણે બે પ્રકારે ઉદયસ્ત થાય છે

કયો મહ કયા અસ્ત પામે છે અને કયારે ઉદય થાય છે તે સહેલાઈથી સમજવાનું સાદન—૨૫૯ મહના કોઠામાં મહેનાં રાશ્યાદિ હોય છે તેમાંથી જે મહના ઉદયાસ્ત જણવાં હોય તે મહનાં રાશિ અશ કળા વિકળા અને ગતિ એક જાણુ લખનાં અને તે જાણુમાં સૂર્યનાં રાશિ અશાદિક લખવા અને સૂર્યની ગતિ લખવી મહ સૂર્યથી

ક્રમ હોય અને ગતિ પણ સૂર્યથી ક્રમ હોય તો તે ગ્રહ પૂર્વમાં ઉદય પામે છે. તેજ ગ્રમાણે રાશ્યાદિક અને ગતિ અધિક હોય ત્યારે પશ્ચિમમાં ઉદય પામે છે. ગ્રહની ગતિ મૂળ ગતિથી ન્યૂન હોય અને રાશિ વગેરે વધારે હોય તો પશ્ચિમમાં ગ્રહનો અસ્ત સમજવો. સૂર્યની ગતિથી ગ્રહ ગતિ વધારે હોય અને રાશિ વગેરે ન્યૂન હોય તો તે ગ્રહ પૂર્વમાં અસ્ત પામે છે.

ઉદયારત વક્ર માર્ગના દિવસો—મંગળ પશ્ચિમમાં અસ્ત થયા પછી ૪ માસે પૂર્વમાં ઉદય પામે છે અને ઉદય થયા પછી ૩૦૦ દિવસે વક્રી થાય છે. વક્ર થયા પછી ૬૦ દિવસે માર્ગી થાય છે. માર્ગી થયા પછી ૧૦ માસે પશ્ચિમમાં અસ્ત પામે છે.

બુધનો પૂર્વ દિશામાં અસ્ત થયા પછી ૩૨ દિવસે પશ્ચિમમાં ઉદય થાય છે, અને ઉદય થયા પછી ૩૨ દિવસે વક્રી થાય છે, વક્રી થયા પછી ૩ દિવસે પશ્ચિમમાં અસ્ત થાય છે. ત્યાર પછી ૧૬ દિવસે પૂર્વમાં ઉદય થાય છે અને પૂર્વ ઉદય થયા પછી ૩ દિવસે માર્ગી થાય છે. માર્ગી થયા પછી ૩૨ દિવસે પૂર્વાસ્ત થાય છે.

શુક્ર પશ્ચિમ દિશામાં અસ્ત થયા પછી ૧ માસે પૂર્વમાં ઉદય પામે છે અને પૂર્વમાં ઉદય થયા પછી ૧૨૮ દિવસે વક્રી થાય છે. ત્યાર પછી ૧૨૦ દિવસે માર્ગી થાય, અને માર્ગી થયા પછી ૧૨૭ દિવસે પશ્ચિમમાં અસ્ત થાય.

શુક્ર પૂર્વમાં અસ્ત થયા પછી ૬૦ દિવસે પશ્ચિમ દિશામાં ઉદય થાય ત્યારથી ૮ મહિને વક્રી થાય. ત્યારથી ૨૨ દિવસે પશ્ચિમાસ્ત થાય. અને ત્યારથી ૮ દિવસે પૂર્વમાં ઉદય પામે ત્યાર પછી ૨૩ દિવસે માર્ગી થાય અને માર્ગી થયા પછી ૮ મહિને પૂર્વ દિશામાં અસ્ત થાય છે.

શનિ પશ્ચિમ દિશામાં અસ્ત થયા પછી ૩૮ દિવસે પૂર્વમાં ઉદય થાય છે, ત્યારથી ૩૧ માસે વક્રી થાય. ત્યારથી ૪૧ માસે માર્ગી

ચાપ અને માર્ગી થયા પછી ગા માસે પશ્ચિમ દિશામાં અસ્ત થાય છે એ પ્રમાણે દરેક ગ્રહો વારવાર થયા કરે છે અષ્ટ ધત્રી પગ પચાસમાં આપેલી હોય છે

ગ્રહોના ઉદયાસ્ત જાણવા માટે અંશ—ચંદ્ર ૧૨, મંગળ ૧૭, બુધ ૧૨, ગુરુ ૧૧, શુક્ર ૯ અને શનિ ૧૫ અંશને અત્યંત સૂર્યથી વધારે હોય તો ઉદયો અને ઓછો હોય તો અસ્ત ગમગવો

ગ્રહોરૂપ મહા પુરુષ—મહાકાળ-પુરુષનો સૂર્યદેવ આત્મા છે, ચંદ્રમા મન છે, મંગળ સત્વ છે, બુધ વાણી છે ગુરુ જ્ઞાન અને શુભ છે શુક કામ સ્વરૂપ અને શનિ વ્યયા દુષ્ટ છે

ગ્રહોનાં રાજા વગેરે સ્વરૂપ—સૂર્ય, ચંદ્ર રાજા, મંગળ સેનાપતિ, બુધ યુવગજ, ગુરુ શુક પ્રધાન, અને શનિ મેવક છે

રાશિઓના સ્વામી—મંગળ, શુક્ર, બુધ, ચંદ્ર, સૂર્ય, બુધ, શુક્ર, મંગળ, ગુરુ, શનિ, શનિ, ને ગુરુ એ પ્રમાણે મેષાદિ બાર રાશિઓના અનુક્રમે ગ્રહો જણાય છે.

ગ્રહોના રંગ—સૂર્ય વેરો લાલ, ચંદ્ર સફેદ, મંગળ લાલ, બુધ દુર્વા જેવો ક્ષામ, ગુરુ ગૌર, શુક્ર સફેદ, શનિ કાળો એ પ્રમાણે ગ્રહોના રંગો કહ્યેલા છે (જન્મ અથવા પ્રજા સમયે જે ગ્રહ વધારે બળવાન હોય તેના જેવો જન્મેલાનો રંગ હોય છે ખોવાયેલી વસ્તુનો રંગ જાણવા તથા કયા ગુણના પુષ્પથી ગ્રહ પૂજન કરવી તેને માટે ગ્રહોના રંગ ઉપયોગી છે) સૂર્ય ત્રાતા જેવા લાલ રંગ ઉપર, ચંદ્ર સફેદ રંગ ઉપર, મંગળ ગંધા ઉપર બુધ લીલા રંગ પર, અને ગુરુ પીળા પર, શુક્ર મિશ્રિત ગંગા પર, અને શનિ કાળા રંગ ઉપર પોતાનું પ્રામાન્ય ધરાવે છે

ગ્રહોના સ્વામી—સૂર્યનો અગ્નિ ચંદ્રનો વજ્ર, મંગળનો લલ્લા, બુધનો રેશ્મ, ગુરુનો ધંદ, શુક્રનો ઇંદ્રાણી, શનિનો લલ્લા (જે

અહો બગવાન દેવ તે અહના સ્વામીની જન્મનાર પુરૂષ વધારે ભક્તિ.
કરશે એમ જાણવું.) સ્વામિ છે.

અહોની દિશા—પૂર્વ દિશાનો સ્વામી સૂર્ય, અગ્નિદોણનો સ્વામી
શુક્ર, દક્ષિણનો સ્વામી મંગળ, નૈઋત્ય દોણનો સ્વામી રાહુ, પશ્ચિમ
દિશાનો સ્વામી શનિ અને વાયવ્યદોણનો સ્વામી ચંદ્ર, ઉત્તર દિશાનો
સ્વામી બુધ, ઇશાન દોણનો સ્વામી ગુરુ છે.

દૂર અને સાંમ્ય અહો—દૃણ પક્ષની આઠમ પછીનો ચંદ્ર
ક્ષીણ ચંદ્ર કહેવાય છે તે ક્ષીણ ચંદ્ર, સૂર્ય, મંગળ, શનિ, રાહુ તથા
ઉપર કહેલા અહોમાં કોઈ પણ અહ સાથે રહેતો બુધ, પાપ અહો
કહેવાય છે, તે સિવાયના અહો સૌમ્ય છે.

અહોની સ્ત્રીપુરૂષ સંજ્ઞા—ચંદ્ર અને શુક્ર સ્ત્રી અહો છે. બુધ
અને શનિ નપુંસક અહો છે. બાકીના પુરૂષ અહ છે.

અહોના જાતિ—શુક્ર અને ગુરુ બ્રાહ્મણ છે, મંગળ અને સૂર્ય
ક્ષત્રિય છે. ચંદ્ર વૈશ્ય છે, બુધ અને શનિ શુદ્ર છે, તથા રાહુ આંગણ છે.

અહોના ગુણ—ચંદ્ર, સૂર્ય અને ગુરુ સત્વગુણી છે. બુધ અને
શુક્ર રજોગુણી છે. મંગળ અને શનિ તમોગુણી છે.

અહોનું સ્વરૂપ—સૂર્ય પીળો આંખો વાળો, પિત્ત પ્રકૃતિવાળો,
વિશાળ શરીરવાળો અને કપાળ પર થોડા વાળવાળો છે. ચંદ્ર પાતળા
શરીરવાળો, વાત અને કફ મય, મૃદુ ભાષી, શોભા વાળી દષ્ટિવાળો,
અને સ્વભાવે ડાહ્યો છે. મંગળ દુર અને તીક્ષ્ણતા ભરેલી આંખોવાળો,
યુવાન, પિત્ત પ્રકૃતિવાળો, ઉદાર સ્વભાવ, અસ્થિર ચિત્ત, અને કમ્બર
પાસે મધ્ય ભાગમાં પાતળો છે. બુધ હાસ્ય રૂચી વાળો, ત્રિદોષાત્મક,
અને અર્ધ વાક્ય બોલનાર છે. કફ વાત અને પિત્ત એ ત્રણે તેના
શરીરમાં સરખાં છે. ગુરુ મોટા શરીરવાળો, પીળા બાલ અને આંખોવાળો,
કફ પ્રકૃતિ અને બુદ્ધિવાન છે. શુક્ર દેખાવડા શરીરવાળો, સુંદર કાન્તિ

વાત પ્રકૃતિ, ગુચ્છેદાઃ કાગા બાલનાળો છે શનિ આળસ સ્વભાવ,
સોના જેવી ક્રમગતી આબોવાળો, પાતળો અને હિચો, લાંબા દાંત,
મોટા બાલ અને વાન પ્રકૃતિવાળો છે

શરીરની ધાતુઓમાં મહોતું સ્થાન—આયુષ્ય શનિ,
હાડકામાં સુર્ય, લોહીમાં ચંદ્ર, ચામડી ઉપર બુધ, વીર્ય ઉપર શુક્ર, માંસમાં
ગુરુ, મજ્જામાં (હાડકાની અંદરની ધાતુ) માં મંગલ રહેલો છે

મહોતું સ્થાન—સૂર્યપૂર્ણ સ્થાન, ચંદ્ર કુવો, મંગલ અમિસ્થાન
અને શનિનું કચરો એકઠો કરવામાં આવતું હોય તે સ્થાન કહેતું છે

મહોના વસ્ત્રો—સૂર્યનું જડા સુતરનું વસ્ત્રેતુ વસ્ત્ર, ચંદ્રનું નવું
વસ્ત્ર, મંગલનું થોડું દાઝેલું બુધનું પાણીથી લીંબાયેલું ગુરુનું થોડું
વપરાયેલું શુક્રનું મજાનું છાપેલી છીંટ જેવું, અને શનિનું ફાટેલું વસ્ત્ર
ગણેતું છે

મહોની વાતુ—સૂર્ય ત્રાણ ચંદ્ર મધ્ય મંગળ હેમ (ગીતી)
બુધ પિત્તળ ગુરુ રૂપ, શુક્ર મોતી અને શનિ લોખંડ એ પ્રમાણે
ધાતુઓ ઉપર અધિકાર ધરાવે છે

મહોની દૃષ્ટિ—સર્વે મહો પોતાનાથી ૩-૧૦ નશિ હોય તેમજ
તેમાં રહેનો મહો હોય તેને ૩ દૃષ્ટી જીએ છે ૪-૮ ધ્યાનમાં ૬
દૃષ્ટીથી જીએ છે-૬૫ ધ્યાનમાં ૩ દૃષ્ટીથી જીએ છે પોતાનાથી ૭ મી
શાશિમાં તથા પોતે બેઠો હોય તે સ્થાનમાં પૂર્ણ દૃષ્ટીથી જીએ છે
શનિ ૩ ૧૦ સ્થાને મંગળ ૪-૮ સ્થાનમાં ગુરુ ૫-૮ ધ્યાનને
સપૂર્ણ દૃષ્ટીથી જીએ છે

મહોના સમય—સૂર્ય ૭ માસ ચંદ્ર બે ધર્મિકા મંગળ એક
દિવસ બુધ બે માસ ગુરુ એક માસ શુક્ર ૧૫ દિવસ શનિ ૧ વર્ષ
જેટલો સમયકલ કાળમાં જણાવે છે

મહોના રસસ્વાદ—સૂર્ય તીખો મરી જેવો ચંદ્ર ખાટો મંગળ
કડવો બુધ મોળો ગુરુ મીઠો શુક્ર ખાટો શનિ કપાયેલો સ્વાદ અથવા
રસ ધરાવે છે

ગ્રહોની મૈત્રી ઉચ્ચ નીચ મૂલ ત્રિકોણ જાણવાનું કોષ્ટક.

ગ્રહ	સુ.	ચં.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.	રા.
મિત્ર	ચં. મં. ગુ.	સુ. બુ.	સુ. ચં. ગુ.	સુ. શ. રા.	સુ.ચં. મં.રા.	બુ. શ. રા.	શુ. બુ. રા.	બુ. શુ. શ.
સમ	બુ.	મં. ગુ.શુ. શ.	શુ. શ.	મં. ગુ. શુ.	શ.	મં. ગુ.	ગુ.	ગુ.
શત્રુ	શુ. શ. રા.	રા.	બુ. રા.	ચં.	બુ. શુ.	સુ. ચં.	સુ. ચં. મં.	સુ. ચં. મં.
ઉચ્ચ	મેષ. ૦ ૧૦	વૃષ. ૧ ૩	મકર ૯ ૨૮	કન્યા. ૫ ૧૫	કર્ક. ૩ ૫	મીન. ૧૧ ૨૭	તુલા. ૬ ૨૦	રાશિ અંશ
નીચ	તુલા. ૬ ૧૦	વૃશ્ચિક ૭ ૩	કર્ક. ૩ ૨૮	મીન. ૧૧ ૧૫	મકર. ૯ ૫	કન્યા. ૫ ૨૭	મેષ. ૦ ૨૦	રાશિ અંશ
મૂ. ત.	સિંહ ૧૦	વૃષભ	મેષ.	કન્યા	ધન	તુલા.	કુંભ.	રાશિ

ગ્રહોની મૈત્રી ઉચ્ચ અને નીચ મૂલ ત્રિકોણની સમજણ-
સૂર્યાદિ ગ્રહોના મૈત્રીના કોષ્ટકમાં મિત્ર શત્રુ સમ વગેરે વર્ગ પાડેલ છે.
તેમાંની સમજણ માટે સૂર્યાના મિત્ર મં. ચં. ગુ. શત્રુ શનિ શુક્ર અને
સમ ગ્રેટલે નહિ મિત્ર કે નહિ શત્રુ બુધ એ પ્રમાણે દરેક ગ્રહનું સમજવું.
સૂર્યાના ઉચ્ચના ખાનામાં રાશ્યાદિ અંક. ૦ અને ૧૦ લખેલ
છે ગ્રેટલે સૂર્ય મેષ રાશિના ૧૦ અંશ સુધી પૂર્ણોચ્ચમાં છે એમ
દરેક ગ્રહનું સમજવું.

સૂર્યાના નીચેના ખાનામા રાશિ ૭ અથ ૧૦ લખેલ છે તેથી સૂર્ય વૃશ્ચિક રાશિના ૧૦ અથ સુધી પૂર્ણ નીચેનો સમજવો દરેક મૂલ ગ્રહને સમજવું માટે ત્રિકોણ ખાનામા સૂર્ય સિદ્ધ રાશિનો મૂલ ત્રિકોણ લખેલ છે

મહેનોઃ બળવાન સમય—સૂર્ય ગુરુ શુક્ર દિવસના બળવાન છે, ચંદ્ર મંગળ અને શનિ રાશિના બળવાન છે બુધ રાત્રીએ અને દિવસે બન્નેમાં બળવાન છે પાપ ગ્રહો કૃષ્ણ પક્ષમાં અને સૌમ્ય ગ્રહો ગુહ્ય પક્ષમાં બળવાન ગણવામા આવે છે

મહેનોની બળવાન દિશા—બુધ, ગુરુ, પૂર્વમાં બળવાન સૂર્ય મંગળ દક્ષિણમાં શનિ પશ્ચિમમાં અને શુક્ર ચંદ્ર ઉત્તરમાં બળવાન ગણાય છે

મહેનોઃ બળવાન ઠાસ—સૂર્ય ચંદ્ર ઉત્તરાયનમાં અને મંગળ વગેરે ગ્રહો વક્ર હોય ત્યારે તથા ચંદ્ર આથે હોય ત્યારે બળવાન ગણવા

મહેનોઃ મધ્યમમાન—સૂર્ય એક રાશિમાં એક માસ સુધી ચંદ્ર એક રાશિમાં સવામે દિવસ સુધી મંગળ દોઢ માસ સુધી બુધ એક મહીના સુધી ગુરુ ૧૩ મહીના સુધી શુક્ર એક માસ સુધી શનિ આઠ વર્ષ સુધી નહુ અને ગ્રેહ દોઢ વર્ષ સુધી એક રાશિમાં ગહે ૨ એ પ્રમાણ મધ્યમ માન ગણેતું છે પરંતુ કેટલાક સમયે તેથી ઓછા અથવા વધતો બાગ્ય કાગ હોય છે તે ગણીતથી આવેલા સમય મુજબ ગણવું

રાશિ બાબત—આખા આકાશનાં ગોળના બાર વિભાગ કરી તેના ૧૨ નામ આપેલા છે અને તે રાશિના નામથી ઓળખાય ૨ તે રાશિના નામ નીચે મુજબ ૭ મેષ ૧ વૃષભ ૨ મિથુન ૩ કર્ક ૪ સિદ્ધ ૫ કન્યા ૬ તુલા ૭ વૃશ્ચિક ૮ ધન ૯ મકર ૧૦ કુમ્ભ ૧૧ મીન ૧૨

મે ૧ રાશિ—મદ્રા જેવા આકાર છે ધ્રુવાકાર પ્રુપ્ત જાતિ પૂર્વ દિશામાં બળવાન દૂર વ્યભાવ રાત્રે બળવાન પૃથ્વીદય ભૂમિ

ચતુષ્પદજાતિ, ક્ષત્રિયવર્ણ, ઉપર ફરનાર, મધ્યરાત્રે આંધળી, લાલ-વર્ણની છે. તેનો મંગળ સ્વામી અને અગ્નિ હંસક છે. તાણીને બોલનાર, પ્રજાવતી દિવસે ફરનાર, એ પ્રમાણે મેષરાશિને છે. તેના વિશેષ નામ મેષ, અને ક્રિય આદ્ય વગેરે છે.

વૃષભ રાશિ—બળદના જેવા આકારવાળી હસ્વાકાર સ્ત્રીજાતિ દક્ષિણ દિશામાં બળવાન સૌમ્યસંજ્ઞા સ્થિર રાત્રે બળવાન પૃષ્ઠોદય. જલાશ્રયી ચતુષ્પદ વૈશ્યવર્ણ મધ્યરાત્રિએ આંધળી સફેદ રંગ શુક્ર સ્વામી, ભૂમિ હંસકવાળી વૃષભ રાશિ છે. તેના વિશેષ નામ ઉક્ષ. ગો. તાવુર. વૃષ. વગેરે છે.

મિથુન રાશિ—ગદા અને વિણા નામનું વાળું જેના હાથમાં છે એવો પુરૂષ અને વિણા વાણંત્ર સહિત સ્ત્રી એવાં સ્ત્રી પુરૂષનાં જોડાવાળી છે. સમાનઆકાર. પુરૂષજાતિ પશ્ચિમ દિશામાં બળવાન દૂર સ્વભાવ દ્વિસ્વભાવ રાત્રેબળવાન શીર્ષોદય જલાશ્રય દ્વિપદ વિષમસંજ્ઞા શૂદ્રવર્ણ બપોરે આંધળી. લીલો પોપટીઓ રંગ બુધસ્વામી વાયુહંસક દિવસે ફરનાર મધ્ય પ્રજા તાણીને બોલનાર મિથુનરાશિ છે. તેનાવિશેષ નામ દ્વંદ્વ નૃયુગ્મ છત્રુમ ચમ તૃતીય વગેરે નામ છે.

કર્ક રાશિ—સમાન આકાર સ્ત્રી જાતિ ઉત્તર દિશામાં બળવાન સૌમ્ય સ્વભાવ, ચરસંજ્ઞા, રાત્રે બળવાન, પૃષ્ઠોદય, જલચરજાતિ, કરચલાનાં જેવા આકારવાળી, સમસંજ્ઞા, વિપ્રવર્ણ બપોરે આંધળી બદામી રંગ વારિ હિંસક વિશેષ નામ કુલીર કર્કાટક કર્કટ વગેરે છે.

સિંહ રાશિ—દીર્ઘ આકાર પુરૂષજાતિ પૂર્વદિશામાં બળવાન દૂર સ્વભાવ સ્થિરસંજ્ઞા દિવસે બળવાન શીર્ષોદય ભૂમિઆશ્રય ચતુષ્પદ જાતિ વિષમસંજ્ઞા ક્ષત્રિયવર્ણ મધ્યરાત્રે આંધળી પીળો અને ઘોળો મિશ્રવર્ણ સૂર્યસ્વામી અગ્નિ હંસક વિશેષ નામ કંઠીરવ સિંહ મૃગેન્દ્ર લેય વગેરે.

કન્યારાશિ—દીર્ઘઆકાર સ્ત્રી જાતિ દક્ષિણ દિશામાં જળવાન સૌમ્ય સ્વભાવ દ્વિસ્વભાવ દિવસે જળવાન શીર્ષોદય જલઆશ્રય દ્વિપદ જાતિ સમસંતા વૈશ્વવર્ણ્ય બપોરે આધગી ચિત્રવિચિત્ર રંગ બુધસ્વામી ભૂમિહ સક વિશેષ નામ પાથેન રમણી તરણી હાથમાં ધાન્ય લઈ વહાણમાં ખેરેલ કુમારિક જેવી આકૃતિ છે

તુલારાશિ—દીર્ઘ આકાર પુરુષજાતિ પશ્ચિમ દિશામાં જળવાન કૂર સ્વભાવ ચરસંતા દિવસે જળવાન શિર્ષોદય જાતિ ભૂમિ આશ્રય વિષમ સંતા દ્વિપદ જાતિ ચક્રવર્ણ્ય સવારથી ૩ દિવસ જતા સુધી બહેરી સ્થામવર્ણ્ય શુક્રસ્વામી વાયુહ સક વિશેષનામ તૌનિ વલ્લિક ભૂક તુલા ધટ વગેરે છે

વૃશ્ચિકરાશિ—દીર્ઘઆકાર સ્ત્રીજાતિ ઉત્તર દિશામાં જળવાન સૌમ્યસ્વભાવ સ્થિરસંતા દિવસે જળવાન શીર્ષોદય જાતિ જન્ય જલાશ્રય સમસંતા વિષ્ણવર્ણ્ય સવારથી ૩ દિવસ સુધી બહેરી સોનેરી મગગ સ્વામી, વારિહ સક વિશેષનામ અલિ, અટમ, કૌપિં, કીટ, વૃશ્ચિક વગેરે છે વિહીના આકાર જેવો આકાર છે

ધનુરાશિ—સમાન આકાર પુરુષસંતા પૂર્વ દિશામાં જળવાન કૂર સ્વભાવ, દ્વિસ્વભાવ, રાત્રે જળવાન, પૃષ્ઠોદય, ભૂમિઆશ્રય, પૂર્વાર્ધ ભાગ દ્વિપદ અને ઉત્તરાર્ધ ચતુષ્પદ, વિષમસંતા, ક્ષત્રિય વર્ણ્ય, દિવસનો છેલ્લો ૩ ભાગ પાંગળી, સંખ્યા વખતે નેટ બૂરો, રંગ, ગુરુ, સ્વામી અગ્નિહ સક, વિશેષ નામ ધની, ધનુષ, આપ શરાસન વગેરે છે

મકરરાશિ—સમાન આકાર, સ્ત્રીજાતિ, દક્ષિણદિશામાં જળવાન, સૌમ્ય સ્વભાવ ચરસંતા, રાત્રે જળવાન, પૃષ્ઠોદય, ભૂમિઆશ્રય પૂર્વાર્ધ ચતુષ્પદ, ઉત્તરાર્ધ ભાગ જલચર વૈશ્વવર્ણ્ય, દિવસના છેલ્લા ૩ ભાગમાં બહેરી, પાંગળો, સંખ્યા વખતે નેટ છે કાનગચિત્રો રંગ છે.

શનિસ્વામી, ભૂમિહંસક, વિશેષ નામ મૃગ, મૃગાસ્ય, મકર, નક, આકોકેરો.

કુંભરાશિ—હસ્તાકાર, પુરુષજાતિ, પશ્ચિમદિશામાં બળવાન, કર, સ્વભાવ, સ્થિર સંજ્ઞા, દિવસે બળવાન, શીર્ષોદય, જલાશ્રય, દિવજાતિ, વિષમ સંજ્ઞા, શુદ્રવર્ણ, નોલીઆના રંગ જેવા રંગ, શનિસ્વામી, વાયુહંસક, વિશેષનામ કુંભ, ઘટ, તોયધર, વગેરે છે.

મીનરાશિ—હસ્તકૃકાર, સ્ત્રીજાતિ, ઉત્તરદિશામાં બળવાન, સૌમ્ય સ્વભાવ, દ્વિસ્વભાવ, સંજ્ઞા, સંધ્ય સમયે બળવાન, ઉભયોદય, જલચર જાતિ, સમસંજ્ઞા, વિપ્રવર્ણ, મલીનરંગ, ગુરુસ્વામી, વારિહંસક, વિશેષનામ મત્સ્ય, પૃથુરોમ, ઝપ, અંત્યલ વગેરે છે.

શરીરમાં રાશિનો વિભાગ—મેષમાથું, વૃષભમોઢું, મિથુન છાતી, કર્કહૃદય, સિંહપેટ, કન્યાકુક્ષી, તુલા કમરનો ભાગ, વૃશ્ચિક પેઢું, ધન ગુપ્ત ભાગ, મકર જમણો સાથળ, કુંભ ડામો સાથળ, મીન પગ એ અનુક્રમે શરીરમાં રાશિઓ રહેલી છે.

યોગ

યોગ એટલે સરવાળો. યોગ એ પંચાંગનું ચોથું અંગ ગણાય છે. ચંદ્ર અને સૂર્ય બંનેની ગતિનો સરવાળો ૧૩ અંશ ૨૦ કળા થતાં જે કાળ લાગે છે, તેને યોગ કહેવામાં આવે છે. એવા યોગ પંચાંગમાં ૨૭ હોય છે. પ્રત્યક્ષ દષ્ટિથી આકાશમાં નક્ષત્ર જોઈ શકાય છે, તેમ યોગ પ્રત્યક્ષ દેખાતો નથી. યોગના અનુક્રમે ૧ વિષ્કંભ, ૨ પ્રીતિ, ૩ આયુષ્માન, ૪ સૌભાગ્ય, ૫ શોભન, ૬ અતિગંડ, ૭ સુકર્મા, ૮ ધૃતિ, ૯ શુભ, ૧૦ ગંડ, ૧૧ વૃદ્ધિ, ૧૨ ક્રુવ, ૧૩ વ્યાઘાત, ૧૪ હર્ષણ, ૧૫ વજ્ર, ૧૬ સિદ્ધિ, ૧૭ વ્યતિપાત, ૧૮ વરીયાન, ૧૯ પરીધ, ૨૦ શિવ, ૨૧ સિદ્ધ, ૨૨ સાધ્ય, ૨૩ શુભ, ૨૪ શુક્લ, ૨૫ બ્રહ્મ, ૨૬ ચૈન્દ્ર, ૨૬ વૈવૃતિ, એ પ્રમાણે નામ છે.

કરણ

કરણ એ પચામનુ પાંચમુ અંગ છે એક તિથિનુ પૂર્વદલ અને પરદલ મળી બે કરણ થાય છે ૧ બવ ૨ બાલવ, ૩ કૌલવ, ૪ તૈતિલ ૫ ગર ૬ વણિજ, ૭ વિષ્ટિ, ૮ શકુનિ, ૯ નાગ, ૧૦ ચતુષ્પદ, ૧૧ કિંતુષ્ઠ એ પ્રમાણે કુલ અગીયાર કરણ છે કરણનો અનુક્રમ, તિથિ-વાર-નક્ષત્ર અને યોગની પેઠે ચાલતો નથી સુદિ ૧ ના ઉત્તરાર્ધથી વદિ ૧૪ ના પૂર્વદલ સુધી અનુક્રમે બવ, બાલવ, કૌલવ, તૈતિલ, ગર, વણિજ, વિષ્ટિ, એ પ્રમાણે ચાલે છે આ કારણોને ચરકરણ કહે છે કારણ તે અનુક્રમે આવ્યા કરે છે પરંતુ વદ ૧૪ ના ઉત્તરાર્ધથી સુદ ૧ ના પૂર્વાર્ધ પર્વત ચાર કરણ સ્થિર રહે છે જેમ કે —વદિ ૧૪ ના પરદલનુ કારણ શકુનિ, અમાસના પૂર્વદલનુ કરણ ચતુષ્પદ અને પરદલનુ કરણ નાગ સુદિ ૧ના પૂર્વદલનુ કરણ કિંતુષ્ઠ એ સ્થિર કરણો છે સુદિ ૧ ના પરદલથી બવાદિકરણ શરૂ થાય છે તે સાત કરણનો ક્રમ વદિ ૧૪ના પૂર્વદલ સુધી રહે છે

જન્મ પ્રકરણ (૨).

જન્મપત્રિકા વગેરે કાર્ય માટે સમયની સૂક્ષ્મતાથી ફળની સૂક્ષ્મતા થાય છે જ્યારે ઘડીઆણનો પ્રચાર ન હતો, ત્યારે ઘડી મત્ર, પડખાયા પિગેરેથી જાણી ઘડી લખ જોવાનો જન્મકુડલી-પ્રશ્ન વગેરે કરતા હાલમાં તે જુની રીતિ પ્રમાણે કોઈ સમય સાધતું નથી દરેક સ્થાને ઘડિઆળનો જ આધાર લેવાય છે

એક સ્થળે સવારે અચુક કલાક મીનીટ સૂર્યોદય થયો, બીજા શહેરમાં તે સમયે સૂર્યોદય ચર્ચે નથી જેથી દરેક સૂર્યોદય જાણવા આવશ્યક છે અને તે માટે પોતપોતાના દેશનુ પચામ વાપરવું જોઈએ. પચામો દરેક દેશમાનનાં જુદાં થવા જોઈએ, અને જે દેશમાં જન્મ થયો હોય તેજ દેશના માનવાળાં પચામથી જન્મપત્રિકાદિનું ગણિત કરવું જોઈએ.

ધષ્ટિ ઘટી—સૂર્યોદયથી જન્મના સમય સુધીનો ટાઈમ ઘટ્યાત્મક કરીએ તે ધષ્ટિ ઘટી કહેવાય. ધષ્ટિ એટલે ઇચ્છીત સમયની ઘટિકા તેને ધષ્ટિ ઘટી કહેવામાં આવે છે. સૂર્યના ઉદયથી ખીજ દિવસના સૂર્યોદય સુધી ૬૦ ઘટી હોય છે, અને ધષ્ટિ ઘટી ૬૦ થી વધુ કદી આવતી નથી.

કલાકપરથી ઘટી—જે પ્રમાણે એક સૂર્યોદયથી ખીજ સૂર્યોદય સુધીમાં ૬૦ ઘટી થાય, તેમ સૂર્યોદયથી ખીજ સૂર્યોદય સુધી ૨૪ કલાક થાય છે. માટે એક ઘટીની ૨૪ મિનીટ થાય છે. ધષ્ટિ સમય સુધીમાં સૂર્યોદયથી જેટલા કલાક ગયા હોય, તેને ૨૫ થી ગુણવાથી ધષ્ટિ ઘટી થાય છે.

ઉદાહરણ—કાંઈનો જન્મ બપોરના ૨-૩૫ મિનીટ થયો છે, તે દિવસે સૂર્યોદય ૬-૩૫ મિનીટનો છે. તો ધષ્ટિ કલાક કેટલા આવે ? જન્મના સમય ૨-૩૫માંથી સૂર્યોદય ૬-૩૫ બાદ કરવાથી જન્મ સમય સુધીમાં ગયેલા કલાક મિનીટ ૮-૦ આવ્યા તેને ૨૫ થી ગુણવાથી ધષ્ટિ ઘટી ૨૦-૦ થાય છે.

સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ—સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ અને સ્થાનિક ટાઈમ આ બે પ્રકારનો ટાઈમ હોય છે. પોષ્ટ, રેલ્વે વગેરેમાં સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ ચાલે છે. સ્થાનિક ટાઈમ કરતાં તે આગળ પાછળ હોય છે, ધષ્ટિ સમયના કલાક સ્થાનિક હોય તો સ્થાનિક ઉદ્યાસ્ત લેવા, અને સ્ટાંડર્ડ હોય તો સ્ટાંડર્ડ ઉદ્યાસ્ત લેવા. સ્થાનિક ટાઈમ અને સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ વચ્ચેનું અંતર દરેક જગ્યાએ સરખું નથી. રેખાંશ પ્રમાણે તેમાં ફરક પડે છે. સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ અને સ્થાનિક ટાઈમ વચ્ચે કેટલું અંતર છે, તે આ સાથેના કોષ્ટક ઉપરથી સમજાશે. હિંદુસ્તાનનાં કેટલાંક અગત્યનાં સ્થળો તેમાં દર્શાવ્યાં છે. વર્તમાનમાં લગભગ બધેજ સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ ચાલે છે. છતાં જ્યાં લોકલ ટાઈમ ગણાતો હોય ત્યાં આ કોષ્ટકનો જરૂર પ્રમાણે ઉપયોગ કરવો.

હિન્દુસ્તાનનાં મુખ્ય ગામોના અક્ષાંશ રેખાંશ, રેડોન્ટર્ડ

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ.	સે.
અકલકોટ	૧૭	૩૧	૭૬	૧૫	—	૨૫	૦
અંકલેશ્વર	૨૧	૩૮	૭૩	૨	—	૩૭	૪૮
અજમેર	૨૬	૨૭	૭૪	૪૨	—	૩૧	૧૨
અજમેર (કચ્છ)	૨૩	૭	૭૦	૧	—	૪૬	૫૬
અટક	૩૩	૫૩	૭૨	૧૭	—	૪૦	૫૨
અબાણ	૨૪	૨૨	૭૩	૦	—	૩૮	૦
અબાલા	૩૦	૨૧	૭૬	૫૨	—	૨૨	૩૨
અમરદાવાદ	૨૩	૨	૭૨	૩૮	—	૩૬	૨૮
અમરાવતી	૨૦	૫૬	૭૭	૪૮	—	૧૮	૪૮
અમૃતસર	૩૧	૩૭	૭૪	૪૮	—	૩૦	૪૮
અમરેલી	૨૧	૩૬	૭૧	૧૫	—	૪૫	૦
અમલનેર	૨૧	૦	૭૫	૬	—	૨૬	૩૬
અયોધ્યા	૨૬	૪૭	૮૨	૧૪	—	૧	૪
અલવર	૨૭	૩૪	૭૬	૩૮	—	૨૩	૨૮
અલમોરા	૨૬	૩૭	૭૬	૪૦	—	૧૧	૨૦
અલીબાગ	૧૮	૩૬	૭૨	૫૫	—	૩૮	૨૦
અલીગઢ	૨૫	૫૮	૭૬	૭	—	૨૫	૩૨
અંલીપોર	૨૨	૩૨	૮૮	૨૪	—	૨૩	૩૬
અલીરાજપોર	૨૨	૧૧	૭૪	૨૪	—	૩૨	૨૪
અહમદનગર	૧૬	૫	૭૪	૪૮	—	૩૦	૪૮
અકોલા	૨૦	૪૨	૭૭	૨	—	૨૧	૫૨
આમ્રા	૨૭	૧૦	૭૮	૫	—	૧૭	૪૦
આણંદ	૨૨	૩૨	૭૩	૦	—	૩૮	૦
આણંદ (માઉન્ટ)	૨૬	૪૦	૭૨	૪૫	—	૩૬	૦
આમોદ	૨૨	૦	૭૨	૫૩	—	૩૮	૨૮
ઈગતપુરી	૧૬	૪૦	૭૩	૩૫	—	૩૫	૪૦
ઈટારી	૨૨	૩૦	૭૦	૫૫	—	૧૮	૨૦
ઈડર	૨૩	૫૦	૭૩	૨	—	૩૭	૫૨

ટાઈમ અને સ્થાનિક સમય વચ્ચે અંતર

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત	
	અં	ક.	અં	ક.	મિ.	સે.
ધંદાર	૨૨	૪૪	૭૫	૫૦	—	૨૬ ૪૦
ધલોરા	૨૦	૨	૭૫	૧૩	—	૨૯ ૦
ઉત્તેન	૨૩	૯	૭૫	૪૩	—	૨૭ ૮
ભાંઝા	૨૩	૪૭	૭૨	૨૪	—	૪૦ ૨૪
ઉદવાડા	૨૦	૨૮	૭૨	૫૫	—	૩૮ ૨૦
ઉદેપુર	૨૪	૩૭	૭૩	૪૭	—	૩૪ ૫૨
ભના	૨૦	૪૫	૭૧	૩	—	૪૫ ૪૮
ઉપલેટા	૨૧	૪૫	૭૦	૧૮	—	૪૮ ૪૮
ઉમરેડ	૨૨	૩૬	૭૩	૫	—	૩૭ ૪૦
એકલિંગજી	૨૪	૪૩	૭૩	૪૬	—	૩૪ ૫૬
એરનાકુલમ	૧૦	૦	૭૬	૧૫	—	૨૫ ૦
એલીચપુર	૨૧	૧૮	૭૭	૩૩	—	૧૯ ૪૮
ઓખા	૨૨	૨૮	૬૯	૨	—	૫૩ ૫૨
ઓરચી	૨૫	૨૧	૭૮	૩૮	—	૧૫ ૨૮
ઓધ	૧૭	૩૩	૭૪	૨૩	—	૩૨ ૨૮
ઓરંગાબાદ	૧૯	૫૩	૬૫	૨૩	—	૨૮ ૨૮
કટક	૨૦	૨૮	૮૫	૫૪	—	૧૩ ૩૬
કટની	૨૩	૪૭	૮૦	૨૭	—	૮ ૧૨
કડી	૨૩	૧૮	૭૨	૨૩	—	૪૦ ૨૮
કુંડલા (કચ્છ)	૨૩	૪	૭૦	૧૨	—	૪૯ ૧૨
કડોદ	૨૧	૪૪	૭૩	૮	—	૩૩ ૨૮
કંદહાર	૩૧	૩૭	૬૫	૩૦	—	૬૮ ૦
કનોજ	૨૭	૩	૭૯	૫૮	—	૧૦ ૮
કપડવાંજ	૨૩	૧	૭૩	૫	—	૩૭ ૪૦
કપુરથલા	૨૧	૨૩	૭૨	૨૫	—	૪૦ ૨૦
કરનુલ	૧૫	૫૦	૭૮	૫	—	૧૭ ૪૦
કરમસદ	૨૨	૩૩	૭૨	૫૪	—	૩૮ ૨૪
કર્ગચી	૨૪	૫૬	૬૭	૪	—	૬૧ ૪૪

હિન્દુસ્તાનનાં મુખ્ય ગામોના અક્ષાંશ રેખાંશ, રતાન્ડર્ડ

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત	
	અ	ક	અ	ર	મિ	એ
કેરાડ	૧૭	૧૫	૭૪	૧૨		૩૩
કેલકત	૨૨	૩૬	૮૮	૨૪	+	૨૩
કચ્છાણુ	૧૯	૧૪	૬૩	૧૦		૩૭
કચ્છાણી (નિઝામ)	૧૭	૫૩	૭૬	૫૯		૨૨
કવીકુ	૧૧	૧૫	૭૫	૪૯		૨૬
કલોલ	૨૩	૧૫	૭૨	૩૩		૩૯
કલેટા	૩૦	૧૨	૬૭	૦		૬૨
કાકરોલી	૨૪	૪૮	૭૩	૫૫		૩૪
કાલ્કવરમ	૧૨	૫૦	૭૯	૪૫		૧૧
કાનપુર	૨૪	૨૮	૮૦	૨૪		૮
કારવાર	૧૪	૪૮	૭૪	૧૧		૩૩
કાસ્મીર	૩૬	૬	૭૬	૫૩		૩૦
કાશી	૨૫	૨૦	૮૩	૦	+	૨
કિશનગઢ	૨૭	૫૩	૭૦	૪૭		૪૬
કુચ્છમીદાર	૨૬	૨૦	૮૯	૨૬	+	૭૭
કુતિયાણા	૨૧	૩૮	૭૦	૧૦		૪૬
કુલકિનમ	૧૦	૫૮	૬૯	૨૫		૧૨
કેશરીઆણ	૨૪	૫	૭૩	૫૦		૩૪
કેશોઢ	૨૨	૧૪	૭૦	૧૬		૪૮
કાલ્કમતુર	૧૧	૦	૭૭	૦		૨૨
કાકિનાડા	૧૬	૫૭	૮૨	૧૫		૧
કાચીન	૯	૫૮	૭૬	૧૭		૨૪
કાટા	૨૫	૧૦	૭૫	૫૨		૨૬
કાટલ (સામાણી)	૨૨	૦	૭૬	૦		૪૬
કાડીનાર	૨૦	૪૭	૭૦	૪૨		૪૭
કાપરગામ	૧૮	૫૪	૭૪	૩૩		૩૧
કાપરો	૬	૫૬	૭૮	૫૬		૧૦
કાલ્કાપુર	૧૬	૪૨	૭૪	૧૬		૩૨

દાર્ઘમ અને સ્થાનિક સમય વચ્ચે અંતર

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ			તફાવત	
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ.	સે.
કોક્ષબજાર (બંગાલ)	૨૧	૨૭	૯૨	૧	+	૩૮	૪
ખંડવા	૨૧	૫૦	૭૬	૨૩	—	૨૪	૨૮
ખડકી	૧૮	૩૩	૭૩	૫૪	—	૩૪	૨૪
ખંભાત	૨૨	૧૯	૭૨	૩૮	—	૪૯	૨૮
ખંભાલિયા (નમી)	૨૨	૧૨	૬૯	૫૦	—	૫૦	૪૦
ખારાધોડા	૨૩	૧૨	૭૨	૧૫	—	૪૧	૦
ખીજડીઆ	૨૧	૪૫	૭૧	૧૮	—	૪૪	૪૮
ખેડપ્પલા	૨૪	૦૩	૭૩	૪	—	૩૭	૨૦
ખેડા	૨૨	૪૫	૭૨	૪૫	—	૩૯	૪
ખેરપુર	૨૯	૩૪	૭૨	૧૭	—	૪૦	૫૨
ખેરાલુ	૨૩	૫૪	૭૨	૪૦	—	૩૯	૨૦
ગંગાપુર	૨૬	૨૯	૭૬	૪૬	—	૨૨	૫૬
ગંતુર	૧૪	૧૮	૮૦	૨૯	—	૮	૪
ગઢવાલ	૧૬	૧૪	૭૭	૪૮	—	૧૮	૪૮
ગણદેવી	૨૦	૪૯	૭૩	૨	—	૩૭	૫૨
ગદગ	૧૫	૨૫	૭૫	૪૨	—	૨૭	૧૨
ગયા	૨૪	૪૯	૮૫	૧	+	૧૦	૦
ગ્વાલીઅર	૨૬	૧૪	૭૮	૧૦	—	૧૭	૨૦
ગાછઆખાદ	૨૮	૪૦	૭૭	૨૮	—	૨૦	૮
ગાછપુર	૨૫	૩૪	૮૩	૩૫	+	૪	૨૦
ગાણુગાપુર (નિઝામ)	૧૭	૧૮	૭૬	૩૬	—	૨૩	૩૬
ગુલબરમા	૧૭	૧૯	૭૬	૫૪	—	૨૨	૨૪
ગોકાક	૧૬	૧૧	૭૪	૫૨	—	૩૦	૩૨
ગોંડળ	૨૧	૫૫	૭૦	૫૨	—	૪૬	૩૨
ગોંડીઆ	૨૧	૨૮	૮૦	૨૯	—	૮	૪
ગોધરા	૨૨	૪૫	૭૩	૪૦	—	૩૫	૨૦
ગોરખપુર	૨૬	૪૫	૮૩	૨૪	+	૩	૩૬
ગોલકુંડા	૧૭	૨૩	૭૮	૨૭	—	૧૬	૧૨

હિંદુસ્તાનના મુખ્ય ગામોના અક્ષાંશ રેખાંશ, સ્ટાન્ડર્ડ

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ			તફાવત	
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ.	સે.
ગોવા	૧૫	૩૦	૭૩	૫૭	-	૩૪	૧૨
ગોહતી	૨૬	૧૧	૯૧	૪૭	+	૩૭	૮
ધોધા	૨૧	૪૧	૭૨	૨૨	-	૪૦	૩૨
મહોરતી	૨૮	૨૭	૭૮	૪૯	-	૨૩	૪૦
મખમ	૨૪	૪૭	૭૫	૨૦	-	૧૪	૪૪
આલીશગમ	૨૦	૩૩	૭૫	૧૦	-	૨૮	૪૦
ચીતોડગઢ	૨૪	૫૪	૭૪	૪૨	-	૨૯	૨૦
ચૂડા	૨૨	૩૦	૭૧	૪૩	-	૩૧	૧૨
ચોટીયા	૨૨	૨૪	૭૧	૧૦	-	૪૩	૮
છત્રપુર	૨૪	૫૪	૭૯	૩૮	-	૪૫	૨૦
છત્રીસગઢ	૨૧	૩૦	૮૨	૦	-	૧૧	૨૮
છપગ	૪૫	૪૭	૮૪	૪૭	-	૨	૦
છોટાનાગપુર	૨૩	૦૦	૮૫	૦	+	૯	૮
છોટાઉદેગુર	૨૨	૧૮	૭૪	૮	+	૧૦	૦
છોટીસાદલી	૨૪	૨૪	૭૪	૩૪	-	૩૩	૨૮
જખોમ દર (કચ્છ)	૨૩	૧૩	૬૮	૪૩	-	૩૧	૪૪
જગન્નાથપુરી	૧૯	૪૬	૮૫	૫૨	-	૫૫	૮
જહરા	૧૮	૧૮	૭૩	૦	+	૧૩	૨૮
જખવપુર	૨૩	૧૦	૭૯	૫૯	-	૩૮	૦
જંબુસર	૨૨	૩	૭૨	૪૮	-	૧૦	૪
જમખડી	૧૬	૩૦	૭૫	૨૦	-	૩૯	૧૨
જમગેદપુર	૨૨	૫૦	૮૬	૧૦	-	૨૯	૪૦
જમ્મુ	૩૨	૪૪	૭૪	૫૪	+	૧૪	૪૦
જયપુર	૨૬	૫૫	૭૫	૫૨	-	૩૦	૨૪
જલગાંવ	૨૧	૫	૭૫	૪૦	-	૨૬	૩૨
જલ દર	૩૧	૧૯	૭૫	૧૮	-	૨૭	૨૦
જલારપેટ	૧૨	૩૪	૭૮	૪૭	-	૨૮	૪૮
જ હાર	૧૯	૫૨	૭૩	૨૧	-	૧૫	૩૨

તાક્રમ અને સ્થાનિક સમય વચ્ચે અંતર

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત	
	અં.	કં.	અં.	કં.	મિ.	સે.
બસદણ	૨૨	૫	૭૧	૨૦	—	૪૪ ૪૦
બકરાબાદ	૨૦	૫૨	૭૧	૨૫	—	૪૪ ૨૦
બમખેડ	૧૮	૪૩	૭૫	૨૪	—	૨૮ ૨૪
બમનગર	૨૨	૨૭	૭૦	૭	—	૪૯ ૩૨
બલના	૧૯	૫૧	૭૫	૫૬	—	૨૬ ૧૬
બવરા	૨૩	૩૫	૭૫	૯	—	૨૯ ૨૪
બુનાગઢ	૨૧	૨૧	૭૦	૩૬	—	૪૭ ૩૬
બુનનર	૧૯	૧૨	૭૩	૫૮	—	૩૪ ૮
બેકાબાબાદ	૨૮	૧૭	૬૮	૨૯	—	૫૬ ૪
બેતલસર.	૨૧	૪૨	૭૦	૩૬	—	૪૭ ૩૬
બેતપુર	૨૧	૪૫	૭૦	૪૮	—	૪૬ ૪૮
બેસલમેર	૨૬	૫૫	૭૦	૫૭	—	૪૬ ૧૨
બેડીઆ	૨૨	૪૦	૭૦	૨૬	—	૪૮ ૧૬
બેધપુર	૨૬	૧૮	૭૩	૪	—	૩૭ ૪૪
બેધપુર (બમ)	૨૧	૫૪	૭૦	૦	—	૫૦ ૦
બેનપુર	૧૫	૪૬	૮૨	૪૪	+	૦ ૫૬
બરીઆ	૨૩	૫૦	૮૬	૩૩	+	૧૬ ૧૨
બાંબુઆ	૨૨	૪૫	૭૪	૩૮	—	૩૧ ૨૮
બાંસી	૨૫	૨૭	૭૮	૩૭	—	૧૫ ૩૨
ટાંક	૩૨	૧૪	૭૦	૨૫	—	૪૮ ૨૦
ડભોઈ	૨૨	૧૧	૭૩	૨૫	—	૩૬ ૨૦
ડકાર	૨૨	૪૦	૭૩	૧૨	—	૩૭ ૧૨
ડીસા	૨૪	૧૪	૭૨	૧૩	—	૪૧ ૮
ડેરાગાહખાન	૩૦	૪	૭૦	૪૯	—	૪૬ ૪૪
ડેરાઈન્દમાઈલખાન	૨૧	૫૧	૭૦	૫૬	—	૪૬ ૧૬
ડુંગરપુર	૨૩	૫૦	૭૩	૫૦	—	૩૪ ૪૦
ડુંગરગઢ સી. પી.	૨૧	૧૨	૮૦	૫૦	—	૬ ૪૦
દસા	૨૧	૪૭	૭૧	૩૦	—	૪૪ ૦

હિંદુસ્તાનના મુખ્ય ગામોના અક્ષાંશ રેખાંશ, ૨૪-૭૬

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અ.	ક	અ.	ક		મિ.	મે
દાકા	૨૩	૪૩	૯૦	૨૬	+	૩૮	૪૪
તળેગાંવ	૧૮	૪૨	૭૩	૪૦	-	૩૫	૨૦
તળાગ	૨૧	૨૪	૭૨	૨	-	૪	૫૭
તાંતેર	૧૦	૪૭	૭૬	૧૦	-	૧૩	૨૦
તાંદુર	૧૭	૧૭	૭૭	૩૦	-	૨૦	૦
તારગા	૨૩	૫૭	૭૨	૪૨	-	૩૬	૧૨
ત્રિમાનાપક્ષી	૧૦	૫૦	૭૮	૪૬	-	૧૪	૫૬
ત્રિવેન્દ્રમ	૮	૩૦	૭૭	૦	-	૨૨	૦
તુળાપુર	૧૮	૨	૭૬	૧૦	-	૨૫	૨૦
થાણાદેવગી	૨૧	૪૬	૭૦	૫૫	-	૪૬	૩૦
થાણા	૧૯	૧૧	૭૨	૫૬	-	૩૮	૪
થાન	૨૨	૮૩	૭૧	૧૧	-	૪૫	૧૬
દમણ	૨૦	૨૫	૭૨	૫૩	-	૩૮	૨૮
દરભગા	૨૬	૧૦	૮૫	૫૭	+	૧૩	૪૮
દારકા	૨૨	૧૪	૬૯	૧	-	૫૩	૫૬
દહાલુ	૧૯	૫૮	૭૨	૪૫	-	૩૯	૦
દાનીઆ	૨૫	૩૯	૭૮	૨૭	-	૧૬	૧૨
દામનગર	૨૧	૪૨	૭૧	૩૦	-	૪૮	૦
દાર્જિલિંગ	૨૭	૩	૮૮	૧૮	+	૨૩	૧૨
દાહોદ	૨૨	૫૩	૭૪	૧૯	-	૩૨	૪૪
દિલ્હી (પાટનગર)	૨૮	૩૮	૭૭	૧૨	-	૨૧	૧૨
દીવ	૨૦	૪૩	૭૧	૨	-	૪૫	૫૨
દેલવાડા (કાઠિયાવાડ)	૨૦	૪૪	૭૧	૩	-	૪૫	૫૮
દેવલાલી	૧૯	૫૬	૭૩	૫૨	-	૩૪	૩૨
દેવગઢ (સી પી)	૨૧	૫૧	૭૮	૫૦	-	૧૪	૪૦
દેવાસ	૨૨	૫૮	૭૬	૬	-	૨૫	૩૬
દેડરાહુન	૩૦	૧૯	૭૮	૪	-	૧૭	૪૪
દોલતાઆદ	૧૯	૫૭	૭૫	૧૫	-	૨૯	૦

ઠાઈમ અને સ્થાનિક સમય વચ્ચે અંતર

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત	
	અં.	ક.	અં.	ક.	મિ.	સે.
ધંધુકા	૨૨	૨૧	૭૨	૨	—	૪૧ ૫૨
ધનુષકોડી	૯	૧૦	૭૯	૨૮	—	૧૨ ૮
ધરમપુર	૨૦	૩૨	૭૩	૧૩	—	૩૭ ૮
ધ્રાંગધ્રા	૨૨	૫૨	૭૧	૩૧	—	૪૩ ૫૬
ધારવાર	૧૫	૨૭	૭૫	૫	—	૨૯ ૪૦.
ધુલીઆ	૨૦	૫૮	૭૪	૪૭	—	૩૦ ૫૨
ધોંડ	૧૮	૩૨	૭૪	૪૦	—	૩૧ ૨૦.
ધોરાજી	૨૧	૪૫	૭૧	૩૭	—	૪૭ ૩૨
ધોલેરા	૨૨	૧૫	૭૨	૧૫	—	૪૧ ૦
ધોળકા	૧૧	૪૪	૭૨	૨૯	—	૪૦ ૪
ધોળ	૨૨	૩૫	૭૦	૨૫	—	૪૮ ૨૦
નડિયાદ	૨૨	૪૧	૭૩	૫૨	—	૩૮ ૩૨
નંદુરબાર	૨૧	૨૩	૭૪	૧૯	—	૩૨ ૪૪
નલીઆ (કચ્છ)	૨૩	૧૬	૬૮	૪૯	—	૫૪ ૨૦
નવસારી	૨૧	૭	૭૩	૪૦	—	૩૫ ૮
નવલખી	૨૨	૫૮	૭૦	૨૮	—	૪૮ ૩૨.
નવાનગર	૨૨	૨૭	૭૦	૭	—	૪૯ ૫૨
નવીબંદર	૧૧	૨૭	૬૯	૪૭	—	૫૦ ૫૬
નસીરાબાદ	૨૬	૧૮	૭૪	૪૬	—	૩૦ ૫૬
નાગપુર	૨૧	૯	૭૯	૯	—	૧૩ ૨૪
નાગોર	૨૭	૧૧	૭૩	૪૬	—	૩૪ ૫૬
નાથદ્વારા	૨૪	૫૬	૭૩	૫૨	—	૩૪ ૩૨
નાદોદ	૨૧	૫૪	૭૩	૩૪	—	૩૫ ૪૪
નાશીક	૨૦	૨	૭૩	૫૦	—	૩૪ ૪૦
નિઝામાબાદ	૧૮	૪૦	૭૮	૧૦	—	૧૬ ૨૦
નિમચ	૨૪	૨૭	૭૪	૫૨	—	૩૦ ૩૨
નિલગીરી	૧૧	૨૪	૭૬	૪૭	—	૨૨ ૫૨
નેલોર	૧૪	૨૭	૮૦	૨	—	૯ ૫૨

હિન્દુસ્તાનનાં મુખ્ય ગામોના અક્ષાંશ રેખાંશ, સ્તાન્ડર્ડ

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અ.	ક.	અ.	ક.		મિ.	સે.
નેનિતાલ	૨૯	૨૩	૭૨	૩૦	—	૧૨	૦
પંચમઢી	૨૨	૩૦	૭૮	૨૨	—	૧૬	૩૨
પટના	૨૫	૩૭	૮૫	૧૩	+	૧૦	૫૨
પદરપુર	૧૭	૪૧	૭૫	૨૩	—	૨૮	૨૮
પ્રતાપગઢ	૨૪	૨	૭૮	૪૦	—	૩૧	૨૦
પતિયાલા	૩૦	૨૨	૭૬	૨૫	—	૨૪	૩૦
પનવેલ	૧૮	૫૯	૭૩	૫	—	૩૭	૪૦
પ્રયાગ	૨૫	૨૫	૮૧	૪૫	—	૩	૦
પાટણ (અણ્વિદ્યપુર)	૨૩	૫૨	૭૨	૧૦	—	૪૧	૨૦
પાટણ (સોમનાથ)	૨૧	૪	૭૦	૨૬	—	૪૮	૧૬
પાટડી	૨૩	૧૦	૭૧	૪૮	—	૪૨	૪૮
પાણીપત	૨૯	૨૩	૭૭	૧	—	૨૧	૫૬
પ્રતિજ્ઞ	૨૩	૨૬	૭૨	૫૫	—	૩૮	૨૦
પાદરા	૨૩	૨૫	૭૩	૭	—	૩૬	૩૨
પારસનાથ (સમેત શિખર)	૨૪	૦	૮૬	૧૧	+	૧૪	૪૪
પરડી	૨૦	૩૧	૭૨	૫૭	—	૩૮	૧૨
પાપણપુર	૨૪	૧૨	૭૨	૨૮	—	૪૦	૮
પાપગઢ	૧૯	૪૨	૭૧	૪૮	—	૩૮	૪૮
પાપીતાણા	૨૧	૩૧	૭૧	૫૩	—	૪૨	૨૮
પાવાગઢ	૨૨	૩૧	૭૩	૩૬	—	૩૫	૩૬
પૂના	૧૮	૩૦	૭૪	૦	—	૩૪	૦
પુરી (જગન્નાથ)	૧૯	૪૮	૮૫	૫૨	+	૧૩	૨૮
પેટવાડ	૨૨	૨૯	૭૨	૫૦	—	૩૮	૪૦
પેશાવર	૨૪	૭	૭૧	૩૭	—	૪૩	૩૨
પેટણ	૧૯	૨૯	૭૫	૨૬	—	૨૮	૧૬
પોન્ડીચરી	૧૧	૫૬	૭૮	૫૩	—	૧૦	૨૮
પોરબંદર	૨૧	૩૭	૬૯	૪૯	—	૫૦	૪૪
ફતેહગઢ	૨૭	૨૩	૭૮	૪૦	—	૧૧	૨૦

ટાઇમ અને રથાનિક સમય વચ્ચે અંતર

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ.	સે.
ફરકાબાદ	૨૭	૨૪	૭૬	૩૭		૧૧	૩૨
ફલટન	૧૮	૦	૭૪	૨૦		૩૨	૪
ફાલના	૨૫	૧૦	૭૩	૧૦		૩૭	૨૦
ફિરોઝબાદ	૨૭	૯	૭૮	૨૪		૧૬	૨૪
ફેઝબાદ	૨૬	૪૭	૮૦	૧૨		૧	૧૨
બગસરા	૨૧	૨૯	૭૧	૦		૪૬	૦
બદ્રીનાથ	૩૩	૪૪	૭૯	૩૨		૧૧	૫૨
બનારસ	૨૫	૨૦	૮૩	૨	+	૨	૮
બરહામપુર	૨૪	૬	૮૮	૧૯	+	૨૩	૧૨
બરહાન	૨૩	૧૫	૮૭	૫૪	+	૨૩	૩૬
બરેલી	૨૮	૨૨	૭૯	૨૭		૧૨	૧૨
બહુચરાણ	૨૩	૩૭	૭૨	૨		૪૧	૫૨
બાંકીપોર	૨૫	૪૦	૮૫	૧૨	+	૧૦	૪૮
બાંકુરા	૨૩	૧૪	૮૭	૭	+	૧૮	૨૮
બાગલકોટ	૧૬	૧૨	૭૫	૪૫		૨૭	૦
બાંદા	૨૫	૨૮	૮૦	૨૨		૮	૩૨
બારસી	૧૮	૧૩	૭૧	૪૪		૨૭	૪
બારકોલી	૨૧	૭	૭૩	૭		૩૭	૩૨
બારીઆ	૨૨	૪૨	૭૩	૫૧		૩૪	૩૬
બાલાઘાટ	૨૧	૫૫	૮૦	૧૫		૨૨	૩૨
બાલાપુર	૨૦	૪૨	૭૬	૫૨		૨૨	૩૨
બલરામપુર	૨૭	૨૫	૮૨	૧૫		૧	૦
બીઆવર	૨૬	૬	૭૪	૨૧		૩૩	૩૬
બીકાનેર	૨૮	૧	૭૩	૨૨		૩૬	૩૨
બીજનોર	૨૯	૨૩	૭૮	૧૧		૧૭	૧૬
બીઝપુર	૧૬	૫૦	૭૫	૪૭		૨૬	૫૨
બીલાસપુર	૨૨	૫	૮૨	૧૩		૧	૮
બીલીમોરા	૨૦	૪૬	૭૨	૫૮		૩૮	૮

હિન્દુસ્તાનનાં મુખ્ય ગામોના અક્ષાંશ રેખાંશ, સ્ટાન્ડર્ડ

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત	
	અં.	ક.	અં.	ક.	મિ.	સે.
ભુદી	૨૫	૨૭	૭૫	૪૧	—	૨૭ ૧૬
ભુરદાનપુર	૨૧	૧૭	૭૬	૧૬	—	૨૪ ૫૬
બેંગલોર	૧૨	૫૮	૭૭	૩૮	—	૧૯ ૨૮
બેટ શંખોદાર	૨૨	૩૫	૬૯	૯	—	૫૩ ૨૪
બેલગાંવ	૧૫	૫૨	૭૪	૩૪	—	૩૧ ૧૪
બોટાદ	૨૨	૧૦	૭૧	૪૨	—	૪૩ ૧૨
બરતપુર	૨૭	૧૫	૭૭	૩૦	—	૨૦ ૦
બરુચ	૨૧	૪૧	૭૩	૧	—	૩૭ ૫૬
બાર્ડોલી	૩૦	૧૧	૭૫	૦	—	૩૦ ૦
બાનલપુર	૨૮	૨૪	૭૧	૪૭	—	૪૨ ૫૨
બાવનગર	૨૧	૪૬	૭૨	૧૧	—	૪૧ ૧૬
બીલવાડા	૨૫	૨૧	૭૪	૪૦	—	૨૧ ૨૦
બીવડી	૧૯	૨૧	૭૩	૭	—	૩૭ ૩૨
બીવાની	૨૮	૩૬	૭૬	૧૮	—	૨૪ ૪૮
ભુસાવળ	૨૧	૨	૭૫	૪૭	—	૨૬ ૫૨
ભૂજ (કચ્છ)	૨૩	૧૫	૬૯	૪૦	—	૫૧ ૨૦
બેલસા	૨૩	૩૨	૭૭	૫૧	—	૧૮ ૩૬
બોપાલ	૨૩	૧૬	૭૭	૩૬	—	૧૯ ૩૬
બોર (રેલ્વે)	૧૮	૯	૭૩	૫૪	—	૩૪ ૨૪
મઉ (સી. પી.)	૨૨	૧૫	૮૦	૧૩	—	૯ ૮
મઉ (યુ. પી.)	૨૫	૫૭	૮૩	૩૬	+	૪ ૨૪
મકસીજી	૨૩	૧૮	૭૬	૧૨	—	૨૫ ૧૨
મજીવીપટ્ટણ	૧૬	૯	૮૧	૧૨	—	૫ ૧૨
મણિપુર	૨૪	૪૪	૯૩	૫૮	+	૪૫ ૫૨
મયુરા	૨૭	૨૮	૭૭	૪૧	—	૧૯ ૧૬
મદુરા	૯	૫૮	૭૮	૧૦	—	૧૭ ૨૦
મદ્રાસ	૧૩	૪	૮૦	૧૭	—	૮ ૫૨
મનમાડ	૨૦	૧૫	૭૪	૨૯	—	૩૧ ૫૬

રાઈમ અને સ્થાનિક સમય વચ્ચે અંતર

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ.	સે.
મસુરી	૩૦	૨૭	૭૮	૬	—	૧૭	૩૬
મહાપ્રજેશ્વર	૧૭	૫૮	૭૩	૪૩	—	૩૫	૦૮
મહુવા	૨૧	૫	૭૧	૫૦	—	૪૨	૪૦
મહુ છાવણી	૨૨	૩૪	૭૫	૪૭	—	૨૬	૫૨
મહુધા	૨૨	૪૯	૭૨	૫૬	—	૩૮	૧૬
મહેસાણા	૨૩	૪૩	૭૨	૨૭	—	૪૦	૧૨
માંગરોળ	૨૧	૮	૭૦	૧૪	—	૪૯	૦૪
માંડવી (સુરત)	૨૧	૧૮	૭૩	૨૨	—	૩૬	૩૨
માંડવી (કચ્છ)	૨૨	૫૧	૬૯	૩૨	—	૫૧	૫૨
માંડવી (કાઠિયાવાડ)	૨૩	૧૨	૭૨	૦	—	૪૨	૦
માણસા	૨૩	૨૬	૭૨	૪૩	—	૩૯	૮
માણાવદર	૨૧	૩૨	૭૦	૧૨	—	૪૯	૧૨
માથેરાન	૧૮	૫૯	૭૩	૧૮	—	૩૬	૪૮
મારમાગોવા	૧૫	૨૫	૭૩	૪૩	—	૩૫	૮
માલવણ	૧૬	૩	૭૩	૩૦	—	૩૬	૦
માળીઆ	૨૩	૯	૭૦	૨૨	—	૪૮	૩૨
માલેગાંવ	૨૦	૩૧	૭૪	૩૦	—	૩૨	૦
મીઠનાપુર	૨૨	૨૫	૮૭	૨૧	+	૧૯	૨૪
મીયાંગામ	૨૨	૧	૭૩	૭	—	૩૭	૩૨
મીરત	૨૯	૧	૭૭	૪૫	—	૧૯	૦
મીરજ	૧૬	૪૯	૭૪	૪૩	—	૩૧	૮
મુંદરા (કચ્છ)	૨૨	૪૯	૬૯	૫૨	—	૫૦	૩૨
મુઘેળ (નીઝામ)	૧૯	૦	૭૭	૫૨	—	૧૮	૩૨
મુઘેળ (કર્ણાટક)	૧૬	૨૦	૭૫	૨૦	—	૨૮	૪૦
મુંબઈ (કાટ)	૧૮	૫૬	૭૨	૫૦	—	૩૮	૪૦
મુલતાન	૩૦	૧૨	૭૧	૩૧	—	૪૩	૫૬
મુળી	૨૨	૩૮	૭૧	૩૦	—	૪૪	૦
મેંગલોર	૧૨	૫૨	૭૪	૫૩	—	૩૦	૨૮

હિન્દુસ્તાનનાં મુખ્ય ગામોના અક્ષાંશ રેખાંશ, સ્ટાન્ડર્ડ

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત	
	અં.	ક.	અં.	ક.	મિ.	સે.
મસુર	૧૨	૧૮	૭૧	૪૨	—	૨૩ ૧૨
મોડાસા	૨૩	૨૮	૭૩	૨૧	—	૩૧ ૩૧
મોરબી	૨૨	૪૯	૭૦	૫૪	—	૪૧ ૨૪
મવતમાલ	૨૦	૨૩	૭૮	૧૧	—	૧૭ ૧૧
ચેવલા	૨૦	૪	૭૪	૩૧	—	૩૧ ૫૧
રગુન	૧૧	૪૫	૯૧	૧૩	—	૫૪ ૫૨
રતલામ	૨૩	૩૧	૭૫	૭	—	૨૯ ૩૨
રત્નાગિરિ	૧૭	૮	૭૩	૧૯	—	૩૧ ૪૪
રાંચી	૨૩	૨૩	૮૫	૨૩	+	૧૧ ૩૨
રાજમહેન્દ્રી	૧૭	૦	૮૧	૪૮	—	૨ ૪૮
રાજકોટ	૨૨	૧૮	૭૧	૫૧	—	૪૧ ૧૧
રાજન હગ વ	૨૧	૫	૮૧	૫	—	૫ ૪૦
રાજપીપળા	૨૧	૫૫	૭૩	૨૬	—	૩૧ ૧૧
રાગપુર	૧૬	૩૬	૭૩	૩૩	—	૩૫ ૪૮
રાણુમા	૨૧	૩	૭૧	૩૦	—	૪૪ ૦
રાણુપુર	૨૨	૨૧	૭૧	૪૩	—	૪૩ ૮
રાણુપુર	૨૫	૫	૭૩	૩૭	—	૩૫ ૩૨
રાણીગજ	૨૫	૫૨	૮૦	૫૨	+	૨૧ ૨૮
રાંદેર	૨૧	૧૩	૭૨	૪૮	—	૩૮ ૪૮
રાધનપુર	૨૨	૫૦	૭૧	૩૦	—	૪૩ ૨૮
રામદુર્ગ	૧૫	૫૮	૭૫	૨૨	—	૨૮ ૩૨
રામપુર (ઓરિસા)	૨૧	૫	૮૪	૨૨	+	૭ ૨૮
રામપુર (સ્ટેટ)	૨૮	૪૮	૭૬	૫	—	૧૩ ૪૦
રામેશ્વર	૦૯	૧૭	૭૬	૨૨	—	૧૨ ૩૨
રાયચરણી	૨૬	૧૪	૮૧	૧૬	—	૪ ૫૬
રાયસુર	૧૬	૧૨	૭૭	૨૧	—	૨૦ ૩૧
રાયપુર (બગાલ)	૨૩	૦	૯૦	૫૦	+	૩૩ ૨૦
રાયપુર (સી. પી.)	૨૧	૧૫	૮૧	૪૧	—	૦૩ ૧૬

રાઈમ અને સ્થાનિક સમય વચ્ચે અંતર

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ.	સે.
રેવા	૨૪	૩૨	૮૧	૧૫	—	૫	૦
લખપત (કચ્છ)	૨૩	૪૦	૬૮	૪૮	—	૫૪	૪૮
લખતૂર (કાઠિયાવાડ)	૨૨	૫૬	૭૧	૫૪	—	૪૨	૨૪
લખનો	૨૬	૫૫	૮૦	૫૯	—	૬	૪
લશ્કર	૨૬	૧૦	૭૮	૧૦	—	૧૭	૨૦
લાડી	૨૧	૪૩	૭૧	૨૬	—	૪૪	૧૬
લાયલપુર	૩૧	૪૪	૭૩	૫	—	૩૭	૪૦
લારખાના	૨૭	૩૩	૬૮	૧૫	—	૫૭	૦
લાહોર	૩૧	૩૭	૭૪	૨૬	—	૩૨	૧૬
લીખડી	૨૨	૩૪	૭૧	૫૩	—	૪૨	૨૮
લુણાવાડા	૨૩	૮	૭૩	૩૭	—	૩૫	૩૨
લુધીઆના	૩૦	૫૫	૭૫	૫૧	—	૨૬	૧૪
વજીરાબાદ	૩૨	૨૭	૭૪	૧૦	—	૩૩	૨૦
વડનગર	૨૩	૪૮	૭૨	૪૦	—	૩૯	૨૦
વડોદરા	૨૨	૨૦	૭૩	૧૫	—	૩૭	૦
વઢવાણ	૨૨	૪૩	૭૧	૪૩	—	૪૩	૮
વઘી	૨૦	૪૫	૭૮	૩૯	—	૧૫	૨૪
વલસાડ	૨૦	૩૬	૭૨	૫૯	—	૩૮	૪
વળા	૨૧	૫૨	૭૧	૫૭	—	૪૨	૧૨
વસઈ	૧૯	૨૨	૭૨	૫૬	—	૩૮	૧૬
વાંકાનેર	૨૨	૩૩	૭૧	૦	—	૪૩	૦
વાડાસીનોર	૨૨	૫૯	૭૩	૨૫	—	૩૬	૨૦
વાડી	૧૭	૦	૭૬	૫૭	—	૨૨	૧૨
વાંસવાડા	૨૩	૩૦	૭૪	૨૪	—	૩૨	૨૧
વાંસદા	૨૦	૪૫	૭૩	૨૮	—	૩૬	૪
વિજયદુર્ગ	૧૬	૪૯	૭૩	૨૦	—	૩૬	૪
વિજયનગર	૧૫	૨૭	૭૬	૩૦	—	૨૪	૪
વિજયનગરમ	૧૮	૦	૮૩	૨૭	+	૩	૪

હિંદુસ્તાનના મુખ્ય ગામોના અક્ષાંશ રેખાંશ, સ્ટાન્ડર્ડ

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તસવીર		
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ.	સે.
વિઠ્ઠલ (ઉ. મુ)	૨૩	૩૮	૭૨	૪૭	-	૩૮	૫૨
વીંઝાગાપટ્ટમ	૧૭	૪૨	૮૩	૨૦	+	૩	૨૦
વીંઝમગામ	૨૩	૦૮	૭૨	૭	-	૪૧	૩૨
વીરપુર	૨૧	૫૧	૭૦	૪૪	-	૪૭	૪
વીસનગર	૨૩	૪૧	૭૨	૩૩	-	૩૯	૪૮
વીસાદર	૨૧	૧૮	૭૦	૪૮	-	૪૧	૪૮
વેરાવળ	૨૦	૫૩	૭૨	૨૧	-	૪૦	૧૧
સંખેડા	૨૨	૯	૭૩	૩૭	-	૩૫	૩૨
સમગ્રનેર	૧૯	૩૫	૭૪	૧૧	-	૩૨	૫૧
સચીન	૨૧	૫	૭૨	૫૯	-	૩૮	૪
સતના	૨૪	૩૪	૮૦	૫૫	-	૧	૨૦
સતારા	૧૭	૪૨	૭૪	૨	-	૩૩	૫૨
સરાર્ધ માધવપુર	૨૫	૫૮	૭૧	૩૦	-	૨૪	૦
સાગર (સી. પી.)	૨૩	૫૦	૭૮	૫૦	-	૧૪	૪૦
સાગથી	૧૧	૫૨	૭૪	૩૧	-	૩૧	૩૧
સાધુદ	૨૩	૦	૭૨	૨૧	-	૪૦	૧૧
સાદરા	૨૩	૨૦	૭૨	૪૭	-	૨૮	૫૨
સાયલા	૨૨	૩૨	૭૧	૩૨	-	૪૩	૫૨
સારંગપુર	૨૩	૩૪	૭૧	૩૧	-	૨૩	૫૧
સાવંતવાડી	૧૫	૫૪	૭૩	૫૨	-	૩૪	૩૨
સાવરકુંડલા	૨૧	૧૮	૭૧	૪૨	-	૪૩	૧૨
સહરાનપુર	૨૯	૫૮	૭૭	૨૩	-	૨૦	૨૮
સિકંદ્રાબાદ (દક્ષિણ)	૧૭	૨૭	૭૮	૩૩	-	૧૫	૪૮
સિદ્ધપુર (પાટણ)	૨૩	૪૫	૭૨	૩૭	-	૩૯	૩૨
સીમલા	૩૧	૬	૭૭	૧૩	-	૨૧	૮
સીરામપુર	૨૨	૪૫	૮૮	૨૩	+	૨૩	૩૨
સીરાહી	૨૪	૫૩	૭૨	૫૪	-	૩૮	૨૪
સુરત	૨૧	૧૨	૭૨	૫૨	-	૩૮	૩૨

તાલુકા અને સ્થાનિક સમય વચ્ચે અંતર

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ.	સે.
સોજિત્રા	૨૨	૪૨	૭૨	૪૬	—	૩૮	૫૬
સોનગઢ	૨૧	૪૩	૭૧	૫૭	—	૪૨	૧૨
સોમનાથ	૨૦	૫૩	૭૦	૨૮	—	૪૮	૮
સોલાપુર	૧૭	૪૦	૭૫	૫૬	—	૨૬	૧૬
શીઆલકોટ	૩૨	૩૧	૭૪	૩૬	—	૩૧	૩૬
શિવરાજપુર	૨૨	૨૫	૭૩	૪૨	—	૩૫	૧૨
શિહોર	૨૧	૪૩	૭૨	૦	—	૪૨	૦
શુક્લતીર્થ	૨૧	૪૫	૭૩	૦	—	૩૭	૩૨
ચૂંગરી	૧૩	૨૭	૭૫	૧૫	—	૨૯	૦
શ્રીનગર	૩૪	૬	૭૪	૫૩	—	૩૦	૨૮
શ્રીરંગમપટ્ટન	૧૨	૨૬	૭	૪૩	—	૨૩	૮
હમીરપુર	૨૫	૫૮	૮૦	૧૨	—	૯	૧૨
હરદાર	૨૯	૫૮	૭૮	૧૩	—	૧૭	૮
હરદા	૨૨	૧૮	૭૭	૦	—	૨૨	૩૬
હાથરસ	૨૭	૩૬	૭૮	૬	—	૧૭	૪૦
હાપુર	૨૮	૪૩	૭૭	૫૦	—	૧૮	૩૨
હાવરા	૨૨	૩૫	૮૮	૨૩	+	૨૩	૦
હાંસી	૨૯	૬	૭૬	૦	—	૨૬	૧૬
હાંમતનગર	૨૩	૩૫	૭૨	૫૮	—	૩૮	૦૮
હીસાર	૨૯	૧૦	૭૫	૪૬	—	૨૬	૫૬
હુગમી	૨૨	૫૫	૮૮	૨૬	+	૨૩	૪૪
હુબલી	૧૫	૨૦	૭૫	૧૨	—	૨૯	૧૨
દેરાબાદ (સિંધ)	૨૫	૨૫	૬૮	૩૬	—	૫૫	૨૮
દેરાબાદ (દક્ષિણ)	૧૭	૨૦	૭૮	૩૦	—	૧૬	૦
દોમંગાબાદ	૨૨	૪૬	૭૭	૪૫	—	૧૯	૦
દોશિઆરપુર	૩૧	૩૨	૭૫	૫૭	—	૨૬	૧૨

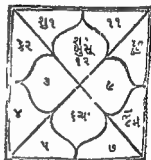

અહોની રાશીની સમજ—પંચગિર્મા પૂર્ણિમા અને અમા-
વાસ્યાએ પ્રાતઃકાલના અહો લખેલા હોય છે, નીચે ગતિ લખેલી
હોય છે, તેની બાજુમાં કુડલી મૂકેલી હોય છે.

સંવત ૧૯૯૩ શકાબ્દ સુદિ ૧૫ શુક્રવાર—અવધિ

અહ	સૂ	ચ	મ	યુ	ચુ	શુ	શ	રા	કે
રાશિ	૧૧	૫	૭	૧૧	૬	૦	૧૧	૭	૧
અંશ	૧૨	૧	૬	૧૬	૧	૧૦	૦	૨૬	૨૬
કળા	૪૩૮	૪૨	૫	૪૯	૨૯	૨૯	૬	૬	૬
વિકળા	૪૬	૨૦	૨	૧૨	૩૯	૮	૧૫	૩૪	૩૪
ગતિ કળા	૫૯	૦	૮	૧૦	૭	૮	૩	૩	૩
વિકળા	૭૭	૩૫	૫૦	૨૦	૪૪	૧૩	૧૧	૧૧	૧૧

શકાબ્દ સુદિ ૧૫ની અહકુળી

સંવત ૧૯૯૩ શકે ૧૮૫૮ શકાબ્દ સુદિ ૧૫ ને દિવસે સૂર્ય
ઉદય થાય તે સમયના અહો અહલાધવને આધારે ઉપર મુજબ છે. સૂર્યના
૧૧-૧૨-૪-૪૬ એ ચાર આંક લખ્યા છે, તેને અનુક્રમે રાશિ-અંશ
-કળા અને વિકળા ગણવાનાં છે (૬૦ વિકળાની એક કળા, ૬૦
કળાનો એક અંશ અને ૩૦ અંશની રાશિ, ૧૨ રાશિએ એક
ભયંક થાય છે.) એટલે ૧૧ મી રાશિ કુલ આખી પુરી ચર્ચર્ચ
અને મીન રાશિના ૧૨ અંશ પૂર્ણ થયા, તેરમા અંશની ૪ કળા
પૂર્ણ ચર્ચ, અને ૫ મી કળાની ૪૬ વિકળા ચર્ચ એમ સમજવું એ
પ્રમાણે દરેક અહો માટે સમજવું રાશિ અંશ કળા વિકળાનાં
ખાનાંની નીચે કળા વિકળાત્મક ગતિ લખેલી છે, એટલે આખા
દિવસમાં તે અહ કેટલી કળા અને વિકળા ચાલશે તે પ્રમાણ જણી

ચક્રાય છે. સૂર્યની ગતિ ૫૬ રાશી ની લાગી છે, એટલે તે દિવસે સૂર્ય આખા દિવસ રાત્રી મળી ૬૦ ઘટ્ટીમાં ૫૬ કલા અને ૨૭ વિઠળા ચાલે છે. કેટલાક ગ્રહોમાં જળાવેલ ગતિમાં ૪ લખેલો હોય છે, તેથી તે વધી હોય છે એમ સમજવું. વક્રી ગ્રહ આખા દિવસમાં જળાવેલી કલા વિઠળા પાછો દો છે. ઉપરના ગ્રહોમાં ગ્રહના ખાતામાં ગતિ ૨-૧૬ ૪ લખેલ છે, એટલે ગ્રહ વક્ર ગતિથી ચાલે છે. એ પ્રમાણે દરેક ગ્રહનું સમજવું.

સૂર્યનાં રાશિ અંશ ઈષ્ટ દિવસે લાવવાની રીત—જન્મ દિવસથી નજદીક જે અવધિ હોય તેની અને જન્મ દિવસની વચ્ચેનું અંતર કેટલું છે, તે જાણી અવધિના દિવસ પછી જન્મ દિવસ હોય તો અવધિના સૂર્યના અંશમાં તેટલા અંશ ઉમેરવા અને અવધિના દિવસ પહેલાં જન્મ હોય તો સૂર્યના અંશમાંથી તેટલા અંશ બાદ કરવા, અને રાશિનો અંક તેજ રાખવો. કોઈ સમયે દિવસો અંશમાંથી બાદ ન થાય તો રાશિમાં એક ગોઠો કરી ૩૦ અંશમાં ઉમેરી બાદ કરવા.

ઉદાહરણ—કોઈનો જન્મ ફાગણ વદ-૪ મંગળવારને દિવસે છે. તો તે દિવસના સૂર્યના રાશિ અંશ કેટલા આવશે? નજદીકની અવધિ ફાગણ સુદિ ૧૫ છે, અને ઈષ્ટ દિવસ ફાગણ વદ ૩ સુધી ૪ દિવસનું અંતર છે. અવધિના દિવસ પછી ઈષ્ટ દિવસ છે, માટે અવધિના સૂર્ય ૧૧ રાશિ ૧૨ અંશમાં ૪ અંશ ઉમેરવાથી રાશિ અંશ સૂર્ય ૧૧-૧૬ થાય, એટલે મીન રાશિના ૧૬ અંશ થયા.

દિનમાન લાવવાની રીત—ઉપર જણાવેલી રીતે સૂર્યના રાશિ અને અંશ લાવવા. તે પછી નીચે જણાવેલા દિનમાન પત્ર મુજબ અંક લેવા, તે ઘટચાત્મક દિનમાન સમજવું. જેમકે સૂર્યની વૃષભ રાશિના ૧૩ અંશે ૩૩ ઘટ્ટી ૧૧ પલનું દિનમાન છે.

અમદાવાદ અવનંશ રૂઝ આધારે દિનમાનપત્ર

અંશ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
મેષ	૩૧	૧૩	૩૧	૩૧	૩૨	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧
૦	૧	૨૧	૨૫	૨૮	૩૧	૩૧	૩૮	૪૨	૪૪	૪૭	૫૦	૫૦	૫૫	૫૮
વૃષ	૩૦	૨૩	૩૦	૩૨	૩૨	૩૨	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩
૧	૪૪	૪૭	૫૦	૫૫	૫૫	૫૫	૬૧	૬૪	૬૬	૬૭	૬૮	૬૮	૭૦	૭૨
મિથુન	૩	૩૩	૩૩	૩૦	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩
૨	૩૦	૩૧	૩૧	૩૩	૩૪	૩૪	૩૬	૩૭	૩૬	૩૫	૩૪	૩૩	૩૨	૩૧
કર્ક	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૨	૩૨	૩૦	૩૧	૩૨
૩	૩૧	૧	૬	૮	૭	૭	૫	૪	૧	૧	૫૫	૫૩	૫૦	૩૭
સિંહ	૩૨	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૨	૩૧
૪	૬	૫૮	૫૫	૫૨	૫૦	૫૦	૪૪	૪૨	૩૮	૩૫	૩૧	૨૮	૨૫	૨૧
કન્યા	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩	૩	૩૦	૩૦	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯
૫	૩૩	૨૦	૧૭	૧૩	૧૦	૧૦	૩	૦	૫૬	૫૩	૪૯	૪૬	૪૨	૩૯
તુલા	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮
૬	૪૧	૩૮	૩૫	૩૧	૨૮	૨૮	૨૧	૧૪	૧૫	૧૨	૯	૬	૪	૧
વૃશ્ચિક	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૧	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬
૭	૧૫	૧૨	૬	૬	૪	૪	૫૮	૫૬	૫૪	૫૩	૫૨	૫૧	૫૦	૪૯
ધન	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬
૮	૨૯	૨૮	૨૭	૨૮	૨૫	૨૫	૧૩	૨૨	૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮
મકર	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬
૯	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૦	૫૨	૫૪	૫૬	૫૮	૧	૪	૬	૮	૧૦
કુમ્ભ	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮
૧૦	૫૮	૧	૧	૭	૯	૯	૧૨	૧૮	૨૧	૨૪	૨૮	૩૧	૩૫	૩૮
મીન	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦
૧૧	૩૬	૩૯	૩૯	૪૬	૪૯	૪૯	૫૩	૦	૩	૬	૧૩	૧૩	૧૫	૨૦

દિનમાન પત્રમાં દેરફાર—ઉપર જણાવેલ દિનમાન પત્ર

અમદાવાદના અવનંશ રૂઝ નું છે જ્યારે અવનંશ ૨૪ થયે ત્યારે દરેક નિમાનનો કોડો ગોક એક કોષ્ટક આમળ આરો એટલે મેષ રાશિ ૧૧ એક અંગે લખેલ ધટયાત્મક ફગ ૩૧-૩૨ છે તે મે ૧ ગણિના ૦ અંગે આવશે, અવનંશ ૨૪ ની સરખાત સકિ ૧૮૮૪ થી એકો સવત્ ૨૦૧૮ લગભગ સરૂ થશે.

અમદાવાદ અયનાશ ર૩ આધાર દિનમાનપત્ર

૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯
૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨
૧	૩	૬	૯	૧૨	૧૪	૧૭	૨૦	૨૨	૨૫	૨૮	૩૧	૩૩	૩૬	૩૯	૪૨
૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩
૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૧	૨૨	૨૩	૨૩	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯
૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૨	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩
૩૦	૨૮	૩૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૧૯	૧૮	૧૭	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩
૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨
૩૪	૪૨	૩૯	૩૩	૩૧	૨૮	૨૫	૨૩	૨૦	૧૭	૧૪	૧૨	૯	૩	૬	૨
૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૨૦	૨૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦
૧૮	૧૪	૧૧	૮	૪	૬	૫૪	૫૪	૫૧	૪૭	૪૪	૪૦	૩૭	૩૪	૩૦	૨૬
૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૧૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮
૩૬	૩૨	૨૯	૨૬	૨૨	૨૯	૧૨	૧૨	૯	૫	૨	૫૮	૫૫	૫૨	૪૮	૪૫
૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭
૫૮	૫૬	૫૩	૫૦	૪૭	૪૫	૩૯	૩૯	૩૭	૩૪	૩૧	૨૮	૨૫	૨૩	૨૦	૧૭
૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૩૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬
૪૮	૪૭	૪૬	૪૫	૪૪	૪૩	૪૧	૪૧	૪૦	૩૯	૩૭	૩૬	૩૫	૩૪	૩૩	૩૨
૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૩૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬
૨૯	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૭	૩૭	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬
૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭
૧૫	૧૭	૨૦	૨૩	૨૬	૨૮	૩૪	૩૪	૩૭	૩૯	૪૫	૪૫	૪૭	૫૦	૫૩	૫૬
૨૮	૨૮	૨૬	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯
૪૧	૪૫	૪૮	૫૨	૫૫	૫૮	૫	૫	૯	૧૨	૧૫	૧૯	૨૨	૨૬	૨૯	૩૨
૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦
૨૩	૨૭	૩૦	૪૦	૩૭	૪૦	૪૬	૪૬	૫૧	૫૪	૫૭	૨	૪	૮	૧૧	૧૪

દિનમાન પરથી સૂર્યનાં ઉદયાસ્ત લાવવાની રીતિ—

દિવસનાં સૂર્યોદય સૂર્યાસ્ત લાવવા હોય તે દિવસનું ઉપર જણાવેલી રીતે રાશિ અંશ સૂર્યને જાણી દિનમાન લાવવું. આવેલ દિનમાનને અર્ધ કરવાથી દિનાર્ધ થાય, દિનાર્ધને ૨૫ ભાગ આપવો એટલે ભાગાકારમાં આવેલી લખ્ધી જેટલા કલાક મિનિટે સૂર્યાસ્ત સમય જાણવો. સૂર્યાસ્તને ૧૨ માંથી બાદ કરવાથી સૂર્યોદય સમય આવશે. આ સ્થાનિક ટાઈમ આગ્યો. તેમાં સ્થાનિક અને સ્ટાન્ડર્ડનું અંતર

५१७।६।

[illegible]

રાશી	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	
અંશ																															
મુશિક	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૫	૫
૭	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ધન	૫	૫	૪	૪	૩	૩	૨	૨	૧	૦	૦	૧	૨	૨	૩	૪	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
૮	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
મકર	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪
૭	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
કર્ક	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૧૦	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
મીન	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૫	૫	૪	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
૧૧	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

નિશાનની સમજ -- + ઉમેરવા. -- બાદ કરવા.

ઉદાહરણ--ઉપર જણાવેલ દિનમાનનાં ઉદાહરણમાં ૩૩ થી ૧૧ પલવું દિનમાન આંગ્ર્યું છે તેનાં ઉદ્યારત સિદ્ધ કરવાને દિનાર્થ ૧૬-૩૫ થાય છે તેને ૨૫ થી ભાગતાં ૬ ક્ષણ ૩૮ મિનિટ આવે છે તેસર્યારત કાળ આંગ્ર્યો તેને ૧૨ માંથી બાદ કરતાં ૫ ક્ષણ અને ૨૨ મિનિટ સર્યોદય કાળ થયો આ દાષમ સ્થાનિક થયો તેમાં ૩૯ મિનિટ ઉમેરવાથી રતાં સર્યોદય ૬-૧ અને સર્યારત ૭-૧૭ આવે છે.

ઉદ્યારત સૂર્યમકરણ--ઉપર જણાવેલ ગતે ઉદ્યારત સ્થાન આવે છે તેને વિશેષ સંસ્કાર આપવા માટે કાલસગીકરણ કાલકમાં જણાવ્યા મુજબ સર્યુ રાશિ અંતથી મિનિટ ૩૫ ક્ષણ લઈ સ્ટાંડર્ડ અને સ્થાનિકનાં અંતરમાં સંસ્કાર આપવો, અને પછી જે ક્ષણ આવે તે સ્થાનિક ઉદ્યારતમાં ઉમેરવાથી સૂર્યમ ઉદ્યારત આવે છે.

લમ કુંડળી લમ ૩-૧૯

કુંડલી મૂલ્ય ની રીત:—જાણુમ.

જાણુવેલી રીતે જારખાનાવાળી એક કુંડળી કરવી અને તેમાં લમની રાશિ મુજબ અનુક્રમે ૧૨ રાશિઓ પૂરવી, તે લમ કુંડલી તેવાર ૬૪. તેમાં જે જે રાશિના મહો હોય તે તે રાશિમાં મૂકવાથી કુંડલી તેવાર થાય છે. અવધિના સમય અને ઈષ્ટ સમય સુધીમાં મહત્તી રાશિ

બદલાતી હોય તો કુંડલીમાં પણ રાશિ બદલવી. રાહુથી કેતુ હંમેશાં છ મેજ આવે છે, તે ધ્યાન રાખવું. ઉદાહરણમાં કઈ લમ છે, એટલે તેની રાશિ ૪ મુજબ કુંડળી મુજબ છે.

જન્મભાક્ષર લખવાની રીત—જન્મભાક્ષરમાં સંવત તરીકે પિક્કમ વર્ષ લખાય છે. અને તેનો પ્રારંભ જે રીતે થાય છે. (૧) કાર્તિક મુદી ૧ દિવસે સવતનો બદલો થાય છે અને કેટલાક દેશમાં આષાઢ મુદી ૧ થી સંવતનો બદલો કરે છે. એટલે કાર્તિકી સંવત કરતાં આષાઢી સવત ચાર માસ આગળ હોય છે. જોશી લોકો સંવતનો પ્રારંભ કર્કકાશિના સૂર્ય થયા પછી મળે છે. જ્યોતિષમાં શાલવાદન શકને આધારે ગણિત જાણુવેલું હોય છે. અને શકનો પ્રારંભ ચૈત્ર સુદિ ૧ થી થાય છે, જ્યારે શકના ગણિતનો પ્રારંભ મેષરાશિના સૂર્યથી મળાય છે.

કોઈ મનુષ્યનો જન્મ ચૈત્ર માસમાં હોય, પરંતુ ચૈત્ર માસમાં મીનરાશિના સૂર્યમાં જન્મ હોય, તો લખવામાં શકે શરૂ થએલો લખવો, પણ ગણિત ગયા શકને આધારે કરવું.

અમન, ગોળ, નકુ, માસ, પક્ષાએ આગળ જણાવ્યા મુજબ લખવા.

તિથિ વગેરે લખવાની રીતિ—મૂર્યોદયથી મૂર્યસ્ત ધટી ૬૦
 અંદર ઇષ્ટ કાળ હોય છે, પરંતુ જે દિવસે જન્મ હોય તે દિવસે
 ઇષ્ટ ધટીથી તિથિની ધટી થોડી હોય તો પરં શબ્દ મૂકી શરૂ
 એલ તિથિ લખવી. જેમ કે ચાલુ ઉદાહરણમાં ત્રીજી ધટી ૭
 વલ ૧૫ લખેલી છે, તે ત્રીજીની ધટી ઇષ્ટ ધટી ૨૦-૦ થી ઓછી છે,
 જેથી પરં ચતુર્થી 'એમ લખવું. નક્ષત્ર, યોગ વગેરેને માટે પણ
 તેમ જ સમજવું.

કરણ માટે ઇષ્ટ સમયે જે કરણ ચાલતું હોય, તે કરણ
 લખવું. તેમાં પરં શબ્દ મૂકવાને બદલે તાત્કાલિકે અમુક કરણે એમ
 લખવું.

ચંદ્રની રાશિ—ચંદ્ર શીઘ્ર ગતિનો હોવાથી સવા બે દિવસે
 રાશિ બદલે છે. તેથી તેનાં ધટીપલ ઇષ્ટકાલથી વધુ હોય તો ગયા
 દિવસની રાશિ જે હોય તેજ મુકવી અને ઇષ્ટ ધટી ચંદ્રની રાશિ
 બદલવાથી ધટીથી વધારે હોય તો જે રાશિ ખેસતી હોય તે લખવી.
 પછી નક્ષત્ર ક્રાષ્ટકમાં જણાવેલ યોગ, ગણ, યુગ્મ, નાડી લખવાં.

વર્ણ લખવાની રીતિ—જેના જન્મ સમયે મીન, વૃશ્ચિક
 અથવા કર્ક રાશિનો ચંદ્ર હોય તેનો વિપ્રવર્ણ લખવો. મેષ, સિંહ
 અથવા ધન રાશિનો ચંદ્ર હોય તો ક્ષત્રિય વર્ણ લખવો. મિથુન,
 તુલા અથવા કુંભ રાશિનો ચંદ્ર હોય તો શૂદ્રવર્ણ લખવો. કન્યા, વૃષભ
 અથવા મકર રાશિનો ચંદ્ર હોય તો વૈશ્ય વર્ણ લખવો. જેમકે
 ચાલુ ઉદાહરણમાં ચંદ્ર તુલારાશિમાં છે, તેથી શૂદ્ર વર્ણ સમજવો.
 હંસક—જે રાશિનો ચંદ્ર હોય તે રાશિ મુજબ હંસક મુકવો.
 રાશિના હંસક રાશિવર્ણનમાં આપેલા છે.

પુરુષાકાર ચક્ર અને સ્ત્રિયાકૃતિ ચક્ર—મર્યાના મહા નક્ષ-
 ત્રથી જન્મનું નક્ષત્ર જેટલી સંખ્યાએ આવે તે ઉપરથી આ ચક્ર
 લખાય છે. અને સંખ્યા મુજબ સ્ત્રિયાકારક (કન્યાનો જન્મ હોય
 તો) અને પુરુષાકાર (છોકરાનો જન્મ હોય તો) લખાય છે.
 પુરુષાકારમાં મર્યા નક્ષત્રથી ચંદ્ર નક્ષત્રની અંતર ગણવામાં આવેલો હોય

૩ મુખ, ૨ મધ્ય ૨ ભુજ, ૨ દન્ત, ૫ હૃદય, ૧ નાભિ, ૧ ગુપ્ત,
૨ જીવુ અને ૬ ચક્ષુ ઉપર હોય છે

સ્ત્રિયાકાન્ધ—૨ મન્તક, ૮ મુખે ૮ મ્તને ૩ હૃદયે ૨ નાભિએ
અને ૩ ગુદાએ સમજવા, આ ગણનામાં અભિચિત્ત ન ગણવું

નામ પાડવાની રીતિ—નામ જે રીતે જોવામાં આવે છે
નક્ષત્ર ઉપરથી અને બીજી રાશિ ઉપરથી નક્ષત્ર ઉપરથી નામ
પાડવા માટે નક્ષત્રના ચરણ મુજબ અક્ષરો નક્ષત્ર કોષ્ટકમાં આપેલા
છે, જે ચક્ષુમાં જન્મ હોય તે મુજબ નામ આપવું બીજી રીતે
રાશિ પરથી નામ પાડવામાં આવે છે મેષ રાશિના ચક્રમાં જોતો
જન્મ હોય તેનું નામ-અ-લ-ઈ અક્ષરમાંથી કોઈ પણ અક્ષર પહેલો
આપે તેનું નામ પાડવું દષ્ટન બ-વ-ઉ, મિથુન-ક-ઉ-વ, કર્ક-
ડ-હ, સિંહ-મ-ટ, કન્યા-પ-ક-ણ, તુલા-ર-ત, વૃશ્ચિક-ન-પ, મૃગ-
બ-ધ ક-૧, મકર બ-જ કુમ્ભ-ગ-સ, મીન-દ-ચ-ઝ-થ

સૂચના—જેનું જન્મ નક્ષત્ર જ્યેષ્ઠા તંત્ર તેને જોડો ધનિષ્ઠા
નક્ષત્ર વાળને વનજી અને મૃગ નક્ષત્ર વાળાને મૂળજી કહે છે માટે
મૂળજીની ધન રાશિ ગણવી અને જોડાની વૃશ્ચિક રાશિ ગણવી

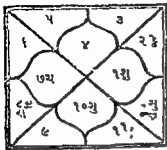
વર્ગોની સમજ—જેનું જન્મ નામ અ-ઈ-ઉ-એ વગેરે અ
વર્ગ ઉપર હોય તેનો ગણકનો વર્ગ કહેવો ક-ખ-ગ-ઙ અક્ષર
ઉપર નામ વાળાનો મિડાન વર્ગ કહેવો ચ-૨ જ-ઝ અક્ષર
વાળાનો સિદ્ધ વર્ગ કહેવો ટ ડ-૬ અક્ષર વાળાનો શ્વાનવર્ગ
કહેવો ત-થ-દ-ધ-ન અક્ષરવાળાનો સર્પ વર્ગ કહેવો પ-ફ-બ-
ભ-મ અક્ષર વાળાનો ઉદર વર્ગ કહેવો ય-ર-લ-વ અક્ષર વાળાનો
મૃગ વર્ગ કહેવો સ-ષ-શ-હ અક્ષર વાળાનો મિદ વર્ગ કહેવો

ગણક બિડાલ, સિદ્ધ, શ્વાન, સર્પ, ઉદર, મૃગ અને મિદક,
એ પ્રમણુ આઠ વર્ગ છે પોતાના વર્ગથી પાંચમા નજરનો વર્ગ
શત્રુ છે એવા નજરનો વર્ગ મિત્ર છે અને ત્રીજા નજરનો વર્ગ
ઉદાસીન છે એ પ્રમાણે વર્ગનું ફળ જાણવું

उपर जणवेला उदाहरणना जन्माक्षरनो नमुनो

श्री गणेशाय नमः ॥ सजयति सिंधुरवदनो देवो यत्पादपंकजस्म-
रणम् ॥ वासरमणिरिव तमसां राशीन्नाशगति विघ्नानाम् ॥ १ ॥
स्वस्ति श्रीमन्मन्त्रपत्रिकमार्क राज्यसमयातीतसंवत्सराणां मध्ये
१९९३ तमे संवत्सरे ॥ श्रीमद्भूपतिश्रीशालिवाहनशके
१८५८ प्रवर्तमाने ॥ श्रीमुखनामसंवत्सरे ॥ उत्तरायनगते
श्रीभास्करे ॥ दक्षिणगोलावलंबिते गगनचक्रचूडामणौ ॥
वसन्तर्तौ ॥ शुभे फाल्गुनमासे ॥ कृष्णपक्षे ३ घटिकाः
७ पलानि १५ परं ४ जन्मतिथौ ॥ भौमवासरे ॥ विशाखा-
घटिकाः ६० पलं० जन्मनक्षत्रे ॥ वज्रघटिकाः ६० पलं०
जन्मयोगे ॥ तात्कालिके ववकरणे ॥ एवमादि पंचांगशुद्धा-
वत्र दिने तुलाराशि स्थिते चन्द्रे ॥ व्याघ्रयोनौ ॥ राक्षसगणे ॥
शूद्रवर्णे ॥ सर्पवर्गे ॥ पुरुषाकृतौ नाभिस्थिते चन्द्रनक्षत्रे ॥
अन्त्यनाडीस्थिते श्रीफणीश्वरचक्रे चन्द्रनक्षत्रे ॥ मध्यभाग-
युज्जायाम् ॥ वायुहंसके ॥ मीनसंक्रान्तेर्गतांशाः १६ तद्दिने
श्रीसूर्योदयादिष्ट घटिकाः २० पलं० समये कर्कलग्रवहमाना-
यामस्यां शुभवेलायां क्षत्रियज्ञातौ रा० रा० श्री प्रतापसिंहजी
गृहे अ० सौ० सूरजबाई कुक्षे पुत्ररत्न जन्म ॥ तुलारात्र्युपरि
रणजितसिंह इति जन्मनाम सुप्रतिष्ठितमस्तु ॥ जन्म ता० ३०

॥ જન્મલક્ષ્મ ॥

॥ રાશિલક્ષ્મ ॥

ખરાળ સમયમાં જન્મ

તિથિ—વદ ૧૪, અને અમાસમાં જન્મ થાય તે ખરાળ ગણાય જી વદ ૧૪ના દિવસે જન્મ થયો હોય, તો ૧૪ના આર ભધી અત પર્વતની ધટિકાઓના છ ભાગ કરવા (૧) ક્રેડ (૨) પિતાનો નાશ (૩) માતાનો નાશ (૪) મામાનો નાશ (૫) વડનો નાશ (૬) ધનનો તેમજ જન્મનારનો પોતાનો નાશ થાય, એ પ્રમાણે છએ ભાગનું ફળ છે, ખરાળ ફળવાળા બાળમાં જન્મ હોય તો શાંતિ કરાવવી

અમાવામ્યાના પહેલા પ્રહરને સીનીવાલી કહેવાય છે અને ૭મા તથા ૮મા પ્રહરને કેકુ કહે છે બીજી રીતે જોતાં અમાસની વૃદ્ધિ હોય તો ૧૪ ના દિવસે આવતા અમાસના ભાગને સીનીવાલી, અમાસના દિવસની અમાસને દર્શિ તથા બીજા દિવસની અમાસને લુડુ કહે છે અમાસના આરભથી અત પર્વતના ગમે તે ભાગમા જન્મ હોય તો પણ તે દરેક ખરાળ છે અમાવામ્યામાં ગાય, બેસ કે વોડી વગેરે પશુઓ વિચ્છાયા તો પણ ખરાળ છે માટે શાંતિ કરવી ચોય, છડ, સાતમ, આઠમ બારસ તથા ચૌદશમાં જન્મ હોય તો તે પણ ખરાળ જી તેની શાંતિ માટે અદાકિયેક કરાવના ચોયની પહેલી ૮ ધટિકા, છઠ્ઠી પહેલી ૯ ધટિકા, સાત-

તની પહેલી ૧૦ ઘટિકા, આઠમની ૧૪ ઘટિકા અને ચારસની
હેલી ૫ ઘટિકાઓ ખરાબ છે. બાકીનો ભાગ સારો છે. ચૌદસ
આખી ખરાબ છે. સુદ કરતાં વદ ૧૪ વધારે ખરાબ છે.

નક્ષત્ર:—મૂળના પહેલા ચરણમાં જન્મ હોય તો પિતાનો નાશ
કરે. ખીનમાં જન્મ હોય તો માતાનો નાશ કરે, તૃતીયપાદમાં જન્મ
હોય તો ધન નાશ કરે. ચોથા પાયામાં કુત્તનો નાશ કરે છે, કેટલાકના
મત મુજબ ચોથો પાદ સારો ગણેલ છે.

કન્યાનો મૂળ નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તો શ્વસુરનો નાશ કરે,
આશ્લેષામાં જન્મેલી કન્યા સાસુનો નાશ કરે.
જ્યેષ્ઠામાં જન્મેલી પોતાના જોક (પતિથી મોટા) નો નાશ
કરે, અથવા પતિને હાનિ કરે.

વિશાખામાં જન્મેલી કન્યાના દેવરનો નાશ થાય, તેથી તે
માટે શાંતિ કરાવવી. જ્યેષ્ઠાનું ફળ મૂળ કરતાં ઉત્તરું સમજવાનું છે.

અમૂક્તમૂળ:—જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રની અંતની ઘટી અને મૂળ નક્ષત્રની
આઠ ઘટીને અમૂક્ત મૂળ કહે છે. તેમાં જન્મેલા બાળકનું આઠ વર્ષ
મુધી મુખ પણુ જોવું નહિ, તેનો ત્યાગ કરવાનું લખેલું છે. તેની પણુ
સંપૂર્ણ વિધાનથી શાંતિ કરવાથી ત્યાગ કરવાની જરૂર પડતી નથી.

મૂળ નક્ષત્રમાં જન્મ હોય અને તે સમયે જે લગ્ન હોય તે પર
પણુ જોવાની રીત છે. જેમકે વૃષ, વૃશ્ચિક, સિંહ, કે કુંભ લગ્નમાં મૂળ
નક્ષત્ર સ્વર્ગમાં, મિથુન, વૃષા, કન્યા, અને મીનમાં મૂળ નક્ષત્ર
પાતાલમાં અને મેષ, ધન, કર્ક તથા મકરમાં મૃત્યુલોકે મૂળ નક્ષત્ર
રહે છે. સ્વર્ગમાં મૂળ હોય તો રાજ્ય જેવો વૈભવ, પાતાલમાં ધન
વૃદ્ધિ અને મૃત્યુ લોકમાં મૂળ હોય તો બહુ જ ખરાબી કરે છે.

જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રમાં જન્મેલાનું પહેલા ચરણનું ફળ ખરાબ છે,
તે સિવાયનું ફળ ખરાબ નથી.

આશ્લેષા નક્ષત્રમાં ૨-૩-૪ એ ત્રણ ચરણનું ફળ ખરાબ છે.

પુખ્ત નક્ષત્રના મધ્ય ૨-૩ પાદ ખરાબ છે

પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રનો ૩ જો પાદ ખરાબ છે.

હિતરા ક્ષાદ્યુનીમાં જન્મેલાં માગક પાદ મુજબ અનુક્રમે માતા, પિતા, ભાઈ અને પોતાનો નાશ કરે છે માટે તેની શાંતિ કરવી. ચિત્રા નક્ષત્રની શાંતિ માટે તે નક્ષત્રના દેવનું પૂજન કરવું પુખ્ત નક્ષત્રની ૨-૩ પાદની શાંતિ માટે ગોદાન, હિતરા ક્ષાદ્યુની નક્ષત્રની શાંતિ માટે તિલ પાત્રનું દાન અને પૂર્વાષાઢા માટે સુવર્ણ દાન કરવું

નક્ષત્ર ગંડાતઃ મઘા નક્ષત્રની પ્રથમની બે ધરી, રેવતિ નક્ષત્રની છેદની બે ધરી અને અધિની નક્ષત્રની પહેલી બે ધરીમાં જન્મ હોય તો તે નક્ષત્ર ગંડાત કહેવાય છે, તેની શાંતિ કરવી

એક નક્ષત્ર એટલે બે ભાઈ અથવા પિતા પુત્રનું જન્મ નક્ષત્ર એક આવી જાય તો તેની શાંતિ કરાવવી

તિથિ ગંડાત તથા લક્ષ્મિ ગંડાત ૫-૬-૧૦-૧૧ અને ૧૫-૧૬ આ તિથિની મધિભાગની બે ધરીને તિથિ ગંડાત કહે છે, અને કર્ક-સિદ્ધ-વૃશ્ચિક-ધન-મીન-મેષ એ લગ્નની સધિની એક ધરીને લક્ષ્મિ ગંડાત કહે છે, તેમાં જન્મ હોય તો ખરાબ ફળ મળે છે, તેથી તેનું નિવારણ કરાવવું

યમધંટ યોગ, દુષ્પ્રયોગ વિષ્કુભ અને વજ્રની ત્રણ ધડી પરીય યોગ અર્ધો, ગુલની પાંચ ધડી, વ્યાઘાતની નવ ધડી, વગેરે સમયમાં જન્મ હોય તો ક્ષાભિયેક કરવાનું કહેય ■ વ્યતિપાતમાં જન્મ હોય તો અગભગ થાય વૈધુતિમાં જન્મ હોય તો પિતાનો નાશ થાય અને પરીધમાં જન્મ હોય તો બાળકનું મૃત્યુ થાય છે માટે અવશ્ય શાંતિ કરવી લક્ષ કરણમાં જન્મ હોય તો તે પણ ખરાબ છે બે અથવા ત્રણ દોષ જન્મ સમયે હોય તો મૃદવજન, પીપજાને

પ્રદક્ષિણા, શિવાલયમાં દીપક દાન, ગણપતિસ્તોત્ર, પુરુષમુક્તનો જાપ, સૂર્યસ્તોત્ર, મૃત્યુંજય જાપ વગેરે સત્કર્મ કરવાથી દોષ દૂર થાય છે. અને ઉત્તમ ફળ મળે છે. જે અથવા ત્રણ બાળક સાથે જન્મે તો પણ શાંતિ કરવી. પ્રસવ વિકૃત એટલે મનુષ્ય જાતિમાં પશુ પક્ષી જાતિ અથવા અંગાદિકની વૃદ્ધિ જન્મ સમય હોય તો જાપ, અભિષેક અને દાન કરવાનું લખેલું છે.

જન્મપત્રિકા ગણિત પ્રકરણ (૩)

જન્મપત્રિકા કરવામાં જન્મ સમયના અહો રૂપરૂ કરવા ઉપર ફક્તની સદ્મતાથી રહેલી છે સર્વથી સર્વ પર્વત સાતમહો રૂપરૂ કરવાનું ગણિત વિસ્તારથી ધણા અધોમાં જુદી જુદી રીતે દર્શાવેલું છે. મતભેદ પણ છે, પરંતુ મુખ્યત્વે સૌરપક્ષના આધારે ગણિત ક્રમ અધિક જોવામાં આવે છે, ઓ ગણેશદેવજીનો જનાવેલો અહવાધવ અથ માન્ય કરી અન્ને ગણિતક્રમ પ્રદર્શિત કર્યો છે

પ્રથમ જનાવવામાં અને અહણુ વગેરે વર્તવામાં આ અથનો આજકાલ પ્રચાર ચાલી રહ્યો છે પરંતુ એ અથનું અધિક રૂપરૂ વર્ણન અને વિસ્તૃત પ્રકરણ એકબીજાનું મુકી આપણા આ અથ માટે ઉપયોગિતા સ્વીકારવામાં અહવાધવને કેટલોક લાભ અમે સ્વીકૃત કર્યો છે અહવાધવના આંકડાઓનું ગણિત અનવર્ણ કરીને સાન્નિધીપરથી કાર્ય સુગમ થશે એ હેતુથી અમે અહવાધવની સાન્નિધીઓ આપવામાં આવી છે

અહર્ગણુ લાવવાની રીત—શાલિવાહન સક્રમાંથી ૧૪૪૨ બાદ કરવા, રોજ રહે તેને ૧૧ થી ભાગવા લબ્ધ આવે તે ચક્ર કહેવાય છે અને રોજ રહે તે ચક્ર જુદા વર્ષકહેવાય તે રોષાક્રને ૧૨ થી ગુણવા અને ચૈત્ર સુદિ એકમથી ગતમાસ પર્વતનો માસસખ્યા ઉમેરવી આવેલા સરવાળાને બે ઢેકણે લખવો એકમાં ચક્રની સખ્યા બમણી કરી ઉમેરવી, અને બીજા ૧૦ ઉમેરી ૩૩ થી ભાગવા, જે લબ્ધ આવે તે (અધિકમાસ) બીજા જગ્યાએ માટેલા આંકમાં ઉમેરવા જો તે વરસમાં અધિકમાસ હોય અને અધિકમાસ પહેલાંના દિવસોનો અહર્ગણુ કરવો હોય, તો ઉક્ત અધિક માસના આવેલા આંકમાંથી ૧ બાદ કરવો, અને અધિકમાસ પછી અહર્ગણુ કરવો હોય, તો કઈ દેશકાર કરવો નહિ અધિક માસમાં અહર્ગણુ કરવો હોય તો પણ

એક ન્યૂન કરવો, તેથી માસગણુ તૈયાર થશે. માસગણુને ૩૦ થી ગુણુવા, અને વર્તમાન માસની સુદિ ૧ થી ગત તિથિ ઉમેરવી. અને ચક્રનો છઠ્ઠો ભાગ ઉમેરવો. પછી એ જગ્યાએ તે એક લખી એકને ૬૪થી ભાગવાથી લબ્ધાંક આવે તેને ક્ષયદિન ગણી બીજી જગ્યાના આંકમાંથી બાદ કરવાથી અહર્ગણુ થાય છે.

ઉદાહરણ—શકે ૧૮૨૭ વૈશાખ વદિ ૧૧ સોમવારે અહર્ગણુ કરો. શકે ૧૮૨૭ માંથી ૧૪૪૨ બાદ કર્યા, શેષ ૩૮૫ ને ૧૧ થી ભાગ આપતાં ચક્ર સંખ્યા ૩૫ આવી. ચક્રલુક્ત સંખ્યા ૦ ને ૧૨ થી ગુણ્યા એટલે ૦ આવે, તેમાં ચેત્ર સુદિ ૧ થી ગતમાસ ૧ ઉમેરવાથી ૧ માસગણુ આવે છે, તે એ જગ્યા લખી રાખ્યા ચક્રને બમણા કરવાથી ૭૦ અને તેમાં ૧૦ ઉમેરવાથી ૮૦ થયા, તે એક જગ્યાએ ઉમેરવાથી ૮૧ થયા, તેને ૩૩થી ભાગ આપતાં લબ્ધ ૨ અધિકમાસ આવ્યા, તેને ઉપરોક્ત માસગણુ ૧માં ઉમેરવાથી સ્પષ્ટ માસગણુ ૩ થાય છે. (આ વર્ષમાં અધિક માસ ન હોવાથી કંઈ ફેરફાર કરવાનો નથી) સ્પષ્ટ માસ ગણુ ૩ આવેલો છે, તેને ૩૦ થી ગુણુવાથી ૯૦ થાય છે. તેમાં વર્તમાન માસની ગત તિથિ સંખ્યા ૨૫ ઉમેરવાથી ૧૧૫ થાય અને ચક્રનો (૩૫ નો) છઠ્ઠો ભાગ ૫ ઉમેરવાથી ૧૨૦ થયા, તેને ૬૪ થી ભાગતાં લબ્ધાંક એક આવે તે ક્ષય દિવસ ૧૨૦ માંથી બાદ કરવાથી સ્પષ્ટ અહર્ગણુ ૧૧૬ થાય છે.

અહર્ગણુ ઉપરથી વાર લાવવાની રીતિ—ચક્રને પાંચથી ગુણુવા અને અહર્ગણુમાં ઉમેરવા. આવેલ આંકને ૭ નો ભાગ આપવાથી શેષ ૦ સોમવાર, ૧ મંગળ, ૨ બુધ, ૩ ગુરુ, ૪ શુક્ર, ૫ શનિ, ૬ રવિ-વાર જાણવો. ક્રાંતિ સમયે વાર મળતો ન આવે તો અહર્ગણુના આંકમાં એક ન્યૂનાધિક કરી શકાય છે. પણ એકથી વધુ ફેરફાર કરવો નહિ.

ઉદાહરણ—ચાલુ ઉદાહરણમાં ચક્ર ૩૫ ને પાંચ ગુણુ કરવાથી

૧૦૧ થયે તે ૧૧૬ માં ઉચ્ચથી ૨૬૪ જ ના, તેને ૭ નો જ મ
આપતાં એ • ૨૬ છે, તેથી મેળવવા જાયો અને તે બદલાર છે

મધ્યમમદુ આધન—મધ્યમમદુ એ વચ્ચે મધ્યમમદુ કે ૮
આપેલ છે, તેમાં ચારક, સદ્ગુણ, સત્યાક, દર્શક, એકાંક, વાચક
પદાંક (પદ્મમાં પદ્મિક કે વા) આપેલ છે તેનો આવડો કર
વાથી નાસ્તિક મધ્યમમદુ થયે છે તે પ્રત્યક્ષે નર્વ, મદ, અન્તર્ય,
ચાદુ, મજા, ભુષીન્દ, તુ ગુરુદેવ અને સર્વે એ મદે ક વ.

હિસાબજી—૨૬ ૭૫ આર્થિક ૧૧૮ પ્રત્યક્ષ ૪૦ ૫૨ ૪
નો મધ્યમ નર્વ સર્વે મધ્યમ મુર્તના કેટકમાંથી ચારક ૩૫ નાસ્તિક
૬-૧૫-૫ -૩૫ સદ્ગુણ ૦-૦-૦-૦ સત્યાક ૩-૮-૩૩-૭૭ દર્શક
૦-૬-૫૧-૭૧ એકાંક ૦-૮-૫૭ ૧૩ વાચક ચાલીત અને નવના
આંક મળે ૦-૦-૪૮-૭ પદાંક ૦-૦-૦-૦ અને દરેકનો સગવડો
નાસ્તિક ૧-૬૪-૫-૭ એ તાર્કિક મધ્યમ નર્વ થયો એ પ્રત્યક્ષે
દરેક મદ મધ્યમ કરવા.

ગદુ માટે સૂચના—ઉપર કહેલ રીતે મુજબ સદ્ગુણ ચારક
દર્શક એકાંક અને પદ્મમાંનો સગવડો આવે તે ચારકમાંથી બાક
કરવો મધ્યમ ગદુને ૪ ૨૫૪ પદુ સમજવો.

તાત્કાલિક મધ્યમ સૂર્ય સાધનાનું કોષ્ટક નં. ૧

ચક્ર	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
રાશિ	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
અંશ	૦૨	૨૬	૨૬	૨૫	૨૩	૨૧	૧૯	૧૭	૧૫	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૫
કુળા	૩૩	૪૩	૫૪	૫૧	૬૨	૭૩	૭૭	૪૮	૫૯	૧૦	૨૧	૩૨	૪૨	૫૩	૪
વિકુળા	૩૫	૩૪	૪૧	૩૦	૧૯	૮	૫૭	૪૬	૩૫	૨૪	૧૩	૨	૫૧	૪૦	૨૯
દિનાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧
અંશ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૯	૨૯	૩૯	૪૯	૨૯
કુળા	૫૬	૫૮	૫૭	૫૬	૫૫	૫૪	૫૩	૫૩	૫૨	૫૧	૪૨	૩૪	૨૫	૧૬	૮
વિકુળા	૮	૧૬	૨૪	૩૨	૪૦	૪૯	૫૭	૫	૧૩	૨૧	૪૩	૫૨	૬	૪૮	૧૦
૦	૮	૭	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૨	૨	૨	૩	૬	૯	૧	૪	૭	૧૦	૨	૫	૮	૫	૨	૧૧
૮	૧૮	૨૮	૮	૧૭	૨૫	૪	૧૨	૨૧	૧૯	૮	૧૭	૨૫	૨૧	૧૬	૧૨
૫૯	૫૦	૫૦	૩૩	૭	૪૦	૧૪	૪૮	૨૧	૫૫	૨૮	૨	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪
૩૨	૫૮	૧૫	૩૭	૧૪	૫૧	૨૮	૫	૪૩	૨૦	૫૭	૩૪	૧૧	૨૩	૩૫	૪૬
ઘટયાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
કુળા	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૯	૨૯	૩૯	૪૯	૫૯
વિકુળા	૫૯	૫૮	૫૭	૫૬	૫૫	૫૪	૫૩	૫૩	૫૨	૫૧	૪૩	૩૪	૨૫	૧૭	૮

તાત્કાલિક મધ્યમ ચંદ્ર સાધવાને કોષ્ટક નં. ૨

ચંદ્ર	૦૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
રાશિ	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૬
અક્ષ	૭	૩૨૯	૨૬	૨૨	૧૮	૧૪	૧૦	૭	૩૨૯	૨૫	૨૨	૧૮	૧૪		
કળા	૧૬	૩૨	૪૬	૦	૧૪	૨૮	૪૧	૫૫	૬૨	૩૭	૫૧	૪૧	૩૨		
વિકળા	૩	૫૨	૪૧	૩૦	૧૬	૮	૫	૫૬	૩૫	૪૧	૩	૨	૫૧	૪૦	૨૮
દિનાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૧	૧	૨	૩	૩	૩	૪	૮	૧	૫	૯	૨	
અક્ષ	૧૩	૨૬	૬	૨૨	૫	૧૬	-	૧૫	૨૮	૧૧	૨૩	૨૫	૭	૨૮	૧૦
કળા	૧૦	૨૧	૩૧	૪૨	૫૨	૩૧	૪૨	૩૬	૪૫	૩૧	૧૭	૩	૪૬	૩૪	
વિકળા	૪૪	૬	૪૪	૧૬	૫૪	૨૬	૪	૩૮	૧૩	૪૮	૩૭	૨૫	૧૪	૩	૫૧
કું	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦
૬	૧૧	૩	૭	૩	૧	૭	૩	૧૧	૭	૩	૧૧	૭	૨	૬	૪
૨૨	૪	૧૫	૦	૭	૨૫	૨૨	૨૦	૧૮	૧૫	૧૩	૧૧	૮	૬	૧૨	૧૬
૨૦	-	૫	૨	૩૮	૧૬	૫૪	૩૨	૧૦	૪૮	૨૬	૪૪	૨૧	૪૨	૩૨	૬
૪૦	૨૬	૧૭	૬	૧૩	૧૬	૨૬	૩૨	૩૬	૪૬	૫૨	૫૬	૫૧	૧	૭	૨૩
ધટયાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અક્ષ	-	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૪	૬	૮	૧૦	૧૩
કળા	૧૩	૨૬	૩૬	૫૨	૫	૧૬	૩૦	૪૫	૫૮	૧૧	૨૩	૩૫	૪૭	૫૮	૧૦
વિકળા	૧૦	૨૧	૩૧	૪૨	૫૨	૩૧	૪૨	૩૬	૪૫	૩૦	૧૭	૩	૪૮	૩૫	

તાલકાલિક ચંદ્રોચ્ચ સાધવાને કોષ્ટક નં. ૩

ચક્ર	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
રાશિ	૦	૩	૫	૮	૧૧	૨	૫	૮	૧૧	૨	૫	૮	૧૧	૧	૪
અંશ	૩	૦	૨૭	૨૫	૨૨	૧૯	૧૬	૧૪	૧૧	૮	૫	૩	૦	૨૭	૨૪
કળા	૧૮	૩૩	૪૮	૩૧	૮	૩૩	૪૮	૩૧	૮	૩૩	૪૮	૩૧	૮	૩૩	૪૮
વિકળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિનાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૨	૩	૪	૫	૬
કળા	૬૧	૩૨	૨૬	૩૩	૪૦	૪૬	૫૩	૦	૬૧	૩૨	૨૭	૩૪	૪૦		
વિકળા	૪૦	૨૧	૨૪	૩૨	૪	૬	૨૬	૭	૪૮	૩૭	૨૫	૧૪	૨	૫	૧
૦	૮૦	૯૦	૧૦૦	૨૦૦	૩૦૦	૪૦૦	૫૦૦	૬૦૦	૭૦૦	૮૦૦	૯૦૦	૧૦૦૦	૨૦૦૦	૩૦૦૦	૪૦૦૦
૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૫	૧૧	૨
૭	૮	૧૦	૧૧	૨૨	૩	૧૪	૨૫	૬	૧૭	૨૯	૧૦	૨૧	૧૨	૪	૨૫
૪૭	૫૪	૦	૮	૧૬	૨૪	૩૨	૪૦	૪૮	૫૬	૪	૧૨	૨૦	૪૧	૨	૨૩
૮૦	૨૮	૧૭	૫	૧૧	૧૭	૨૨	૨૮	૩૪	૪૦	૪૫	૫૧	૫૭	૫૪	૫૧	૧૮
વરયાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૨	૦	૪	૫	૬
વિકળા	૬૧	૩૨	૨૬	૩૩	૪૦	૪૬	૫૩	૦	૬૧	૩૨	૨૭	૩૪	૪૦		

તાત્કાલિક શાહુ સાથવાને કોષ્ટક નં. ૪

ચક્ર	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
રાશિ	૧	૬	૧૧	૪	૮	૧	૬	૧૧	૪	૮	૨	૭	૦	૫	૧૦
અ.શ.	૧૧	૮	૫	૨	૨૯	૨૬	૨૪	૨૧	૧૮	૧૫	૧૨	૯	૭	૪	૧
કળા	૮	૧૮	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૬	૧૮	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૬	૧૮	૨૮
વિકળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિનાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અ.શ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩
કળા	૩	૬	૯	૧૨	૧૫	૧૮	૨૨	૨૫	૨૮	૩૧	૩૩	૩૫	૩૭	૩૯	૪૦
વિકળા	૧૦	૨૧	૩૨	૪૩	૫૪	૬૫	૭૬	૮૭	૯૮	૧૦૯	૧૨૦	૧૩૧	૧૪૨	૧૫૩	૧૬૪
૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦	૮૦
૩	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૪૨	૧૪	૧૬	૧૮	૨૦	૨૨	૨૪	૨૬	૨૮	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૮	૪૦	૪૨
૩૬	૨૪	૨૬	૨૮	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૮	૪૦	૪૨	૪૪	૪૬	૪૮	૫૦	૫૨
અટવાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અ.શ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩
વિકળા	૩	૬	૯	૧૨	૧૫	૧૮	૨૨	૨૫	૨૮	૩૧	૩૩	૩૫	૩૭	૩૯	૪૦

તાત્કાલિક રાજ્ય સંવિધાન કોષ્ટક નં. ૫

ગ્રામ ૨૦૨૮૨૬૩૦૮૧૩૨૩૩૩૪૩૫૩૬૩૭૩૮૩૯૪૦૪૧

રાશિ ૮ ૬ ૪ ૨ ૦ ૧ ૧ ૬ ૭ ૫ ૩ ૧ ૧ ૧ ૧ ૦ ૮ ૬
અંશ ૭ ૧૨ ૧૬ ૨૦ ૨૪ ૦ ૪ ૮ ૧૩ ૧૭ ૨૨ ૨૬ ૧ ૫ ૧૦
કલા ૪ ૧૨ ૪૦ ૮૩ ૪૩૨ ૦૨૮૫૬ ૨૪૫૨ ૨૦૪૮ ૧૬
વિકળા ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦

કિનાંક ૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૧૦ ૨૦ ૩૦ ૪૦ ૫૦ ૬૦

રાશિ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦
અંશ ૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૪ ૫ ૧૦ ૧૫ ૨૦ ૨૬ ૧
કલા ૩૧ ૨૩૪ ૫૩૭ ૮૮૦ ૧૧૪૨ ૧૪૨૮ ૪ ૫૭ ૧૨ ૨૬
વિકળા ૨૬ ૫૩ ૧૮ ૪૬ ૧૨ ૩૯ ૫૩૨ ૫૮ ૨૫ ૫૦ ૧૫ ૪૦ ૫૩૧

૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦

૧ ૧ ૧ ૩ ૫ ૬ ૮ ૧૦ ૦ ૧ ૩ ૫ ૧૦ ૪ ૬
૧૧ ૧૭ ૨૨ ૧૪ ૭૨ ૬૨ ૧૪ ૬૨ ૨૧ ૧૪ ૨૮ ૧૨ ૨૬
૫૫ ૬૨ ૪૮ ૧૨ ૩૬ ૦૨ ૫૪ ૬૧ ૩૩ ૭ ૧ ૩ ૫ ૭
૨૧ ૪૬ ૧૧ ૨૩ ૩૫ ૪૭ ૫૮ ૧૧ ૨૨ ૩૪ ૪૬ ૫૮ ૫૬ ૫૫ ૫૩

ક્રયાંક ૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૨૦ ૩૦ ૪૦ ૫૦ ૬૦

રાશિ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦
અંશ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦
કલા ૦ ૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૩ ૦ ૪ ૫ ૧૦ ૧૫ ૨૦ ૨૬ ૩૧
વિકળા ૩૧ ૨૩૪ ૫૩૬ ૮૩૯ ૧૪૪૨ ૧૪૨૮ ૪૩ ૫૭ ૧૧ ૨૬

તાલકાલિક ભુવ કેન્દ્ર સાંધવાને કોષ્ટક નં. ૬

ચક્ર	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
રાશિ	૫	૧	૯	૫	૧	૯	૫	૧	૯	૪	૦	૮	૪	૦	૮
અ.શ.	૨૬	૨૨	૧૯	૧૬	૧૨	૯	૫	૨	૨૮	૨૫	૨૧	૧૮	૧૫	૧૧	૮
કળા	૨૪	૫૭	૩૦	૩	૩૬	૯	૪૨	૧૫	૪૮	૨૧	૫૪	૨૭	૦	૩૩	૬
વિકળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિનાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬
અ.શ.	૩	૬	૯	૧૨	૧૫	૧૮	૨૧	૨૪	૨૭	૧	૩	૩	૪	૫	૬
કળા	૬	૧૨	૧૯	૨૫	૩૨	૩૮	૪૪	૫૧	૫૭	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪
વિકળા	૨૪	૪૮	૧૨	૩૬	૦	૨૪	૪૮	૧૩	૩૭	૧	૨	૪	૫	૬	૮
ક	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
ક	૮	૯	૧૦	૮	૭	૫	૩	૨	૦	૧૦	૯	૭	૩	૧૦	૬
૨૮	૮	૯	૧૦	૨૧	૧૨	૨૩	૪	૧૪	૨૫	૬	૧૬	૩૨	૦	૬	૬
૯	૩૨	૩૬	૪૦	૨૦	૦	૪૦	૨૧	૧૪	૨૧	૨	૧૫	૨૪	૬	૪૮	૧
ધટયાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અ.શ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૦	૨	૪	૪
કળા	૩	૬	૯	૧૨	૧૫	૧૮	૨૧	૨૪	૨૭	૨	૩	૩	૪	૫	૬
વિકળા	૬	૧૨	૧૯	૨૫	૩૨	૩૮	૪૪	૫૧	૫૭	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪

તાત્કાલિક મધ્યમ ગુરુ સાધવાને કોષ્ટક નં. ૭

ચક્રાંક	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
રાશિ અંશ કળા વિકળા	૭૨૮ ૧૨૧૫ ૧૦૫૨ ૦૦	૫ ૧૧૫ ૩૪ ૦	૪ ૧૬૨ ૧૬ ૦	૩ ૨૩ ૫૮ ૦	૩ ૦ ૪૦ ૦	૨ ૪ ૨૨ ૦	૧ ૮૧૧ ૪૪૬ ૦	૦ ૧૧૫ ૪૬૨ ૦	૧ ૫૫૧ ૬૨૮ ૦	૧ ૧૦૧ ૨૨૬ ૦	૬ ૧૬૨ ૩૪ ૦	૮ ૨૨૬ ૩૪ ૦	૮ ૨૨૬ ૩૪ ૦	૮ ૦ ૧૬ ૦	૭ ૩ ૫૮ ૦
દિનાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪	૫	૬
રાશિ અંશ કળા વિકળા	૦ ૦ ૪ ૫૬	૦ ૦ ૬ ૫૮	૦ ૦ ૧૪ ૫૮	૦ ૦ ૧૬ ૫૬	૦ ૦ ૨૪ ૫૪	૦ ૦ ૨૬ ૫૪	૦ ૦ ૩૪ ૫૪	૦ ૦ ૩૬ ૫૩	૦ ૦ ૪૪ ૫૨	૦ ૦ ૪૬ ૫૧	૦ ૧ ૩૬ ૪૨	૦ ૨ ૨૬ ૩૪	૦ ૩ ૧૬ ૨૫	૦ ૪ ૧૭ ૧૭	૪ ૦ ૬ ૮
૭	૮	૭	૧૦	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧૦	૨	૩	૪	૫
૦ ૫ ૪૬ ૦	૦ ૬ ૩૮ ૫૧	૦ ૭ ૨૮ ૪૨	૦ ૮ ૧૬ ૩૪	૦ ૦ ૩૭ ૮	૦ ૦ ૫૫ ૪૨	૦ ૦ ૧૪ ૧૭	૦ ૦ ૩૨ ૫૧	૦ ૦ ૫૧ ૨૫	૦ ૦ ૧૦ ૦	૦ ૦ ૨૮ ૩૪	૦ ૧ ૪૭ ૮	૦ ૨ ૪૭ ૮	૦ ૧ ૧૧ ૨૫	૦ ૧ ૧૭ ૮	૦ ૨ ૨૨ ૫૧
ચતુરાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ અંશ કળા વિકળા	૦ ૦ ૦ ૫૧	૦ ૦ ૦ ૧૦	૦ ૦ ૦ ૨૦	૦ ૦ ૦ ૩૦	૦ ૦ ૦ ૪૦	૦ ૦ ૦ ૫૦	૦ ૦ ૦ ૬૦	૦ ૦ ૦ ૭૦	૦ ૦ ૦ ૮૦	૦ ૦ ૦ ૯૦	૦ ૦ ૧ ૦	૦ ૦ ૨ ૦	૦ ૦ ૩ ૦	૦ ૦ ૪ ૦	૦ ૦ ૫ ૦

તાત્કાલિક ગ્રુકે કેન્દ્ર સાધવાને કોષ્ટક નં. ૮

અક્ષીક	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
ગણિ	૪	૨	૧	૧	૧	૦	૮	૭	૫	૪	૨	૧	૧	૧	૦
અ.સ.	૧	૧	૭	૩	૧	૬	૫	૨	૧	૭	૩	૮	૨	૧	૪
કુળા	૧	૫	૧	૩	૧	૧	૬	૦	૫	૩	૧	૫	૫	૫	૫
વિકળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિનાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
ગણિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧
અ.સ.	-	૧	૧	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૬	૧૨	૧૮	૨૪	૦	૬
કુળા	૩	૬	૧	૩	૫	૦	૭	૪	૪	૧	૧	૮	૫	૫	૫
વિકળા	૫	૬	૫	૬	૫	૮	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૪
૭	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૧	૧	૧	૦	૪	૬	૮	૧૦	૦	૨	૪	૬	૮	૫	૧	૧૦
૧૩	૧	૬	૫	૧	૩	૪	૬	૮	૬	૧	૧	૧	૩	૧	૬
૬	૧	૬	૨	૬	૩	૮	૧	૮	૩	૭	૧	૫	૬	૩	૪
૩૬	૩	૩	૩	૦	૨	૬	૫	૩	૨	૦	૪	૭	૧	૪	૪
વદયાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫	૬૦
ગણિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અ.સ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
કુળા	૦	૧	૧	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૬	૧૨	૧૮	૨૪	૩૦	૩૫
વિકળા	૩	૭	૧	૪	૫	૧	૨	૬	૫	૬	૩	૧	૦	૨૦	૫૦

તાત્કાલિક મધ્યમ શનિ સાધવાને કોષ્ટક નં. ૯

ચક્રાંક	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
રાશિ	૧૦	૨	૭	૧૧	૪	૮	૧	૫	૧૦	૨	૭	૧૧	૪	૮	૧
અંશ	૧૧	૨૫	૧૦	૨૪	૮	૨૨	૭	૨૧	૫	૨૦	૪	૧૮	૩	૧૭	૧
કળા	૨૭	૪૫	૩૨	૧૩	૩૯	૫૭	૧૫	૩૩	૫૧	૬	૨૭	૪૫	૩૨	૧૩	૩૯
વિકળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિનાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૨
કળા	૨	૪	૬	૮	૧૦	૧૨	૧૪	૧૬	૧૮	૨૦	૪૦	૨૦	૪૦	૦	૦
વિકળા	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૭	૧૧	૧૫	૧૯	૨૩
કું	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૨	૩	૪
૨	૨	૩	૩	૬	૧૦	૧૩	૧૬	૨૦	૨૩	૨૬	૦	૩	૬	૧૦	૧૩
૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૧	૧	૨૨	૪૩	૩	૨૪	૪૫	૫	૨૬	૫૨	૧૯	૪૫
૨૬	૩૦	૩૪	૩૮	૧૬	૫૫	૩૩	૧૨	૫૦	૨૯	૭	૪૬	૨૪	૪૯	૧૩	૩૮
ધટયાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૨
કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
વિકળા	૨	૪	૬	૮	૧૦	૧૨	૧૪	૧૬	૧૮	૨૦	૪૦	૨૦	૪૧	૦	૦

ઉપર જણાવેલી મધ્યમગ્રહસારિણી મુજબ ગ્રહો સાધર્તા મધ્યમ સૂર્ય ૧, ૧૪ ૫, ૭ મધ્યમ ચંદ્ર ૧૧, ૨૫, ૫૬, ૧૧, ચંદ્ર ઉચ્ચ ૧૧, ૨૪, ૩૮, ૨૭ (રાહુના ચર્કાકે ૩૫ ફાજકમાથી સહસ્રાક, ચત્તાક, દશાક, એકાક અને ઘટ્યકનો એકત્ર ચએલ સરવાલો બાદ કરવાથી રાહુ ૪, ૧૨, ૬, ૫૯, આવે. મધ્યમ રાહુને જ ૨૫૪ રાહુ સમજવાનો હિ રાહુની ગતિ હમેશા વક હોય છે, અને ગતિના આંક ૩ કળા ૧૧ વિકળા હમેશા હોય છે) મધ્યમ મમળ ૭, ૧૬, ૧૫, ૧૫ ભુધ શીઘ્રકેન્દ્ર ૯, ૧૧, ૨, ૧૬, મધ્યમગુરુ ૦, ૨૧, ૪૪, ૨૧, શુક્ર શીઘ્રકેન્દ્ર ૬, ૨૨, ૪૧, ૩૪ મધ્યમશનિ ૧૦, ૯, ૫૧, ૨૨, મધ્યમ રવિને જ મધ્યમશુક્ર અને મધ્યમ ભુધ સમજવા આ પ્રમાણે ઉપરના અહર્ગણ્ય ધટીપણ વગેરેનો મધ્યમગ્રહ સરકાર થયો.

૨૫૪૪મહુ સંસ્કાર—પ્રથમ રવિ કરવાની રીતિ—મધ્યમશનિ રાશ્યાદિ ૨, ૧૮, ૦, ૦, (મ દોચ્ચ) માંથી બાદ કરવો શેષ રહે તે સૂર્યનું મરકેન્દ્ર થાય તે કેન્દ્રના ભુજાસ કરવા.

ભુજ કરવાની રીતિ—ભુજના રાશ્યાક નભુથી ન્યૂન હોવાજ નેષ્યમે મરકેન્દ્ર મિથુનરાશિના પૂર્ણાસપર્યત હોય તો તેનેજ ભુજ સમજી કઈ સરકાર કરવો નહિ નભુથી અધિક હોય તો રાશ્યાદિ સાવચવ અ કાને ૭ રાશિમાંથી બાદ કરવા અને શેષ રહે તેને ભુજ કહેવાય અને ૭થી નવ સુધીમાં હોય તો તેમાંથી માત્ર ૭ રાશિ બાદ કરવી, તે ભુજ થય બાર સુધીમાં ગર્યાદિ હોય તો તે સાવચવ રાશ્યાદિને બાર રાશિમાંથી બાદ કરવાથી ભુજ થાય, રાશ્યાદિ ભુજની રાશિને ત્રીસથી ગુપ્તી અસ ઉમેરવાથી ભુજાસ સાવચ થાય છે.

ઉપર મુજબ ભુજાંશ લાવી સ્પષ્ટસૂર્યસારિણી નંબર ૧૦ માંથી ફળ લેવું. તે અંશાદિક ફળ, ભુજાંશના આંક મુજબનું ફળ અને તે પછીના અકતું ફળ એ બંનેનું અંતર કરી ભુજની કલા વિકળાથી ગુણી ૬૦ થી ભાગ આપવો એટલે કલાદિક ફળ આવે તે મંદફળમાં ઉમેરવું, એટલે સ્પષ્ટ મંદફળ આવશે. મંદકેન્દ્ર મેષથી કન્યા સુધી હોય તો મંદફળ ધન અને તુલાથી મીન પર્યંત હોય તો ઋણ સમજવું. ધન એટલે ઉમેરવાનું અને ઋણ એટલે બાદ કરવાનું. મંદ ફળનો સસ્કાર કરવાથી મદસ્પષ્ટ સૂર્ય થાય.

ગતિફળ—કોષ્ટક નં. ૧૦ માં ભુજાશથી મંદફળ લેતી વખતે મંદફળ નીચેનો આંક ગતિફળ છે, તે મંદ કેન્દ્ર કર્કથી મકર રાશિ સુધીનું હોય તો ૫૯ કળા ૮ વિકળામાં ઉમેરવું. અને મકરથી મિથુન સુધીમાં હોય તો ૫૯ કળા ૮ વિકળામાંથી બાદ કરવાથી સ્પષ્ટ ગતિ થાય છે.

અયનાંશ:—ઈષ્ટ શાકમાંથી ૪૪૪ વર્ષ બાદ કરવા, શેષ રહે તેને ૬૦ થી ભાગવા, લબ્ધ અંશ થાય છે. અને શેષ જેટલી કળા થાય છે. આમ અંશકલાત્મક તે અયનાંશ મંદસ્પષ્ટ સૂર્યના અંશાદિકમાં ઉમેરવાથી સાયન સૂર્ય થશે.

સાયનસૂર્યનું ભુજ લાવવું. તે રાસ્યાદિક ભુજ ૦, ૧, ૨, માંની જે રાશિનું હોય તેટલાં ચરખાંડનો યોગ કરવો. (અમદાવાદ ચરખાંડ પહેલા અંકનો ૫૨ બીજા અંકનો ૪૧ અને ત્રીજા અંકનો ૧૭ છે.) ત્યાર પછી ભુજરાશિ નીચેના અંશાદિકને વર્તમાન રાસ્યાંકના ચરખાંડથી ગુણવા અને ૬૦ થી ભાગ આપવો. અંશોને ૩૦ થી ભાગવા, આવેલા અંકને પૂર્વેકા ચરખાંડ યોગમાં યુક્ત કરવાથી સ્પષ્ટ પલાત્મક ચર થાય છે.

અધિકાર નં. ૧૦

[illegible]

આ સ્પષ્ટચર સાયન સૂર્યની વિક્રલામાં સાયનસૂર્ય તુલાદિ હોય તો ધન અને મેષાદિ હોય તો ત્રણ કરવું એટલે સાયનસ્પષ્ટસૂર્ય થાય છે, તેમાંથી પ્રથમ ઉમેરેલા અયનાંશ બાદ કરવાથી સ્પષ્ટ સૂર્ય થાય છે.

દેશ દેશની પલભા અને અક્ષાંશ જુદા હોય છે તેથી ઠેટલાંક અગત્યનાં શહેરોનાં સારણી નં. ૧૧ માં જણાવ્યા છે.

‘પલભાપરથી ચરખ’ડ—પલભાનાં બંને અંક અંગુલ અને અંગુલને ત્રણ સ્થાને લખી એક સ્થાને દશથી બીજે આઠથી અને ત્રીજે સ્થાને ૧૦ ગુણુવા પછી ત્રીજે સ્થાને ૧૦ થી ગુણુતાં આવેલા અંકને ત્રણથી ભાગવા આ પ્રમાણે ત્રણ પલાત્મક માન થશે, તેને ચરખ’ડ કહે છે.

ઉદાહરણ—અમદાવાદ પલાભા ૫-૫ ત્રણ ઠેકાણે લખી ૧૦ થી ગુણુતાં ૫૦-૫૦ આવ્યા બીજે ઠેકાણે ૮થી ગુણુતાં ૪૦-૪૦ આવ્યા અને ત્રીજે ઠેકાણે ૧૦ થી ગુણુવાથી ૫૦-૫૦ ને ૩ થી ભાગતા ૧૬-૫૭) એ પ્રમાણે અનુક્રમે (૧) ૫૦-૫૦ (૨) ૪૦-૪૦ (૩) ૧૬-૫૭ આવ્યા. એ મુજબ અમદાવાદના ચરખ’ડ અનુક્રમે ૫૧-૪૧-૧૭ લેખાય છે. અર્ધાથી વધારે હોય તો ૧ ગણુતું તેવી રીત છે. તેથી અહીં ૫૦ નો એક ગણી ૫૧ ગણ્યા છે. બધે તેવી જ રીતે સમજવાનું છે.

સ્યોડિય, દિનમાન તથા લક્ષમાન વિગેરે સાધન માટે દેશાંતર સારણી નં. ૧૧

પ્રસિદ્ધ શહેરોના અક્ષાંસ, પલભા અને મધ્યરેખાથી દેશાંતર ગ્રિનિટ પૂર્વ અથવા પશ્ચિમ

નામગીની નામ	અક્ષાંસ ઉત્તર કે દક્ષિણ	પલભા ઉત્તર કે દક્ષિણ	મધ્યરેખાથી દેશાંતર કે. ઉત્તર કે દક્ષિણ	નગરનાં નામ	અક્ષાંસ ઉત્તર કે દક્ષિણ	પલભા ઉત્તર કે દક્ષિણ	મધ્યરેખાથી દેશાંતર કે. ઉત્તર કે દક્ષિણ
રામેશ્વર	૯-૧૫	૧-૫૭	૦-૩૩ ૧૩ પૂર્વ	મુમ્બઈ	૧૮-૫૫	૪-૭	૦-૨૬ ૧૦ પશ્ચિમ
કાગીન	૮-૧૮	૨-૧૦	૦-૪૨ ૧૭ પશ્ચિમ	આહમદનગર	૧૯-૫	૪-૯	૦-૧૩ ૫ પશ્ચિમ
તળવર	૧૦-૪૮	૨-૭	૦-૩૨ ૧૩ પૂર્વ	ટોંક	૧૯-૪૦	૪-૧૭	૦-૯ ૪ પશ્ચિમ
હિતાગ્રામદ	૧૧-૨૩	૨-૨૫	૦-૬ ૨ પૂર્વ	જમનાથપુરી	૧૮-૪૫	૪-૧૮	૦-૯ ૪૦ પૂર્વ
ગૈસર	૧૨-૧૫	૨-૩૬	૦-૬ ૭ પૂર્વ	અવરગાળાદ	૧૮-૫૪	૪-૨૧	૦-૨૪ ૧૦ પશ્ચિમ
શ્રીરમપુત્ર	૧૨-૨૫	૨-૪૬	૦-૭ ૩ પૂર્વ	નાસીકા	૧૯-૪૬	૪-૨૧	૦-૬ ૨ પશ્ચિમ
મરાસ	૩-૪	૨-૪૭	૦-૪૨ ૧૭ પૂર્વ	કલક	૨૦-૨૪	૪-૨૮	૧-૩૯ ૪૦ પૂર્વ
કાલાપુર	૧૬-૪૦	૩-૩૬	૦-૧૮ ૮ પશ્ચિમ	ઉમરાવતી	૨૦-૫૨	૪-૩૪	૦-૧૪ ૬ પૂર્વ
મિરત	૧૬-૪૬	૩-૩૭	૦-૧૯ ૬ પશ્ચિમ	રાવપુર	૨૧-૧૦	૪-૩૯	૦-૫૭ ૨૩ પૂર્વ
રત્નાગિરિ	૧૬-૦	૩-૪૦	૦-૨૮ ૧૨ પશ્ચિમ	નામપુર	૨૧-૧૧	૪-૪૦	૧-૨૯ ૧૨ પૂર્વ
કુદરાનાદ	૧૭-૨૧	૩-૪૫	૦-૨૨ ૯ પૂર્વ	સેરત	૨૧-૧૫	૪-૪૦	૦-૩૨ ૧૩ પશ્ચિમ
પદરપુર	૧૭-૩૬	૩-૪	૦-૬ ૨ પશ્ચિમ	બરાનપુર	૨૧-૨૦	૪-૪૪	૦-૫૧૨ પૂર્વ
સતારા	૧૭	૩-૪૯	૦-૨૨ ૯ પશ્ચિમ	બુનાગદ	૨૧-૩૦	૪-૪૬	૦-૫૧૨૦ પશ્ચિમ
સોનાપુર	૧૭-૧૨	૩-૫૦	૦-૧૭ ૧૧ પૂર્વ	પાલીતાણા	૨૧-૩૨	૪-૪૭	૦-૪૧ ૧૬ પશ્ચિમ
વિજયનગર	૧૮-૦	૩-૪૫	૧-૧૨ ૨૯ પૂર્વ	ભાવનગર	૨૧-૪૬	૪-૫૫	૦-૩૮ ૧૫ પશ્ચિમ
પુના	૧૮-૪૦	૪-૧	૦-૨૩ ૯ પશ્ચિમ	દારમ	૨૨-૧૫	૪-૫૫	૧-૨૨ ૨૧ પશ્ચિમ

सूच्येदिय, दिनमान तथा लग्नमान विगरे साधन भाटे देशांतर सारणी नं. ११
प्रसिद्ध शहरोना अक्षांश, पलका अते मध्यरेखाया देशांतर गिनीट पूर्व अथवा पश्चिम.

नगरनां नाम.	अक्षांश. रे. मं.	पलका. कि. मं.	मध्यरेखाया देशांतर उ. पू.	उ. पू.	अक्षांश. रे. मं.	नगरनां नाम.	पलका. कि. मं.	मध्यरेखाया देशांतर उ. पू.	उ. पू.
वडोदरा	२२-१८	४-५५	०-३०	१२ पश्चिम	रीवा	२४-३०	५-२८	०-५४	२२ पूर्व
इलकता	२२-३१	४-५८	२-४५	५० पूर्व	छिद्यपुर	२४-३६	५-३०	०-२७	१२ पश्चिम
इरहा	२२-३२	४-५८	८-१५	६ पूर्व	गया	२४-४७	५-३२	१-२३	३३ पूर्व
छिहोर	२२-४२	५-१	०-१०	१० पश्चिम	टिहरी	२४-५८	५-३५	१-२७	३५ पूर्व
मंडवी	२२-५०	५-३	१-१२	१४ पश्चिम	मिरजपुर	२४-५८	५-३५	१-२७	३५ पूर्व
अमदावाद	२२-५८	५-५	८-३६	१४ पश्चिम	झाटा	२५-६	५-३८	०-१०	१० पश्चिम
उज्जयि	२३-८	५-८	०-०	०-०	यित्रफेट	२५-१२	५-३८	०-५०	२२ पूर्व
जयलपुर	२३-१०	५-८	०-३६	१४ पूर्व	लागलपुर	२५-१५	५-४०	१-५२	४५ पूर्व
शीरोही	२३-१२	५-८	०-१४	६ पूर्व	झाशी	२५-१६	५-४०	१-८२	८ पूर्व
अरवतान	२३-१५	५-८	१-५६	४६ पूर्व	प्रयाग	२५-२१	५-४१	१-०२	४४ पूर्व
लोपाण	२३-१८	५-१०	०-१८	८ पूर्व	भौजीर	२५-२२	५-४१	१-४६	४२ पूर्व
दोहदगा	२३-२७	५-१२	१-२७	३५ पूर्व	सिध बुझाणाह	२५-२२	५-४१	१-१७	३१ पश्चिम
दाडा	२३-४६	५-१७	२-२६	५८ पूर्व	कुंही	२५-२७	५-४१	०-३	१ पश्चिम
सागर	२३-४८	५-१८	०-२६	१० पूर्व	णाहा	२५-२८	५-४३	८-४४	१८ पूर्व
सरोज	२४-८	५-२३	८-१३	५ पूर्व	असी	२५-३०	५-४३	०-२३	८ पूर्व
मसदावाद	२४-१२	५-२४	२-१४	८ पूर्व	पटना	२५-३४	५-४४	१-३२	३७ पूर्व

नगरनी नाम	अक्षीय इ. मं.	प्रलभा इ. मं.	अभ्यरेभाथी इ. मं.	नगरनी नाम	अक्षीय इ. मं.	प्रलभा इ. मं.	अभ्यरेभाथी इ. मं.	नगरनी नाम	अक्षीय इ. मं.	प्रलभा इ. मं.	अभ्यरेभाथी इ. मं.
लोणपूर	२५-३५	५ ४५	१-२० ३० पूर्व	इरेकागाव	२७ २२	१-१३	०-३२ १४ पूर्व		२७ २२	१-१३	०-३२ १४ पूर्व
आळपूर	२५-३५	५ ४५	१-१३ २६ पूर्व	भयिरा	२७ ३२	१-१५	०-८ ८ पूर्व		२७ ३२	१-१५	०-८ ८ पूर्व
लोमपूर	२५-४२	५ ४७	१-३ २५ पूर्व	अनवर	२७-५४	१-१६	०-२१ ३ पश्चिम		२७-५४	१-१६	०-२१ ३ पश्चिम
उपरा	२५-४५	५-४७	१ ५६ ४६ पूर्व	विमानेर	२७-५६	१-२१	०-२८ ११ पश्चिम		२७-५६	१-२१	०-२८ ११ पश्चिम
पट्टर	२४-४८	५-४८	०-२३ ६ पूर्व	अलीमड	२८-३६	१-२२	०-१ ८ पूर्व		२८-३६	१-२२	०-१ ८ पूर्व
आममड	२६-२	५-५२	१-८ २८ पूर्व	दिवली	२८-२०	१-३१	०-२१ ५ पूर्व		२८-२०	१-३१	०-२१ ५ पूर्व
इरकगा	२६-६	५-५३	१-३ ३६ पूर्व	नेनीताल	३०-०	१-४५	०-२२ १३ पूर्व		३०-०	१-४५	०-२२ १३ पूर्व
अलीपूर	२६-२०	५ ५६	०-२ ८ पूर्व	इसेन	३-०	१-५६	०-३३ ४ ०		३-०	१-५६	०-३३ ४ ०
अमनेर	२६-२७	५ ५८	०-१५ ६ पश्चिम	इयिहार	३-१३	१-५१	०-५ १ पश्चिम		३-१३	१-५१	०-५ १ पश्चिम
अनपूर	२६-३०	५-५८	०-४२ १७ पूर्व	अयतान	३०-१८	१ ५८	०-३ १७ पश्चिम		३०-१८	१ ५८	०-३ १७ पश्चिम
इण्णपड	२६-३३	६-०	०-१२ ५ पश्चिम	पनाला	३१-४	७-१	०-४३ २ पूर्व		३१-४	७-१	०-४३ २ पूर्व
मवलपूर	२६ ३८	६ १	०-१५ ६ पूर्व	सपाडि	३१ ३५	७-१२	०-४ २ पूर्व		३१ ३५	७-१२	०-४ २ पूर्व
गोरअपूर	२६-४०	६-२	१-११ २८ पूर्व	वाक्षिर	३१-४	७-२३	०-८ ७ पश्चिम		३१-४	७-२३	०-८ ७ पश्चिम
वेतीया	२६-४२	६-२	१-२४ ३४ पश्चिम	अमृतसर	३१-४०	७-२४	०-१८ ८ पश्चिम		३१-४०	७-२४	०-१८ ८ पश्चिम
अरोम्भा	२६-४४	६-३	१-४२ ६ पूर्व	मडी	३२-३६	७-२२	०-११ ४ पूर्व		३२-३६	७-२२	०-११ ४ पूर्व
नयपूर	२६-५०	६-४	०-१० १० पश्चिम	नव्ही	३४-२	७-४०	०-१० ६ पश्चिम		३४-२	७-४०	०-१० ६ पश्चिम
सम्भनी	२६-५४	६-५	०-४६ २० पूर्व	आरमीर	३६-५५	७-६	०-१४ ५ पश्चिम		३६-५५	७-६	०-१४ ५ पश्चिम
आमा	२७ १०	६-१०	०-२३ ८ पूर्व	रतून	५१-३०	३ ३६	०-१३ १२ पूर्व		५१-३०	३ ३६	०-१३ १२ पूर्व
अरतपूर	२७-१८	६-१२	० १७ ७ पूर्व	खजन	५१-३०	३ ३६	०-२५ ४ पश्चिम		५१-३०	३ ३६	०-२५ ४ पश्चिम

સ્પષ્ટ ચંદ્ર લાવવાની રીતિ—ચંદ્રને સ્પષ્ટ કરવા માટે મધ્યમ ચંદ્રને ત્રણ સંસ્કાર આપવા પડે છે તેને ત્રિક્ષણ સંસ્કૃત ચંદ્ર કહે છે. (૧) મધ્યરેખાના ચોજનાંતરનો છઠ્ઠો ભાગ ધરીપલાદિ લેવો, તેને પશ્ચિમ દેશાંતરવશાત્ મધ્યમ ચંદ્રમાં ઉમેરવો. પૂર્વ દેશાંતરવશાત્ મધ્યમ ચંદ્રમાંથી બાદ કરવો. તે એકક્ષણ સંસ્કૃત ચંદ્ર થયો (૨) સૂર્ય સાધતી વખતે આવેલ ચરપલને બમણા કરી નવથો ભાગ આપવો, લઘ્વ ઘટયાદિ ક્ષણ ચરપેડે સંસ્કાર એકક્ષણ સંસ્કૃત ચંદ્રમાં આપવાથી દ્વિક્ષણ ચંદ્ર થાય છે (૩) સૂર્ય સ્પષ્ટ વખતે આવેલ મદક્ષણનો ૨૭ મો ભાગ ઘટયાદિ ક્ષણ મદક્ષણ પેડે સંસ્કાર આપવાથી ત્રિક્ષણ સંસ્કૃત ચંદ્ર થાય છે.

સ્પષ્ટ ચંદ્ર લાવવાને—ત્રિક્ષણ સંસ્કૃત ચંદ્રને તાત્કાલિક ચંદ્રોચ્ચમાંથી બાદ કરવું, તેથી ચંદ્ર મંદકેન્દ્ર થાય છે. ચંદ્ર મંદકેન્દ્રના ભુજ કરી અંશ લાવવા, અને તે ભુજ શ મુજ્ય ચંદ્ર મદક્ષણ સારિણી નં. ૧૨ મુજ્ય મંદક્ષણ લાવવું. અને મંદકેન્દ્ર મેષાદિ હોય તો ત્રિક્ષણ સંસ્કૃત ચંદ્રમાં ઉમેરવું. તુલાદિ મંદકેન્દ્ર હોય તો ત્રિક્ષણ સંસ્કૃત ચંદ્રમાંથી બાદ કરવું તેથી ચંદ્ર સ્પષ્ટ થાય છે.

ચંદ્ર સ્પષ્ટ ગતિ—ચંદ્ર મદક્ષણ સારિણીમાં ભુજાંશ મુજ્ય મંદક્ષણ નીચેના આંક ગતિ ક્ષણ છે, તે ચંદ્ર મંદકેન્દ્ર કર્કાદિ હોય તો ૭૯૦ કળા ૪૫ વિકલા. [ચંદ્રની મધ્યમગતિ] માં ઉમેરવું. અને જો ચંદ્ર મદકેન્દ્ર મકરાદિ હોય તો ચંદ્રની મધ્યમગતિમાંથી બાદ કરવું.

મંગળ વગેરે પાંચ ગ્રહો સ્પષ્ટ કરવાની રીત—મંગળ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર અને શનિ એ પાંચ ગ્રહોને સ્પષ્ટ કરવા માટે એકસરખી જ રીતિ છે. માત્ર જેમાં ફેરફાર આવે છે તે માટે સૂચના આપેલી છે, તેમ કરવું. પ્રથમ મધ્યમ ગ્રહ સાધનામાં મધ્યમ ગ્રહ ગોટલે મધ્યમ મંગળ, ગુરુ અને શનિ એ ત્રણ ગ્રહોને મધ્યમ સૂર્યમાંથી બાદ કરવાથી મંગળ, ગુરુ અને શનિના પ્રથમ શીઘ્ર કેન્દ્ર તૈયાર થાય છે. (બુધ અને શુક્રના કેન્દ્ર મધ્યમ ગ્રહ પ્રકરણમાં સાધ્યાં છે, તેજ સમજવાં. અને બુધ, શુક્ર મધ્યમ તરીકે મધ્યમ સૂર્ય સમજવો.) પ્રથમ શીઘ્રકેન્દ્ર રાશ્યાદિના અંશ કરવા એ અંશ ૧૮૦ થી વધુ આવે તો તે ૩૬૦ અંશમાંથી બાદ કરવા. અંશ મુજબ કાઢકનું કળ લેવું. કળાવિકળાથી કે.જકના અંતરને ગુણુવા અને ૬૦ થી ભાગવા. અંતર ધન હોય તો લીધેલા શીઘ્ર કળમાં તે ઉમેરવું અને અંતર ઋણ હોય તો તે બાદ કરવું. આવેલા શીઘ્ર કળનો અર્ધો ભાગ મધ્યમ ગ્રહમાં મેષાદિ હોય તો પ્ર. શી. કેન્દ્રવશાત્ ઉમેરવો અને પુલાદિમાં બાદ કરવો, તેથી અર્ધકલ સંસ્કૃત ગ્રહ થાય છે. પછી તેને પોતાના મંદોચ્ચમાંથી બાદ કરવો. (મંગળ ૪, બુધ ૭, ગુરુ ૬ શુક્ર ૩, શનિ ૮, રાશિ મંદોચ્ચ છે.) શેષ રહે તે મંદ કેન્દ્ર કહેવાય. તે મંદ કેન્દ્રના ભુજાંશ કરવા અને ભુજાંશ મુજબ તે ગ્રહની મંદ કળ સાંરિણીપરથી મંદ કળ લાવવું તે મંદ કળ મંદ કેન્દ્ર મેષાદિ હોય તો ઉમેરવું, અને પુલાદિ હોય તો બાદ કરવું; તેથી મંદ સ્પષ્ટ ગ્રહ થાય છે; મંદકળને પ્રથમ શીઘ્ર કેન્દ્રમાં વિપરીત સંસ્કાર આપવાથી દ્વિતીય શીઘ્ર કેન્દ્ર થાય છે. અને દ્વિતીય શીઘ્ર કેન્દ્ર મુજબ શીઘ્ર કળ કાઢકમાંથી લેવું અને તે શીઘ્ર કળ મંદ સ્પષ્ટ ગ્રહમાં મેષાદિમાં ઉમેરવાનું અને પુલાદિમાં બાદ કરવાનું હોય છે; તેથી સ્પષ્ટ ગ્રહ થાય છે.

મંગળ અને શુક્રમાં વિશેષ.—દ્વિતીય શીઘ્ર કેન્દ્રના અંશ ન્યારે ૧૬૬ થી ૧૮૦ ની અંદર આવે છે તે પ્રસંગે અંત્યાંક કળ સાંરિણી નં. ૨૨ (મંગળ) નં. ૨૩ (શુક્ર) કળના અંકનો સંસ્કાર

ગતિ પ્રકાર—મંદ સ્પષ્ટ રૂઝ સાંસ્કૃતીમાં જે મદના ગતિરૂઝ હોય છે, તે મંદ કેન્દ્ર કર્કાદિ હોય તો ધન અને મકરાદિ હોય તો ઋષુ સમજવું. અને શીઘ્ર રૂઝ સાંસ્કૃતીમાં પણ ગતિરૂઝ લખેય છે, તે ગતિરૂઝ પાસે ચિન્હ હોય તો તે ઋષુ સમજવા, એને ચિન્હ ન હોય તો ધન સમજવા. એ પ્રમાણે જે પ્રકારના ગતિરૂઝ છે. તેને ધનેધન હોય તો સરવાળો ધન ઋણે અંતર, ઋણે ઋણનો સરવાળો કરવો, તેથી ગતિ સ્પષ્ટ થાય છે; ધન ગતિથી માર્ગો મહ અને ઋણથી વધી મહ સમજવો.

મહેના ઉદય અસ્ત વક માર્ગો ગતિ લાવવાની રીતિ—મહેના દ્વિતીય શીઘ્ર કેન્દ્રાંશ ઉક્ત વકમાર્ગ ઉદયાસ્ત અંશોથી ન્યૂનાધિક હોય તેનું અંતર કરવું. તે અંતર મંજગતું હોય તો અંશને બમણું કરવા. ભુધના અંશોને ત્રણથી ભાગવા અને લબ્ધાંશ લેવા. ગુરુના અંશોને બે ઠેકાણે રાખી તેમાંથી એક જગ્યાએ નવના ભાગથી લબ્ધ લેવો, અને બીજી જગ્યાના આકર્ષા ઉમેરવો. શુક્રના અંશને ૧૦થી ગુણવા ૬ થી ભાગવા અને લબ્ધ લેવા. રાહિના શીઘ્ર ભાગાંતર જેટલા હોય તે ઉક્ત શીઘ્ર ભાગોથી અધિક હોય તો ઋષુ અને ઋષુ હોય તો ધન કાઢવા, તે મરકાત હજી દિવસ વારાદિમાં કરવાથી મહેના ઉદયાસ્ત વક માર્ગ થાય છે.

ઉદયાસ્તાદિ અંશો

	મં. ગળ.	ભુધ.	ગુરુ.	શુક્ર.	રાહિ.
પૂર્વોદય અંશ ...	૭૮	૨૦૫	૧૪	૧૮૩	૧૭
પશ્ચિમાસ્ત અંશ ..	૩૩૨	૧૫૫	૩૪૬	૧૭૭	૩૪૩
પશ્ચિમોદય અંશ...	x	૫૦	x	૨૪	x
પૂર્વાસ્ત અંશ ...	=	૩૧૦	x	૩૩૬	x
વહી અંશ ...	૧૬૩	૧૪૫	૧૨૫	૧૬૭	૧૧૩
માર્ગ અંશ ...	૧૬૭	૨૧૫	૨૩૫	૧૬૩	૨૬૭

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

પૈથ રીધરૂજ સારિહો નં. ૧૪ (૨)

[illegible]

1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119	1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133	1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161	1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175	1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189	1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

[illegible]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80																				

ગ્રંથ મંદિર સાચિણી નં. ૧૭

[illegible]

[illegible]

મંગળ શીઘ્રફળ માટે પુનઃ વિશેષ ફળ કોષ્ટક

અ.શ.	૧૯૮૫	૧૯૮૬	૧૯૮૭	૧૯૮૮	૧૯૮૯	૧૯૯૦	૧૯૯૧	૧૯૯૨	૧૯૯૩	૧૯૯૪	૧૯૯૫	૧૯૯૬	૧૯૯૭	૧૯૯૮	૧૯૯૯	૨૦૦૦	અ.શ.
કળા	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	કળા
વિકળા	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૦	વિકળા
સંગા	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ઋ	ઋ	ઋ	ઋ	ઋ	ઋ	સંગા

શુક્ર શીઘ્રફળ માટે પુનઃ વિશેષ ફળ કોષ્ટક

અ.શ.	૧૯૮૫	૧૯૮૬	૧૯૮૭	૧૯૮૮	૧૯૮૯	૧૯૯૦	૧૯૯૧	૧૯૯૨	૧૯૯૩	૧૯૯૪	૧૯૯૫	૧૯૯૬	૧૯૯૭	૧૯૯૮	૧૯૯૯	૨૦૦૦	અ.શ.
કળા	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	કળા
વિકળા	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૨૦	૦	૪૦	૨૦	૦	૪૦	૨૦	૦	૦	વિકળા
સંગા	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ઋ	ઋ	ઋ	ઋ	ઋ	ઋ	ઋ	ઋ	સંગા

સ્પષ્ટસૂર્યસાધવાનું ઉદ્દ હુગ્ગુ — મધ્યમ સૂર્ય ૧-૧૪-૫-૭ ને તેના મહોત્તમ રાશ્માદિ ૨ ૧૮-૦-૦ માંથી બાદ કરતાં મંદફેન્દ્ર ૧-૩-૫૪-૫૩ આવે તેના જુગ્મસ ૩૩-૫૪-૫૩ થયા સૂર્ય મહફળ સારિશ્વરી મુજબ ૩૩ નં ના કોષ્ટકમાંથી મહફળ અ.શાદિ ૧-૧૧-૧૨ આવડ્યું અને તેને ૫ મા કોષ્ટક સાથે અત્ત કરી સ્વક્રમ ફળ લેવાથી સ્પષ્ટ મહફળ ૧-૧૨-૩૦ આવડ્યું મંદફેન્દ્ર મેનાદિ હોવાથી મધ્યમ સૂર્યમાં ઉમેરવાથી મહસ્પષ્ટસૂર્ય ૧-૧૫-૧૭-૩૭ થયો (સાથે ૧૮૨૭ મા અવનાંશ ૨૩/૩/૫ આવે છે) (ચિત્રથી પ્રતિમાસ અવનાંશમાં પાંચ વિકળા ઉમેરવી) તે મહસ્પષ્ટસૂર્યમાં અવનાંશ ઉમેરવાથી સાવનસૂર્ય ૨-૮-૨૮-૪૨ આવે તે મુજબ ચગ્ગ કાનો ચોગ દ્વપ આવે તે સ્પષ્ટ ચરપળ સાવનસૂર્ય મેનાદિ હોવાથી મહસ્પષ્ટસૂર્યમાંથી બાદ કરવાથી સ્પષ્ટસૂર્ય ૧-૧૫-૧૬-૭ આવે છે

સૂર્ય સ્પષ્ટગતિ:—પૂર્વોક્ત ભુજાંશ ૩૩ ના ટ્રાજકમાં સૂર્ય મંદકુળ સારિણી મુજબ ગતિકુળ ૧-૪૭ છે. તે મંદકેન્દ્ર મકરાદિ હોવાના કારણે સૂર્ય મધ્યમગતિ ૫૯-૮ માંથી બાદ કરતાં સ્પષ્ટગતિ ૫૭-૨૧ આવે છે.

ચંદ્રસ્પષ્ટ ઉદાહરણ:—મધ્યમચંદ્ર ૧૧-૨૫-૫૬-૧૧ ને પ્રથમ ત્રિકુળસંસ્કૃત કરવામાં પ્રથમકુળ અંશાદિ ૦-૧૦-૦ દેશાતર ધન. બીજું કુળ ચરપલ ૯૫ ને બમણા કરી ૯ થી ભાગ આપતાં અંશાદિ ૦-૨૧-૬ ચરપલ મુજબ (ઝણ) ત્રીજું કુળ મંદકુળનો ૨૭ મો ભાગ અંશાદિ ૦-૨-૪૧ મંદકુળ મુજબ (ધન) કરવું. મધ્યમચંદ્ર ૧૧-૨૫-૫૬-૧૧+અંશાદિ ૦-૧૦-૦ એટલે ૧૧-૨૬-૬-૧૧ માંથી બાદ ૦-૨૧-૬ એટલે ૧૧-૨૫-૪૫-૫ તેમાં ૦-૨-૪૧ ઉમેરવાથી ૧૧-૨૫-૪૭-૪૬ ત્રિકુળસંસ્કૃત થયે તેને ચંદ્રોચ્ચ ૧૧-૨૪-૩૮-૨૭ માંથી બાદ કરવાથી મંદકેન્દ્ર ૧૧-૨૮-૫૦-૪૧ થાય છે તેના ભુજ ૦-૧-૯-૧૯ તેના અંશાદિ ૧-૯-૧૯ મુજબ ચંદ્ર મંદકુળ સારિણીમાંથી સ્પષ્ટ મંદકુળ ૦-૬ ૧૦ આવે છે તે મંદકેન્દ્ર કુલાદિ હોવાથી ત્રિકુળસંસ્કૃત ચંદ્રમાંથી બાદ કરવું. એટલે સ્પષ્ટચંદ્ર ૧૧-૨૫-૪૧-૩૬ થાય છે.

ચંદ્રસ્પષ્ટ ગતિ:—ચંદ્ર મંદકુળ સારિણીમાં ભુજાંશ ૧ નીચે ગતિકુળ ૬૮-૧૫ કુલાદિ છે તે મંદકેન્દ્ર મકરાદિ હોવા કારણે ચંદ્રની મધ્યમ ગતિ ૭૯૦-૩૫ માંથી બાદ કરતાં સ્પષ્ટગતિ ૭૨૨-૨૦ આવે.

ભૌમસાધન ઉદાહરણ:—મધ્યમ મંગળ ૭-૧૬-૧૫-૧૫ને મધ્યમ સૂર્ય ૧-૧૪-૫-૭ માંથી બાદ કરતાં ભૌમ પ્રથમ શીઘ્રકેન્દ્ર ૫-૨૭-૫૦-૨ આવે તેના અંશ કરી ભૌમ શીઘ્રકુળ સારિણીમાંથી શીઘ્રકુળ (સૂક્ષ્મ) ૩-૩૫ ૪૫ આવે છે તેને અર્ધ કરવાથી ૧-૪૭-૫૨ થાય તેને મધ્યમ મંગળમાં ઉમેરવાથી ૭-૧૮-૩-૮ અર્ધકૃત મંગળ થયો મંગળના મંદોચ્ચ રાશ્યાદિ ૦-૪-૦-૦ માંથી અર્ધકૃત ભૌમ

બાદ કરવાથી મદદે-૨ ૮-૧૧-૫૬-૫૭ આવે છે તેના બુજરાશ્યાદિ
 ૨-૧૧-૫૬-૫૨ થાય બુજરા ૭૧-૫૬-૫૨ મુજબ ભૌમ મદદ
 સારિણી મુજબ ૨૫૮ મદદ ૧૨-૫-૪૧ ઝાણ આવે તેને મધ્યમ
 મગનમાંથી બાદ કરતાં મદ ૨૫૮ મગન ૭-૬-૬-૩૫ થાય ૩
 પ્રથમ શીઘ્રકેન્દ્રમાં મદદ વિપરીત સરકાર એટલે ધન કરવાથી
 ૬-૬-૫૫ ૪૩ દ્વિતીય શીઘ્રકેન્દ્ર આવે આ રાસિઅક ૭ રાસિથી
 વધારે હોવા કાગળ ૧૨ રાસિમાં બાદ કરતાં મેષ રાશ્યાદિ ૫ ૨૦-
 ૪-૧૭ આવે તેના અશ્યાદિ ૧૭૦-૪-૧૭ થાય તે મુજબ ભૌમ-
 શીઘ્રક મારિણીમાંથી ૨૫૮ શીઘ્રક ૧૬-૨૮-૫૪ આલ્યુ દ્વિતીય
 શીઘ્રકેન્દ્ર તુલાદિ હોવાથી દ્વિતીય શીઘ્રક નષ્ટ થાય તે મદ ૨૫૮
 ભૌમમાં ઉમેરવાથી ૨૫૮ ભૌમ થાય પરંતુ અહીં મગન ૧૬૬ અથ
 થી ૧૮૦ અશની અદર દ્વિતીય શીઘ્રક છે જેથી તેને પુનઃ સરકાર
 ની જરૂર છે અને તે મુજબ અથ ૧૭૦ વિશેષ ફળ ૦-૫ -૫૮ને
 દ્વિતીય શીઘ્રકેન્દ્રમાં ઉમેરવાથી ૧૭ ૨૭-૫૨ ઝાણ દ્વિતીય શીઘ્રક
 પુનઃ સરકાર સહિત થાય છે તે મદ ૨૫૮ મગનમાં ઉમેરવાથી ૨૫૮
 મગન ૬-૧૬-૪૧-૩૬ થાય છે એ પ્રમાણે સનિ ૫૫૧ મહો સધવા
 (મગન અને શુક્ર માટેજ દિ. શી કેન્દ્ર અથ ૧૬૬ થી ૧૮૦ સુધી
 હોય ત્યારે જ વિશેષ ફળ લેવાય છે)

ગતિ લાવવાની રીતિ - મદદ લાવતી વખતે ગતિકળ
 ૩-૦ કેન્દ્ર મકરાદિ કારણ ઝાણગતિ દિ. શી કેન્દ્ર લાવતી વખતે
 ૧૦-૪૩ ધનગતિમાં અતર કરવાથી ૭-૪૩ ૨૫૮ ગતિ થાય છે

લગ્નાદિ સાધન

સ્પષ્ટ લગ્ન લાવવાની રીત:—જે વખતનું લગ્ન સાધવું હોય તે વખતનો સ્પષ્ટ સાયન સૂર્ય કરવો આદિ સાયન સૂર્યની જે રાશિ હોય તેના લગ્નમાનથી સૂર્યના ભોગ્યાંશે ગુણી ત્રીસથી ભાગ આપવો. જે આવે તે સૂર્યનો પત્રાદિ ભોગ્યકાળ કહેવો.

ભોગ્યકાળને સૂર્યોદયાદિ ઘટીની પળ કરી તેમાંથી આદ કરવો. જે શેષ રહે તેમાંથી સૂર્યની રાશિ પછીની રાશિઓનાં માન આદ કરતાં કરતાં છેવટ જે રાશિનું માન આદ ન થાય તેને અશુદ્ધ રાશિ કહેવી. શોધાતાં શેષ રહેલ પલને ૩૦ થી ગુણી અશુદ્ધ રાશિનાં લગ્ન-માનથી ભાગ દેવો ભાગતાં જે અંશાદિ ફળ આવે તેમાં અશુદ્ધ રાશિની મેષાદિ સંખ્યા ઉમેરી દેવાથી સ્પષ્ટ લગ્ન થાય છે.

સૂર્યનો ભોગ્ય કાળ ઈષ્ટ કાળમાંથી આદ ન થાય તેવે પ્રસંગે ઈષ્ટ કાળનાં પત્રાદિકને ૩૦થી ગુણી અશુદ્ધ રાશિના સ્વદેશીય લગ્ન-માનથી ભાગતાં જે અંશાદિ આવે તેને સૂર્યમાં ઉમેરી દેવાથી સ્પષ્ટ લગ્ન થાય છે.

સ્પષ્ટ સૂર્યોદય વખતે સૂર્ય એજ સ્પષ્ટ લગ્ન સમજવું અને સ્પષ્ટ સૂર્યાસ્ત વખતે જ રાશિથી યુક્ત એજ સ્પષ્ટ લગ્ન સમજવું.

લગ્નમાન લાવવાની રીત:—લાવેલ ચરખાંડને લાંઠાદયમાન ૧ ખંડ ૨૭૮ (૨) ખંડ ૨૯૯ (૩) ખંડ ૩૨૩ માંથી આદ કરવાથી મેષથી મિથુન રાશિ પર્યંત લગ્નમાન થશે અને (૩) ખંડ ૩૨૩ (૨) ખંડ ૨૯૯ (૧) ખંડ ૨૭૮ માં ચરખાંડા ઉલટાવીને એટલે ૧૭-૪૦ ૫૧ ને ઉમેરવાથી કર્ક. સિંહ. કન્યા રાશિનાં લગ્નમાન થયાં તેને ઉલટાવી લખવાથી પુત્રાથી મીન સુધીનાં લગ્નમાન તયાર થાય છે.

અમદાવાદ લામે માન મેષ ૨૭૭ વૃષ ૨૫૮ મિથુન ૩૦૬ કર્ક ૩૪૦ સિ
૩૪૦ કન્યા ૩૨૬ તુલા ૩૨૬ વૃશ્ચિક ૩૪૦ ધન ૩૪૦ મકર ૩
કુંભ ૨૫૮ મીન ૨૨૭ એ પ્રમાણે દરેક દેશના માન તૈયાર કરી રાખ

નત, દિનનત તથા દશમ ચતુર્થ ભાવ સાધન:—નત સાધ
માટે ચાર પ્રકાર કહેલા ■ તેમાં જે પ્રકાર પૂર્વનત અને જે પ્રક
પશ્ચિમનત આવે છે (૧) ઈષ્ટ કાળ દિનાર્ધમાંથી બાહ કરી શકાય
પૂર્વનત (૨) ઈષ્ટ કાળમાંથી દિનાર્ધ બાહ કરતાં શેષ રહે તે પશ્ચિમન
(૩) મતરાત્રિ દિનાર્ધમાં ઉમેરવાથી પશ્ચિમનત (૪) શેષ રાત્રિ દિન
ર્ધમાં ઉમેરવાથી પૂર્વનત. આ પ્રમાણે જે પ્રકારનું નત આવે તે
નતને પશ્ચિમ નત હોય તો તેજ અને પૂર્વ નત હોય તો તેને ઉ
ધટીમાંથી બાહ કરીને ઉગત લાવી તે ઘટીને ઈષ્ટ ધટી માની લખ
સાધનમાં જણાવેલ રીતે સાયનચુર્વ લાવી સ્વદેશીદય માનને બાહ
લોકોદય માનથી ભાવ સાધવો.

અમદાવાદ સ્વદેશોદય માન અને લંકોદય માનનું હોષ્ટક.

રા.	મે	વૃ.	મિથુ.	કર્ક.	મિ.	મૃગ.	તુલા.	વૃશ્ચિક.	ધન.	મકર.	કુંભ.	મીન.	રાશિઓનું
અમદાવાદ	૨૨૭	૨૫૮	૩૦૬	૩૪૦	૩૪૦	૩૨૯	૩૨૯	૩૪૦	૩૪૦	૩૦૬	૨૫૮	૨૨૭	પલા-મકમાન
લંકોદય	૨૭૮	૨૯૯	૩૨૩	૩૨૩	૨૯૯	૨૭૮	૨૭૮	૨૯૯	૨૨૩	૨૩૩	૨૯૯	૨૭૮	પલા-મકમાન

ભાવ અને સંધિ ભાવવાની રીતિ:—નત મુજબ લાવેલ દશમભાવમાં ૬ રાશિ ઉમેરવાથી ચોથોભાવ થાય છે. ચોથોભાવ આવે તેમાંથી લગ્ન બાદ કરવું. શેષ રહે તેને ૭ થી ભાગ આપવો લગ્ન ફળ લેવાં અને લગ્નમાં ઉમેરતા જવાથી અનુક્રમે પ્રથમ ભાવ સંધિ, બીજો ભાવ, બીજો ભાવ સંધિ, તૃતીય ભાવ. તૃતીય ભાવ સંધિ. અને ચોથો ભાવ થાય છે.

આવેલ પડાંશને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કરતાં આવેલ ફળ ચોથા ભાવમાં ઉમેરતા જવાથી ચોથો ભાવ સંધિ. પંચમભાવ. પંચમભાવ સંધિ. છઠ્ઠોભાવ. છઠ્ઠોભાવ સંધિ એમ અનુક્રમે આવે છે; લગ્નથી છઠ્ઠા ભાવ સંધિ પર્યંત દરેક ૭ ૭ રાશિ ઉમેરવાથી સાતમો ભાવ સંધિ આઠમો ભાવ આઠમો ભાવ સંધિ એ અનુક્રમે બારમા ભાવ સંધિ પર્યંત ગણિત તૈયાર થાય છે.

ચલિત કરવાની રીત:—જન્મકુંડલીની પેઠેજ એક કુંડલીમાં જન્મ લગ્ન વગેરે રાશિઓ અનુક્રમે ગોઠવવી જન્મકુંડલીમાં જે ભાવમાં જે ગ્રહ રહ્યો હોય તે ગ્રહના રાશ્યાદિ તે ભાવના રાશ્યાદિ કરતાં વધારે અને પછીની સંધિના રાશ્યાદિ કરતાં ઓછો હોય અથવા ભાવથી પહેલી સંધિના રાશ્યાદિ કરતાં વધારે હોય તો તે ગ્રહને તેજ ભાવમાં લખવો પણ જે રહેલ ગ્રહના રાશ્યાદિ રહેલા ભાવ પછીની

ગંધિના રાશ્યાદિ કરતાં વધારે હોય તો તે મહાને મહેત્રા બાવ થઈ બીજા બાવમાં એટલે ગીચને બદલે યોથામાં લખવો પણ તે મહારહેતા બાવથી પહેલી ગંધિના કરતાં ઓછાં હોય તો તેને મહેત્રા બાવ થઈ પાછળના બાવમાં એટલે યોથા બાવમાં હોય તો ત્રીજા બાવમાં લખવો એ રીતે સર્વથી ઠીક પર્વત મહેત્રાને અલિપ્ત કુંડલીમાં લખવા.

બાવ ફળ લાવવાની રીતઃ—આરંભસંધિ અને વિરામસંધિ એમ બે પ્રકારે સંધિ હોય છે બાવની આરંભ સંધિથી મહાના રાશ્યાદિ વધારે અને બાવથી રાશ્યાદિ ઓછા હોય તો તે મહાના રાશ્યાદિમાંથી આરંભ સંધિના રાશ્યાદિ બાદ કરતાં જે અંશો રહે તેને આરંભ સંધિ અને બાવના અંતર વડે જામવા તો ફપાત્મક ફળ આવશે તે અવરોહ ફળ સમજવું. બાવની રાશ્યાદિ કરતાં મહાના રાશ્યાદિ વધારે હોય તો તે મહાના રાશ્યાદિને બાવની વિરામ સંધિમાંથી બાદ કરવાથી, અવરોહ ફળ આવે. વિંશોપકા—ફપાત્મક બાવ ફળે ત્રણથી બાવ આવવાથી વિંશોપકા આવે છે.

પડવર્ગ કુંડલીઓ લાવવાની રીતિ—હોરા, દવકાષ, સપ્તમંશ, નવમંશ દાદશંશ; ત્રિશંશ આ કુંડલીઓ પડવર્ગ કુંડલી કહેવાય છે તે લાવવા માટે સારિણી મુજબ ફળ લાવવું.

પડવર્ગ પત્રની સમજ—બાલુમાં લખેલા પડવર્ગ પત્રમાં ઉપરની બાલુ અંશો લખેલા છે. તથા પત્રની ડાબી બાલુએ રાશીઓ લખેલી છે તે ઉપરથી જે મહા કે લગ્નની પડવર્ગની રાશીઓ જાણવી હોય તો તે મહા લગ્નના અંશો પત્રની ઉપર લખેલા અંશોના જે બાળમાં સમાવી હોય તે બાળની ઉભી લીટી તથા તે મહા કે લગ્નની રાશિથી આડી લીટી ન્યાં એકી થાય તે જગ્યાએ લખેલા અંશ પ્રમાણેની રાશિઓમાં અનુક્રમે હોરાદિમાં જે મહા લીટી હોય તે મહા મુકવો ને લગ્નલીટી હોય તો તે રાશિનું લગ્ન મુકવું. પછી તે લગ્નની રાશિથી અનુક્રમે દરેક કુંડળમાં રાશિઓ મુકવી.

अंशादि	३०	२०	१०	०	१०	२०	३०	४०	५०	६०	७०	८०	९०	१००
पेयोंनं	३०	२०	१०	०	१०	२०	३०	४०	५०	६०	७०	८०	९०	१००
शु. क. सं. न. क्ष. मि.	३०	२०	१०	०	१०	२०	३०	४०	५०	६०	७०	८०	९०	१००
शु. क. सं. न. क्ष. मि.	३०	२०	१०	०	१०	२०	३०	४०	५०	६०	७०	८०	९०	१००
शु. क. सं. न. क्ष. मि.	३०	२०	१०	०	१०	२०	३०	४०	५०	६०	७०	८०	९०	१००

ઉપર જણાવેલ સાતિથી ચુજ્જ અહોની રાશિઓ પાંચવર્ગ માટે આવે છે. અંશાદિ રમણ કરવાની રીતિ અને પોષણાંશ. પશ્ચાંશ વગેરે પણ વિસ્તારવાળા ગ્રંથોથી જાણી લેવી.

મૈત્રી વિષે ભેદ—સૂર્ય વગેરે ગ્રહોના મિત્ર સમ-શત્રુ ભેદ પેળ ૩૧ ચુજ્જ જાણી પંચધા મૈત્રી કરવી. મૈત્રીમાં પાંચ પ્રકાર છે. અતિમિત્ર, મિત્ર સમ શત્રુ, અતિશત્રુ એ પાંચ પ્રકારની મૈત્રી કહેવાય છે જન્મકુંડલીમાં ગ્રહ જે ભાવમાં બેઠે હોય તેથી ૨-૩-૪-૧૦-૧૧-૧૨ એ સ્થાનોમાંથી ગ્રાહપણુ સ્થાને રહેલ ગ્રહ તે મિત્ર કહેવાય. અને ૧-૫-૬-૭-૮-૯ આ સ્થાનોમાંથી ગ્રાહપણુ સ્થાને રહેલ ગ્રહ તેનો શત્રુ સમજવો એ પ્રમાણે મિત્ર શત્રુ ભેદ જાણી નૈસર્ગમૈત્રીના ઢાંઢામાં જોવું જે મિત્રગ્રહ હોય અને મિત્ર સ્થાનમાં આવેલ હોય તો તે અતિમિત્ર થાય. અને શત્રુસ્થાનમાં આવેલ હોય સમ થાય. સમગ્રહ મિત્રસ્થાનમાં આવેલ હોય તો તે મિત્ર થાય અને શત્રુસ્થાનમાં આવેલ હોય તો શત્રુ થાય. શત્રુ ગ્રહ મિત્રસ્થાનમાં આવેલ હોય તો સમ થાય અને શત્રુસ્થાનમાં આવેલ હોય તો તે અતિશત્રુ થાય. એ પ્રમાણે પંચધા મૈત્રી થાય છે.

સમકર્ણ લાવવાની રીતિ—સાત ભેદ તે સમકર્ણ કહેવાય છે ૧. ગ્રહ (જન્મકુંડલી). ૨. હોરા. ૩. દષકાણુ. ૪. સ્પર્શાંશ. ૫. નવમાંશ. ૬. દ્વાદશાંશ અને ૭. ત્રિંશાંશ. સૂર્યાદિ ગ્રહો ઉપર કહેલા સાત વર્ગમાં જે જે રાશિ ના હોય તે તે રાશિ લખવી. સૂર્યના સાત વર્ગની રાશિ લખી તે રાશિના સ્વામી તે નીચે લખવા પછી તે સાથે સૂર્યની પંચધામૈત્રીથી રાશિસ્વામી સાથે સૂર્યની મૈત્રી લખવી અને તે નીચે સમકર્ણ વર્ગનું બળ લખવું.

સમકર્ણ બળ—સ્વગૃહી ૦-૩૦-૦ અતિમિત્ર ૦-૨૨-૩૦ મિત્ર ૦-૧૫-૦ સમ ૦-૭-૩૦ શત્રુ ૦-૩-૪૫ અતિશત્રુ ૦-૧-૫૨૩ બળ સમજવું. આ પ્રમાણે સમકર્ણના બળનો સરવાળો કરવો.

કારકમદ્દ વિષે સસજ્જ—નિત્યકારક અને અનિત્યકારક આ બે પ્રકારે કારકમદ્દો હોય છે. નિત્યકારક દમોશાં દરેક વખતે એક સરખા છે પણ અનિત્યકારક કાવવા માટે મીન-મુર્ખથી સુધીન મહોમાં જે મદના અથવા સર્વથી વધારે હોય તે આત્મકારક જાણવો તેનાથી ઓછા અંશવાળો અમાત્યકારક તેનાથી ઓછા અંશનો મહો જાતુકારક તેનાથી ઓછા અંશવાળો માતુકારક તેનાથી ઓછા અંશવાળો પુત્રકારક તેથી ઓછો યાત્રિકારક અને સૌથી ઓછા અંશવાળો મહો ઓકારક જાણવો રાદુ ગમે નેટલા અંશનો હોય છતાં પણ હમેશા સર્વકારક અથવા અત્યકારક જાણવો.

માતાની કુંડલી—મુર્ખથી હસમા બાવમાં જે રાશિ હોય તે હસમાં મૂકી મહો જન્મકુંડલીની રાશિ મુજબ મૂકવા.

માતાની કુંડલી—મદથી ચોથા બાવમાં જે રાશિ હોય તે હસમાં મૂકી મહો જન્મકુંડલીની રાશિઓ મુજબ મૂકવા.

બાઈની કુંડલી—મુજબથી ત્રીજા બાવમાં જે રાશિ હોય તે હસમાં મૂકી મહો જન્મકુંડલીની રાશિઓ મુજબ મહો મૂકવા.

મિત્રની કુંડલી—જુથથી ચોથા બાવની રાશિ હસને મૂકવી અને મહો જન્મકુંડલી મુજબ મૂકવા.

પુત્રનો કુંડલી—મુર્ખથી પાંચમા સ્થાનમાં જે રાશિ હોય તે હસને મૂકી જન્મકુંડલી મુજબ મહો મૂકવા.

સીની કુંડલી—શુક્રથી સાતમા બાવની જે રાશિ હોય તે હસને મૂકી જન્મકુંડલી મુજબ મહો મૂકવા.

આયુષ્ય કુંડલી—સનિથી આઠમા બાવની જે રાશિ હોય તે હસને મૂકી જન્મકુંડલી મુજબ મહો મૂકવા.

કારકાંશ કુંડલી—આત્મકારક જે મહો થયે હોય તેની જે રાશિ હોય તે રાશિ હસમાં મુકવી અને નવમાંથી કુંડલી મુજબ મહો મુકવા.

દષ્ટિ લાવવાની રીત—ગ્રહોની ગ્રહો પર દષ્ટિ અને ગ્રહોની લાવપર દષ્ટિ આ પ્રમાણે બે પ્રકારની દષ્ટિ જન્મપત્રિકામાં લખવામાં આવે છે. દષ્ટિનો સાધાગણ નિયમ એવો છે કે સૂર્યાદિ ગ્રહો પોતાના સ્થાનથી દશમ અને તૃતીય સ્થાન (લાવ અથવા ગ્રહ) ને એક પાદ દષ્ટિથી એટલે ૫ દર કળાથી જોય છે. નવમ અને તૃતીય સ્થાનને બે પાદ દષ્ટિથી જોય છે. ચતુર્થ અને અષ્ટમ સ્થાનને ત્રિપાદ દષ્ટિથી જોય અને સાતમા સ્થાને સંપૂર્ણ દષ્ટિથી જોય છે. પરંતુ મંગળની વિશેષ દષ્ટિ ચોથા અને આઠમા સ્થાને સંપૂર્ણ છે ગુરૂની સંપૂર્ણ દષ્ટિ નવમા અને પાંચમા સ્થાનમાં સંપૂર્ણ દષ્ટિ છે અને શનિ ત્રીજા અને દશમા સ્થાનને સંપૂર્ણ દષ્ટિથી જોય છે. આ દષ્ટિ મૂલ કહેલી છે. સૂક્ષ્મદષ્ટિ માટે સુગમતા સાચવવાને ગ્રહોની દષ્ટિની સારિણી મૂકેલી છે તેમાં સૂર્ય, ચંદ્ર, બુધ, શુક્ર એ ચાર ગ્રહોને એકજ સારિણી આધારે દષ્ટિ સાધી શકાય છે અને મંગળ, ગુરૂ તથા શનિ માટે જુદી જુદી સારિણીઓ આપેલી છે. તે પરથી દષ્ટિ કળાદિક લાવવી.

સારિણીપરથી દષ્ટિ લાવવાની રીત—દુષ્ટા ગ્રહને દશ્ય લાવ અથવા ગ્રહમાંથી બાદ કરવો શેષ રાશ્યાદિ મેષ, કુંભ અથવા મીન હોય તો દષ્ટિના ક્રાંતિકર્કમાં % સમજવું અને જો વૃષભથી મકર સુધીમાં શેષ રાશ્યાદિ હોય તે રાશિની તેટલા અંશ મુજબ દષ્ટિક્ષણ એક બાજુ લખવું આ પ્રમાણે રાશિઅંશ મુજબ દષ્ટિક્ષણ આવે છે. ત્યાર પછી—કળા વિકળાનું ક્ષણ લાવવા માટે તેજ દષ્ટિથી ક્રાંતિકર્કમાં ૨૯ અંશ પછે બે આંક લખેલા છે તેમાં ઉપરનો આંક ગુણક અને અને નીચેનો આંક હરક છે. બાદ કરતાં રહેલ શેષરાશ્યાદિકર્કનાં કળા વિકળાને ગુણકના આંકથી ગુણવા અને હરકનાં અંક મુજબ ભાગ આપવો લઘ્વક્ષણ વિકળાદિ સમજવું અને તેજ ક્રાંતિકર્કની બાજુમાં (ધ) લખેલ હોય તો રાશિઅંશથી આવેલ દષ્ટિક્ષણમાં ઉમેરવું. અન્યથા (ન્ક) લખેલ હોય તો તે બાદ કરવું તેથી સ્પષ્ટદષ્ટિ થશે.

સુર્ય, ચંદ્ર, પુષ્ક, પુષ્કની દષ્ટિની સારિશી.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

[illegible][illegible]

ਅ.	੦	੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦	੧੧	੧੨	੧੩	੧੪	੧੫	੧੬	੧੭	੧੮	੧੯	੨੦	੨੧	੨੨	੨੩	੨੪	੨੫	੨੬
੨.	੦	੨	੪	੬	੮	੧੦	੧੨	੧੪	੧੬	੧੮	੨੦	੨੨	੨੪	੨੬	੨੮	੩੦	੩੨	੩੪	੩੬	੩੮	੪੦	੪੨	੪੪	੪੬	੪੮	੫੦	੫੨
੧	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦
ਮਿ.	੬੦	੫੯	੫੮	੫੭	੫੬	੫੫	੫੪	੫੩	੫੨	੫੧	੫੦	੪੯	੪੮	੪੭	੪੬	੪੫	੪੪	੪੩	੪੨	੪੧	੪੦	੩੯	੩੮	੩੭	੩੬	੩੫	੩੪
੨	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੩੦
੩	੪੫	੪੪	੪੩	੪੨	੪੧	੪੦	੩੯	੩੮	੩੭	੩੬	੩੫	੩੪	੩੩	੩੨	੩੧	੩੦	੨੯	੨੮	੨੭	੨੬	੨੫	੨੪	੨੩	੨੨	੨੧	੨੦	੧੯
ਸਿ.	੩੦	੨੯	੨੮	੨੭	੨੬	੨੫	੨੪	੨੩	੨੨	੨੧	੨੦	੧੯	੧੮	੧੭	੧੬	੧੫	੧੪	੧੩	੧੨	੧੧	੧੦	੦੯	੦੮	੦੭	੦੬	੦੫	੦੪
੪.	੦	੨	੪	੬	੮	੧੦	੧੨	੧੪	੧੬	੧੮	੨੦	੨੨	੨੪	੨੬	੨੮	੩੦	੩੨	੩੪	੩੬	੩੮	੪੦	੪੨	੪੪	੪੬	੪੮	੫੦	੫੨
੫	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦	੦
੬.	੬੦	੫੯	੫੮	੫੭	੫੬	੫੫	੫੪	੫੩	੫੨	੫੧	੫੦	੪੯	੪੮	੪੭	੪੬	੪੫	੪੪	੪੩	੪੨	੪੧	੪੦	੩੯	੩੮	੩੭	੩੬	੩੫	੩੪
੭	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੦	੩੦	੩੦
੮.	੩੦	੩੧	੩੨	੩੩	੩੪	੩੫	੩੬	੩੭	੩੮	੩੯	੪੦	੪੧	੪੨	੪੩	੪੪	੪੫	੪੬	੪੭	੪੮	੪੯	੫੦	੫੧	੫੨	੫੩	੫੪	੫੫	੫੬
੯	੬੦	੫੯	੫੮	੫੭	੫੬	੫੫	੫੪	੫੩	੫੨	੫੧	੫੦	੪੯	੪੮	੪੭	੪੬	੪੫	੪੪	੪੩	੪੨	੪੧	੪੦	੩੯	੩੮	੩੭	੩੬	੩੫	੩੪

સ્વપદ દષ્ટિ માટે ગુણક હારકની સમજ—સ્વર્, ચંદ્ર, બુધ, શુક્ર
દષ્ટિ માટે.

રાશિ	વૃષ.	મિથુન	કર્ક.	સિંહ	કન્યા.	તુલા.	વૃશ્ચિક	ધન.	મકર
ગુણક	૧	૧	૧	૧	૨	૧	૧	૧	૧
હરક	૨	૧	૨	૧	૧	૨	૨	૨	૨
સંજ્ઞા	ધન	ધન	ઋણ	ઋણ	ધન	ઋણ	ઋણ	ઋણ	ઋણ

મંગળની દષ્ટિ માટે.

રાશિ	વૃષ.	મિથુન	કર્ક.	સિંહ	કન્યા.	તુલા	વૃશ્ચિક	ધન.	મકર.
ગુણક	૧	૧	૧	૧	૨	૧	૧	૧	૧
હરક	૨	૧	૧	૧	૧	૨	૧	૨	૨
સંજ્ઞા	ધન	ધન	ઋણ	ઋણ	ધન	ઋણ	ઋણ	ઋણ	ઋણ

શુક્રની દષ્ટિ માટે.

રાશિ	વૃષ.	મિથુન	કર્ક.	સિંહ	કન્યા.	તુલા	વૃશ્ચિક	ધન	મકર.
ગુણક	૧	૧	૧	૨	૨	૧	૧	૩	૧
હરક	૨	૧	૨	૧	૧	૨	૨	૨	૨
સંજ્ઞા	ધન	ધન	ધન	ઋણ	ધન	ઋણ	ધન	ઋણ	ઋણ

શનિની દષ્ટિ માટે.

રાશિ	વૃષ.	મિથુન	કર્ક.	સિંહ	કન્યા.	તુલા	વૃશ્ચિક	ધન	મકર.
ગુણક	૨	૧	૧	૧	૨	૧	૧	૧	૨
હરક	૧	૨	૨	૧	૧	૨	૨	૧	૧
સંજ્ઞા	ધન	ઋણ	ઋણ	ઋણ	ધન	ઋણ	ઋણ	ઋણ	ઋણ

ગ્રહોની અવસ્થા લાખવાની રીત:—અવસ્થા પાંચ પ્રકારની

હોય. છે. ૧ બાલ. ૨ કુમાર. ૩ યુવા. ૪ વૃદ્ધ. ૫ મૃત. એ પ્રમાણે સૂર્યાદિગ્રહોની અવસ્થા લાખવા માટે એકીરાશિ (મેષ: મિથુના સિંહ: વૃષા: ધન: કુંભ:) ના ગ્રહો પહેલા ૬ અંશ સુધી બાલ્યાવસ્થા. ત્યારપછી અત્રે ૧૨ અંશ સુધી કુમારાવસ્થા. ત્યારપછી અત્રે ૧૮ અંશ અંશ સુધી યુવાવસ્થા અને ત્યારપછી અત્રે ૨૪ અંશ સુધી એકી રાશિ (વૃષ: કર્ક, કન્યા: વૃશ્ચિક. મકર મીન-) ના ગ્રહોમાં પહેલા ૬ અંશ સુધી મૃતાવસ્થા ત્યારપછી અત્રે ૧૨ અંશ સુધી વૃદ્ધાવસ્થા. ત્યારપછી અત્રે ૧૮ અંશ સુધી યુવાવસ્થા. ત્યારપછી અત્રે ૨૪ અંશ અંશ સુધી કુમારાવસ્થા અને છેલ્લા ૭ અંશ એટલે ૩૦ સુધી બાલાવસ્થા સમજની.

ઉચ્ચરશ્મિ:—સૂર્યથી શનિ પર્યંત ગ્રહોની ઉચ્ચરશ્મિ લાવી તેનો સરવાળો કરવો. એ રશ્મિમકાષ્ટક કહેવાય છે સૂર્યથી શનિ પર્યંતના ગ્રહોની રશ્મિ એકંજ રીતે લેવાયા છે પેંજ ૩૧ માં ગ્રહોના રાસ્યાદિ નીચે ખતાવેલ છે. તેમાંથી ગ્રહને બાદ કરવો શેષ રાસ્યાદિ ૭ રાશિથી વધારે હોય તો તેને બાર રાશિમાંથી બાદ કરવા અને જો ૭ રાશિથી વધારે ન હોય તો કંઈ ફેરફાર કરવો નહિ. આવેલ રાસ્યાદિ શેષના અંશાદિકને બમણાં કરવા અને રાશિના અંકમાં એક ઉમેરવો તેથી રશ્મિક્ષણ થશે સૂર્યથી શનિ પર્યંત સાત ગ્રહોનું રશ્મિક્ષણ એકવાકરવાથી રશ્મિક્ષણ એક્ય થાય છે અહીં સરવાળામાં અંશોને ૬૦ નો ભાગ ગણવો. ૩૦ અંશની રાશિ અહીં ગણાય નહિ.

[illegible]

અથ અષ્ટકવર્ગ લાવવાથી રીત:—સૂર્ય, ચંદ્ર, મંગળ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર, શનિ અને લગ્ન આ આઠ વર્ગને અષ્ટકવર્ગ કહે છે. અષ્ટકવર્ગની કુંડલીઓ લાવવાને બે રીતિઓ જન્મપત્રિમાં દષ્ટિએ પડે છે (૧) સૂર્યથી લગ્ન સુધીના આઠ વર્ગો એક મથાળે લખી લગ્નની રાશિથી ૧૨ લાવના બાર ખાના વારે એટલે ૯૬ કોષ્ટકનો એક કોઠો. એજ રીતે ચંદ્રથી આઠ વર્ગનો અનુક્રમ બીજો કોઠો, એ પ્રમાણે આઠ વર્ગના કોઠાઓમાં બિંદુ અને રેખા મૂકેલ હોય છે. ખાલુમાં જણાવેલ અષ્ટકવર્ગ સ્થાનમાં રેખા અને તે સિવાય સ્થાનમાં બિંદુ પૂરવામાં આવે છે. (૨) બીજી રીતે આઠ કુંડલીઓ ખનાવી તેમાં લગ્નની રાશિથી અનુક્રમે રાશિઓ પૂરવી અને જે ગ્રહનો અષ્ટકવર્ગ લાવતા હોઈએ તે ગ્રહના સ્થાનથી કોષ્ટકમાં જણાવેલા સ્થાને રેખાઓ પૂરવી. એ પ્રમાણે આઠ કુંડલીઓમાં આઠ વર્ગની રેખાઓ પૂરવી. ઉપર જણાવેલી બંને રીતોનું પરિણામ એકજ છે એટલે દરેક લાવમાં બંને રીતોથી એકસરખીજ રેખાઓ આવે છે.

રેખૈક્ય ચક્ર:—સૂર્યથી લગ્ન સુધીના આઠ વર્ગની રેખાઓની આઠ કુંડલી અથવા કોષ્ટકમાં પહેલા લાવે આવેલી રેખાઓ. બીજા લાવે આવેલ રેખાઓનો સરવાળો કરવો અને લગ્નની રાશિથી દરેક રાશિ અનુક્રમે પૂરી કુંડલી ખનાવવી. પહેલા લાવની રેખાનો સરવાળો પહેલા લાવમાં બીજા લાવની રેખાઓનો સરવાળો બીજા લાવમાં. એ પ્રમાણે બારે લાવમાં રેખાઓ પૂરવી અથવા રેખાનો સરવાળો હોય તે તે આંકડા મૂકવાથી રેખૈક્ય ચક્ર તૈયાર થાય છે.

ત્રયાવસ્થા:—આઘ મધ્ય અને અંત્ય આ પ્રમાણે ત્રણાવસ્થા હોય છે. લગ્ન, ચતુર્થસપ્તમ અને દશમ લાવમાં આવેલી રેખાઓનો સરવાળો આઘઅવસ્થા કહેવાય છે. બીજો, પાચમો, આઠમો અને અગીયારમો લાવ હોય તેની રેખાઓનો સરવાળો મધ્યમાવસ્થા કહેવાય છે અને ત્રીજો, છઠ્ઠો, નવમો અને બારમો લાવ હોય તેની

મધ્યમાયુ સાધવા અંશદ્વયનું કોષ્ટક (૧)

અંશ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	અંશ
વર્ષ	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	વર્ષ
માસ	૩	૭	૧૦	૨	૬	૯	૧	૪	૮	૦	૩	૭	૧૦	માસ
દિવસ	૧૮	૬૨	૪૧	૨	૦	૧૮	૬૨	૪૧	૨	૦	૧૮	૬૨	૪૧	દિવસ
ધર્તી	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	ધર્તી
પળ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	પળ
અંશ	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	અંશ
વર્ષ	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	વર્ષ
માસ	૨	૬	૯	૧	૪	૮	૦	૩	૭	૧૦	૨	૬	૯	માસ
દિવસ	૧૨	૦	૧૮	૬૨	૪૧	૨	૦	૧૮	૬૨	૪૧	૨	૦	૧૮	દિવસ
ધર્તી	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	ધર્તી
પળ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	પળ
અંશ	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	અંશ
વર્ષ	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	વર્ષ
માસ	૧	૪	૮	૦	૩	૭	૧૦	૨	૬	૯	૧	૪	૮	માસ
દિવસ	૬૨	૪૧	૨	૦	૮	૬૨	૪૧	૨	૦	૧૮	૬૨	૪૧	૨	દિવસ
ધર્તી	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	ધર્તી
પળ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	પળ

લખો :—શાસ્ત્રી હિમ્મતરામ મહાશંકર જાની

જ્યોતિષાચાર્ય

ડૉ. પુસ્કેવર ચંદુલાલ સાકરલાલ

બાલાહનુમાન અમદાવાદ

રેખાઓનો સરવાળો અત્યાવસ્થા કહેવાય છે. ત્રણ ખાનાની કુડીમાં
આઠ અવસ્થાની રેખા મધ્ય અવસ્થાની રેખા અને અત્યાવસ્થાની
રેખાના સરવાળા અનુક્રમે લખવા ત્રણે અવસ્થાઓની રેખાનું ઐક્ય
૩૮૦ થાય છે.

૫૩૭ ચક્ર, સર્વલોભક ચક્ર, સંક્રાંતિ ચક્ર, ગોચર ચક્ર, ૫મદ્વેષ્ટા,
સૂર્યકાલાનલ, ચંદ્રકાલાનન અને અર્ધ ચંદ્ર, આ દરેક ચક્રો એકજ
સરખા જન્મપત્રિમાં મૂકવામાં આવે છે.

મધ્યમાયુલાવવાની રીત:—મધ્યમાયુ લાવવા માટે જાતકની
અંશોમાં સરળતા માટે મધ્યમાયુની સારિણી દષ્ટિ ૫૫ થાય છે તે
પરથી મધ્યમાયુ લાવવું સુગમ થશે. જે ગ્રહ અથવા લગનું
આયુષ્ય ૬૨૩ હોય તે ગ્રહના અથવા લગનના અંશ કરવા તે અંશની
સંખ્યા ૪૦ થી વધુ થાય ત્યારે ૪૦નો ભાગ આપવો. અને શેષ રહે
તે મુજબ નીચે જણાવેલ અંશના કોઈ મુજબ ફળ લેવું તે વર્ષમાસ.
દિવસ ધર્મી એને ૫૫ અનુક્રમે સમજવું ત્યારપછી લગ્ન અથવા ગ્રહની
કળા પ્રમાણે કળા સારિણીમાંથી વર્ષાદિ એક લેવા અને વિકળા સારિણી
મુજબ વિકળાનું ફળ વર્ષાદિ લેવું. અંશનું ફળ કળાનું ફળ અને
વિકળાનું ફળ આ ત્રણ ફળનો સરવાળો કરવો તે મધ્યમાયુ થાય એ
પ્રમાણે શનિ ૫૫ ત સાત ગ્રહો અને લગનું મધ્યમાયુ કરવું, ત્યારપછી
એ આઠે ફળનો સરવાળો કરી ઐક્ય મધ્યમાયુ લખવું

મધ્યમાયુ સાધવાને વિક્રાનાદ્ગણનું કોષ્ટક (૩)

વિક્રા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	વિક્રા
વર્ષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	વર્ષ
માસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	માસ
દિવસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	દિવસ
ધરી	૧	૩	૫	૭	૯	૧૦	૧૨	૧૪	૧૬	૧૮	૧૯	૨૧	૨૩	૨૫	૨૭	ધરી
પગ	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૧૨	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	પગ
વિક્રા	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	વિક્રા
વર્ષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	વર્ષ
માસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	માસ
દિવસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	દિવસ
ધરી	૨૮	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૭	૩૯	૪૧	૪૩	૪૫	૪૬	૪૮	૫૦	૫૨	૫૪	ધરી
પગ	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	પગ
વિક્રા	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	વિક્રા
વર્ષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	વર્ષ
માસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	માસ
દિવસ	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	દિવસ
ધરી	૫૫	૫૭	૫૯	૧	૩	૪	૬	૮	૧૦	૧૨	૧૩	૧૫	૧૭	૧૯	૨૧	ધરી
પગ	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	પગ
વિક્રા	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	વિક્રા
વર્ષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	વર્ષ
માસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	માસ
દિવસ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	દિવસ
ધરી	૨૨	૨૪	૨૬	૨૮	૩૦	૩૧	૩૩	૩૫	૩૭	૩૯	૪૦	૪૨	૪૪	૪૬	૪૮	ધરી
પગ	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	પગ

મધ્યમાયુ સાધવાને કળા રૂપરૂપે કોણે (૨)

[illegible]

मध्यमायु साधवाने विक्रान्तानुं कोष्टक (३)

विक्रान्तानुं	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	विक्रान्तानुं
वर्ष	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	वर्ष
मास	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	मास
दिवस	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	दिवस
धृती	१	३	५	७	९	१०	१२	१४	१६	१८	१९	२१	२३	२५	२७	धृती
पण	४८	३६	२४	१२	०	४८	३६	२४	१२	१२	४८	३६	२४	१२	०	पण
विक्रान्तानुं	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	विक्रान्तानुं
वर्ष	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	वर्ष
मास	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	मास
दिवस	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	दिवस
धृती	२८	३०	३२	३४	३६	३७	३८	४१	४३	४५	४६	४८	५०	५२	५४	धृती
पण	४८	३६	२४	१२	०	४८	३६	२४	१२	०	४८	३६	२४	१२	०	पण
विक्रान्तानुं	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	विक्रान्तानुं
वर्ष	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	वर्ष
मास	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	मास
दिवस	०	०	०	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	दिवस
धृती	५५	५७	५९	१	३	४	६	८	१०	१२	१३	१५	१७	१९	२१	धृती
पण	४८	३६	२४	१२	०	४८	३६	२४	१२	०	४८	३६	२४	१२	०	पण
विक्रान्तानुं	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०	विक्रान्तानुं
वर्ष	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	वर्ष
मास	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	मास
दिवस	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	दिवस
धृती	२२	२४	२६	२८	३०	३१	३३	३५	३७	३९	४०	४२	४४	४६	४८	धृती
पण	४८	३६	२४	१२	०	४८	३६	२४	१२	०	४८	३६	२४	१२	०	पण

મહાદશા પ્રકરણ:—મહાદશા મુખ્યત્વે ત્રણ પ્રકારની છે.

- ૧ અષ્ટોત્તરી, ૨ વિંશોત્તરી, અને ૩ યોગિની. આ સિવાય બીજી દશાઓ વિસ્તારવાળા પ્રથિમાં આપેલી છે. પરંતુ આ ઉપર જણાવેલી ત્રણ દશાઓનો ઉપયોગ વધુ પ્રમાણમાં થાય છે. તેમાં ૫૪ ખાસ કરીને અષ્ટોત્તરી મહાદશા દશા વધુ પ્રચલિત છે.

ગુર્જરે કચ્છ સૌરાષ્ટ્રે પાંચાલે સિંધુ મંડલે ॥

પતે પ્યન્દોત્તરીથેષ્ટા અન્યદેશેઽન્યથા મથેત્ ॥ ૧ ॥

વિંશોત્તરી દશા કેટલાક પ્રતિમાં આવે-છે અને યોગિની દશા વિસ્તારવાળી જન્મપત્રિકામાં જોવામાં આવે છે. અહીં અમે અનુક્રમે ત્રણે દશાઓનો ક્રમ જણાવીએ છીએ.

અષ્ટોત્તરી દશા લાવવાની રીત:—ઘેઠ પશુ દશા સાધતી વખતે ૨૫૪ ચંદ્રની આવશ્યકતા છે. ૨૫૪ ચંદ્રની કળા વિકળા એમ ૩૫૫માં ૩૫ લેવાં એમને ૮૦૦ નો જામ આપવાથી ૬૦૫ અંક આવેતે ગત નક્ષત્ર સમજવું. અને રોમાંક વર્તમાન નક્ષત્રનો ભુકતભાગ સમજવો. જન્મના ૨૫૪ ચંદ્ર પરથી જન્મનું નક્ષત્ર લાવવું, જે નક્ષત્રમાં જન્મ થયો હોય તે નક્ષત્ર કોની મહાદશાનું છે, તે ચોક્કસ કરવું. દશા ચોક્કસ કરવા માટે પેજ ૧૪ અને ૧૫માં જણાવેલ કોષ્ટકનો ઉપયોગ કરવો. બાળુમાં અષ્ટોત્તરી વિંશોત્તરી દશાના નામ પશુ, તેજ કોષ્ટકમાં છે. હાખલા તરીકે કોઈનો ૨૫૪ ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૦, ૧૦, ૧૦, ૧૧ છે, તો તે રાશ્યાદિ અધિની નક્ષત્રનાં રાશ્યાદિ ૦, ૧૩, ૨૦, ૦ ની અંદર સમાયેલો છે. માટે જન્મ નક્ષત્ર અધિની સમજવું, અને અષ્ટોત્તરી દશા રાહુની વિંશોત્તરી દશા કેતુની સમજવી. આ દરેક કોષ્ટક પરથી લાભ્યા પછી ભુકતભાગ લાવવાં.

અષ્ટોત્તરી દશાના ભુકતભાગ લાવવાની રીત:—નીચે જણાવેલ કોષ્ટકમાં નક્ષત્ર પૂર્ણ થતી વખતે દશાનું ભુકત જણાવેલ છે તે ગત નક્ષત્ર સુધીનું હોય-તે એક બાળુ લખવું. વર્તમાન નક્ષત્રના

ભુક્ત અંશાદિ લાવી મદાદશાનું ભુક્ત કાઢવા ઉપયોગી સ
પરથી અંશપણ લાવી કળા વિકળાદિ કળ ઉમેરવું ત્યારપછી
નક્ષત્રથી આવેલ ભુક્તકાળમાં એ કળ ઉમેરવાથી સ્પષ્ટ ભુક્ત
આવશે. જે ગ્રહનો દશા હોય તેના વર્ષમાંથી ભુક્ત વર્ષાદિ
કરવાથી શેષ બોગ્ય વર્ષાદિ આવે છે. સૂર્ય દશા વર્ષ ૬ ચંદ્ર
વર્ષ ૧૫ મંગળ દશા વર્ષ ૮ શુક્ર દશા વર્ષ ૧૭ શનિ દશા વર્ષ
૨૩ દશા વર્ષ ૧૯ રાહુ દશા વર્ષ ૧૨ શુક્ર દશા વર્ષ ૨૧ એ
દરેક વર્ષેના સરવાળો ૧૦૮ થાય છે.

શનિ દશા માટે ખુલાસો:—પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રમાં ૧
જન્મ હોય તો તેનું ભુક્ત કાઢવાને ઉપર જણાવેલી છે.
ઉત્તરાષાઢા, અભિજીત, શ્રવણ, એમાંના કોઈ પણ નક્ષત્રમાં જન્મ
તો તે સમયે શનિ ભુક્ત કાઢવા માટે જુદી છે. ઉત્તર
નક્ષત્રની પ્રવૃત્તિ રાશ્યાદિ ૮-૨૬-૪૦-૦ થી શરૂ થાય છે
રાશ્યાદિ ૯-૬-૪૦-૦ સુધી રહે છે અને અભિજીત પ્રવૃત્તિ રા
૯-૬-૪૦-૦ થી ૯-૧૦-૫૩-૨૦ સુધી રહે છે શ્રવણ
રાશ્યાદિ ૯-૧૦-૫૩-૨૦ થી શરૂ થઈ ૯-૨૩-૨૦-૦ સુધી
દરેક નક્ષત્રનું માન રાશ્યાદિ ૦-૧૩-૨૦-૦ ગણાય છે પરંતુ આ
નક્ષત્ર, ઉષા નક્ષત્રનો ચોથો પાદ અને શ્રવણ નક્ષત્રનો આઠ
હોવાથી એ નક્ષત્રના માનમાં ત્રણ નક્ષત્ર ગણેલાં છે. એ રીતે ઉ
માન અંશાદિ ૧૦-૦-૯ અભિજીતનું માન. અંશાદિ ૪-૧૩
અને શ્રવણનું માન અંશાદિ ૧૨-૨૬-૪૦ થાય છે. તેથી
કહેલી રીતિથી દશા બરાબર સાધી શકાતી નથી માટે તે
પરથી ભુક્ત લાવવાને એ ત્રણ નક્ષત્રના કળ માટેની જુદી
આપેલી છે તે પરથી કળ લાવવું.

અગાળની મહાદેવના બેંક દ્વારા ઉપયોગી મારિયો (આ-વિષય)

[illegible]

અચીત્તરી મહાદેશા લેખિત મંત્રવા ઉપયોગી સારિણી (કળા વિકળા)

[illegible]

અષ્ટોત્તરી મહાદશા ભુમ કાકવા ઉપયોગી સારિણી (કળા ૧૪૬૧)

		કળા રૂળ સારિણી										વિકળા રૂળ સારિણી									
કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧
વર્ષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
માસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિવસ	૧	૨	૪	૫	૬	૮	૯	૧૦	૧૨	૧૩	૨૪	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
વર્ગ	૨૧	૪	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
પગ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
વર્ષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
માસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિવસ	૩	૬	૯	૧૦	૧૫	૧૮	૨૨	૨૪	૨૮	૧	૩	૪	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
વર્ગ	૯	૧૮	૨૭	૩૬	૪૫	૫૪	૬૩	૭૨	૮૧	૯૦	૯૯	૧૦૮	૧૧૭	૧૨૬	૧૩૫	૧૪૪	૧૫૩	૧૬૨	૧૭૧	૧૮૦	૧૮૯
પગ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

વિશેષત્તરી દશા—જે નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તે નક્ષત્ર પર્વત અથિની નક્ષત્રથી ગણતુ તે સખ્યામાંથી ૨ અંક બાદ કરી રોય રહે તેને ૯ થી લાગ આપવો. અને રોય. ૧ રહે તો ચુર્વની વર્ષ ૬ ની દશામાં ૨ રોય રહે તો ચત્ર વર્ષ ૧૦ દશા રોય રહે તો મંત્રગ દશા વર્ષ ૭, ૪ રોય રહે તો ચત્ર દશા જન્મ વર્ષ, ૧ રોય રહે તો ગુર દશા ૧૬ વર્ષ. ૬ રોય રહે તો સનિ દશા ૧૯ વર્ષ ૭ રોય રહે તો ભુમ દશા ૧૭ વર્ષ. ૮ રોય રહે તો ક્રુ દશા ૭ વર્ષ. ૯ રોય રહે તો શુક્ર દશા ૨૦ વર્ષ. સમજાવી.

સાયન જ્યોતિષ માર્ગપદ્ધતિશિક્ષા.

આશુ જમાનામાં અંગ્રેજી, પદ્ધતિ પ્રમાણે જ્યોતિષ જોવાવવાની તેમજ જોવાની રીતી પ્રચલિત થઈ છે આ રીતી દેશી પદ્ધતિથી તદ્દન જુદી જ છે, અને તે વિષયના ગ્રંથો બાપમાં હોવાથી ગુજરાતી જાણનારાઓને ઘણી મુશ્કેલી પડે છે. તેથી સાયન જ્યોતિષ માર્ગપદ્ધતિશિક્ષા પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. એમાં જ્યોતિષ સંબંધીના ૩૮ અધ્યાયો છે. અને તે ઉપરાંત જન્મકાળ સાધવા માટે રોજના સૂર્યોદય અને સૂર્યાસ્તનો વખત, લગ્ન પત્ર, બાર સ્થાનો માટે ત્રાશિ અંશો તથા દર માસનો તારીખ વાર સાયંતરીયલ ટાઇમ અને હિંદનાં મોટાં મોટાં શહેરોનાં અક્ષાંસ, રેખાંશ વગેરેનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. વળી સાયન પદ્ધતિ પ્રમાણે જન્મ કુંડળી રીતે મુકવી તથા કુંડળી કેમ જોવી એ પણ સરળ રીતે અને સ્પષ્ટ રીતે સમજાવવામાં આવ્યું છે. આ પુસ્તક નવા શીખનારાઓને અને જોતિષ જોતાં શીખેલાઓને પણ અત્ય ઉપયોગી થઈ પડશે. મૂલ્ય માત્ર ૧-૪-૦ પોસ્ટેજ ૦-૪-૦ વધુ.

મળવાનું ટેકાણું—

યુક્તસેલર ચંડલાલ સાકરસાલ, ગાંધીરોડ-અમદાવાદ.

અષ્ટોતરી શનિદશા માટે ઉપયોગી સારિણી (ઉ. પા. અભિ. શ્રવણ)

નક્ષત્ર	ઉત્તરાષાઢા રા. ૮-૨૬-૪૦ પછી												અભિ. રા. ૮-૬-૪૦ પછી				શ્રવણ રા. ૮-૧૦-૫૩ પછી ૮-૨૩-૨૦												નક્ષત્ર			
	અંશ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	અંશ	વર્ષ	માસ		દિવસ	ઘડી	પળ
વર્ષ	૧	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
માસ	૩	૬	૬	૬	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૨	૨	૨	૨	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩	૧	૫	૨	૭	૫	૨	૭	૫
દિવસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩	૩	૩	૩	૧	૧	૧	૧	૧	૦	૩	૧	૫	૨	૭	૫	૨	૭	૫
ઘડી	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૮	૮	૮	૮	૫	૫	૫	૫	૫	૩	૧	૨	૩	૩	૫	૨	૭	૫	
પળ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫

અપ્રોતરી મહાદશામાં અંતદશા

सूयं दशामां अतर्हशा वर्षं ६ अत्र दशामां अतर्हशा वर्षं ६५

[illegible]

भंगण दशाभां अंतर्दशा वर्षं ८७५ दशाभां अंतर्दशा वर्षं १७

[illegible]

શનિ દશામાં અંતર્દશા વર્ષ ૧૦ ગુરુ દશામાં અંતર્દશા વર્ષ ૧૮

[illegible]

१०६ दशाभां अंतदशा वर्ष १२ शुक्र दशाभां अंतदशा वर्ष २३

[illegible]

અંતર્દશા લાવવાની રીતિ—ઉપર પ્રમાણે મહાદશા લાગ્યા પછી અંતર્દશા લાવવી એક મહત્તી દશામાં દરેક મહત્તી પેટા વિભાગ તે અંતર્દશા કહેવાય છે અંતર્દશામાં દરેકના પેટા વિભાગને ઉપદશા કહે છે, પરંતુ આ દશા લાવવાનો પ્રયાગ બહુ થોડો દેખાય છે.

અંતર્દશા—જે મહત્તી દશા હોય તેજ મહત્તી પહેલી અંતર્દશા અને તે પછી બીજી મહત્તી અનુક્રમે દશાઓ ગણાય છે અંતર્દશાનું કોષ્ટક આપેલું છે તેમાં વર્ષ, માસ, દિવસ અને પક્ષ રૂપ માન દરેક મહત્તી જણાવેલ છે તે માન દશા સાકળવામાં કહેલી રીતિ મુજબ શાક અને સૂર્યમાં ઉમેરતા જવાથી અંતર્દશા ઉતરવાનો સમય આવે છે વયોવર્ષાદિ માટે દશાનો ભોગ્ય કાળ ઉમેરવાથી વર્ષાદિ આવે છે.

વિંશોત્તરી-સૂર્યદશા—કૃત્તિકા, ઉત્તરાશ્વિની, ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તો આવે છે ચંદ્રદશા—રોહિણી, હસ્ત અને શ્રવણ નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તો આવે છે. મંગલદશા—મૃગ, મિત્રા અથવા ધનિષ્ઠામાં જન્મ હોય તો આવે છે રાહુદશા—આર્દ્રા, સ્વાતિ અથવા શતતારા નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તો આવે છે શુક્રદશા—પુનર્વસુ, રિશાબા અથવા પૂર્વાષાઢપદમાં જન્મ હોય તો આવે છે. શનિદશા—પુલ્લ, અનુરાધા અથવા ઉત્તરાષાઢપદમાં જન્મ હોય તો આવે છે સુધદશા—આર્દ્રા, જ્યેષ્ઠા, રેવતિ નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તો આવે છે કેતુદશા—મઘા, મૂળ અને અશ્વિની એ નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તો આવે છે શુક્રદશા—પૂર્વાશ્વિની-પૂર્વાષાઢા અથવા ભરણી નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તો આવે છે x

શુકલ ભોગ્ય લાવવાની રીત—ઉપર અષ્ટોત્તરી પ્રકરણમાં જણાવ્યા મુજબ સ્પષ્ટ ચંદ્રની કળા કરી ૮૦૦ થી ભાગ આપવો,

x આ દશામાં અષ્ટોત્તરી દશા માફક આવડે મહો નથી, પરંતુ નવ મહો આવે છે અષ્ટોત્તરી માફક અકિષ્ણ નક્ષત્ર આ દશામાં ગણવામાં આવતું નથી તેમજ અનુક્રમ પણ ભુલો જ ■

विज्ञानरी दशा मध्ये व्यंताईशा अणु

[illegible]

યોગીનીદશા મધ્યે અંતદેશા.

भंगला इशा वर्ष १										पिंगला इशा वर्ष २									
इशा.	म.	पा	धा.	आ	ज	उ	सी	स	म	पा	धा	आ	ज	उ	सी	स	म	इशा	
यं.	सं	गु.	मं	गु.	सं	गु.	रा	सं	गु.	यं	सं	गु.	मं	गु.	सं	गु.	रा	यं	स्वामी
वर्ष	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	वर्ष
मास	०	०	१	१	१	२	२	२	१	२	२	३	४	४	४	५	०	०	मास
दिवस	१०	२०	०	१०	२०	०	१०	२०	१०	०	२०	१०	०	२०	१०	२०	१०	२०	दिवस
धरी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	धरी
पण	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	पण
धान्या इशा वर्ष ३										आमरी इशा वर्ष ४									
इशा	पा	आ	ज	उ	सी	स	म	पा	आ	ज	उ	सी	स	म	पा	आ	ज	इशा	
गु	मं	गु.	सं	गु.	रा	यं	सं	गु.	मं	गु.	सं	गु.	रा	यं	सं	गु.	रा	स्वामी	
वर्ष	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	वर्ष
मास	३	४	५	६	७	८	१	२	५	६	८	९	१०	१	२	४	५	०	मास
दिवस	०	०	०	०	०	०	०	०	१०	२०	०	१०	२०	१०	२०	०	०	०	दिवस
धरी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	धरी
पण	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	पण
जदिका इशा वर्ष ५										विक्रम इशा वर्ष ६									
इशा	ज	उ	सी	स	म	पा	आ	ज	उ	सी	स	म	पा	आ	ज	उ	सी	इशा	
गु	सं	गु.	रा	यं	सं	गु.	मं	गु.	सं	गु.	रा	यं	सं	गु.	मं	गु.	रा	स्वामी	
वर्ष	०	०	०	१	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०	वर्ष
मास	८	१०	११	१	१	३	५	६	०	२	४	२	४	६	८	१०	१	०	मास
दिवस	१०	०	२०	१०	२०	१०	०	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	दिवस
धरी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	धरी
पण	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	पण
सिद्धा इशा वर्ष ७										स इशा वर्ष ८									
इशा	सी	स	म	पा	आ	ज	उ	सी	स	म	पा	आ	ज	उ	सी	स	इशा		
गु	रा	यं	सं	गु.	मं	गु.	रा	ग	यं	सं	गु.	मं	गु.	रा	ग	यं	स्वामी		
वर्ष	१	१	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	१	१	१	०	वर्ष	
मास	४	६	२	४	७	६	११	२	६	२	५	८	१०	१	४	६	०	मास	
दिवस	१०	२०	२०	२०	०	०	२०	०	१०	१०	१०	०	२०	१०	०	२०	०	दिवस	
धरी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	धरी	
पण	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	पण	

ભાગમાં લબ્ધ હોય તે ગત નક્ષત્ર સંખ્યા છે અને શેષ નક્ષત્ર વર્ત-
માનનું ભુકત છે, તેને દશાના વર્ષથી ગુણુવા અને ૮૦૦ થી ભાગ
આપવો, લબ્ધ વર્ષ આવશે. શેષને ૧૨ થી ગુણુવા અને ૮૦૦ થી
ભાગ આપવો, લબ્ધ માસ આવશે. શેષને ૩૦ થી ગુણુવા અને ૮૦૦
થી ભાગ આપવો લબ્ધ દિવસ આવશે. શેષને ૬૦ થી ગુણુવા અને
૮૦૦ થી ભાગ આપવો લબ્ધ પલ આવશે. આ પ્રમાણે વર્ષાદિ-કળ
ઉત્પન્ન થશે, તે દશાનું ભુકત આબ્યું, તેને દશાના વર્ષમાનમાંથી બાદ
કરવાથી ભોગ્ય આવશે. દશા સાંકળવાની તથા અંતર્દશા લાવવા
માટે અષ્ટોત્તરી દશામાં જણાવેલી રીતે આ દશાનાં કોષ્ટકો ઉમેર-
વાથી આવશે.

યોગિની દશાની સમજ—૧ મંગલા ૨ પિંગલા ૩ ધાન્યા
૪ આમરિકા ૫ ભદ્રિકા ૬ ઉલ્કા ૭ સિદ્ધા ૮ સંકટા આ આઠ
દશાઓ યોગિની દશાઓ કહેવાય છે. તેના સ્વામી અનુક્રમે સૂર્ય,
ચંદ્ર, ગુરુ, મંગળ, બુધ, શનિ, શુક્ર અને રાહુ છે અને તેનાં વર્ષોનું
માન અનુક્રમે ૧-૨-૩-૪-૫-૬-૭-૮ છે.

ભુકત લોભ્ય લાવવાની રીત—ગત નક્ષત્ર સંખ્યામાં ૪ સંખ્યા
ઉમેરી આઠથી ભાગતાં શેષ રહે તેટલામી દશામાં જન્મ સમજવો. તે
દશાના માન મુજબ વર્ષોથી ભુકત નક્ષત્ર શેષને ગુણુવા (ભુકત નક્ષત્ર
શેષ-જન્મના ચંદ્રની કળાને ૮૦૦ થી ભાગતાં શેષ રહેલ છે તે) અને
૮૦૦ થી ભાગ આપવો એટલે લબ્ધ વર્ષ આવશે. ૧૨ થી ગુણુ પુનઃ
૮૦૦ થી ભાગ આપવાથી માસ એ પ્રમાણે ૩૦ થી ગુણુ દિવસ ૬૦
થો ઘટી, અને ૬૦ ગુણુ પલ લાવવી. દશામાન વર્ષમાંથી તે ભુકત
વર્ષાદિ બાદ કરવું તેથી ભોગ્ય વર્ષાદિ શેષ રહેશે. ત્યારપછી અષ્ટોત્તરી
મુજબ દશા સાંકળવી અને અંતર્દશાઓ પણ લાવવી, અહીં આ
દશાનાં કોષ્ટકોનો ઉપયોગ કરવો.

ઉપદશા—અષ્ટોત્તરી દશા, વિંશોત્તરી દશા, યોગિની દશા આ
ત્રણે દશાની અંતર્દશામાં ઉપદશાઓના કોઠા પણ હોય છે, પરંતુ
ખાસ આવશ્યક નહિ જણાવાથી અહીં લીધા નથી, જરૂર હોય તો
વિસ્તારવાળા ગ્રંથોને આધારે ઉપદશાઓ જાણી લેવી.

જાતક ફલાદેશ પ્રકરણ (૪)

જાતક શાસ્ત્ર ફલાદેશ માટે અનેક મતો છે. ફલાદેશ સત્ય છે કે કેમ ? તે માટે ઘણાઓ સવાલ કરે છે. અને તે સવાલ ઉપજવાનું કારણ માત્ર મતભેદ છે, ફલાદેશનું મુખ્ય બધારણ વિચારતાં ઘણા સમય સુધી મનુષ્યોના જન્મયોગ ઉપરથી ફળ મેળવી અનુભવ સિદ્ધ જણાયુ તે આ શાસ્ત્રના જાણનારાઓએ લખ્યું છે. આચાર્યોએ વિશેષતા જણાવી રૂપે મત પણ દર્શાવેલો છે. જુરુ, નારદ, પગાર, વગેરે મહર્ષિઓએ ચાર લાખ શ્લોક ફલાદેશ સંબંધમાં રચેલા કહેવાય છે. ત્યાં સુધી આપણે તેનો અભ્યાસ કરી શક્યા નથી ત્યાં સુધી આપણે ફલાદેશ કહેવાને યોગ્ય જ નથી, પરંતુ એ માર્ગ પર જોઈને આપણુ પ્રયાણ હશે તેટલું ફલાદેશ સચોટ કહી શકારો. ફલાદેશ પર અનેક પ્રશ્નો વાંચવા આવશ્યક છે. અહીં ફલાદેશનું સંપૂર્ણ રૂઢી-કરણ કરવાનો પ્રયત્ન સિદ્ધ થઈ શકે તેમ નથી. તો પણ આજુ જન્મ-પત્રિકાઓમાં જે ફલ લખવામાં આવે છે અને પ્રશ્નોદ્વારા જે જે કંઈ અમને માલ જણાયુ છે, તે બતાવવુ આવશ્યક ધારી ફલાદેશ-વારિધીમાં અનુપાતમાત્ર શરૂ કરેલ છે, ફલાદેશમાં મુખ્ય વિભાગો ત્રણ ગોઠવેલ છે અને તેમાં જુદા જુદા પ્રશ્નોની સહાયતાથી યથામતિ મહણ કરી વાંચકવર્ગને આ શાસ્ત્રમાં રસ પડે તે માટે બનતો પ્રયત્ન કરેલો છે.

પ્રભાવાદિ ૬૦ સંવત્સરનું ફળ (જાતકાભરણ)

પ્રભવ સંવત્સરમાં જન્મનાર સર્વ વસ્તુ મહણ કરનાર, સ્ત્રી પુત્ર કુટુંબવર્ગમાં રહેલ રાખનાર, અનેક પ્રકારનો ભોગ ભોગવનાર

અને દીર્ઘાયુઃ થાય છે. ૧. વિભવમાં જન્મેલો દિવ્ય ક્રાંતિવાળો, કામળવાદ્ બુદ્ધિમાન કલાપ્રવિણ સારો સ્વભાવ અને મનોહર મુખાકૃતિ-વાળો થાય છે. ૨. શુક્લમાં જન્મેલો હમેશાં હસતા મુખવાળો, ઉત્સાહી દાત્રી પ્રજ્ઞવર્ગથી મુખી વિદ્યાવિનય વગેરે ગુણ સંપન્ન થાય છે. ૩. પ્રમોદમાં જન્મેલો દાતાર, પ્રજ્ઞદિક સાથે આનંદથી રહેનાર, સત્ય-વક્તા, પરમારથનાં કામ કરવામાં ઉત્સાહ ધરાવનાર થાય છે. ૪. પ્રજ્ઞપતિમાં જન્મેલો દાતાર અને કીર્તિલોચી અભિમાન ધરાવનાર દેવ આલ્મશો પર પ્રીતિ રાખનાર અને સ્ત્રીમાં આસક્ત થાય છે. ૫. અંગિરામાં જન્મેલો મુખી ભોગને ભોગવનાર પ્રિય વચન બોલનાર રૂપાળો સારી બુદ્ધિવાળો દીર્ઘાયુષી થાય છે. ૬. શ્રીમુખમાં જન્મેલો શ્રીમાન બહુ પ્રજ્ઞવાળો શાસ્ત્ર જાણનાર સર્ગા અને કૃત્યને વહાલો સારી કીર્તિ મેળવનાર થાય છે. ૭. ભાવમાં જન્મેલો યશસ્વી, રન્નેગુણી, કીર્તિવાન આનંદમાં રહેનાર તથા કુળની વૃદ્ધિ ઉત્તતિ કરનાર થાય છે. ૮. યુવામાં જન્મેલો શાંત સ્વભાવ કરેલા ગુણુને ન ભુલનાર ઉત્તમ બુદ્ધિ અને લાંબા આયુષ્યવાળો થાય. ૯. ધાતુમાં જન્મેલો સુંદર આકૃતિ, દેવ ગુરૂની ભક્તિમાં પ્રીતિવાળો શિષ્યકળાત્ર સારો સ્વભાવ સ્વેતવર્ણ અને ઉત્તમ લેખક થાય. ૧૦. ઇશ્વરમાં જન્મેલો આનંદયુક્ત, ગંભીર વિદ્યાવાન ચતુર, બુદ્ધિશાળી, અને સદ્-ગુણવાળો થાય છે. ૧૧. બહુધાન્યમાં જન્મેલો વેપારમાં બુદ્ધિવાળો, દાતાર અભિમાની શુભચિંતક અન્ન સંગ્રહ કરનાર કુશળ થાય. ૧૨. પ્રમાથીમાં જન્મેલો હાથી ઘોડા રથ વગેરે વાહનનો શોખીન અને રાજાઓનો સલાહકાર બુદ્ધિશાળી થાય છે. ૧૩. વિક્રમમાં જન્મેલો પરાક્રમી અકૃતજ અતિ ઉગ્ર કર્મ કરનાર શિષ્યશાસ્ત્રમાં પ્રીતિ રાખનાર થાય. ૧૪. વૃષ સંવત્સરમાં જન્મેલો સ્વાર્થી, લોભી, નિંદા કરનાર ક્રૂર કર્મ કરનાર અને અસ્થિર સ્વભાવવાળો થાય છે. ૧૫. ચિત્રભાનુમાં જન્મેલો ચિત્ર વિચિત્ર વસ્ત્ર ધારણ કરનાર ફૂલ વગેરે સુંગંધી પદાર્થ પ્રત્યે રૂચી રાખનાર અને શોખીન થાય છે. ૧૬.

સભાગ્રુ સંવત્સરમાં જન્મેલો કામળ કેશવાળો કાંતિવાન શત્રુઓથી વારંવાર ઉપદ્રવ સહન કરનાર અને પ્રસન્ન મુખાકૃતિ ધામ્ય છે. ૧૭. તારણ વર્ષમાં જન્મેલો નિષ્કુર, શરવીર, ધૂર્ત નિહીત કાર્યમાં દોરા નાર અને ધનવાન ધામ્ય છે. ૧૮. પાર્થિવમાં જન્મેલો પોતાના ધર્મમાં પ્રીતિવાળો, સદ્મથોનો અભ્યાસ કરનાર કળામાં નિપુણ અને વિલાસી ધામ્ય છે. ૧૯. વ્યય સંવત્સરમાં જન્મેલો સુખવૈભવમાં આસક્ત વ્યસન કરનાર નિર્ભય ખર્ચના ભોજનમાં રહેનાર અને અરિથર ચિત્ત તથા ખર્ચાળ ધામ્ય છે. ૨૦. સર્વોન્નિતમાં જન્મેલો શાળથી માન મેળવનાર ઉત્સવ યુક્ત જીવન ગાળનાર, પવિત્ર મોટી આકૃતિવાળો અને શત્રુઓને જીતનાર ધામ્ય છે. ૨૧. સુર્વધારીમાં જન્મેલો ધણા નોકર અને વિલાસના સાધનોનો ઉપભોગ કરનાર, સુંદર, મિષ્ટાન્ન ભોક્તા ધીરજ અને સદ્ગુણવાળો ધામ્ય છે. ૨૨. વિદોષ સંવત્સરમાં જન્મેલો બહુ બોલનાર દેશાટન કરનાર કુટુંબ સાથે સ્નેહ ધરાવનાર ધૂર્ત સ્વભાવ, અને મિત્રતાને નહિ પોષનાર ધામ્ય છે. ૨૩. વિકૃતિમાં જન્મેલો ધનહીન, પીકરાળ, (ભયંક) અભિમાની અને અપણજીવિ તથા મિત્રતાને નહિ સેવનાર ધામ્ય છે. ૨૪. ખરુ સંવત્સરમાં જન્મેલો કામાગ્રુર મલીન દેહકાંતિ કઠોર અયોગ્ય વચન બોલનાર, કલેશ કરનાર અને સરમ વગરનો ધામ્ય છે. ૨૫. નંદન સંવત્સરમાં જન્મેલો, તળાવ, વાવ, મકાન ધર વગેરે બંધાવનાર અપદાન કરનાર સ્ત્રીઓ સાથે આનંદ કરનાર ધામ્ય છે. અને પવિત્ર વિચાર તથા આચરણને પોષનાર હોય છે. ૨૬. વિજય વર્ષમાં જન્મેલો યુદ્ધમાં ધીર શ્રેષ્ઠ સ્વભાવ રાખ્યો માનીતો બોલવામાં દક્ષ દાતાર દયાળુ અને શત્રુઓને જીતનાર ધામ્ય છે. ૨૭. જય વર્ષમાં શાસ્ત્ર પ્રસંગોમાં શાસ્ત્રાર્થ કરનાર મોટા શત્રુઓને જીતનાર જ્યની ઇચ્છા રાખી આગળ વધનાર વિષયમાં આસક્ત અને મહાપરાક્રમી ધામ્ય છે. ૨૮. મન્મથ સંવત્સરમાં અનેક આજ્ઞાશુ યુક્ત, વિલાસી, મધુર બોલનાર કલાઓમાં નિપુણ શ્રેષ્ઠ ગીત અને નૃત્યમાં પરાયણ અનેક

ભોગોનો ભોક્તા થાય છે. ૨૯. દુર્મુખ સંવત્સરમાં જન્મેલો કૂરતા
વાળો દુષ્ટ બુદ્ધિ, લોભી અને મુખ, હાથ પગ વગેરેમાં કંઈ ખોડ
વગેરે કાળ ભોગવે છે, ૩૦. હેમલંબમાં જન્મેલો ઘોડા હાથી વગેરે
વાહન સુવર્ણ, વસ્ત્ર, ધાન્ય, રત્નો વગેરેથી યુક્ત સ્ત્રી અને પુત્રના
મુખમાં આસક્ત અને દરેક વસ્તુ ગ્રહણ કરવામાં એક ચિત્ત રહે છે.
૩૧. વિલંબમાં જન્મેલો ધૂર્ત, લોભી, આળસુ કદ પ્રકૃતિ બલહીન
કાર્યારંભ પહેલાં વધુ બોલનાર થાય છે. ૩૨. વિકારી વર્ષમાં જન્મેલો
ખોટો હઠ કરનાર સર્વ કલાઓમાં પ્રવીણ ઘણી વસ્તુઓનો સંગ્રહ
કરનાર ચંચળ ચિત્ત ધૂર્ત વધુ બોલનાર અનેક મિત્રોથી યોજનાઓ
ઘડનાર થાય છે. ૩૩. શાવરી સંવત્સરમાં જન્મેલો વેપારવૃત્તિમાં
નિપુણ, વિલાસી, મિત્રોથી વિરોધ કરનાર અનેક પ્રકારની વિદ્યાઓનો
અભ્યાસ કરનાર થાય છે. ૩૪. રેલવ વર્ષમાં જન્મનાર કામી ધનવાન
સેવાવૃત્તિથી દ્રવ્ય મેળવનાર સ્ત્રીઓથી દુઃખ અનુભવનાર ગુપ્તબુદ્ધિ
અને ચપળ સ્વભાવ ધારણ કરનાર હોય છે. ૩૫. શુભકૃત સંવત્સરમાં
જન્મેલો સૌભાગ્ય, વિદ્યા નમ્રતા અને પુણ્યનો સંચય કરનાર દીધાર્યુઃ
પુત્ર ધન અને સંપત્તિનો ભોગવનાર થાય છે. ૩૬. શોભન સંવત્સરમાં
જન્મેલો ઉંચા શરીરવાળો અનેક સદ્ગુણ ધરનાર દયાળુ શ્રેષ્ઠ કર્મ
કરનાર વિજય મેળવનાર નમ્રતાવાળો અને શ્રેષ્ઠ નેત્રવાળો હોય છે.
૩૭. ક્રોધી વર્ષમાં જન્મેલો કૂરદષ્ટિ દુષ્ટ સ્વભાવ સ્ત્રીજનોને વહાલો
પર્વત જેવો અને ગર્વીષ બીજના કામમાં વિદ્વં નાંખનાર થાય
છે. ૩૮. વિશ્વાવસુમાં જન્મેલો ઉચ્ચ સ્ત્રીનો પતિ અને ધીરજવાળો
આચારપરાયણ, મિષ્ટાન ખાનાર અનેક સદ્ગુણયુક્ત થાય છે. ૩૯.
યજ્ઞભવમાં જન્મેલો ધન ધાન્ય રહિત, અતિ કઠોર વાઙ્મય બોલનાર
આચારતા અને થોડી શકતાવાળો હોય છે. ૪૦. રેલવંગ વર્ષમાં
જન્મેલો ચંચળ ચિત્તવાળો સજ્જનોના કામમાં દીર્ઘસુત્રી ધૂર્ત આચાર
વિચારહીન અને પાતળા અંગવાળો થાય છે. ૪૧. કોલક વર્ષમાં
જન્મેલો સ્વરૂપમાં મધ્યમ મધુર વાક્ય બોલનાર દયાળુ વારંવાર

તુષાણર મોટા પગ અને મસ્તકવાળો જાગવાન થાય છે
 સૌમ્યસ વત્સલમાં જન્મેતો પડિત ધનવાન જોગી દેવતા અને અતિથિ
 પ્રીતિ કરનાર પવિત્ર અને સાત્ત્વિક મનવાળો અને દોષુ દેહ હોય
 ૪૩ સાનારણમાં જન્મેતો વધુભાગે મુસાફરી કરનાર લેખક કુશલ
 વિવેકી ક્રોધી અને પવિત્ર જોગથી સુકૃત અને સદૃષ્ટ ચિત્તવાળો થાય
 છે ૪૪ નિરોધકૃતમાં જન્મેતો શકરનું આરાધન કરનાર તમોગુણ
 ક્રોધી ધણીની સાથે વૈર બાધનાર અને પિતા આત્માથી વિમુખ આનંદ
 થાય છે ૪૫ પરિધાવિ સવત્સમા જન્મેલો વિદ્વાન મુશીલ કલાઓમાં
 નિપુણ શ્રેષ્ઠભુક્તિ રાગનો માનનીય અને વેપારમાં મોગી પ્રતિભા
 મેળવનાર થાય છે ૪૬ પ્રમાથિ વર્ષમાં જન્મેતો કુષ્ટ અભિમાન
 કતલમાં આસક્ત લોભી મદુબ પાલનમાં પ્રીતિવાળો થોડા
 ભુક્તિવાળો અને ખોટા કામમાં જનહી દોરાનાર થાય છે ૪૭ આનંદ
 સવત્સરમાં જન્મેતો ધણી સ્ત્રીઓવાળો ચતુર અત્યંત કાલો નિરતર
 પુત્ર અને આનંદથી બરપુર પડિત દૃઢ અને નમ્રતાવાળો થાય
 છે, ૪૮ રાક્ષસ વર્ષમાં જન્મેલો દૂર ખોટામર્ચનો મરના કનકમાં
 ઉત્સાહ વાળો ધર્મ અને ઉત્તમ વિચાર હોડનાર નિર્ભય અને
 સાહસપ્રિય થાય છે ૪૯ નય સવત્સરમાં જન્મેતો શ્રેષ્ઠ ભુક્તિશાળી
 દ્રવ્ય મેળવનાર વેપારમાં કુશળ સુસ્વભાવ ધણીનું પોષણકરનાર
 અને અપણ રવભાન હોય છે ૫૦ પિંગળ સવત્સરમાં જન્મેલો પીંગા
 નેત્રવાળો નિષિદ્ધ કાર્યમાં આગુર ઉદ્ધત અચળ અને વજન સુકૃત
 તથા ત્યાગી શક અને અત્યંત કડોર મોલનાર થાય છે ૫૧ કાન્યકુબમાં
 જન્મેલો વધુ જોવનાર પ્રીતિવાળો મોગી ભુક્તિનાર્થી કાર્યો કરનાર
 અને કષ્ટઆજોર બચ કર હોય છે ૫૨ સિદ્ધાર્થી સવત્સરમાં જન્મેતો
 ઉદાર ચિત્ત દયાળુ આમમાં જીત મેળવનાર અને શોભાવાળો તેમજ
 રાગનો દિવાન અને માનનીય હોય છે ૫૩ રૌદ્ર સવત્સરમાં જન્મેલો
 બચ કર પશુઓનું પાલન કરનાર નિરતર વિવાદી અપવશનો ભોક્તા

દુષ્ટ ચિત્તવૃત્તિ અને રૌદ્ર સ્વરૂપ ધરનાર થાય છે ૫૪ દુર્ભતિ વર્ષમાં જન્મેલો પોતાનું બોલેલું પાળનાર અભિમાની કામી અપ્રસન્નતા યુક્ત અને સ્વેચ્છાચારી થાય છે ૫૫ દુંદુભિ વર્ષમાં જન્મેલો રાજ્યથી માન મેળવનાર હાથી ઘોડા સુવર્ણ ભૂમિ વિગેરે મેળવનાર ગીત વાજાંત્ર અને નૃત્યમાં પ્રીતિવાળો થાય છે ૫૬ રૂધિરોદ્ધગારી વર્ષમાં જન્મેલો લાલ નેત્રવાળો ઘણા રોગોથી પીડિત દુર્બળ શરીર કોધી હાથ પગ વગેરેમાં વાંકે અથવા નખ રોગ અને શત્રુવ્યથા ભોગવનાર થાય છે ૫૭ રક્તાક્ષિ વર્ષમાં જન્મેલો આચાર અને સદ્વર્તનમાં પરાયણ કામી બીજાનો ઉત્કર્ષ સહન નહિ કરનાર અને રોગી નેત્રવાળો હોય છે ૫૮ કોધન સંવત્સરમાં જન્મેલો બીજાનાં કામોમાં વિદન કરનાર અધિક કોધી ભયંકર બીજાની મતિને ફેરવી નાખનાર થાય છે ૫૯ ક્ષય સંવત્સરમાં જન્મેલો મેળવેલા દ્રવ્યને વેડી નાખનાર નોકરી કરનાર કઠોર ચિત્ત અને શ્રેષ્ઠ કાર્યમાં થોડી મનોવૃત્તિ ધરાવનાર હોય છે ૬૦

અયનનું ફળ (જાતકાભરણ)

ઉત્તરાયનમાં જન્મેલો મનુષ્ય નિરંતર પ્રસન્નચિત્ત પુત્ર અને સ્ત્રીથી સંતોષ મેળવનાર દીર્ઘાયુઃ હંમેશાં આચાર પરાયણ ઉદાર અને ધીરજ ધારણ કરનાર હોય છે ૧ દક્ષિણાયનમાં જન્મેલો બહુ અભિમાની અતિ ડરનાર પશુઓથી સુખી અત્યંત કઠોર ચિત્ત શઠ અને સહનશીલતા વગરનો થાય છે.

ગોલનું ફળ (માનસાગરી)

ઉત્તર ગોલમાં જન્મેલો ધનવાન વિદ્યાવાન પુત્ર પૌત્રાદિ પરિવાર યુક્ત અને રાજાઓથી માન્ય થાય છે ૧ દક્ષિણ ગોળમાં જન્મેલો મનુષ્ય થોડાં સુખનો ભોગવનાર વ્યંગ વચન બોલનાર અને ગેરવર્તણુંક રાખનાર અંગમાં ખોડ ખાંપણવાળો અને નિર્ધન થાય છે. ૨.

ત્રેલોક્ય રૂપી (જાતકાભરણ)

વસંતઋતુમાં જન્મનાર મનુષ્ય સ્વરૂપવાન બુદ્ધિમાન પ્રતાપી સંગીતવિદ્યાનો શોખીન ગણિતશાસ્ત્રમાં ચતુર ધણા શાસ્ત્રોને જાણનાર સુંદર વસ્ત્રાભરણ પહેરનાર અને પ્રસન્નચિત્તવાળો થાય છે. ૧ શ્રીષ્ઠઋતુમાં જન્મેલો ઐશ્વર્ય, વિદ્યા, ધન, અને વગેરેથી સુખી બોલવામાં ચપલ મોટા કંચવાળો ભોગી વિદ્યાસી અને જન્મમાં વિહાર કરનાર થાય છે. ૩ વર્ષાઋતુમાં જન્મેલો યુદ્ધમાં ધીરજવાળો બુદ્ધિમાન પ્રતાપી પશુપર પ્રીતિવાળો કંઈ અને વાતપ્રકૃતિવાળો સ્ત્રીઓમાં વિદાસ કરનાર અને વિચિત્ર સલાહવાળો થાય છે. ૪ શરદઋતુમાં જન્મેલો મનુષ્ય શાંત, વાત પ્રકૃતિ અભિમાની ધન અને કર્મમાં પ્રીતિવાળો યુદ્ધમાં ઉત્સાહ ધરાવનાર થાય છે. ૪ હેમંતઋતુમાં જન્મેલો મનુષ્ય રાજનો મંત્રી ચતુર ઉદારચિત્ત અને ઐશ્વર્યથી વિભૂષિત કર્મકર્મમાં નિરંતર પ્રવૃત્ત રહેનાર અને નમ્ર થાય છે. શિશિરઋતુમાં જન્મેલો મનુષ્ય મિષ્ટાન્ન ખાવામાં પ્રીતિવાળો બહુ કુધાતુર પુત્ર અને સ્ત્રી સહિત સુખ ભોગવનાર ઐશ્વર્ય કરનાર કોધી તથા બળવાન થાય છે. ૬

મહિનાઓનું રૂપ (જાતકાભરણ)

ચૈત્રમાસમાં જન્મેલો ક્રેષ્ઠ કર્મ કરનાર વિદ્યા વિનય સહિત ભોગી મધુર અન્ન ખાનાર સત્પુરુષો સાથે મિત્રતા કરનાર રાજનો વજીર તથા વિચિત્ર સલાહ આપનાર થાય છે. ૧ વૈશાખમાસમાં જન્મેલો ક્રેષ્ઠ લક્ષણવાળો પુણ્યશાળી ગુણવાન ક્રેષ્ઠ સ્વભાવ દેવ અને સ્વભાવો બહુ કામી મોટા આયુષ્યને ભોગવનાર જલપાન વારંવાર કરનાર અને બાઈઓમાં સુખયુક્ત હોય છે. ૨ જ્યેષ્ઠમાસમાં જન્મેલો ક્ષમાવાન અચળ સ્વભાવ પરદેશવાસ વસનાર તીવ્ર બુદ્ધિ ધીરજથી કાર્ય કરનાર અને ક્રેષ્ઠ મનુષ્ય થાય છે. ૩ અષાઢ માસમાં જન્મેલો બહુજ અર્થ કરનાર બહુ બોલનાર ગુરુ બક્ષત અને મંદાગિના રોગથી પીડિત

શુભ કર્મ કરનાર અને અભિમાની થાય છે. ૪ આવળ માસમાં જન્મેલો પુત્ર-પૌત્ર સ્ત્રી અને મિત્રોથી સુખી પિતાની આજ્ઞાનું પાલન કરનાર સંસારમાં પ્રખ્યાતિ મેળવનાર કદ્દ પ્રકૃતિ અને ગુણવાન થાય છે. ૫ ભાદ્રપદ માસમાં જન્મેલો લક્ષ્મીવાન દુખળા દેહવાળો દાતાર સ્ત્રી અને સદ્ગ્રંથોથી સુખ મેળવનાર સુખ અને દુઃખમાં સમાન રહે છે. ૬ આશ્વિન માસમાં જન્મેલો વિદ્વાન ધનવાન રાજાઓને પ્રિય, ગ્રંથ કાર્યોમાં લાગ લેનાર ઘણા નોકરવાળો દાની ગુણવાન અને ખીજાઓના ગુણને જાણનાર ઘણી પ્રજા અને સમૃદ્ધિવાળો થાય છે. કાર્તિક માસમાં જન્મેલો શ્રેષ્ઠ કર્મ કરનાર બહુ વાણી બોલનાર વાંદડીઆ વાળવાળો કામી ક્યવિક્યમાં નિપુણ અને સારાં કામ કરનાર થાય છે. માગશર માસમાં જન્મેલો તીર્થયાત્રા કરનાર સુશીલ કલાઓને જાણનાર પરોપકારી સન્માર્ગે ચાલનાર વૈભવવાળો થાય છે. ૯ પૌષ માસમાં જન્મેલો પરોપકારી પિતાનું દ્રવ્ય નહિ ભોગવનાર કષ્ટથી દ્રવ્યને મેળવનાર થોડો ખર્ચાળ ગુપ્તમંત્ર શાસ્ત્રપરાયણ અને દુર્ગળ દેહવાળો થાય છે. માઘ માસમાં જન્મેલો અનેક વિચારવાળો વેદદિશાસ્ત્રનો અભ્યાસી અનેક સાધુ પુરોહિતો સમાગમ કરનાર યોગ-શાસ્ત્રને માર્ગે દોરનાર વિદ્વાનો વ્યસની તથા શુદ્ધિવાળો અને શત્રુઓને જીતનાર થાય છે. ૧૧ ફાગણ માસમાં જન્મેલો પરોપકારી દયાળુ ક્રામળ દાનિતવાળો સ્ત્રીઓ સાથે વિલાસ ભોગવનાર અને સાર વગરનાં વાક્યો બોલનાર થાય છે. ૧૨ અધિક માસમાં જન્મેલો મનુષ્ય સંયમવાળો શ્રેષ્ઠ ચારિત્ર્યવાળો નિરોગી અને સર્વજનોને પ્રિય અને પોતાના વર્ગનું હિત સાધક થાય છે.

પક્ષનું ફળ (જાતકાભરણ)

શુકલપક્ષમાં જન્મેલો મનુષ્ય મોટા આયુષ્યવાળો નિરંતર શ્રેષ્ઠ સ્વભાવ લક્ષ્મી અને પુત્ર-વગેરે સમૃદ્ધિવાળો ક્રામળ દેહકાંતિવાળો અને દરેકમાં આતંદ્યમત અને તમ સ્વભાવવાળો થાય છે. ૧ મે માસમાં

પક્ષમાં જન્મેયો પ્રતાપી શીવરાત્ર નિર્જળ ચપલ કષ્ટઆલો પોતાના જનોથી વિમુખ અને કામી થાય છે

દિવસ અથવા રાત્રિનું ફળ (જાતકાભરણ)

દિવસના જે મનુષ્યનો જન્મ હોય તે તેજસ્વી પિતાવૃદ્ધ સુંદર નેત્ર રાગઓને પ્રિય બહુઓને પૂજ્ય અને ધનવાન થાય છે ૧ રાત્રિના જે મનુષ્યનો જન્મ હોય તે મદ દષ્ટિ કામી ક્ષયાદિ રોગથી પીડિત મલિનચિત્ત કુષ્ટાત્મા અને પાપોથી પૂર્ણ હોય છે

તિથિનું ફળ (જાતકાભરણ)

જે મનુષ્યનો પ્રતિપદા (એકમ)નો જન્મ હોય તે ધણા મનુષ્યોના પરિવારવાળો, મુંદર વિદ્વાન વિવેકી અને સેતુ રત્નાશ્રુવણ વગેરે સમૃદ્ધિવાળો મુશીબ અને કાલિવાળો થાય છે. ત્રીજામાં જન્મેન મનુષ્ય અધિક દાની દયાળુ નિર્દોષ વિવેકી નિરતર શ્રેષ્ઠ આચારવાળો પ્રસન્ન મૂર્તિ અને વશસ્ત્રી થાય છે ૨ ત્રીજામાં જન્મેલો મનુષ્ય અધિક કામી નિર્દોષ વિદ્યાવાન બુદ્ધિવાન રાગથી દ્રવ્ય મેળવનાર પરદેશમાં રહેનાર ચતુર અભિમાની અને વિવાસી થાય છે ૩ ચોથામાં જન્મેલો કરજ કગનાર, સાદસી સત્રામમાં પ્રીય જુગારી અસ્થિર-મનવાળો અને વાદવિવાદમાં હિતરનાગ થાય છે ૪ પંચમીમાં જન્મેલો અપૂર્ણ કાન્તિવાળો સ્ત્રી-પુત્ર અને મિત્રો મહિત પ્રાણી-માત્ર પગ દયા રાખનાર અને રાજમાન્ય થાય ૫ છઠ્ઠામાં જન્મેલો મનુષ્ય સત્ય પ્રતિજ્ઞાવાળો ધન પુત્ર વગેરે સપત્તિ સહિત મહામધી પરાક્રમી કીર્તિવાળો ચતુર શ્રેષ્ઠ અને વ્રણયુક્ત દેહવાળો થાય છે ૬ સાતમમાં જન્મેલો યાની મુણ્ણવાન મોટા નેત્રવાળો દેવપૂજનમાં આસક્ત અધિક કન્યા પ્રજ્ઞવાળો પરાયા ધનમાં આસક્તિ રાખનાર અને શત્રુઓને હિતનાર થાય છે, અષ્ટમીમાં જન્મવાળો મનુષ્ય અનેક પુત્ર સપત્તિ સૌખ્યવાળો દયાળુ રાજ્યમાં જાણીતો અગ્નિર ચિત્તવાળો અને વિવાસી થાય છે ૮ નવમીમાં જન્મેલો પોતાના

કુટુંબીઓથી વિમુખ કઠોર વાણી બોલનાર પંડિતોનો વિરોધી અને સદાચારથી હીન થાય છે.

દશમીના જન્મવાળો ધર્મ કાર્યમાં શુદ્ધિ રાખનાર કલ્યાણ અને વલ્લભ મેળવનાર લાંબા કંઠવાળો ઘણા શાસ્ત્રોને બાણનાર ઉદાર ચિત્ત અત્યંત નમ્રતા સહિત અને કામી પુરૂષ થાય છે. ૧૦ એકાદશીમાં જન્મેલ મનુષ્ય દેવતા અને પ્રાણીઓનું પૂજન કરનાર વ્રત અને દાન કરવામાં ઉત્સાહવાળો ઉત્તમ કાર્ય કરનાર અને પ્રસન્ન ચિત્ત થાય છે. ૧૧ પારસમાં જન્મેલો જલમાં પ્રીતિવાળો વ્યવહાર સાચવનાર પોતાના ભૂવનમાં જ રહેનાર વિલાસી અન્ન દાન આપનાર રાજધી ધન મેળવનાર અને પુત્રાદિક સમૃદ્ધિવાળો થાય છે. ત્રયોદશીમાં જન્મેલો રૂપવાન પણ સત્વ કે ગુણ વગરનો લાંબી ગર્દનવાળો શરવીર ચતુર અને કામી થાય છે. ૧૩ ચતુર્દશીમાં જન્મેલો કૂર સ્વભાવ શરવીર હાસ્યયુક્ત કામકલાથી વ્યાકુલ ચિત્તવાળો અસહ્ય અને દુષ્ટ વાણી બોલનાર થાય છે. ૧૪

સૂચના:—ચૌદશ જેસે ત્યારથી દશ ધડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો ૩૭ સાં રૂંધે. દશથી વીસ ધડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો પોતાનું મૃત્યુ થાય. ત્રીસ ધડીથી ચાલીસ ધડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો મામાનું મૃત્યુ થાય. ચાલીસ ધડીથી પચાસ ધડીમાં જન્મ થયો હોય તો વંશનો ક્ષય થાય અને પચાસ ધડીથી સાઠ ધડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો ધનની હાનિ થાય આ પ્રમાણે ગર્ગ ઋષિનો મત છે.

ચૌદશ ઉપરાંત અમાસ હોય તેને સીનીવાદી અમાસ કહેવાય છે. તેમાં જન્મ થયો હોય તો હાથી, ઘોડા, પંથુ, ઢોર અને લક્ષ્મી એ સઘળાનો નાશ થાય છે તેમજ જન્મ પામનારનું મૃત્યુ થાય એમ ગર્ગાચાર્યના મત મુજબ ૩૭ છે. પરંતુ પ્રયોગપારિજ્ઞતકમાં એકમ યુક્ત અમાવાસ્યાને કુંહુ કહે છે તેમાં જન્મ થવાથી ઉપર લખેલ

સીનીવાસી અમાવાસ્યા કરતા વધારે ખરાબ 'ફળને' સેવવનાર કહે છે. અમાવાસ્યાનો જન્મ માતાપિતાનો નાશ કરે અને દારિદ્ર આપે એવું વાક્ય નારદનું છે. આ-અમાણે અમાવાસ્યાનું ફળ પ્રધેર્મા છે.

પૂર્ણિમાએ જન્મેલો મનુષ્ય સુંદર દેહવાળો ન્યાયથી દ્રવ્ય પેદા કરનાર ધણી સ્ત્રીઓથી વિશ્વાસ ભોજવનાર અત્યંત દયાળુ પુણ્ય કર્મ કરનાર અને શુભવાન થાય છે. ૧૫ અમાવાસ્યામાં જન્મેલો મનુષ્ય શાંતચિત્ત માતા પિતાની સેવા કરનાર કષ્ટ સહન કરી દ્રવ્ય મેળવનાર મનુષ્યોમાં માનનીય કાંતિ રહિત અને કુખંજદેહવાળો થાય છે. ૧૬

વારનું ફળ (જાતકાભરણ)

૨વિવારે જન્મેલ મનુષ્ય યશસ્વીર થોડા બાલવાળો સંભ્રામમાં જીતનાર સ્વામ મિત્ર લાલચનું પિત્તના રાજવાળો દાની અને મોટા ઉત્સાહને ધારણ કરનાર થાય છે. ૧ સોમવારે જન્મેલ ચતુર શાંતચિત્ત મધુરવાણીને ખોલનાર અને યોગ્ય માર્ગનો જાણકાર રાજના આશ્રયથી આજીવિકાને અધ્યાવનાર તથા સુખ અને કુઃખમાં એક સરખા મનવાળો થાય છે. ૨ મંગળવારે જન્મેલ મનુષ્ય કઠોર વાક્ય ખોલનાર સંભ્રામમાં ઉત્સાહી રાજમંત્રી ભૂમિથી આજીવિકા અધ્યાવનાર બળવાન અને ઉગ્ર સ્વભાવવાળો થાય છે. ૩ બુધવારે જન્મેલો સુંદર રૂપવાળો મીઠી વાણી ખોલનાર શ્રીમાન કલાઓમાં કુશળ વ્યવહાર સપવિત્ર ચતુર કાપો અને શુભવાળો થાય છે. ૪ ગુરુવારે જન્મેલો મનુષ્ય વિદ્વાન ધનવાન સદગુણવાળો મનને હરણ કરનાર કાંતિવાળો અને ધણા મનુષ્યોનો માનીતો થાય છે. ૫ શુક્રવારે જન્મેલો મનુષ્ય કાળા વાંકડીઆ બાલવાળો પ્રસન્ન ચિત્ત જુદિમાન મેનવસ્ત્રનો શોખીન શ્રેષ્ઠ માર્ગનું અનુસરણ કરનાર થાય છે. ૬ શનિવારે જન્મેલો અકાંક્ષે વૃદ્ધત્વ બગડીન તમોગુણી દૂર સ્વભાવ પામનાર વાળો અને પાતળો થાય છે.

નક્ષત્રનું ૬૭ (જાતકાભરણ)

અધિની નક્ષત્રમાં જન્મેલો મનુષ્ય સેવા વૃત્તિને પોષનાર નત્ર સત્યયુક્ત અનેક પ્રકારની સંપત્તિઓને મેળવનાર સ્ત્રી વચ્ચે પુત્ર વગેરેથી સંતોષ પામનાર થાય છે. ભરણી નક્ષત્રમાં જન્મેલો અપયશ ભોક્તા અનેક જાતના અપવાદોને સહન કરનાર વિવાદમાં સમયને વિતાડનાર પાણીથી ડરનાર અપલ અને ખલ શુદ્ધિવાળો થાય છે. ૨ કૃતિકા નક્ષત્રમાં જન્મેલો મનુષ્ય બહુ ક્ષુધાવાળો સત્ય અને ધન રક્ષિત વ્યર્થ ભટકનાર કઠોર વાક્ય અને વિપરીત કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ કરનાર થાય છે.

રોહિણી નક્ષત્રમાં જન્મેલો મનુષ્ય ધર્મકાર્યમાં કુશળ ખેતી કરનાર સુશીલ સુંદર કાંતિવાળો સારાં વાક્ય બોલનાર ચતુર અને સર્વ આશયનો પ્રકાશક થાય છે. ૪ મૃગશીર્ષ નક્ષત્રમાં જન્મેલો મનુષ્ય ધનુષ વિદ્યામાં નિપુણ, નમ્રતા સહિત, ગુણવાનના ગુણમાં પ્રીતિવાળો રાજથી મૈત્રીવાળો શ્રેષ્ઠમાર્ગની વૃત્તિવાળો થાય છે. ૫ આર્દ્રા નક્ષત્રમાં જન્મેલો અધિક ક્ષુધાવાળો રક્ષકાંતિ ક્રોધી ભાઈઓ પર હેત રાખનાર કૃતજ્ઞી અને નિર્દય ચિત્તવાળો થાય છે. ૬ પુનર્વસુ નક્ષત્રમાં જન્મેલો ઘણા મિત્રોવાળો ગ્રંથોનો અભ્યાસી રત્નાદિક આભૂષણ ભોગવનાર દાની જગીરદાર અને ધનવાન હોય છે. ૭ પુષ્ય નક્ષત્રમાં જન્મેલો પ્રકુલ્લ ગાત્રવાળો માતાપિતાની ભક્તિ કરનાર સ્વધર્મ પરાયણ અને વિનય સહિત અનેક સન્માન અને ધન મેળવનાર થાય છે. ૮ આશ્લેષા નક્ષત્રમાં જન્મેલો મનુષ્ય વ્યર્થ ભ્રમણ કરનાર દુષ્ટચિત્ત દુઃખદાયક ખર્ચાળ અને કામ-કળાથી દુઃખિત ચિત્ત હોય છે. ૯ અશ્વિ નક્ષત્રમાં જન્મેલો કઠોર ચિત્ત પિતાની ભક્તિ કરનાર તીવ્ર-સ્વભાવ શુદ્ધિશાળી તથા હંમેશ શત્રુઓનો નાશ કરનાર હોય છે. ૧૦ પૂર્વાશ્લેષુની નક્ષત્રમાં

જન્મેલ ચર ત્યાગી સાદસી ધણા નોકરનો અધિપતિ કામથી પીડિત
 સુદૃઢ દેશવાળો ચતુર ધૂર્ત તથા અભિમાની હોય છે ૧૧
 ઉત્તરાશ્વાદગુનીમા જન્મેલો દાની સુશીલ કીર્તિ મેળવનાર ગાળને
 મંત્રી ધીજીવન અને કેમળ કાયાવાળો હોય છે ૧૨ હસ્ત
 નક્ષત્રમાં જન્મેલો દાતાર ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તન કરનાર યશસ્વી દેવ
 આઠાણના પૂજનમાં પ્રીતિવાળો અને જાતની સપત્તિ મેળવનાર
 થાય છે ૧૩ ચિત્રા નક્ષત્રમાં જન્મેલો શત્રુઓને પીડનાર નીતિવાન
 વિચિત્ર વસ્ત્રને ધારણ કરનાર અને અધોપર વિચિત્ર તર્ક કરનાર
 વિચારશીલ થાય છે ૧૪ સ્વાતિ નક્ષત્રમાં જન્મેલો કામદેવ સમાન
 રૂપવાળો વૈભવપુરત ઓઝોથી અધિક પ્રીતિ કરનાર અત્યંત પ્રસન્ન
 અને રાજાથી વૈભવ મેળવનાર થાય છે ૧૫ વિશાખા નક્ષત્રમાં
 જન્મેલ અગ્નિ પૂજનાર દેવતાઓનો ભક્ત ધાતુ ક્રિયાઓને જાણનાર
 હ્રમ અને સૌમ્ય એમ બે પ્રકારના સ્વભાવવાળો અને અરિથર મૈત્રી
 કરનાર હોય છે ૧૬ અનુરાધા નક્ષત્રમાં જન્મેલો એક કીર્તિવાળો
 અને સારી કીર્તિ મેળવનાર ઉત્સવોમાં ભાગ લેનાર શત્રુને થકવનાર
 કલાપ્રવીણ અને વિલાસી થાય છે ૧૭ જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રમાં જન્મેલો
 મનુષ્ય એકપ્રતિવાળો કીર્તિ તથા વૈભવસહિત ધનવાન પ્રતાપી
 અને પ્રતિષ્ઠાવાળાઓમાં એક ગણાય છે ૧૮ મૂલ નક્ષત્રમાં જન્મેલો
 મનુષ્ય કુળહેદ મળેલ છે પરંતુ અબૂકત મૂળને ખાસ નેષ્ઠ કહેલ છે.
 સાધારણ મૂળ નક્ષત્રનું ફળ સૌભાગ્ય આપુ અને કુવની વૃદ્ધિ કરનાર
 ગણેલ છે

મૂલના —નક્ષત્રોમા મૂળ જ્યેષ્ઠા અને આશ્લેષા નક્ષત્રમાં
 જન્મનું વિશેષ ફળ નીચે મુજબ ॥

મૂળ નક્ષત્રનું ફળ —મૂળ નક્ષત્રની એકથી પાંચ ધડી સુધીમાં
 જન્મ થયો હોય તો પિતાનું મૃત્યુ થાય અને અગ્નીઆરથી અદાર ધડી
 સુધીમાં જન્મ થયા હોય તો નહારી શુદ્ધિવાળો જાણવો અને ૨૭-૨૮

એ જે ઘડીમાં જન્મ થયો હોય તો પાપાચરણ કરનાર ૨૯ થી ૩૬ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો દેવ પ્રાણીમાં આસ્થાવાળો અને ૩૭ થી ૪૮ ઘડીમાં જન્મનાર થોડા આયુષ્યવાળો થાય છે. ૪૯ થી ૫૧ ઘડી સુધીમાં જન્મેલો પ્રાણી મૃત્યુ પામે પરંતુ ૫૪ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો તે ધનવાન થાય અને ૫૫ થી ૬૦ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો પરદેશ નિવાસ કરનાર થાય છે.

અભૂકત મૂળ—જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર ઉતરતાં છેલ્લની એક ઘડી અને મૂળ નક્ષત્ર ખેડા પછીની જે ઘડી એ ત્રણ ઘડીનો સમય અભૂકત મૂળ કહેવાય છે તેમાં બાળકનો જન્મ થયો હોય તો તેનાં માતાપિતા ઘણાં દરિદ્રી થાય. આ બાળકનું મુખ નહિં જોવા શાસ્ત્રીમાં લખે છે તેનો ત્યાગ કરવો અને ૧૨ વર્ષની ઉંમર ચા પછી તેનું મુખ જોવામાં હરકત નથી.

જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રનું વિશેષ ફળ:—નક્ષત્ર જેસે તે થકી સાત ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો રાજ્ય પ્રાપ્તિ કરાવે. અથવા રાજ જોવાં વૈભવ મેળવે અને ૮ થી ૧૫ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો તે પ્રાણીનું મૃત્યુ કરે ૧૬ થી ૨૦ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો તેની માતાનું થાય અને ૨૧ થી ૨૯ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો ભાઈનું મૃત્યુ થાય ૩૦ થી ૩૩ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો મામાનું મૃત્યુ થાય. ૩૪ થી ૪૩ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો સૌભાગ્યની વૃદ્ધિ થાય. ૪૪ થી ૪૮ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો તે પોતે દુઃખી થાય. ૪૯ થી ૫૬ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો સારું ફળ ભોગવે. ૫૭-૫૮ એ જે ઘડીમાં જન્મ થયો હોય તો તે અલ્પ આયુષ્યવાળો જાણવો.

આશ્લેષા નક્ષત્રનું વિશેષ ફળ:—આશ્લેષા નક્ષત્રની પહેલી પાંચ ઘડીમાં જન્મ થયો હોય તો સારું. ૬ થી ૮ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો ધન નાશ કરે. ૯ થી ૧૧ સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો કુળનો છેદ થાય. ૧૨ થી ૨૧ ઘડી સુધીમાં જન્મ થયો

હોય તો માતા પિતા બન્નેનો નાશ થાય ૨૨ થી ૨૯ ધની સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો ધનવાન થાય અને ૩૦ થી ૩૫ ધની સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો પોતાના બાહુબળથી પરાક્રમી થાય અને ૩૬ થી ૪૦ ધની સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો મામાનુ મૃત્યુ થાય ૪૧-૪૨ એ બે ધનીમાં જન્મ થયો હોય તો થોડું આયુષ્ય ભોગવે અને ૩-૪ થી ૫૦ ધનીમાં જન્મ થયો હોય તો રાજ્યનું અથવા સસારનું સુખ મળે ૫૧ થી ૫૫ ધની સુધીમાં જન્મ થયો હોય તો માતાનું મૃત્યુ કરે અને ૫૬ થી ૬૦ ધનીમાં જન્મના મૃત્યુ પામે

૧૯ પૂર્વાષાઠા નક્ષત્રમાં જન્મેલો મનુષ્ય વારંવાર જલ પિવામાં આસક્તચિત્ત ભોળી રાણીનો વિલાસી સુશીન અને ધનવાન થાય છે ૨૦ ઉત્તરાષાઠા નક્ષત્રમાં જન્મનાર મનુષ્ય દાની, દ્યાગુ, યુદ્ધમાં વિજય મેળવનાર નમ્ર સ્વભાવ સત્કર્મ કરનાર ઐશ્વર્યવાળો સ્ત્રી અને પુત્રોથી પૂર્ણ સુખ મેળવનાર અને અભિમાની થાય છે ૨૧ અભિજિત નક્ષત્રમાં જન્મવાળો અત્યંત સૌભાગ્યમાન કવિત્વ ધારણ કરનાર સત્પુરુષોએ આદરણીય રૂપવાન દેવ અને આદરણીય ભક્તિ કરનાર પદ્મિની વાણીને મોહનાર અને પોતાના વશો પાલક થાય છે ૨૨ શ્રવણ નક્ષત્રમાં જન્મેલો શાસ્ત્રપરાયણ ધણી પુત્ર અને મિત્રયુક્ત સત્પુરુષોનો સેવક શત્રુઓને જીતનાર પુરાણ શ્રવણ કરવાને પ્રવીણ અને સદાચારી થાય છે ૨૩

ધનિષ્ઠા નક્ષત્રમાં જન્મેલો આચાર યુક્ત અદરસત્કાર આપનાર સુશીન અધિક ધનવાન દયાગુ અને મોટી પ્રતિષ્ઠા મેળવનાર થાય છે ૨૪ શતભિષા નક્ષત્રમાં જન્મેલો મનુષ્ય ઠડીથી કરનાર સાહસી દાતા કોર ચિત્ત અને શત્રુઓને હારણ લયજનક થાય છે ૨૫ પૂર્વાભાદ્રપદમાં જન્મેલો ઈંદ્રિયોને જીતનાર અનેક કળાઓમાં ચતુર શત્રુઓને જીતનાર અને જીવિજાળી થાય છે ૨૬ ઉત્તરાભાદ્રપદમાં જન્મેલો મનુષ્ય પોતાના કુળમાં અતિબૂધણ રૂપ થાય છે, મધ્યમાકૃતિ

શ્રેષ્ઠ કર્મ કરનાર અને ધનવાન થાય છે ૨૭ રેવતિ નક્ષત્રમાં જન્મેલો મનુષ્ય સુંદર સ્વભાવવાળો ઇન્દ્રિયાને જીતનાર શ્રેષ્ઠ ધનવાન અને મોટા બુદ્ધિશાળી થાય છે. ૨૮

યોગનું ફળ (જાતકાભરણુ)

વિષ્કુંભયોગમાં જન્મેલો મનુષ્ય નિરંતર સ્ત્રી પુત્ર અને મિત્રાદિથી સૌખ્ય મેળવનાર સર્વ કામમાં સ્વાધીનતાને મેળવનાર શોભાયમાન દેહવાળો અને મનસ્વી થાય છે. ૧ પ્રીતિયોગમાં જન્મેલો બહુ બોલનાર સુંદર સ્વરૂપ અને સંપત્તિવાળો પ્રસન્ન મુખ દાની આનંદ ને જાણનાર અને વિનોદી થાય છે. ૨ આયુષ્યમાન યોગમાં જન્મનાર ધનવાન સાહસિક અનેક સ્થાનમાં ફરનાર જંગલમાં ફરવાનો શોખીન માની અને દીર્ઘાયુ થાય છે ૩ સૌભાગ્ય યોગમાં જન્મનાર જ્ઞાની ધનવાન સત્ય પરાયણ શ્રેષ્ઠ આચારવાળો બળવાન ચતુર જીતોએ વખાણેલ સૌભાગ્ય યુક્ત અને મહા અભિમાની થાય છે ૪ શોભન યોગમાં જન્મેલો કુશાગ્ર બુદ્ધિ, ચતુર, સદ્ગુણ દાતા અને શુભ કાર્ય કરનાર થાય છે ૫. અતિગંડ યોગમાં જન્મેલો અભિમાની કઠોળી રોગી ક્રોધી મોટા હાથ અને મોટા પગવાળો ધૂર્ત, કલહ પ્રિય, મોટી દાદીવાળો અને પાખંડી થાય છે. ૬ મુકર્મ યોગમાં જન્મેલો પ્રસન્ન ચિત્તવાળો, કલામાં પ્રવીણ, શ્રેષ્ઠ પરાક્રમી પરાયા કાર્યમાં તત્પર, અને સદાચારી થાય છે. ૭ ધૃતિયોગમાં જન્મનાર ચતુરતા યુક્ત વાક્ય બોલનાર, નિરંતર પ્રસન્ન, સલામાં યોગ્ય વચન બોલનાર, સુશીલ અને નીતિ સહિત નિયમ ધારણ કરનાર થાય છે. ૮ શૂન્યયોગમાં જન્મેલો દારિદ્ર અને રોગ યુક્ત રહે છે. શ્રેષ્ઠ કર્મ વિધિ, નિયમ વગેરેથી રહિત અને શૂન્ય રોગથી કાઠી કાઠી વખત પીડાય છે. ૯ ગંડયોગમાં જન્મેલો મનુષ્ય ધૂર્ત, મિત્રોનાં કામ કરવામાં વિમુખ, કઠોર સ્વભાવવાળો, ક્રોધી તેમજ કલેશ કરનાર હોય છે. ૧૦ વૃદ્ધિ યોગમાં જન્મેલો દરેક વસ્તુઓનો સંગ્રહ કરનાર

ચતુર અને વેપારથી દ્રવ્ય મેળવનાર થાય છે. ૬મે ૬મે તેના બાગ્યનો ઉદય થાય છે. ૧૧ મુષયોગમાં જન્મેલાને ઘેર અચલ લક્ષ્મી, મુખે સરસ્વતીનો વાસ અને શરીરે સુંદર કીર્તિ રહે છે. ૧૨ વ્યાધાત-યોગમાં જન્મેલો કુર સ્વભાવ, દયા રહિત, ખેડા વિવાદ કરનાર, અસત્યમાં પ્રીતિવાળો અને ધાતકી સ્વભાવનો થાય છે. ૧૩ હર્ષણ-યોગમાં જન્મનાર રિનઝામાત્ર, શાસ્ત્રનો બળુકાર લાલચગેનો મોખીન, સુંદર આભુષણો મુક્ત અને શત્રુઓનો નાશ કરનાર થાય છે. ૧૪ વજ્ર યોગમાં જન્મેલો સુંદર ભુદિયાળો, ગુણુતાન, પગાકમી, સત્ય બોલવાળો, રત્નપરીક્ષક અને રતિ ધારણ કરનાર થાય છે. ૧૫ સિદ્ધિયોગમાં જન્મેલો ઉદાર ચિત્ત, બેઠક સ્વભાવવાળો, શાસ્ત્ર, બળવાન અને સદૈવ બાગ્યશાળી થાય છે. ૧૬ વ્યતિષ્ઠાત યોગમાં જન્મનાર ઉદાર ભુદિ, પિતા માતાની આચાર્ય પાલન કરનાર, રાજ મુક્ત દેહવાળો, રોકોર ચિત્ત અને પર કાર્યને બચાવનાર હોય છે. ૧૭ વર્ષીયાત યોગમાં જન્મેલો મનુષ્ય પોતે પ્રાપ્ત કરેલા ભોગોને ભોગવનાર, નમ્ર સ્વભાવ, થોડું દ્રવ્ય મેળવતા છતાં ક્રેષ્ઠ કાર્યમાં ખર્ચ કરનાર, થાય છે. ૧૮ પરિષ્ઠ યોગમાં જન્મવાળો મનુષ્ય જુદો, ખોટી સાક્ષી આપનાર, બહુ બોલનાર, દયાહીન, ચતુર, થોડું ભોજન કરનાર શત્રુઓને જીતનાર અને નિર્જીવ થાય છે. ૧૯ શિવ યોગમાં જન્મનાર મંત્રશાત્રય, જીતેન્દ્રિય, સુંદર કીર્તિવાળો અને શિવ ભક્તિથી ઉન્નતિ પામનાર થાય છે. ૨૦ સિદ્ધિ યોગમાં જન્મનાર ઈન્દ્રિયોને જીતનાર, સત્ય પરાયણ, ગૌરવણ, અને દરેક કાર્યમાં નિપુણ એટલે જે કામમાં પ્રવૃત્તિ કરે તેમાં પાર ઉતારે છે. ૨૧ સાધ્ય યોગમાં જન્મેલો નમ્રતાવાળો, દંડ નિશ્ચયી, હાસ્ય મુક્ત, અનેક કામમાં નિપુણ, શત્રુઓને જીતનાર, મત્ર વિદ્યામાં ચતુર તેમજ કાર્ય સાધનાર થાય છે. ૨૨ શુભ યોગમાં જન્મેલો શુભ કાર્ય કરનાર, બોલવામાં ચતુર, સુંદર લક્ષણવાળો અને શુભ ઉપદેશ કરનાર થાય છે. ૨૩. શુક્લ યોગમાં જન્મેલો ઈન્દ્રિયોને વશ રાખનાર, સત્ય વક્તા, પરાક્રમી,

શાસ્ત્રાર્થ કરવામાં છતનાર, અને સફેદ વસ્તુ પર ગ્રેમ રાખનાર થાય છે. ૨૪ બ્રહ્મ યોગમાં જન્મેલો ભણવામાં અતિ પ્રીતિવાળો સત્ય આચાર પર નિષ્ઠા રાખનાર, શાંત, તપસ્વી અને ક્ષેષ્ઠ કર્મ કરનાર થાય છે. ૨૫ ઐન્દ્ર યોગમાં જન્મેલો ચતુર બળવાન, ધનાઢ્ય, કંઈપ્રકૃતિવાળો, પરાક્રમી અને પોતાના વંશમાં પ્રતિષ્ઠિત થાય છે. ૨૬ વૈદ્યુતિ યોગમાં જન્મેલો મનુષ્ય ચંચળ સ્વભાવનો દુષ્ટજનોની મૈત્રી કરનાર, શાસ્ત્ર અને સંતકર્મથી રહિત, ભયભિત, અને ઉતાવળીઓ થાય છે. x

કરણનું ફળ.

(જાતકાભરણ)

બવકરણમાં જન્મ હોય તો માણસ કામી, દયાવાન, બળવાન, સારા સ્વભાવવાળો, ઉત્તમ ક્રાંતિવાળો અને ભાગ્યશાળી થાય છે. ૧ બાલકરણમાં જન્મેલો શરવીર, બલવાન, વિદ્યાસી, કાવ્યકળાને દીપાવનાર, બુદ્ધિશાળી અને અનેક કળાઓ બાળનાર થાય છે. ૨ કૌલકરણમાં જન્મનાર કામી, બુદ્ધિશાળી, ધણુઓનો માનીતો, સ્વાધીન, મિત્રોની મિત્રતા વધારનાર અને કામળ વચન બોલનાર થાય છે. ૩ તૈલકરણમાં જન્મેલો માણસ કામળ દેહવાળો, હાસ્ય વિદ્યાસમાં પ્રીતિવાળો, સારા સ્વભાવનો અને ચંપળ દષ્ટિવાળો થાય છે. ૪ ગરકરણમાં જન્મેલો પરોપકાર કરનાર, વિચારવંત, શત્રુઓને

x જે વ્યતિપાત અથવા વૈદ્યુતિમાં જન્મ થયો હોય તો મનુષ્ય દરિદ્ર થાય છે. તેના માતાપિતાના ધનનો નાશ કરે છે. વ્યાધીવાળો, ભયભીત, લક્ષ્મી વગરનો, થોડા આયુષ્યવાળો, પોતાની સ્ત્રીને દુઃખ દેનારો, અને સર્વસ્વનો નાશ કરનાર થાય છે. તેથી શાંતિ કરાવવી. તથા પત્ર ૫૧ માં જણાવેલ કોઈપણ દુષ્ટ સમયમાં જન્મ હોય તો તેની પણ શાંતિ કરાવવી આવશ્યક છે.

જીતનાર, ચરની, ધીરજવાળો અને વદાર થાય છે ૫ વલ્લિજકરણમાં જન્મેનો મનુષ્ય કલાઓમાં પ્રવીણ, હારવયુક્ત, ચતુર વેપારમાં શુદ્ધિ-શાળી અને દ્રવ્ય મેળવનાર થાય ૬ વિષ્ટકરણમાં જન્મનાર સુદર આકૃતિવાળો, ચપલ, હામ્યવિલાસ સુખ, સત્ત્વોના કુળનો નાશ કરનાર, કુટુમ્બિકાવાળો અને વધુ બિધનાર હોય છે ૭ શાકુનિકરણમાં જન્મેલો મનુષ્ય અત્યંત સુદર, મત્ર વિધાનમાં નિપૂણ, ગુણવાન, ડાહ્યા માણસોનો સોજતી અને સપૂર્ણ બાબ્બશાળી થાય છે ૮ અતુષ્પદકરણમાં જન્મનાર ખવિરતા રહિત, કાષ્ઠપિણુ વસ્તુનો સમય નહિ કરનાર, ક્ષોધુદેહ અને પશુઓથી મુખી થાય છે ૯ નાગમ્બરણમાં જન્મ લેનાર જોડા સ્વભાવનો અચળે માર્ગે આવનાર, ક્રોધી કનક કરનાર, સમામમાં હિતસાહી, ધીર અને કુળનો શ્રેષ્ઠ તથા ક્ષય કરનાર થાય છે ૧૦ કિસ્તુખ કરણમાં જન્મેલો મનુષ્ય ધર્મ અને અધર્મમાં સમાન શુદ્ધિવાળો, નિર્બળ, તથા મિત્ર અને સત્તામાં અસ્થિર સ્વભાવવાળો થાય છે ૧૧

ગર્હાંત કૃષ્ણ

ગર્હાંત જણ પ્રકારના છે (૧) નક્ષત્ર ગર્હાંત (૨) તિથિ ગર્હાંત અને (૩) લક્ષ્મ ગર્હાંત આલેખાની છેલ્લી બે ધડી તથા મધ્ય નક્ષત્રની પ્રથમ બે ધડી, જ્યેષ્ઠાની છેલ્લી બે ધડી તથા મૂળની પહેલી બે ધડી તેમજ રેવતી નક્ષત્રની છેલ્લી બે ધડી અને અશ્વિની નક્ષત્રની પહેલી બે ધડીને નક્ષત્ર ગર્હાંત કહે છે (૩) ૫-૬, ૧૦-૧૧ અને ૧૫-૧૬ આ તિથિના સધિ જાતની જ્યેષ્ઠા તિથિ ગર્હાંત કહેવાય છે (૩) ૭-૮-સિંહ, વૃશ્ચિક-ધન, અને મીન-મેષ એ લગ્નની સધિની એક ધડીને લક્ષ્મ ગર્હાંત કહે છે

દ્રુષ્ય—નક્ષત્ર ગર્હાંતમાં જન્મ થયો હોય તો પિતાનો નાશ કરે તિથિ ગર્હાંતમાં જન્મ થયો હોય તો બાઈનો નાશ કરે અને લક્ષ્મ

ગંડાંતમાં જન્મ થયો હોય તો પોતાનો જન્મનારનો નાશ થાય છે. બે કદાચ ત્રણે ગંડાંતનો યોગ આવી મળે તો કુલનો નાશ થાય છે.

ગણનું કૃળ

(જાતકાભરણ)

ગણ ત્રણ પ્રકારના છે, તે પેજ ૧૪ માં જણાવેલ નક્ષત્ર ક્રાંતિકમાંથી જોઈ લેવા. દેવ, મનુષ્ય અને રાક્ષસ એ ત્રણ ગણમાંથી દેવગણમાં જન્મેલો મનુષ્ય શ્રેષ્ઠ વાક્ય બોલનાર, સરલ, બુદ્ધિશાળી અદ્ય, આહાર કરનાર, ગુણવાન વિદ્વાન અને ધનવાન થા યછે. ૧. મનુષ્ય ગણમાં જન્મેલો દેવ અને બ્રાહ્મણના પૂજનમાં પરાયણ, અભિમાની, ધનવાન, દયાળુ, બળવાન કલાઓમાં પ્રવીણ, ચતુર અને અનેક મનુષ્યોને સુખ આપનાર થાય છે. ૨. રાક્ષસ ગણમાં જન્મેલો બહુ બોલનાર, કઠોરચિત્ત, સાહસી, ક્રોધી, ખરાબ સ્વભાવવાળો, બલવાન અને સંજ્જનોનો વિરોધ કરનાર થાય છે.

લગ્નનું કૃળ

(જાતકાભરણ)

ત્રેષ લક્ષમાં જન્મનાર અભિમાની, ગુણવાન, ક્રોધી, મિત્રોથી દુશ્મનાવટ કરનાર, પ્રરાક્રમી, કીર્તિવાન અને વેર લેવાને માટે દંશ રાખનાર થાય છે. ૧ વૃષભ લક્ષમાં જન્મેલો ગુણવાન, અગ્રેસર, ધનપૂર્ણ, ગુરુ ભક્ત, સંગ્રામમાં ઉત્સાહવાળો, ધીર, સાર વાણી બોલનાર, શાંત અને રૂપાળો થાય છે. ૨ મિથુન લગ્નમાં જન્મેલો ભોગી, દાતા, ઘણી પ્રજાવાળો, જાણનાર, ગુપ્ત મંત્ર ધનવાન, સુશીલ અને રાજાઓનો સાહવાસ કરનાર થાય છે. ૩ કર્ક લગ્નમાં જન્મેલો મિષ્ટાન્ન ભોજી, સંજ્જનો માટે સરળ સ્વભાવ, નમ્ર, જલમાં વિહાર કરનાર અનેક વસ્તુના સારને જાણનાર અને નિરંતર ઉદાર હોય છે. ૪ સિંહ લગ્નમાં જન્મેલો મનુષ્ય પાતળા પેટવાળો, પરાક્રમી, થોડી પ્રજાવાળો, અભિમાની અને

થોડા આદારને કરનાર થાય છે. ૫ દ-યા લગ્નમાં જન્મેલો કામી, ઉત્તમ ગુણ અને યોગ્ય ધરાવનાર, જગવાન, ચતુર, પ્રસન્નચિત્ત અને લક્ષ્મી મેળવનાર થાય છે. ૬ તુલ્યા લગ્નમાં જન્મેલો મનુષ્ય ગુણવાન, દ્રમ્ય મેળવનાર, વ્યવહાર કાર્યમાં નિપુણ, અને પોતાના કુળને દીપાવનાર થાય છે. ૭ વૃશ્ચિક લગ્નમાં જન્મેલો મનુષ્ય ચરવીર, ઉત્તમ, વિચાર કરનાર, શ્રેષ્ઠ વિદ્યા એના શાતા હોવા છતાં અનેક પ્રકારના કલેશને ભોગવનાર થાય છે. ધનુઃ લગ્નમાં જન્મેલો મનુષ્ય ચતુર, રાજની સેવા કરનાર, સત્યપ્રતિષ્ઠ, ખીલ્લોના મનની વાત જલ્દી સમજનાર, વિદ્વાન અને ધનુર્વિદ્યામાં કુશળ થાય છે. ૮ મકર લગ્નમાં જન્મેલો કઠોરમર્તિ, શક, મનધારી કરનારો, ધણી પ્રજાવાળો, ચતુર અને લોભી થાય છે. ૯ કુંભ લગ્નમાં જન્મેલો અપજ સ્વભાવ, કામી, સુંદર, શરીરવાળો, મિત્રોમાં રનેલ રાખનાર, અન્ય વગેરે વસ્તુઓને સાચવનાર અને ક્રોધી થાય છે. ૧ મીન લગ્નમાં જન્મેલો ચતુર, અલ્પ આદાર કરનાર, શ્રેષ્ઠ રત્નાર્થિ ધારણ કરનાર, ધૂનારો, અનેક જાતની માયા રચનાર અને વિચિત્ર આભાવનો થાય છે. ૧૨

સંવત્સર વગેરેનાં ફળ મળવાનો સમય સંવત્સરનું ફળ માસ અને વર્ષના પતિની દશામાં; માસમાં આવે છે. અપ્પન અને મહત્તનું ફળ સૂર્યની દશામાં, માસફળ માસપતિની દશામાં; ગણ, નક્ષત્ર અને પક્ષનું ફળ ચંદ્રની દશામાં; તિથિ અને કરણનું ફળ ચંદ્રની અંતર્દશા સૂર્યની ઉપદશા હોય ત્યારે; વારનું ફળ તે વારની મહાદશામાં; યોગનું ફળ સૂર્ય અને ચંદ્રમાં જે અધિક બળવાન હોય તેની દશામાં મળે છે. લગ્નનું ફળ લગ્નપતિની દશામાં, દષ્ટિ આ બાવરાશિનું ફળ પોતાના સ્વામીની દશામાં કહેવું. વિશેષમાં પર કહેલાં ફળમાં સાર્ગ ફળ વધુ સંખ્યામાં હોય અને ખરાબ ફળ ૧૬ સંખ્યામાં હોય તે સાર્ગ ફળ મળે, અને ખરાબ ફળ વધુ હોય ૧ સાધારણ ફળ મળશે એમ સમજવું.

રીષ્ટયોગ અને રીષ્ટભંગયોગ

(જલ્દજન્મતક વગેરે ગ્રંથોથી) રીષ્ટ યોગ એટલે જન્મના સમય પ્રમાણે બાળકના આયુષ્ય યોગનો નાશ કરે તેવા યોગો. રીષ્ટયોગ જન્મકુંડલી પરથી જ જોવાની પડિતોની આસા છે.

૧ સંધ્યાકાળમાં જન્મ થયો હોય અને હોરા કુંડલીમાં કર્ક-લગ્ન આવેલું હોય તો રીષ્ટ યોગ થાય. (૨) સ્પષ્ટ ગ્રહોમાં જો પાપગ્રહો ૨૭-૨૮-૨૯ અંશોના હોય તો રીષ્ટયોગ થાય. (૩) ચંદ્રમા અને પાપગ્રહોથી ૧-૪-૭-૧૦ કેન્દ્ર સ્થાન વ્યાપ્ત હોય તો રીષ્ટયોગ થાય. કેન્દ્રસ્થાન એકે ખાલી રહેવું જોઈએ નહિ. (૪) જન્મ કુંડલીમાં કર્ક અથવા વૃશ્ચિક લગ્ન હોય અને જન્મ ચક્રના પૂર્વાર્ધમાં પાપગ્રહો અને ચક્રના પરાર્ધમાં શુભગ્રહો રહેલા હોય તો રીષ્ટ થાય. (૫) જન્મ કુંડલીમાં લગ્ન સાતમા ભાવને પાપગ્રહની કર્તારિ હોય તો રીષ્ટ યોગ થાય. કેટલાકના મત મુજબ તો બીજો ભાવ અને આઠમો ભાવ પાપગ્રહ યુક્ત હોય તો રીષ્ટ બને છે, પણ યવના-ચાર્યના મતમાં બારમે અને છઠે પાપગ્રહથી રીષ્ટ યોગ છે, તે માટે કેટલોક પ્રમાણિક ગ્રંથોને આધારે છ ભેદ જણાય છે. જો છઠે અને બારમે સર્વ પાપગ્રહો રહ્યા હોય તો. જો બીજો અને આઠમે ભાવે સર્વ પાપગ્રહો રહ્યા હોય તો. ૬ લગ્ન પાપગ્રહની કર્તારિ હોય તો.

૧ સંધ્યા સમયે જો પ્રકારનો છે. અરધો સૂર્ય આથમ્યા પછી આકાશમાં બરાબર તારા દેખાય નહિં અરધો સમય. આકાશમાં તારાઓનું તેજ ક્ષીણ થયા પછી અંરધો સૂર્ય દેખાય ત્યાં સુધી એ પ્રમાણે પ્રાતઃ સંધ્યાકાળ અને સાંય સંધ્યાકાળને સવા સવા ધરીને આશરે ગણેલ છે.

+ ચોથા ભાવની રાશિ અંશ પછી નવમા ભાવની વિરામ સંધિપર્યંત પરાર્ધચક્ર સમજવું. આઠીનાને પૂર્વાર્ધ સમજવું.

ઈ સામતા બાદને પાપમહત્તી કર્તારિ હોય તો, ડ બીજે કે બારમે
 બાવે પાપમહ હોય પણ ચીતમાં લગ્ને તે સર્વ પાપમહો આવે
 તો. ડ હો કે આઠમે સર્વ પાપમહો હોય પણ ચીતમાં સાતમે
 બાવે આવે તે (૬) લગ્નમાં એક પાપમહ હોય, સાતમે બાવે બીજે
 પાપમહ આવે, તેમજ ચદ્ર કોઈ પણ પાપ મહ સાથે કોઈ પણ
 બાવે હોય અને તે શુભમહત્તી દષ્ટ અથવા શુભ ન હોય તો પણ
 રીષ્ટ થાય. (૭) સર્વ પાપમહો લગ્ને અથવા આઠમે એ બે સ્થાનમાં
 આવેલા હોય, ક્ષીણ ચદ્ર બારમે સ્થાને હોય, કેન્દ્રમાં કોઈપણ શુભ
 મહ રજો ન હોય તો રીષ્ટ કરે (૮) સાતમે, બારમે કે આઠમે બાવે
 ચદ્ર પાપમહ સાથે હોય, કેન્દ્ર મિવાય કોઈ પણ ભાવમાં ગહેનો
 શુભમહ ચદ્રને જોયો ન હોય તો રીષ્ટ થાય (૯) હો અથવા
 આઠમે સ્થાને ગહેનો ચદ્ર પાપમહોથી જોવાતો હોય અને કોઈપણ
 શુભમહત્તી દષ્ટિ ન હોય તો રીષ્ટ થાય (૧૦) હો અથવા આઠમાં
 ભાવમાં રહેલ ચદ્રને શુભ મહોથી જોતા હોય અને પાપમહ બીજકુલ
 જોતા ન હોય તો આઠમે વર્ષે રીષ્ટ થાય છે (૧૧) ઉપર કહેના
 ચદ્રમાં ઉપર શુભ અને પાપમહની બને સાથે દષ્ટિ હોય તો બાળ-
 કનું આયુષ્ય ચાર વર્ષનું સમજવું *

* ઉપર કહેના ચદ્રમાં ઉપર શુભ અથવા પાપમહ એ બેમાંથી
 કોઈની દષ્ટિ ન હોય તો રીષ્ટ યોગ થતો નથી તેમજ શુભ મહત્તી
 રાસિનો ચદ્રમાં હો કે આઠમે બાવે બેરો હોય અથવા હો કે
 આઠમાં બાવે પાપમહત્તી રાસિનો ચદ્રમાં રહેલો હોય તો અને આ
 ચદ્ર સાથે કોઈ શુભ મહ આવ્યો હોય તો પણ રીષ્ટ યોગમાં અપૂ
 ર્ણતા ગણાય, એ પ્રમાણે કવનાચાર્યનો મત છે અને માડન
 નાથિના મત પ્રમાણે તો કોઈ બાળકનો વદિપક્ષમાં રિવસનો જન્મ
 હોય અથવા શુદ્ધ પક્ષમાં રાત્રે જન્મ હોય અને ચદ્ર હો કે આઠમાં
 બાવે બેરો હોય તેમજ તેના ઉપર શુભમહ અથવા પાપમહ એ
 બનેની દષ્ટિ હોય અથવા ન હોય તો પણ રીષ્ટ યોગ સમજવો
 નહિ કારણ તે ચદ્ર રક્ષણ કરનાર ગણ્યો છે

(૧૨) જ્યાં અથવા આઠમે ચંદ્ર હોય નહિં પણ ખીજે કોઈ શુભ ગ્રહે હોય અને તેને બળ પામેલા પાપગ્રહો જોતા હોય તો એક માસનું જ આયુષ્ય ગણાય. આ યોગમાં ચંદ્રમા ઉપર શુભ ગ્રહથી દષ્ટિ કે સમાગમ હોય તો રિષ્ટ થાય નહિં, એમ લઘુજાતકમાં કહ્યું છે. (૧૪) નિર્બળx જન્મ લગ્નનો સ્વામી સાતમે હોય તો પણ એક માસનું જ આયુષ્ય ગણાય.x (૧૫) ક્ષીણ ચંદ્ર લગ્ને હોય અને સર્વે પાપગ્રહો કેન્દ્ર અથવા આઠમા ભાવમાં હોય તો અલ્પાયુઃ કહેવું (૧૬) ચોથે-સાતમે અથવા આઠમે ભાવે ચંદ્રમા પાપગ્રહથી કર્તારીવાળો હોય તો તે બાળક તુરત મૃત્યુ પામે છે. (૧૭) લગ્નમાં પાપગ્રહની કર્તારીવાળો ચંદ્ર હોય અને ૭ અથવા ૮ મે પાપગ્રહ આવે અને શુભ ગ્રહની દષ્ટિ ન હોય તો જન્મેલો બાળક માતા સહિત રિષ્ટ ભોગવે છે. આ યોગમાં ચંદ્રમા ઉપવબલ-વાન શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો એ માતાનું રીષ્ટ થવા પામે નહિં (૧૮) ગમે તે રાશિના છેલ્લા નવમાંશમાં ચંદ્ર હોય અને શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ તેના પર ન હોય તથા નવમે પાંચમે ભાવે અથવા એ બંને ઠેકાણે પાપગ્રહ હોય તો તે બાળક તુરત મૃત્યુ પામશે (૧૯) ચંદ્ર લગ્ને આવે અને દરેક પાપગ્રહો સાતમે ભાવે હોય તો તે બાળક તુરત મૃત્યુ પામશે, એમ સમજવું (૨૦) ચંદ્રગ્રહણ સમયે જન્મ થાય અને ચંદ્ર શનિનો યોગ થયો હોય તો તે બાળક અને તેની માતા એ બંનેનું મૃત્યુ સ્થવે છે (૨૧) સૂર્યગ્રહણ સમયે કોઈ બાળકનો જન્મ થયો હોય અને શનિ બુધ સાથે સૂર્ય લગ્ને આવે તથા મંગળ આઠમા સ્થાને હોય તો માતા અને બાળકનું શસ્ત્રક્રિયાથી મૃત્યુ કરે (૨૨) લગ્નમાં સૂર્ય કે ચંદ્ર આવે અને તે

x મંગળ વગેરે ગ્રહો જે અથવા વધુ ગ્રહો એક રાશિમાં આવે ત્યારે એમનું યુદ્ધ કહેવાય છે અને જે ગ્રહ દક્ષિણ તરફ થઈ જુદો પડે તે પરાજય પામેલ ગ્રહ કહેવાય છે. તેથી તે નિર્બળ અથવા પરાજય પામેલ કહેવાય છે.

બળવાન શુભ ગ્રહથી મુક્ત કે દેખાતા ન હોય તથા નવમે, પાંચમે અને આઠમે એ ત્રણે દેકાણે પાપગ્રહો હોય તો બાળકનું મૃત્યુ કરે છે આ યોગમાં સૂર્ય અથવા ચંદ્રને બળવાન શુભ ગ્રહનો સમાગમ કે દષ્ટિ હોય તો રીષ્ટનો નાશ થાય ■ (૨૩) જન્મ કુડનીમાં ૧૨મે ચન્દ્ર, ૬મે સૂર્ય, ૯મે ચંદ્ર અને ૮મે મંગલ બેડા હોય અને એ ચારે ગ્રહોમાંથી કોઈને પણ બળવાન ગુરુ દેખતો ન હોય તો તે રીષ્ટ કરે (૨૪) ૧-૫-૭-૮-૯-૧૦ એ બાવમાંથી કોઈપણ બાવમાં ક્ષીણ ચંદ્ર હોય અને આ ચંદ્રને બળવાન શુક્ર શુભ અથવા ગુરુ અથવા એ ત્રણે ગ્રહોનો અમગમ કે દષ્ટિ ન હોય તો અસ્પાય થાય (આ યોગોમાં પાપ ગ્રહ બળવાન હોવા જોઈએ)

રીષ્ટ યોગનું ફળ કયારે મળે?

આ સર્વે રીષ્ટ યોગમાં કોઈ કોઈ સ્થાને મૃત્યુનો સમય કહ્યો છે, અને કોઈ કોઈ સ્થાને કહેલો નથી નહિ કહેલા માટે સમજવું કે જે ગ્રહોના આધારે રીષ્ટ યોગ થતો હોય તે ગ્રહો પૈકી બળવાન ગ્રહ જન્મકુડનીમાં જે રાશિમાં બેસે હોય, તે રાશિમાં જ્યારે ચંદ્ર આવે ત્યારે રીષ્ટનું ફળ મળે છે જન્મકુડનીમાં ચંદ્ર જે રાશિમાં હોય તે રાશિમાં ફરીનાર આવે તે દિવસે પણ રીષ્ટ યોગનું ફળ અમલમાં આવે છે તેમ જ જે લગ્નમાં જન્મ હોય તે રાશિનો ચંદ્ર પણ રીષ્ટ યોગને પ્રેરે છે જો કે દર મહીને જન્મની રાશિનો ચંદ્ર અને જન્મ લગ્નનીની રાશિનો ચંદ્ર આવે છે, પરંતુ જો ચંદ્રમાં બળવાન થઈને આવે તો રીષ્ટ કરતો નથી, પરંતુ નિર્ગળ હોય અને પાપગ્રહો થી દષ્ટિ હોય રી ટ કરે છે

રીષ્ટલ ગયોગ

ઉપર મુજબ રીષ્ટ થવાના યોગો સૂચવ્યા પરંતુ હવે ફેટનાક યોગો રીષ્ટનો ભગ કરે છે, એટલે ઉપર કહેવ રીતે રી ટ હેય છતાં પણ રીષ્ટફળ મળતું નથી (૧) ઉદય પામેનો અને મળવાન જુહાપતિ

લગ્ન સ્થાને આવેલો હોય તો રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે. ૨ (જન્મ-કુંડલીમાં લગ્નની રાશિનો સ્વામી બળવાન હોય અને શુભગ્રહો કેન્દ્રસ્થાનમાં રહીને જોતા હોય, કાષ્ઠપણ પાપગ્રહની દષ્ટિ લગ્નપતિ પર ન હોય તો રીષ્ટ યોગનો ભંગ થાય છે. એટલું જ નહિ પણ તે માણસ ધણી લક્ષ્મી અને સમૃદ્ધિ સાથે સારા ગુણવાળી ધણી લાંબી આવરદા ભોગવે છે. (૩) જન્મકુંડળીમાં ચંદ્રમા આઠમે રહેતો હોય પણ દ્રેકાણ કુંડલીમાં બુધ, ગુરુ અથવા શુક્રની રાશિનો હોય તો રીષ્ટ યોગનો ભંગ થાય છે. (૪) જન્મકુંડલીમાં ચંદ્ર પૂર્ણ કળાનો અને શુભ ગ્રહની રાશિનો હોય, તેમજ શુભ ગ્રહની કર્તારિવાળો હોય તો રીષ્ટ યોગનો ભંગ થાય છેવરી જે ચંદ્ર ઉપરની શુક્રની દષ્ટિ હોય તો રીષ્ટ ભંગ થાય એટલું જ નહિ પણ તે માણસ ધણો સુખી થાય છે. (૫) જન્મકુંડલીમાં બુધ, શુક્ર, કે ગુરુ એમાંથી એક પણ ગ્રહ બલવાન થઈને કેન્દ્રમાં બેઠો હોય તો રીષ્ટ ભંગ થાય છે. આ ગ્રહની સાથે કાષ્ઠપણ પાપગ્રહ રહેલો હોય તો પણ હરકત નથી. (૬) જન્મકુંડળીમાં ચંદ્ર છઠે રહેલો હોય, પણ તે દ્રેકાણ કુંડલીમાં ગુરુ, શુક્ર કે બુધની રાશિમાં ન હોય તો સાથે કરડેલાને ગરડ બચાવે છે તેમ તે યોગનો નાશ થાય છે. (૭) પૂર્ણકલાવાળો ચંદ્રમા શુભ ગ્રહની કર્તારિવાળો હોય તો પણ રીષ્ટ યોગનો નાશ થાય છે. (૮) ચંદ્ર બળવાન હોય, સુદિ પક્ષમાં રાત્રે અને વદિ પક્ષમાં રાત્રે અને વદિ પક્ષમાં દિવસે જન્મ થયો હોય, અને આ ચંદ્રમાં જન્મકુંડળીમાં છઠે કે આઠમે આવતો હોય તો પણ રીષ્ટનો ભંગ થાય છે. (૯) સંપૂર્ણ કળાનો ચંદ્રમા તેને કેન્દ્રમાં રહેલો બળવાન ગુરુ દેખાતો હોય તો રીષ્ટનો ભંગ થાય છે. (૧૦) જન્મકુંડલીમાં શુભ ગ્રહની રાશિમાં ગુરુ ચંદ્ર શુક્ર અને બુધ બેઠા હોય અથવા એ ગ્રહો નવમાંસ કુંડલીમાં અથવા દ્રેકાકાણ કુંડલીમાં શુભ ગ્રહની રાશિ ના હોય તો રીષ્ટ યોગનો ભંગ થાય છે. (૧૧) જન્મકુંડલીમાં જે રાશિનો ચંદ્રમા હોય તે રાશિનો સ્વામી કેન્દ્રમાં શુભ ગ્રહોના સમાગમ કે દષ્ટિવાળો હોય

તો પણ રીષ્ટ યોગનો ભગ થાય છે (૧૨) તમારા વડવર્ગની કુડકી
 ઓમાં શુભ ગ્રહની રાશિમાં સર્વ પાપ ગ્રહો મેડા હોય તેમજ
 શુભ ગ્રહો પણ મેડા હોય, વળી આ પાપ ગ્રહોને શુભ ગ્રહો
 દેખાતા હોય તો પતિવ્રતા સ્ત્રી પાપનો નાશ કરે છે તેમ રીષ્ટનો
 ભગ થાય છે (૧૩) ૩-૬-૧૧ ભાવે રાહુ હોય અને તેને સર્વ
 શુભ ગ્રહો દેખાતા હોય તો રીષ્ટનો નાશ કરે છે (૧૪) તમામ ગ્રહો
 શીર્ષોદય રાશિમાં રહેના હોય તો રીષ્ટ યોગનો નાશ થાય છે (૧૫)
 શુભ ગ્રહની દષ્ટિવાળો જીવ પામેલા શુભ ગ્રહ લગ્નમાં હોય તો
 રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે (૧૬) જગદાન ચરમાને સર્વ ગ્રહો
 દેખાતા હોય તો રીષ્ટ યોગનો નાશ થાય છે (૧૭) ક્રાઈષ્ણ ગીતે
 રીષ્ટ યોગ થયો હોય અને ક્રાઈષ્ણ રીતે રીષ્ટભગયોગ થયો હોય તો
 રીષ્ટયોગ નાશ પામે છે, એમ સમજવું (૧૮) રીષ્ટ કરનાર ગ્રહો
 કરતાં રીષ્ટભગ કરનાર ગ્રહો વધારે જળવાન હોય તો જરૂર રીષ્ટભગ
 થાય (૧૯) રીષ્ટભગ કરનારા ગ્રહો કરતાં રીષ્ટ યોગ કરનારા ગ્રહો
 વધારે જળવાન હોય તો ઘણી પીડા કરશે અને મરણશરણુ જેવું
 કષ્ટ કરશે જો રીષ્ટભગ કરનારા ગ્રહો નિર્મળ અસ્ત કે પાપગ્રહોથી
 પીડાએના હશે તો રીષ્ટનો ભગ થશે નહિ

ભાવક્ર્મ

(ચમત્કાર ચિંતામણી)

આ ગ્રહક્ર્મ જોવાને માટે ચલિત કુંડલી મુખ્ય છે, જે ગ્રહ જે ભાવમાં રહેલો હોય તે ગ્રહ સારું અથવા ખરાબ દેવા પ્રકારનું ક્ર્મ ઉપજાવે છે તે માટે ગ્રહોનું ભાવક્ર્મ કલું છે. સૂર્યથી શ્રેષ્ઠ પર્યંત નવ ગ્રહોનું ૧૨ ભાવમાં રહેવાનું ક્ર્મ એટલે દરેક ગ્રહ ૧૨ પ્રકારના ભાવ ક્ર્મને ઉપજાવે છે તે રીતે એકસોઆઠ પ્રકારનું ભાવક્ર્મ નીચે મુજબ છે.

સૂર્યનું લગ્ન વગેરે ભાવમાં રહેવાથી થતું ક્ર્મ.

પહેલા ભાવમાં હોય તો તેનું શરીર ઉચ્ચ. સ્ત્રી અને વાર-સોથી દુઃખી, વાત અને પિત્તનો રોગી, અનેક સ્થાને ભટકનાર, અને દ્રવ્યની તંગીવાળો રહે છે, **બીજા** સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો ભાગ્ય-શાળી, વાહન, પશુ વગેરેથી સુખી, સન્માર્ગે દ્રવ્ય ખર્ચનાર, સ્ત્રીવર્ગથી કલેશ ભોગવનાર, અને સાહસકર્મ તથા બુદ્ધિ વગરનું કામ કરવાથી પાછો પડનાર થાય છે. ૨. **ત્રીજા** ભાવમાં સૂર્ય હોય તો મહાપ્રતાપી, કીર્તિ મેળવનાર, અનેક દેશમાં મુસાફરી કરનાર, ભાઈઓથી લડાઈ કરનાર તથા દુઃખી હુતારા જે દુશ્મનોને જીતનાર તથા રાજનો માનીતો થાય છે. ૩. **ચોથા** સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો ઉચ્ચ પદવી મેળવે છે. ભાઈઓનું સુખ ન હોય દેશાટન કરનાર અને શત્રુઓથી હાર પામનાર તથા અર્થાત્યિત્તવાળો થાય છે. ૪. **પાંચમા** સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો પ્રજાની સંતાપવાળો, તીવ્ર વ્યવહાર બુદ્ધિવાળો મંત્રવિદ્યા જાણનાર, વાંચનમાં પ્રીતિવાળો, દ્રવ્ય મેળવનાર થાય છે આજસુ અનેક રોગથી મૃત્યુ પામે છે. ૫. **છઠ્ઠા** સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો શત્રુઓનો નાશ મિત્ર અથવા રાજ પાસે જેસા ખર્ચનાર. મોસા-

જાપક્ષથી દુઃખી જાનવરથી હાનિ અને મુસાફરી વખતે શુદ્ધ વર્ણથી
 કષ્ટ અનુભવે છે. ૬ સાતમે ચર્ચ હોય તો સ્ત્રીનું કે પોતાનું શરીર
 નરમ રહે વેપારમાં થોડો લાભ અપાવે ઈર્ષાવાળો સ્વભાવ. ૭ આઠમે
 ક્રિયાક્ષંપટ ધૂત-દુઃખ ભોજનનાર ચોરથી અર્થમાં દીર્ઘસૂત્રસાથી દ્રવ્ય
 હાનિ પરદેસી સ્ત્રી સાથે રોહ નહિ કરનાર શ્રેષ્ઠ વસ્તુને સેવનાર,
 છુપા સ્થાનમાં રોગાદિથી પીડા રહે ૯ નવમે ચિંતા કરાવે, અચાતિ
 રાખે પોતાના સર્ગ અને લાઘવોથી મંતાપ, સત્કર્મ તપ અને કીર્તિને
 લાભ ભોજનનાર થાય છે. ૧૦ દશમે મહેનતનું ફળ ભોજવે મતાગે કષ્ટ
 કરે ૧૦ અગ્નીઆરમે અધિકારથી રાજદારથી થન સારી રીતે પેદા
 કરાવે. પ્રતાપથી યતુઓને જીતી શકે, યતુઓપર દાખ બેસે. લક્ષ્મી
 ભોજવે પ્રજાથી સાધારણ દુઃખી થાય ૧૧ આરમે આંખોમાં વિકાર
 કરે વાદવિવાદમાં પરાજય પામે રોગથી સરીરે દુઃખી થાય ભોજવેલી
 સ્થિતિ શુભાવે. પિતરાઈઓમાં કહેસ મુસાફરીમાં હાનિ અનુભવે. ૧૨

ચંદ્રનું બારે ભાવનું ફળ.

લક્ષમાં ચંદ્ર હોય અને તે મેષ, વૃષભ અથવા કર્કનો હોય તો ધનલાભ કરે સારી કીર્તિ, આનંદી સ્વભાવવાળો બનાવે તે સિવાયની રાશિનો ચંદ્ર હોય તો દરિદ્ર, મૂર્ખ, બહેરો અને અધમ બનાવે છે. ૧ ધન સ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો ધાન્ય લાભ, શરીરે સુખી સ્ત્રીઓથી વિલાસ, કુટુંબમાં પ્રીતિ અને અનેક સ્ત્રીઓને આકર્ષનાર દષ્ટિવાળો થાય છે, ૨ પરાક્રમ ભૂવનમાં ચંદ્ર હોય તો પરાક્રમથી દ્રવ્ય મેળવનાર સ્ત્રીઓથી વિલાસ કરવા છતાં તપસ્વી, પોતાના ભાઈઓ અને સહોદરથી સુખી ધર્મ કરવામાં ઉત્સાહી, દાન આપનાર થાય છે. ૩ સુખ સ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો ભાઈઓ અથવા મિત્રોની લાગવળથી રાજ્યમાં મોટો અધિકારી પુત્ર તથા સ્ત્રીઓથી સાફ સુખ મેળવે અને ઉત્તરાવસ્થામાં વધુ સુખ ભોગવે, ૪ સંતાન ભૂવનમાં ચંદ્ર હોય તો સંતતિથી સંતોષ નિર્મળ બુદ્ધિ જમીન અને રત્ન લાભ આપે છે. ચંદ્રમા ઉચ્ચનો હોય તો કોઈપણ વખતે દુઃખી થાય જ નહિ. જૂઠા ભાવમાં ચંદ્ર હોય તો સત્રૂઓ સાથે લડાઈમાં જીત મેળવનાર માતાની સેવા કરનાર અને સાહસ કર્મ કરનાર થાય છે. ૬ સાતમા ભાવે ચંદ્ર હોય તો વ્યાપારથી ધણી લક્ષ્મી મેળવે, રૂપવાળી સ્ત્રી મળે પારકાની સ્ત્રીઓમાં પ્રીતિ રાખનાર મીઠું ભોજન ખાનાર લોભી ચિત્ત અને દુર્બળ થાય છે તે ચંદ્રવદિ પક્ષનો હોય તો સત્રૂથી તીરસ્કાર ભોગવે છે. ૭ આઠમા સ્થાને ચંદ્ર હોય તો શરીર સુખાકારી સારી ન રહે. હલકો પદાર્થ ખાનાર થાય ધણી વૈદ્ય અને ડોક્ટરો પોતાને ત્યાં એકઠા થાય. પાણીથી ધણો ભય રહે અને કલેશયુક્ત જીવન ભોગવે. ૮ નવમા સ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો દાનેશ્વરી થાય બાહ્યભાગ, ચારણ, ભાટ વગેરે તેના ગુણગાન કરે પ્રથમભાવસ્થામાં ભાગ્યનો ઉદય થાય શરીરે સુખી રહે અને સારા સત્કર્મ કરનાર થાય. ૯ દશમા સ્થાનમાં ચંદ્ર ભાઈઓથી સુખી રાજાદિથી પોતાનું કલ્યાણ પામે. ધર્મકાર્યમાં પ્રીતિ રાખનાર નવી સ્ત્રીઓ અને વલવમાં બહુ પ્રીતિ ભોગવે. પ્રથમ

જન્મેલા ગર્ભને ધાતીયોગ કરે ૧૦ લાજ સ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો રાગની અધિકાર મેળવે, ૧૧ માન વધે, ૧૨ ચંદ્રોનો લાજ ભોજવે પોતાનો ધરો બેરીઓ સાથે દોસ્તી કરવામાં અર્ચાઈ જશે જે કામ કરે તેનું ફળ અવળું મળે, ૧૩ ગ્રામ વધુ થાય, ૧૪ આરમ્ભ સ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો આખા રામ હંમેશાં માનવિક કાર્યમાં ફળનું અર્ચા કાઢાશે અને મામાઓથી દુઃખી અને સ્ત્રી પર થોડો પ્રેમ રાખે

મંગળનું આરે લાવનું ફળ.

પહેલે ભાવે મંગળ હોય તો લોખંડ લાકડું અગ્નિ વગેરેથી જળ રહે મન હંમેશાં ચિંતાગુર રહે. સિંહની માફક પરાક્રમી—સ્ત્રીનું મરણ માથામાં અને આંખોમાં પીડા અને વધુ મહેનતે થોડો લાજ ભોજવે. ૧ ધનભૂવનમાં મંગળ હોય તો કુટુંબ, ધન વગેરે સુખ સારું ભોજવે નહિ, જેમકે વાદરા જેમ પોતાની ડોકમાં રહેલા રત્નના હારને ફેંકી દે છે તેમ ધનને ખર્ચે છે અને કુટુંબથી કલેશ ભોજવે છે. અને કોઈની શીખામણ માને નહિ. ૨ ત્રીજા ભાવમાં મંગળ હોય તો તે પરાક્રમી થાય છે અને પોતાના બાહુજળથી લક્ષ્મી મેળવે છે. તૃતીયા, વિનોદી અને બાર્ધઓથી પરિતાપ ભોજવનાર થાય છે ૩ ચોથા સ્થાનમાં મંગળ હોય તો સારા મહેના ફળને મળવા અવરોધ કરે છ મિત્રથી દુઃખ અનુભવે છે. ગળથી મહેરબાની પૂર્વક જમીન પર વગેરે સુખ મેળવનાર થાય, ૪ પાંચમાં સ્થાનમાં મંગળ હોય તો પાચનશક્તિનું જોર વધારે બાઈબાઈથી દુઃખી અથવા બાઈબાઈનો નાશ કરે દુઃખમાં પણ જબીરતા રાખે દુધના ઉત્તરાતી માફક વારંવાર અત.કરણમાં ખેદ હિપજે. ૫ છઠ્ઠા સ્થાનમાં મંગળ હોય તો સ્ત્રીઓ મુદ્દમાં સામા ટકી શકતા નથી મુદ્દમાં પોતે જળ મેળવી શકે છે બુદ્ધિથી ધન ધણું મેળવે પણ ખરચી નાખશે અને ફરીથી ધન ન મળે. સુખી થાય અને તેના મામે તેના જેવી બુદ્ધિવાળો થાય નહિ. ૬ સાતમાં સ્થાનમાં મંગળ હોય તો વેશ્ય સ્ત્રીસાથે પ્રીતિ કરવાથી પણ શાંતિ પામે નહિ. પરદેશ જવાથી વેપાર કરવાથી પણ તુષિ થાય

નહિં. હરિશ્ચંદ્રમાં શત્રુઓ કાવી જાય ત્રીનું મરણ થાય ૭, આઠમઠ
સ્થાનમાં મંગળ હોય તો શુભ ગ્રહોનું ફળ મળતું નથી સારી રીતે
સત્કાર કરેલો મિત્ર પણ ઉંધી સલાહ આપે, મનમાં શત્રુતા રાખે.
કરેલી મહેનતનું ફળ મળે નહિં અનેક દુઃખ મોગવે છે. ૮.
નવમા સ્થાનમાં મંગળ હોય તો બહુ બુદ્ધિશાળી ભાગ્યવાન અને
કીર્તિવાન થાય. પોતાના સાળાનો અથવા ભાઈનો નાશ કરે અથવા
તેથી સુખ મેળવે નહિં પરાક્રમ થોડું અને મહેનતના પ્રમાણમાં લાભ
ન મેળવે. ૯ દશમા સ્થાનમાં મંગળ હોય તો ઘણાં જ માંગલિક
કામ થાય વિવેક વગેરે સારા ગુણોથી માણસોમાં સારો યશ મેળવે
પરાક્રમી થાય. ગરીબ છતાં પણ હતાશ ન થાય અને સિંહની માફક
પરાક્રમ કરે ૧૦ લાભ સ્થાનમાં મંગળ હોય તો છોકરાઓને દુઃખ
દેનાર અને દુશ્મનને દુઃખી કરનાર પોતાના પ્રતાપથી પોતે કીર્તિ
મેળવે. જનવર વાહન વગેરેના વેપારથી ધન મેળવે અને પોતાના
અવગુણોથી ધન નાશ પામે. ૧૧.

આરમા સ્થાનમાં મંગળ હોય તો લોખંડથી વાયલ થવાનો
જરૂર ભય રહે પૈસાનો નાશ કરે ખોટો આરોપ આવે. શત્રુથી બીક
રાખે અને બીજાઓથી કળ્યા થાય પારકી બુદ્ધિએ ચાલવાથી બહુ
વખત દુઃખ વેઠવું પડે. ૧૨.

બુધનું આરે ભાવનું ફળ.

ભ્રમમાં બુધ હોય તો દરેક ખરાબ ફળનો નાશ કરે બુદ્ધિ બહુ
વધારે સલાઓમાં વાદવિવાદ કરવામાં હોશિયાર થાય, સુંદર સોના
જેવી કાંતિવાળો થાય વૈદ અથવા ચિકિત્સક થાય, ૧ ધનભુવનમાં
બુધ હોય તો બુદ્ધિવાળા અને પરાક્રમી. કેળવણી માટે બોધ આપનાર
અને પડિતોની સભામાં વ્યાસ માફક સભાજીત અને કલ્પવૃક્ષના જેવો
ઉદાર અને ભમરાની માફક સ્વસ્ત્રીમાં આસક્તિ રાખનાર થાય. ૨.
ત્રીજા ભાવમાં બોધવામાંથી મિત્રતા બાંધનાર થાય. વેપારથી દ્રવ્ય લાભ
સારો સ્વભાવ અને પોતાની બુદ્ધિથી દરેકને વશ કરનાર થાય વિષય

મુખનો ભોક્તા થાય અને પગિણામે સાધુ થાય. મોડી વાણીથી
 મ્વજનોમાં નિરતર આસક્ત રહે ૩ ચોથા સ્થાનમાં શુધ્ધ હોવાથી
 આરા મિત્રો મેળવે રાજ્યાધિકારમાં માન મેળવે પોતે કોઈ સારો
 વેખક થાય અથવા તેનું જોતવું ધણું લોકોને લખવા યોગ્ય હોય અને
 વડિલોના દ્રવ્યની ઈચ્છા રાખે ૪, પાંચમા સ્થાનમાં શુધ્ધ હોય તો
 પોતાની પહેલી વયમાં પ્રભને માટે પરિતાપ લક્ષ્મી મેળવવામાં તુલિ
 શાળી અને કપટવાળો સ્વભાવ હોવાથી તેના વિચાર કોઈ ભણી
 ચક્રો નહિ ૫, છઠ્ઠા સ્થાનમાં માણસો સાથે લડાઈઓ કરાવે
 મનુષ્યોનો નાશ કરે ઈશ્વર સબધી ચાનવાગાઓને બોધ આપનાર
 ગતરોમ અને શુભકામને માટે દ્રવ્યને બહુ ખર્ચનાર થાય છે ૬
 સાતમા સ્થાનમાં શુધ્ધ હોય તો મુંઢર રૂપવાળી સ્ત્રી મળે થોડા સુખવાળો
 આસાર પણ આનંદાવક થાય તે શુધ્ધનો અસ્ત ન થયો હોય તો
 સુવર્ણસમાન ક્રાંતિવાળો થાય અને તેની સપતિ અતુલ હોય છે ૭
 આઠમા સ્થાનમાં શુધ્ધ હોય તો લાંબુ આયુષ્ય કરી દેહ વિદેશમાં
 ક્રીડિત દેવાવરો વેપારથી અથવા રાજ્ય વગેરેથી દ્રવ્ય મેળવનાર થાય
 મીતિપૂર્વક ઓછો સાથે મોજવિલાસ કરનાર અને સારી શુદ્ધિવાળો
 થાય ૮ નવમા સ્થાનમાં શુધ્ધ હોય તો ધાર્મિક કામમાં શુદ્ધિવાસો
 યથાદિક સતકર્મ કરનાર ગમા વગેરે પવિત્ર નદી તીર્થ વગેરેનો સેવનાર
 અને પોતાના પ્રતાપથી કુળમાં સુખ જેમ પ્રકાશીત રહે, રાજ્યથી પણ
 વધુ પ્રતાપી થાય અને દુષ્ટજનોને દડ દેનાર થાય ૯ દશમા સ્થાનમાં
 શુધ્ધ હોય તો જરૂર પુરતું જોલનાર અને કૃપા દાખવનારમાં ઉદાર
 ગળનો પૂજ્ય અને નીતિ દડ અને અધિકારથી પોતાની મીલકત
 વધારે છે ૧૦ દાસ્ય સ્થાનમાં શુધ્ધ હોય તો સારો લાભ અપાવે
 ચરીગની સુદરતા રહે કન્યા પ્રભ અને કન્યાને ત્યાં સતત વધુ રહે,
 અને તેમને અર્થે માર્ગલિક કાર્યો અને ખર્ચ કરે અને બાહ્યજોને
 ટાનાદિકથી તુબ્ત કરી આર્થ વાંદ મેળવે. ૧૧

બારમાસ્થાનમાં શુધ્ધ હોય તો વારવાર બાહ્યજોનો આશીર્વાદ

મેળવે યુદ્ધમાં શત્રુઓ સાથે જીત મેળવી શકે. પોતાનું દ્રવ્ય દુર્જનોને હાથ નય છે.

ગુરુનું ખારે ભાવનું ફળ

લગ્નસ્થાનમાં ગુરુ હોય તો પોતાના ગુણોથી મોટાઈભોગવે છે. હોંશીઆર સુખી સુંદર ક્રાંતિવાળો અને અશક્ત દેહને ધારણ કરે પોતાના સત્કર્મથી પારલૌકિક સાધન મેળવનાર અને કરકસરથી પોતાનું દ્રવ્ય વાપરનાર થાય છે. ૧ ધન સ્થાનમાં ગુરુ હોય તો કવિતાઓ રચવામાં બુદ્ધિમાન અને ન્યાયયુક્ત વિચારવાળો સુખ રોગની વ્યથાવાળો થોડો પરાક્રમી ધણા કષ્ટથી દ્રવ્ય મેળવનાર અને મેળવેલ દ્રવ્ય ધણા યતનથી પણ રાખી શકશે નહિં. ૨ ત્રીજા સ્થાનમાં ગુરુ હોય તો ભાઈઓનું સુખ સાફ મેળવે. હલકો રોગ સ્વાર્થબુદ્ધિવાળો અને કૃતદ્વી થાય મિત્રો સાથે સ્વાર્થસિદ્ધિ કરવા હોસ્તી રાખનાર થાય, ભાગ્યોદયને સમયે પણ દ્રવ્ય મેળવી શકે નહિં. ૩ ચોથા સ્થાનમાં ગુરુ હોય તો પોતાને ઘેર ધણા થોડાઓ વગેરે વાહનથી ભુવન ગાળતું રહે. પાત્મણોનો સત્કાર કરનાર હોય એટલે તેને ઘરે વેદવાણી બોલાતી હોય શત્રુઓ વૈરનો ત્યાગ કરી સેવા કરવામાં જોડાય. અને અંતઃકરણ અશાંત રહેશે. ૪ પાંચમા સ્થાનમાં ગુરુ હોવાથી વિલાસમાં બુદ્ધિવાળો બોલવામાં અપળ તર્કશાસ્ત્ર જાણનાર અને એક મોટો લેખક થાય કાર્યસિદ્ધિ માટે વારંવાર વિઘ્નોથી હતાશ થાય. જરૂર પૂરતુંજ દ્રવ્ય શીલકમાં રહે. ૫ છઠ્ઠા ભાવમાં ગુરુ રહેવાથી રોગી છતાં શત્રુઓનો નાશ કરે. રણમાં ધીર પુરૂષોને પણ જીતનાર ગાય ભેંસ વગેરે જાનવરથી સુખી મોસાળપક્ષથી દુઃખી અને માતાને અંગે રોગ કરે. ૬ સાતમા ભાવમાં ગુરુ હોવાથી બુદ્ધિશાળી ધણા અશ્વર્થવાળો સ્ત્રીઓથી પ્રીતિ નહિ રાખનાર. બલીષ્ટ અને પોતાના કુલના જનોથી વધુ બળવાન કામદેવ માફક ક્રાંતિવાળો અને સદ્ગુણોથી ભૂષિત થાય છે. ૭ આઠમા સ્થાનમાં ગુરુ હોય તો પિતાના ઘરમાં વધુ સમય નહિ રહેનાર દેહ પણ અનિશ્ચિત જોવા રહે. રોગયુક્ત શરીર રહે અને

ઉત્તમ વિચારશ્રેણી હોવા કાનુ મરણ પછી વૈકુંઠ મેળવનાર થાય છે
 ૮ નવમા સ્થાનમાં ગુરુ હોય તો તેનું ધન ચોખ્ખું હોય છે રાખને
 ઘસો વહાલો પાલનપોષણ પ્રીતિ રાખનાર વિનવવાળા બહુઓવાળો અને
 આજસુ ધર્મથી વિમુખ ■ દશમા અધ્યાનમાં ગુરુ ગ્રહેવાથી ધન સભા
 અને ચિત્રશાળા વગેરે સમૃદ્ધિવાળા ધગવાળો વડિને ની કીર્તિ દીપવનાર
 પોતાની પ્રજાથી અસંતોષ ક્ષારપદાર્થપુક્ત અનાજમા રૂચિ રાખનાર
 અને પકવનાર થાય છે ૧૦ બાસ સ્થાનમાં ગુરુ હોય તો સોનું ચાંદી
 વગેરે ઉત્તમ સમૃદ્ધિ મેળવનાર શુદ્ધિમાન ગણાય વડિને સુખી રાખનાર
 પાત્ર પુત્રવાળો અને પરોપકારી કે વૈભવી નહિ થતાં લોભી પ્રકૃતિવાળો
 થાય છે ૧૧ બારમા સ્થાનમાં શુભ હોય તો શ્રેષ્ઠ ખર્ચ કરી કંઈ
 કાર્ય કરે તો પણ યત્ન મેળવે નહિ બીજાઓને નુકસાન કરનાર
 શુદ્ધિહીન અને ખોટા ખર્ચ કરનાર થાય છે

શુક્રેનુ બારે ભાવનુ રૂળ.

સગ્નમા શુક્ર હોય તો શરીર દેખાવાકું હોય અન્નનેનો સમાગમ
 કરનાર અને સુદર સ્ત્રીઓ સાથે વિલાસ ભોગવનાર અને સુખી જીવન
 બાળનાર થાય ■ ૧ વન જીવનમાં શુક્ર આવેન હોય તો સુદર ભાષા
 બોલનાર શુદ્ધિશાળી ગુણકૃતિ સુદર સારા વસ્ત્રોને પહેરનાર કુટુંબમાં
 પ્રસિદ્ધ અને વિદાસી થાય છે ત્રીજા ભાષે શુક્ર હોય તો સ્ત્રીઓમાં
 પ્રીતી નહિ રાખનાર ભાઈઓવાળો પુત્રનું સુખ હોવા છતાં પણ
 પોતાને તે માટે કુખી માનનાર દાન અને સત્રામ માટે ઉત્તમ ચિત્તિ
 હોય તો પણ તેથી વિમુખ રહે છે ૩ ચોથા સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો
 મણા પુરુષોને તે માનીતો બીજા પુત્ર શરીરવળાઓથી વધારે સુખી
 અનેક બહીષે મેળવનાર માતાનું પાલનપોષણ કરનાર થાય છે ૪
 સત્તાન જીવનમાં શુક્ર હોય તે તે જીતી પ્રજાએ કુખી રહે છે
 કાર્ય મિદ્ધ થાય તેવા પ્રસંગો કરે પણ હતાશ અને મત્ત મિષ્ટાન્ન ભોખતા
 અને સુખ માટે અહીસ રહે કવિતા વગેરેમાં ચક્રિતહીન વિગ્રાભ્યાસમાં
 બલકલો સ્વભાવ રહે ૫ છઠ્ઠા ભાવમાં શુક્ર હોય તો ધણા

શત્રુઓનાજો અને ખર્ચાળ મેળવેલ સુખનો નાશ કરે. દુર્જનોની સોખત અને તેથી દુઃખી રહે વડિલના સુખ વગરનો થાય છે ૬. સાતમા ભાવમાં શુક્ર હોય તો ક્રમરમાં હંમેશાં પીડા ભોગવે. રત્ન જેવા પુત્રોનો પિતા. અત્યંત ક્રીડા કરનાર વિદેશ નિવાસી અને દરેકને મોહ કરનાર આચરણવાળો થાય છે. ૭ આઠમા સ્થાને હલકાં વચન બોલનાર લાંબો વખત સુખપૂર્વક જીવનાર દુઃખી થઈ પરિણામે સુખી થનાર અને કરજમાં પોતાની કમાણીને હોમનાર થાય છે. ૮ નવમા સ્થાનમાં શુક્ર આવવાથી પોતાના જનોમાં ધીરધાર કરે. અને ઘણા લોકો તેના કરજમાં દબાએલા રહે. ધાર્મિક પુરૂષોની ગણનામાં ગણાય. ભાઈઓ અને શારિરિક સુખ સાઈ' મેળવે. ૯ દશમા સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો બહેમી સ્વભાવ, વંશના ખીજને રોકનાર, આડંબર અને ધ્રુવ વૃત્તિ વગેરે દ્વારા અમુક દ્રવ્ય મેળવે છે. ૧૦ લાલ સ્થાનમાં અનેક જનોને લાભ આપનાર સ્વરૂપવાન સારો સ્વભાવ સુશોભિત કીર્તિ અને સત્યમાં નિષ્ઠા રાખનાર અને સર્વ ગુણથી વિભૂષિત થાય અશ્વર્ય ભાગ્ય વગેરેનું પ્રમાણ સાઈ' ગણાય છે. ૧૧ બારમાં સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો ક્રાઈ ક્રાઈ સમયે દ્રવ્ય સંબંધી લાભ મેળવવાના પ્રસંગો સારા આવે. પિત્તપ્રકોપથી પીડા નહિ ભોગવનાર, સત્કર્મોથી સુખ મેળવે ગુણો અને કીર્તિનો નાશ કરે મિત્રોથી વૈર અને પુરૂષોથી અણગમો ઉપજાવે છે.

શનિનું બારે ભાવનું ફળ.

લગ્નમાં શનિ હોય તો તૃષ્ણાઓવાળો ધનવાન, અંગમાં ખોડ ખાપણ દુટ્ટી નજરવાળો અને શત્રુઓને જીતનાર ગર્વવાળો અને દુઃખભોક્તા થાય છે ૧ ધનભુવનમાં શનિ હોય તો સુખને માટે લાલસુ કુટુંબથી હીન, પરદેશમાં જવાથી સર્વ વસ્તુ અને સુખ ભોગવનાર વિનાકારણ મિત્રો સાથે કટુ વચન બોલનાર અનેક ધાતુઓનો ઉપભોક્તા થાય છે. ૨ ત્રીજા ભાવમાં શનિ હોય તો તે

ભાઈઓ વગેરે કુટુંબીઓથી અર્થાતિ ભોગવે ઔશ્વર્ધનાદિ પ્રાપ્તિ નહિ મેળવે અને ધણા વિદ્યોથી પરાભવ પામે શુક્તિપૂર્વક બોલનાર આશાવાળો અને ધણી રીતે માન આપવામાં આગ્યુ હોય તો પણ કહુ વચન બોલે છે. ૩ ચોથા ભુવનમાં રાત્રિ હોય તો પિતાનું મેળવેલ દ્રવ્ય નાશ પામે છે ભાઈઓમાં માન રહેતું નથી ઘર-વાહન વગેરે સુખ સ્થાનનો લાભ કરે પિતાને કષ્ટ કરે વાયુના રોગી થાય છે ૪ પાસમાં ભાવમાં રાત્રિ આવેલ હોય તો તે સંતાનથી કુખી થાય સંપત્તિનો નાશ થાય નકારી શુદ્ધિવાળો દેવતાઓ, શાસ્ત્ર, પુરાણ-વેદ વગેરેમાં પ્રોત્તી નહિ રાખનાર મિત્રોથી કપેસ કરનાર અને શુભ ચિંતા ભોગવે છે ૫ છઠ્ઠા ભાવમાં રાત્રિ હોય તો સ્ત્રીથી ભય રાખ અને ચોરથી નુકસાન યુદ્ધમાં શ્રેષ્ઠ, ભેસ, ગાય વગેરે જનવસ્ત્રથી સુખી રહે મામાનો નાશ કરે અને સાદસ કરનાર થાય છે ૬ સાતમાં ભાવમાં રાત્રિ હોય તો સુદગ્ધી, મિત્ર અને ન્યાયપૂર્વક પેદા કરેલા ધનનું સંપૂર્ણ સુખ ધણો સમય સુધી ભોગવનાર થાય નહિ સ્ત્રી અને પુરુષ અને રોગી રહ છે ઉત્સાહ રહિત વિવેક અને પ્રરાકમ-હીન મનુષ્ય થાય છે ૭ આઠમાં ભાવમાં રાત્રિ હોય તો ઉપાધી-ઓથી ધેરાએલો સારા પુત્રોનો વિયોગી ધનનો નાશ કરે અને રોગા દિધી કુખ પામે છે, અન કોષ્ઠથી હેતરાતો નથી ૮ નવમાં ભુવનમાં રાત્રિ હોય તો વિષયથી પ્રીતિરાહત શુદ્ધિવાળો સારા સ્વભાવનો ચોગ્ય શાસ્ત્રોને સંખ્યાનાર રાજસ ગુણ્ય મિત્ર વર્ગથી વારવાર કુખી બધાને સુખી કરનાર અને પોતાના ઉત્તમ નિચાર તેમજ આચાર હોય અથવા સન્માસ ગ્રંથ કરનાર થાય છે ૯ દશમાં ભુવનમાં રાત્રિ હોય તો માતાનું સુખ ભોગવે નહિ અને પિતા પણ બાલ્ય-વસ્થામાં જ નાશ થાય પિતાનું દ્રવ્ય જમીન વગેરે નાશ પામે અને ચિંતાતુર જીવન છે, ૧૦ અગ્નીઆરમે ભાવે રાત્રિ હોય તે આયુ, ધન અને મનને સ્થિર કરે, રોગાદિથી નાશ પામે અને પ્રજા વધુ જીવે નહિ ૧૧ અધિક શુદ્ધિવાળી થાય છે. ૧૨ આરમાં ભાવમાં

શનિ હોય તો ચરવીરતાથીરહિત અને લગ્નવાળો, મંદ દષ્ટિ અને વિદેશમાં આનંદયુક્ત રહેનાર થાય ધરમાં અશાંત જીવન ભોગવે છે. લગ્નનો પતિ ખારમો હોય અને શનિ પણ ૧૨ મે હોય તો શત્રુઓનો નાશ કરે છે, યત્ન ફળ ભોગવનાર થાય છે. ૧૨.

રાહુનું ખારે ભાવનું ફળ.

લગ્ન સ્થાનમાં રાહુ આવે તો પોતાનું બોલેલું નહિં પાળનાર શત્રુઓનો નાશ કરનાર, ખીજની મદદથી પોતાનું અને ખીજનું કાર્ય સિદ્ધ કરનાર ઘણી સ્ત્રીઓ હોવા છતાં વિપદમાં લંપટ થાય છે. ૧. **ખીજ** ભૂવનમાં રાહુ હોવાથી કુટુંબનો નાશ, નિર્ભય, ધનવાન, જીકું બોલનાર, શસ્ત્રથી લય, દુષ્ટોને આધીન અને ભાઈઓનો નાશ થાય છે. ૨. **ત્રીજ** ભૂવનમાં રાહુ હોય તો પોતાના આહુ બળથી પરાક્રમી થાય હાથી અને સિંહની માફક બળવાન દરેક જનો તેની મિત્રતા ઈચ્છે. આનંદી સ્વભાવ, ભાગ્યોદય અને મહેનતનું ફળ પરિશ્રમથી પણ મળે નહિં. ૩. **ચોથા** ભૂવનમાં આવેલ રાહુ માતાને અંગે રોગ કરે છે. મન સંતાપથી ઘેરાયેલું રહે છે, અશાંત ચિત્ત રહે. જો રાહુ મેષ, વૃષ, કન્યા, અથવા કર્ક મિથુન રાશિનો હોય તો સાંઝે ફળ આપે છે અને તે મનુષ્ય રાજ જેવા વૈભવ ભોગવે છે. ૪ **પાંચમાં** ભૂવનમાં રાહુ હોય તો પ્રજનનું સુખ સાંઝે જો સુખ માટે ચિંતા દુઃખી ચિત્તવાળો વાયુના રોગથી મંદાગ્નિવાળો અને થોડું ખાનાર થાય છે અને સદાએ પ્રયત્ન શીલ રહેવાથી લાલ મેળવે છે. ૫. **છઠ્ઠા** સ્થાનમાં રાહુ હોય તો શત્રુઓના સમુદાયને છતી શકે છે ધનવાન, બળવાન અને બુદ્ધિમાન થાય છે મન સ્થિર હોય અને વીર્યવાન બને છે અને સર્વથી શ્રેષ્ઠ થાય છે. ૬. **સાતમાં** સ્થાનમાં રાહુ હોવાથી, પાત્રમાં રહેલ અગ્નિની માફક ચિંતા યુક્ત રહે છે વાતપિત્ત લોકાપવાદથી અશાંત રહે છે. ૭ **આઠમાં** સ્થાનમાં રહેલ રાહુ પરિશ્રમ જેટલું ફળ આપે નહિં. પિતાનો વારસો મેળવે નહિં. ઘણાં માણસોથી વૈર કરાવે રાજ અને

કાઘા માણુમેાથી સુન્મન પામે, પોતાના સ્વજનો તેની નિંદા
છે. ભાગ્યનો ઉદય એકવાર થાય હાનિ અનેકવાર થાય ૮. નવમ
સ્થાનમાં રાહુ હોય તો તે મનુષ્ય શુદ્ધિશાળી, પોતાના સદ્ગુણોથી પૂર્ણ
દયાળુ દેવ અને તીર્થમાં પ્રમત્ર ચિત્ત રાખનાર સભાને રંજન ક
નાર અને પોતાના કુટુંબ ભાઈઓ વગેરેનું પાલન કરનાર થાય છે

દશમાં સ્થાનમાં રાહુ હોય તો ખર્ચ કરવામાં મદોન્મત થયે
નકારી કામ કરનાર અને માણસોથી દુઃખી સુખથી નિદ્રા નહિ
કરનાર મ્લેચ્છોના સસર્ગથી અભિમાનના અવશુષ્કવાદો અને ઉત્ત
રીઓને ભોગવનાર થાય છે. ૧૦ અગ્નીઆરમા ભાવમાં રાહુ હો
તો મ્લેચ્છથી પેસાનો લાભ મેળવનાર અભિમાની નોકરવર્ગથી સુખ
પરદેશમાં નહિ જનાર ધૂર્તજનોની મંત્રી કરનાર બીજાનું દ્વેષ લેવામ
ઈચ્છા કરનાર અને પુત્રાદિકનું સુખ ભોગવે છે. ૧૧ આરમા ભાવમ
રાહુ હોય તો કુક્ષિમાં રજા વગેરે રોગથી બચા ભોગવે બુદ્ધ્યાઓથી
મંત્રી કરે સન્નજનોની સત્તા સેવે શ્રીતચિત્ત અને પ્રિય, કામસિદ્ધ
કરનાર થાય છે

કેતુનું બારે ભાવનું ફળ.

પહેલાં સ્થાનમાં કેતુ હોય તો ભાઈઓને દુઃખ આપનાર
ફળનોથી બચ બ્યાકુલતા સ્ત્રીની ચિંતા હમેશાં મજરાત શરીરમાં
અનેક પ્રકારની વાયુની પીડા વગેરે ફળ થાય છે. ૧ ધન સ્થાનમાં
કેતુ હોય તો સુખરોગ ધન સજ થી હકીકત માટે નહિ મજરાનાર
રાજ્યથી પણ નિહર અનાજનો નાશ કરનાર સમા અને કુટુંબથી
વિરોધ સત્કાર પૂર્વક વચન નહિ બોલનાર થાય ૨ પણ મેષ મિથુન
કે કન્યારાસિમાં કેતુ હોય તો અત્યંત સુખી થાય છે. ૨ ત્રીજા ભૂવનમાં
કેતુ હોય તો વિવાદ કરવામાં મતિ દોરે ધન, ઔશ્ધર્થ અને તેજ આપે
મિત્રોથી ફળ હાનિ કરે હાથમાં રોગ બચ ચિંતા અને ઉદ્વેગયુક્ત
સ્વભાવ હોય છે ૩ ચોથા સ્થાનમાં કેતુ હોય તો મિત્રવર્ગ માતાપક્ષ

અને પિતાધન સંબંધીમાં મુખ ન ભોગવે. પોતાને ઘેર લાગે વખત નહિ રહે ઘરમાં પણ ઉદ્વેગયુક્ત ચિત્તથી રહેશે. ૪. પાંચમા સંતાન ભુવનમાં કેતુ આવેલ હોય તો વાયુરોગથી દુઃખી થોડી પ્રજાવાળો શરવીર હોવા છતાં દાસપણું કરે. ભાઈઓને હથિઆરથી પીડા કરે છે. ૫. છઠ્ઠા સ્થાનમાં કેતુ હોય તો માનપ્રતિષ્ઠા વગરનો શત્રુઓનો નાશ ગાય ભેંસ વગેરે જનનવરોથી સુખી હલકાં મનવાળો અને આરોગ્ય શરીરવાળો થાય છે ૬ સાતમા સ્થાનમાં કેતુ હોય તો પ્રવાસની ચિંતા પાણીથી ધાતી. ધનને માટે નુકશાની સ્ત્રી આદિને પીડા મનમાં અશાંતિ ખર્ચાળ થાય છે આ કેતુ વૃશ્ચિક રાશિનો હોય તો સદા શ્રેષ્ઠ ફળને ઉપજાવે છે. ૭ આઠમા સ્થાનમાં કેતુ હોય તો હર્ષ વગેરે રોગોથી પીડા ગુદરોગ વાહનથી ભય ધનનું રોકાણ થાય છે. આ કેતુ વૃશ્ચિક કન્યા મિથુન મેષ અથવા વૃષભ રાશિનો હોય તો દ્રવ્ય આપે છે. ૮. નવમા સ્થાનમાં કેતુ હોય તો કલેશોનો નાશ કરે પ્રજા માટે રાહ જોવારે મ્લેચ્છજનોથી ભાગ્યનો ઉદય અશ્વર્થવૃદ્ધિ ભાઈઓને પીડા હાથમાં રોગ આનંદી સ્વભાવ તપ અને દાન કરવામાં ખુદ્ધિ રહેશે. ૯ દસમા સ્થાનમાં કેતુ રહેવાથી કુરૂપ દુઃખી વાહનથી કષ્ટ વગેરે ફળ આપે છે આ કેતુ વૃષભ, મેષ, વૃશ્ચિક અને કન્યારાશિમાં હોય તો શત્રુઓનો નાશ કરે છે. ૧૦ લાલ સ્થાનમાં કેતુ આવવાથી દરેક પ્રકારના લાલ મળે છે. ભાગ્યવાન મનુષ્ય થાય છે સ્વરૂપવાળો ઉત્તમ શણગાર ધારણ કરનાર અને તેજસ્વી હોય છે તેની પ્રજા નિરંતર ભયથી વ્યથા પામે છે. ૧૧ વ્યય સ્થાનમાં કેતુ હોય તો સમૃદ્ધિથી રાજ્ય સમાન બનાવે છે. સત્કાર્યમાં ખર્ચ કરનાર થાય, પોતા શત્રુઓને રણમાં છોડનાર ગુપ્તભાગમાં અથવા નેત્રમાં રોગોપદ્રવ અને મોસાળ પક્ષથી દુઃખી થાય છે.

સૂચના—આ ચલિત કુંડલીનું ફળ સાધારણ ફળ ગણાય છે. વધુ સૂક્ષ્મફળ માટે ગ્રહની દષ્ટિ યુતિ મૈત્રી વગેરેને અધારે ઝોછા વધતા પ્રમાણમાં ફળ મળે છે. એક ગ્રહ સાફ ફળ સૂચવતો હોય અને

બીજો અહ ખરાબ ફળ મૂચરતો હોય તો તે માટે શુ સમજવું ? એ
ચક્ર ઉપરિચિત યાચજ તેવે સમયે નવે ગ્રહના ફળ તપાસવા અને
જે સારા ફળને ઉપજાવનાર ગ્રહો અને ખરાબ ફળને ઉપજાવનાર
ગ્રહોમાં વધુ મત હોય તે ફળ સમજવું

વધુ ખુલાસો—એક ભાવમાં એક કરતાં વધારે ગ્રહો ભેગ
હોય તો આ ફળમાં ફેરફાર થાય છે ચક્રીત કુંડલીમાં ગ્રહ સાઈ ફળ
આપતો હોય અને નવમાસ કુંડલીમાં સાઈ ફળ આપતો ન હોય તો
ચક્રીતકુંડલીનું સાઈ ફળ મટાડીને નડાઈ ફળ આપે છે તેમજ જે ગ્રહ
ચક્રીતકુંડલીમાં નડાઈ ફળ આપતો હોય તે ગ્રહ નવમાસ કુંડલીમાં
સાઈ ફળ આપતો હોય તો નડાઈ ફળ મટાડી સાઈ ફળ આપે છે
તેમજ જ જે યોગો દર્શાવનામાં આવે તે તે યોગમતિ કાર્ષપણ યોગ
કુંડલીપરથી જે ગ્રહને આધારે થતો હોય તો તે ગ્રહનું તે યોગ પ્રમાણે
ફળ મળે છે, જાવિવિચાર મુજબ પણ જે ગ્રહનું જેવું ફળ તેમાં લખ્યું
હોય તે પ્રમાણે ફળ મળે છે એટલે ફળાદેશ જોવું તે એક મોટી
શુદ્ધિ ત્રિમારવાનું રીત જની બાજુ જેવું છે માટે સધળા યોગોનો
વિચાર કરી સ્પષ્ટીકરણ કરવું આ માટે ખુશુખરમાં કેટલાક નિયમો
નીચે મુજબ છે (૧) કાર્ષ ગ્રહ ખરાબ ફળ આપે તેમ હોય પણ તે
સાથે શુભગ્રહો બેડા હોય અથવા તે શુભગ્રહને શુભગ્રહો દેખતા હોય
તો નડાઈ ફળ અર્થ આપે તેમજ પાપગ્રહો ભેગા બેડા હોય અગર
પાપગ્રહો દેખતા હોય તો બમણું નડાઈ ફળ આપે (૨) કાર્ષ ગ્રહનું
સાઈ ફળ નીકળે પણ તે ગ્રહ સાથે બીજા પાપગ્રહો બેડેલા હોય
અગર તેને પાપગ્રહો દેખતા હોય તો અર્થ સાઈ ફળ આપે તેમજ
કાર્ષ શુભગ્રહ ભેગા બેડા હોય અથવા શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો બમણું
સાઈ ફળ આપે (૩) અગત અગર સધિમાં રહેલો ગ્રહ બીલકુન
સાઈ અથવા નડાઈ ફળ આપી શકતો નથી (૪) કાર્ષ ગ્રહ રાજયોગ
કર્યો હોય અથવા સાઈ સંચલ્ય હોય પણ તેની સાથે છઠ્ઠા આઠમા કે
બારમા ભાવનો સ્વામી બેઠેલો હોય તો તે રાજ્યયોગ અથવા સાગ

ફળનો ઘટાડો કરે છે પછી તે શુભગ્રહ હોય કે પાપગ્રહ હોય તે જોવું નહિ. (૫) કોઈ ગ્રહે અમુક ભાવનું ફળ સારું આપેલ છે પણ તે ભાવનો સ્વામી છૂટે આઠમે કે બારમે હોય અગર અસ્તનો કે નીચનો કે નિર્બળ હોય તો તે સારું ફળ ખંડિત થાય છે. તેમજ કોઈ ગ્રહે અમુક ભાવનું ફળ નડાઈ આપેલ હોય પણ તે ભાવનો સ્વામી કેન્દ્રમાં હોય કે ત્રિકાલુમાં બળવાન હોય તો નડાઈ ફળ ખંડિત કરે છે તેમજ કોઈ ગ્રહે જે ભાવમાં ખેસી સારું ફળ આપેલ હોય અને તે ભાવનો સ્વામી કેન્દ્રમાં કે ત્રિકાલુમાં ખેડેલો હોય તો અથવા બળવાન હોય તો તે ફળમાં વધારો કરે છે. (૬) દરેક ભાવમાં ખેડેલા દરેક ગ્રહનું જે ફળ કહેલું છે તે ફળ તે ગ્રહની મહાદશા અંતર્દશામાં જાણવું પણ તે ગ્રહનો જે ઘણો બળવાન રાજયોગ કર્યો હોય તો તે ફળ હંમેશાં આપે છે. ઇતિ ભાવ ફળ.

ગ્રહોની દ્રષ્ટિ બાબતનું ફળ.

ગ્રહોની દષ્ટિ સ્પષ્ટ ભાવવાને રીત આપેલી છે એથી સૂક્ષ્મદષ્ટિ લાવી શકાશે અને સ્થૂલ દષ્ટિ માટેના સંકેત પૃષ્ઠ ૧૦૩ માં જણાવેલ છે. એકપાદ દષ્ટિ હોય તો ફળ પણ ૧/૪ આપે. ત્યાં અર્ધપદિ દષ્ટિ કહી છે ત્યાં ફળ અર્ધ ત્રણપાદ દષ્ટિ હોય ત્યાં ફળ પણ ત્રણપાદ અને સંપૂર્ણ દષ્ટિએ ફળ પણ સંપૂર્ણ મળે છે. રાહુની દષ્ટિ બાબત કયાંય પ્રમાણ જોવામાં આવ્યું નથી કોઈક આચાર્યનો મત એમ સૂચવે છે કે બાર રાશિમાંથી કોઈ રાશિનો રાહુ અધિપતિ નથી તેમજ સાત વારમાંથી કોઈ વારનો પણ અધિપતિ રાહુ નથી. હોરાનો અધિપતિ તથા બળાબળ માટે રાહુની દષ્ટિનું ફળ લાગુ પડતું નથી. તો પણ કોઈ ગ્રંથોમાં વાંચવામાં આવ્યું છે કે રાહુ પાંચ-સાત નવ તથા બારમાં ભાવે સંપૂર્ણ દષ્ટિથી જોય છે.

દષ્ટિના મુખ્ય બે ભેદ-ગ્રહોની દષ્ટિ લગ્નથી બારે ભાવ પર અને ગ્રહોની દષ્ટિ ગ્રહો પર તેમનાં ફળ અનુક્રમે નીચે મુજબ છે.

સૂર્યની દૃષ્ટિ બાબત—પહેલા બાવને સૂર્ય જોતો હોય તો
 અનેક દેવમાં પરિભ્રમણ કરાવે. બાબતમાં ફળ સારું મળ્યા પુણ્યકાર્ય
 પર યોગી પ્રીતિ રહે. શરીરે ગરમી વગેરે પ્રકૃતિ રહે અને સ્ત્રીનું સુખ
 થોડું મેળવે (૨) બીજા બાવને સૂર્ય જોતો હોય તો પિતાનું ક્રોધ
 નાશ પામે પેતાના બાહુબળથી નિર્વાહ મળવાને જનવરધો સુખી અને
 શરીરના શુભભાગમાં રોગદિઃ રહે છે. (૩) ત્રીજા બાવને સૂર્ય દેખતો
 હોય તો પેતાના વડિલ ભાઈ અથવા બહેનનો નાશ કરે. પોતે બળ
 વાન અને પરાક્રમી હોય, પરાક્રમથી જ ભાગ્યેય મેળવે (૪) ચોથા
 બાવને સૂર્ય દેખતો હોય તો માતાને પીડાકારી હોય તેમજ ભાઈઓને
 પણ પીડા કરે યજ્ઞ સુખ અને માન મેળવે (૫) પાંચમા બાવપર
 સૂર્યની દૃષ્ટિ હોય તો પહેલા સત્તાનનો નાશ કરે, શરીરે વાયુ પીડા
 રહે, અને સ્ત્રીસુખ માટે પરિતાપ બોજવો (૬) છઠ્ઠા બાવને સૂર્ય જોતો
 હોય તો દુમેસા મનુષ્યોથી જીત મેળવનાર જમણા નેત્રમાં રોગ માતાનું
 સુખ મેળવે અને દરેક મનુષ્યોથી લહેલુદેવી હોય છે (૭) સાતમા
 બાવમાં સૂર્ય હોય તો શરીરે કમવાસના થોડી રહે સ્ત્રીઓનો નાશ
 થાય સત્રુઓદ્ધારા ધણી પીડાઓ બોજવે પાંડુરોગ વગેરે રોગોથી બચ્યા
 બોજવે (૮) સૂર્ય આઠમા બાવને જોતો હોય તો મુદાસ્થાને રામ ચાપ
 પિતાની કીર્તિથી ઉજ્જવળીન ધધાને પોતે છોડી દે, અને તેથી મોર્ષ
 જુદી આજીવિકા ગોડવે પરસ્ત્રી સાથે પ્રીતિ કરનાર એટલે બ્યભિચારી
 થાય (૯) સૂર્ય નવમા બાવને જોય તો મોસાળપક્ષ તથા પિતાપક્ષ
 અને સસરાઓના પક્ષ વગરનો થાય પાપ કાર્યમાં પ્રીતિ કરે નિર્દય
 અને અત્યાવરથામાં સુખી થય છે (૧૦) સૂર્ય દશમા બાવને જુએ
 તો કાર્યની સિદ્ધિ થોડા પરિશ્રમે મેળવે બાવ અવસ્થામાં માતાનો નાશ
 થાય, અને ઘણો પરાક્રમી થાય સૂર્ય સિદ્ધ અથવા મેવ રાશિનો હોય
 તો માતાનું સુખ સાફ રહેશે (૧૧) લાલ જૂવનને સૂર્ય દેખતો હોય તો
 સારી વસ્તુને પ્રાપ્ત કરનાર થાય સારી ભુદિવાળો અને સારી રીતે
 પોતાનું યુગરાજ ચલાવનાર થાય અને પ્રથમ ગર્ભ જન્મે નિર્ધન (૧૨)

આરમા સ્થાનને સર્વ જોતો હોય તો સ્થાનબ્રષ્ટ કરે. વાહનથી કે પશુઓથી પીડા થાય અને ખાર વર્ષ જેટલો સમય દુઃખ ભોગવે છે.

ચંદ્રની દૃષ્ટિ બાબત—(૧) પહેલા ભાવને ચંદ્ર જોય તો વિકળ અને દુષ્ટબુદ્ધિવાળો મુસાફરી કરનાર અને તેથી સુખી શરીર અને કાંતિ સુંદર હોય (૨) બીજા ભાવને ચંદ્ર જોય તો કુટુંબના ધણા સુખવાળો પોતાના વંશ વારસનો વધારો. આઠ વર્ષે પાણીથી અથવા પત્થર વાગવાથી પીડા ભોગવે છે (૩) ચંદ્ર ત્રીજાભાવે દેખતો હોય તો સારા ભાગ્યવાળો અને પરાક્રમી હોય અને પ્રથમાવસ્થામાં ઘણું ધન મેળવે તેમજ સુખી થાય. છેલ્લી અવસ્થામાં પણ તેથી વધુ સુખી થાય (૪) ચંદ્ર ચોથાભાવે દેખતો હોય તો શરીરે સુખી સ્ત્રી સાથે કામાદિકમાં અતૃપ્ત રહેવાથી શરીરમાં રોગોનો ઉપદ્રવ અને પિતાદિકથી સુખી થાય. (૫) પાંચમા ભાવને ચંદ્ર જોતો હોય તો પ્રથમાવસ્થામાં પુત્રોનો જન્મ થાય રાજા અથવા પ્રધાન જેવા થાય. પરદેશમાં રહી પોતાની જીવિકા આધાર થાય (૬) ચંદ્ર છઠ્ઠા ભાવે જોતો હોય તો હમેશાં શત્રુથી પરિતાપવાળો કફ ઉધરસ ચરદી વગેરે પીડા ભોગવે ક્ષય વગેરે રોગોનો ભય અને આરોગ્ય વગરનો રહે છે (૭) ચંદ્ર સાતમા ભાવે દેખતો હોય તો રૂપવાળી સ્ત્રી મેળવે, અતિકામી, પરસ્ત્રીમાં આસક્ત, પરસ્ત્રી સાથે વાદ કરનાર અને પોતાના વચનને પાળનાર જાણુવો (૮) ચંદ્ર આઠમા ભાવે દેખતો હોય તો મૃત્યુ જેવા ધાતમાંથી જીવે. શરીરે ઘણા રોગથી ઘેરાયેલો રહે. ઠંડુ શરીર રહે અને આઠમા વર્ષની ઉંમરમાં વધુ દુઃખ ભોગવે. (૯) ચંદ્ર નવમાભાવે જોતો હોય તો પરદેશથી સુખ ભોગવે ભાઈઓથી સુખી, ધનનું પણ સુખ મેળવે અને ખર્ચાળ જાણુવો (૧૦) ચંદ્ર દસમા ભાવે જોતો હોય તો ચોપર્ગા જનવરથી ગુજરાન ચલાવે છે. પુત્ર સ્ત્રી અને કુટુંબીઓથી સુખી અને ધર્મ માર્ગમાં થોડી બુદ્ધિ રાખનાર થાય છે. (૧૧) ચંદ્ર અગ્નિઆરમા ભાવને દેખતો હોય તો ધન લાભ થાય તેમ મનોરથ સફળ થાય દરેક પીડાઓનો નાશ થાય પુત્ર સ્ત્રી વગેરેનું સુખ ભોગવે સોનાં ચંદાન

કાંતિ હોય અને દરેક સુખ ક્રમે ક્રમે મેળવે (૧૨) અંદ બારમે ભાવ
જોતો હોય તો પિતાનું સુખ થોડું ભોગવે રાજ્યથી વધુ મેળવે ન્યાય-
પ્રિય હોય, હમેશા સારી વસ્તુને મેળવનાર સમજાવે.

મંગળની દૃષ્ટિ બાબત—પહેલા ભાવને મગળ જોતો હોય
તો પોતાની એક સ્ત્રી મૃત્યુ પામે, સ્ત્રીસુખ માટે પરિતાપ ભોગવે
નેત્રમાં પણ રોગ રહે પણ પીડા ભોગવે અને પ્રથમ મર્જાનો નાશ
થાય (૨) બીજા ભાવને મગળ દેખતો હોય તો કુટુંબનું સુખ થોડું
હોય પણ ધીમે ધીમે તે ધન નાશ પામે ગુપ્તસ્થાનનમાં રોગ અથવા
હર્ષનો રોગી (૩) ત્રીજા ભાવને મગળ જોતો હોય તો કુટુંબથી કુખી
પ્રદેશમાં રાજદ્વારથી માનભોગવે ભાઈભાંડુનાં સુખનો નાશ કરે છે
(૪) ચોથા સ્થાનમાં મગળ જોતો હોય તો ચાર માસની ઉંમરે માતાને
એક સખત પીડા કરે રાજ્યથી બદલ રહે અને વાહનથી પરિતાપ
ભોગવે (૫) મગળ પાંચમા ભાવે જોતો હોય પ્રથમ સત્તાનનો નાશ કરે,
પેટમાં જઠરાગ્નિ સતેજ હોય પોતાના થોડા માત્ર સ્વાર્થમાં પણ સ્વ
માનનો ત્યાગ કરનાર માય અતિશુભુક્ષિત હોય (૬) મગળ છઠ્ઠાભાવને
જોતો હોય તો બધા શત્રુઓનો નાશ કરે મોસાળપક્ષના સુખનો નાશ
કરે અથવા લોહીની પીડાથી શરીરે પીડા ભોગવે (૭) મગળ સાતમા
ભાવે જોતો હોય તો સ્ત્રીને નાશ કરે કમરમાં દરદ રહે સ્ત્રીપુત્રાદિકનું
સુખ થોડું ભોગવે (૮) આઠમા ભાવને મગળ જોતો હોય તો હર્ષનો
રોગ પીડા કરે પોતાના ઘરમાં કલેશ ભોગવે કમરની પીડા રચા કરે
ચિંતા વધુ ભોગવે ધન, કુટુંબને કુખી રહે (૯) મગળ નવમા
ભાવને જોતો હોય તો ભાગ્યમળ સારું રહે સાળાથી સુખી અને
સતોષી રહે ભાઈના સુખનો નાશ કરે ધાર્મિક મતિવાળો જાણીવો
(૧૦) મગળ દશમા ભાવે જોતો હોય તો દરેક પ્રકારની સિદ્ધિ મેળવે,
સ્થાન, પરાક્રમ વગેરે સારું અને પોતાના ચોથા વર્ષમાં પિતાગિ ધાતી
ઉપજવે (૧૧) મગળ લાભ સ્થાનને જોતો હોય તો આયુષ્ય લાંબુ
હોય સ્ત્રીને મર્જા રહે પણ વારવાર મર્જાપાત થાય, વૃદ્ધાવસ્થામાં

પુત્રનું સુખ વગેરે અનેક સુખ ભોગવે (૧૨) મંગળ ખારમા ભાવે દેખાતો હોય તો પિતાનું સુખ થોડું ભોગવે. માતાનું સુખ વધુ મેળવે. મનુષ્યો પ્રત્યેથી સુખ અને સંતોષ વધુ મેળવે અને દરેક શત્રુ પરાજય પામે છે.

બુધની દૃષ્ટિ આપત—(૧) પહેલા ભાવને બુધ જોતો હોય તો વેપારમાં પ્રીતિવાળો વસ્ત્ર ધરેણી વગેરે મેળવનાર અને સંગ્રહ કરનાર દાતાર ઉદાર અને ગર્વ વગરનો થાય છે. (૨) બીજા ભાવને બુધ જોતો હોય તો ધનનું સુખ બહુ ભોગવે સાઈં ભાગ્ય અને સારી રીતે ગુજરાન ચલાવનાર થાય છે. (૩) ત્રીજા ભાવને બુધ જોતો હોય તો ભાઈ ભાંડુનાં સુખવાળો વેપારથી ગુજરાન ચલાવે ડાહ્યો, તીર્થ કરનાર અને બુદ્ધિશાળી જાણુવો. (૪) ચોથા ભાવને બુધ જોતો હોય તો માતાના ઘણા સુખને ભોગવનાર દ્રવ્ય મેળવનાર અને દ્રવ્ય સમૃદ્ધિ સુખ ભોગવનાર રાજનો માનીતો અને સારી કીર્તિવાળો થાય છે. (૫) બુધ પાંચમા ભાવે દેખાતો હોય તો કન્યાપ્રજ્ઞવાળો યશવાળો થાય છે ચાર અથવા તેથી વધુ કન્યાઓ થઈ પુત્ર થાય છે. સમૃદ્ધિવાળો થાય છે. (૬) છઠા ભાવને બુધ દેખાતો હોય તો મોસાળપક્ષના સુખવાળો બીજાઓ સાથે વિવાદ કરનાર અનેક શત્રુઓ ઉત્પન્ન કરનાર થાય છે. (૭) સાતમા ભાવને બુધ જોતો હોય તો સ્ત્રીઓના સાથે વિવાદ કરનાર શરીરનો સુખી લાંબુ આયુષ્ય ભોગવનાર અને દરેક ધાતુઓનો વેપાર કરનાર થાય છે. (૮) આઠમા ભાવને બુધ જોય તો રાજ્યથી અબ્યુદય પામનાર અને રાજ્યમાંથી ગુજરાન ચલાવનાર અને દરેક પ્રકારનાં રીજનો નાશ કરનાર થાય છે. (૯) નવમા ભાવને બુધ દેખતો હોય તો ઘણા સુખી ભાગ્યશાળી દેશાટન કરનાર અને વિદેશીઓથી માન પામનાર તેમજ પિતાના સુખને ભોગવનાર થાય છે. (૧૦) દશમા ભાવને બુધ દેખાતો હોય પિતાથી કમી થાય રાજ્યથી માન પામે પોતાના ગામમાં સારી કીર્તિ મેળવે પિતાનું સુખ ઘણું ભોગવે અને પિતાએ મેળવેલા દ્રવ્યથી સુખ થાય છે. (૧૧) લાભ

સ્થાનને શુધ દેખાતો હોય તો બામ્બસાગી ધનૌ લાભ મેળવનાર સર્વ પ્રકારનાં સુખવાળો અને પરાક્રમી જનશ્રેણી (૧૨) બારમા સ્થાનને શુધ દેખાતો હોય તો ધર્મવિક કાર્યમાં ધન ખર્ચ કરનાર પોતાના હેતુ અને સર્ત્રા કુટુંબીઓથી વિરોધ કરનાર વાયુ પીડાથી ઉપરવ ભોગવનાર અને શુભ રોગ છાતી વગેરેથી પીડા ભોગવનાર થાય છે

ગુરૂની દષ્ટિ બાબત—પહેલાં બારને ગુરૂ જોય તો સ્ત્રીનાં સુખવાળો બામ્બસાગી ધનનાં સુખવાળો અને શુભ માર્ગે દ્રવ્ય ખર્ચ નાર થાય છે (૨) બીજા બારને ગુરૂ જોતો હોય તો પિતાનું ન્ય પોતે નાશ કરે, અને પિતાના ઉદ્યમનો ત્યાગ કરી પોતે બીજા ઉદ્યમથી પોતાનું પોષણ ચલાવે કુટુંબ તથા હેતુ માણસના ધનના સુખવાળો જનશ્રેણી (૩) ત્રીજા બારને ગુરૂ દેખાતો હોય તો બાઈમાંકુનાં ધર્મ સુખને ભોગવે ધન અને બામ્બનો ઉદય હમેશાં રહે અને સુવર્ણ તથા રૂપાના આભૂષણોથી સંપન્ન થાય (૪) ચોથા બારને ગુરૂ દેખાતો હોય તો માતા પિતાના સુખવાળો વાહન તથા દ્રવ્યનું સુખ ભોગવનાર બાઈઓ અને સ્નેહીતર્ગથી યશ મેળવનાર થાય છે (૫) પાંચમા બારને ગુરૂ દેખાતો હોય તો પ્રજના સુખથી ધણે સુખી પાંચ પુત્રનો પિતા તેમજ ધન અને વિદ્યાથી સુખ થાય (૬) છઠ્ઠા બારને ગુરૂ દેખાતો હોય તો શત્રુનો વધારો થાય અને શત્રુથી પરાજય પામે પોતાના સ્થાનનો નાશ થાય અને ૮ ૧ પછી નાશ પામે માતા અગે પીડા રજા કરે અને રીમાળ પ્રકૃતિ રહે (૭) સાતમા બારને ગુરૂ દેખતો હોય તો સારી રૂપવાળી સ્ત્રીના સુખમાં આક્રમ્ત રહે સોબી પ્રકૃતિ રહે અને પૂણ્ય બામ્બસાગી થાય કામવૃત્તિ જલુજ થોડી રહે (૮) ગુરૂ આઠમે આવે દેખતો હોય તો આઠ વર્ષની વયે એક ઘાત ભોગવે રાજ અને રાજદૂતોથી હવ ઉપજે સ્ત્રીજાતિના સમાજમથી દ્રવ્ય નાશ પામે અને જુદી પછી નાશ પામે છે (૯) નવમા આવ પર ગુરૂની દષ્ટિ હોય તો ધર્મના વધારો કરનાર ચરતીર રાજ જેવા અતુલ સુખનો ભોક્તા અને સામ્રાજ્ય પ્રીતિને રાખનાર અને વલ નાર અને

પિતાના ધણા સુખને ભોગવનાર જાણુવો. (૧૦) ગુરુ દશમા ભાવને દેખતો હોય તો કર્મસિદ્ધિ મેળવે રાજ્યથી પ્રતિષ્ઠા મેળવે સ્ત્રી અને પુત્રના સુખને સારી રીતે ભોગવે વૈભવ ભોગવનાર જાણુવો. (૧૧) અગ્નિઆરમા ભાવને ગુરુ દેખતો હોય તો લાંબુ આયુષ્ય ભોગવે આરોગ્ય અને મિત્ર, પુત્ર, સ્ત્રી દ્રવ્ય એ સર્વ પ્રકારનાં સુખને ભોગવનાર થાય છે. (૧૨) બારમા ભાવને ગુરુ દેખતો હોય તો શુભ માર્ગમાં ધન ખર્ચનાર અનેક બાબતની વ્યાધિથી સંતપ્ત રહે શત્રુઓનું બળ વધે. બુદ્ધિ તથા સર્વ મનોરથ નાશ પામે.

શુકની દૃષ્ટિ બાબત—પહેલા ભાવ પર શુકની દૃષ્ટિ હોય તો શરીરની સારી ક્રાંતિ અને આરોગ્ય રહે પરાક્રમી અને વૈભવ ભોગવનાર ભાગ્યશાળી અને કીર્તિ મેળવનાર થાય છે. (૨) બીજા ભાવને શુક જોતો હોય તો દ્રવ્યના સુખવાળો કુટુંબના સુખને વધારનાર પોતાના બાહ્યબળથી દ્રવ્ય મેળવે અને વૈભવ ભોગવનાર તેમજ સુખી જાણુવો. (૩) ત્રીજા ભાવને શુક જોતો હોવાથી ભાઈભાંડુનું સુખ સાંઠે ભોગવે પોતાના ન્હાના બંધુઓને કાનતો રોગ કરે દેશવિદેશથી અને રાજ્યઓથી માન સાંઠે મેળવે. (૪) ચોથા ભાવને શુક જોતો હોય તો માતાનું સુખ સાંઠે કર્મમાં અને ધર્મમાં પ્રવૃત્તિ રાખનાર જનવરથી અને વાહનથી સાંઠે સુખ ભોગવનાર થાય છે. (૫) પાંચમા ભાવને શુક જોતો હોય તો થોડા પુત્ર અને વધુ પુત્રીઓ થાય ધન અને સ્ત્રીનું સુખ સાંઠે તેમજ વિદ્વાન પણ થોડી બુદ્ધિવાળો જાણુવો. (૬) છઠ્ઠા ભાવને જોતો હોય તો મોસાળપક્ષથી સુખ ભોગવનાર પોતાના પરાક્રમથી ભાગ્યોદય મેળવનાર કંઈક જીવનમાં દુઃખી અવસ્થા ભોગવી સુખ મેળવનાર તેમજ ધણાનો શત્રુ થાય છે. (૭) સાતમા ભાવને શુક જોતો હોય તો સુંદર સ્ત્રીવાળો પ્રથમ ગર્ભ પુત્ર જન્મ ધનનું સુખ મેળવનાર અને બીજાઓના આશ્રયથી જીવનાર થાય છે, (૮) આઠમા સ્થાનને શુક દેખાતો હોય તો ધણીજ મહેનતે દ્રવ્ય મેળવનાર સજ્જનોતો સમાગમ કરનાર અને હમેશાં વ્યાધીવાળો જીવનમાં

વધુ ભાગ સુખી જાણવો. (૯) નવમા જાવને શુક્ર જોતો હોય તો દીર્ઘાયુઃ જાગ્યજાળ સાઈ દ્રવ્ય પશુ સાઈ મેળવે ધણાઓનો અધિપતિ ગામ અથવા કુટુંબનો અગ્રેસર યશસ્વી સત્વર્ણને જીતનાર અને કુળ-ધર્મ પ્રમાણે વર્તનાર જાણવો. (૧૦) દસમા જાવને શુક્ર જોતો હોય જાગ્યજાળી ચઢતી કળાવાળો વિદેશવાસ કરવાથી વધુ જાગ્યનો ઉદય અને પોતાના દેશમાં થોડા જાગ્યવાળો અને પરદેશથી ધન મેળવનાર તેમજ રાજ્યથી યશવાળો શુભમાર્ગે ધન અર્જનાર તેમજ ઉદાર મનનો થાય છે. (૧૧) અઘીઆરમા જાવને શુક્ર જોતો હોય તો લાંબુ આયુષ્ય જોગવનાર દ્રવ્યનો વધારો કરનાર જામ કુટુંબ અને સમુદાયનો અગ્રેસર અને સદગુણ તથા ધર્મરીતી મુજબ ચાલનાર થાય છે. (૧૨) શુક્ર ખારમા જાવે જોતો હોય તો મિમિક્ષિક કામમાં દ્રવ્યનો ખર્ચ થાય પિતાના કન્યાણુ અર્થે અનેક સત્કર્મ કરનાર અને પુત્રનું મૃત્યુ જોનાર અને યાત્રી પુરૂષ થાય છે.

શનિની દૃષ્ટિ બાબત—તત્ત્વ સ્થાનને શનિ દેખતો હોય તો તે ત્રણ વર્ષની વયે પીડા ભોગવે ધન અને મિત્રનો નાશ થાય તાવ અને પરમીઆ જેવા રોગ થયા કરે. (૨) ધન સ્થાનને શનિ દેખાતો હોય તો તેના ધનનો નાશ થાય કુટુંબીઓથી સત્તા રાખે. ૮ મે અથવા તેરમે વર્ષે પત્નિ વગેરેથી સરીર પીડા ભોગવે. (૩) ત્રીજા સ્થાન પર શનિની દૃષ્ટિ હોય તો ધણે પરાક્રમી અતિ જળવાન અને બાઈ બાંકુઓથી કુળ જોગવનાર અને લાભને સમયે નુકસાને ભોગવે છે. (૪) ચોથા સ્થાનને શનિ દેખતો હોય જન્મના પહેલા વર્ષે સરીર પીડા ભોગવે ચોથા વર્ષની વયે માતા અને પિતા એ બંનેને પીડા કરે પોતાનું માન અને સ્થાન હલકું જલાવે અને અંતઃકરણમાં દાહ થયા કરે (૫) પાંચમા સ્થાનને શનિ જોતો હોય તો પુત્રાદિક સુખનો વિનાશ કરે ખોટા માર્ગમાં દ્રવ્યનું ખર્ચ થાય અને સરીરે પણ આરોગ્ય ન રહે (૬) છઠ્ઠા સ્થાનને શનિ જોતો હોય તો સત્ત્વોને જીતી સત્ત્વ વગરનો રહે ભોસાળ પશુમાં પશુ દાનિ કરે નેત્ર, પગ અને હૃદયમાં પિડાઓ વારં

ચાર ભોગવે અને ગુપ્ત રોગ ધાતુ રોગ વગેરેથી શરીર છૂર્ણ થાય (૭) સાતમા સ્થાનને શનિ દેખતો હોય તો સ્ત્રીના શરીરે પીડા રહે અને તેથી તે મરણ શરણુ જેવું દુઃખ ભોગવે પોંડુરોગ વગેરે રોગથી દેહ પીડાય તાવ અતિસાર વગેરેથી પણ ક્ષીણ દેહ રહે (૮) આયુષ્ય ભૂવન પર જનિની દષ્ટિ હોય તો ચોર અને ધૂતારા માણસોથી દ્રવ્યનો ખર્ચ થાય તેમજ રાજથી પણ ભય રહે પત્થરથી ભય રહે અને ઘણી જાતના પ્રસંગોથી પણ દ્રવ્ય નાશ પામે (૯) શનિ નવમા ભાવને દેખતો હોય તો મ્લેચ્છ જાતિથી હાનિ તેમજ પરાક્રમ નષ્ટ થાય (૧૦) દશમા સ્થાનને શનિ દેખતો હોય તો તે પિતાના સુખને નહિં ભોગવનાર માતાના સુખને સંપૂર્ણ ભોગવનાર તેમજ ભાગ્ય-શાળી સ્વપરાક્રમથી આજીવિકા ચલાવનાર થાય છે. (૧૧) લાલ સ્થાનને શનિ દેખતો હોય તો વૃદ્ધાવસ્થામાં પ્રજા ઉત્પન્ન થાય. ધન અને યશ્વણો પોતાનો મેળવેલ લાલ ખોવરાવે. અનેક પ્રકારે સુખી થાય છે (૧૨) બારમા સ્થાનને શનિ જોતો હોય તો ધનની હાની ખોટે રસ્તે કરાવે અને હમેશાં ખર્ચ વધારે સ્ત્રી અને પુત્રથી નિરંતર કલેશ ભોગવે તેમજ ઘણો કામી પુરૂષ થાય છે.

રાહુની દષ્ટિ બાબત — પહેલા ભાવને રાહુ દેખતો હોય તો શરીરે થોડા સુખને ભોગવનાર વાયુ, શરદી અને કફથી પીડા ભોગવનાર રૂધિર વિકારથી પણ પીડા ભોગવે રીસાળ સ્વભાવ અને ક્રોધી થાય છે (૨) બીજા ભાવને રાહુ દેખે તો કુટુંબનો દુઃખી પાણીથી અને પત્થરથી ઘાત પીડા ભોગવનાર અને આઠ વર્ષની વયે ઘણી પીડા ભોગવનાર થાય છે (૩) ત્રીજા ભૂવનને રાહુ જોતો હોય તો પોતાના પરાક્રમથી સર્વ મનોરથ સિદ્ધ કરનાર ઘણો જ સુખી પુત્ર અને સ્ત્રીથી સુખી થાય છે (કાઈ ઋષિના મત પ્રમાણે તે જોડલાથી જન્મેલો હોય એમ લખ્યું છે) (૪) ચોથા ભૂવનને રાહુ દેખતો હોય તો માતાના સુખનો નાશ કરે છે મ્લેચ્છ જાતિથી ભાગ્યેદય પામે છે અને પેટમાં ગુપ્ત પીડા રહ્યા કરે છે (૫) પાંચમા ભૂવનને રાહુ દેખતો હોય તો

એક પુત્રથી ધણું સુખ ભોગવે જાગ્યશાળી અને રાજ્યથી ધણ મેળવ નાર થાય પરિશ્રમ વગર કાર્યની સિદ્ધિ મેળવે (૬) છઠે જાણે રાકુ દેખતો હોય તો સત્ર માત્ર નાશ પામે ધનની હાનિ ભોગવે આવક અર્થ વધુ કરનાર થાય (૭) સાતમા જાણે રાકુ દેખતો હોય તો વધારે કામી થાય, બોલવામાં ડાહ્યો અને રાકુ દશમાં સ્ત્રી વગરનો થાય છે (૮) આયુષ્ય જૂવન પર રાકુની દૃષ્ટિ હોય તો વંશ વૃદ્ધિમાં બહુ વૃદ્ધિ થાય નહિ વાયુની પીડાથી પીડાતો રહે અને નિર્જિત કાર્યથી આશ્ચર્યિકા ચલાવે (૯) નવમા જાણે રાકુ દેખતો હોય તો નવ પૌવનાના વિલાસવાળો પોતાના સહોદરથી પીડા ભોગવનાર અને પુત્રથી ધનનો નાશ થાય અને સત્રનો અર્થ પુત્રથી સિદ્ધ થાય (૧૦) દશમા જાણે રાકુ જોતો હોય તો પોતાની હેઠી અવસ્થાએ ધણો જાગ્યશાળી થાય, માતા પિતાનું સુખ થોડું ભોગવે છે (૧૧) લાલ રથાનને રાકુ જોતો હાંબા આયુષ્યવાળો ધનવાન રાજ્યથી માનીતો સુદ્ધિથી હીન અને પરવશ રહેનારો થાય છે (૧૨) બમ્બરથાને રાકુ જોતો હોય તો આનંદી સ્વભાવ રામ સત્ર વગરનો ખોટા માર્ગે ધનને અર્થનાર અને નેત્રનો વિકારી થાય છે (કેતુની દૃષ્ટિ માટે—રાકુ અને કેતુ બંને એકજ સમજવા)

મહોની મહો પર દૃષ્ટિ જાણત—મહોની દૃષ્ટિ મહો પર હેવાથી કેવી અસર કરે છે તે માટે જાતકના મથોમાં વિસ્તાગવાળું કળાદેશ છે મેષ રાશિના સૂર્ય ઉપર ચંદ્રની દૃષ્ટિનું ફળ, વૃષભ રાશિના સૂર્ય પર ચંદ્રની દૃષ્ટિનું ફળ વગેરે રીતે જારે રાશી અને સાતે મહોની દૃષ્ટિ જુદી જુદી જણાવેલ છે અને તેનું રહસ્ય સમજવું આવશ્યક ધારી તે દરેકનો સાર નીચે મુજબ લખીએ છીએ

(૧) ઉચ્ચ રાશિનો કાષ્ઠ મહો હોય અને તેને ઉચ્ચનો અથવા સ્વગૃહી મહો જોતો હોય તો અથવા સ્વગૃહી મહોને ઉચ્ચનો મહો જોતો હોય તો તે માણસ સારી રીતે ધન અને વૈજ્ઞાન ભોગવે રાજસત્તાના આશ્રયરાળો પરાક્રમી હિંમતવાન સ્ત્રી પુત્રના સુખને ભોગવનાર અને

સ્વધર્મ 'પરાયણુ થાય છે. (૨) ઉચ્ચમાં રહેલા ગ્રહને તેનો મિત્ર ગ્રહ દેખતો હોય તો પણ શરીર સુખાકારી સારી રહે છે. કીર્તિ અને સુંદર દેહથી સુશોભિત હોય ધણા ઉદ્યમ અને વેપારમાં શુદ્ધિશાળી યશ અને વિજય મેળવનાર લોકપ્રિય અને ઉમદા કામ કરનારો થાય છે (૩) ઉચ્ચ ગ્રહને તેનો સમગ્રહ જોતો હોય તો શરીરના દુઃખવાળો વિદ્યામાં નિપુણ આળસુ ધન અને વૈભવ માટે પ્રયત્નશીલ થાય છે. (૪) ઉચ્ચ ગ્રહને તેનો શત્રુ જોતો હોય તો શરીરે આરોગ્ય મિત્ર અને કુટુંબમાં વિરોધ કરનાર નિંદા પાત્ર અને ધન વગરનો માણસ થાય છે. (૫) સ્વગૃહી ગ્રહને તેનો મિત્ર ગ્રહ દેખતો હોય તો રાજ્યના આશ્રયથી જીવન ચલાવનાર ઉદ્યમ ધન અને કીર્તિ મેળવનાર પરોપકારના કામ કરનાર શરીરે સુખી દાન, અને ધર્મ પર પ્રેમ રાખનાર થાય છે. (૬) પોતાની રાશિમાં રહેલા ગ્રહને સમગ્રહ જોતો હોય તો માનસિક ચિંતાને ભોગવનાર પોતાના જનોથી ઉદાસ અને પારકાઓથી સંતોષ પામનારો થાય (૭) સ્વગૃહી ગ્રહને શત્રુ ગ્રહ જોતો હોય તો મિત્ર અને કુટુંબના માણસોથી વિરોધ રાખનાર થાય ધન સખંધી ચિંતાઓ ભોગવે, રોગી દેહ રહે અને પુત્ર અને સ્ત્રીથી પીડાઓ ભોગવનાર થાય શત્રુથી ભય યુક્ત રહે. (૮) મિત્રગ્રહની રાશિના કોઈપણ ગ્રહને ઉચ્ચનો સ્વગૃહી ગ્રહ જોતો હોય તો શરીરની સારી કીર્તિ અને દૃઢ અવયવોવાળો થાય ધર્મ ઉદ્યમ વૈભવ અને સારાં કામ કરનાર ચતુર માણસ થાય છે. (૯) મિત્ર ગ્રહની રાશિમાં રહેલ ગ્રહને તેનો મિત્રગ્રહ જોતો હોય તો રોગ શત્રુનો નાશ કરે યશ અને કીર્તિ મેળવે વિદ્યા, કળા, અને બળથી માણસ સુખી થાય છે. (૧૦) મિત્રગ્રહની રાશીમાં રહેલા ગ્રહને તેનો સમગ્રહ દેખે તો શરીરનું સુખ ભોગવે ધનનું સુખ મધ્યમ સર રહે વિદેશમાં રહેનાર માનસિક ઉપાલીને સહન કરનાર થાય છે. (૧૧) મિત્રગ્રહની રાશિમાં રહેલો ગ્રહ શત્રુગ્રહથી દેખાતો હોય તો શરીરે રોગી તથા પોતાના ગૃહસ્થાશ્રમમાં દુઃખી લોકોમાં નિંદાનો પાત્ર શત્રુના ભયથી સંતપ્ત તથા સ્ત્રીના દુઃખવાળો અને નિઃશ્રમી થાય છે

એક પુત્રથી ઘણું સુખ ભોગવે જાગ્યશાળી અને રાજ્યથી યશ મેળવનાર યાવ પરિશ્રમ વગર કાર્યની સિદ્ધિ મેળવે (૬) હોં બાવે રાહ દેખતો હોય તો શત્રુ માત્ર નાશ પામે ધનની હાનિ ભોગવે આવક અર્થ વધુ કરનાર યાવ (૭) સાતમા બાવે રાહ દેખતો હોય તો વધારે કામી યાવ, બોલવામાં ડાહ્યો અને રાહ દશમાં સ્ત્રી વગરનો યાવ છે (૮) આયુષ્ય જીવન પર રાહની દૃષ્ટિ હોય તો વંશ વૃદ્ધિમાં બહુ વૃદ્ધિ યાવ નહિ વાયુની પીડાથી પીડાતો રહે અને નિહિત કાર્યથી આજીવિકા ચલાવે (૯) નવમા જાવને રાહ દેખતો હોય તો નવ યૌવનાના વિલાસવાળો પોતાના સહોદરથી પીડા ભોગવનાર અને પુત્રથી ધનનો નાશ યાવ અને શત્રુનો અર્થ પુત્રથી સિદ્ધ યાવ છે. (૧૦) દશમા જાવને રાહ જોતો હોય તો પોતાની હેઠી અવસ્થાએ ધણો જાગ્યશાળી યાવ, માતા પિતાનું સુખ થોડું ભોગવે છે. (૧૧) લાભ રથાનને રાહ જોયતો લાખા આયુષ્યવાળો ધનવાન રાજ્યથી માનીતો સુદૃઢી હીન અને પરવશ રહેનારો યાવ છે (૧૨) અવસ્થાને રાહ જોતો હોય તો આનાંદી સ્વભાવ રાજ શત્રુ વગરનો ખોટા માર્ગે ધનને અર્થનાર અને નેત્રનો વિકારી યાવ છે (કેવુની દૃષ્ટિ માટે—રાહ અને કેવુ અને એકજ સમજવા)

મહોની મહો પર દૃષ્ટિ બાળત—મહોની દૃષ્ટિ મહો પર હેવાથી કેવી અસર કરે છે તે માટે જાતકના મથેમાં વિસ્તાગવાળું જાણેશ છે. મેષ રાશિના સૂર્ય ઉપર ચંદ્રની દૃષ્ટિનું કુળ, વૃષભ રાશિના સૂર્ય પર ચંદ્રની દૃષ્ટિનું કુળ વગેરે રીતે બારે રાશી અને સાતે મહોની દૃષ્ટિ જુદી જુદી જણાવેલ ■ અને તેનું રહસ્ય સમજવું આવશ્યક ધારી તે ફરકનો સાર નીચે મુજબ લખીએ છીએ.

(૧) ઉચ્ચ રાશિનો કાષ્ઠ મહો હોય અને તેને ઉચ્ચનો અથવા સ્વમુદી મહો જોતો હોય તો અથવા સ્વમુદી મહોને ઉચ્ચનો મહો જોતો હોય તો તે માણસ સારી રીતે ધન અને વૈજ્ઞ ભોગવે રાજસત્તાના આશ્રયરાળો પગકમી હિ મતવાન સ્ત્રી પુત્રના સુખને ભોગવનાર અને

સ્વધર્મ' પરાયણ થાય છે. (૨) ઉચ્ચમાં રહેલા ગ્રહને તેનો મિત્ર ગ્રહ દેખતો હોય તો યજ્ઞ શરીર સુખાકારી સારી રહે છે. કીર્તિ અને સુંદર દેહથી સુશોભિત હોય ધણા ઉદ્યમ અને વેપારમાં બુદ્ધિશાળી યશ અને વિજય મેળવનાર લોકપ્રિય અને ઉમદા કામ કરનારો થાય છે (૩) ઉચ્ચ ગ્રહને તેનો સમગ્રહ જોતો હોય તો શરીરના દુઃખવાળો વિદ્યામાં નિપુણ આળસુ ધન અને વૈભવ માટે પ્રયત્નશીલ થાય છે. (૪) ઉચ્ચ ગ્રહને તેનો શત્રુ જોતો હોય તો શરીરે આરોગ્ય મિત્ર અને કુટુંબમાં વિરોધ કરનાર નિંદા પાત્ર અને ધન વગરનો માણસ થાય છે. (૫) સ્વગૃહી ગ્રહને તેનો મિત્ર ગ્રહ દેખતો હોય તો રાજ્યના આશ્રયથી ઇવન ચલાવનાર ઉદ્યમ ધન અને કીર્તિ મેળવનાર પરોપકારના કામ કરનાર શરીરે સુખી દાન, અને ધર્મ પર પ્રેમ રાખનાર થાય છે. (૬) પોતાની રાશિમાં રહેલા ગ્રહને સમગ્રહ જોતો હોય તો માનસિક ચિંતાને ભોગવનાર પોતાના જનોથી ઉદાસ અને પારકાઓથી સંતોષ પામનારો થાય (૭) સ્વગૃહી ગ્રહને શત્રુ ગ્રહ જોતો હોય તો મિત્ર અને કુટુંબના માણસોથી વિરોધ રાખનાર થાય ધન સખંધી ચિંતાઓ ભોગવે, રોગી દેહ રહે અને પુત્ર અને સ્ત્રીથી પીડાઓ ભોગવનાર થાય શત્રુથી ભય યુક્ત રહે. (૮) મિત્રગ્રહની રાશિના કોઈપણ ગ્રહને ઉચ્ચનો સ્વગૃહી ગ્રહ જોતો હોય તો શરીરની સારી કંતિ અને દૃઢ અવ્યવેવાળો થાય ધર્મ ઉદ્યમ વૈભવ અને સારાં કામ કરનાર ચતુર માણસ થાય છે. (૯) મિત્ર ગ્રહની રાશિમાં રહેલ ગ્રહને તેનો મિત્રગ્રહ જોતો હોય તો રોગ શત્રુનો નાશ કરે યશ અને કીર્તિ મેળવે વિદ્યા, કળા, અને જળથી માણસ સુખી થાય છે. (૧૦) મિત્રગ્રહની રાશીમાં રહેલા ગ્રહને તેનો સમગ્રહ દેખે તો શરીરનું સુખ ભોગવે ધનનું સુખ મધ્યમ સર રહે વિદેશમાં રહેનાર માનસિક ઉપાલીને સહન કરનાર થાય છે. (૧૧) મિત્રગ્રહની રાશિમાં રહેલો ગ્રહ શત્રુગ્રહથી દેખાતો હોય તો શરીરે રોગી તથા પોતાના ગૃહસ્થાશ્રમમાં દુઃખી લોકોમાં નિંદાનો પાત્ર શત્રુના ભયથી સંતપ્ત તથા સ્ત્રીના દુઃખવાળો અને નિરૂદ્ધમી થાય છે

(૧૦) સમગ્રદની રાશિમાં રહેલ મદનો ઉચ્ચનો કે પોતાની રાશિનો મદ ભેગતો ચરીરે સાધાગ્ય સુખી ધન અને વેળવધો પૂર્ણ વેપારમાં નિપુણ અને રાગનો માનીતો થાય છે (૧૩) સમગ્રદની રાશિમાં રહેલા મદને તેના મિત્રમદ દેખતો હોય તો પોતાના ચત્રને વચ કરી શકે, ઉદ્યમથી સતોષ મેળવે, વેપારના કાર્યથી ધન મેળવે, રાગના આશ્રયવાળો અને સુખી માણસ થાય છે (૧૪) સમગ્રદની રાશિમાં રહેલ મદમાં સમગ્રદ ભેતો હોય તો ચરીર સુખાકારી મધ્યમ ભણ્ણથી કુટુંબના માણસોથી માનસિક ચિંતા ભોગવનાર અને મધ્યા કષ્ટથી શ્રવિકા ચનવનાર થાય છે (૧૫) સમગ્રદની રાશિમાં રહેલો મદ તેના ચત્ર મદથી દેખાતો હોય તો ચરીર સુખાકારી સારી ન રહે ઉદ્યમમાં પશુ ધન નાશ પામે ચત્રોને છતી શકે નહિ નડારી સોખત અને વિચારવાળો થાય છે (૧૬) ચત્ર મદની રાશિમાં રહેલા મદને ઉચ્ચ રાશિનો કે સ્વગૃહી મદ ભેતો હોય તો મદા કષ્ટથી ગુજરાન ચલાવનાર અને મનનો નિર્બંધધર માણસો સાથે વસનાર અને અસ્થિર મનનો થાય છે (૧૭) ચત્રમદની રાશિમાં જે મદ રહેલ હોય અને તેને તેના મિત્રમદ ભેતો હોય તો સડાર્થમાં સધી કરનાર વધુ મહેનતથી દ્રવ્ય મેળવનાર શદ્ર જેવા નીચ વર્ણથી શ્રવન ચલાવનાર ચરીરે સુખી અને દુ અને ભોગવનાર થાય છે (૧૮) ચત્રમદની રાશિમાં રહેલ ચત્રમદને તેના સમગ્રદ ભેતો હોય તો પોતાના કુટુંબમાં કપેસ કરનાર મદા મહેનતે ધધો ચનાવનાર ચત્રની ખીક ભોગવનાર થાય (૧૯) ચત્રમદની રાશિમાં રહેલા મદને તેના ચત્રમદ દેખાતો હોય તો ચરીરે દુ ખી ધનનો નાશ કરનાર હલકા વિચાર અને પરવચ રહેનાર અને રાગનો દડપાત્ર તથા જગતમાં નિષપુત્ર થાય (૨૦) દષ્ટા અને દબ્ય (દષ્ટા-દેખનારો દબ્ય-દેખાનારો) જે બને શુભમદ હોય તો તેનું દષ્ટિક્ષણ સારૂ ગણાય છે બને શુભમદની રાશિના હોય તો દષ્ટિક્ષણ ધણુ ઉત્તમ મણાય છે, તેમજ દષ્ટા અને દબ્ય એ બને પાપમદ હોય તો તેનું દષ્ટિક્ષણ ખરાબ સમજવું દષ્ટા પાપમદ અને

દશ્ય શુભગ્રહ હોય તો તેમનું દષ્ટિક્ષણ મધ્યમ પ્રકારનું ગણાય છે, દષ્ટા શુભગ્રહ અને દશ્ય પાપગ્રહ હોય તો દષ્ટિક્ષણ ખરાબર મળતું આવશે એટલે દષ્ટિક્ષણ દશ્ય ગ્રહના પર વધુ આધાર રાખે છે. (૨૧) નીચના ગ્રહને ક્રાઈ ઉચ્ચનો કે પોતાની રાશિનો ગ્રહ દેખે તો ઘણી મહેનતે જીવન ચલાવે પણ કીર્તિ સારી હોય સ્ત્રી વગરનો રાજાનો આશ્રિત અને કીર્તિ મેળવનાર થાય છે (૨૨) નીચના ગ્રહને તેનો મિત્રગ્રહ જો દેખે તો શરીરે મધ્યમ સુખવાળો મહેનતથી થોડું ધન મેળવનાર શત્રુથી રહીત અને થોડા યશ્વવાળો થાય છે (૨૩) નીચ ગ્રહને તેનો સમગ્રહ જોય તો લોકોમાં નિંદા પામે ઉદ્ભવમાં નિષ્ફળ જાય નિર્ધન અને રોગી દેહવાળો રહે; અને શત્રુથી પરાભવ પામે છે (૨૪) નીચના ગ્રહને તેનો શત્રુગ્રહ જોતો હોય તો શરીરે રોગી રહે. નિર્ધન રહે છે પરદેશમાં મુશાકરી કરનાર લોકમાં નિંદાનો પાત્ર કોધી અને કપટજનવાળો તે થાય છે (૨૫) આ દષ્ટિક્ષણ ભાવકક્ષણ કે ભાવ પરની દષ્ટિને બાધ કરતા નથી પણ દષ્ટા ગ્રહની અને દશ્ય ગ્રહની દશા અંતર્દશામાં અમલમાં આવે છે તેમાં પણ દરજ્જા પ્રમાણે ક્ષણતી ન્યૂનાધિકતા થાય છે; દષ્ટા અને દશ્યગ્રહ શુભગ્રહની રાશિમાં રહેલા હોય તો તે સાફ અને પાપગ્રહની રાશિમાં હોય તો દષ્ટાગ્રહનો દરજ્જો ઐશ્વર્ય ગણાય પાપગ્રહની રાશિમાં રહેલ ગ્રહ કરતાં શુભ ગ્રહની રાશિમાં રહેલ ગ્રહ ખરાબ ક્ષણને થોડા પ્રમાણમાં આવે છે; નીચ રાશિનો દષ્ટાગ્રહ હોય અને શત્રુગ્રહની રાશિનો દષ્ટાગ્રહ મુજબ અધિકાર ગણાય છે; અસ્તના દષ્ટા અને દશ્યગ્રહને શત્રુગ્રહ જેવો અધિકાર કહી છે; મહાદશા અંતર્દશામાં દષ્ટિક્ષણ મળે છે એમ ઘણા આચાર્યોનો મત છે.

પડ્વર્ગ ક્ષણ વર્ણન—ગ્રાનભાસ્કર ગ્રંથમાં પડ્વર્ગ કુંડલીઓનું ક્ષણ જણાવેલ છે તે મુજબ લગ્નમાં દેહ બાળત જોવાનું કહ્યું છે; હોરા કુંડલીમાં સંપત્તિનું સુખ જોવામાં આવે છે; દષકાણ કુંડલીમાં આઈઓનું સુખ જોવાનું છે; સપ્તમાશકુંડલીમાં સંતાન સંબંધી સુખ

કુખ જોવાય છે નવમ્બાઈમાં સ્ત્રીસુખ અને દ્વાદશાઈમાં માતાપિતા સખ ધી સુખ જોવું ત્રિશાશ્વકુડલી પરથી રીષ્ટ કષ્ટનું ફળ જોવું એ પ્રમાણે લગ્ન અને પડવર્જના ફળ માટે જોવાના નિયમો છે

હોરાકુડલી વિષે—સ પતિ સુખ જાણવા માટે જોવાને હોરાકુડલી ઉપયોગી છે આ કુડલીમાં પહેલે-બીજે અથવા બારમે જાવે ત્રહો આવે છે દરેક ગ્રહ અને લગ્ન કક્ અથવા સિહરાશિનું જ આવે છે પહેલા જાવમાં અને બીજા જાવમાં દરેક ત્રહો રહેના હોય તો ધનસુખ સારૂ મળે પહેલા અને બારમા જાવે દરેક ત્રહો રહેલા હોય તો ધનનું સુખ મધ્યમ રહે અને બારમા જાવમાં બધા ત્રહો રહેલા હોય તો ધન વગરનો દરિયો થાય છે, પહેલા જાવમાં ત્રહો હોય તેથી બીજા જાવમાં ત્રહો વધારે હોય તો ધનવાન થાય છે હોરાકુડલીમાં સિહ અથવા કક્ લગ્ન આવે છે કક્લગ્ન તે ચંદ્રની હોરા છે અને જે માથુસ ચંદ્રની હોરામાં જન્મવાળો હોય તે બાહ્યાવસ્થામાં કુખ ભોગવે અને મોટી વયથી સ પૂર્ણ જીવગી પર્યંત સુખી થાય છે સૂર્યની હોરા તે સિદ્ધલગ્ન છે એટલે હોરાકુડલીમાં સિહલગ્ન આવેલા હોય તો બાહ્યાવસ્થામાં સુખી થાય છે અને મોટપણમાં કુલજીવગી પર્યંત કુખી અને ક્રોધી અને દ્રવ્યહીન રહે છે

હોરાકુડલીમાં જે લગ્ન હોય (કક્-સિહ) તેનો સ્વામી (ચંદ્ર-સૂર્ય) જન્મ સમયની કુડલીમાં સ પૂર્ણ બળવાન થયો હોય તે મનુષ્ય સદૃશ્યુવાળો જાણવો હોરાનો સ્વામી સ્વગૃહી હોય તો તે જે જાવે આવેલ હોય તે જાવનું સ પૂર્ણ ફળ આપે છે, સૂર્યનીહોરામાં જન્મેલો મનુષ્ય ખોટી વૃત્તિવાળા ધૂર્ત પ્રપત્ની પાપશુદ્ધિ અને કમટવાળા સ્વભાવનો હોય છે અને ધન વગરનો ક્રોધી અને નિર્દયસ્વભાવનો પરસ્ત્રીમાં આસક્ત અને દેવ બ્રાહ્મણની નિંદા કરવાવાળો થાય છે, તેમજ હોરાસ્વામી ચંદ્ર હોય તો શાંતપ્રકૃતિ સદૃશ્યુવાળો રિશ્તર અને નિંદર હોય છે મિત્રથી માન મેળવે છે રત્ન અને ધનના સુખને ભોગવે છે સ્વરૂપવાળો તેમજ માન, ષષ્ટ અને ધર્મ પર રૂચિ રાખનાર થય

છે તેમજ ભાઈઓ સાથે રનેહ ધરાવે છે. હોરાકુંડલીમાં સિં
આવેલ હોય તો દેશમાં રહેનાર થાય છે; કર્કલગ્ન આવેલ હોય
પરદેશમાં રહે છે. હોરાકુંડલીના સ્વામીને જન્મકુંડલીમાં શુભગ્ર
દષ્ટિ હોય તો દરેક પ્રકારનું શુભ ફળ કરે છે અને નેષ્ટ ગ્રહોની
હોય તો નેષ્ટ ફળ દરે છે; હોરાકુંડલીમાં જે લગ્ન આવેલ હોય
સ્વામી જન્મકુંડલીમાં કેન્દ્રસ્થાને હોય તેને શુભ ગ્રહો જોતા
અથવા તેના સાથે શુભગ્રહો હોય તો મોતી, રત્ન, આભુષણ
સંપત્તિને ભોગવનારો થાય છે; હોરાકુંડલીમાં દશમા ભાવનો
જે ગ્રહ હોય તે જો બળવાન હોય તો લક્ષ્મી કીર્તિ, સર્વલો
પ્રીતિ રાખનાર અને સર્વની તેના ઉપર પ્રીતિ રહે છે, અ
નિર્બળ હોય તો લક્ષ્મી અને કીર્તિ વગરનો અને લોકની પ્રી
રહિત થાય છે. વિશેષ સારાવળી ગ્રંથમાંથી ફળ જોવું.

દૃષ્ટકાણુ કુંડલી વિષે—ભાઈઓ સખંધી સુખ જોવ
કાણુપણ રાશિના પહેલા દશ અંશ સુધીમાં જન્મ હોય તો તે
દૃષ્ટકાણુ કહેવાય છે ૧૦ પક્ષી અને ૨૦ અંશ સુધીમાં જન્મ
તો બીજા દૃષ્ટકાણુમાં જન્મ ગણાય છે. અને જો ૨૦ થી ૩૦
સુધીમાં જન્મ હોય તો ત્રીજા દૃષ્ટકાણુમાં જન્મ કહેવાય છે.

દૃષ્ટકાણુકુંડલીમાં લગ્નનો સ્વામી જે રાશિનો હોય તે રા
આંકડા પ્રમાણે ભાઈઓની સંખ્યા ગણાય છે. જેમકે સિંહ રા
ખેડા હોય તો પાંચ ભાંડુ સંખ્યા વગેરે સમજી લેવું. દૃષ્ટકાણુ
(દૃષ્ટકાણુપતિ) ના સ્વામી સાથે જેટલા પાપગ્રહ દૃષ્ટકાણુકું
ભેગા ખેડા હોય અથવા જોતા હોય તેટલા ભાંડુઓનો નાશ થ
અને જેટલા શુભગ્રહ સાથે હોય અથવા જોતા હોય તેટલા ભાં
આરોગ્ય રહે છે; દૃષ્ટકાણુપતિ અને જન્મપતિ અને મિત્રગ્રહ હે
તે પોતાના ભાઈભાંડુમાં સંપત્તી ચાલનાર થાય છે અને શત્રુ હે
શત્રુતા રાખે તેમજ સમ હોય તો સમાનતા રાખે છે; દૃષ્ટકા
બળવાન હોય તેમ તે સાથે જેટલા ગ્રહ ખેડા હોય તેઓ પણ બા

હોય તો તેના બાઈઓ બળવાન અને પરાક્રમી બનવા તેમજ દુઃખ
 શુપતિ સાથે જોડવા પુરૂષ મહો હોય તો બાઈઓથી સુખ અને સ
 મહો હોય તો બહેનોથી સુખ બનવું તેમજ દુઃખાશુપતિ પુરૂષ
 હોય તો પશુ બાઈઓનું સુખ અને સ્ત્રીમહ હોય તો બહેનનું સુ
 બનવું. જન્મકુંડલીમાં દુઃખાશુપતિ ૬-૮-૧૨ માંના કોઈપણ રથા
 હોય તો તે આત્મધાતી થાય છે. દુઃખાશુ પતિયત્ના ધરનો હોય
 તેના યત્ર સાથે હોય તો તે યત્રથી મૃત્યુ પામે છે. દુઃખાશુ
 પતિ ચંદ્રસાથે બેઠો હોય તો શરીરે ફવાટા વધુ હોય સ્થામવશું
 મનુષ્ય હોય છે દુઃખાશુપતિ પાપમહ સાથે રથો હોય તો કાનને
 રોગી થાય છે તેમ બાઈઓ સાથે વૈર રાખનાર થાય અને બહાને
 દુઃશ્મન થાય છે દુઃખાશુપતિ મમગસાથે આઠમેભાવે રથો હોય તે
 બાઈનું મૃત્યુ કરાવે અને તે પશુ અશાસ્ત્રમૃત્યુ માર્મમાં થાય દુઃખાશુ
 પતિ ગુરુ અને કનિની સાથે આઠમેભાવે હોય તો તે મનુષ્ય
 અથવા ઝેરી જીવોથી મૃત્યુ પામે છે અથવા મિત્રથી તેનું મૃત્યુ થાય
 છે. અને જો દરેક દુઃશ્મહો સાથે જન્મકુંડલીમાં આઠમે બેઠો હોય તો
 વિજળીથી કે ડાઘ તેના આઠમાતથી મૃત્યુ કરે ॥ દુઃખાશુપતિ જા
 ભાવે હોય તો તેના કાળા હાથમાં કંઈ ચિન્હ હોય છે.

સપ્તમાંશ કુંડલી બાબત - મેતાન સમથી સુખના વિચારણ
 માટે સપ્તમાંશ કુંડલીને કહેલી છે એક રાશિના ૩૦ અંક હોય તેના
 સાત ભાગ કરત થો એટલે દરેક ભાગ ૪ અંક અને ૧૭ કળાનો
 દોવાથી સપ્તમાંશ પહેલો ૮ અંક ૩૪ કળા સુધી સપ્તમાંશ જોલે એ
 પ્રમાણે એક રાશિના સાત વિભાગ થાય છે સપ્તમાંશપતિ જન્મકુંડલીમાં
 જે રાશિનો દોર તે રાશિના અંક પ્રમાણે તેને ત્યાં પ્રજા થાય છે
 સપ્તમાંશપતિ અસુનો દોર તે સંતાન વગરનો થાય છે સપ્તમાંશપતિ
 નીચરાશિનો રોય તેના સંતાન દુર્ગળ દેહવાળા અને ખરાબ હોય છે.
 સપ્તમાંશપતિ યત્રમહની રાશિનો દોર તે સારા સંતાનો ઉત્પન્ન થાય
 છે, પણ પરિણામે મૃત્યુ પામે છે અને ખરાબ સંતાન ઉત્પન્ન ૨૩

છે; સપ્તમાંશનોપતિ મિત્રગ્રહની રાશિનો હોય અથવા હિચ્ચનો હોય. તે માણસને રૂપવાન, ધૈર્યવાન અને ગુણુવાન પ્રજા થાય છે. સપ્તમાંશ-પતિના મિત્રગ્રહો સાતમેભાવે ખેડા હોય તો પણ સારા સંતાન થાય છે. સપ્તમાંશપતિ સૂર્ય સાથે હોય તો તેના સંતાન નેત્રના રોગી થાય તેમજ સપ્તમાંશપતિથી ૧૨ મે ચંદ્ર અને શુક્રનો યોગ થયો હોય તો પણ નેત્ર રોગ કરે છે. સપ્તમાંશકુંડલીના લગ્નનો સ્વામી ગુરૂ અને શુક્ર સાથે હોય તો પુણ્યશાળી અને દીર્ઘાયુ:વાળી પ્રજાને પામે છે. સપ્તમાંશપતિ બુધ સાથે લગ્નમાં હોય તો કન્યાની પ્રજાવાળો થાય છે જે લગ્નમાં જે આંક હોય તેટલા સંતાનનું સુખ ગણાય છે. સપ્તમાંશપતિ પાપગ્રહની સાથે લગ્નમાં રહ્યો હોય તો તેના સંતાનોને માથાનાં રોગથી પીડા થાય છે. સપ્તમાંશપતિ પાપગ્રહ હોય અને તે લગ્નમાં આવેલ હોય તો તે મનુષ્ય સંતાનહીન થાય છે. સપ્તમાંશપતિ જે લાભસ્થાને હોય તો તેના માથામાં, હિંચણમાં, અને પગમાં પીડાઓ રહ્યા કરે છે, કૂરગ્રહોનો સાથે સંયોગ થયો હોય તો તે કૂર હૃદયનો થાય છે અને શુભગ્રહોનો સંયોગ થયો હોય તો સારોદ્રવ્યવાળો થાય છે, સપ્તમાંશપતિ સાતમેભાવે શનિ સાથે હોય તો સંતાનવૃદ્ધિ થોડી થાય છે અને શુભગ્રહ સાથે હોય તો પુત્ર સુખ સારું હોય છે.

નવમાંશ કુંડલી બાબત—એકરાશિના ૩૦ અંશને નવ ભાગ કરવાથી દરેક નવમાંશ થાય છે. ૩ અંશ અને ૨૦ કળા સુધી પહેલો નવમાંશ. ૬ અંશ ૪૦ કળા સુધી બીજો નવમાંશ એ પ્રમાણે નવમાંશ ગણાય છે. નવમાંશકુંડલી પરથી સ્ત્રી સખંધી મુખ્યત્વે જોવાય છે. તે સિવાય નવમાંશકુંડલીપર જોવાના ધણા સંકેત છે તે તે સમયાનુસાર જણાવવામાં આવેલ છે.

નવમાંશકુંડલીમાં જે લગ્ન હોય તેનો સ્વામી (નવમાંશપતિ). લગ્ને આવેલ હોય તો થોડા પ્રયત્નથી અને નાની ઉંમરમાં લગ્ન પરંતુ સ્ત્રીને ક્ષણ ધાતીકારક કરે છે.

નવમાંશપતિ જરૂર આઠમે સ્થાને ગયો હોય તો તે પુરૂષનું લગ્ન થયા પછી તેની સ્ત્રી મૃત્યુ પામે અને ફરી લગ્ન થાય છે. નવમાંશ-પતિ દશમેભાવે બેઠેલ હોય તો સ્ત્રીથી લાગપોણ થાય. અને ધનભાવે હોય તો તે માણસને સ્ત્રીથી વારસો મળે અથવા લગ્ન થયા પછી ભાગ્યનો ઉદય થાય અને જો બારમે ભાવે હોય તો કુદરતી મોત. બ્યભિચાર અને ચોરી કરનારી તેની સ્ત્રી હોય છે. નવમાંશપતિ બારમે ભાવે હોય અને સ્વમૃદ્ધ હોય તો તે પુરૂષને પતિ સેવા કરનારી અને લાગપણી સ્ત્રી મળે છે, નવમાંશપતિ ત્રીજા પાંચમા સાતમા અથવા નવમા ભાવમાં હોય તો રૂપાણી સારા નેત્રણી અને પતિવ્રતા સ્ત્રી મળે નવમાંશપતિ ૧-૪-૭-૧૦ એમાંના કોઈપણ ભાવમાં હોય તો ધણી નાની ઉંમરે લગ્ન જોડાય છે. નવમાંશપતિ પાંચમા અથવા નવમાભાવમાં હોય તો પશુ ધૌરન અવસ્થા પહેલાં સ્ત્રી મળે છે; નવમાંશપતિ પાપગ્રહ હોય તે સાથે પાપગ્રહ આવેલ હોય તો જોડું બોલનારી કઠોર અવયવવાળી અને કદાપી સ્ત્રી મળે છે નવમાંશ-પતિ શુભગ્રહ હોય અને તે બીજા કોઈ શુભગ્રહને જોતો હોય અથવા સાથે હોય તો તેને પતિ સાથે સ્નેહ રાખનારી અને સદ્ગુણવાળી સ્ત્રી મળે છે નવમાંશ લગ્નનો સ્વામી આઠમેભાવે બેઠો હોય તે સ્ત્રી પોતાના પતિને હાથે મૃત્યુ પામે છે. અને ચંદ્ર સાથે આઠમેભાવે હોય તો તેની સ્ત્રીને પાણીથી ધાતી કરે છે, નવમાંશકુડલીના જૂઠાભાવમાં સૂર્ય અને રાહુ બેઠા હોય તો તેની સ્ત્રી ઝેર ખાઈને મૃત્યુ પામે છે, અને શુક્ર અને સૂર્ય હોય તો દાઝવાના અકસ્માતથી સ્ત્રી મૃત્યુ પામે અને સૂર્ય એકજ હોય તો કાષ્ઠથી મૃત્યુ કરે છે, નવમાંશપતિને ચંદ્ર જોતો હોય તો અથવા ચંદ્ર સાથે હોય તો તેની સ્ત્રી બ્યભિચારિણી, ચંચળ, કપટી સ્વભાવની અને પતિસ્નેહ વગરની હોય છે, નવમાંશ પતિ પાપ ગ્રહ સાથે કેન્દ્રસ્થાન ૧-૪-૭-૧૦ માંથી કોઈ પણ સ્થાને હોય અને તેને પાપગ્રહ દેખાતા હોય તો તેની સ્ત્રી ગાંધી શુદ્ધિની તેમ આખી જીવન સુખી કુખી રહે અથવા દયીઆરથી મૃત્યુ પામે છે, નવમાંશ

પતિ સ્વગ્રહી અથવા ઉચ્ચનો હોય અથવા શુભગ્રહ હોય કે મિત્રના ધરમાં ખેડો હોય તો તેને સારી બુદ્ધિવાળી અને ભાગ્યશાળી મળે છે.

દ્વાદશાંશ કુંડલી બાબત—માતા પિતાના મુખ માટે દ્વાદશાંશ કુંડલી જોવાય છે. એક રાશિના ત્રીશ અંશનો બારમો ભાગ અઢી અંશ તે એક દ્વાદશાંશ કહેવાય. ૨૧૧ પછી અને પાંચ અંશ સુધી બીજો દ્વાદશાંશ એ પ્રમાણે દ્વાદશાંશ કુંડલી પડવર્ગમાં આપેલી છે તે પરથી માતાપિતાના મુખને જોવું.

દ્વાદશાંશ કુંડલીનો સ્વામી (દ્વાદશાંશ પતિ) લગ્નમાં હોય તો તે પુરૂષ પોતાના પિતા જેવા શુભવાળો ન હોય અને પિતા જેટલું દ્રવ્ય પણ ન હોય દ્વાદશાંશ પતિ બીજે ભાવે ખેડો હોય તો તેનો પિતા ધનવાન હોય છે અને પોતે પણ પિતાથી અધિક દ્રવ્ય મેળવનાર થાય. દ્વાદશાંશ ત્રીજા ભાવે હોય તો પિતાથી પોતાની કીર્તિ ઘણી ઉત્તમ હોય. અને દરેક બાબતમાં પિતાથી શ્રેષ્ઠ થાય છે. દ્વાદશાંશ પતિ ચોથે ભાવે ખેડો હોય તો તે માણસ ઘણાજ ભાગ્યશાળી થાય છે; દ્વાદશાંશ પતિ પાંચમા ભાવમાં હોય તો તે મનુષ્ય બુદ્ધિશાળી અને તેના ભાગ્યથી પિતાના પણ ભાગ્યનો ઉદય કરે છે. દ્વાદશાંશ પતિ છઠે ભાવે આવેલ હોય તો ઘણા લોકોનો શત્રુ થાય. પિતાના દુશ્મન પણ તેને ઘણી રીતે દુઃખ આપે છે. દ્વાદશાંશ પતિ સાતમા ભાવે હોય તો રાજા જેવો પરાક્રમી થાય છે. ભાગ્યશાળી અને રાજા તરફથી માન પામનાર થાય છે. દ્વાદશાંશ પતિ આઠમા સ્થાનમાં હોય તો તેનો પિતા શત્રુથી મૃત્યુ પામે છે. હથીઆરથી, પાણીથી કે ઝેરથી આત્મઘાતથી કે પડવાથી પિતાનું મૃત્યુ થાય છે. દ્વાદશાંશ પતિ નવમાં ભાવે હોય તો તીર્થયાત્રા કરનાર ધર્મ, દેવ અને બ્રાહ્મણ વગેરે પર આસ્થાવાળો અને પિતાદિકને યાત્રા કરાવનાર થાય છે. દ્વાદશાંશ પતિ દસમા ભાવે હોય તો બાપદાદાથી વધુ પ્રભાવશાળી પિતા મુખ અને પિતાની સમૃદ્ધિ અતુલ ભોગવે છે. જન્મ પછી તેના પિતાને ધન

લાભ કરે છે. દ્વાદશાંશ પતિ અગિઆરમે જાવે બેઠો હોય તો ગુપ્ત ધન મેળવે છે. અને વડીલોએ સંગ્રહ કરેલો ગુપ્ત બાંડાર તેના હાથમાં આવે છે, દ્વાદશાંશ પતિ બારમે જાવે હોય તો તે અનેક નકારા કર્મનો કરનાર ખોટા ખર્ચમાં વડિલની મિલકત ઉઠાવનાર અને નિર્ધન સ્થિતીવાળો અને કરજવાન રહે છે દ્વાદશાંશ પતિ સ્વગૃહી કે ઉચ્ચનો હોય તો તે માણસ ધણોજ બાઅશાળી થાય દ્વાદશાંશ પતિ પાપગ્રહના ધરનો હોય અથવા પાપગ્રહોથી યુક્ત કે દષ્ટ હોય તો અથવા નીચનો કે અસ્તનો હોય તો તે માણસને ધણોજ સત્ત્વ થાય ■ રોગ અને અજીર્ણથી ધણી પીડા બોગવનાર અને મનમાં પરિતાપને સેવવાવાળો થાય છે આ પ્રમાણે દ્વાદશાંશ કુંડલી પરથી ફળ જાણવું

ત્રિશાંશ કુંડલી આખત—એક રાશિના ત્રિશઅંશ તે મુજબ ફરેક રાશિ ત્રિશઅંશ જણાય છે. ત્રિશઅંશ કુંડલીમાં સૂર્ય અથવા ચંદ્રની રાશિ આવતી નથી એટલે ત્રિશઅંશ પતિ કદી પશુ સૂર્ય કે ચંદ્ર થતોજ નથી. ત્રિશઅંશ અક રીષ્ટ કષ્ટ વગેરે જોવા માટે ઉપયોગી છે. ત્રિશઅંશ કુંડલીમાં જે લગ્ન હોય તેનો સ્વામી (ત્રિશઅંશ પતિ) નીચનો હોય તો પોતાના કુટુંબ સાથે કલેશ કરનાર થાય છે તેમજ સ્વગૃહી કે ઉચ્ચ રાશિનો હોય તો પોતાના ઘરેરે સુખી અને સુરૂપ હોય છે, ત્રિશઅંશ પતિ છઠું જાવે હોય તો રાજ્યથી જમ્મન પામે છે અને ત્રિશઅંશ પતિ આઠમા જાવે હોય તો તે રાજ્યથી શિક્ષાપાત્ર થઈ મૃત્યુ પામે છે ત્રિશઅંશ પતિ ૧૨ મે જાવે હોય તો તકરારમાં કુખ્ય બોમ્બે ■ તે સાથે શુભ ગ્રહ હોય અને બારમે જાવે હોય તો રાજ્યથી કષ્ટ પામે છે અને ફાટી કેસમાં પશુ પરાજય વારંવાર પામે છે, જો તે શુભગ્રહથી યુક્ત હોય તો ફરેકનું ફળ સાઈ મળે છે. ત્રિશઅંશ પતિ સાતમે જાવે હોવાથી તેને ધણી ઓછો થાય છે અને ઓછોથી વિદાસ વગેરે જદુ મુખ્ય બોમ્બે છે

સૂચના—ઉપર મુજબનું પદ્ધતિ ફળ માત્ર પદ્ધતિ સ્વામી અને જન્મકુંડલી આધારે જોવાનું છે જેમકે નવમાસપતિ આઠમે જો

હોય તો એટલે નવમાંસ પતિ જન્મકુંડલીમાં આક્રમે બેઠો હોય તો સમજવું પણ નવમાંસ કુંડલીમાં નવમાંસ પતિ આક્રમે બેઠો હોય તો ન સમજવું. એ પ્રમાણે જે વર્ગ જેવાતો હોય તેનો સ્વામી કાણુ ત્રહ છે, જન્મકુંડલીમાં કયા ભાવે આવેલ છે. શુભત્રહ પાપત્રહ કે ઉચ્ચ-શત્રુ મિત્ર કે નીચ વગેરેથી કાના પક્ષનો છે વગેરે જાણવું.

સપ્તક વર્ગ: બળ બાબત—જન્મપત્રિ બનાવવાના પ્રકરણમાં સપ્તકવર્ગને ગણાવેલા છે અને તે ઉપર જણાવેલ ૫૩વર્ગ ઉપરાંત જન્મકુંડલી મળી સપ્તકવર્ગની ગણના થયેલી છે. તેમજ તેનું બળ બળ પણ લખેલું છે તે બળબળનો નિયમ એવો છે કે દરેક ત્રહના જન્મ, હોરા, દૃષ્ટકાણુ, સપ્તમાંસ દ્વાદશાંશ, અને ત્રિંશાંશ એ પ્રમાણે સાતે વર્ગના બળનો સરવાળો કરવો તે સરવાળો ૧ અંશની અંદર આવે તો તે ત્રહ નિર્બળ ગણાય છે. એકથી વધારે અને બે અંશ સુધી આવે તો તે ત્રહ મધ્યમ બળનો કહેવાય છે; બેથી વધુ અને ત્રણ અંશ સુધીનો શ્રેષ્ઠ બળવાની કહેવાય છે; અને તેથી વધુ બળ તો ક્યારેકજ આવે તો તે અતિશ્રેષ્ઠ છે.

યોગ પ્રકરણ

આ પ્રકરણમાં મુખ્ય મુખ્ય યોગોનું વર્ણન કરવામાં આવેલ છે જાતકશાસ્ત્રમાં યોગોનું કૃળ બલવત્તર ગણાય છે. સારાનરસા દરેક કૃળને યોગકૃળ અન્યથા કરી શકે છે. એ યોગો ભૂચુસંહિતા વગેરે કૃળાદેશન ગ્રંથોમાં ઘણાજ વિસ્તૃત રીતે વર્ણવેલા છે. રાજયોગ, રાજયોગન કૃળ મળવાનો કાળ, પ્રવ્રજ્યાયો (સંન્યસ્ત) ચાર પ્રકારના નાભસયોગ ચંદ્રયોગ વગેરે યોગો યથાક્રમ આ પ્રકરણમાં આપવામાં આવેલ છે યોગના પ્રકરણમાં બૃહજ્જાતકગ્રંથમાં પણ સારી રીતે વર્ણન કરેલું છે તે આધારે રાજયોગો અહીં ત્રહણ કરેલા છે. પ્રથમ તેના ભેદ સમજવાને માટે પાંચ પ્રકાર ધ્યાનમાં રાખવા આવશ્યક છે (૧) રાશિ ત્રહયોગ—જેમકે મેષ રાશિના મંગળ વગેરે (૨) આત્મકર્યોગ

કાઈપણ બાવે કાઈપણ મદ રહ્યો હોય તેથી થતો યોગ (૩) બાવરાશિયોગ—
અમુક બાવે અમુક રાશિ આવવાથી થતો યોગ (૪) બાવરાશિમદ
યોગ કાઈપણ બાવે કાઈપણ રાશિનો કાઈપણ મદ આવવાથી થતો
યોગ. ૫) એકથી વધુ મદો ભેગા બેડા હોવાથી થતો યોગ આ પ્રમાણે
પાંચ પ્રકારમાંજ દરેક યોગો સમાવેલા છે.

યોગો જોરા માટે પ્રમાણ જન્મકુંડલી કે ચલિત કુંડલી ?
આ ચકાના વિચારણા માટે ત્રીજા ગાજતમાં જન્મકુંડલીને અને ફેટલીક
બાજતમાં બારકુંડલીને (ચનીન) આધારે જોવાય છે. તેના મુખ્ય પાંચ
ભેદ ધ્યાનમાં રાખવા જરૂર છે. (૧) કાઈ રાશિ અને મદ થકી એટલે
ઉપર જણાવેલ નિયમ એક મુજબ ઉત્તમ થતા યોગ માટે જન્મકુંડલી
ઉપયોગી છે. ઉચ્ચનો મદ સ્વશુભ્રીમદ, મૂળ ત્રિકોણનો મદ, મિત્ર,
શત્રુ કે સમેતી રાશિનો મદ આ દરેક જન્મકુંડલી પરથી જોવું. (૨)
બાવ અને મદ થકી ઉત્પન્ન થએલા યોગો ઉપર મુજબ નિયમ
ખીમથી થતા યોગો ચલિત કુંડલીને આધારે જોવાય છે. કેન્દ્ર ત્રિકોણ
ઉપર ત્રિક વગેરે સ્થાનમાં વિશાગ્રાતું ચલિત કુંડલી ફર્યાવે છે, અને
તે આધારે ફળ કહેવું (૩) કાઈ સ્થાને એવું આવે કે મેષ રાશિનો
સૂર્ય હઠાબાવે એટલે કાઈપણ રાશિનો મદ કાઈપણ બાવે એવું
બતાવે ત્યારે જન્મકુંડલીપર જોવું આવશ્યક છે એટલે અમુક રાશિના
અમુક મદો અમુક બાવે આવવાથી થતો યોગ જન્મકુંડલી પર જોવો
ઉપરના નિયમો તે નિયમ ચોથામાં તેનો સમાવેશ થાય છે, (૪)
માત્ર રાશિનેજ આધારે થતા યોગો જન્મકે અમુક બાવે અમુક રાશિ
હોય વગેરે આ નિયમ ઉપર જણાવેલ નિયમ ત્રીજામાં સમાવેશ થાય
છે; (૫) એકથી વધુ મદો બે-ત્રણ કે તેથી વધુ મદો એકઠા
થવાથી થતો યોગ જન્મકુંડલીપરથી જોવો આનો સમાવેશ ઉપર જણા-
વેલ નબર પાંચમાં થાય છે.

આનિયમોને વિચારવાથી જન્મકુંડલી અને ચલિત કુંડલીપર
જોવાની જે જે વસ્તુઓ છે તે જાન થઈ શકશે અને તે સમજીને

જોવામાં આવે તો કળાદેશ ધણું સંતોષકારક કહી શકાય છે; યોગનું કળાદેશ કળાથી સંયોગ ગણાય છે.

યોગોમાં રાજયોગ પ્રકરણ મહત્ત્વવાળું છે અને આ યોગ તે રાજયોગ કહેવાનો હેતુ માત્ર એજ છે કે દરેક યોગોમાં તે યોગો જલદી કળાદાતા કહેલ છે. જેને રાજયોગ લાગુ થતો હોય તે રાજ હોય તો વધુ દેશ મેળવે છે અને રાજકુટુંબમાં જન્મેલ હોય તો રાજ્ય મેળવે છે. સાક્ષણને રાજયોગનું કળા આચાર્ય અથવા ધર્મ ધન અને ખીજા કેટલાકનાં માનીતા થવા જેવું મળે છે; ક્ષત્રિયને રાજા થવા જેવું અને તેથી વિશેષ સુખી થવાનાં સાધનો મળતા જેવું રાજયોગનું કળા મળે છે. વૈશ્યને રાજયોગ થયો હોય તો તે ધનાઢ્ય અને નામાંકિત થાય છે તેમજ શુદ્રને રાજયોગ થવાથી પણ શુભ કળા આપે છે; રાજ યોગ પાપગ્રંથથી ઉપજેલો હોય તો પાપ બુદ્ધિવાળો થાય; સૌમ્ય ગ્રંથથી રાજયોગ થતો હોય તો સૌમ્ય બુદ્ધિવાળો થાય. અને પ્રકારનાં ગ્રંથથી રાજયોગ થયો હોય તો મધ્યમ બુદ્ધિ થાય. પણ કાર્ષ્ણ્ય આચાર્ય કહે છે કે પાપગ્રંથથી રાજયોગ થયો હોય તો તે મનુષ્ય રાજ થાય નહિ. ધનવાન, ક્રોધી સ્વભાવ અને કષ્ટઆખોર થાય છે. એટલે વૈભવ વગેરે અતુલ મેળવે પણ રાજપદને મેળવે નહિ, આ મતને મણિથાચાર્ય અને વરાહમિહિરાચાર્યે અનુમોદન આપેલું દેખાય છે.

ત્રણ અથવા ચાર ગ્રહો ઉચ્ચ રાશિના થઈ અથવા મૂળત્રિકોણનાં થઈ કે સ્વગૃહી થઈ જન્મકુંડલીમાં રહેલાં હોય તો રાજકુળમાં જન્મવાળો રાજ્ય ભોગવે અને અન્ય કુળમાં જન્મવાળો ધનવાન થાય. પાંચ અથવા તેથી વધુ ગ્રહો ઉચ્ચ રાશિના મૂળત્રિકોણી કે સ્વગૃહી થઈ જન્મકુંડલીમાં રહેલા હોય તો તે જરૂર સાર્વભૌમ રાજા થાય પણ આ ગ્રહો દરેક રીતે બળવાન હોય તોજ સંપૂર્ણ કળા આપે. એટલે ઉચ્ચનો ગ્રહ તે પોતાનો ઉચ્ચ રાશિના જે અંશો કલા છે તેટલોજ હોય. મૂળત્રિકોણી ગ્રહ પણ તે મૂળત્રિકોણ રાશિના અંશો કલા છે તેટલો હોય તેમજ કાર્ષ્ણ્ય રીતે તે ગ્રહ અસ્તે કે નિર્બળ થવો

ન જોઈએ, સૂર્ય મગળ ગુરુ અને શનિ આ ગ્રહોમાંના કાર્ષ્ણિક તથા
ગ્રહો પરમ ઉચ્ચના હોય અને તેમના એક લગ્નમાં આવેલ હોય તે
જરૂર રાજ યાય આ રાજયોગ ચાર પ્રકારે યાય ■ (૧) લગ્નમાં
પરમ ઉચ્ચ નો સૂર્ય હોય (૨) લગ્નમાં પરમ ઉચ્ચ તો મગળ હોય
(૩) લગ્નમાં પરમ ઉચ્ચનો ગુરુ હોય (૪) લગ્નમાં પરમ ઉચ્ચનો
શનિ હોય એ પ્રમાણે ચએલા ચાર પ્રકારના બાર પ્રકાર ગણવા ને
તથા ઉચ્ચના ગ્રહમાંથી એકએકને લગ્નમાં રાખી તથા ગ્રહોની પરસ્પર
ફેરવણી કરતાં બાર પ્રકારના રાજયોગ યાય અને ઉપરના ચાર યોગ
મળતાં તે મુજબ કુલ ૧૬ બેઠ યાય. સૂર્ય, મગળ ગુરુ અને શનિ
એ ચાર ગ્રહોમાંથી બે વ્યવધા એક ગ્રહ ઉચ્ચના હોય ચદ્ર સ્વગૃહી
હોય અને તેમાંથી એકાદ લગ્નમાં બેઠો હોય તો પણ રાજયોગ યાય
છે, કાર્ષ્ણિક બે ગ્રહો ઉચ્ચના અને સ્વગૃહી ચદ્ર એ રીતે તથા ગ્રહોમાં
એકને લગ્નમાં રાખી ફેરવણી કરતાં ૧૨ જાનના રાજયોગ ઉપજે છે
સૂર્ય, મગળ ગુરુ અને શનિમાંથી કાર્ષ્ણિક એક ગ્રહ ઉચ્ચનો લગ્ને
રાખી ચદ્રને સ્વગૃહી રાખી ફેરવણી કરતાં ચાર જાનના રાજયોગ યાય
આ પ્રમાણે ૩૨ પ્રકારના કુલ રાજયોગ પ્રગટ કીધા છે, અને તેની
સમજ માટે નીચે જણાવેલા ૩૨ બેઠ જોવાથી સમજી શકાશે.

- રાજયોગ—૧ લગ્ન મેષ લગ્ને સૂર્ય, કર્કનો ગુરુ ચોથેભાવે
પ્રધાનો શનિ ૭ ભાવે, મકરનો મગળ દશમે ભાવે (૨) કર્કનો ગુરુ
લગ્ને, પ્રધાનો શનિ ૪થે, મકરનો મગળ ૭, મેષનો સૂર્ય ૧૦ મે (૩)
પ્રધાનો શનિ લગ્ને મકરનો મગળ ચોથે મેષનો સૂર્ય ૭ મે કર્કનો
ગુરુ ૧૦ મે (૪) મકરનો મગળ લગ્ને (૫) મેષનો સૂર્ય લગ્ને, કર્કનો
ગુરુ ચોથે, પ્રધાનો શનિ ૭ મે (૬) કર્કનો ગુરુ લગ્ને, પ્રધાનો શનિ
ચોથે, મેષનો સૂર્ય દશમે (૭) પ્રધાનો શનિ લગ્ને, મેષનો સૂર્ય સાતમે
કર્કનો ગુરુ દશમે, (૮) મેષનો સૂર્ય લગ્ને, કર્કનો ગુરુ ચોથે, મકરનો
મગળ દશમે (૯) કર્કનો ગુરુ લગ્ને મકરનો મગળ સાતમે મેષનો સૂર્ય

દશમે (૧૦) મકરનો મંગળ લગ્ને, મેષે સૂર્ય ચોથે કર્કે ગુરૂ સાતમે (૧૧) મેષને સૂર્ય લગ્ને, તુલાનો શનિ સાતમે મકરનો મંગળ દશમે (૧૨) તુલાનો શનિ લગ્ને મકરનો મંગળ ચોથે, કર્કનો ગુરૂ દશમે (૧૩) મકરનો મંગળ લગ્ને. મેષનો સૂર્ય ચોથે, તુલાનો શનિ દશમે (૧૪) કર્કનો ગુરૂ લગ્ને તુલાનો શનિ ચોથે મકરનો મંગળ સાતમે (૧૫) તુલાનો શનિ લગ્ને મકરનો મંગળ ચોથે, કર્કનો ગુરૂ દશમે (૧૬) મકરનો મંગળ લગ્ને. મેષનો સૂર્ય ચોથે, તુલાનો શનિ દશમે. આ પ્રમાણે પ્રથમ ખતાવેલ પ્રકાર મુજબ સોળ રાજ્યોગ થાય. હવે ચંદ્રના યોગવાળા રાજ્યોગ ખીજ પ્રકારના સોળ નીચે મુજબ છે. (૧) મેષનો સૂર્ય લગ્ને. કર્કનો ચંદ્ર અને ગુરૂ ચોથે (૨) કર્કનો ચંદ્ર અને ગુરૂ લગ્ને. મેષનો સૂર્ય દશમે (૩) મેષનો સૂર્ય લગ્નમાં હોય કર્કનો ચંદ્ર ચોથે હોય અને તુલાનો શનિ સાતમે હોય તે (૪) તુલાનો શનિ લગ્ને હોય મેષનો સૂર્ય સાતમે હોય કર્કનો ચંદ્ર દશમે હોય (૫) મેષનો સૂર્ય લગ્નમાં હોય કર્કનો ચંદ્ર ચોથે હોય અને મકરનો મંગળ દશમે હોય તે (૬) મકરનો મંગળ લગ્ને હોય, મેષનો સૂર્ય ચોથે હોય અને કર્કનો ચંદ્ર સાતમે હોય તે (૭) ચંદ્ર અને ગુરૂ કર્કરાશિમાં લગ્ને હોય. તુલાનો શનિ ચોથે હોય તે (૮) તુલાનો શનિ લગ્નમાં હોય કર્કરાશિના ગુરૂ અને ચંદ્ર દશમે હોય તે (૯) કર્કરાશિના ગુરૂ અને ચંદ્ર લગ્નમાં હોય અને સાતમે મકરરાશિનો મંગળ હોય (૧૦) મકરરાશિનો મંગળ લગ્નમાં હોય અને કર્કરાશિના ગુરૂ અને ચંદ્ર સાતમે હોય (૧૧) તુલારાશિનો શનિ લગ્નમાં હોય, મકરરાશિનો મંગળ ચોથે હોય અને કર્કનો ચંદ્ર દશમે હોય તે (૧૨) મકરરાશિનો મંગળ લગ્નમાં હોય, કર્કરાશિનો ચંદ્ર સાતમે હોય અને તુલારાશિનો શનિ દશમેલાવે હોય તે (૧૩) મેષનો સૂર્ય લગ્નમાં હોય, કર્કરાશિનો ચંદ્ર ચોથે હોય તે (૧૪) કર્કરાશિના ગુરૂ અને ચંદ્ર લગ્ને હોય તે (૧૫) કર્કનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય તુલાનો શનિ ચોથે હોય તે (૧૬) મકરરાશિનો મંગળ લગ્નમાં હોય અને કર્કનો ચંદ્ર સાતમે હોય તેથી થતા રાજ્યોગ.

વર્ગોત્તમરાશિનું લગ્ન હોય તેને ચંદ્ર સિવાય કોઈપણ ચાર પાંચ
 '૩' ૭ મહો દેખતા હોય તો તે પશુ રાજ્યોગ ગણાય છે, આ યોગમાં
 ચંદ્રની દષ્ટિ માટે આવશ્યકતા નથી, વળી આ યોગમાં લગ્નને બદલે
 ચંદ્રમાં વર્ગોત્તમરાશિને હોય અને તેને ચાર પાંચ અથવા ૭ મહો
 દેખતા હોય તો પશુ રાજ્યોગ ગણી શકાય છે વર્ગોત્તમ લગ્નપરકોષ
 પશુ ચાઠ મહોની દષ્ટિ લેવામાં પદર રાજ્યોગ યાય છે અને પાંચ
 મહોની દષ્ટિ લાવતાં બીજા ૭ રાજ્યોગ યાય છે તથા ૭ મહોની દષ્ટિ
 લાવતાં એક પ્રકારનો રાજ્યોગ યાય છે તે મુજબ કુલ બાવીસ જાતના
 રાજ્યોગ યાય છે તે નીચે પ્રમાણે સમજવા.

બાવીસ રાજ્યોગના લેક—(૧) મેષરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં
 હોય, કન્યારાશિનો મગળ છોભાવ વૃષ્ઠારાશિનો સૂર્ય અને જુધ સાતમે
 ભાવે તથા ધનરાશિના ગુરુ નવમે ભાવે હોય તેથી થતો યોગ (૨)
 વૃષભનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય વૃશ્ચિકનો જુધ-શુક્ર સૂર્ય સાતમે ભવે હોય
 અને કુર્બરાશિનો મગળ દશમે ૭ વે હોય તે (૩) મિથુનરાશિનો ચંદ્ર
 લગ્નમાં હોય કન્યાનો શનિ ચોથે હોય સૂર્ય, શુક્ર ધનુ રાશિના સાતમે
 ભાવે હોય તેથી થતો યોગ (૪) કર્કરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય, વૃશ્ચિક
 રાશિનો ગુરુ પાંચમે હોય મકરરાશિને જુધ અને સૂર્ય સાતમે હોય
 અને મેષરાશિનો મગળ દશમે હોય તે (૫) સિંહરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં
 હોય વૃશ્ચિકરાશિનો શનિ ચોથે હોય કુર્બરાશિનો સૂર્ય સાતમે હોય
 અને વૃષભનો મગળ દશમે હોય તેથી થતો યોગ (૬) કન્યારાશિનો
 ચંદ્ર લગ્નમાં હોય ધનુ રાશિનો શનિ ચોથે હોય, મિથુનરાશિનો મગળ
 દશમે હોય અને સૂર્ય તથા શુક્ર મીનરાશિમાં સાતમે હોય તેથી થતો
 યોગ (૭) વૃષ્ઠારાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય, સૂર્ય, શુક્ર અને જુધ મેષરાશિમાં
 સાતમે હોય અને મિથુનરાશિનો ગુરુ નવમે ભાવે હોય તેથી થતો યોગ
 (૮) વૃશ્ચિકરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય પાંચમે ભાવે મીનરાશિનો ગુરુ હોય,
 વૃષભરાશિમાં જુધ અને સૂર્ય સાતમે ભાવે હોય અને કન્યારાશિનો શનિ
 લાઘ્યાને હોય (૯) ધનુ રાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય અને મીનરાશિનો

શનિ ચોથે હોય બુધ, શુક્ર અને સૂર્ય મિથુનરાશિમાં સાતમે ભાવે હો
તેથી થતો યોગ (૧૦) મકરરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય, વૃષભ રાશિનો
ગુરૂ પાંચમે ભાવે હોય કર્કરાશિમાં સૂર્ય અને શુક્ર સાતમે આવેલા હો
અને વૃશ્ચિક રાશિનો શનિ લાભસ્થાને હોય તેથી થતો યોગ (૧૧)
કુંભરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય, મિથુનરાશિનો ગુરૂ પાંચમે સ્થાને હો
સિંહરાશિનો શુક્ર અને બુધ સાતમે હોય અને વૃશ્ચિકનો મંગળ દશ
હોય તેથી થતો યોગ (૧૨) મીનરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય કર્કરાશિ
ગુરૂ પાંચમે ભાવે હોય અને કન્યારાશિનો બુધ સાતમે ભાવે હોય, ધનુ
રાશિનો મંગળ દશમે હોય ભાવે અને મકર રાશિનો શનિ લાભસ્થ
હોય તેથી થતો યોગ (૧૩) મેષરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય, કન્યા
મંગળ છઠ્ઠે હોય, તુલારાશિનો બુધ અને સૂર્ય સાતમે હોય, ચ
કુંભરાશિનો શનિ લાભસ્થાને હોય (૧૪) વૃષભનો ચંદ્ર લગ્નને હો
સિંહરાશિનો શનિ ચોથે હોય કન્યારાશિનો ગુરૂ પાંચમે હોય, વૃશ્ચ
રાશિનો શુક્ર સાતમે હોય અને કુંભરાશિનો મંગળ દશમે હોય તે
યોગ. (૧૫) મિથુનરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય, તુલારાશિનો ગુરૂ પાંચ
હોય, ધનુરાશિના બુધ અને શુક્ર સાતમે હોય અને મેષનો શનિ લ
હોય તેથી થતો યોગ. (૧૬) સિંહરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય ધનુ
રાશિનો ગુરૂ પાંચમે હોય અને શુક્ર, બુધ, સૂર્ય, કુંભરાશિમાં સા
હોય વૃષભનો મંગળ દશમે હોય તે (૧૭) કન્યારાશિનો ચંદ્ર લગ્ન
હોય કુંભરાશિનો મંગળ છઠ્ઠે હોય મીનરાશિના બુધ અને સૂર્ય સા
હોય વૃષભરાશિનો ગુરૂ નવમે હોય કર્કરાશિનો શનિ અગીઆરમે
તેવો યોગ. (૧૮) વૃશ્ચિકરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય વૃષભરાશિના
બુધ અને શુક્ર સાતમે હોય સિંહરાશિનો મંગળ દશમે હોય ક
રાશિનો શનિ છઠ્ઠે હોય તેવો યોગ (૧૯) ધનુરાશિનો ચંદ્ર લગ્ન
મીનરાશિનો શનિ ચોથે હોય મિથુનરાશિના સૂર્ય અને શુક્ર સા
હોય સિંહરાશિનો ગુરૂ નવમે હોય અને કન્યારાશિનો મંગળ દ
હોય તેથી થતો યોગ. (૨૦) મકરરાશિનો ચંદ્ર લગ્નને હોય વૃષભરાશિ

ગુરૂ પાંચમે હોય કર્કરાશિના સુર્ય, અને જુધ સાતમે હોય અને
 વૃષાનો મંગળ દશમે હોય વૃશ્ચિકનો શનિ અગ્નિચારમે હોય તેવો યોગ
 (૨૧) કુમ્ભરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય કર્કરાશિનો મંગળ છઠે હોય
 સુર્ય, શુક્ર અને જુધ સિંહરાશિના સાતમે આવેલા હોય અને વૃષા-
 રાશિનો શુક્ર નવમેસ્થાન (૨૨) મીનરાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય મિથુન
 રાશિનો શનિ ચોથેભાવે હોય કર્કરાશિનો ગુરૂ પાંચમે રથાને હોય
 કન્યારાશિના સુર્ય, શુક્ર અને જુધ સાતમેસ્થાને હોય અને ધનુરાશિનો
 મંગળ દશમેભાવે હોય તો ચતો યોગ ઉપર મુજબ જોવી રીતે ચંદ્ર
 પરથી રાજયોગ બતાવ્યા નેમજ લગ્ન અને વર્ગોત્તમના ચંદ્રપરથી પણ
 રાજયોગો ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેને પરંતુ જાતના રાજયોગો માંડવ્ય
 મદર્ષિએ બતાવેલા છે

કુમ્ભરાશિનો શનિ મેષરાશિનો સુર્ય અને વરુણરાશિનો ચંદ્રમા
 એ ત્રણ મહામાથી એકને લગ્નમાં મૂકી બાકીના બે મહોની ફેરવણી
 કરવાથી પણ જાતના રાજયોગ ઉપજે છે (૧) ઉપરાંત જુધ મિથુન
 રાશિનો, ગુરૂ સિંહરાશિનો અને મંગળ વૃશ્ચિકરાશિનો હોય તો રાજયોગ
 થાય (૨) ચંદ્ર અને શનિ આ બે મહો ઉચ્ચના હોય અને તેમની
 એક લગ્નમાં આવે તેથી બે જાતના રાજયોગ થાય છે, જુધ અને
 સુર્ય કન્યારાશિના હોય અને વૃષારાશિનો શુક્ર હોય, મેષનો મંગળ,
 કર્કનો ગુરૂ હોય તો આ રાજયોગ થાય છે (૪) આ મત માંડવ્ય
 ઋષિ અને બાદરામણિના પ્રયોગથી જણાય છે, મકર લગ્નમાં શનિ
 મંગળ સાથે હોય અને ધનુરાશિના સુર્ય ચંદ્ર બારમે ભાવે હોય તો
 પણ રાજયોગ જણાય છે (૫) મકર રાશિનો ચંદ્ર અને મંગળ લગ્ને
 હોય અને ધનુરાશિનો સુર્ય બારમે હોય તો રાજયોગ થાય છે,
 (૬) લગ્નમાં સુર્ય મેષરાશિનો હોય સાતમે વૃષા રાશિનો ચંદ્ર હોય
 અને તે સાથે શનિ હોય અને નવમે ભાવે ધનુ રાશિનો ચંદ્ર
 હોય તો પણ રાજયોગ થાય છે (૭) લગ્ને વૃષભ રાશિનો ચંદ્ર
 સિંહનો સુર્ય ચોથે, વૃશ્ચિકનો ગુરૂ સાતમે, અને કુમ્ભનો શનિ દશમે

હોય તો પણ રાજયોગ થાય છે. (૮) મકર રાશિનો શનિ લગ્નમાં હોય મીનનો ચંદ્ર ત્રીજે ભાવે આવેલ હોય મિથુન રાશિનો મંગળ છઠે હોય કન્યા રાશિનો બુધ નવમે હોય અને ધનુ રાશિનો ગુરુ આરમે હોય તો પણ રાજયોગ થાય છે; (૯) મીનનો સૂર્ય લગ્નમાં હોય, ધનુ રાશિનો ચંદ્ર અને ગુરુ દશમે ભાવે હોય, મકર રાશિનો મંગળ અગ્નીઆરમે ભાવે ૧૫ અંશ સુધીનો હોય તો રાજયોગ થાય છે. (૧૦) કન્યા લગ્નનો બુધ પહેલે ભાવે હોય ચંદ્ર અને ગુરુ, ધનુ રાશિનાં ચત્ર ચોથે ભાવે રહેલ હોય અને મકરના પંદર અંશ સુધીનો મંગળ પાંચમે ભાવે આવેલ હોય તેથી એક પ્રકારનો રાજયોગ થાય છે; (૧૧) કન્યા લગ્નમાં બુધ, ધનુ રાશિનો ચંદ્ર ચોથા ભાવે હોય અને તે સાથે ગુરુ અને શુક્ર આવેલા હોય અને પાંચમે સ્થાને શનિ મંગળ મકર રાશિમાં હોય તેથી પણ રાજયોગ થાય છે (૧૨) મીન લગ્નમાં ચંદ્ર હોય સિંહનો સૂર્ય છઠા ભાવે હોય મકરનો મંગળ અગ્નીઆરમે ભાવે તથા કુંભનો શનિ આરમે થવાથી રાજયોગ થાય છે. (૧૩) મેષનો મંગળ લગ્ન અને કર્કનો ગુરુ ચોથે આવે તેથી પણ રાજયોગ થાય (૧૪) કર્ક લગ્નમાં ગુરુ લગ્ને આવેલ હોય તથા મેષ રાશિનો મંગળ દશમે આવે તેથી પણ રાજયોગ થાય છે (૧૫) કર્ક રાશિનો ગુરુ લગ્ને રહી વૃષનો ચંદ્ર, બુધ અને શુક્ર એ ત્રણ ગ્રહ આવેલા હોય અને મેષે સૂર્ય રાજ્યસ્થાને આવવાથી ઘણો બધીજ રાજયોગ થાય છે. (૧૬) મીન રાશિનો ચંદ્ર લગ્નમાં રહે. સિંહ રાશિનો સૂર્ય છઠા ભાવે મકરનો મંગળ લાભ સ્થાને અને કુંભનો શનિ આરમા ભાવે આવે તેથી રાજયોગ થાય છે (૧૭) મકર લગ્નમાં શનિ તનુસ્થાને મેષે ભૌમ ચોથે, મિથુને બુધ છઠે, કર્ક ચંદ્ર સાતમે, સિંહે સૂર્ય આઠમે વૃષ ભૃગુ દશમે આટલા યોગથી એક રાજયોગ થાય છે (૧૮) કન્યાલગ્નમાં બુધ તનુ ભાવે આવ્યો હોય, મકરનો મંગળ સંતાન ભૂવને રહ્યો હોય તે સાથે શનિ પણ હોય, મીન રાશિના ગુરુ અને ચંદ્ર અને સાતમ સ્થાને હોય, મિથુને શુક્ર દશમે રહેલ હોય તેથી પણ રાજયોગ થાય છે.

આ સિવાય રાજ્યોગ અનેક પ્રકારના વિસ્તારભયથી અડી લીધા નથી. આ રાજ્યોગ બળવાન સમજવા. ઉપરના યોગો ગમે તેવા માણસની જન્મકુંડલીપર આવેલા હોય તેને રાજ્યોગ રાજ થવાનું કળ સચવે છે. મધ્યમ પ્રકારના રાજ્યોગો હવે કહેવામાં આવે છે તે યોગમાં રાજવંશીનો જન્મ હોય તોજ રાજ થાય પરંતુ તે સિવાયનો મનુષ્ય હોય તો ધનધાન્યાદિ સમૃદ્ધિયુક્ત સુખી થાય છે.

(૧) ઉચ્ચ મુળ ત્રિકાણુમાંના ત્રણ અથવા ચાર ગ્રહો જોની જન્મકુંડલીમાં હોય તેને રાજ્યોગ થાય છે પરંતુ ચાર અથવા ત્રણ ગ્રહો ઉચ્ચના હોય તો જરૂર રાજ થાય છે. ઉચ્ચનો ગ્રહ મુળ ત્રિકાણુ ગ્રહથી બળવાન સમજવો.

(૨) એક અથવા બે ગ્રહો મૂળ ત્રિકાણુ કે ઉચ્ચના હોય તે રાજકુળમાં જન્મેલો હોય તો પણ રાજસુખ પામે નહિ માત્ર ધન સંપત્તિ ભોગવે છે.

(૩) મેષ લગ્નમાં સુર્ય અને ચંદ્ર હોય મકરનો મંગળ દશમે હોય ધનનો ગુરૂ નવમે હોય તેવીયોગ રાજવંશીનો રાજ્ય આપે. તે સિવાયના ને ધન આપે. આ વિષયમાં કેટલાક મતથી જણાય છે કે મેષનો ચંદ્ર લગ્નમાં હોય સિંહનો સુર્ય પાંચમે, ધને ગુરૂ નવમે, મકરે કૌમ દશમે, કુંભે શનિ લાભે રહેવાથી રાજ્યોગ થાય (૪) કુંભ અથવા કર્ક લગ્નમાં જન્મ હોય ચોથે વૃષભ અથવા તુલારાશિનો શુક્ર હોય. નવમે ચંદ્ર હોય તે સિવાયના કુલ ગ્રહો ત્રીજે કે અગ્રીઆરમે ભાવે આવેલા હોય તો રાજવંશી રાજ થાય. (૫) બળવાન શુધ્ધ લગ્નમાં હોય ગુરૂ તથા શુક્ર પણ બળવાન હોય અને નવમે અથવા ચોથે હોય સુર્ય ચંદ્ર મંગળ અને શનિ નવમે બીજે ત્રીજે જોલાવે ભેગા કે નોખા ગમે તે રાશિના હોય તો તે રાજવંશી ધર્મદાતા રાજ થાય છે. (૬) વૃષભરાશિનો ચંદ્ર તનુસ્થાને હોય વૃત્તીયે મિથુનનો ગુરૂ તુલા રાશિનો જો હોય અને સુર્ય, શુક્ર, શુક્ર અને મંગળ મીનરાશિના યષ્ઠ અગ્રીઆરમે

ભાવે આવેલાને રાજયોગ ઉપજાવે છે. (૭) ક્રાઈપણ રાશિનો શ લગ્ને, ચોથે ગુરૂ દશમે ચંદ્ર, અને અગીઆરમે સુર્ય હોય તો રાજવં રાજ થાય છે. (૮) લાભસ્થાને શનિ રાજ્યસ્થાને ચંદ્ર, લગ્ને ધને ભૌમ અને બુધ, ચોથે શુક્ર સુર્ય રાજવંશીને રાજ બનાવે (૯) લગ્ને મંગળ શનિ ચોથે ચંદ્ર, અને સાતમે ગુરૂ નવમે શુક્ર દા સુર્ય લાભે બુધ રાજવંશીને રાજ બનાવે છે.

રાજભંગ યોગ વિષે—ઉપર જણાવેલ રીતે રાજયોગ થ હોય પણ હવે રાજયોગભંગ વિષયમાં જણાવવામાં આવે તે રીતે ક્રાઈ યોગ લાગુ થાય તો રાજયોગનું ફળ મળતું નથી. (૧) દરેક શત્રુક્ષેત્રના હોય તોતે યોગમાં બળવન્ત રાજયોગ પણ નાશ પામે (૨) ધણા ગ્રહો નીચ રાશિના હોય તો પણ રાજયોગ નાશ છે. (૩) ચંદ્ર અથવા લગ્ન પર ક્રાઈ ગ્રહની દૃષ્ટિ ન હોય તો તે પ્રકારના રાજયોગ નાશ પામે છે. એમ પરાશર ઋષિનો મત (૪) સુર્ય પોતાના નવમાંશમાં હોય અને ક્ષીણચંદ્રને પાપગ્રહો હોય તો તે મનુષ્ય પદ્મજ ને યોગ પામે છે (૫) ગુલારા સુર્ય એ પોતાના પરમ નીચનો હોય તો દરેક રાજયોગ નાશ (૬) મકર રાશિનો ગુરૂ પરમ નીચ અંશનો હોય તો રાજ્ય દરિદ્ર યોગ બનાવે છે. (૭) ગુરૂનો અસ્ત હોય ત્રણ ગ્રહ નીચ રા હોય અને કુંભ લગ્નમાં જન્મ હોય તો પણ રાજયોગ નાશ છે. (૮) ક્રાઈ પણ ગ્રહ નીચ રાશિનો લગ્નમાં આવેલ હોય પાપગ્રહ હોય તો રાજયોગ નાશ પામે (૯) શુક્ર પરમ રાશિગત હોય તો પણ રાજયોગનો નાશ કરે છે, (૧૦) લ રાહુ આવેલ હોય તેના પર ચંદ્રની દૃષ્ટિ હોય ૩-૬-૧૧ એ-લ સુર્ય શનિ અને મંગળ આવેલા હોય અને ક્રાઈ પણ શુભ ગ્રહ કે ન હોય (સાતમે સ્થાને શુભ ગ્રહ હોય) તો રાજયોગનું ફળ બ મળતું નથી (૧૧) ક્રાઈ પણ શુભ ગ્રહ કેન્દ્રસ્થાનમાં (૧-૪-૭ ન આવેલ હોય તો (૧૨) કેન્દ્ર સ્થાને આવેલા ગ્રહો અસ્તના

(૧૩) કેન્દ્રસ્થાનમાં આવેલા ગ્રહો નીચ રાશિના હોય (૧૪) ચારે કેન્દ્રસ્થાનમાં રાશિગત ગ્રહો રહેલા હોય તો રાજયોગ નાશ પામે છે. (૧૫) સર્વે પાપગ્રહ કેન્દ્રસ્થાને હોય અને નીચરાશિ અથવા રાશિ ક્ષેત્રી હોય કેાઈપણ શુભગ્રહની દષ્ટિ ન હોય અથવા નીચ કે રાશિ રાશિગત ખારમે હોય તો રાજયોગ નાશ પામે છે.

રાજયોગનું કૃણ કયારે મળશે ?—ઉપર જણાવેલ કેાઈપણ અપવાદ ન હોય અને રાજયોગ કાયમ રહે તો તેનું કૃણ કયારે મળશે તે માટે વિચાર કરવો. રાજયોગ થયો હોય તેની જન્મ કુંડલીમાં દશમે ભાવે જે ગ્રહ બેઠા હોય તેની મહાદેવતા અતર્દશામાં કૃણ મળે, દશમે સ્થાને કેાઈજ ગ્રહ ન હોય તો લગ્નમાં જે ગ્રહ હોય તેની મહાદેવતા અતર્દશામાં કૃણ મળશે (૨) લગ્નમાં અને દશમે સ્થાને એમ બેને કેાણે ગ્રહ બેઠેલા હોય તો તેમાંથી જે ગ્રહ બળવાન હોય તેની દેવતા અતર્દશામાં કૃણ મળે છે. (૩) લગ્ન કે દશમે ભાવે કેાઈપણ ગ્રહ ન હોય તો આખી કુંડલીમાં જે ગ્રહ વધારે બળવાન હોય તેની દેવતા અતર્દશા કૃણ આપશે (૪) કેાઈ પ્રસન્ન એવો આવે કે કૃણ આપનાર ગ્રહની દેવતા અતર્દશા આવવા સભવ ન જ હોય તો તેના મિત્રની દેવતામાં તેની અતર્દશામાં કૃણ મળે છે, (૫) રાજયોગ થયો હોય, તેનું કૃણ મળ્યું હોય પણ જે કેાઈ ગ્રહ નીચનો હોય તો રાજયોગ નાશ પામવા જેવું કૃણ તેની દર્શાતર્દશામાં થાય છે । રાશિ ક્ષેત્રી ગ્રહ હોય તો મોટી આપત્તિને ઉપગ્રવે છે (૬) લગ્નમાં બુધ અને શુક્રનો યોગ હોય યતિ સાતમે રહ્યો હોય દશમે સુર્ય હોય તો તે માધુસ એક દર વેળવી અને સુખી થાય છે (૭) સુર્ય બુધ અથવા શુક્રની રાશિનું જન્મ લગ્ન હોય દશમે સ્થાને સુર્ય, બુધ સાથે બેઠા હોય અને લગ્ને ગુરુ, શુક્ર હોય તો પણ કૃણ સારું મળ્યું. પણ આ યોગમાં એક શંકા રહે છે કે સુર્ય ને શુક્ર સાથે ચાર રાશિનું અતર કદી આવતું નથી. પરંતુ કાલ્પિતરે તેમ થતું દશે એમ ધારી આ યોગ લખાયેલ હોવા અનુમાન જણાય છે.

ચોરનો રાજા—શુભ ગ્રહની બળવાન રાશિએ. કેન્દ્રમાં હોય પાપગ્રહની રાશિના પાપગ્રહો જન્મ કુંડલીમાં હોય તો ચોરનો રાજા થાય છે કે નીચ જાતીમાં ઉપરીપણું ભોગવે છે; કેાઈ મતથી તો શુભ ગ્રહો કેન્દ્રમાં બળવાન થયા હોય તો આ યોગ થાય છે અને કેાઈ મતભેદ છે કે પાપગ્રહો પાપગ્રહની રાશિના હોય અને શુભ ગ્રહની રાશિએ કેન્દ્રમાં બળવાન ન હોય તો ચોરનો અધિપતિ થાય. રાજયોગવાળાને આયુષ્ય થોડું હોય તેવી શંકા જવાનું પણ એક કારણ છે કે પુણ્યશાળી આમ હોય તેનેજ રાજયોગ થાય છે. કેાઈ તેવો પુણ્યશાળી પોતાના પ્રારબ્ધવશાત્ જન્મેજ હોય અથવા યોગી હોય છે, યોગીને રાજયોગ સિદ્ધિ આપનાર થાય છે.

પંચ મહાપુરૂષ ચોંગ

(૧) કુંચકયોગ—પોતાના પરમ હૃદયનો મંજળ કેન્દ્ર સ્થાનમાં હોય તો આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—મોટી ઉંમરવાળો, સુંદર કાલિવાળો સાદસ કર્મથી કાર્યથી સિદ્ધિ મેળવનાર, સમાન અવધવ, ચશમી, ચરપીર, ચતુનો નાશ કરનાર. સંખ સમાન કેકવાળો મંહાપરાક્રમી, દૂર સ્વભાવ, બાહ્યોનો ભક્ત, ગુરૂથી નમ્ર, હાથમાં સામુદ્રિક ઉત્તમ ચિહ્નો ધરાવનાર, વજનદાર શરીરવાળો. સ્વામ્ય વિશ્વા-ચક્ષ આણુઆણુના દેશમાં વિજય મેળવનાર થાય છે; (૨) ભદ્રયોગ—પોતાના પરમ હૃદયનો શુદ્ધ કેન્દ્ર સ્થાનમાં આવવાથી ભદ્રયોગ થાય છે તેનું ફળ—સિંહ સમાન પરાક્રમી મોટી જંઘાવાળો, પુષ્ટ જાતીવાળો, ઉમો, કામી યોગસાસ્ત્રને જાણનાર, સંખ સમાન કંઠવાળો, હાથમાં તલવાર, હાથી, ગદા, કમળકુલ, બાણ, પતાકા અને ચક્ર, ચંદ્રમા, હવ વગેરે ચિહ્નોવાળો કેસર સમાન સુખથી દેહવાળો, શ્રેષ્ઠ અવાજ શ્રેષ્ઠ શુદ્ધિમાન, ધર્મપરાયણ ધીરજવાન, સર્વ કાર્યમાં સ્વતંત્ર, મિત્રો પર દયા રાખનાર અતિથિનો સત્કાર કરનાર અને કાન્યકુબ્જ દેશનો અધિપતિ પુત્ર અને સ્ત્રીના સુખયુક્ત એસી વર્ષના આયુષ્યવાળો થાય છે (૩) હંસ મહાપુરૂષ—પોતાના પરમોદયનો જલરૂપિ કેન્દ્ર સ્થાને આવવાથી આ યોગ થાય છે; તેનું ફળ—સાક્ષમુખ ઉત્તમ નાસિકા, પ્રસન્ન મન, પુષ્ટ ગાલ. હંસ સમાન શબ્દ, કફપ્રકૃતિ, સંખ, કમળ, અંકુશ મત્સ્ય, માલા, ખર્દાંજ, કુંભ વગેરે ચિહ્નોવાળો, જલાસપમાં પ્રીતિ કરનાર, અત્યંતકામી, સ્ત્રીઓથી અનૃષ, છન્નુ વર્ષના આયુષ્યવાળો અને બાહ્લીક, ચરસેન વગેરે દેશનો અધિપતિ ગાંધાર દેશ વમુના ગંગા મધ્ય પ્રદેશ વગેરે જમિનું પાલન કરનાર અને વનમાં મૃત્યુ પામનાર થાય છે (૪) માક્ષ્યપુરૂષ—પોતાના પરમોદયનો શુદ્ધ કેન્દ્ર સ્થાને હોવાથી આ યોગ થાય છે તેનું ફળ—પાતળા દોડવાળો, મધ્યમ

શરીર, પાતળી કમર, સ્વરૂપવાન, લાંબી નાસિકા તથા દીર્ઘાણુ સુધી બાહુવાળો, મોટા નેત્રવાળો અને સિત્તેર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવનાર થાય છે; લાટદેશ, માલવદેશ અને સિંધુ દેશ વગેરે દેશોનો ભોક્તા બને છે. (૫) શશકપુરુષ—પોતાના પરમોચ્ચતો શનિ કેન્દ્ર સ્થાને આવવાથી આ યોગ થાય છે; તેનું ફળ નાના દાંતવાળો, ચાલવામાં હિતાવળો, કોધી, શક, શૂરવીર, અતિથિઓને સત્યાર કરનાર, ઘણી સેનાનો અધિપતિ માતાની સેવા કરનાર, કટિ ભાગમાં દુર્ગ્ગળ, બીજના દોષને શોધનાર, શય્યા, શંખ, બાણ, તલવાર, મૃદંગ અને વીણાના ચિન્હવાળો સિત્તેર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવનાર થાય છે.

નાભસ યોગ

નાભસ યોગમાં ચાર બેદ ગણેલા છે; ૧ આશ્રય, ૨ આકૃતિ, ૩ ક્ષ, ૪ સંખ્યા યોગ. આશ્રયયોગના બેદ ત્રણ છે. ક્ષયોગના બેદ ૨ છે. આકૃતિ-યોગના ૨૦ બેદ છે અને સંખ્યા યોગ સાત જાતના છે એ પ્રમાણે કુલ ૩૨ જાતના નાભસયોગો થાય છે; યવનાચાર્યના મતમાં તો ક્ષ-ભગ બે હજાર જાતના આ યોગો વર્ણવેલા છે. એ તમામ આ જત્રીસ યોગોના ૪ બેદ છે. (૧) રત્નયોગ—તમામ ગ્રહો-ચાર રાશિમાં હોય તેથી રત્નયોગ થાય છે, તેનું ક્ષણ-ઈર્ષાવાળો સ્વભાવ અને ન્યા ત્યાં બટકનાર બનાવે છે. (૨) મુસલયોગ—રિશ્ત રાશિમાં તમામ ગ્રહો રહેલા હોય તો મુસલયોગ થાય છે, તેનું ક્ષણ—અહંકારી ધનવાન અને બધા કામમાં પ્રવૃત્તિ કરાવે છે. (૩) નલયોગ—દ્વિસ્વભાવ રાશિમાં તમામ ગ્રહો રહેવાથી નલયોગ થાય તેનું ક્ષણ—શરીરમાં કંઈક ખોડ હોય, રિશ્ત વિચારવાળો, હોંશીઆર અને ધનનો અધિપતિ થાય છે.

(૪) માલાયોગ—(હિપર ત્રણ જાતના આશ્રય યોગ કલા હવે ક્ષ યોગ કહે છે) સર્વે શુભ ગ્રહો કેન્દ્રસ્થાનમાં રહેલા હોય તો માલા-યોગ થાય છે; પરંતુ પાપગ્રહ કેન્દ્રમાં ન હોવો જોઈએ. ક્ષણ વૈભવ અપાવે છે. (૫) સર્પયોગ—દરેક કેન્દ્રસ્થાનમાં પાપગ્રહો હોય અને શુભગ્રહ કોઈપણ કેન્દ્રસ્થાનને ન હોય તો સર્પયોગ થાય છે; ક્ષણ—આ યોગમાં જન્મનાર ધણું કુખ અનુભવે છે.

સૂચના—પાપગ્રહ અને શુભગ્રહ માટે કેટલાક ઋષિઓના મતમાં શુધ, ગુરુ, શુક અને પૂર્ણિમાના ચંદ્ર એ ચાર ગ્રહોને શુભ ગણેલા છે. સુર્ય, મંગળ, શનિ અને ક્ષીણચંદ્ર પાપગ્રહ કહેવાય છે પણ સત્યાચાર્ય, ગાર્ગી, મણીત્ય, અને પારાશર તો કહે છે કે, ચંદ્રને પાપ અથવા શુભમાં ગણવો નહિ. બાકીના ત્રણ ગ્રહ પાપ અને શુભ ગણવા વળી કોઈ શુધને દૂરગ્રહયુક્ત હોવાથી દૂર અને સૌમ્યગ્રહયુક્ત હોવાથી સૌમ્ય આ પ્રમાણે ગણે છે.

(૬) ગદાયોગ—(હવે આકૃતિયોગ કહે છે) પાસેપાસેના એ કેન્દ્રોમાં તમામ ગ્રહો આવવાથી ગદાયોગ થાય છે એટલે ચાર મેદથી આ યોગ થાય. લગ્ન અને ચોથે ભાવે તમામ ગ્રહો હોય, ચોથે અને સાતમે ભાવે તમામ ગ્રહો હોય, સાતમે અને દશમે ભાવે તમામ ગ્રહો હોય. દશમે અને લગ્ને તમામ ગ્રહો હોય તો આ યોગ થાય છે, તેનું ફળ—ધનવાન, ઉદ્યમી, યશ્યાગાદિ સત્કર્મ કરનાર થાય છે; (૭) શકટયોગ—લગ્ન અને સાતમા ભાવે તમામ ગ્રહો હોવાથી આ યોગ થાય છે; તેનું ફળ—ખરાબ સ્ત્રીના સંગી, રોગી અને ગાડી ચલાવનાર થાય છે, (૮) વિહુગયોગ—ચોથે ભાવે અને દશમે ભાવે દરેક ગ્રહો હોવાથી આ યોગ થાય તેનું ફળ—કલેશ કરનારો, દૂતકાર્ય કરનાર અનેક સ્થાને ભટકનાર થાય છે. (૯) શ્રૃંગાટકયોગ—-૫-૯ એ ત્રણે ભાવે દરેક ગ્રહો હોવાથી આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—આ યોગવાળો વૃદ્ધાવસ્થામાં સુખી થાય છે (૧૦) હુળયોગ—લગ્ન સિવાય કોઈપણ ભાવે સર્વ ગ્રહો હોય એકબીજાથી નવમે પાંચમે રહેલા હોય તો આ યોગ થાય છે. જેમકે (૧) ખીજે છઠે અને દશમે ભાવે તમામ ગ્રહો હોય. (૨) ત્રીજે સાતમે અને અગીઆરમે તમામ ગ્રહો હોય (૩) ચોથે આઠમે અને બારમે તમામ ગ્રહો હોય તેથી આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—ખેતીનાં કાર્યોમાં ભાગ્યોદય થાય છે. વળયોગ—લગ્ન અને સ્ત્રીભુવને સર્વ શુભ ગ્રહો અને ચોથે અને દશમે સર્વ પાપગ્રહો હોય તો વળયોગ થાય છે; તેનું ફળ બાલ્યાવસ્થા અને વૃદ્ધાવસ્થામાં સુખ ભોગવે, દરેકને પ્રિય, શસ્ત્રીર અને યુવાવસ્થામાં દુઃખી થાય છે (૧૨) યવયોગ—લગ્ન અને સાતમા ભાવે સર્વ પાપગ્રહો અને ચોથે તથા દશમે ભાવે સર્વ શુભ ગ્રહો રહેવાથી થતો યોગ. તેનું ફળ—પરાક્રમી યુવાવસ્થામાં અતિ સુખી અને મધ્યમ ક્રાંતિવાળો થાય છે. (૧૩) કમળયોગ—ચાર કેન્દ્રમાં કોઈપણ ઠેકાણે શુભ અને પાપગ્રહો બેઠેલા હોય તેથી આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—મદગમી અને પ્રીતિવાળો તથા સુખી થાય છે.

(૧૪) વાપીયોગ—૨-૫-૮-૧૧ એ સ્થાનોમાં અથવા ૩-૬-૮-૧૨ એ સ્થાનોમાં સર્વ મહો બેઠેલા હોય તો તે વાપીયોગ કહેવાય છે, તેનું ફળ-ધન સુખ ભોગવે લોખી, કૃષણ અને જમીનમાં ધન માટનાર થાય છે (૧૫) સુપયોગ—૧-૨-૩-૪ એ બાવે દરેક મહો બેઠેલા હોવાથી આ યોગ છે, તેનું ફળ—ઉત્તર, દાતાર અને મતાદિ કર્મ કરનાર અને આગસુ થાય છે (૧૬) શરયોગ—૪-૫-૬-૭ એ બાવે દરેક મહો બેઠેલા હોવાથી આ યોગ થાય છે તેનું ફળ—કેદખાનાનો ઉપરી (જેઘર) દિસા કરનાર, ધનુષનાજીમાં પ્રવીણ થાય છે (૧૭) શક્તિયોગ—૭-૮-૯-૧૦ એ બાવે શુભ મહો હોવાથી આ યોગ થાય છે, તેનું ફળ આગસુ, સુખ અને ધન વગરનો અને નિહિત કાર્ય કરનાર થાય છે. (૧૮) કંડયોગ ૧૦-૧૧-૧૨-૧ એ બાવમાં દરેક મહો હોવાથી આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ મેવા-વૃત્તિથી જીવનાર, સ્ત્રી-પુત્ર વગેરેથી હીન અને અનિશ્ચિત મનનો થાય છે. (૧૯) નૌયોગ—૧-૨-૩-૪-૫-૬-૭ એ પ્રમાણે સાતે બાવમાં દરેક મહો ગહેરાથી આ યોગ થાય છે તેનું ફળ કૃષણ બનાવે છે. સુખી અને દુઃખી એમ બે પ્રકારની અવસ્થા રખાવે છે. (૨૦) કૂટયોગ—૪-૫-૬-૭ ૮-૯-૧૦ એ બાવમાં સર્વ મહો આવવાથી આ યોગ થાય છે તેનું ફળ—મિત્ર્યાબિમાની, જીકું જોશનાર અને કેદીઓનો રક્ષક થાય છે. (૨૧) છત્રયોગ—૭-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧ એ સાત સ્થાનોમાં સર્વે મહો આવવાથી છત્રયોગ થાય છે. તેનું ફળ-વૃદ્ધાવસ્થામાં બહુ સુખી થાય. પોતાના સબધીઓને સુખ આપનાર થાય છે (૨૨) ચાપયોગ—૧૦-૧૧-૧૨-૧-૨-૩-૪ એ સાત બાવમાં દરેક મહો આવવાથી આ યોગ થાય છે; તેનું ફળ—શરવીર, બાહ્યાવસ્થા તથા વૃદ્ધાવસ્થામાં સુખ ભોગવનાર થાય છે (૨૩) અર્ધચંદ્રયોગ—૬-૮ સિવાય સાત બાવમાં સર્વ મહો આવે તો આ યોગ થાય છે. આ યોગ આઠ પ્રકારે થાય છે (૧) ૨-૩-૫-૬-૮ બાવે સર્વ મહો હોય (૨) ૩-૫-૬-૮-૯ બાવે સર્વ મહો હોય. (૩)

૫-૬-૮-૯-૧૧ ભાવે સર્વ અહો (૪) ૬-૮-૯-૧૧-૧૨ ભાવે સર્વ
 અહો (૫) ૮-૯-૧૧-૧૨-૨ ભાવે સર્વ અહો. (૬) ૯-૧૧-૧૨-૨-૩
 ભાવે સર્વ અહો (૭) ૧૧-૧૨-૨-૩-૫ ભાવે સર્વ અહો (૮) ૧૨-૨-
 ૩-૫-૬ ભાવે સર્વ અહો હોય તો ચંદ્રયોગ થાય છે તેનું ફળ—સુંદર
 ક્રાંતિવાળો અને ઘણાઓથી માન મેળવનાર થાય છે; સમુદ્રયોગ—
 ૨-૪-૬-૮-૧૦ અને ૧૨ એ ભાવમાં સર્વ અહો આવવાથી થતો
 યોગ સમુદ્રયોગ કહેવાય છે તેનું ફળ—રાજ્ય થાય, વૈભવ ભોગવે અને
 સમુદ્રપર્યંત કીર્તિ ફેલાય છે. (૨૫) ચક્રયોગ—૧-૩-૫-૭-૯-૧૧
 એટલા ભાવોમાં સર્વ અહો હોય તો ચક્રયોગ થાય તેનું ફળ—
 રાજ્યમહારાજ્યો પણ તેને પ્રણામ કરે છે એટલે ચક્રવર્તી રાજ્ય
 અથવા તપસ્વી કે મહાસાની થાય છે. એટલે મહારાજ્ય અથવા
 યોગીરાજ્ય થાય છે, (૨૬) વીણાયાગ—(હવે સંખ્યાયોગો કહે છે)
 ગમે તે સાત સ્થાને સર્વ અહો રહેવાથી આ યોગ થાય છે. આ
 યોગને વક્ત્રી પણ કહેવામાં આવે છે. ફળ—સંગીતપ્રિય, નાટ્યપ્રિય
 ચતુર અને કૃંગારી થાય છે. (૨૭) દામીનીયાગ—કોઈપણ ૭
 સ્થાનોમાં દરેક અહો આવેલા હોય તેથી આ યોગ ગણાય છે. તેનું
 ફળ—ઉદાર, પરોપકારી અને પશુનો પાલક અને અધિકાર ભોગવનાર
 થાય છે. (૨૮) પાસયોગ—કોઈપણ પાંચ સ્થાનમાં દરેક અહો
 આવવાથી આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—ઉદ્યમથી ધન મેળવે, વધુઓ
 તથા નોકરોને પણ સારે રસ્તે દોરનાર થાય છે. (૨૯) કેદારયોગ—
 હરેકોઈ ચાર સ્થાનમાં સર્વ અહો રહેવાથી આ યોગ થાય છે. તેનું
 ફળ—ખેતિમાં અભ્યુદય અને પરોપકારી થાય છે. (૩૦) શુભયોગ—
 કોઈપણ ત્રણ ભાવમાં સર્વ અહો હોવાથી શુભયોગ થાય છે. તેનું
 ફળ—હથિઆરના ધાવાળો ધનમાં અતિ આસક્ત અને નિર્ધન
 અવસ્થાને ભોગવનાર થાય છે. (૩૧) યુગયોગ—કોઈપણ બે સ્થાનમાં
 સર્વ અહો આવવાથી આ યોગ થાય છે; તેનું ફળ—ધન વગરનો
 પાખંડી અને ઘણા પ્રપંચને રચનાર થાય છે. (૩૨) ગોળયોગ—

કોઈપણ એકજ ભાવમાં સર્વ મહો રહેવાથી આ યોગ યાચ-છે તેનું કૃણ ધણું ભયંકર કૃણ છે. ધન વગરનો મદો, મુખ, આગર અને નિહિત કામ કરનાર તથા રખડતો સમજવો

વધુ ખુસાસો—દલયોગ અને આકૃતિ યોગ એકી વખતે થતા નથી. દલયોગ અને આશ્રયયોગ પણ એકી વખતે થતા નથી. પરંતુ દલયોગ અને સંખ્યાયોગ એકી વખતે થઈ આવે છે, તેવે પ્રસંગે દલયોગનું વધુ પ્રામાણ્ય ગણાય. સંખ્યાયોગનું બળ નિર્બળ ગણવા કારણ દલયોગ પ્રમાણે કૃણ મળે, વળી આકૃતિ યોગ અને આશ્રયયોગ કોઈ સમયે એકી વખતે થાય તેવે પ્રસંગે આકૃતિ યોગનું કૃણ મળે છે; આકૃતિ યોગ અને સંખ્યા યોગ કોઈ સમયે એકી વખતે આવે તો આકૃતિ યોગનું કૃણ કહેવું, સંખ્યા યોગ અને આશ્રય યોગ આકૃતિ યોગની સાથે એકી વખતે બને, તેમજ આશ્રય યોગ અને સંખ્યાયોગ પણ એકી વખતે બની આવે છે, આવે પ્રસંગે સંખ્યા યોગ સાથેના યોગ માટે કૃણ ન કહેવું, એટલી વધુ નાભસયોગ ઉપજે તેમાં જ સખળ હોય તે કૃણ આપી શકે છે યોગનું કૃણ મળવાનો સમય જણાવેલો જ છે અને જો માટે સમય ન જણાવ્યો હોય તે માટે તે મહત્તી દશામાં કૃણ મળે છે એમ જાણવું, મૂળ જન્મકુડલીમાંના મહો અલીત કુડલીમાં ચળી ગયા હોય તો એ યોગમાં ભગ થયે જાણવો જોઈ બરાબર કૃણ મળે નહિ

ચંદ્રયોગ બાબત—(જહનનતક) મનુષ્યમાં વિનય, વિજ્ઞાન, જ્ઞાન શુદ્ધિ એ સર્વ ચંદ્રયોગથી જાણી શકાય છે, ચંદ્રકેન્દ્ર સ્થાનમાં હોય તો તેના વિનય વગેરે ઉત્તમ પ્રકારનાં હોય છે. પશુકર (૨-૫-૮-૧૧) સ્થાનમાં હોય તો મધ્યમ પ્રકારના વિનયાદિ હોય છે. અને આપોક્લિપ સ્થાનમાં હોય તો ઉપરોક્ત વિનયાદિ ઉતરતા પ્રકારનાં હોય છે; (૨) ચંદ્ર પર ગુરૂની દષ્ટિ હોય અને દિવસનો જન્મ હોય તો તે મનુષ્ય પૈસાદાર અને સુખી થાય છે. પણ તે ચંદ્ર પોતાના

અધિમિત્રના અથવા પોતાના નવમાંશનો હોવો જોઈએ. (૩) ચંદ્ર પર શુક્રની દષ્ટિ હોય અને રાત્રિનો જન્મ હોય તો તે માણસ પૈસાદાર અને સુખી થાય છે; પણ તે ચંદ્ર પોતાના અધિમિત્ર અથવા પોતાના નવમાંશનો હોવો જોઈએ. (૪) ચંદ્ર અધિયોગ—શુક્ર, ગુરુ અને શુક્ર એ સૌમ્ય ગ્રહોમાંથી કોઈપણ ગ્રહ ચંદ્રથી છઠ્ઠા, સાતમા અને આઠમા ભાવમાં હોય તો આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—સેનાપતિ, રાજા અથવા પ્રધાન બનાવે છે; વૈઙવ યુક્ત અને શત્રુને જીતનાર થાય છે; આ અધિયોગ માટે સારાવલિમાં લખ્યું છે કે, શુક્ર, ગુરુ અને શુક્ર અસ્તંગન ન હોય અને તેઓ પર દૂરગ્રહની દષ્ટિ ન હોય તો રાજયોગ તરીકે ગણાય છે. (૫) સુનક્ષ યોગ—સૂર્ય સિવાય કોઈપણ ગ્રહ ચંદ્રથી બીજે અને બારમે હોવાથી આ યોગ થાય છે. આ રીતે ૩૦ પ્રકારના સુનક્ષ યોગ થઈ શકે છે; તેનું ફળ—સ્વોપાર્જીત દ્રવ્યવાળો, રાજા અથવા રાજગૃહ્ય સુખવાળો બુદ્ધિશાળી અને ધનાઢ્ય થાય છે; (૬) અનક્ષ યોગ—સૂર્ય વિના કોઈપણ ગ્રહ ચંદ્રથી બારમે સ્થાને આવેલ હોય તો અનક્ષયોગ થાય છે, આ રીતે ૩૦ પ્રકારના અનક્ષયોગ થઈ શકે છે; તેનું ફળ—સત્તાધીશ, નિરોગી, શિલવાન જગતમાં વિખ્યાત, સર્વભોગ ભોગવનાર સુંદર વસ્ત્ર ધારણ કરનાર થાય છે; (૭) દુર્ધરાયોગ—સૂર્ય સિવાય કોઈપણ ગ્રહ ચંદ્રથી બીજા અને બારમા સ્થાનમાં રહેલા હોય તો દુર્ધરા યોગ થાય છે. એ રીતે ૧૮૦ પ્રકારના આ યોગો છે; તેનું ફળ—અનેક જાતના ભોગ ભોગવનાર, ધન તથા વાહનના સુખવાળો હિદાર અને સારા ચાકરવાળો થાય છે. (૮) કેમદુમયોગ જેને સુનક્ષ, અનક્ષ, કે દુર્ધરા યોગ ન થતો હોય તેને કેમદુમ યોગ થયો સમજવો. કેટલાક આચાર્યોના મત પ્રમાણે કેમદુમ યોગ માટે નીચે મુજબ અપવાદ છે. લક્ષ્મી ચંદ્ર કેન્દ્ર સ્થાનમાં રહેલ હોય તો અથવા તો ચંદ્ર સાથે કોઈ ગ્રહ હોય તો કેમ દુમ યોગ થતો નથી; (સુનક્ષ, અનક્ષ કે દુર્ધરા એ ત્રણમાંનો કોઈ યોગ ન હોય તો) આ મત ગર્ગ અને પરાશરનો છે.

શ્રુત કીર્તિ અને ખીજા કેટલાક આચાર્યો સુનક્ષ, અનક્ષ અને દુર્ધરા
 યોગ માટે કેન્દ્ર સ્થાન સૂચવે છે એટલે ચંદ્રથી ચોથે રહેલ મહ સુનક્ષ,
 દશમા ધ્યાનમાં હોય તો અનક્ષ અને ચોથા અને દશમા એ બંને
 સ્થાનમાં મહ હોય તો દુર્ધરા યોગ કહે છે, એ કેન્દ્રમાં કેઈપણ મહ
 ન હોય તો કેમદુમ થાય છે, કેમદુમયોગનું ફળ—રાત્રના પશુમાં
 મગદ થયો હોય તો પણુ મનીન, નીચ કર્મો કરનાર, દરિદ્રી, ચાકરી
 કરનાર અને પાપી થાય છે, વિશેષ—(જાતકાખરણ) સૂર્યથી ચંદ્રમાં
 કેન્દ્રમાં હોય તો યાન, માન, ઉભતિ, નિપુણતા વગેરે હોય નહિ,
 સૂર્યથી પણુદર સ્થાને ચંદ્ર હોય તો પૂર્વોક્તા ફળ મધ્યમ જાણુ
 અને આરોગિલભ સ્થાનમાં હોય તો ફળ ઉત્તમ સમજવું વળી
 પણુ ચંદ્રમાને દરેક મહ જોવા હોય તો તે દીર્ઘાયુ થાય રાત્ર
 સમાન સુખી થાય અને કેમદુમ યોગ થયો હોય તો પણુ તે યોગનો
 ભગ સમજવો, ચંદ્ર કેન્દ્રમાં મહે આવેલ હોય તો પણુ કેમદુમ
 યોગનો ભગ કરે છે, મળણ સદિત જહરપતિ તુલ્ય રાશિમાં હોય
 અને સૂર્ય કન્યા રાશિમાં હોય મેષ રાશિગત ચંદ્રમાં હોય અને
 બાકીનો મહ જોતો ન હોય તો કેમદુમનો ભગ થાય છે અને
 રાત્ર સમૃદ્ધિ વગેરે મેળવે છે

સુનક્ષદિ યોગ કરનાર મજા હોય તો તે માણુસ ઉલટથી કામ
 કરનાર યરવીર, ધનવાન અને સાહસિક થાય છે સુનક્ષદિ યોગ કરનાર
 ભુધ હોય તો તે ચતુર સદુચુદાણી, સારા વચન જોતનાર, બાવન
 નુત્ય અને ચિત્રકળામાં નિપુણ થાય છે ગુર હોવાથી ધનવાળો
 ધર્મોત્તમ સુખ જોગવનાર અને જાજ માન્ય થાય શુક હોય તો
 કામી, ધનવાળો, અને જોષ્ઠો થાય છે, યનિ હોય તો પાગળ
 સમૃદ્ધિને જોગવનાર થાય છે સ્વાવર વરદવાળો અને નોકરોનો
 હુપરી થાય છે, જે અથવા વધુ મહો થાયે યોગ કરતા હોય તેવે
 પ્રસંગે યોગ કરનારા અદનું ફળ એકઠું જોગવે છે, રાત્રિએ જન્મ

હોય અને ચંદ્ર અદૃશ્ય ચક્રાર્ધમાં હોય તો નેષ્ટ સમજવો દૃશ્ય ચંદ્ર હોય તો શ્રેષ્ઠ ગણાય છે; લગ્નથી ઉપચય સ્થાનમાં શુભ ગ્રહો આવેલા હોય તો તે ધનવાન થાય, ચંદ્ર થકી સર્વે શુભગ્રહો ઉપચય સ્થાનમાં હોય તો પણ ધનવાન થાય. ચંદ્ર અથવા લગ્નથી એકાદ ગ્રહ પણ ઉપચય સ્થાનમાં હોય તો તે પ્રમાણમાં દ્રવ્ય લાભ કરાવે છે; પરંતુ લગ્ન અથવા ચંદ્રથી ઉપચય સ્થાનમાં કોઈપણ શુભગ્રહ ન હોય તો કેમદ્રુમ યોગ જેવું જ ફળ મળે છે; ઉપચય સ્થાનથી થતો યોગ બહીષ્ટ હોય અને કેમદ્રુમ વગેરે નદારા યોગો થયા હોય તો દરેક ખરાબ ફળનો નાશ કરે છે, અને ઘણું ઉત્તમ ફળ આપે છે એમ સત્યાચાર્યનો મત છે.

ચંદ્રયોગ કરનાર ગ્રહો ચંદ્રમાની મહાદશામાં પોતાની અંતર્દશાઓ ન્યારે આવે ત્યારે ફળ આપે છે અને સૂર્ય યોગ કરનાર ગ્રહ સૂર્યની મહાદશામાં યોગ કરનારની અંતર્દશા આવે ત્યારે ફળ આપે છે; ચંદ્ર યોગ બીજા યોગો કરતાં વધુ બળવાન હોવાથી ખરાબર તપાસવા આચાર્યોની આજ્ઞા છે; જન્મ કુંડલીમાં લગ્ન અને ચંદ્ર બળવાન હોય તો જ તે માણસ દરેક રીતે સુખી રહે છે.

સૂર્યયોગ વિષે—જેમ ઉપર ચંદ્ર યોગ જણાવ્યા તેમજ સૂર્ય યોગ પણ જણાવે છે. (૧) **વોશિયોગ**—સૂર્યથી ચંદ્ર સિવાય કોઈ પણ ગ્રહ ખારમે સ્થાને હોવાથી વોશિયોગ થાય છે; તેનું ફળ જે મનુષ્યના જન્મકાલમાં વોશી યોગ હોય તે મનુષ્ય મંદ દષ્ટિ, ઘણું કાર્ય કરનાર, નીચે જોઈને ચાલનાર, ઉંચા દેહવાળો અને જુઠાબોલો થાય છે. (૨) **વેશિયોગ**—સૂર્યથી ચંદ્ર સિવાય કોઈપણ ગ્રહ બીજા સ્થાને આવેલા હોય તો આ યોગ થાય છે; તેનું ફળ—દયાળુ મોટી દેહવાળો અને બોલવામાં ચતુર, આજ્ઞાસુ તેમજ વક્તવ્યથી જોનાર થાય છે. (૩) **ઉભયચરીયોગ**—સૂર્યથી ચંદ્ર સિવાય કોઈપણ ગ્રહ બીજા અને ખારમે સ્થાને રહેલા હોય તો ઉભયચરીયોગ થાય છે.

તેનું કામ-નિવૃત્તિથી અત્યંત સમૃદ્ધિથી મુક્ત, બાળવાનું
લક્ષ્યવાન થાય છે, અર્થશૂન્ય અને બગાડના મુજબ વિચાર કરે
એ મુજબ નુનાધિક કામ મળે છે.

પ્રવ્રજ્યાયોગ વિષે—પ્રવ્રજ્યા એટલે દીક્ષા લેવાથી બીજા કે
મંત્રાસી, સાધુ વગેરે મવાની આનાથી મુચરે તેવા યોગો કહેવાય છે.
અને જે જે મહાદેવ આ યોગ થાય છે તેનું કામ અને યોગ ત્રીયે
મુજબ છે (૧) સુષ્ઠ અધિપતિ હોય એવો પ્રવ્રજ્યાયોગ, જેને મયો
હોય તે મનુષ્ય કદનૂગ અને કામ ખાઈને જીવનાર થાય છે, (૨) અદ
અધિપતિ હોય એવો પ્રવ્રજ્યા યોગ થતો હોય તો, આવક, કાપાલિક
અથવા અપર લઈ માનનાર થાય છે, (૩) મગગ અધિપતિ હોય
એવો પ્રવ્રજ્યા યોગ થયો હોય તો તે સક્રિય ઉપાસક લાયક થઈ
ધારણ કરનાર અને દેવિભક્ત થાય છે, (૪) શુદ્ધ અધિપતિ થાય તેવા
પ્રવ્રજ્યાયે મવાનો મનુષ્ય, આશ્ચર્ય દીક્ષાને સ્વીકાર કરે છે, (૫) ગુરુ
અધિપતિ હોય તો પતિ સંન્યાસી અથવા બીજા મંત્રનાર થાય છે
(૬) શુદ્ધ અધિપતિ હોય તો સરીરપર અક્રિય યોગ આદિ ધાતુઓની
નિશાનીઓને ધારણ કરે છે એટલે અરક નામની દીક્ષા સ્વીકારે છે,
(૭) શનિ અધિપતિ હોય તો દીમંતરી દીક્ષાને સ્વીકારનાર થાય છે

પ્રવ્રજ્યા કરનાર યોગો—એક રાસિમા ચારથી વધુ મહો
જેને હોય તે બાળવાન થઈ બેઠા હોય તો તે સંસારનો ત્યાગ કરનાર
થાય છે, નિર્જળ મહો હોવાથી પ્રવ્રજ્યા હોય ને ઉપજાવે નહિ.
જન્મ કુડલીમાં ચાર અથવા ચારથી વધુ મહો એક રાસિમા હોય
તો પ્રવ્રજ્યા યોગ થાય છે તેમાંથી જોઈતા મહો બાળવાન હોય તેટલા
પ્રકારની તે દીક્ષા ધારણ કરનાર થાય છે. એક દીક્ષા લઈ તેનો
ત્યાગ કરે ફરી બીજી દીક્ષા લઈ તેનો ત્યાગ કરે અને અનુક્રમે
બાળવાન મહો મુજબ દીક્ષાઓ લે છે બાળવાન મહો હોય તેની
પહેલી દીક્ષા તેથી નિર્જળની તે પછી વગેરે સમજવું પ્રવ્રજ્યાયોગ

કરનાર ગ્રહ બળવાન હોય પણ તે પરાજય પામેલ હોય તો તે લીધેલ દીક્ષાને છોડાવી દે છે, એક રાશિમાં વધુ ગ્રહો હોવાથી ગ્રહ યુદ્ધનો પ્રસંગ હોય છે. અને છેવટના યુદ્ધમાં જીતેલો ગ્રહ જ હોય તે ગ્રહની દીક્ષામાં પોતાની જાંઘળી પૂરી કરશે એમ સમજવું. યોગ કરનાર ગ્રહ પોતાની મહાદશા, અંતર્દશામાં દીક્ષા લેવડાવશે એમ સમજવું. પ્રવ્રજ્યાયોગમાં ગ્રહ બળવાન હોય પણ તેમાંનો ગ્રહ અસ્તનો હોય તો તે નિર્જળ ગણવો, તે દીક્ષાવાળાની ભક્તિ કરાવે છે પણ દીક્ષા લેવડાવતો નથી, પ્રવ્રજ્યા યોગ કરનાર ગ્રહ બળવાન હોય પણ પરાજય પામ્યો હોય તો દીક્ષા લેવડાવીને દીક્ષાનો ત્યાગ કરાવે છે.

જન્મકુંડલીમાં ચંદ્રની જે રાશિ હોય તેનો સ્વામી એટલે જન્મપતિને શનિ દેખતો હોય અને બીજા કોઈ ગ્રહો તેને દેખાતા ન હોય તો દીક્ષા લેવડાવે; બળવાન શનિ નિર્જળ જન્મપતિને જોતો હોય તો શનિએ પ્રવ્રજ્યા યોગ કર્યો એમ સમજવું. જન્મકુંડલીમાં ચંદ્રમા કોઈપણ રાશિનો હોય પણ દ્વકાણુમાં શનિ ક્ષેત્રનો આવ્યો હોય, નવમાંશમાં મંગળના ક્ષેત્રનો થયો હોય કે શનિક્ષેત્રનો થયો હોય એવા ચંદ્રને જન્મકુંડલીમાં બીજા ગ્રહો દેખાતા ન હોય અને શનિ દેખેતો પ્રવ્રજ્યા યોગ શનિ કરે છે એમ સત્યાચાર્યનો મત છે; રાજયોગ પ્રકરણમાં કહેલ રાજયોગ કોઈ પ્રકારે થતો હોય તેવી જન્મકુંડલીમાં ગુરૂ નવમે હોય, અને ગુરૂ, ચંદ્ર તથા લગ્ન એ સર્વને શનિ જોતો હોય તો તે તીર્થયાત્રામાં ફરનાર થાય છે; અને ધણુ અથોને લખનાર થાય છે; કોઈપણ જાતનો રાજયોગ થયો હોય તેવી કુંડલીમાં નવમે ભાવે શનિ બેઠો હોય અને શનિને બીજા ગ્રહો જોતા હોય તો તે માણસ રાજા હોવા જતાં પણ દીક્ષા ગ્રહણ કરનાર થાય છે; આ યોગ રાજયોગ સિવાય થતો હોય તો પણ પ્રવ્રજ્યા યોગ સૂચવે છે.

દ્વિગ્રહયોગ — એ ગ્રહ સાથે રહેવાથી થતા યોગ અને ફળ.

(૧) સૂર્ય અને ચંદ્રનો યોગ હોય તો તે મનુષ્ય દુષ્ટકર્મમાં નિપુણ, અભિમાની, પત્યરનો વેપાર કરનાર અને નિરતર વિષયમાં આસક્ત રહે છે (૨) સૂર્ય અને મંગળનો યોગ હોય તો ક્રોધ કર્મ કરનાર, ધર્મ અને ધન વગરનો હમેશા કવેશવાળો સ્વભાવ અને કોપી સ્વભાવનો રહે છે (૩) સૂર્ય જુવ યોગ—મધુર વચન મોહનાર મત્રી રાજ્યોની સેવા, વાઘ અને કાવ્યકલામાં નિપુણ હોય છે (૪) સૂર્ય શુક્ર યોગ—પૌરોહિત્યકર્મમાં નિપુણ થાય, ગાજઓનો મત્રી સારા મિત્રરાજો અને ધનથી સમૃદ્ધિવાળો ચતુર અને પરોપકારી થાય છે (૫) સૂર્ય શુક્ર યોગ—શ્રેષ્ઠ સુદ્ધિવાળો સંગીત-વાદ્ય અને આયુધમાં કુશળ, નેત્ર રાગવાળો વીર્યહીન સ્ત્રી સુખમાં લુપ્ત અને મિત્રના સમુદાયવાળો થાય છે (૬) સૂર્ય શનિ યોગ—ધર્મમાં પ્રતિવાળો શ્રેષ્ઠસુદ્ધિવાળો ગુણમાંથી સ્ત્રી પુત્ર વગેરે સમુદાય પુક્ત સમૃદ્ધિવાળો ધાતુઓ સત્રધી કામ કરનાર થાય છે (૭) ચંદ્ર મંગળ યોગ—વેપારથી જીવન ચલવ નાર, કુટિલ, પ્રતાપી, પોતાના આચારથી બ્રહ્મ, કલહ કરનાર, રાગથી પીડાઓ ભોગવનાર દુખી અને માતાને દુખ દેનાર થાય છે (૮) ચંદ્ર જુવ યોગ—સુદૃઢ સ્વરૂપવાળો, ધર્મજાળનાર ધનવાન, સ્ત્રીઓ સાથે શ્રેષ્ઠ પ્રીતિ કરનાર ધન્ય બોલનાર મધુરવાણી દયાળુ ચિત્તવાળો થાય છે (૯) ચંદ્ર શુક્ર યોગ—નમ્રતાવાળો ગુપ્તમત્ર, પરોપકાર અને ધર્મ કર્મ સહિત વર્તનાર થાય છે. (૧૦) ચંદ્ર શુક્ર યોગ—સુદૃઢ, સુગંધી પદાર્થમાં પ્રીતિ ધરાવનાર અનેક વસ્તુઓનો કવચિક્ષ કરનાર અને ચતુર ધન્ય વ્યસનોથી દુઃખ અને વિધર્મને જાણનાર થાય ■ (૧૧) ચંદ્ર શનિ યોગ—સ્ત્રીમાં પ્રીતિ ધરાવનાર, વૈશ્ય વૃત્તિથી જીવન ચલવનાર આચારહીન, પુરુષાર્થ અને પ્રજાથીહીન થાય છે (૧૨) મંગળ જુવ યોગ—બાહ્યુદ્ધમાં કુશળ, ધન્ય સ્ત્રીઓની ધમ્મ કરનાર, ઔષ્ધોસહ રહેનાર, પુરુષાત્માં સુવર્ણ અને લોહી સત્રધી કાર્યમ સુદ્ધિવાળો થાય ■ (૧૩) મંગળ

ગુરુ યોગ—મંત્ર જાણનાર શસ્ત્રકળામાં કુશળ—શાસ્ત્રનો અર્થ જાણનાર—
 દ્રવ્ય ક્રમાવામાં શુદ્ધિવાળો, ચતુરતાવાળો સ્વભાવ, સેનાનો અધિપતિ
 અથવા રાજા કે ગામનો સ્વામી થઈ સુખ ભોગવે છે. (૧૪) મંગળ શુક્ર યોગ—પ્રપંચી, ખોટું, ખોલનાર જુગારી, અનેક સ્ત્રીઓના
 ભોગમાં લુપ્ત રહેનાર અભિમાની તથા દરેક સાથે વૈર કરનાર થાય
 છે. (૧૫) મંગળ શનિ યોગ—શાસ્ત્રમાં નિપુણ, શસ્ત્રવિદ્યા જાણ-
 સંગ્રામ કાર્યમાં પરાજય અન્યાયી થોડા ધનનો સ્વામી મિત્રતાવગરનો
 સુખહીન તથા નીંદ્રા થાય છે. (૧૬) બુધ ગુરુ યોગ—સંગીત
 શાસ્ત્ર જાણનાર, વિનયવાળો, નીતિમાં ચતુર ધણા સુખવાળો ધણા શ્રેષ્ઠ
 ગુણને ધારણ કરનાર, ધૈર્યવાળો અને સુગંધી પદાર્થપર પ્રીતિ ધરવનાર
 થાય છે. (૧૭) બુધશુક્ર યોગ—શ્રેષ્ઠવાણી જાણનાર ગુણવાન
 ચતુર સદાએ આનંદમાં રહેનાર પોતાના કુળમાં પ્રતાપી, સ્વરૂપવાન
 અને ધણા મનુષ્યોનો પાલક થાય છે. (૧૮) બુધ શનિ યોગ—
 ક્ષલ્લ પ્રિય સ્વભાવ, ચંચળચિત્ત વૃત્તિ ધણી કલા ગાન કાવ્ય વગેરેમાં
 કુશળ ધણા મનુષ્યોનો અધિપતિ અને શ્રેષ્ઠ સ્વભાવવાળો થાય છે
 (૧૯) ગુરુ શુક્ર યોગ—સ્ત્રી ધન મિત્ર પુત્ર વગેરેથી યુક્ત સુખવાળો
 વિદ્યાવાળો અને શાસ્ત્રાર્થ કરનાર થાય છે; (૨૦) ગુરુ શનિ યોગ—
 અધિક યશસ્વી ગામ અથવા નગરનો સ્વામી સ્ત્રી સુખ માટે મન ધાય
 સુખ મેળવનાર ચરવીર, ધનવાન અને દરેક કળાઓમાં કુશળ થાય છે
 (૨૧) શુક્ર શનિ યોગ—શીલ્પ કળાનાં કુશળ ચિત્ર કામ કરના
 આનંદી પત્થરની વસ્તુઓનો વેપારી દારૂ સંગ્રામ કરનાર થાય છે—

ત્રિગ્રહયોગ—ત્રણ ગ્રહ સાથે રહેવાથી થતા યોગ—મુ. ચં. મ.
 યોગ—પત્થરનાં યંત્ર બનાવવામાં ચતુર, સ્ત્રી વગરનો દયા વગરનો અ-
 ચરવીર બનાવે છે. (૨) મુ. ચં. બુ. યોગ—રાજાનાં ઘણાં સા-
 કાંમો કરનાર એટલે રાજસક્ત અથવા રાજા. વાત સલાહ અને મં-
 જાણનાર અનેક શાસ્ત્રો અને કલાને જાણનાર થાય છે; ૩) મુ. ચં.
 ગુ. યોગ—પણિત ધૂત, અપલ સ્વભાવ, ચતુર, સેવા વગેરેથી પ્રસ-

કરનાર અને દેશદેશાંતર મુમાફરી કરનાર થાય છે (૪) સ્. ચં. શુ. યોગ—સારા કાર્ય અને ધર્મમાં પ્રીતિ કરનાર થાય નદિ ખીખરું ધન દરવાની ઇચ્છા રાખનાર અને ધર્ષાં વ્યસનોમાં આસક્ત થાય છે (૫) સ્. ચં. શ. યોગ—વેશ્યા વગેરે નીચ જાતિની સ્ત્રીઓમાં આક્રમણ થાય અને દેવતાઓનો ભક્ત, ધર્મ ક્રિયામાં નિપુણ, ધૂર્ત તથા વૃથા મહેનત કરનાર થાય છે (૬) સ્. મં. શુ. યોગ—લજ્જાવાળો પુત્ર ધન સ્ત્રી અને મિત્રજનોનાં કોગ ચિત્તવૃત્તિવાળો, અને પ્રરંકમથી વિખ્યાત તથા સનાદ કરવામાં અતુર થાય છે (૭) સ્. મં. શુ. યોગ—વક્તા ધનવાન, ગાળઓનો મની એનાપતિ, નીતિ સાસ્ત્રમાં કુશળ ઉદાર ચિત્ત તથા સત્ય વચન બોલનાર થાય છે (૮) સ્. મં. શુ. યોગ—ભાગ્યો દયના યોગો નિરંતર રહે છે વિદ્વાન, ધનવાન, નમ્રતાવાળો, પોતાના વશમાં શ્રેષ્ઠ ગુણવાળો થાય છે, (૯) સ્. મં. શ. યોગ—વિવેક વગરનો બહુઓ પિતા અને ધન વગેરેથી હીન કલ્પમાં પ્રીતિવાળો ખાજા ફવાદાવાળા દેહને ધારણ કરનાર થાય છે (૧૦) સ્. શુ. શુ. યોગ—નેત્રમાં રોગવાળો, શાસ્ત્ર કલામાં નિપુણ અને ધણી વસ્તુઓનો સમ્રાટ કરનાર થાય છે, (૧૧) સ્. શુ. શુ. યોગ—સ્ત્રી વિષયમાં નિરંતર આતુરતાવાળો આચાર વગરનો પરદેશમાં રહેનાર હર વખત વૈર કરનાર અને યોગી બુદ્ધિવાળો થાય છે, (૧૨) મ. શુ. શ. યોગ—નપુ યાક જેવી આકૃતિવાળો બહુઓથી હીન સસારમાં ધણાં ઓનો દુશ્મન મહાદુષ્ટ તથા નીચ મનુષ્યનો સજ કરનાર થાય છે (૧૩) સ્. શુ. શુ. યોગ—પરોપકારી જીજ્ઞાસુ કામ કરનાર અતિ આતુર જરૂર પૂરતું જ મોલનાર દન્ય હીન રાખનો આશ્રય ધારણ કરનાર દુષ્ટ સ્વભાવવાળો અને નિર્દય થાય છે સ્. શુ. શ. યોગ—ગજનો માનીતો, મિત્ર—સ્ત્રી અને પુત્રથી મુખી, સુદર કાંતિવાળો, ધણા સ્નેહથી દર અર્થનાર તથા શાણો બુદ્ધિયાળો થાય છે (૧૪) સ્. શુ. શ. યોગ—ધન, કામ કળા વગેરે દરેકમાં પાછો પડે છે બાઈઓના સુખ વગરનો, નકારી કામમાં પ્રીતિ કરનાર બયપ્રકૃત અને

ખરજવાના રોગવાળો થાય છે; (૧૬) ચં. મં. યુ. યોગ—અતિદીન કુટુંબીઓથી અપમાન ભોગવનાર, અત્ર અત્રે ધનથી રહિત બનાવીયજનોતો પરીચય વધુ રખાવે છે; (૧૭) ચં. મં. યુ. યોગ—ત્રણથી અક્તિ દેહવાળો, કાપયુક્ત, સ્ત્રીમાં આસક્ત, ક્રોધી અશોભાયમાન દેહવાળો થાય છે; (૧૮) મં. ચં. શુ. યોગ—અસ્થિ સ્વભાવવાળી સ્ત્રીનો પતિ થાય પોતે પણ અસ્થિર સ્વભાવનો હોય અને અપવિત્ર થાય છે પરંતુ તેનો પુત્ર ઘણો ઉત્તમ શીક્ષવાન થાય છે. (૧૯) ચં. મં. શ. યોગ—બાલ્યાવસ્થામાં જ માતા મૃત પામે છે અને હમેશા તે મનુષ્ય દુઃખ યુક્ત રહે છે; (૨૦) ચં. યુ. ૨ યોગ—બુદ્ધિમાન, રાજા પુણ્ય, અને ભાગ્યશાળી બનાવે છે ઘણી સારી વૃત્તિનો પ્રકાશક વિચિત્ર કીર્તિ અને સંસારમાં આશક્ત મનવાળો થાય છે. (૨૧) ચં. યુ. શુ. યોગ—બ્રાહ્મદિ પિતૃ કાર્યમાં આસ્થવાળો, સારી વિદ્યાઓ જાણનાર અને નીચ વૃત્તિથી પોતાનું જીવન ચલાવનાર થાય છે; (૨૨) ચં. યુ. શ. યોગ—જગતમાં પૂર્ણ પ્રસિદ્ધિ મેળવનાર નમ્રતાવાળો, રાજાનો માનીતો, ગામ અથવા શહેર હોતો ભોગવનાર કળાઓમાં કુશળ અને બુદ્ધિશાળી થાય છે; (૨૩) ચં. શુ. યુ. યોગ—સારા ભાગ્યવાળો સદ્ગુણયુક્ત અને કીર્તિ વિભૂષિત, શ્રેષ્ઠબુદ્ધિ અને વિદ્યાવાળો થાય છે; (૨૪) ચં. શુ. યોગ—ઉત્તમ મંત્ર અને શાસ્ત્રને પ્રસિદ્ધ કરનાર સ્વરૂપવાળો રાજા પ્રિય તથા અતિ ચતુર થાય છે. (૨૫) ચં. શુ. શ. યોગ—ધન પ્રસ્તુતો વાંચનાર, ધન, ધર્મ, અને રૂપવાળો વેદ જાણનારમાં થાય છે (૨૬) મં. યુ. યુ. યોગ—પોતાના કુળમાં રાજા સમ શ્રેષ્ઠ કાવ્ય જાણનાર ગીત વાજાંત્રમાં ચતુર થાય અને પારકા સાધવામાં મન રાખનાર થાય. (૨૭) શુ. મં. યુ. યોગ—બોલવાવાળા, દુર્ગુણ દેહ, સદા ઉત્સાહયુક્ત ધનવાન અત્યંત તેજસ્વી છે. (૨૮) મં. યુ. શ. યોગ—બીકણ સ્વભાવ દુર્ગુણ દેહ વધુ કરવાની ઈચ્છાઓ ધરાવનાર. પરદેશમાં વસનાર, અરાધ્ય નેત્રવાળો

કેસ કરનાર થાય છે, (૧૯) અને સન્નિવૃત્તિની યોગ્ય કરનાર થાય છે (૩૦) મં. ગુ. શુ. યોગ—રાજાથી માનીતો, નિર્દય દુર્નિ જાંઘણો ખોટી ધરખાઓ કરનાર અને મિત્રમુખ વગરનો થાય છે, (૩૧) મં. ગુ. શુ. યોગ—પરદેશમાં વસનાર અનાર્થ સ્ત્રીથી જેનું સુખ નાશ પામેલું તેવો બનાવે છે, (૩૨) છુ. ગુ. શુ. યોગ—સયથી-સહિત વર્તનવળો દેશદેશાંતરમાં જેના મુખેનું જ્ઞાન થાય તેવો રાજાની સહાયતાથી શત્રુઓને હાતનાર અને પ્રસન્ન મનનો થાય છે. (૩૩) છુ. ગુ. શુ. યોગ—ધન વાહન અને સ્વભાવ સારો હોય, સુદર વસ્ત્રાભરણ ધારણ કરનાર, સુદર ભાગ્ય વાળો અને ઉત્તમ નોકરોવાળો થાય છે (૩૪) છુ. ગુ. શુ. યોગ—જુડાં વચન બોલનાર ઘણી સ્ત્રીઓમાં જમન કરનાર પૂત્ર દ્વિતીય અપવિત્ર દૂર મુસાફરી કરવાને ઉમેદ ધરાવનાર તથા ઘણી ક્ષત્રીઓ જાણનાર થાય છે (૩૫) ગુ. શુ. શુ. યોગ—જમે તેવા હીન મુળમાં જન્મેનો હોય તોપણ ઘણી કીર્તિ મેળવે છે પૃથ્વીપતિ થાય, નિર્મળ મનોવૃત્તિ અને કાર્યક્ષતા વિશેષ હોય છે

સૂચના—પાપમદ સહિત ચદ હોય તો માતા સુખ નાશ પામે અને પાપમદ શુભમદ એક બે પ્રકારના મદ મુક્ત હોય તો મધ્યમસર જાણવું, શુભમદ મુક્ત ચદ હોય તો ભૂમિ યજ્ઞ ધન વગેરે ભોગવનાર થાય છે મોટાપથી ઘણા મનુષ્યોનો માનીતો અને ઉત્તમ થાય છે, એક સ્થાનમાં જણ પાપમદનો યોગ હોય તો રૂપ વગરનો બનાવે છે, દરિદ્ર અને દુખથી પરિતપ્ત બનાવે ॥ અને કદી સુખ સાતિ મેળવી શકે નહિ

ચતુર્ગાંઠ યોગ—ચાર મદ જન્મકુડલીમાં સાથે આવવાથી થતા યોગ કહે છે (૧) સૂ. ચ. મ. ॥ યોગ—લેખક, મુખ પાળથી પીડા ભોગવનાર, ચોરી કરનાર અને ઘણી ભાષાઓ જાણનાર થાય છે, (૨) સૂ. ચ. મં. ગુ. યોગ—શીશ્ય શાસ્ત્રમાં નિદુષ્ટ મેટાં નેત્રવાળો સોના સમાન કીર્તિવાળો તથા જીવવાન થાય ॥ (૩)

સ્ત્ર. ચં. મં. શુ. યોગ—શાસ્ત્રના અર્થને જાણનાર પુત્ર અને સ્ત્રીથી ઘણાં સુખને ભોગવનાર અને જોલવામાં ચતુર થાય છે (૪)
 સ્ત્ર. ચં. મં. શ. યોગ—આ યોગ દારિદ્ર આપનાર છે; વિદ્યા માટે પણ મુખર્જતા સુચવે છે શરીર કાંતિ ક્ષીણ અને દુર્બળ રહે છે (૫)
 સ્ત્ર. ચં. યુ. શુ. યોગ—ઘણો ધનવાન શોક રહિત તેજસ્વી અને નીતિશાસ્ત્રમાં કુશળ થાય છે. (૬) સ્ત્ર. ચં. યુ. શુ. યોગ— સુંદર કાંતિવાળો, લઘુ દેહ, રાખતો માનીતો, વાચાલ અને અકલિત સ્વભાવનો થાય છે; (૭) સ્ત્ર. ચં. યુ. શ. —ધન વગરનો બીક્ષાથી ભોજન વૃત્તિને કરનાર નેત્ર રોગવાળો અને કુટુંબથી હીન મનુષ્ય થાય છે (૮) સ્ત્ર. ચં. શુ. શુ. યોગ—રાજ વગેરેથી સત્કાર પામનાર જલક્રીડા. મૃગયા અને વન ક્રીડામાં ઇચ્છાવાળો. ગુણ વગરનો પણ સુખી મનુષ્ય થાય છે; (૯) સ્ત્ર. ચં. શુ. શ. યોગ— ધન અને પુત્ર સહિત સુખ ભોગવનાર સારી દષ્ટિવાળો સંસારમાં માન યુક્ત, સ્ત્રીથી પ્રીતિ કરનાર તથા પ્રતાપી મનુષ્ય થાય છે; (૧૦) સ્ત્ર. ચં. શુ. શ. યોગ—અતિશય અશક્ત શરીરવાળો સ્ત્રીઓ સમાન આચરણવાળો અને બીકણ સ્વભાવનો થાય છે; (૧૧) સ્ત્ર. યુ. શુ. મં. યોગ—વિજ્ય મેળવનાર, પર સ્ત્રીમાં અશક્ત હમેશાં દેવ અને બ્રાહ્મણની સેવા કરનાર અને મનસ્વી થાય છે; (૧૨) સ્ત્ર. ચં. મં. શુ. યોગ—ધનવાન થાય નહિ. ખોટા વિચાર, ચોરી અને સ્ત્રીઓથી પ્રીતિ માટે નિરંતર આતુર રહે લજ્જા વગરનો તથા નિદ્રા પાત્ર થાય છે; (૧૩) સ્ત્ર. મં. યુ. શ. યોગ—નીચ મનુષ્યોની મિત્રતા કરનાર, મંત્રી અથવા સેનાપતિ શૂરવીર, કાવ્ય. શસ્ત્રઅસ્ત્ર વગેરેમાં નિપુણ થાય છે; (૧૪) સ્ત્ર. મં. શુ. શુ. યોગ—શેભાયમાન કાંતિવાળો રાખતો માનીતો ધનવાન નીતિજ્ઞ અનેક મનુષ્યોનું પાલન કરનાર થાય છે; (૧૫) સ્ત્ર. મં. શુ. શ. યોગ—લશ્કરનો અધિપતિ મંત્ર વિદ્યામાં પણ નિપુણ રાખતો માનીતો તથા ધન ધાન્ય અને દયાવાળો થાય છે; (૧૬)

ચ. મં. શુ. શ. યોગ—નીચ જાનના મનુષ્યોનો મોજાત થાય,
 ખર્ચ વેર કરનાર, બાચાર દીન, મુખ તથા અત્યંત બાધણ કરનાર
 થાય છે, (૧૭) ચ. જુ. શુ. શ. યોગ—વિનયવાળો, ધનવાળો
 માની, રાજ સમાન અને ઓ પુત્રના સુખ રહિત થાય છે; (૧૮)
 ચ. જુ. શુ. શ. યોગ—પુરુષાતનથી રહિત બોટા કામને કરનાર
 તથા ઉદમ વગરનો થાય છે. (૧૯) ચ. જુ. શુ. શ. યોગ—
 બામ્બણાળો, પવિત્ર વિચારવાળો બધુઓમાં માન પામેલો મોટો
 શાની, પુત્ર અને ઓ સુખવાળો એકદમ સુખી જીવન માળના
 થાય છે, (૨૦) ચ. જુ. શુ. મ. યોગ—લોભી પ્રતિકાળ રચનાર
 તથા કશુંકા મુક્ત માનસિક વિચારણાવાળો થાય છે, (૨૧) ચ.
 મ. જુ. શુ. યોગ—કજાબોર બાધઓથી વેર રાખનાર નીચ
 જનોમાં પ્રીતિવાળો, વેદ અને શાસ્ત્રીની નિંદા કરનાર થાય છે, (૨૨)
 ચ. મ. જુ. શુ. યોગ—રાજની દવાનો પાત્ર અનેક શાસ્ત્રમાં નિપુણ
 સત્ય વક્તા તથા સુખી જીવન ગાળે છે, (૨૩) ચ. મં. શ. શુ.
 યોગ—કુલને છેતરનારો, મણાનો દુશ્મન દરિદ્રી, ઘરડીર કુળમાં જન્મ-
 નાર પછી ખીકણ થાય છે, (૨૪) ચ. મં. જુ. શુ. યોગ—રિકત,
 ધનપુત્ર મુક્ત, માની, નીતિય, અને સાદસ કર્મ કરનાર થાય છે,
 (૨૫) ચ. મં. જુ. શ. યોગ—રાજથી સત્કાર પામેલો સત્ય
 વચન બોલનાર આનંદવાળો સ્વભાવ નીચ જનોનો સેવક અને
 દયાળુ થાય છે, (૨૬) ચ. મ. શુ. શ. યોગ—વ્યભિચારિણી
 ઓનો સ્વામી, જુમારી, મદિરા વગેરેના નિશામાં રહેનાર અને માસને
 ખાનાર પાપી મનુષ્ય થાય છે, (૨૭) ચ. જુ. શુ. યોગ—
 દયાળુ, જુદિશાળી દાતાર ધનવાન વિદ્યામાં વિવાદ કરનાર અને
 સદ્ગુણ સંપન્ન થાય છે, (૨૮) ચ. જુ. શુ. શ. યોગ—લોભિય,
 યશસ્વી શાનસંપન્ન તેજસ્વી, જીતેન્દ્રિય, અને વ્યવહારદક્ષ મનુષ્ય
 થાય છે, (૨૯) ચ. જુ. શુ. શ. યોગ—રાજપૂજિત, નેત્રરોગ,
 ઘણી સ્ત્રીઓવાળો, ધનવાન અને ગામઘણી થાય છે, (૩૦) ચ. જુ.

શુ. શ. યોગ—સ્ત્રીઓને અતિ બહાલો, ધર્મને જાણનાર, ધનહીન
 પંડિત, સ્થૂળ શરીરને ધારણ કરનાર અને ચતુર થાય છે. (૩૧) મં. ગુ. યુ. શુ. યોગ—કલ્યા કરનાર, ધનવાન, રાજમા
 દયાળુ અને સુશીલ થાય છે. (૩૨) મં. ગુ. શુ. શ. યોગ—
 સુંદર સુખાકૃતિ, ધનવાન, વિદ્યા અને નમ્રતાવાળો, સાહસ કર
 કરનાર અને ધણા મનુષ્યોને બહાલો થાય છે. (૩૩) મં. યુ. શુ. શ. યોગ—નિર્ધન છતાં પવિત્ર આચારવિચારવાળો, સત્ય વચ
 બોલનાર, શરવીર તથા નમ્રતાવાળો મનુષ્ય થાય છે. (૩૪) મં. યુ. શુ. શ. યોગ—ધનરહિત, પુષ્ટ શરીરવાળો, મીઠું વચન બોલનાર
 અને મહાવિદ્યામાં વિશારદ થાય છે. (૩૫) યુ. ગુ. શુ. શ. યોગ—
 અતિશય કામાતુર, શસ્ત્રવિદ્યામાં પ્રીતિ કરનાર, વેદ અને વેદન
 અંગોને જાણનાર અને ધાર્મિક વિચારવાળો થાય છે.

પંચમહ યોગ—એક રાશિમાં પાંચ ગ્રહો એકી સાથે
 રહેવાથી થતું ફળ હવે સૂચવે છે. સૂ. ચં. મં. યુ. શુ. યોગ—સ્ત્રી વગરનો, નિરંતર દુઃખી, ક્રોધી અને છલકપટ કરનાર
 મનુષ્ય થાય છે. (૨) સૂ. ચં. મં. યુ. શુ. યોગ—જુડાં વચન
 બોલનાર, ભાષણોથી રહિત, દયાળુ, ખીજની આગા ઉઠાવનાર
 નપુંસક જેવી આકૃતિવાળો થાય છે. (૩) સૂ. ચં. મં. યુ. શ. યોગ—થોડા આયુષ્યવાળો, સ્ત્રી અને પુત્ર વગરનો, અનેક જાતનાં
 દુઃખ દેખનાર મનુષ્ય થાય છે. (૪) સૂ. ચં. મં. ગુ. શુ. યોગ—
 માતૃપિતાના સુખ વગરનો, નેત્રમાં રોગ, અનેક વ્યાધિવાળો,
 ગાનવિદ્યામાં પ્રીતિવાળો અને એકંદર વિલાસી જીવન ગાળનાર
 થાય છે. (૫) સૂ. ચં. મં. ગુ. શ. યોગ—ખીજનું દ્રવ્ય હરવાની
 મતિવાળો, અનેક વ્યસનોથી પરાભવ પામેલો, સાધુજનોનો દ્વેષ કરનાર,
 અતિ આતુર, જડપ્રકૃતિવાળો થાય છે. (૬) સૂ. ચં. મં. શુ. શ. યોગ—પરસ્ત્રીમાં રમણ કરનાર, ઘણાઓથી કલેશ કરનાર, દ્રવ્ય અને
 ધર્મ વગરનો મનુષ્ય થાય છે. (૭) સૂ. ચં. યુ. ગુ. શુ. યોગ—

રાજ્યથી સત્કાર પામેલો, ધન માન અને ઐશ્વર્યવાળો, ન્યાયથી
અથવા દાક્ષિણ્ય, સત્યસત્તા અને મહા ચતુર પુરુષ થાય છે. (૮)
સૂ. ચં. છુ ગુ શ. યોગ—વેસ્થા સાથે પ્રીતિ બાંધનાર, કરજથી
ત્રાસ પામેલો, કુદ્દ કર્મ કરનાર, ભયભીત, ધાર્મિકજનોનો દ્વેષ કરનાર
મનુષ્ય થાય છે. (૯) સૂ. ચં. છુ ગુ શ. યોગ—દેહમાં અનેક
પ્રકારના રોગનો પરિતાપ, ધનહીન, પુત્ર અને મિત્ર વગરનો, શરીરમાં
ધણી ફાટાવાળો મનુષ્ય થાય છે. (૧૦) સૂ. ચં. ગુ ગુ શ.
યોગ—મેલવાની જગ્યામાં બીજાને ફસાવનાર, પાપી, અસ્થિર ચિત્ત-
વાળો, બીજાને બોલો અને શત્રુઓથી તાપ ભોગવનાર થાય છે. (૧૧)
સૂ. મં. છુ ગુ ગુ યોગ—સેનાપતિ, કામી, વસવાન અને ધણી
નોકર સહિત તથા રાજપૂજિત થાય છે. (૧૨) સૂ. મં. છુ ગુ શ.
યોગ—શિક્ષકો નિર્વાહ અધાવનાર, રોગી, થોડા દંત્રવાળો, પુત્ર વગેરેની
સમૃદ્ધિવાળો, વૃદ્ધ અને જડ જેવો મનુષ્ય થાય છે (૧૩) સૂ. મં. છુ
ગુ. શ. યોગ—એક સ્થાનથી બીજે સ્થાન વાર વાર જનાર, બાધિયુક્ત
અને શત્રુઓથી પકડાએલો, ભૂખ તથા અધિક વેડનાર, અને વિકળ
ચિત્તવાળો રહે છે (૧૪) સૂ. ગુ મં. શુ. શ. યોગ—પડિત
ધનવાન, ભાઈઓથી સુખી, ધાતુ અને લોહના વજ્રોને બનાવનાર તથા
તપસ્વી થાય છે. (૧૫) ચં. મં. છુ ગુ. શુ યોગ—સારા સ્વભા-
વવાળો, પાપ વગરનો, મિત્ર અને ધન સખથી સુખવાળો, ધણી વિદ્યાથી
યુક્ત થાય છે (૧૬) ચં. મં. ગુ ગુ શ. યોગ—બીજાનું અમ
ધન ખાનાર, મનોન, સેવાવૃત્તિથી જીવન માળનાર અને યાત્રી થાય છે.
(૧૭) સૂ. છુ ગુ ગુ. શ. યોગ—દયાળુ, ધર્મકર્મા, વક્તા, મિત્રોના
રનેકવાળો, ધનવાન અને સેનાનો માધિક અથવા અમુક માણસોનો
નેતા થાય છે (૧૮) ચં. મં. છુ ગુ. શ. યોગ—મિત્રોથી
અણુમનાવ કરનાર, ખોટા કામમાં પ્રીતિવાળો, કઠોર હૃદય અને બીજાની
નિંદા કરવામાં ઉત્સાહવાળો થાય છે (૧૯) ચં. છુ. ગુ ગુ. શ.
યોગ—રાજ સમાન સુખને ભોગવનાર અથવા સસારમાં ધણી મનુ-

યોગે વખાણેલો અને સમુદાયનો નેતા થાય છે અથવા રાજમાન્ય થાય છે. (૨૦) મં. બુ. ગુ. શુ. શ. યોગ—ધનવાન, રાજમંત્રી દીર્ઘાયુઃ અને સ્વજનોમાં માનપ્રતિષ્ઠા વગેરે ફળ આપે છે.

છ ગ્રહોનો યોગ—એક રાશિમાં છ ગ્રહો એકી સાથે રહેવાથી થતા યોગનું ફળ જણાવે છે. (૧) સૂ. ચં. મં. બુ. ગુ. શુ. યોગ—ચોક્કં ખોલનાર, ધનવાન, વિદ્યાવાળો, ધર્મ અને સુખયુક્ત થાય છે. (૨) સૂ. ચં. મં. બુ. ગુ. શ. યોગ—ખીજને માટે કુખ સહન કરનાર, શુદ્ધ અંતઃકરણવાળો, દયાળુ, ચંચળ અને વિચારવાન થાય છે. (૩) સૂ. ચં. મં. બુ. ગુ. શ. યોગ—નિરંતર ચિંતાતુર રહેનાર, માની, સંગ્રામમાં જય મેળવનાર, વન અને પર્વતોમાં વિચરનાર તથા હિંસક થાય છે. (૪) સૂ. ચં. મં. ગુ. શુ. શ. યોગ—ક્રોધી, કંજુસ, ધનવાન, ગામમાં મોટાઈવાળો તથા રાજા અને રાજમંત્રીનો કૃપાપાત્ર થાય છે. (૫) સૂ. ચં. બુ. ગુ. શુ. શ. યોગ—ઓ પુત્ર અને ધન વગરનો, ધર્મ જાણનાર અને ઉપદેશક, વેદનો ખાર પામેલ, રાજાનો માનીતો, દયાળુ અને સ્વજનોએ સત્કાર કરેલો થાય છે, (૬) સૂ. મં. બુ. ગુ. શુ. શ. યોગ—ધન વગરનો, બીક્ષા માંગી ઉદરપોષણ કરનાર અને બ્રહ્મવિદ્યામાં તત્પર વેદાંત અને આત્મજ્ઞાનનાં પ્રકરણો લખનાર જ્ઞાની થાય. (૭) ચં. મં. બુ. ગુ. શુ. શ. યોગ—સારા વિચારવાળો, રાજમાન્ય, ધનવાન, સંસારમાં વિખ્યાત, ઘણી સ્ત્રીનો પતિ અને ગુણવાન પ્રેમાસક્ત મનુષ્ય થાય છે.

સપ્તગ્રહયોગ—સૂ. ચં. મં. બુ. ગુ. શુ. શ. એ સાત ગ્રહો એક જ રાશિમાં જેની જન્મકુંડલીમાં હોય તે મનુષ્ય સૂર્ય સમાન તેજસ્વી, રાજાનો માનીતો, શિવભક્ત, દાનેશ્વર, ધનવાન તથા અતિ દયાળુ થાય છે. આ યોગ ક્રાઈક જ સમયે ઉત્પન્ન થાય છે.

મિશ્ર યોગ.

(૧) નિરપત્ય યોગ—(ધણા મિશ્રોમાંથી) (૧) પાંચમા ભુવનનો સ્વામી ૬-૮-૧૨ સ્થાને હોય (૨) પાંચમા ભુવનનો સ્વામી કોઈ પણ સ્થાનમાં અસ્તંજત હોય (૩) પાંચમા ભુવનમાં પાપચક્ર સુ. મં. ચ રા. માંના બેત્રણ અથવા ચાર ગ્રહનો યોગ થયો હોય (૪) પાંચમા ભુવનમાં શુધ્ધ શનિ સાથે હોય (૫) ચંદ્ર અને રાહુ પાંચમે સ્થાને હોય (૭) આઠ અથવા ત્રીજે સ્થાને શનિ હોય (૮) ત્રીજા ભુવનનો સ્વામી ત્રીજા અથવા વૃદ્ધ ચંદ્ર ૧-૨-૫ સ્થાને હોય (૯) પાંચમા ભુવનનો સ્વામી સીમ્રક હોય, કેન્દ્રસ્થાનમાં ચંદ્ર, શુધ્ધ, શનિ અને રાહુ યુક્ત બેઠો હોય; આ યોગોમાંથી જોટલે અંશે મંગલતાપણું હોય તો તેટલે અંશે નિરપત્ય યોગ કહેવાય છે. શાંતિ વિમાન પૂર્ણ વગેરે કરાવવાથી પ્રભુ થાય છે; (૧૦) ચોથા સ્થાનમાં રાહુ પાંચમ સ્થાનનો સ્વામી તે સાથે શનિ હોય તો પ્રથમ મૃત્યુ કન્યા તેને ત્યાં ઉત્પન્ન થાય અને તે પછી પુત્ર થાય. (૧૧) જહસ્પતિના ધરનો સુખ હોય અને સુવર્ના ધરનો શુક્ર હોય શનિ, મંગળ, ચંદ્રમાં મેષ રાશિના ધર્મને હેતુ કે આઠમે રહેલા હોય તો આ યોગ મનુષ્યને દુઃખી કરે છે અને અંતાનહીન પણ રાખે છે, આ યોગને વિપરીતયોગ કહે છે.

(૨) મૃત પ્રજ્ઞ યોગ—(૧) પાંચમા સ્થાનમાં શુ-શ-૨-૩ બેઠા હોય (૨) રાહુ મંગળ સહિત પાંચમે સ્થાને બેઠો હોય તો થયેલી પ્રજ્ઞ વિનાશ પામે છે.

(૩) મહાસાગર યોગ—૧-૪-૭-૧૦ સ્થાને શુધ્ધ-ગુરુ-શુક્ર અથવા ચંદ્ર બેઠા હોય; ત્રીજે રાહુ, હેતુ મંગળ, અગ્નીઆરમે શનિ હોય તો મહાસાગર યોગ થાય છે. આ યોગવાળો મનુષ્ય રાજા અથવા રાજાનો મંત્રી થાય છે. આ યોગવાળાને સ્વયં રામનો પણ ભાવ રહે છે. દેવ, ધર્મ અને જાણણું ઉપર પ્રીતિ રાખનાર થાય છે.

(૪) યમાકૃતિ યોગ—મેષ અથવા વૃશ્ચિક રાશિમાં રાહુ જન્મ લગ્નમાં હોય. ત્રીજો સૂર્ય હોય, બુધ શુક્ર સાથે હોય અને શનિ, મંગળ આઠમે ભાવે બેઠા હોય, તો આ યોગ થાય છે. આ યોગ સંતાન વગરનો બનાવનાર ગણાય છે.

(૫) મહિષાકૃતિયોગ—શનિ, રાહુ એથે બેઠા હોય, દશમે મંગળ હોય, છઠ્ઠા સ્થાનમાં ચંદ્ર, શુક્ર અને સૂર્ય હોય, તો આ યોગ થાય છે. આ યોગવાળાના મોટા ભાઈની પ્રજાનો નાશ થાય છે. પોતે રોગી રહે છે, અને માતાનું શરીર કષ્ટયુક્ત રહે છે.

(૬) માતૃઘાત યોગ—લગ્ને ગુરુ હોય, ધન સ્થાને શનિ, અને ત્રીજે રાહુ હોવાથી આ યોગ થાય છે (૨) આઠમે બૃહસ્પતિ, દશમે મંગળ અને સિંહમાં શનિ ક્રાંતિ પછી સ્થાને હોય તો આ યોગ થાય છે.

(૭) દરિદ્ર યોગ—ચારે કેન્દ્ર સ્થાનમાં પાપગ્રહ આવેલા હોય તો આ યોગ થાય છે; (૨) ધન સ્થાનમાં પાપગ્રહ બેઠા હોય તો આ યોગ થાય છે.

(૮) વિઘાતક યોગ—(૧) જન્મ લગ્ન અથવા અગ્નીઆરમે ભાવે શનિ હોય, છઠ્ઠે ચંદ્ર હોય, મંગળ સાતમે હોય, તો મનુષ્યનાં માતા પિતા જીવે નહિ. (૨) જન્મ લગ્નમાં જો પાપગ્રહ હોય અને સાતમે ભાવે પછી પાપગ્રહ હોય તો માતા પિતા જીવે નહિ. (૩) જન્મ લગ્નથી ૬-૮-૧૨ ભાવે દરેક ગ્રહો બેઠા હોય તો સંતાન જીવે નહિ. તથા મનુષ્ય રાજમાન્ય અને દુબળા શરીરવાળો થાય છે; (૪) મેષનો ચંદ્ર હોય અને તેને શનિ અને મંગળ દેખતા હોય તો પછી (ક્રાંતિ ઋષિના મતથી) ધનહીન થવાનો યોગ છે.

(૯) ત્રિપુઘાતી યોગ—રવિ, રાહુ, મંગળ અને શનિ લગ્નમાં અથવા પાંચમા ઘરમાં હોય તે માતા પિતા સહિત નાશ પામે છે; આ યોગવાળો સંતાનહીન પછી થાય છે; (૨) સિંહ રાશિનો શનિ

હોય, મેષ અથવા વૃશ્ચિક રાશિનો રાહુ હોય, રાહુ રોગ (કન્યારાશિ) નો સૂર્ય હોય, અને શનિના ધરનો (મકર અથવા કુંભ રાશિનો) મંગળ હોય તો આ યોગ યાચ છે; (૨) પાંચમા બાવે, લગ્ને અને ચોથે બાવે શનિ, રાહુ, મંગળ આવેલા હોય તો પશુ આ યોગ યાચ છે; (૩) ત્રીજે બાવે, છઠે બાવે અને અગ્નીઆરમે બાવે શનિ, રાહુ, મંગળ હોય તો પશુ આ યોગ ગણાય છે.

(૧૦) રાહુ યોગ—મેષ રાશિનો સૂર્ય અગ્નીઆરમે બાવે હોય, કર્ક રાશિનો ગુરુ ધન જીવનમાં હોય અને દશમા સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો ભુગુપ્તપિના મત મુજબ રાહુ યોગ યાચ છે. ફળ—ઉત્તમ પરાક્રમી, દેવ આઠાણના પૂજનમાં પ્રીતિવાળો, કાર્તિવાન, મોટા યશ્વળો તથા મોટા લલાટવાળો યાચ છે. દ્રવ્ય સ્થિતિ બધી થોડી હોય પણ તેનું મન અમીરી બાવનાવાળું હોય છે.

(૧૧) વિલાસ હાનિ યોગ—સાતમા ધરનો સ્વામી પાપ-મહથી મુક્ત હોય, શીર્ષોદય રાશિમાં હોય (મિથુન, સિંહ, કન્યા, વૃશ્ચિક, વૃષા, કુંભ) તો આ યોગ યાચ છે. (૨) મંગળ, રાહુ સાતમે બાવે બેઠા હોય, શનિ ઉપર સૂર્યની દષ્ટિ હોય તો પશુ આ યોગ યાચ છે. (૩) સાતમે બાવે મંગળ હોય તો પશુ આ યોગ ગણી શકાય છે. (૪) સાતમે રાહુ અને શનિ સાથે આવેલા હોય. (૫) સાતમા બાવના સ્વામી પાપમહ સાથે છઠે, આઠમે, અથવા બારમે સ્થાને હોવાથી પશુ આ યોગ યાચ છે. આ યોગનું ફળ—વિલાસ હાનિ છે. સ્ત્રીઓ દુઃખી ગ્રહે છે અને પરસ્ત્રીઓમાં બદકાવનાર બનાવે છે.

(૧૨) શૂન્ય યોગ—લગ્નનો સ્વામી પાપમહ મુક્ત છઠે, આઠમે અથવા બારમા બાવે આવેલો હોય. મંગળથી રાહુ ત્રીજે સ્થાને આવેલો હોય, તો શૂન્ય યોગ યાચ છે તેનું ફળ—ભુદ્ધિ શૂન્ય રહે, બ્રમ, ચિંતા અને રોગથી બરેલો રહે. રાત્રિને સમયે વારંવાર

નિઃશ્વાસ મકતો માનસિક નબળાઈ અનુભવે. વીસથી ત્રીશ વર્ષ સુધીની ઉંમરમાં ક્રોધ રોગનો ભોગ બને.

(૧૩) ઈલા નામનો સર્પ યોગ—ત્રણ કેન્દ્રમાં પાપગ્રહ આવવાથી આ યોગ થાય છે. આ યોગમાં ખાસ કરીને પરદારા પ્રીતિ સૂચવે છે. દુષ્ટાત્મા પાપી અને દેવ તથા બ્રાહ્મણની નિંદા કરનાર થાય છે.

(૧૪) વિક્ષણ યોગ—ચારે કેન્દ્રમાં પાપગ્રહ આવેલા હોય, છઠ્ઠે અથવા આઠમે ચંદ્ર હોય તો આ યોગ થાય છે, તેનું ફળ—પાછલી અવસ્થામાં નિર્ધન રહે, અનેક દુઃખ ભોગવનાર થાય એમ ભૂગુ ઋષિ કહે છે.

(૧૫) આમ યોગ—લગ્નમાં શનિ હોય, આઠમા સ્થાનમાં રાહુ હોય, ચોથે સૂર્ય મંગળ હોય તો આમ નામનો યોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો ક્રોધ વગેરે ભયંકર રોગવાળો હોઈ ધનહીન અને અતિ દુઃખી થાય છે. આ યોગવાળાને ૩૬ મું વર્ષ બહુ જ ખરાબ આવે છે.

(૧૬) હાફળુ યોગ—લગ્ન સ્થાને અથવા આઠમે સ્થાને સૂર્ય હોય, છઠ્ઠે અને બારમે પાપગ્રહ આવેલા હોય, શુભ ગ્રહ કેન્દ્ર કે ત્રિકોણ સ્થાને રહેલા હોય તો આ યોગ ગણાય છે તેનું ફળ હંમેશાં ધર્મ કર્મ પરાયણ, શાસ્ત્ર જાણનાર, ધણા નોકરવાળો, અન્ન-ધન સહિત, અને ગુણવાન તથા સભ્ય થાય છે. પ્રથમ સોળ વર્ષની ઉંમર સુધી પીડાઓ ભોગવે અને ૩૬ વર્ષે પણ ધણો દુઃખી થાય છે.

(૧૭) ચંદ્ર યોગ—લગ્નથી પાંચમા ભાગ સુધીમાં દરેક ગ્રહો આવી જતા હોય તો ચંદ્ર યોગ ગણાય છે. તેનું ફળ—ભોગી, ધનવાન છતાં પુત્ર ચિંતાવાળો, વાત-કફનો રોગી થાય છે.

(૧૮) અદ્ભૂત સાગર યોગ—ચારે કેન્દ્રમાં શુભ ગ્રહ હોય, ૩-૬-૧૨ એ સ્થાનમાં પાપગ્રહ આવેલા હોય, તો અદ્ભૂત સાગર યોગ થાય છે. આ યોગવાળો અન્ન ધન અને ભૂમિનો અધિપતિ થાય

છે. ૧૪ વર્ષની ઉંમર સુધી ધર્મ જનુભવે છે. ધીર પ્રાપ્તિમાં અમરૂં થાય છે અને કુળમાં દીપક સમાન થાય છે. સ્વભાવ મરો પળી કળા જાણનાર અને ગાળ મમાન વિદ્યાસ ભેગવે છે.

(૧૯) અર્ધાકૃત સાગર યોગ—જન્મ લગ્નમાં ચંદ્ર દોષ અને બાળીના કેન્દ્ર સ્થાનમાં મુખ મદ દોષ તેથી આ યોગ મળાય છે આ યોગનું ફળ સાફ છે કૌશલ, મેન.પનિ અથવા દોહદોષ થાય છે

(૨૦) સાગર યોગ—મંગળથી સનિ સુધીના પાંચ મદમાંથી એક પણ મદ કેન્દ્રસ્થાને દોષ તો સમર યોગ થાય છે. પણ આ મદ પોતાના ઉચ્ચતો અથવા અમલી સર્વો દોષ તો આ યોગ મળાય છે. તેનું ફળ—ચાલીસ વર્ષની ઉંમર સુધી સુખી કહે સારી પૂળ કલ્યાણી પૂન. સુખી જીવન મેળવે છે

(૨૧) વિપાક યોગ—આરે કેન્દ્રસ્થાનમાં કોઈ પણ મદ આવેતો ન દોષ. નવમે, પાંચમે અને આઠમે એ સ્થાને સર્વે પાપમદો રહેલા દોષ તો આ યોગ થાય છે તેનું ફળ—મહારાજ પાસે પ્રસિદ્ધ પણ મેચ સુધિવાળો થાય. જાણ અને પુત્ર સુખ માટે દીન રહે છે

(૨૨) પાત યોગ—જન્મમાં આઠમે, છો, સનિ, રાહુ, મંગલ દોષથી પાતનામે યોગ થાય છે તેથી અમ અને ધનનો વિનાશ થાય છે.

(૨૩) નંદ યોગ—જન્મે મદનું કોઈક તથા સ્થાનમાં આવેલું દોષ અને ત્રણ મદ એક સ્થાનમાં દોષથી આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—મોની ઉંમરવાલો અને રાજમાન્ય અને પ્રતિષ્ઠિત થાય છે.

(૨૪) ઔન્દ્રયોગ—જન્મલગ્નમાં ચોથા બાવ સુધીમાં દરેક મદો આવી જતા હોય તો આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—ધનવાન, પરાક્રમી અને માન મેળવનાર થાય છે.

(૨૫) શ્રીનંદયોગ—શ્રીનરાશિમાં ચંદ્રમાં તથા શુક્ર દોષ, કર્ક રાશિમાં ગુરુ દોષ, ત્રીજે અને અગ્રીઆરમે પાપમદ હોય, તો શ્રીનંદ

યોગ થાય છે. તેનું ફળ—આ યોગમાં જન્મેલો યશ ધરાવનાર, ધન, માન, સુખનો ભોગી, મંત્રોપાસનામાં પ્રીતિવાળો, શાંત સ્વભાવ, તથા ગુણવાળો થાય છે.

(૨૬) ત્રિપત્તિયોગ—અગ્નીઆરમા સ્થાનમાં રાહુ, પાંચમે સ્થાને શનિ, દશમે સ્થાને મંગળ હોય અને લગ્ન ઉપર સૂર્ય, શુક્ર બંનેની દૃષ્ટિ હોય તો આ યોગ થાય છે. આ યોગનું ફળ ખરાબ છે, શાંતિપૂર્ણ કરાવવી એમ લૃગુ ઋષિનો મત છે.

(૨૭) ચક્ર દામિનીયોગ—બુધના ધરતો (મિથુન, અથવા કન્યા) ગુરુ હોય, ગુરુના ધરતો (ધન અથવા મીન) શુક્ર હોય શુક્રના ધરતો (વૃષ અથવા તુલા) ચંદ્ર હોય, તો ચક્રદામિની યોગ કહે છે. તેનું ફળ—આ યોગમાં જન્મેલા મનુષ્ય ચતુર, નિપુણ, કમળ સમાન નેત્રવાળા, ભૂમિપતિ અને પ્રતાપી થાય છે.

(૨૮) કુટ્યોગ—સંતાન ભાવનો સ્વામી મંગળ થયો હોય અને છઠ્ઠે હોય, અથવા સંતાનપતિ અને મંગળ બંને છઠ્ઠે હોય અથવા આઠમે આરમે હોય, શનિના ધરમાં ચંદ્રમા હોય, તો આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—ખરાબ ગણેલું છે. તેની શાંતિ કરવી.

(૨૯) રાજયોગ—કર્કરાશિનો ગુરુ હોય, નવમે ભાવે શુક્ર હોય અને સાતમે ભાવે મંગળ શનિ હોય તેથી આ યોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલ રાજા મહારાજ થાય છે.

(૩૦) અનુભવયોગ—અગ્નીઆરમા ભાવમાં રાહુ, પાંચમ શનિ, દશમે મંગળ, આઠમે ચંદ્ર, છઠ્ઠે સૂર્ય બુધ હોવાથી આ યોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મનાર પ્રબલ હોય છે. તેની સ્ત્રી ગર્ભપાત વારંવાર થાય છે; પૂર્ણ શાંતિ કરાવવી.

(૩૧) શ્રીમુખયોગ—જન્મલગ્નમાં જુહસ્પતિ હોય, નવમ શુક્ર અને દશમે સૂર્ય હોય તેથી આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ—

દશકા સુધી રાજ્યથી માન અને ધન વગેરે મેળવી શકે છે. ઈંદ્ર સમાન સુખી અને પરાક્રમી થાય છે.

(૩૨) કપાલયોગ—પાંચમા ભાવનો સ્વામી ચોથે ભાવે આવેલો હોય, છઠ્ઠા ભાવનો સ્વામી છત્તેસ સાથે છઠ્ઠે આડમે અથવા બારમે આવેલો હોય, તેમજ પાંચમા ધરને શનિ, મંગળ, સુર્ય જોતા હોય તેથી આ યોગ થાય છે, તેનું ફળ—આ યોગમાં જન્મ નાર પુત્ર વગેરેથી હીન થાય છે અહાર્યન જ્ઞાન વગેરે કરવાથી કુટુંબમાં વૃદ્ધિ ભોગવે છે

(૩૩) પિશાચયોગ—(૧) સુર્યના ધરનો જહસ્પતિ હોય, ગુરુના ધરનો સુર્ય હોય, પાંચમા જીવનમાં શુક્ર અને મંગળનો યોગ થયો હોય, તો પિશાચ નામનો યોગ છે. તેનું ફળ—ધન અને પુત્રનો નાશ કરનાર છે આ યોગની સાતિ કરવી (૨) રાહુસહ ચંદ્રમાં લગ્નમાં હોય, નવમે પાંચમે સ્થાને શનિ અથવા મંગળ હોય તો તે મનુષ્ય પિશાચની આરાધના કરનાર તથા પોતે પણ પિશાચ જેવો થાય છે.

(૩૪) વિનાશયોગ—ત્રીજા જીવનનો સ્વામી ત્રીજા જીવન માંજ હોય અને પાપગ્રહથી મુક્ત અથવા દષ્ટ હોય અને શનિની રાશિમાં જહસ્પતિ હોવાથી આ યોગ થાય છે આ યોગનું ફળ પણ ખરાબ ગણેલું ■ સાતિપૂર્ણ કરવાથી સાફ થાય.

(૩૫) વાગ્ધનયોગ—ચોથે, પાંચમે, બારમે, અગ્નીઆરમે, નવમે એટલા જીવનમાં દરેક ગ્રહ આવેલા હોય તો વાગ્ધનયોગ થાય છે. તેનું ફળ—રાજાનો માનનીય, ધનવાન, સુખી તથા પંડિત થાય છે.

(૩૬) આન્દ્રયોગ—શનિક્ષેત્રમાં ગુરુ, અને ગુરુ ક્ષેત્રમાં શનિ રહેલો હોય અને તે સિવાવળા ગ્રહો લાભસ્થાનમાં રહેલા હોય તેથી આન્દ્ર નામનો યોગ થાય છે. તેનું ફળ—આસ્થાવરણમાં અનેક જાતનાં

દુઃખ વેદે, યુવાવસ્થામાં સુખી થાય અને યુમાલીસ વર્ષની ઉંમર સુધી આનંદ ભોગવે છે.

(૩૭) એનુજ્ઞાતયોગ—મંગળના ક્ષેત્રનો શુક્ર હોય અને શુક્રના ક્ષેત્રનો મંગળ હોય, ચોથા સ્થાનમાં ચંદ્રમા હોય અને મેષ રાશિમાં બુધ અને જુહસ્પતિ હોય, તેથી અનુજ્ઞાતનામનો યોગ થાય છે. તેનું ફળ—સોળ વર્ષની ઉંમર સુધી અન્ન, ધન વગેરે વસ્તુથી પૂર્ણ રહે છે. ૧૬ થી ૩૦ વર્ષ સુધી દુઃખી અને ૩૦ વર્ષની ઉંમર પછી ફરી અતિશય સુખી થાય છે. રૂપવાન, બુદ્ધિમાન અને દેવસાહસ પર પ્રીતિ રાખનાર થાય છે. પુત્રપૌત્રાદિક ઉત્તમ સુખ ભોગવે છે.

(૩૮) રાજમાન્યયોગ—વૃષભલગ્નમાં જન્મ હોય અને લગ્નમાં ચંદ્ર હોય, ૭ ગ્રહ ઉચ્ચ રાશિના કોષ્ટિપણ ભાવે અથવા જુદે જુદે ભાવે આવેલા હોય, તો આ યોગ થાય છે. (૨) વૃષભ લગ્ન હોય, લગ્ને ચંદ્રમા હોય, ચંદ્ર સિવાયના દરેક ગ્રહ સ્વગૃહી હોય, તો પણ આ યોગ થાય છે, (૩) દરેક ગ્રહ મૂલ ત્રિકોણ રાશિમાં હોય અથવા પોતાના મિત્રની રાશિમાં હોય, પરંતુ નવમાંશમાં નીચગત ન હોય, તોપણ આ યોગ થાય છે; તેનું ફળ—ધણ જ સાફ કહેલું છે. દરેક પ્રકારનાં સુખ અને યશ, ધન, ઓ-પુત્રનો માલીક થઈ ધર્મ પરાયણ રહે છે.

(૩૯) પોતાના બાહુબળથી ધન મેળવનાર—મેષનો ચંદ્ર કુંભનો શનિ, મકરનો શુક્ર, ધનનો સૂર્ય આ યોગ જન્મ કુડલીમાં હોવાથી પિતાનું દ્રવ્ય ભોગવતો નથી, પોતાના બાહુબળથી ધન તેમજ કીર્તિ મેળવનાર થાય છે.

(૪૦) પતિત અને દરિદ્રી—સૂર્યના નવમાંશમાં ચંદ્ર હોય ચંદ્રના નવમાંશનો સૂર્ય હોય અને સૂર્ય ચંદ્ર બંને એક રાશિમાં હોય તો તે મનુષ્ય દરિદ્રી અને પતિત થાય છે. (૨) છક્રે, આઠમે, બારેમાં પાપગ્રહ હોય તો તે મનુષ્ય પોતાની જાતિથી પતિત થાય છે. અં.

પાપમદ કેન્દ્રમાં બેઠા હોય તો તે અતિદુઃખી, દરિદ્રી અને શાંતિથી પતિત થાય છે

(૪૧) સ્ત્રી મરણ થાય તેવો યોગ—પાપમદ શુક્રથી ચોથે આંકમે હોય, તો તે મનુષ્યની સ્ત્રી અગ્નિના અકરમાતથી મરે છે પાપમદની મધ્યમાં શુક્ર આવે ન હોય તો તેની સ્ત્રી ઉચેથી પડવાથી મૃત્યુ પામે છે શુક્રને કોઈ શુભ મદ ન ભેતો હોય અથવા શુક્ર સાથે કોઈ શુભ મદ ન હોય તો તેની સ્ત્રી ફસિા ખાઈ મૃત્યુ પામે છે

(૪૨) સ્ત્રી સહિત અંગાહીન યોગ—જન્મલગ્નથી બારમે, છઠે ચંદ્ર હોય તો તે અને તેની સ્ત્રી ને એક એક આંખે કાળું હોય છે, સૂર્ય શુક્ર એ બે મહો લગ્નથી સાતમે, નવમે કે પાંચમે આવેલા હોય તો તે પુરુષ અંગહીન (બેઠા ખાંધેલા) સ્ત્રીવાળો થાય છે

(૪૩) જીતેન્દ્રિય યોગ—જન્મસ્થાનમાં કે પાંચમા સ્થાનમાં ગુરુ આવેલો હોય અને દશમસ્થાને ચંદ્ર હોય તે મનુષ્ય જીતેન્દ્રિય થાય છે સત્ય બોનનાર રાજવંશી સહિત અને શૌભાયમાન થાય છે

(૪૪) પોતાના કુળમાં એક થવાનો યોગ—જલરૂપિતિ વૃક્ષ રાશિમાં હોય કન્યા રાશિમાં શુક્ર હોય વૃષભ રાશિમાં બુધ દશમ સ્થાને હોય તો તે મનુષ્ય પોતાના કુળમાં જઈ, ઉદાર શુદ્ધિમાન, ગુણ્યમ અનદ્યુક્તા ધનવાન, સ્વદુર અને વશસ્ત્રી થાય છે

(૪૫) વાંઝણી સ્ત્રીનો પતિ થવાનો યોગ—લગ્નમાં શનિ હોય, કક્ર, મીન અથવા વૃશ્ચિક રાશિના અતિમ નવમાંચનો શુક્ર હોય વળી તે સાતમે ભાવે રહેતો હોય અને પાંચમા સ્થાનમાં કોઈ શુભ મદની દષ્ટિ કે યુતિ ન હોય તો આ યોગ થાય છે આ યોગ મકર, વૃષ અથવા કન્યા લગ્નમાં જન્મવાળાને જ આવે છે

(૪૬) સ્ત્રી અને પુત્ર વગરનો કરનાર યોગ—જેને પાપમદ

બારમે, સાતમે અને લગ્નમાં હોય, ક્ષીણચંદ્ર પંચમસ્થાનમાં હોય તે મનુષ્ય સ્ત્રી-પુત્ર-હીન થાય છે. (૨) જન્મ લગ્નમાં શુક્ર અથવા ચંદ્રથી સાતમે શનિ મંગળ હોય હોય તો તે પણ સ્ત્રી પુત્રથી રહિત થાય છે.

(૪૭) તીર્થયાત્રા કરનાર—અષ્ટમ સ્થાનમાં શુભ ગ્રહ હોય અને તેને શુભ ગ્રહ જોતા હોય તો મનુષ્ય અનેક તીર્થ કરનાર થાય છે.

(૪૮) જલયોગ—કેન્દ્ર સ્થાનમાં સૂર્ય, ચંદ્ર, શનિ બેઠા હોય, અથવા નવમા સ્થાનમાં હોય તેમજ તે સિવાયના ગ્રહો તદ્દન નિર્બળ થયા હોય તો જલ નામનો યોગ થાય છે. તેનું ફળ—ઐશ્વર્ય વગરનો, મૂર્ખ, ધનહીન, અપલ સ્વભાવ, અતિ દુઃખી અને માનહીન થઈ કંઈ મેળવી શકતો નથી.

(૪૯) ચોર અને ચોરથી અવયવો કપાવાનો યોગ—છઠ્ઠા ભાવમાં બળવાન મંગળ બુધ આવેલા હોય, તો ચોરી કરનાર થાય છે અને ચોરીમાં ઘણા જ નિપુણ હોય છે. તેને તેના સોબતી ચોર બંધુઓ હાથ પગ કે કાંઈ અવયવથી હીન કરે છે. (૨) કર્ક રાશિનો શનિ, અને મકર રાશિનો મંગળ હોય તેને પણ ચોર લોકોથી વારંવાર કष्ट થાય છે. (૩) લગ્ન અને ત્રીજા સ્થાનમાં કર ગ્રહ હોય અને લાભ સ્થાનમાં પણ દૂર ગ્રહ હોય, કે એ ત્રણે ભુવનને નીચ રાશિના ગ્રહો જોતા હોય, કે યુક્ત હોય તો તે મનુષ્ય ચોર થાય છે. (૪) ત્રીજા ભુવનનો સ્વામી નીચ રાશિનો હોય, પાપગ્રહ સહિત લગ્ન પતિ નીચ રાશિમાં હોય, તો તે મનુષ્ય જરૂર ચોર થાય છે. (૫) ત્રીજા સ્થાનમાં પાપગ્રહ હોય અને તેમાં વધુ ભાગે શનિ આવેલ હોય, નીચ રાશિના ગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો પણ ચોરી કરનાર થાય છે. (૬) ત્રીજા સ્થાનમાં જો નીચ રાશિનો ગ્રહ હોય તેમજ મંગળ, રાહુ અને શનિ સહિત લગ્નેશ પણ નીચનો હોય, તો પણ ચોર થાય છે. (૭) બીજો અને બારમે સ્થાને પાપગ્રહ

હોય, ત્રીજે સ્થાને પણ પાપગ્રહ હોય તેમજ તે તે ભાવના સ્વામી પણ નીચ રાશિના હોય, તો તે મનુષ્યને પરંપરાથી ચોરીના ધધાનો વારસો મેળવનાર કહેવો. (૮) લગ્નપતિ પાપગ્રહ સાથે રહેલો હોય અને નીચ રાશિના ગ્રહ લગ્નમાં હોય, ત્રીજા ધરનો સ્વામી નીચ રાશિનો હોય, તો તે ધણી ચોરીને ચોરીમાં દોરનાર અને ચોરી કરનાર થાય છે, એટલે ચોરનો રાજા થાય છે. (૯) લગ્નપતિ અને અગ્નીઆરમા ભાવનો સ્વામી નીચ રાશિના ધર્મ પાપગ્રહ સાથે હોય તો તે મનુષ્ય પણ મોટો ચોર થાય છે.

(૫૦) શિક્ષા માંગનાર—દરેક ગ્રહ સત્તુના નવમાસમાં અને ૭૪૫ સ્થાનમાં નીચ રાશિનો કોઈ ગ્રહ હોય તો આ યોગ થાય છે. આ યોગવાળાને કોઈ પણ શુભ યોગ થાય, કે રાજયોગ થાય તો પણ સાફ ફળ મળતું નથી. બીજા માંગનાર અને નીચ મનુષ્યો સાથે રહેનાર થાય છે. (૨) દરેક ગ્રહો સપ્તમાસ કુંડલીમાં નીચ રાશિના હોય અથવા દશમ સ્થાને હોય તો તે શિક્ષા માંગનાર થાય છે. (૩) લગ્નનો સ્વામી બારમે સ્થાને હોય અને દશમ સ્થાનમાં પાપગ્રહ સહિત ચંદ્ર ભેડો હોય તો પણ શિક્ષા માંગનાર થાય છે. (૪) કેન્દ્ર સ્થાનમાં શનિશ્વર હોય, લગ્નમાં ચંદ્ર હોય બારમે ગુરુ હોય તો તે મનુષ્ય જરૂર બિખારી, ધર વગરનો, ગુણ વગરનો અને જડ જેવો થાય છે. (૫) મેષ રાશિનો ચંદ્ર હોય અને તેને શનિ ભેટો હોય તો પણ શિક્ષાટન કરનાર થાય છે.

(૫૧) અતિશય લોભી—મેષ રાશિનો ચંદ્ર લગ્ન સ્થાનમાં હોય અને શનિની તે પર દષ્ટિ હોય તો તે અતિ લોભી થાય છે.

(૫૨) નીચ કામ કરનાર—કેન્દ્ર સ્થાન પર ચંદ્રની દષ્ટિ હોય, દ્રેષ્કાણે પૂર્વ (લગ્ન) માં શનિશ્વર હોય તે મનુષ્ય ઉત્તમ કુલમાં જન્મેલો હોય તો પણ નીચ કામ કરનાર થાય છે. (૨) નવમા સ્થાનનો સ્વામી અને શનિશ્વર ધન ભાવમાં આવેલ હોય

અથવા પંચમ ભાવમાં હોય, તેમજ તેમના પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય, પાપગ્રહની યુતિ હોય અથવા પાપગ્રહ સહિત છઠ્ઠે ભાવે હોય તો તે નીચ કામ કરનાર થાય છે, (૩) ચંદ્રમા દશમ સ્થાને હોય, લગ્નથી પાંચ-નવ અને ખીજા સ્થાનમાં શનિ હોય અને આઠમા ઘરમાં પાપગ્રહ હોય, તો પણ નીચ વૃત્તિથી જીવન ચલાવનાર થાય છે. (૩) લગ્નથી સાતમે સૂર્ય અને ચંદ્ર બંને ખેડા હોય અને શનિની દષ્ટિ હોય તો તે મનુષ્ય નીચ કર્મ કરનાર થાય છે.

(૫૩) સ્ત્રી પુરૂષ બંને જણ વ્યભિચારી યોગ—શનિ મંગળના ષડ્વર્ગમાં આવેલો હોય, શુક્ર સાતમે ભાવે હોય, શનિ અથવા મંગળ એ બેમાંથી કોઈ દેખતો હોય તો મનુષ્ય પરદાર-ગામી થાય છે. (૨) શનિ, મંગળ અને ચંદ્ર એક રાશિમાં હોય, શનિ અથવા મંગળના વર્ગનો શુક્ર સાતમે સ્થાને હોય, અને શનિ મંગળ એ બે અથવા એ બેમાંથી એક દેખતો હોય તો પણ પરદાર-ગામી થાય છે. તેવા યોગોવાળાની સ્ત્રી પણ પરપુરૂષગામિની થાય છે.

(૫૪) વૃદ્ધા સ્ત્રી અને વૃદ્ધ પુરૂષ—એકજ રાશિમાં સ્ત્રીગ્રહ પુરૂષગ્રહ ખેડા હોય અને તેથી સાતમે સ્થાને શુભગ્રહથી દષ્ટ શનિ મંગળ હોય, તો તે વૃદ્ધાવસ્થામાં વૃદ્ધ સ્ત્રીને મેળવનાર થાય. સ્ત્રીની જન્મકુંડલીમાં આવો યોગ હોય, તો તે મોટી ઉંમરે લગ્ન કરશે એમ સમજવું.

(૫૫) દુઃખ ભોગવનાર—શુકલ પક્ષનો બળવાન ચંદ્ર લગ્ન-પતિને દેખાતો હોય, તો તે મનુષ્ય દુઃખી, તપસ્વી, દુઃખી અને શોક સંતપ્ત તથા પોતાના સ્વજનોથી હીન થાય છે. (૨) બુધના નવમાંશનો ચંદ્ર હોય અને બળવાન હોય, આક્રીના ગ્રહો ઉચ્ચ-રાશિમાં હોય ચંદ્રમાને બલ રહિત શનિ બેતો હોય તોપણ દુઃખ ભોગવનાર થાય છે.

(૫૬) વંશ છેલ્લે યોગ—નવમા ભાવનો સ્વામી આરમેભાવે

આવેલો હોય, જન્મનનો સ્વામી પાપમદ્દ હોય અને અસ્તનો હોય તો મનુષ્યના વચનો નાશ થાય છે અને સ્ત્રી પુત્ર વગરનું જીવન બોળવે છે

(૫૭) શિષ્યશાસ્ત્ર જાણનાર—ત્રિશાકર્મા શુધ્ધ જે રાશિનો હોય તે ગણિ જન્મકુડલીમાં કેન્દ્રસ્થાનમાં આવેલી હોય અને સર્વિ અરથી દષ્ટ હોય તો તે શિષ્યશાસ્ત્ર, ચિત્રકળા, મકાનના પ્લાન બનાવનાર મીઠી અથવા ઈજનેર થાય છે

(૫૮) દાસીથી જન્મેલો—શનિઅરના નવમાસમાં શુક્ર હોય અને તે લગ્નથી બાગમા સ્થાનમાં હોય તો તે મનુષ્ય રખાત સ્ત્રીથી અથવા દાસીથી જન્મેલો જાણવો

(૫૯) ચાડાલ થવાનો યોગ—શુધ્ધ અને શુક્ર બંને એક રાશિના થઈ કેન્દ્રસ્થાને હોય અને ચંદ્રમા રાહુ સહિત લગ્નમાં આવેલો હોય, તો તે મનુષ્ય પોતાના કર્મનો ત્યાગ કરી ચાડાલ થશે એમાં શંકા નહિ (૨) ગુરુ સાથે રાહુ અથવા કેતુ હોય અને તેવા ગુરુ ઉપર પાપમદ્દોની દષ્ટિ અધિક હોય તોપણ ચાડાલ યોગ થાય છે, વળી જો તે જુહસ્પતિ નીચ રાશિ અથવા નીચ નવમાસમાં પાપમદ્દ સહિત હોય તો તે મનુષ્ય બાહ્યચુરસમાં જન્મેલો હોય તો પણ ચાડાલ થાય છે

(૬૦) કૃપાપાસુ યોગ—લગ્નનો પતિ દશમે સ્થાને હોય અને ચંદ્રની દષ્ટ ન હોય અથવા ધન રાશિના નવમાસમાં શુક્ર મદ્દ હોય તો કૃતપાસુ યોગ થાય છે, તેનું ફળ વિદેસમાં રહેનાર, પોતાના ઘરથી પતિત દરિની પુત્રસ્ત્રી રહિત અને દોષના સમૂહવાળો થાય છે

(૬૧) અધ થવાનો યોગ—રાહુથી પ્રસિત સુર્ય લગ્નમાં હોય અને ૧૧મે પાંચમે સનિઅર અથવા મંગળ સ્થિત હોય તો તે મનુષ્ય અધ થાય છે

(૬૨) મેલેચ્છ થવાનો યોગ—લગ્નમાં શનિ અને સાતમે સૂર્ય હોય, અથવા નવમા સ્થાનમાં એક રાશિમાં શનિ સૂર્ય સ્થિત હોય તો તે મનુષ્ય હિતમ કુળનો હોય તોપણ નીચ સ્ત્રીઓના સંગથી મેલેચ્છ થાય છે. (૨) સૂર્ય અને શનિશ્ચર દ્રેષ્કાણુ, નવમાંશ અથવા ત્રિશાશમાં પૂર્વોક્ત સ્થાનમાં એક રાશિમાં સ્થિત હોય તો તે માણસ નીચ સ્ત્રીઓનો સંગ અને વ્યસન કરવાથી મેલેચ્છ થાય છે.

(૬૩) નીચ જાતિને પણ ઉચ્ચ જેવો યોગ—મકર રાશિનો ગુરુ હોય, અને શુક્ર અથવા બુધથી યુક્ત હોય તો તે મનુષ્ય શુદ્ધ જાતિ હોય તોપણ બ્રાહ્મણ જેવો ધર્મ પાળનાર થાય છે; અનેક વિદ્યાને જાણનાર અને શાસ્ત્રાર્થમાં તત્પર થાય છે.

(૬૪) બ્રહ્મહત્યા કરનારો—નીચ રાશિનો શુક્ર નવમાસ્થાનમાં પાપગ્રહ સહિત હોય અને પાપગ્રહ જોતો હોય તો બ્રહ્મહત્યા કરનાર યોગ થાય છે.

(૬૫) બ્રાહ્મહત્યા કરનારો—સૂર્ય, રાહુ અને મંગળ દશમે સ્થાને હોય તો આ યોગ થાય છે. (૨) નીચ રાશિનો ગુરુ સૂર્ય તેમજ બીજા પાપગ્રહો સાથે કેન્દ્ર સ્થાનમાં હોય તોપણ આ યોગ થાય છે.

(૬૬) પશુ હિંસક—કેન્દ્રસ્થાનમાં પાપગ્રહ આવેલા હોય અને શુભ ગ્રહ જોતા હોય, આઠમા સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો તે મનુષ્ય અવશ્ય શિકારી થાય છે.

(૬૭) પક્ષી હિંસક—ચંદ્ર અને બુધ દશમ સ્થાનમાં રહેલા હોય, પાપગ્રહોથી દષ્ટ હોય અને પાપગ્રહ સહિત હોય, નીચના નવ-માંશમાં સ્થિત હોય અને ક્રાંત શુભ ગ્રહ જોતા ન હોય તો તે મનુષ્ય પ્રક્ષિઓનો ઘાત કરનાર થાય છે.

(૬૮) નોકર—જન્મ કાલમાં ચંદ્રમા જેના નવમાસનો હોય તે રાશિનો સ્વામી અને સૂર્ય, ચંદ્ર, મંગળ, ગુરુ પોતાની નીચ રાશિના નવમાસમાં અથવા પોતાના ચતુર્થા નવમાસમાં સ્થિત હોય, તો તે મનુષ્ય નોકર થાય છે; પરંતુ આ યોગમાં નીચે મુજબ ભેદ રહેલા છે. (૧) ઉપર કહેલા ચાર ગ્રહોમાંથી એક ગ્રહ આ યોગ કરતો હોય તો પોતાની આજીવિકા માટે નોકરી કરે છે. (૨) બે ગ્રહો આ યોગને ઉપજાવતા હોય તો તે મનુષ્ય વેચાએલો દાસ થાય છે. (૩) ત્રણ અથવા ચાર ગ્રહોથી આ યોગ થતો હોય તો તે મનુષ્ય દાસી પુત્ર એટલે માતા સહિત દાસ હોય છે. (૪) સૂર્ય ચંદ્ર અને મંગળ લગ્નથી દશમા સ્થાનમાં હોય અને કોઈ શુભ ગ્રહ ભેતો ન હોય તો તે મનુષ્ય દાસ થાય છે. (૫) પૂર્વોક્ત ત્રણ ગ્રહોમાંથી એક ગ્રહ હોય તે ક્ષિત્ર પ્રકારની નોકરી કરનાર થાય છે. (૬) બે ગ્રહો આ યોગને ઉપજાવતા હોય તો મધ્યમ પ્રકારની નોકરી કરનાર જાયવો, (૭) ત્રણ ગ્રહો આ યોગ કરનાર હોય તો અધમ દાસ જાયવો.

(૬૯) ધનવાન યોગ એક હજારનો માસિક—૧એશ જે નવમાસમાં હોય એ નવમાસનો સ્વામી ગોપુરાંચનો હોય અને દશમપતિની દષ્ટિ હોય તો માણસ એક હજારની રકમવાળો (મૂડીવાળો) થાય છે. બે હજારનો અધિપતિ—જન્મ કુડવીમાં દશમા જીવનનો સ્વામી, નવમાસપતિ અને સપ્તમાસપતિ ત્રણે એકત્ર હોય અને જગવાન હોય, ગુરુ અને શુક્રની દષ્ટિ હોય તો બે હજાર મુદ્રાનો અધિપતિ થાય છે. ત્રણ હજારનો અધિપતિ—બુધના પટ્ટાસમાં બીજે અને અગીયારમે શુભ ગ્રહ હોય અને એ સ્થાનનો સ્વામી પણ એ સ્થાનમાં હોય તો ત્રણ હજાર મુદ્રા મેળવે છે. આઠ હજારનો અધિપતિ—બીજા ભાવનો સ્વામી. દેહકાણુનો સ્વામી અને સપ્તમાસનો સ્વામી એકત્ર હોય અને સપૂર્ણ જગવાન હોય તો આઠ હજાર મુદ્રાને મેળવનાર ગૃહસ્થ થાય છે. દશ હજારનો અધિપતિ—ધમપતિ

દ્રેષ્કાણુનો પતિ અને સપ્તમાંશપતિ એકત્ર હોય અને વૈશેષિકાંશમાં પ્રાપ્ત થયા હોય તો એ મનુષ્ય દશ હજાર મુદ્રા મેળવનાર થાય છે.

(૭૦) લક્ષ્યાધિપતિ યોગ—કર્મેશ દ્રેષ્કાણુશ અને સપ્તમાંશ-પતિ ત્રણે ઐરાવતાંશમાં ખેડા હોય તો લક્ષ્યાધિપતિ થાય છે.

(૭૧) બે લાખનો અધિપતિ—ચારે કેન્દ્રમાં શુભગ્રહ સિદ્ધા-સનાંશ અથવા પારાવતાંશમાં હોય તો તે પુરૂષ બે લાખનો અધિપતિ થાય છે.

(૭૨) ત્રણ લાખનો સ્વામી—જન્મલગ્ન, લાભસ્થાન અને ધનભુવન ત્રણેનો સ્વામી વૈશેષિકાંશમાં હોય તો મનુષ્ય બુદ્ધિમાન અને ત્રણ લાખ મુદ્રાને મેળવનાર થાય છે.

(૭૩) વધુ ધનવાન—ખીજ અને અગ્નીઆરમા ભાવનો સ્વામી કેન્દ્રમાં હોય અને નવમભુવનનો સ્વામી બળવાન હોય, તો તે મનુષ્ય ત્રણ લાખથી વધુ મુદ્રાનો અધિપતિ થાય છે.

(૭૪) કોટ્યાધિપતિ યોગ—લગ્નપતિ, નવમાંશપતિ અને ભાગ્યપતિ પરમેશ્વર્યાંશના હોય, અગ્નીઆરમા ભાવનો સ્વામી વૈશેષિકાંશમાં આવેલો હોય તો તે કોટ્યાધિપતિ થાય છે.

(૭૫) કર્જ બરનાર યોગ—લગ્નનો સ્વામી અને નવમાંશનો સ્વામી એ બંને કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણમાં હોય અને ગુરૂની દષ્ટિ હોય તો તે મનુષ્ય કર્જ ચૂકવનાર છે. (૨) ખીજ અને અગ્નીઆરમાં ધરના સ્વામી સાથે ત્રિશાંશ અને નવમાંશપતિ બંને કેન્દ્ર ત્રિકોણમાં વૈશેષિકાંશમાં હોય તોપણ આ યોગ થાય છે.

(૭૬) કર્જથી અસ્ત રહે તેવો યોગ—ધન સ્થાનમાં પાંપગ્રહ આવેલા હોય, લગ્નેશ આરમે ભાવે હોય, કર્મેશ અને લાભેશ સાથે હોય અથવા દષ્ટિ હોય, તો મનુષ્ય કર્જમાં દબાએલો રહે છે. (૨) ધનસ્થાનનો સ્વામી નીચરાશિમાં હોય અને પાપગ્રહના પદ્માંશમાં હોય અને

સામધ્યાનપતિ પશુ તેમજ દોષ તો પશુ મનુષ્ય કરજામાં દખાવેલે રહે છે. (૩) જન્મ સમયે સૂર્ય આસપાસ ચલેલો હોય, ધન રથાનનો સ્વામી નીચરાશિમાં પાપમદ સાથે બીજે કે આડમે હોય તો પશુ આ મોત થાય છે.

(૭૭) જ્યોતિષ જાણનાર—કેન્દ્રસ્થાનમાં ભુધ હોય, ગુરુ જાન હોય, શુક્ર ધન રથાનમાં હોય, ત્રીજા ધરમાં શુભમદ હોય, અથવા ધનસ્થાનમાં ઉચ્ચરાશિનો શુક્ર હોય તો તે મનુષ્ય ક્રોધ જ્યોતિષ જાણનાર થાય છે (૨) પાંચમા ધરમાં મંગળ હોય અને તેને ચંદ્રસહ ભુધ જોતો હોય, અથવા ભુધ કેન્દ્ર સ્થાનમાં હોય તો મનુષ્ય મહિત સાથે જાણનાર થાય છે (૩) પાંચમા ધરનો સ્વામી અને ભુધ એ ઉચ્ચ રાશિના હોય અને લગ્નમાં જલરૂપિત હોય, આડમે સ્થાને રહી હોય તો મનુષ્ય મહિત સાથે જાણનાર થાય છે. (૪) કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણમાં ગુરુ હોય અને શુક્ર ઉચ્ચરાશિનો પૂર્વોક્તસ્થાનમાં હોય અથવા પાંચમા ધરનો સ્વામી અને ભુધ એ બંને પૂર્વોક્તસ્થાનમાં હોય તો પશુ મહિતસાથે જાણનાર થાય છે.

(૭૮) ન્યાય રાક્ષ જાણનાર—ગુરુ શુક્ર અને ધનભાવનો સ્વામી મૂળ ત્રિકોણ, ઉચ્ચરાશિમાં હોય અથવા કેન્દ્ર ત્રિકોણવર્તી હોય અને રવિ મંગળ તેને જોતા હોય તો મનુષ્ય ન્યાયસાથે જાણનાર થાય છે.

(૭૯) રાજદરાક્ષ જાણનાર—જળવાન ગુરુ અને પંચમભાવનો સ્વામી ને સૂર્ય—શુક્ર જોતા હોય તો વ્યાકરણ સાથે જાણનાર થાય છે.

(૮૦) વેદાંત જાણનાર—કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણમાં જલરૂપિત હોય તો વેદાંત જાણનાર થઈ શકે છે.

(૮૧) કવિ અથવા કાવ્યરસિક—પાંચમા ભાવમાં શુક્ર હોય,

પંચમભાવનો સ્વામી કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણમાં રહેલો હોય, ચંદ્ર અને ગુરુ તેને જોતા હોય, તો કાવ્યરસિક અથવા કવિ થાય છે.

(૮૨) પદ્માસ્ર જાણનાર—કેન્દ્રમાં સંપૂર્ણ બલવાન ગુરુ અથવા શુક્ર હોય. તો પદ્માસ્ર જાણનાર થાય છે.

(૮૩) વૈદ્ય વિદ્યા જાણનાર—પાંચમાસ્થાનમાં સૂર્ય મંગળ સાથે આવેલા હોય તો મનુષ્ય વૈદ્ય વિદ્યાને જાણનાર અને તે દ્વારા દ્રવ્ય મેળવનાર થાય છે.

(૮૪) મંત્રશાસ્ત્ર જાણનાર—પાપગ્રહ સહિત ગુરુ કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણસ્થાનમાં આવેલો હોય, તો મંત્રશાસ્ત્ર જાણનાર થાય છે. (૨) મંગળ પાપગ્રહ સાથે કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણસ્થાનમાં હોય તો અતિહિત તંત્ર શાસ્ત્ર જાણનાર થાય છે.

(૮૫) ઘણી ભાષાઓ જાણનાર—લગ્નમાં ચંદ્રમા હોય, પંચમેશ પાપગ્રહો સહિત હોય અને પાંચમા ભાવમાં પાપગ્રહ આવેલા હોય, તો મનુષ્ય ઘણી વિદેશી અને મ્લેચ્છાની ભાષા જાણનાર થાય છે.

(૮૬) ગોઝંડવિદ્યા—પંચમભાવમાં સૂર્ય અને મંગળ અથવા શનિ, રાહુ, શુક્રમાંથી કોઈ એક આવેલો હોય અને પાપગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો તાત્રમુખી (અગ્રેજ?) વિદ્યા જાણનાર થાય છે.

(૮૭) જૈનશાસ્ત્ર જાણનાર—સૂર્ય અને શુક્ર ત્રિકોણસ્થાનમાં આવેલા હોય, રાહુ અથવા કેતુ શનિ સાથે આવેલા હોય, શુભગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો જૈનવિદ્યામાં પ્રવીણ થાય છે.

(૮૮) જાદુગર—લગ્નસ્થાને શનિ મંગળનો યોગ થયો હોય, અને ગુરુ, ચંદ્રના નવમાશમાં આવેલો હોય, સાથે રાહુ અથવા કેતુનો યોગ થયો હોય, તો મનુષ્ય કપટ-જાદુ અને ધૂર્તકળામાં પ્રવીણ થાય છે.

(૮૯) ધર્માધ્યક્ષ થવાનો યોગ—ગુરુ અને શુક્ર પોતાની ઉચ્ચરાશિમાં હોય અને શુભગ્રહ પોતાના મિત્રના નવમાંશમાં હોય તથા નવમભાવનો સ્વામી જળવાન હોય તો મનુષ્ય ધર્માધિકારી થાય છે.

(૯૦) દાતાર થવાનો યોગ—નવમભાવનો સ્વામી કેન્દ્રસ્થાનમાં રહેલા ગુરુ અને શુક્રને જોતો હોય તો દાતાર થાય છે (૨) નવમભાવનો સ્વામી લગ્નમાં હોય, ગુરુ અથવા શુક્ર કેન્દ્ર કે ત્રિકોણસ્થાને હોય તો મનુષ્ય દાનાધ્યક્ષ થાય છે (૩) રાજયોગ સાથે દાન યોગ થયો હોય અને બાગ્યજીવન જળવાન હોય તો મહાદાની થાય છે (૪) નવમાભાવનો સ્વામી યોગા સ્થાનમાં હોય અને દશ મભાવનો સ્વામી કેન્દ્રસ્થાનમાં હોય, તે સાથે બારમાભાવ પર ગુરુની દૃષ્ટિ હોય તોપણ મહાન દાતાર યોગ થાય છે (૫) ઉચ્ચરાશિમાં રહેલા શુધ્ધને બાગ્યજીવનનો સ્વામી જોતો હોય અને લાલ જીવનનો સ્વામી કેન્દ્રસ્થાનમાં આવેલો હોય તો પણ મહાન દાતાર બનાવે છે.

(૯૧) ગુરુભક્તિ કરનાર—નવમ ભાવનો સ્વામી નવમાંશ લગ્ન સાથે ગુરુ શુક્રની દૃષ્ટિ હોય તો ગુરુભક્ત થાય છે, (૨) નવમા ભાવમાં શુભ ગ્રહ હોય અને તેનો જુદસ્પતિ સાથે દૃષ્ટિ યુતિ કે કોઈ પણ રીતે સંબંધ હોય અને નવમેશ લગ્નમાં હોય તો પણ મનુષ્ય ગુરુ ભક્ત થાય છે.

(૯૨) ગુરુદારગામી—નવમાસ્થાનમાં પાપગ્રહ સહિત ચંદ્ર અથવા શુક્ર હોય તો આ યોગ થાય છે (૨) નવમા ભાવનો સ્વામી પાપગ્રહ સાથે હોય તો પણ થોડે અંશે આ યોગ થાય છે (૩) નવમાંશ પતિ અને નવમભાવપતિ બંને પાપગ્રહ હોય તો પણ આ યોગ થાય છે (૪) શુક્ર સાથે ક્ષીણ ચંદ્રમાં રહેલો હોય અથવા ચંદ્રના નવમાંશનો શુક્ર હોય તોપણ ગુરુદારગામી થાય છે (૫) નવમા ભાવનો સ્વામી નીચ રાશિનો હોય અને તેના નવમાંશમાં શુક્ર હોય તોપણ ગુરુદારગામી થાય છે.

શરીરમાં દોષ કરનાર યોગો.

જ્યોતિષ સ્યામ સંગ્રહમાંથી.

(૧) કાણો થવાનો યોગ—બીજા ભાવમાં પાપગ્રહ : શુક્ર હોય તો કાણો થાય છે; અથવા મંદ દષ્ટિ થાય છે. (૨) પુરુષનાં બે નેત્ર બીજા અને બારમા ભાવને કહેલાં છે, એ સંબંધિત કાણો અથવા આંધળો બનવા શકાય છે. જમણા નેત્રના બીજા ભાવ છે, ડાબા નેત્રનું સ્થાન બારમે ભાવ છે. તેમ જ ભાવમાં કૂર ગ્રહોની દષ્ટિ યુતિ વગેરે હોય તે તે ભાવના નેત્રમાં પીડા છે. ધન સ્થાનમાં સૂર્ય, રાહુ કે શનિ હોય, ધન ભાવનો સ્વામી અસ્ત તથા પાપગ્રહ સહિત હોય અને ધન ભાવને જોતો ન હોય તે જરૂર કાણો થાય છે. તેમજ બારમા ભાવમાં સૂર્ય રાહુનો યોગ અને સ્થાન પતિ અસ્તનો હોય અથવા શનિ સાથે હોય તો તે મનુષ્ય કાણો થાય છે. (૩) સૂર્ય ચંદ્ર અને બારમા ભાવમાં હોય, તો મનુષ્ય ડાબી આંખે કાણો થાય છે. (૪) નવમે પ એ બે ભાવમાંથી કાઈ ભાવે સૂર્ય રહેલો હોય અને તેની પાપગ્રહોની દષ્ટિ અધિક હોય તો તેને મંદ દષ્ટિ થવાનો યોગ ગણાય.

(૨) મૂંગો થવાનો યોગ—બીજા સ્થાને પાપગ્રહ સાથે રહેલો હોય અને તે શુક્ર નવમાશમાં બીજા હોય તો મનુષ્ય લીન (અર્થાત્ મૂંગો અથવા અસ્પષ્ટ બોલનાર, બોલતાં બ્રહ્મ બોલ અથવા નાકમાંથી બોલનાર) થાય. (૨) ઉપરોક્ત શુક્ર પાપ સાથે ત્રીજા ભાવમાં અને ત્રીજા નવમાશમાં હોય તો પણ આ થાય છે; પરંતુ પહેલાં જણાવેલા યોગ કરતાં આ યોગ કંઈક ન્યૂન.

(૩) આંધળો થવાનો યોગ—સિંહ લગ્નમાં જન્મ સૂર્ય ચંદ્ર લગ્નમાં રહેલા હોય, અને તે ઉપર શનિ મંગળની હોય તો અંધ થાય. શુભ અને અશુભ એવા બે જાતના ગ્રહ

હોય તો મંદ દષ્ટિ અને નેત્ર રોગી થાય છે (૨) ખીજા, છઠ્ઠા, આઠમા અને બારમા એ ભાવોમાં સૂર્ય, મંગળ, શનિ અને ચંદ્ર આવેલા હોય, તો પણ અધે થાય છે આ યોગમાં પણ મહોના બલાબલ મુજબ નેત્ર દોષ ગણવો (૩) સૂર્ય અને ચંદ્ર ત્રીજા ભાવમાં રહેલા હોય અથવા કેન્દ્રમાં હોય, તથા પાપગ્રહની રાશિનો મંગળ પણ કેન્દ્ર સ્થાને હોય અને તેની ૪૨ પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય, ૬-૮-૧૨ સ્થાનમાં શુભગ્રહ હોય અને દશમા સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો જન્મમાં થાય છે (૪) પાંચમા કે ચોથા ભાવમાં પાપગ્રહ આવેલા હોય અને ચંદ્ર ૬-૮-૧૨ સ્થાનમાંથી કોઈપણ સ્થાને રહેલો હોય, તો પણ અધે થાય ॥

(૪) રતાંવળો—શુક્ર, બુધ સાથે ૬-૮-૧૨ સ્થાનમાં રહેલો હોય તો તે મનુષ્ય નિર્ધાંધ થાય છે

(૫) જન્મમાં યોગ—સૂર્ય અને લગ્નેશ સાથે શુક્ર, બુધ ત્રિક (૬-૮-૧૨) સ્થાનમાં આવવાથી મનુષ્ય જન્મથી જ આંધળો અવતરે છે

(૬) નેત્ર રોગી—છઠ્ઠા જીવનનો સ્વામી મેષ અથવા જશિક રાશિનો અથવા મંગળ સાથે હોય તો નેત્રનો રોગી થાય છે.

(૭) કફનો રોગી—છઠ્ઠા સ્થાનનો સ્વામી લગ્નમાં હોય અને તેના ઉપર શનિની દષ્ટિ હોય તો મનુષ્યને કફનો રોગ થાય છે

(૮) કામાંધ થવાનો યોગ—ચંદ્રમા સહિત મંગળ ગુરુ અને શુક્ર લગ્નમાં આવેલા હોય, તો મનુષ્ય કામાંધ થાય છે

(૯) કાનનો રોગી—બીજા અને બારમે સ્થાને શુક્ર મંગળ હોય તો કાનનો રોગી થાય (૨) સાતમા સ્થાનના સ્વામી સાથે બુધ આવેલો હોય અને તે બુધ મેષ અથવા જશિક રાશિનો હોય, શનિ એક પાદ દષ્ટિથી જોતો હોય, આ શનિ છઠ્ઠા ઘરમાં હોય અથવા છઠ્ઠા બાવને

જોતો હોય તો મનુષ્ય બહેરો થાય છે. (૩) ત્રીજો, નવમે, પાંચમે, અગ્નિઆરમે સ્થાને પાપગ્રહ આવેલા હોય, તેમના ઉપર શુભ ગ્રહની દષ્ટિ ન હોય તો કાનના રોગથી પીડા થઈ પરિણામે બહેરો થાય છે. (૪) પાપગ્રહ ધન સ્થાનમાં આવેલા હોય અને લગ્નના નવમાંશમાં હોય તો મનુષ્યને કાનમાં ત્રણ થાય છે, અને તે સાથે નેત્ર રોગ પણ રહ્યા કરે છે;

(૧૦) હીનાંગ થવાનો યોગ—નવમા પાંચમા ભાવે મંગળ રહેલો હોય અને તે પર પાપગ્રહ દષ્ટિ હોય તો મનુષ્ય હીનાંગ થાય છે.

(૧૧) અનેક વ્યાધિવાળો—પાપગ્રહથી દષ્ટ શનિ નવમા પાંચમા ભાવે રહેલો હોય, તો અનેક રોગોથી પીડા રહેશે એમ સમજવું.

(૧૨) બંધન યોગ—(૧) આરમે, નવમે, પાંચમે તથા બીજો ભાવે પાપગ્રહ રહેલા હોય તો મનુષ્ય કેદી થાય છે. (૨) રજ્જુબંધન યોગ—મેષ, વૃષ, ધન એ રાશિમાં જો પૂર્વોક્ત ગ્રહો આવેલા હોય તો બંધાઓલો કાચો કેદી થવાનો યોગ જાણવો. (૩) નિગડ બંધન—મિથુન, કન્યા, તુલા, કુંભ એ રાશિમાં પાપગ્રહ આવેલી હોય તો બેડી આદિનું બંધન અનુભવે છે. (૪) દુર્ગબંધન—સિંહ, મીન અને કર્ક આ રાશિમાં પાપગ્રહ આવેલા હોય તો મનુષ્ય કિલ્લામાં બંધન ભોગવે છે. (૫) ભૂમિ બંધન યોગ—વૃશ્ચિક લગ્નમાં પાપગ્રહ આવેલા હોય તો તે મનુષ્ય ભૂમિ (ભોંયરામાં કે ગુફામાં) બંધન સહન કરનાર થશે.

(૧૩) સોળનો રોગી—ગુરુ અને શુક્ર છઠ્ઠા સ્થાનમાં આવેલા હોય અને પાપગ્રહથી દષ્ટ હોય તો તેને શોથ રોગ એટલે સોળઓનો રોગ થાય છે.

(૧૪) ગુપ્તરોગ—ગુરુ અને શુક્ર જો બાવે હોય અને શનિ બારમે બાવે હોય તો તે મનુષ્ય ગુપ્તરોગી થાય છે.

(૧૫) ગંડમાળા (કંઠમાળ) નો રોગ—જો અથવા બારમે બાવે શનિ અને મંગળ સાથે બેડા હોય તો તેને કંઠમાળનો રોગ થાય છે.

(૧૬) પાંડુકૃષ્ટ (પિત્ત-ક્રોધ) નો રોગ—જર રાશિમાં આવેલા શુક્ર અને ચંદ્રમા ચોથા બાવમાં હોય અને તે પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો આ રોગ થાય.

(૧૭) અશુરકૃષ્ટ—પાપગ્રહ સાથે ચંદ્રમા ચોથા ધરમાં હોય અને શનિ બેતો હોય તો આ રોગ થાય છે.

(૧૮) કૃષ્ટરોગ—ચંદ્રમા પાપગ્રહોની વચમાં મેષ, મકર, કર્કે એ નવમાસમાં આવેલો હોય અને શનિ મંગળની દષ્ટિ હોય તો મનુષ્ય કૃષ્ટરોગનો ભોગ થાય છે.

(૧૯) છુતકૃષ્ટ—ચંદ્રમા મંગળ, શનિ સાથે બીજા અથવા બારમા સ્થાનમાં હોવાથી આ યોગ થાય છે. (૨) ચંદ્ર અને શુક્ર બીજા અથવા બારમે સ્થાને રહેલા હોય અને પાપગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો છુતકૃષ્ટ થાય છે. (૩) ધનરાશિના પાંચમા નવમાસનો ચંદ્રમા હોય, શનિ મંગળની દષ્ટિ કે મુતિ હોય તો કૃષ્ટરોગ થાય છે.

(૨૦) દાહર, ખરજીતુ અને કૃષ્ટ થાય તેવો યોગ—જન્મનો સ્વામી આડમેલાવે હોય, પાપગ્રહોની મુતિ કે દષ્ટિ હોય તે દાહર, ખરજીતુ અથવા કૃષ્ટથી પીડા થાય છે.

(૨૧) અપરમાર રોગ—ચંદ્રમા સૂર્ય અને મંગળ એ ત્રણ ગ્રહો આડમા સ્થાનમાં આવેલા હોય અને પાપગ્રહોથી દષ્ટિ હોય તો અપરમાર રોગની પીડા અનુભવે છે. (૨) કેન્દ્રસ્થાને ચંદ્ર અને બુધ આવેલા હોય, પાપગ્રહથી દષ્ટિ હોય તથા પંચમ અથવા અષ્ટમ સ્થાને પાપગ્રહ રહેલા હોય તો અપરમાર રોગ થાય છે. (૩) મંગળ અને

શનિ છઠ્ઠે અથવા આઠમે આવેલા હોય, ૧-૯-૫ એ સ્થાનમાં કોઈપણ સ્થાને ગુરુ ન હોય તો અપસ્માર રોગ થાય છે. (૪) એ સ્થાનમાં સંપૂર્ણ પાપગ્રહ આવી ગયા હોય અને ચંદ્ર બુધ : કોઈપણ કેન્દ્રસ્થાનમાં રહેલો હોય, તો પણ અપસ્માર રોગ થાય.

(૨૨) સંગ્રહણી રોગ—રાહુ અને શનિ બંને ગ્રહો ધનસ્થા હોય અથવા લગ્નના નવમાંશમાં હોય તો સંગ્રહણીનો રોગ થાય.

(૨૩) શ્વાસ, ક્ષય વગેરે અનેક રોગ—શનિ મંગળની વચ્ચે ચંદ્ર આવેલો હોય અને મકર રાશિનો સૂર્ય હોય અથવા બે પાપ વચ્ચે ચંદ્ર આવેલો હોય અને શનિ સાતમેભાવે હોય તો શ્વાસ, વગેરે અનેક રોગનો ભોગ થાય છે.

(૨૪) ક્ષયરોગ—મંગળ સહિત ચંદ્રમાં છઠ્ઠે આઠમે હોય લગ્નપર પાપગ્રહોની દષ્ટિ હોય, તેને ક્ષય રોગનો ભય રહે છે. અગ્નિઆરમે ભાવે સૂર્ય હોય, શનિશ્ચર પાંચમા સ્થાનમાં હોય પાપગ્રહ અષ્ટમેભાવે હોય તો ક્ષયરોગી થાય છે.

(૨૫) કોઠ, ભગંદર વગેરે થવાનો રોગ—મંગળ સાથે આઠમે હોય તો આ રોગ થાય છે. (૨) સપ્તમસ્થાનમાં સૂર્ય, મંગળ શનિ હોય તો પણ આ રોગનો ભય રહે છે.

(૨૬) પ્રમેહનો રોગ—સૂર્ય પાંચમાભાવે અને શુક્ર, સાથે કોઈ પણ ભાવે હોય તો પ્રમેહનો રોગ થાય છે. (૨) લગ્ન સૂર્ય હોય, તેમજ મંગળ સાતમે અથવા દશમે શનિની દષ્ટિ હોય તો પ્રમેહ રોગ થાય છે.

(૨૭) મૂત્રકૃચ્છ્ર થવાનો રોગ—પાપગ્રહથી યુક્ત અથવા મંગળ સાતમે હોય તો મૂત્ર કૃચ્છ્રનો રોગ થાય છે.

(૨૮) વાયુના રોગ—સપ્તમ સ્થાનમાં સૂર્ય પાપગ્રહ હોય તો વાયુ રોગથી પીડા ભોગવે છે (૨) નવમ પાંચમ સ્થાન મંગળ હોય અથવા લગ્નમાં શનિ અને ક્ષીણ ચંદ્રમાં હોય, એ શનિ આરમે ભાવે હોય તો મનુષ્ય વાત રોગી થાય છે.

(૨૬) દેહ શોષણ યોગ—સૂર્ય ચંદ્ર બંને સિંહ રાશિમાં કે કન્ય રાશિમાં હોય તો તેનો દેહ સુકાતો જાય છે. (૨) આડમે સૂર્ય, હોં ચંદ્ર, બીજો મંગળ, બારમે શનિ આવેલા હોય તો પશુ દેહ શોષણ થવા કરે છે.

(૩૦) કુલનો નાશ કરનાર યોગ—લગ્નેશ નીચ રાશિમાં હોય અથવા નવમાશમાં નીચનો હોય, ૬-૮સ્થાને પાપગ્રહ હોય, શનિ લગ્ન સ્થાને આવેલ હોય તો તે કુલનો નાશ કરનાર થાય છે. (૨) રાહુ ઉપર શુભ ગ્રહોની દૃષ્ટિ હોય નહિ તો મનુષ્ય ઘોડી આયુષ્યવાળો અને કુલનો નાશ કરનાર થાય છે એમ મોક્ષક ઋષિનો મત છે. (૩) કશમે અથવા બીજો સ્થાને પાપગ્રહ હોય, તેમજ ગુરુ નિર્બળ હોય, નવમા સ્થાનનો સ્વામી બારમા સ્થાનમાં પાપગ્રહ સાથે હોય, લગ્નેશ અને સૂર્ય બારમે હોય, તો પશુ કુલધાતી યોગ થાય છે. (૪) શુભ અને અશુભ બન્ને પ્રકારના ગ્રહો કેન્દ્રસ્થાનમાં હોય, ચંદ્ર લગ્નપતિથી જોવાતો હોય અથવા શનિના નવમાશમાં હોય તોપણ કુલનાશક યોગ થાય છે.

(૩૧) વાહનથી લય—મંગળ, ચંદ્ર સાથે કેન્દ્રસ્થાને આવેલો હોય અથવા આડમા સ્થાનમાં હોય તો વાહનથી લય રહે છે. (૨) કોણ ચંદ્રમાં ચોથા સ્થાનમાં હોય તોપણ વાહનનો લય સમજવો.

(૩૨) બદરોગ—પાપગ્રહથી જોવાતા શુભ મંગળ લગ્નથી સાતમા સ્થાનમાં હોય તો મનુષ્યને બદરોગ થાય છે.

(૩૩) ગુંગો અને જીલ કપાવાનો યોગ—ચંદ્ર અને મંગળ લગ્નમાં આવેલા હોય તો નાકમાંથી બોલનાર ગુંગો થાય. અને જો જીલકાવનો સ્વામી અને બુધ લગ્નમાં હોય તો તેની જીલ કપાવાનો યોગ થાય છે.

(૩૪) ગુંગસ્વર—પાંચમા સ્થાનમાં કર્ક મીન અથવા વૃશ્ચિક

રાશિમાં બુધ રહેલો હોય, સૂર્ય ત્રિક સ્થાનમાં હોય તેને ચંદ્ર અને સપ્તમેશસહ પાપગ્રહ પણ જોતા હોય તો ગુંગસ્વર થાય છે.

(૩૫) દાંતમાં રોગ કરનાર યોગ—ધન સ્થાનમાં રાહુ આવેલો હોય તો મોટા દાંતવાળો અને દાંતનો રોગી થાય છે. (૨) વૃષભ, મેષ, ધન એ લગ્નમાં પાપગ્રહ હોય તોપણ તેના દાંત આડા-દોઢા અને રોગથી નાશ પામેલા હોય.

(૩૬) માથામાં ટાલ—ધન રાશિ પાપગ્રહથી યુક્ત હોય અથવા દષ્ટ હોય તો માથાપર ખાલ હોતા નથી. (૨) સિંહ, ધન, વૃશ્ચિક કન્યા અથવા કર્ક એમાંથી કોઈપણ લગ્ન હોય, ચંદ્ર તેમાં આવેલો હોય અને મંગળથી દષ્ટ હોય તો પણ માથામાં ટાલ કરે છે.

(૩૭) કુરૂપ કરનાર યોગ—લગ્નેશ વ્યયેશ એ બંને ત્રીજા સ્થાનમાં આવેલા હોય અને પાપગ્રહથી દષ્ટ હોય તો કુરૂપ થાય છે. (૨) ચોથે સ્થાને શનિ હોય, લગ્નેશ અને મંગળ મેષ, વૃષભ, મીન કે કુંભ રાશિમાં રહ્યા હોય તો પણ મનુષ્ય કુરૂપ થાય.

(૩૮) ઉન્માદ યોગ—૧-૯-૫ એ ભાવમાંથી કોઈપણ ભાવે સૂર્ય ચંદ્ર સાથે હોય, શનિ અને ગુરુ કેન્દ્રસ્થાનમાં હોય તો અસ્થિર ચિત્ત અર્થાત્ ગાંડો થાય. (૨) શનિ અથવા મંગળ લગ્ન સ્થાનમાં હોય, કેન્દ્રસ્થાને ચંદ્ર બુધ હોય અને પાપગ્રહન નવમાંશમાં હોય તો પણ ચિત્તભ્રમ થાય છે. (૩) ચંદ્ર પાપગ્રહ તથા રાહુ સાથે ખારમે ભાવે ખેઠો હોય અને શુભ ગ્રહ આઠમે ભાવે હોય, તો પણ ક્રોધી, કલહ કરનાર અને ચિત્તભ્રમ વાળો થાય છે. (૪) ૧-૫-૯ સ્થાનમાં સૂર્ય અને ચંદ્ર આવેલા હોય ત્રીજે ગુરુ, શનિ અને મંગળ આવેલા હોય અને દિવસનો જન્મ હોય તો પણ ગાંડો થાય છે, (૫) લગ્નમાં ગુરુ અને સાતમે મંગળ આવવાથી પણ આ યોગ થાય છે. (૬) લગ્નમાં શનિ હોય અને ૭-૯-૫ એ સ્થાનોમાંથી કોઈપણ સ્થાને

મંગળ હોય તો પણ મડિા થાય છે. (૭) ક્ષીણચંદ્રમા સનિ સાથે બારમે આવે હોય, અથવા ગુરુ સદિત બારમે હોય તો પણ મડિા થાય.

(૩૬) નપુંસક (હીનડા) થવાનો યોગ—શુક્ર અને સનિ દશમે અથવા આઠમે હોય અને તેની ઉપર શુભમહત્તી દષ્ટિ ન હોય તો નપુંસક થાય. (૨) જો અથવા બારમે રથાને નીચ રાશિમાં સનિ રહેતો હોય તો પણ નપુંસક થાય.

(૪૦) કામાતુર થવાનો યોગ—મિથુન રાશિના ઉત્તરાર્ધમાં શુક્ર પોતાના જ નવમાસનો થતો હોય, તો તે અતિ કામાતુર થાય છે. (૨) સિદ્ધ રાશિના પૂર્વાર્ધમાં મંગળના નવમાસમાં શુક્ર હોય તો પણ કામાતુર (વિપવી) થાય છે.

(૪૧) વૃષણુ વૃદ્ધિનો યોગ—ચંદ્ર, મંગળ, શુક્ર વૃશ્ચિક રાશિ પર આઠમે રથાને આવેલા હોય તો પણ આ રોગ થાય છે.

(૪૨) ઠીંગણો થવાનો યોગ—લગ્ન અથવા બારમા રથાનમાં સુર્ય અને ચંદ્ર સાથે આવેલા હોય અને પાદદષ્ટિથી સનિ જોતો હોય, તથા કોઇ શુભમહત્તી દષ્ટિ ન હોય અને લગ્નેશ મેષ-રાશિમાં હોય તો તે મનુષ્ય ઠીંગણો થાય છે.

(૪૩) પાતળો ઢેહ થવાનો યોગ—મેષનો ચંદ્ર સનિ સાથે હોય, લગ્ન અથવા બારમે રથાને સુર્ય મિથુન અથવા વૃશ્ચિક રાશિમાં હોય, કેન્દ્ર સિવાયના રથાને મંગળ હોય તો સરીર દુર્બળ બનાવે છે.

પ્રકરણ ૬

ભાવ વિચાર.

જન્મ ઘન પહેલો ભાવ કહેવાય છે, તે પછીનું સ્થાન ધન-
ભુવન, તે પછી અનુક્રમે સહજભુવન, સુખભુવન, સંતાનભુવન,
શત્રુભુવન, સ્ત્રીભુવન, આયુષ્યભુવન, ભાગ્યભુવન, પિતૃભુવન, આય-
ભુવન અને વ્યયભુવન આ પ્રમાણે બાર ભુવનો હોય છે. જે ભુવનમાં
જે રાશિ આવેલી હોય તે રાશિનો સ્વામિ તે ભાવનો સ્વામી
ગણાય છે. તેના ઉપર શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો શુભ ફળ સમ-
જવું. ભાવનો સ્વામી ભાવમાંજ હોય તો તે ભાવ બ્લીષ્ટ કહેવાય
છે. પોતાના સ્વામી સિવાયના પાપગ્રહનો સમાગમ થતો હોય
અથવા પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો ભાવ નિર્બળ થાય. થોડા પાપગ્ર-
હોનો સમાગમ કે દષ્ટિ હોય તો તે ભાવ મધ્યમબલી કહેવાય છે.
બધા જ શુભ ગ્રહોની યુતિ કે દષ્ટિ હોય તો ભાવ બ્લીષ્ટ કહેવાય.
જ્યાં નિર્બળભાવ હોય ત્યાં નેષ્ઠ, મધ્યમ ભાવ થાય ત્યાં મધ્યમ
અને બ્લીષ્ટ હોય ત્યાં શુભ ફળ સમજવું. ભાવ સંબંધી શુભફળ
ઘેટલે ભાવનું સુખ, ભાવમાં વર્ણવેલી નડારી વસ્તુનો નાશ અને
સારી વસ્તુનો વધારો સમજવો. ભાવના સ્વામીઓ જે જે
રાશિના હોય તે રાશિના સ્વામીઓ શુભગ્રહના સમાગમ કે દષ્ટિવાળા
હોય તો ઉપરનું ફળ વધારે સાફ આપે છે. તેમજ ભાવપતિ જે રાશિમાં
ખેડે હોય તે રાશિના સ્વામીને શુભગ્રહનો સમાગમ કે દષ્ટિ ન હોય
અને પાપગ્રહની દષ્ટિ કે યુતિ હોય તો અશુભ ફળ જાણવું. જે ભાવથી
છઠ્ઠા સ્થાનમાં, ૮મા સ્થાનમાં કે ૧૨મા સ્થાનમાં જે જે ભાવના
સ્વામી આરે તેભાવનું ફળ બરાબર મળતું નથી. લગ્નથી ૬-૮-૧૨
સ્થાને ગ્રહ આવેલા હોય, તે જે જે ભાવના સ્વામી થતા હોય
તે તે ભાવના સુખનો નાશ સમજવો. પણ તે ભાવ પર શુભ

મહોની દષ્ટિ કે સમાગમ હોય તો તે સગધી થોડું સુખ જાણવું જે
ભાવનો સ્વામી પોતાના ભાવથી ૨-૫-૭-૯-૧૦ સ્થાનમાં હોય
અને ત્યાં શુભ મદનો સમાગમ કે દષ્ટિ હોય અને પાપમદની દષ્ટિ
કે યુતિ ન હોય, તો તે ભાવ સગધી સુખનો વધારો થાય જે ભાવનો
સ્વામી અસ્તનો હોય અથવા અસ્ત થવાની તૈયારીનો હોય, નીચ
રાશિનો હોય, પોતાના સુખમદની રાશિનો હોય, શુભ મદની દષ્ટિ કે
યુતિ વમરનો હોય, પાપમદની યુતિ કે દષ્ટિવાળો હોય, કોઈ મદની
સાથે મુદ્દમાં દારેલો હોય અને નેષ્ટ સ્થાને (૬-૮-૧૨) હોય
અથવા નેષ્ટ સ્થાનના સ્વામી સાથે રહેલો હોય તેને નિર્મળ મદ
જાણવો, અને તે પોતાની રાશિવાળા ભાવના સુખનો નાશ કરનારો
જાણવો જન્મકુડલી અને નવમાસકુડલીમાં પોતાની ગણિતો ઉચ્ચ
રાશિનો, મિત્રની ગણિતો મૂળત્રિશોધ રાશિનો મદ હોય, શુભસ્થાનમાં
બેઠો હોય, અશુભ સ્થાનનો સ્વામી ન હોય કે અશુભ સ્થાનના સ્વામી
સાથે બેઠો ન હોય, શુભમદના સમાગમ કે દષ્ટિવાળો હોય ઉદયનો
હોય અને મુદ્દમાં કોઈ મદથી દારેલો ન હોય તો તે મદને જાળવાન
જાણવો એ મદ પોતાની રાશિવાળા ભાવનું સુખ સાફ આપે છે.
જન્મકુડલી પરથી મદનું કળ તેની દશામા મળે છે

પહેલો ભાગ

તનુભાવમાં સરીર, વર્ણ, રૂપ, લક્ષણ, યશ, શુભ સુખ
કુ.ખ, પરદેશમાં રહેવું, તેજ-બળ, કુર્જનતા વગેરે જોવા
મુનિએએ કહ્યું છે. તનુભાવમાં કયું લગ્ન છે ? તેનો સ્વામી
કોણ છે ? સૌમ્યમદથી યુક્ત છે કે અયુક્ત છે ? શુભાશુભ
મહોમાં કોની દષ્ટિ મુખ્ય છે તે જાણવું ત્યારપછી લગ્નપતિ અને
નવમાસ પતિ એ બેમાં જે જાળવાન હોય તેના સમાન વર્ણ કહેવો
નવમાસ કુડલીમાં જે રાશિમાં ચંદ્ર હોય, તે રાશિના સ્વામી સમાન
વર્ણ કહેવો જે નવમાસનો ઉદય હોય તે નવમાસપતિ મુજબ સરીરનો

વર્ણ સમજવો. વિશેષ માટે કુલ જાતિ અને દેશનો વિચાર કરવો સૂર્ય જે ત્રિશાશમાં આવેલો હોય તે રાશિના સ્વામી મુજબ તે મનુ ગુણુ ધારણ કરે છે. ચંદ્ર, સૂર્ય અને ગુરુ એ ત્રણે સત્ત્વગુણી શનિ, મંગળ તમોગુણી છે. બુધ, શુક્ર રગુણી છે. તે મુજબ જન્મનારનો ગુણુ જાણવો.

શરીરમાં જન્મથી કંઈ ચિન્હ હશે કે કેમ?—તે જાણુ માટે લગ્ન પહેલાં દ્રેષ્કાણુમાં હોય, તો શિર, આંખ, કાન, નાસિ, ગાલ, દાઢી, મુખ એ સ્થાનમાં ચિન્હ હોવા સંભવ રહે છે. ખી દ્રેષ્કાણુ એટલે ૧૦ થી ૨૦ અંશ સુધીનું લગ્ન હોય તો શરીર મધ્ય ભાગ એટલે કંઠ, રકંઠ, બાહુ, પાર્શ્વ, વક્ષઃસ્થલ, પેટ, નાભિ, સ્થાનમાં ચિન્હ હોવા સંભવ રહે છે; ત્રીજા દ્રેષ્કાણુમાં ૨૦ થી ૩૦ અંશ સુધીમાં જન્મ હોય તો પેદું, લીંગ, ગુદા, ઉર, જંઘા, ચરણુ ભાગમાંથી કાંઈ ભાગે ચિન્હ હોવા સંભવ રહે છે. આ પ્રમાણે સંકેત કહી, પણ ગ્રહના બળ મુજબ કંઈ પ્રકારનું ચિન્હ હોય તે જાણુ શકાય છે. તિલ મસક, અથવા લાખું એ દરેક ગ્રહના બળાબળ મુજબ કહી શકાય છે; શુભગ્રહ ચિન્હમાત્ર કરે છે અને પાપગ્રહ ત્રણુ ઉપજાવે છે. જે ગ્રહ પોતાના નવમાંથ અને દ્રેષ્કાણુમાં સ્થિર રાશિ હોય તે પૂર્વોક્ત ચિન્હ સ્થિર કરે છે. જે ગ્રહ શુભ ગ્રહોથી યુક્ત અથવા દષ્ટિ હોય તે મત્સ્ય, તિલ અથવા લાખું ઉપજાવે છે. પાપગ્રહ હોય સ્થાનમાં હોય તો ત્રણુનું ચિન્હ થાય છે. શુભગ્રહ હજી સ્થાનમાં હોય તો લાખું અથવા તિલ જેવું ચિન્હ ઉપજાવે છે, અથવા હજી પાપગ્રહ હોય અને તેના પર શુભ ગ્રહની દષ્ટિ હોય તો પણ પૂર્વોક્ત ચિન્હ ઉપજાવે છે. ત્રણુ ગ્રહ બુધ સહિત હોય તો જરૂર રાશિમંજ્યાતુલ અવયવ ઉપર ચિન્હ હોય છે.

લગ્ન પહેલાં દ્રેષ્કાણુમાં હોય તો શરીરના ભાગો કાળ જન્મણા સમજવા. અનુક્રમ નીચે મુજબ જાણુવો. ૧ માથું

૨ જમણું નેત્ર ૩ જમણો કાન ૪ જમણી બાજુ નાક ૫ જમણી
બાજુ જડણ ૬ જમણી બાજુ દાઢી ૭ મુખ ૮ ડાબી બાજુ દાઢી
૯ ડાબી બાજુ જડણ ૧૦ ડાબી બાજુ નાક ૧૧ ડાબી બાજુનો
કાન ૧૨ ડાબી બાજુ નેત્ર

લગ્ન બીજા દ્રેષ્કાણુમાં હોય તો શરીર વિભાગ નીચે મુજબ
સમજવા ૧ કંઠ ૨ જમણો ખભો ૩ હાથ ૪ પડખા ૫ હૃદય ૬
ઉદર ૭ નાભિ ૮ ડાબી બાજુ ઉદર ૯ ડાબી બાજુ હૃદય ૧૦ ડાબી
બાજુ પડખા ૧૧ ડાબી બાજુ હાથ ૧૨ ડાબી બાજુ ખભો

લગ્ન ત્રીજા દ્રેષ્કાણુમાં હોય તો શરીર વિભાગ નીચે મુજબ
સમજવા ૧ પેઠું ૨ જમણી બાજુ હીઝ અને ગુદા ૩ જમણી બાજુ
વૃષણ ૪ જમણી બાજુ સાયગ ૫ ઢીચણ ૬ પગના પગ ૭ પગ
૮ ડાબી બાજુ પગના પગ ૯ ડાબી બાજુ ઢીચણ ૧૦ ડાબી બાજુ
સાયગ ૧૧ ડાબી બાજુ વૃષણ ૧૨ ડાબી બાજુ હીઝ અને ગુદા

જો બાવમાં અઠ બેરો હોય તે લાગમાં ગડગુમડાથી ચાકુ થાય
અથવા મનો થાય નિશાની કરનારો અઠ જન્મકુડલીમાં કે નવમાસ
કુડલીમાં પોતાની રાશિનો હોય અથવા સ્થિર રાશિનો હોય તો
જન્મથી જ નિશાની કરે છે, જો તેમ ન હોય તો જન્મ પછી
નિશાની કરે છે એમ સમજવું નિશાની કરનાર અઠ પોતાની મહા
દશામાં કે અતર્દશામાં નિશાની કરશે એમ જાણવું શનિ પાંચર
લાગવાથી કે વાયુના રોગથી, મગજ અગ્નિથી, શ્વેતથી, રિપથી
અથવા ઝેરી પ્રાણીથી, લુધ પછડાવાથી કે કોઈ પ્રમત્તનું વળન માથે
આવવાથી નિશાની કરે સર્વ લાકડી વગેરે કાષ્ઠથી અથવા જાન
વરના મારથી ચંદ્ર જન્માવરના શીગડાના મારથી અથવા જળચર
પ્રાણીથી નિશાની કરે છે પાપમહો જન્મથી કે તે પછી ખાસ કરીને
નિશાની કરનારા હોય છે શુભ મહો આવી નિશાની કરતા નથી
તે માદ રાખવું

જન્મ કાલે ચંદ્ર જે નવમાશમાં હોય તે રાશિ તુલ્ય સ્વરૂપ અને સ્વભાવ થાય છે. મેષ રાશિ હોય તો કૂર સ્વભાવ, અંગે પિત્ત પ્રકૃતિ, મોટો અવાજ કરનાર, પૂર્વ દિશામાં સુખી, પીતલવર્ણ, અલ્પ સ્ત્રીસંગ, અલ્પપ્રજા, રૂક્ષ ક્રાંતિવાળો થાય. વૃષભ રાશિ હોય તો સ્થિરારંભ, શીતલ સ્વભાવ, ક્રાંતિ રહિત, દક્ષિણ દિશામાં સુખી, વાત પ્રકૃતિ, શ્વેતરંગથી લાભ, મોટો અવાજ, મધ્ય અવસ્થામાં પ્રજા માટે સુખી. મિથુન રાશિ હોય તો પશ્ચિમ દિશામાં સુખી, વાતાધિક પ્રકૃતિ, હરિતવર્ણ, પુરૂષ સ્વભાવ, પોતાના કાર્યમાં આળસુ, બીજાનાં કાર્ય કરનાર, મધ્યમાવસ્થામાં પુત્ર-સ્ત્રી વગેરેથી સુખી. મહાન શબ્દવાળો થાય છે. કર્ક રાશિ હોય તો ઘણાં સંતાન, કાર્યારંભમાં ઉતાવળો સ્વભાવ, સ્ત્રીના જેવો સ્વભાવ, શ્વેત વસ્તુથી સ્નેહ, યોગ્ય બોલનાર, કંઈ પ્રકૃતિ, જલપ્રિય, ઉત્તર દિશામાં સુખી, શીથલાંગી થાય છે. સિંહ રાશિ હોય તો પુરૂષ સ્વભાવ, સ્થિરારંભ, દઢાંગ, મોટો અવાજ, અલ્પ સ્ત્રી સંગ, થોડી પ્રજા, ઉગ્ર થાય છે. કન્યા રાશિ હોય તો પાંડુવર્ણ, સ્ત્રી સ્વભાવ, પોતાનું અને બીજાનું એમ દરેકનું કાર્ય કરનાર, દક્ષિણ દિશામાં સુખી, વાતપ્રકૃતિ, શીતલ સ્વભાવ, ખંડિત શબ્દ બોલનાર, રૂક્ષક્રાંતિ, અલ્પસંગ, અલ્પપ્રજા, શીથલાંગી. તુલા રાશિ હોય તો પુરૂષ સ્વભાવ, અનેક ભતના રંગ પ્રિય, ગરમ પ્રકૃતિ, પશ્ચિમ દિશામાં સુખી, થોડી પ્રજા, થોડો સ્ત્રી સંગ, વાતાધિક, પ્રકૃતિ, યોગ્ય બોલનાર કૂર સ્વભાવ. વૃશ્ચિક રાશિ હોય તો સ્થિર આરંભવાળો, શ્વેતવર્ણથી રૂચિ, સ્ત્રી સ્વભાવ, ઉત્તર દિશામાં સુખી, મિતભાષી, કંઈપ્રકૃતિ, જલપ્રિય, બહુ સંતતિ, બહુ સ્ત્રી સંગ, સૌમ્ય સ્વભાવ અને શીથલાંગી થાય છે. ધનુ રાશિ હોય તો પુરૂષ સ્વભાવ, સુવર્ણ સમાન ક્રાંતિ, મોટો અવાજ, ઉષ્ણ પ્રકૃતિ, અલ્પ સ્ત્રી સંગ, અલ્પ પ્રજા, પદોપકારી, પોતાના કામમાં પણ આળસુ, અને ગરમ સ્વભાવવાળો થાય છે. મકર રાશિ હોય તો, આરંભ કરવામાં શરૂઆત, થોડું બોલનાર. દક્ષિણ દિશામાં

સુખી, સ્ત્રી સ્વભાવ, પિંગળવસ્તુ, કૌતુહલિત, સૌમ્ય અસ્પ્ર પ્રગ્ન, અસ્પ્ર સંગ, વાત પ્રકૃતિ, સિધિય અંગવાળો થાય છે. કુંભ રાશિ હોય તો પુરુષ સ્વભાવ, મધ્યમ સ્ત્રી ગમ, મધ્યમસર પ્રગ્ન, સ્થિર આરબી, કાળગચિત્રા રમથી લાભ, પિત્ત વાત અને કફ પ્રકૃતિ, પશ્ચિમ દિશામાં સુખી, ઉગ્ર સ્વભાવ, સિદ્ધિ અંગવાળો થાય છે. મીન રાશિ હોય તો સ્ત્રી સ્વભાવ, કફ પ્રકૃતિ, જલપ્રિય, અતિ સ્ત્રી સમ, અતિ પ્રસવ, સૌમ્ય સ્વભાવ, ઉત્તર દિશામાં સુખી, શિથિલાંગી થાય છે.

સત્વાદિ ગુણનું ફળ—સત્ત્વ ગુણવાળો દયાળુ, ધીરજવાળો સત્ય વચન બોલનાર, દેવ ધ્યાનપુર્ણ પ્રીતિવાળો, પદોપકારી, તીર્થ-યાત્રા માટે સ્નેહ ધરનાર, સન્માર્ગે જાન કરનાર, વશસ્ત્રી અને ધણો જ શુદ્ધિ અને સમૃદ્ધિવાળો, તેમજ અકલિત રિચારવાળો થાય છે. રમે ગુણવાળો શરવીર, અભિમાની, ઉગ્રમતિ, વશસ્ત્રી, મનસ્વી, ન્યાયપ્રિય, રાજ્યદારે માન્ય કામી, વસ્ત્ર-આભરણ-તાજુલ વગેરે માટે પ્રીતિવાળો, શમ્યા અદોલન (દોંચકો) વગેરે રજાન પર સ્નેહવાળો, ધનવાન અને પોતાના જનોને વધાવો થાય છે અતિ બોખનો બોકતા હોય છે ધણી કલ્પના શક્તિવાળો તેમજ સ્તુતિ કરનારને મન કામનાઓ પૂર્ણ કરનાર હોય છે, તેમજ સગીર પ્રિય અને વાતોમા રસિક થાય છે. તમે ગુણવાળો કોપી, આળસુ, મોર જનોનો સોનતી, શક, અતિ કલહ કરનાર, કરેના ઉપકારને ભૂલી જનાર કૃતઘ્ની અતિનિદ્રા કરનાર, છપ-બેદ-જાદુ-કપટ જાણનાર, નિદાસુક્ત, લુબ્ધ, શુદ્ધિ, વગેરે ગુણ ધરાવે છે

કર્ક, ધન, સિદ્ધ, વૃશ્ચિક, કન્યા, વૃલા આ છ રાશિઓ દીર્ઘ રાશિ કહેવાય ૬ અને મગળ ગુરુ અને શનિ એ દીર્ઘ મહો કહેવાય છે તે સિવાયના મહો અને રાશિઓ લઘુ રાશિ અને લઘુમહ કહેવાય છે. દીર્ઘ રાશિ દીર્ઘમહોથી યુક્ત કે દષ્ટ હોય તો મનુષ્ય દીર્ઘાંગ થાય

છે. અને જે વ્યુત્પન્નિમાં લખ્યું છે. યુક્ત દષ્ટ હોય તો દુસ્વ
થાય છે. તેમ ન હોય તો મધ્યમાં જોડાયેલી નદિ તેમ દુસ્વ
પણ નદિ એમ સમજવું.

જન્મકાલે સૂર્ય જળવાન હોય તો તીખી વસ્તુ જેને પ્રિય
તેવો થાય છે. ચંદ્ર જળવાન હોય તો દારાન બોક્તા થાય. મંગલ
જળવાન હોય તો કટુ, કયાય રસપર પ્રિયીવાળો સમજવો. શુક્ર
જળવાન હોય તો મિત્ર રસપર પ્રીતિ રાખનાર, અને ગુરુ જળવા
હોય તો મિષ્ટાન્નપ્રિય સમજવો. શુક્ર જળવાન હોય તો ખાટા રસ
બોક્તા વધુ થાય છે. શનિ જળવાન હોય તો કયાયરસપર પ્રી
ધરાવનાર થાય છે. લગ્નમાં સૌમ્યગ્રહ રહેલા હોય તો મીઠાં વસ્તુ
ખોજનાર. અને પાપગ્રહ હોય તો કટુ લાખણ ખોલનાર થાય
સૌમ્યગ્રહથી યુક્ત દષ્ટ હોય તો સરસતા, અન્યથા અસરસ સ્વભાવ હો
છે. નવમપંચમલાલે સૌમ્યગ્રહો રહેલા હોય તો શાસ્ત્રગ્ર થાય
રાજનીતિ અને મૃતસહી વર્ગમાં માન્ય ગણાય છે. ધર્મપર પ્રીતિવા
અને ઉદારચિત્ત હોય છે. અનેક જાતના પ્રપંચમાં પણ નિપુણ હો
છે નિરંતર ઉદ્યમ કરનાર, વાચાળ અને થોડી નિદ્રાવાળો થાય
ગીતગાન તથા હાસ્ય તેમજ વાર્તાદિકનો રસિક હોય છે. નવમપંચ
લાલે પાપગ્રહો હોવાના કારણે હડીલો સ્વભાવ, ઇચ્છા મુજબ વર્તન
અને દૂધના ઉભરાની માફક કોધી થાય છે. આળસુ, અતિ
કરનાર તેમજ સદગુણોથી રહિત અને છે. સૂર્ય અને મંગલ બન્ને
હોય તો પૂર્વ અવસ્થા સુખ ભોગવે છે. ગુરુ શુક્ર બન્ને હોય
મધ્યમાવસ્થામાં સુખ ભોગવે છે. શનિ ચંદ્ર જળવાન હોય
અંત્યાવસ્થામાં સુખ થાય છે. એજ પ્રમાણે તેઓ નિર્બળ હોય
તે અવસ્થામાં દુઃખ ભોગવે છે. છટ્ટે, આઠમે અથવા બારમે પાપ
આવતો હોય-તો તાવ અતિસાર વગેરે પીડાઓ ભોગવે. તે સિવાય
સ્થાનમાં પાપગ્રહ હોય તો તેની દશા-અંતર્દશામાં તે તે લાવ
હાની સમજવી.

(જાતકાલકાર) (૧) લગ્નનો સ્વામી પાપ પ્રદ સહિત જારમ
 હશે અથવા આક્રમે હોય તો તે દેહસુખ યોગ બોગવે. (૨) જારમ
 જીવનનો સ્વામી જાગમે, હજી જીવનનો સ્વામી હશે, આત્મા જીવનનો
 સ્વામી આક્રમે હોય, તોપણ શરીરસુખ યોગ સમજવું (૩) લગ્નમાં
 પાપપ્રદ હોય અને લગ્નનો સ્વામી જાગલીન હોય તો મનુષ્ય અને
 પ્રકારના રોગોથી પ્રસાર રહે તથા મન અને શરીર નિર્જળ રહે છે
 (૪) લગ્નનો સ્વામી લગ્નમાં હોય તો સાઈ દેહસુખ બોગવે છે (૫)
 લગ્નનો સ્વામી જીવન સુખ અને શુક્ર યુક્ત કેન્દ્રસ્થાનમાં હોય તો સાઈ
 દેહસુખ બોગવે છે (૬) લગ્નનો સ્વામી પોતાના હિતનો ધર્મ
 નવમાસ્થાનમાં હોય, પોતાના મિત્રમહોથી જોવાએસો હોય તો સાઈ
 દેહસુખ મળે છે (૭) દૂરલભ (મેષ, મિથુન, સિંહ, વૃષભ, ધન
 અને કુંભ) હોય અને લગ્નનો સ્વામી પાપપ્રદના ધર વિષે હોય
 તો નેષ્ટ કુંભ કરે (૮) સૂર્ય અને ચંદ્ર કૂં મહોના મધ્યમાં આવેના
 હોય તોપણ નેષ્ટ કુંભ કરે છે (૯) સૂર્ય અને ચંદ્રથી સાતમા સ્થાનમાં
 મંગલ હોય અને જીવન પૃથોદય ગણિ (મેષ, વૃષભ, કર્ક, ધન અને
 મકર) માં રજો હોય તોપણ અશુભ યોગ ગણાય. (૧૦) લગ્નનો સ્વામી
 નવમાંશ કુંભમાં પોતાની રાશિનો, ઉચ્ચગણિનો કે પોતાના મિત્રમહોની
 ગણિનો હોય અને શુભમહોનો સમાવેશ કે દષ્ટિવાળો હોય તો દેહ
 સુખ થી સુખ સાઈ બોગવે (૧૧) જન્મપતિ જળવાન હોય અને ૫
 વર્ગ કુંભથીઓમાં શુભમહોની રાશિનો હોય અને જન્મકુંભમાં સ્વગૃહી
 હોય, હિત્ય હોય, કે પોતાના મિત્રના ધરનો હોય કે નવમાંશ કુંભમાં
 સ્વગૃહી થયો હોય કેન્દ્રસ્થાને હોય તો તે સારો દેખાવડો કીર્તિવાળો,
 ધન, ધાન્ય અને લાંબી આવરદાવાળો થાય. (૧૨) જન્મલગ્નના
 સ્વામી પાપપ્રદથી યુક્ત હોય અથવા માત્ર આક્રમે જાવ રજો હોય
 તો તે શરીરે રોગાદિથી પીડાવા કરે છે (૧૩) ૬-૮-૧૨ જાવના
 સ્વામી સાથે લગ્નનો સ્વામી લગ્નમાં જોડો હોય તો તે હ મેર્યા રોગી
 રહે. લગ્નનો સ્વામી નિર્જળ હોય અને કેન્દ્ર કે ત્રિકોણ સ્થાનમાં

બેઠો હોય તો શરીરે આરોગ્ય ભોગવે છે. (૧૪) લગ્નનો સ્વામી જે રાશિનો હોય તે રાશિનો સ્વામી ત્રિક (૬-૮-૧૨) સ્થાનમાં બેઠો હોય, તો તે માણસ દુર્ગળ થાય છે. જે પ્રમાણે ભાઈ, પુત્ર, સ્ત્રી, માતા અને પિતા ભુવનના સ્વામીઓ જે રાશિના હોય તે રાશિના સ્વામી પોતપોતાના ભાવથી ત્રિકસ્થાને બેઠો હોય તો તે ભાવના ક્રીડને હીન કરે છે. (૧૫) જન્મ લગ્નમાં શનિ હોય અથવા લગ્નને બેતો હોય તો ઠગારા, ચોર અને રાજ તરફથી નુકશાન સહન કરવું પડે છે. (૧૬) લગ્નમાં રાહુ આવેલો હોય અથવા મંગળ શનિ કે રાહુ સાથે હોય તો પરાક્રમી બનાવે છે (૧૭) લગ્નનો સ્વામી ચર્ધ મંગળ લગ્ને પાપગ્રહના સમાગમ કે દષ્ટિવાળો હોવાથી પત્થરથી માથામાં ઘાવ લાગે છે અથવા શસ્ત્રનો ભય રહે છે. (૧૮) લગ્નનો સ્વામી શનિ થયો હોય અને તે પાપગ્રહના સમાગમ કે દષ્ટિવાળો હોય તો વાયુથી ચક્રી આવ્યા કરે, અગ્નિ કે શસ્ત્રથી કંઈ નિશાની થાય, અથવા કાઈ સ્થાનથી પડી જવાનો ભય રહે છે. (૧૯) જન્મ લગ્ન દીર્ઘ રાશિનું હોય તો તે મનુષ્યનું માથું મોટું હોય છે. (૨૦) જલરાશિનું લગ્ન હોય અને ત્યાં શુભગ્રહ રહેલા હોય તો તેનું શરીર પુષ્ટ હોય છે. (૨૧) લગ્નનો પતિ જલ તત્ત્વનો હોય અને તેના સાથે શુભગ્રહ હોય તો પુષ્ટ શરીરવાળો થાય. (૨૨) લગ્નપતિ કાર્ધપણુ જલરાશિમાં બેઠો હોય અને શુભ ગ્રહથી યુક્ત હોય, લગ્ન ઉપર શુભગ્રહની દષ્ટિએ હોય, તથા જન્મલગ્ન શુભ ગ્રહની રાશિનું હોય તો સર્વાંગ પુષ્ટ થાય છે (૨૩) જે લગ્નમાં જન્મ હોય તેનો સ્વામી નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિનો થયો હોય તે રાશિનો સ્વામી જન્મકુંડલીમાં જળરાશિનો હોય અને તેને પાપગ્રહની યુતિ કે દષ્ટિ ન હોય તથા જન્મલગ્ન શુભ ગ્રહની રાશિનું હોય તોપણ પુષ્ટાંગ થાય છે; (૨૪) જન્મ લગ્નમાં ગુરુ હોય થવા જળરાશિમાં રહેલો ગુરુ લગ્નને બેતો હોય તોપણ પુષ્ટાંગ કરે છે; (૨૫) જલરાશિના લગ્નમાં શુભ ગ્રહનો

સમાગમ દષ્ટિ વગેરે શરીરે આરોગ્ય આપે છે (૨૬) લગ્નમાં રાત્ર અથવા શનિ હોય તો પિયાસનાથા મૂતનાથા વગેરે ભોમવે છે પણ અગૃહી અથવા ઉચ્ચનો શનિ ખાસ તેવું કળ સૂચવતો નથી (૨૭) જન્મલગ્નમાં સૂર્ય હોય અને તેના પર મંગળની દષ્ટિ હોય તો માણસને ખાસ ક્ષય અને મુંઝા રાતો રાત થાય છે, (૨૮) જન્મલગ્નમાં મંગળ હોય અને તેના પર શનિ અને સૂર્ય બંનેની દષ્ટિ હોય તો શસ્ત્રપીડાનો એમ કહે (૨૯) ચર રાશિનું લગ્ન હોય, લગ્નનો સ્વામી પણ ચર રાશિનો હોય તો તે અનેક મુશ્કેલી કરનાર થાય છે પણ લગ્ન તથા લગ્નપતિ સ્થિર રાશિના હોય તો પોતાના જ દેશમાં સ્થિર રહે છે (૩૦) જન્મલગ્ન અને નવર્માંશ લગ્ન બંને ચરરાશિના હોય તો તે ધણી જ વિદાર માટે ઉપવન વગેરેમાં ફરે છે એટલે ફરવાનો શીખીન થાય છે, (૩૧) ચર-રાશિનું લગ્ન, ચરરાશિનો લગ્નપતિ અને તે પર ચર ગ્રહ જોતા હોય તો તેનો પરદેશમાં જાગ્યોદય થાય છે, તેથી વિપરીત હોય તો પોતાના દેશમાં જાગ્યોદય થાય છે (૩૨) જન્મ લગ્નનો સ્વામી નિર્મળ હોય તો તે માણસ જડ પ્રકૃતિનો થાય છે અને ઉચ્ચ રાશિનો હોય તો તે ગંભીર થાય છે (૩૩) શુભ ગ્રહની રાશિ લગ્નમાં આવેલી હોય અને તેના પર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તે માણસ ખાત્યાવરથાથી જ મુખી હોય તથા વિપરીત હોય તો તે ખાત્યાવરથાથી જ દુખી હોય છે અને જો લગ્નપર ધણી પાપગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો તે ખાત્યાવરથામાં મૃત્યુયોગ સૂચવે છે (૩૪) જન્મ-લગ્નનો સ્વામી નવર્માંશમાં વર્જોત્તમી અથવા ઉચ્ચ રાશિનો હોય અને દ્વકાળમાં મિત્રરાશિનો ચરો હોય અને લગ્નપતિ પર શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો આખી જીવગી સુખી રહે છે (૩૫) ૧-૧૨-૧૧ એ સ્થાને શુભ ગ્રહો આવેલા હોય અને લગ્નનો સ્વામી બળવાન થઈને કેન્દ્રમાં રહ્યો હોય તથા ગુરૂ સિદ્ધાસનાંશવર્ગમાં રહ્યો હોય, તો આદિ અને મધ્ય એમ બે અવસ્થામાં સુખી જીવે (૩૬)

જનમાં જે અથવા ત્રણ શુભ ગ્રહો આવેલા હોય અથવા જોતા હોય
 તથા લગ્નપતિ શુભગ્રહ હોય અને શુક્ર પારાવર્તાશવર્ગમાં હોય તો
 આદિ અને મધ્ય અવસ્થામાં સુખી જાણવો. (૩૭) કેન્દ્રસ્થાને ગુરુ
 આવેલો હોય, લગ્નપતિ યજ્ઞવાન હોય કે પારાવર્તાશમાં હોય તો તેને
 ધન, પુત્ર, સ્ત્રી વગેરે અનેક પ્રદારનું સુખ મળે છે; (૩૮) લગ્ને શુભ
 ગ્રહ, ધનભુવને પાપગ્રહ, કેન્દ્રસ્થાને પાપગ્રહ અને લગ્નનો સ્વામી
 ઉત્તમાંશવર્ગમાં હોય તો આદિ અવસ્થામાં દુઃખ ભોગવે, પરંતુ મધ્યમ
 અને અંત્યાવસ્થામાં ઘણો સુખી સમજવો. (૩૯) લગ્નનો પતિ
 દશમભાવે હોય, સૂર્ય જન્મલગ્નમાં હોય, લગ્નપતિ ઉચ્ચ રાશિનો
 હોય અને શુભ ગ્રહની દષ્ટિ કે યુતિ લગ્નપતિ સાથે હોય તો તે સારી
 પ્રીતિ મેળવે છે. (૪૦) પાપગ્રહની રાશિનું લગ્ન પોતાના પતિ સાથે હોય
 અને નવમાંશ કુંડલીમાં જે લગ્ન હોય, તેનો સ્વામી રાહુ સાથે જન્મ
 કુંડલીમાં કેન્દ્રમાં આવેલો હોય, જન્મ કુંડલીમાં દશમ સ્થાને પાપગ્રહ
 હોય અને ક્રાંતિ પછી નીચ રાશિનો ગ્રહ જન્મકુંડલીમાં ક્રાંતિપાણ
 ભાવે બેઠો હોય તો તે અપ્રીતિને પાત્ર કરે છે (૪૧) જન્મલગ્નમાં
 શુક્ર આવેલો હોય અને તે શુક્ર પંદર અંશની અંદર હોય તો
 પ્રથમ અવસ્થામાં સુખ આપે, પંદરથી ત્રીશ અંશ સુધીમાં શુક્ર હોય
 તો દુઃખ સમજવું. (૪૨) ચોથે પાંચમે ભાવે રહેલા પાપગ્રહો પ્રથમ
 અવસ્થામાં દુઃખ આપે છે. (૪૩) લગ્નનો સ્વામી નવમાંશ કુંડલીમાં
 ઉચ્ચ રાશિનો હોય, જન્મકુંડલીમાં કેન્દ્ર સ્થાને આવેલો હોય અથવા
 ત્રિકાણ ભુવનમાં હોય, સોમ્યગ્રહની યુતિ કે દષ્ટિવાળો હોય અને
 દશમા ભાવના સ્વામી સાથે બેઠો હોય તો ઘણું સારું ફળ આપે
 છે. ભાગ્ય, પ્રીતિ, ધન, ધાન્ય અને વૈશ્વવ્યુક્ત આખું જીવન
 ગાળે છે. ઉપરનો યોગ જોડે અંશે લાગુ હોય તેટલું સુખ સમજવું.
 (૪૪) ૧-૪-૭-૧૦-૮-૬-૫ એ ભાવમાં પાપગ્રહો ન હોય, લગ્ન-
 પતિ અને ગુરુ એ જે ગ્રહો કેન્દ્રસ્થાને આવેલા હોય, તો તે મનુષ્ય
 ઘણો સુખી, પુણ્યકાર્ય કરનાર અને આરોગ્ય દેહવાળો થાય છે.

(૪૫) લગ્નપતિ અને આઠમા જાવનો સ્વામી એ બંને જગત
 દોષ, ૧-૪-૭-૧૦-૮-૧૨ એ સ્થાનોમાં પાપમદ આવેલા દોષ
 મધ્યમ આયુષ્ય મળ્યા. અને વધુ આયુષ્ય ભોગવે તો દુઃખયુગ છે.
 (૪૬) નવમાંસકુડલીમાં જુદા રાશિ અને ચંદ્રિ ઠાઈપણ રાશિ
 ઈંડી માથે બેઠા દોષ, અને જન્મકુડલીમાં એ મદો નવમજાવે અમ
 જન્મે આવેલા દોષ, ચદ્દ ૭૬ આડમે દોષ તો તેને લાંબા આયુ
 વાળો જાણવો. (૪૭) ધન રાશિ અને મીન રાશિ એટલે ગ્રાહેક
 બધા મનો નવમાંસમાં આવેલા દોષ અને તે સર્વ મદો જન્મકુ
 લીમાં ૧-૨-૪-૭-૬-૧૦ ધ્યાને રહેલા દોષ તો તે ધણા લાંબા
 આયુષ્યવાળો અને મોટી યાવ છે. (૪૮) નવમાંસકુડલીમાં ચંદ્રિ
 ત્રમાં સર્વ, મજા, ગ્રહ દોષ અને જન્મકુડલીમાં આ મદો નવ
 કે દક્ષમે જગવાન થઈને બેઠા દોષ અને ૨૫ થી ૩૦ વર્ષ સુધી
 જમનો ચદ્દ લગ્નમાં દોષ તો તેને લક્ષ્મી, વેળવ, આયુઃ વગેરે સા
 મુખ મળે છે. (૪૯) લાગ્યજીવનનો સ્વામી લાગ્યસ્થાને આવેલો
 દોષ, તેને ચદ્દ જોતો દોષ અને તે ચદ્દ પોતાની રાશિનો નવમાંસ
 કુડલીમાં થએલો દોષ તો તે પ્રજ્ઞાત્મા જાણવો. તે ઠાઈ મદામુનિ
 દોષ અને દીર્ઘાયુ ભોગવે છે. (૫૦) લગ્નપતિ ધનજીવનમાં દોષ
 અથવા નવમાંસ કુડલીમાં જે રાશિનો દોષ તેનો પતિ ધનભાવમ
 દોષ કે લાભ જીવનનો પતિ ધનજીવનમાં દોષ તો તે ૨૦ વર્ષ પછી
 સુખ ભોગવનાર યાવ છે. (૫૧) જન્મપતિ નવમાંસમાં જે રાશિનો
 થયો દોષ, તેનો સ્વામી જન્મકુડલીમાં કેન્દ્ર-ત્રિકોણ સ્થાને અથવા
 પોતાની ઉચ્ચ રાશિનો દોષ અથવા લગ્નપતિ કેન્દ્ર, ત્રિકોણ કે
 ઉચ્ચનો દોષ તેથી ૩૦ વર્ષ સુધી સુખી રાખે છે. (૫૨) જન્મપતિ
 શુભ મદની રાશિનો દોષ અને તેને શુભ મદો જોતા દોષ અથવા
 લગ્નપતિ ગોપુરાશિવર્ગમાં દોષ, તો ૧૬ વર્ષ પછી ધણા સુખી
 યાવ છે.

બીજો ભાવ

ધન, આખો, મુખ, વાણી, કુટુંબ, ભોજન વગેરેનું ફળ ધન ભાવમાં જોવાય છે. (જાતક પારિજાત) બીજા ધનભુવનમાં કયું લગ્ન છે ? તેનો સ્વામી કોણ છે ? સૌમ્ય ગ્રહોથી યુક્ત છે કે અયુક્ત ? શુભ ગ્રહમાં કોની અધિક દષ્ટિ છે ? તેનો સ્વામી તેને જીએ છે કે નહિ ? પાપગ્રહથી અધિક દષ્ટિ છે કે સૌમ્યથી ? એ જાણવું. (જાતકાભરણ)—(૧) સૂર્ય મંગળ અને શનિ ધન ભાવમાં હોય અથવા ધન ભાવને જોતા હોય તો ધન નાશ કરે, તેમજ ક્ષીણચંદ્ર જોતા હોય કે યુક્ત હોય તોપણ તે ધનહીન થાય. (૨) ધનભાવમાં સૂર્ય હોય, શનિશ્ચર જોતા હોય તો અતિ ધનવાન યોગ થાય. (૩) જુહસ્પતિ ધનસ્થાનમાં હોય અને શુભ ગ્રહો જોતા હોય તો ધનવાન કરે છે. જો ધનભાવમાં બુધ હોય અને તેને ચંદ્ર જોતા હોય તો ધનહાનિ કરે છે. (૪) ધનભાવમાં ક્ષીણચંદ્ર રહેલો હોય અને તેના પર બુધની દષ્ટિ હોય તો એકત્ર કરેલું ધન નાશ પામે અને ફરી ધન મળવામાં પ્રતિબંધક યોગ જાણવો. (૪) ધનભાવમાં શુક્ર હોય અને તેને બુધ જોતા હોય તો ધનયોગ ગણાય છે. અને શુક્ર પર દરેક શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય તે વાણું દ્રવ્ય મેળવનાર થાય છે.

(જાતકાલંકાર) (૧) ધનભુવનનો સ્વામી ગુરૂ સહિત પોતાની રાશિમાં કે દેન્દ્રમાં હોય તો અનેક પ્રકારના ધનનું સુખ આપે છે. (૨) ધનભાવનો સ્વામી ગુરૂ સહિત ૬-૮-૧૨ ભાવે હોય તો દુઃખી અને ધનહીન બનાવે. (૩) ૨ અને ૧૨ ભાવના સ્વામીઓ શુક્ર અને લગ્નપતિ ૬-૮-૧૨ સ્થાને આવવાથી તેને આંધળો બનાવે છે. (૪) પાપગ્રહ અને શુક્ર સહિત ચંદ્રમાં ધનભવનમાં હોય તો પણ તે માણસ આંધળો થાય છે. (૫) ચંદ્ર અને શુક્ર ૬-૮-૧૨ ભવનમાં સાથે હોય તોપણ અંધયોગ ઉપજાવે પણ રતાંધળો થાય એવો ખાસ મત છે. (૬) સૂર્ય અને શુક્ર તથા લગ્નેશ એ ત્રણે ગ્રહો ૬-૮-૧૨ સ્થાને.

દોષ તો જન્મધી ૫. (૭) ૧૦-૩-૪-૫ ૭ એટલા ભાવના સ્વામી
 ત્રિકરધાનમાં દોષ તો તે ભાવના સંબંધીઓ આધિગા થાય એટલે ૧૦
 ભાવનો સંબંધી પિતા, ત્રીજા ભાવનો સંબંધી ભાઈ વગેરે માટે મમજ
 (સર્વાર્થ ચિંતામણિ) - લગ્નેશ અને ધનેશ બંને ૬-૮-૧૨ રથા
 આવેલા દોષ તો નેત્રરોગ કરે, શુક્ર-ચંદ્ર અને ધનપતિ લગ્નમાં હો
 તો રતિધીરો થાય, આ યોગમાં ધનપતિ ઉચ્ચ રાશિમાં કે શુભ ગ્રહ
 રાશિમાં ન હોયો જોઈએ સૂર્ય, ચંદ્ર, લગ્નેશ અને ધનેશ એ સાથે રહે
 વાથી જન્મથીજ આધિગો બનાવે છે, માત્ર ધનેશ પશુ ૬-૮-૧૨ ધ્યાનમાં
 હોય તો અધ થાય છે (૨) ૧૨ મે જન્મ મળજ હોય તે
 ડાબી આંખે કાજો થાય. (૩) સિદ્ધે સૂર્ય અને ચંદ્ર હોય તે પ
 શનિ મળજી દષ્ટિ હોય તો પશુ અધ થાય પરંતુ સૂર્ય-ચંદ્ર
 અને શુભ ગ્રહોનો સમાગમ કે દષ્ટિ હોય તો દરગત ન આવે આ
 યોગ મિત્ર હોય તો આંખો રોગી રહેશે એમ સમજવું. (૪) બીજા
 ભાવમાં પાપગ્રહ હોય અને ધનેશ મૌખ્યગ્રહથી સમાગમ કે દષ્ટિવાળો
 હોય તો આંખો મીચાએલા જેવી રહે (૫) લગ્નેશ પાપગ્રહની રાશિનો
 હોય અને તેને શનિ જોતો હોય તો નેત્રરોગ થાય છે (૬) બીજા
 ભાવના સ્વામી સાથે પાપગ્રહો રહેલા હોય અને તેને શનિ દેખતો હોય
 તો નેત્રરોગી થાય છે (૭) ધનેશ નવમાંથી કુડળીમાં જે રાશિમાં
 આવ્યો હોય તે રાશિનો સ્વામી જન્મ કુડળીમાં પાપગ્રહની રાશિમાં
 રહેતો હોય અને પાપગ્રહ મુક્ત હોય તો નેત્રરોગી થાય છે (૮) સૂર્ય
 અથવા મળજ ધનેશ હોય અથવા ગુલિકની સાથે રહેતો સૂર્ય ધનેશને
 જોતો હોય તો ગરમી પિત્ત કે કફના રોગથી નેત્ર ખરાબ કરે
 ભાઈ, પુત્ર, ઘડુ, સ્ત્રી, મિત્ર, પિતા વગેરે સંબંધીઓની આંખો માટે
 પશુ સૌના ભાવથી ઉપર મુજબ જાણવું 'હો' ધનેશ સૂર્ય તથા
 મળજના સમાગમમાં હોય અથવા દષ્ટિ હોય તો તે મનુષ્ય રક્ત
 નેત્ર થાય. (૧૦) ધનેશ શુભ ગ્રહયુક્ત કેન્દ્ર સ્થાને હોય અથવા
 પોતાની રાશિનો, ઉચ્ચનો, મિત્ર ગ્રહની રાશિનો કે શુભ ગ્રહની

રાશિનો હોય તો તે પુણ્ય કામ કરનાર. કુટુંબનો પાલક, વાચાળ અને સુખી થાય છે. (૧૧) દ્રાહ પણુ શુભ ગ્રહ સ્વગૃહી કે ઉચ્ચ રાશિનો હોય અથવા ધન ભાવ ઉપર શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય અને લગ્નેશ બળવાન હોય કે પોતાના ઉચ્ચનો હોય તો તે પુણ્યાત્મા સમજવો. (૧૨) ધનેશ, ગુરુ, શુક્ર કે શુભ થયો હોય અને ધન ભાવમાં આવેલો હોય અથવા ઉચ્ચ કે સ્વગૃહી હોય અથવા મિત્રના ક્ષેત્રનો હોય તો તે ભાઈઓ અને મિત્રોના પર ઉપકાર કરનાર થાય છે. (૧૩) ધનેશ પાપગ્રહ હોય, પાપગ્રહથી સમાગમ કે દષ્ટિવાળો હોય અથવા ઉચ્ચ રાશિનો હોય અને લગ્નેશ નિર્ગળ હોય કે પાપ-યુક્ત હોય તો દ્રાહની મદદ મેળવી શકે નહિ અને કષ્ટથી ગુજરાન ચલાવનાર થશે એમ સમજવું. (૧૪) બીજા ભાવનો સ્વામી પાપગ્રહથી જોવાતો હોય, નિર્ગળ હોય, ધન ભુવનમાં ઘણા પાપગ્રહો રહેલા હોય, લગ્નેશ પણુ પાપગ્રહ યુક્ત અને ત્રિક સ્થાનમાં આવેલો હોય તો કષ્ટથી ગુજરાન ચલાવે. (૧૫) ધનેશ મિથુન રાશિ પર હોય, તેને શુભ પુરુષ ગ્રહ જોતો હોય, નવમા ભાવે ઉચ્ચ રાશિનો સૂર્ય હોય તો તે ધનવાન થવાનો યોગ કરે છે. (૧૬) ધન ભાવનો સ્વામી પોતાની રાશિનો કે ઉચ્ચનો હોય, લગ્નપતિ બળવાન હોય, ધન ભાવની રાશિનો સ્વામી કેન્દ્રમાં હોય તો પણુ રાજ્ય જેવો ધનવાન યોગ કરે છે. (૧૭) ધન ભાવમાં પાપગ્રહોનું ઐક્ય હોય, ધનેશ પણુ પાપગ્રહ સાથે હોય અથવા ધન ભાવ અને ધનેશ પર પાપગ્રહની દષ્ટિ અધિક હોય તો ધન હીન થાય છે. (૧૮) ધનેશ ઉચ્ચનો હોય, તેના પર ગુરુની દષ્ટિ હોય અને ધન ભાવ પર પણુ ગુરુની દષ્ટિ હોય તો તે એકલબર માણસનું પાલન કરનાર સમજવો. (૧૯) ધનેશ નીચ રાશિનો હોય તે સાથે બીજા ભાવ પર પાપગ્રહોની દષ્ટિ વધારે હોય અથવા સાથે પાપગ્રહયુક્ત હોય તો તે દરેક રીતે નકારૂં જ પરિણામ લાવે છે. (૨૦) ધનેશ સૌમ્યગ્રહ યુક્ત અને કેન્દ્ર સ્થાને આવેલો હોય કે ત્રિકોણમાં હોય, ઉચ્ચનો હોય,

શુભ પુરુષ મહત્તી દષ્ટિ હોય તો તે માણસ વાચાળ અને યુક્તિમાન
 જાણુવો (૨૧) ધનેશ ગુરુ સાથે આઠમે જાણે હોય તો તે માણસ
 મૂઝો થાય જ (૨૨) ધનેશ નવમાશમાં જે રાશિનો હોય તેને
 સ્વામી શુભ મહત્તી હોય અને પોતાના અશમાં શુભ મહત્તી સાથે
 રહેવો હોય, તો ડાહ્યો અને વાચાળ થાય છે (૨૩) ધનેશ પાપમહત્તી
 સાથે હોય અને દશમે જાણે નીચ રાશિના સૂર્ય સાથે રહેલો હોય
 તો તે સમુદાયમાં બોલી શકે નહિ તેવો જડ રહે જ (૨૪) શુભ
 કેન્દ્ર સ્થાને હોય, ધનેશ બળવાન હોય, ધને અને પરાક્રમે શુભ મહત્તી
 સાથે શુક રહેલો હોય અથવા ધન જાણે ઉચ્ચનો શુક હોય તો જ્યોતિષ
 શાસ્ત્ર જાણનાર થાય છે (૨૫) બીજા જાવમાં ચંદ્ર સાથે મંગળ
 હોય અને તેને શુભ જોતો હોય કે શુભ કેન્દ્રમાં હોય તો પશુ ગણિત
 વિદ્યા જાણનારો થાય છે (૨૬) કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણમાં ગુરુ રહેલો હોય
 , શુક ઉચ્ચનો હોય કે બીજા જાવનો સ્વામી શુભ હોય તો પશુ ગણિત
 વિદ્યાને જાણનાર થાય છે (૨૭) બીજા જાવનો સ્વામી ગુરુ કે શુક
 હોય અને તેના પર મંગળની દષ્ટિ હોય અને તે મૂળ ત્રિકોણ કે
 ઉચ્ચનો હોય તો તર્કશાસ્ત્ર જાણનાર થાય છે (૨૮) ધનેશ બળવાન
 ગુરુ હોય, સૂર્ય અથવા શુકની દષ્ટિ તેના પર હોય તો વ્યાકરણ
 વિદ્યામાં નિપુણ થાય છે (૨૯) ધનેશ જે રાશિનો હોય તે રાશિનો
 સ્વામી નવમાશમાં જે રાશિમાં હોય, તેનો સ્વામી શનિ થતો
 હોય અથવા પાપમહત્તી સાથે મંગળ કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણમાં હોય
 તો બીજાના હિત જાણવામાં કુશળ થાય (૩૦) બળવાન ગુરુ ધન
 જાવમાં હોય અને ધન જાવના નવમાશનો સ્વામી કેન્દ્રમાં કે ત્રિકો
 ણમાં શુભ મહત્તી જોવાતો હોય તો શાસ્ત્રના રહસ્યને જાણનાર થાય
 છે (૩૧) લગ્નેશ ધન જાવમાં અથવા લગ્નમાં રહેવો હોય શુભ મહત્તી
 સાથે અથવા ઉચ્ચનો હોય શુક જારમે હોય તો વેદ જાણનાર થાય
 છે. (૩૨) ધનેશ બળવાન ચંદ્ર ધનસ્થાનમાં હોય અને જૂઠા જાવનો
 સ્વામી અથવા સત્કારક મહત્તી યુતિ કે દર્શિ હોય તો તે માણસ

શત્રુથી ધન મેળવનાર થાય છે. (૩૩) ધનેશ અને સંબંધીના ભાવ પતિ સાથેનો જોડલો જોડલો શુભ યોગ થયો હોય તેટલા અંશે તે માણસ તે તે સંબંધી દ્વારા ધન મેળવે છે અને જે જે સાથે અશુભ યોગ થયો હોય તે તે સંબંધી દ્વારા ધનનો નાશ થાય છે. (૩૪) લગ્નેશ નિર્બળ થઈ પાપગ્રહ સાથે હોય, ધનેશ સૂર્ય સાથે ખારમે હોય અથવા ધનેશ નીચનો કે પાપગ્રહની દૃષ્ટિવાળો હોય તે તેનું ધન રાજ લઈ લેશે એમ જાણવું. (૩૫) વ્યયેશ ધનમાં આવેલો હોય અને લાભેશ ખારમે હોય અને ધનેશ ૬-૮-૧૨ માંથી કોઈ સ્થાને હોય તે રાજદંડથી ધન નાશ થાય એમ સમજવું. (૩૬) ધનેશ આઠમે પાપગ્રહ સાથે નીચનો હોય અને ત્યાં દશમેશથી યુતિ પામ્યો હોય તે પણ રાજદંડથી દ્રવ્ય નાશ સમજી લેવો. (૩૭) ધનેશ વ્યયસ્થાને અને વ્યયેશ ધનસ્થાને હોય અને તે બંનેને લગ્નેશ જોતો હોય તે પણ રાજકોપથી દ્રવ્ય નાશ થાય. (૩૮) ધનેશ અને લાભેશ મંગળની યુતિ દૃષ્ટિ ધરાવતા હોય; નિર્બળ હોય અને નવમાંશમાં પાપ ગ્રહની રાશિના થયા હોય, જન્મકુંડલીમાં પાપગ્રહ સાથે પડ્યા હોય, છઠ્ઠા ભાવના સ્વામીથી યુતિ કે દૃષ્ટિ હોય તે ચોર, અગ્નિ અને રાજથી તેને ધનનું મોટું ખર્ચ થાય. (૩૯) દશમેશ પાપગ્રહ સાથે મૃત્યુસ્થાને આવેલો હોય, ધનેશ અને લાભેશથી સમાગમ કે દૃષ્ટિવાળો હોય તેનું ધન લોકાપવાદથી નાશ પામે છે. (૪૦) ધનેશ નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિનો થયો હોય, તેનો સ્વામી પાપગ્રહ સાથે ૬-૮-૧૨ સ્થાને રહ્યો હોય અને તેને લગ્નેશથી યુતિ કે દૃષ્ટિ હોય તે ચોર અગ્નિ અને રાજથી ધન સંબંધી ઘણી નુકશાની ભોગવશે. (૪૧) ધનેશનો નવમાંશપતિ ૬-૮-૧૨ મે પાપગ્રહ સાથે હોય તે નિર્ધન થાય. (૪૨) ધનભાવ, ધનેશ, લાભભાવ લાભેશ આ ચાર ગ્રહોને ત્રણ પાપગ્રહનો સમાગમ અથવા દૃષ્ટિ હોય તે ધન વગરનો થાય છે. (૪૩) વ્યયેશનો નવમાંશપતિ ધનેશના સમાગમ કે દૃષ્ટિવાળો હોય અથવા નીચ રાશિનો હોય, અસ્તનો હોય, નિર્બળ હોય, પાપગ્રહ

શુભ પુરુષ મહત્તી દષ્ટિ હોય તો તે માણસ વાચાળ અને મુનિવાળ
 જાણુવે (૨૧) ધનેશ ગુરુ સાથે વ્યાક્રમે જાવે હોય તો તે માણસ
 મૂળે થાય છે (૨૨) ધનેશ નવમાંશમાં જે રાશિનો હોય તેનો
 સ્વામી શુભ મહત્તી હોય અને પોતાના અશ્વમાં શુભ મહત્તી સાથે
 રહેતો હોય, તો ડાહ્યો અને વાચાળ થાય છે (૨૩) ધનેશ પાપમહત્તી
 સાથે હોય અને દશમે જાવે નીચ રાશિના સૂર્ય સાથે રહેવો હોય
 તો તે સમુદાયમાં બોલી શકે નહિ તેવો જન્મ રહે છે (૨૪) શુભ
 કેન્દ્ર રથાને હોય, ધનેશ જળવાન હોય, ધને અને પરાક્રમે શુભ મહત્તી
 સાથે શુક્ર રહેતો હોય અથવા ધન જાવે ઉચ્ચનો શુક્ર હોય તો જ્યોતિષ
 શાસ્ત્ર જાણનાર થાય છે (૨૫) મીઝ જાવમાં ચંદ્ર સાથે મંગળ
 હોય અને તેને શુભ જોતો હોય કે શુભ કેન્દ્રમાં હોય તો પશુ ગણિત
 વિદ્યા જાણનારો થાય છે (૨૬) કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણમાં ગુરુ રહેલો હોય
 , શુક્ર ઉચ્ચનો હોય કે ખીજ જાવનો સ્વામી શુભ હોય તો પશુ ગણિત
 વિદ્યાને જાણનાર થાય છે (૨૭) ખીજ જાવનો સ્વામી ગુરુ કે શુક્ર
 હોય અને તેના પર મંગળની દષ્ટિ હોય અને તે મૂળ ત્રિકોણ કે
 ઉચ્ચનો હોય તો તર્કશાસ્ત્ર જાણનાર થાય છે (૨૮) ધનેશ જળવાન
 ગુરુ હોય, સૂર્ય અથવા શુક્રની દષ્ટિ તેના પર હોય તો વ્યાકરણ
 શાસ્ત્રમાં નિપુણ થાય છે (૨૯) ધનેશ જે રાશિનો હોય તે રાશિનો
 સ્વામી નવમાંશમાં જે રાશિમાં હોય તેનો સ્વામી શનિ થતો
 હોય અથવા પાપમહત્તી સાથે મંગળ કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણમાં હોય
 તો ખીજના હિન્દ જાણવામાં કુશળ થાય (૩૦) જળવાન ગુરુ ધન
 જાવમાં હોય અને ધન જાવના નવમાંશનો સ્વામી કેન્દ્રમાં કે ત્રિકો
 ણમાં શુભ મહત્તી જોવાતો હોય તો શાસ્ત્રના રહસ્યને જાણનાર થાય
 ■ (૩૧) લગ્નેશ ધન જાવમાં અથવા લગ્નમાં રહેતો હોય શુભ મહત્તી
 સાથે અથવા ઉચ્ચનો હોય શુક્ર ખારમે હોય તો વેદ જાણનાર થાય
 છે. (૩૨) ધનેશ જળવાન ચંદ્ર ધનસ્થાનમાં હોય અને છટ્ટા જાવનો
 સ્વામી અથવા શત્રુકારક મહત્તી મુક્તિ કે દર્શિ હોય તો તે માણસ

કાનને હરકત કરે છે. (૫૭) ષષ્ઠેશ અને ધનેશ એ બંને હોય અને શનિ મંગળ એ-એ આઠમે હોય તો પણ તે કાનનો રોગી થાય. (૫૮) ધનેશ શુભ ગ્રહ હોય અને ચંદ્ર કેન્દ્રમાં હોય તો રૂપાના દાગીના પાત્ર વગેરે વધુ સમૃદ્ધિ (૫૯) ધનેશ શુભ ગ્રહ હોય અને ચંદ્ર સાથે કેન્દ્રમાં હોય તો પાત્ર આભૂષણાદિ, સમૃદ્ધિનો સંગ્રહ થાય. (૬૦) ઉચ્ચ ચંદ્ર અને ગુરુ શુક્ર બુધ એ ગ્રહો પોતાના નવમાશમાં હોય ગ્રહો પોતાની ધાતુઓની વધુ સમૃદ્ધિ આપનાર થાય. (૬૧) બળવાન થઈને પોતાના નવમાશમાં હોય તો પણ સુવર્ણ વગેરેના ઉપભોગ કર્તા થાય છે. (૬૨) ધનેશ બળવાન હોય વિચિત્ર જાતનાં પાત્રો વગેરેનો ઉપભોગ કરનાર થાય. (૬૩) નવમાશપતિ જે નવમાશમાં હોય તે રાશિનો પતિ શુભ ગ્રહ હોય તો કાંચ પાત્રનો ઉપભોગ કરનાર જાણવો. (૬૪) ધનેશ બળવ કેન્દ્ર અથવા ઉપચય સ્થાનમાં આવેલો હોય અને તેને બળવ ગ્રહ જોતા હોય તો તે અન્નદાન દેનાર, અનેક મનુષ્યોને ભોજન અને સુખી થાય છે. (૬૫) ધન ભાવનો સ્વામી શુભ ગ્રહ બળવાન હોય અથવા બીજે ભાવે શુભ ગ્રહની રાશિ શુભ હોય તો તે ઉતાવળો જન્મનાર થાય. (૬૬) ૧-૭-૯ અથવા ભાવમાં સૂર્ય હોય, તેને મંગળ જોતો હોય અથવા તે ભાવમાં આવેલો હોય, તે પર સૂર્યની દૃષ્ટિ હોય તો તે અગ્નિથી, અને નીચ માણસથી પીડા ભોગવનાર થાય છે. (૬૭) લગ્નને શુભ ગ્રહ ધન ભાવમાં હોય તો તે માણસને જમીનમાં પ્રવ્ય મળવાનો યોગ કહેવો. (૬૮) ધનભાવમાં નિર્ગળ બુધ રાં અને તેને પાપગ્રહ દેખતા હોય તો અને માણસ એકવચ્ચની આ પ્રમાણે બીજા ભાવનું કૃણ વિશેષ જાણવા માટે કા બળાબળ તથા ઉચ્ચ, સ્વગૃહ, મૂળ ત્રિકાલુ, મિત્રગૃહ, રાશિનાં વગેરેનો વિચાર કરી કહેવં.

સાથે કેન્દ્રમાં હોય તો પશુ નિર્ધન થાય છે. (૪૪) ધનેશ અને
 દશમેશ સાથે હોય અથવા દશમેશના નવમાશપતિ સાથે લાભેશ હોય
 તો તે ધનવાન થાય છે. (૪૫) લગ્નેશ ધનભાવે હોય, લાભેશ દશમા
 ભાવે હોય અને ધનેશનો નવમાશપતિ શુભમંડ હોય તો તે કીર્તિથી
 ધનવાન હોય છે. (૪૬) લગ્નેશનો નવમાશપતિ કે ધનેશનો નવમાશ
 પતિ શુભ મંડ હોય અને તેઓને ગુરુ જોતો હોય તો તે એક
 હજારની રકમ મેળવનાર થાય. (૪૭) લગ્નેશ ધને હોય, લાભેશ દશમે
 હોર અથવા લગ્નેશને લાભેશ જોતો હોય અથવા ગુરુ લગ્નેશને જોતો
 હોય તો એક હજારની રકમ મેળવે. (૪૮) દશમેશના નવમાશપતિનો
 સપ્તમાશપતિ બળવાન હોય તેને ગુરુ તથા શુક્ર દેખતા હોય તો એ
 હજારની રકમ મેળવે. (૪૯) લગ્નેશ અને લગ્ન નવમાશપતિ અને
 લાગ્યેશ એ મહો પરમ ઉચ્ચ સ્થાને હોય તો પશુ ધણો ધનવાન થાય
 (૫૦) ધનભાવે પાપમંડો હોય, લગ્નેશ ભારમે હોય દશમેશને લાભે
 સથી મુતિ કે દષ્ટિ હોય તો તે દેવાદાર થાય છે. (૫૧) ધનેશ
 અસ્તનો અને નીચ રાશિનો હોય અને બીજો તથા આઠમે ભાવે પાપ
 મંડો આવેલા હોય તો તે દેવાદાર થાય છે. (૫૨) ધનેશ રાહુ સાથે
 જુદો હોય અથવા રાહુની ગણિતો સ્વામી ધનેશ સાથે હોય તો
 તેમની દશામા એ માણસને દાંતનો રોગ થાય છે. (૫૩) ધનેશ
 પળેશ સાથે હોય, ધનેશના નવમાશપતિની રાશિનો સ્વામી જુદો
 ભાવના પતિ સાથે હોય તો તેઓ પોતાની દશામા દાંતનો નાશ કરે. (૫૪)
 ધનેશ અને શનિ સાથે હોય કે ધનેશ પાપમંડ સાથે હોય તો
 વાયુ, પ્રમાદ, આળસ, ધેલણ વગેરે થાય છે અને તેમાં ધણું ખર્ચ
 બોગવે છે. ઉપર પ્રમાણે સૂર્ય સાથે હોય તો રાજકોષથી કષ્ટ થાય મંજળ
 સાથે હોય તો ગરમીથી કષ્ટ થાય. (૫૫) ધનેશ અને શુક્ર સાથે
 હોય, જો ભાવે રાહુ કે કેતુ હોય અથવા રાહુ જે રાશિનો હોય
 તેના સ્વામી સાથે ધનેશ હોય તો તેની દશામાં તાગવામાં રોગ
 બોગવે. (૫૬) ધનેશ શનિ મંજળ સાથે લગ્નમાં જોડો હોય તો તેના

જ્ઞાનને હરકત કરે છે. (૫૭) ષષ્ઠેશ અને ધનેશ એ બંને લગ્નમાં
 હોય અને શનિ મંગળ એ-એ આઠમે હોય તોપણ તે માણસ
 જ્ઞાનનો રોગી થાય. (૫૮) ધનેશ શુભ ગ્રહ હોય અને ચંદ્ર સાથે
 કેન્દ્રમાં હોય તો રૂપાના દાગીના પાત્ર વગેરે વધુ સમૃદ્ધિ ભોગવે.
 (૫૯) ધનેશ શુભ ગ્રહ હોય અને ચંદ્ર સાથે કેન્દ્રમાં હોય તો સોનાનાં
 પાત્ર આભૂષણાદિ, સમૃદ્ધિનો સંગ્રહ થાય. (૬૦) ઉચ્ચ રાશિમાં
 ચંદ્ર અને ગુરુ શુક્ર બુધ એ ગ્રહો પોતાના નવમાંશમાં હોય તો તે
 ગ્રહો પોતાની ધાતુઓની વધુ સમૃદ્ધિ આપનાર થાય. (૬૧) ધનેશ
 બળવાન થઈને પોતાના નવમાંશમાં હોય તો પણ સુવર્ણ પાત્ર
 વગેરેના ઉપભોગ કર્તા થાય છે. (૬૨) ધનેશ બળવાન હોય તો તે
 વિચિત્ર જાતનાં પાત્રો વગેરેનો ઉપભોગ કરનાર થાય. (૬૩) ધનેશનો
 નવમાંશપતિ જે નવમાંશમાં હોય તે રાશિનો પતિ શુભ ગ્રહ ભેગો હોય
 તો કાંસ્ય પાત્રનો ઉપભોગ કરનાર બાણુવો. (૬૪) ધનેશ બળવાન હોય,
 કેન્દ્ર અથવા ઉપચય સ્થાનમાં આવેલો હોય અને તેને બળવાન શુભ
 ગ્રહ જોતા હોય તો તે અન્નદાન દેનાર, અનેક મનુષ્યોને ભોજન કરાવનાર
 અને સુખી થાય છે. (૬૫) ધન ભાવનો સ્વામી શુભ ગ્રહની સાથે
 બળવાન હોય અથવા બીજે ભાવે શુભ ગ્રહની રાશિ શુભ ગ્રહ સાથે
 હોય તો તે ઉતાવળો જન્મનાર થાય. (૬૬) ૧-૭-૯ અથવા ૨ એ
 ભાવમાં સૂર્ય હોય, તેને મંગળ જોતો હોય અથવા તે ભાવમાં મંગળ
 આવેલો હોય, તે પર સૂર્યની દૃષ્ટિ હોય તો તે અગ્નિથી, ગરમીથી
 અને નીચ માણસથી પીડા ભોગવનાર થાય છે. (૬૭) લગ્નનો સ્વામી
 શુભ ગ્રહ ધન ભાવમાં હોય તો તે માણસને જમીનમાંથી દાટું
 દ્રવ્ય મળવાનો યોગ કહેવો. (૬૮) ધનભાવમાં નિર્જળ બુધ રહેલો હોય
 અને તેને પાપગ્રહ દેખતા હોય તો અને માણસ એકવચની ન હોય.
 આ પ્રમાણે બીજા ભાવનું કળ વિશેષ બાણુવા માટે કારકગ્રહનાં
 બળાબળ તથા ઉચ્ચ, સ્વગૃહ, મૂળ ત્રિકોણ, મિત્રગૃહ, રાશિનાં બળાબળ
 વગેરેનો વિચાર કરી કહેવું.

ત્રીજો ભાગ

ભાષ, સ્થિતિ, પરાક્રમ, સાહસ, કઠિનો સ્વર કાન, સારા બુધ્ધિ, વચ્ચ, ધીરજ, જગ, પરાક્રમ, મૂળકંદ બહુજી આ દરેક ત્રીજા ભાવમાં જોવાય છે. (જાતક પારિજાત) સદ્ગુણ બુવનમાં કયું લગ્ન આવેલું છે ? તેનો સ્વામી કોણ છે ? સૌમ્ય મહોદી યુક્ત છે કે અયુક્ત ? શુભ મહોદી કોની અધિક દષ્ટિ છે ? પોતાના સ્વામીની તેના પર દષ્ટિ છે કે કેમ ? વગેરે જાણવું.

(જાતકાવકાર) તૃતીયેશ અને મંગળ ત્રિકસ્થાનમાં આવેલ હોય તો તે બધુંથી રહિત થાય છે (૨) તૃતીયેશ શુભ મહોદી યુક્ત અથવા દષ્ટ પોતાના ઘરમાં હોય તો બધુંસુખ સાધું જાણવું. (૩) તૃતીયેશ શુભમહોદી સાથે કેન્દ્રસ્થામાં હોય તો તે માણસને બધુંજોઈ શુખ મળે. (૪) તૃતીયેશ કેન્દ્રસ્થાનમાં હોય પણ પાપમહોદી યુતિદષ્ટિ ધરાવતો હોય તો બધું સુખ નહિ મળે. (જાતકાવકારજી)—સૂર્ય ત્રીજા સ્થાનમાં આવેલો હોય તો પોતાના (મોટાભાઈનો) ખરાબ નાશકારક ફળ જાણવું ત્રીજા ગ્રંથ નમાં યનિ હોય તો પોતાના ન્હાનાભાઈ માટે નાશકારક ફળ જાણવું, અને મંગળ હોય તો ખતે પ્રકારના ભાઈઓ માટે ખરાબ ફળ સૂચવે છે. (૨) જન્મ લગ્ન જોટલામાં નવમાંથમાં હોય અને ચંદ્ર ઉપર મંગળની દષ્ટિ હોય તો તેટલી સખ્યા મુજબ જોઈનાભાઈની સખ્યા કહેવી. (૩) ત્રીજા ભાવમાં યનિ હોય અને તેના પર મંગળની દષ્ટિ હોય તો જન્મ થએલા ભાઈઓનો નાશ કરે અને જો શુક્ર ગુરુ જોતા હોય તો ભાઈનું સુખ નિરંતર રહે છે. (૪) યનિ ત્રીજા સ્થાનમાં હોય અને તે પર મંગળ અને શુક્રની દષ્ટિ હોય તો ભાઈઓનો નાશ કરે જ પણ ચંદ્રની રાશિ (કર્ક) પર રહેલા યનિને મંગળ શુક્ર જોતા હોય તો ભાઈઓમાં રોજ કરે છે. (૫) સૂર્ય નવમાભાવમાં રહેલો હોય અને તે સિદ્ધ ગણિપર હોય તો ભાઈઓના જીવનમાં સદેહ કરે છે,

અને કદાચિત એકાદ ભાષ જીવે તો રાજ સમાન પરાક્રમી હોય. (૬) ચંદ્રમા પાપગ્રહથી જોવાતો હોય તો ભાઈઓનો નાશ કરે છે, પણ જો કોઈ શુભ ગ્રહની દષ્ટિ ન હોય તોજ. (સર્વાર્થ ચિંતામણિ) તૃતીયેશ અને મંગળ આઠમે હોય અને તેમના પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો સહોદરનો નાશ કરનાર યોગ થાય છે. આ બંને ગ્રહો પાપગ્રહની રાશિમાં હરકોઈ ભાવે ખેડા હોય અને તે સાથે પાપગ્રહ આવેલા હોય તો ભાઈઓ થઈ થઈને નાશ પામે છે. (૨) ત્રીજાનો સ્વામી અને કારકગ્રહ જન્મ અથવા નવમાંશમાં નીચ રાશિના થઈ કોઈપણ ભાવે આવેલા હોય અથવા તે સાથે પાપગ્રહ હોય તો પણ ભાઈઓ થઈને નાશ પામતા જાય એમ જાણવું. (૩) ત્રીજો પાપગ્રહો રહ્યા હોય કે જોતા હોય અથવા તૃતીયેશ પાપગ્રહની કર્તરીમાં હોય તો ભાંડુઓનો નાશ થઈ જાય છે. (૪) ત્રીજો ભાવે પાપગ્રહની કર્તરી હોય અથવા પાપગ્રહની ત્રીજા ભાવપર દષ્ટિ હોય કે યુતિ હોય અથવા કોઈપણ નીચ રાશિનો ગ્રહ ત્રીજો આવ્યો હોય અને કોઈપણ શુભગ્રહની દષ્ટિ ન હોય તો ભાંડુઓનો નાશ કરનાર યોગ જાણવો. (૫) તૃતીયેશનો નવમાંશપતિ જન્મકુંડલીમાં આઠમે હોય અથવા કોઈપણ ભાવે નીચ રાશિનો હોય અથવા શત્રુક્ષેત્રનો હોય કે અસ્તનો હોય તો પોતાના ભાંડુનો નાશ થાય. (૬) તૃતીયેશ શનિ અને કેતુ એ ત્રણ ગ્રહો સાથે હોય તે પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તેમજ નીચ રાશિમાં રહ્યો હોય તો સહોદરનો નાશ કરે છે. (૭) તૃતીયેશ પાપગ્રહની કર્તરીમાં હોય અથવા કારક ગ્રહો પણ પાપગ્રહની કર્તરીમાં હોય તો સહોદરનો નાશ થાય. (૮) તૃતીયેશ ત્રીજા ભાવમાં જ હોય અને તે પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તોપણ ભાંડુનો નાશ કરે છે. (૯) તૃતીયેશનો નવમાંશપતિ જે રાશિમાં હોય, તેનો સ્વામી નવમાંશકુંડલીમાં જે રાશિનો થયો હોય, તે રાશિનો સ્વામી આઠમે ભાવે આવવાથી સહોદર નાશક યોગ થાય છે; તૃતીયેશ જે રાશિમાં હોય તે ગ્રહ નવમાંશકુંડલીમાં જે

ધરમાં બેઠો હોય તે મદ અસ્ત નીચ કે ઊંચા બાવે હોય તોપણ સહોદરનો નાશ થાય. (૧૦) તૃતીયેશ ૬-૮-૧૨ માર્તિ કાર્ધપણ રથા રહેલ હોય અને તેના ઉપર પાપગ્રહની દષ્ટિ યુતિ હોય તો સર્વથા ત્રીજા બાવ માટે અશુભ ફળ દરે છે તૃતીયેશ ઉચ્ચનો હોય તો પણ તે સાફ ફળ મળતું નથી (૧૧) તૃતીયેશ બગવાન હોય, શુભગ્રહ યુક્ત હોય અને ત્રીજા બાવપર શુભગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો તેને બાઈઓ તરફથી સંપૂર્ણ સુખ મળે છે, એને બાઈઓથી સપ સારો રહે છે. (૧૨) તૃતીયેશ, તૃતીયબાવ અથવા તેનો કારકગ્રહ શુભગ્રહ યુક્ત હોય, નવમાશ કુંડલીમાં શુભગ્રહની રાશિમાં અથવા મિત્રક્ષેત્રનો કે સ્વગૃહી કે પોતાના ઉચ્ચનો થયો હોય તો સહોદરનો વધારો કરે છે. (૧૩) લગ્નેશ અને તૃતીયેશ પરસ્પર મૈત્રી ધરાવતા હોય તો તે પોતાના બાઈઓ સાથે મિત્રતાથી વર્તનારો થાય છે, બંને શત્રુ હોય તો પરસ્પર અધુજનાવ રહે છે અને સમ હોય તો પરસ્પર સમાનતા ધારણ કરે છે (૧૪) કારકગ્રહ અને ત્રીજા બાવનો સ્વામી એ બંને એકી રાશિપર નવમાશ કુંડલીમાં આવેલા હોય અને તે ગ્રહોને જન્મ કુંડલીમાં સ્થા, મળણ ગુરુ જોતા હોય, ત્રીજા બાવે જન્મકુંડલીમાં ૧-૩-૫-૭-૯-૧૧ એ પ્રમાણે એકી રાશિનો કાર્ધપણ અક હોય તો તે પોતાના તમામ બાઈઓથી સ્નેહથી વર્તનાર કહેવો (૧૫) જન્મકુંડલીમાં ત્રીજા બાવનો સ્વામી અને કારકગ્રહ નવમાશ કુંડલીમાં એકી રાશિનો થયો હોય, ત્રીજા બાવે જન્મકુંડલીમાં એકી રાશિ હોય તો તેને બહેનોથી સુખ મળતું. (૧૬) જન્મકુંડલીમાં તૃતીયેશ અને કારકગ્રહ, બુધ અથવા શનિની રાશિનો હોય તેમજ બીજો બાવે મિત્રુન, કન્યા, મકર અથવા કુબરાશિ હોય તો નપુસક સહોદર થાય છે (૧૭) જન્મકુંડલીમાં ત્રીજા બાવનો સ્વામી અને કારકગ્રહ જોડે નવમાશ આવેલા હોય તે સખ્યા મુજબ બાકુ સખ્યા જાણવી કેટલાક કહે છે કે ત્રીજા બાવ જોડે નવમાશ આવેલા હોય તે પ્રમાણે બાકુ સખ્યા

જાણવી. (૧૮) તૃતીયેશ નવમાંશ કુંડલીમાં જે અંકની રાશિમાં હોય તેટલી ભાંડુ સંખ્યા જાણવી. તૃતીયેશ જે રાશિનો હોય અને દારકગ્રહની રાશિનો સ્વામી નવમાંશમાં જે અંકની રાશિનો થયો હોય તે બંનેની રાશિ મળીને જે સંખ્યા થાય તેટલી સંખ્યા મુજબ ભાંડુ સંખ્યા જાણવી. આ યોગોમાં તૃતીયેશ, તૃતીયભાવ અને દારકગ્રહ એ ત્રણમાંથી જે વધુ બળવાન હોય તે મુજબ ભાંડુ સંખ્યા કહેવી. બળવાન ગ્રહ અથવા ભાવના આધારથી ભાંડુ સંખ્યા જાણવી, પછી બીજા ગ્રહો વિષે જોવાનું આવશ્યક નથી. (૧૯) મનુષ્ય ધીરજવાન થશે કે કેમ ? તે જાણવા માટે તૃતીયેશ ઉચ્ચતો હોય અથવા બળવાન હોય, કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણમાં બેઠો હોય, તે પર શુભગ્રહની દૃષ્ટિ હોય અથવા તૃતીયેશ મૂળત્રિકોણ રાશિનો હોય કે પોતાના ક્ષેત્રનોજ હોય કે મિત્ર ક્ષેત્રનો હોય તો તે ધીરજવાળો હશે અને બુદ્ધિશાળી થાય છે. (૨૦) તૃતીયેશ શુભગ્રહની રાશિનો હોય અને શુભગ્રહથી યુતિ ધરાવતો હોય તોપણ તે ધીરજવાળો જાણવો અને દારકગ્રહ જે આ પ્રમાણે હોય તો તે શૂરવીર અને પરાક્રમી જાણવો. (૨૧) તૃતીયેશ જે રાશિનો હોય તે રાશિપતિ નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિપર આવેલો હોય તેનો રાશિપતિ સ્વગૃહી અથવા ઉચ્ચતો હોય તો તે સમયસૂચક, યુદ્ધમાં ઉત્સાહવાળો અને વ્યુહરચનામાં પ્રવીણ થાય છે. (૨૨) તૃતીયેશ ઉચ્ચરાશિનો અથવા સ્વગૃહી થઈને આઠમા ભાવમાં હોય અને પાપગ્રહથી યુતિ ધરાવતો હોય તથા આઠમે ભાવે ચરરાશિ હોય અથવા નવમાંશ કુંડલીમાં આઠમા ભાવમાં ચરરાશિ હોય તો તે યુદ્ધમાં ઉત્સાહવાળો જાણવો. (૨૩) ત્રીજા ભાવમાં પાપગ્રહની રાશિ હોય, તથા ત્રીજે ભાવે પાપગ્રહ બેઠા હોય અથવા તૃતીયેશ પાપગ્રહની રાશિનો હોય તથા તે પાપગ્રહથી યુક્ત હોય તો તે દંડ થાય છે. (૨૪) ત્રીજા ભાવનો સ્વામી શુભગ્રહની સાથે રહેલો હોય કે સ્વગૃહી અથવા ઉચ્ચતો હોય તો તે યુદ્ધમાં ઉત્સાહવાળો થાય અને રણસંગ્રામમાં

પ્રવીણ થાય છે. (૨૫) તૃતીયેશ સર્વ સાથે રહેલો હોય તો તે માનુષ
 ધીરો થાય છે ચંદ્ર સાથે હોય અને ચંદ્ર શુક્રપક્ષનો હોય તો પણ
 તે ધીરો થાય ■ અને કૃષ્ણપક્ષનો ચંદ્ર સાથે હોય તો જડ સુદ્ધિનો
 થાય છે. મંગળ સાથે તૃતીયેશ હોય તો તે ક્રોધી થાય છે શુધ્ધ
 સાથે હોય તો તે સાર્વિકશુદ્ધિવાળો થાય છે. ગુરુ સાથે જો આવેલો
 હોય તો ધીરજવાળો થાય ■ અને સર્વ ચાતુર્યના અર્થને જાણવામાં
 નિપુણ નિવડે છે. શુક્ર સાથે હોય તો અતિ કામાદુર થાય છે
 અને કષ્ટયામોર થાય છે ચંદ્ર સાથે હોય તો જડ થાય છે અને
 રાહુ સાથે હોય તો બહારમાં મનજીવત અને હૃદયમાં જડ થાય કેટલું
 પણ રાહુ સમાન જ રૂણ મૂચવે છે. (૨૬) તૃતીયેશ ગુરુ સાથે લગ્નમાં
 બેઠો હોય તો તેને ચોપગાપશુથી જય સમજવો જળરાશિપર આ
 યોગ થયો હોય તો તેને પાણીથી જય થાય (૨૭) રાહુ જે
 રાશિનો હોય તે રાશિનો સ્વામી અને તૃતીયેશ એકી સાથે
 હોય અને રાહુ લગ્નમાં બેઠો હોય તો તેને સર્પદંશનો
 જય સમજવો. તૃતીય સાથે શુધ્ધ હોય તેને ગળામાં રોગ કરે છે.
 (૨૮) તૃતીયભાવે નીચરાશિમાં કાર્ત્તિકેશુ ગ્રહ આવેલ હોય તથા જો
 અસ્તનો ગ્રહ બેઠો હોય, તે પગ પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો ઝેરી પાન-
 થનો જય ઉપજે એમ જાણવું (૨૯) શુક્ર અથવા ચંદ્ર બળવાન હોય,
 તેને શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય કે મુતિ હોય, અથવા ચંદ્ર કે શુક્ર ત્રીજાભાવે
 આવેલો હોય અને તે સ્વમૃદી અથવા હિમ્યનો હોય, નવમાંથી કેંડાનીમાં
 મિત્ર દોષનો થયો હોય તો તે મનુષ્ય ધનાઢ્ય થાય સોનાચાંદીનાં પાત્રનો
 ઉપભોગ કરનાર અને ધણા પ્રકારના સુખને ભોગવનાર થાય છે (૩૦)
 કાર્ત્તિકેશુ પાપગ્રહ તૃતીયભાવે આવવાથી ગળાનો રોગ કરે છે. ત્રીજો
 ભાવે મ ગળ કાનનો રોગ કરે છે. (૩૧) ત્રીજાભાવમાં શુભગ્રહ જોવામાં હોય
 તથા તૃતીયેશ શુભગ્રહની દષ્ટિ કે મુતિ ધરાવતો હોય તો તે આબૂષણોથી
 અલ કૃત રહે છે આ યોગમાં તૃતીયેશ સાથે શુક્ર હોય તો તે સાચામિતીનો
 રાજાગાર પહેરનાર થાય ગુરુ હોય તો સુવર્ણ અને ચીનાકારી આબૂષણો

પહેરે. મૂર્ખ હોય તો રત્નાદિકથી તે વિભૂષિત રહે. શનિ હોય તો નીલમણીથી જડીત ધરેણું પહેરનાર થાય અને ચંદ્ર હોય તો તે ઘણી જાતનાં આભરણો પહેરનાર થાય. બુધ હોય તો નીલમણી પહેરનાર થાય. મંગળ હોવાથી ચિત્રવિચિત્ર આભરણ પહેરનાર જાણવો. આ પ્રમાણે યોગનું ફળ છે, પરંતુ તે તે ગ્રહોને પાપગ્રહ જેતો હોય તો તે પોતપોતાના જણાવેલા ધરેણાનો નાશ કરે છે. અથવા ચોર વગેરેથી હાનિ ભોગવે છે એમ જાણવું.

આ પ્રમાણે ત્રીજાભાવનું ફળ મુખ્યત્વે કહ્યું છે. વિશેષતાથી તે જાણવા માટે કારકગણના બળ વગેરે પરથી જાણવું.

ચોથો ભાવ

(જાતકપારિજાત) માતા, ગાય વગેરે પશુઓથી સુખ, મન, ગુણ, વાહન, હાથી, ઘોડા, પાલખી, જમીન, મકાન, સુગંધીપદાર્થ વગેરેનો વિચાર ચોથા ભાવમાં કરવો. સુખભવનમાં કયું લગ્ન આવેલ છે? તેનો સ્વામી કાણ છે? સૌમ્યગ્રહથી યુતિ કે દષ્ટિ છે કે કેમ? સૌમ્યગ્રહથી અધિકદષ્ટિ છે કે પાપગ્રહથી? પોતાનો સ્વામી જુએ છે કે કેમ? વગેરે વગેરે જાણવું.

(જાતકાલંકાર) ચોથાભાવનો સ્વામી પોતાની રાશિમાં શુભગ્રહો અને નવમાભાવના સ્વામી સાથે રહ્યો હોય તો તે માંડલીક રાજા થાય. (૨) ચોથાભાવનો સ્વામી લગ્નમાં આવેલો હોય અને તેના પર ગુરૂની દષ્ટિ હોય તો તે રાજાઓનો માનીતો થાય છે. (૩) ચતુર્થેશ પર ગુરૂની પૂર્ણ દષ્ટિ હોય અને લાભસ્થાને આવેલો હોય તો અનેક પ્રકારના વાહનોનો સમૃદ્ધ ભોગવે. (૪) ચતુર્થેશ ગુરૂની સંપૂર્ણ દષ્ટિવાળો હોય અને તે ચોથા ભાવને જેતો હોય તો ઇચ્છીત વાહનોનું સુખ ભોગવનાર થાય છે. (૫) ચતુર્થેશ લગ્નેશ સાથે અને ચોથા ભાવેજ હોય તો અકસ્માત ધર પ્રાપ્તિ કરનાર યોગ થાય છે; મિત્રાદિકથી લાભપ્રદ મૈત્રી કરાવે છે અને સ્થાવર વસ્તુથી

મળતા અનેક લાભ મેળવે છે (૬) ચતુર્થેશ લગ્નેશ સાથે ચોથા
 ભાવ સિવાય કોઈ પણ ભાવમાં આવેલો હોય તો ધર સખધી યોગ
 થતો નથી તેમજ સ્થાવર મિશ્રકતથી લભ મળતો નથી (૭) જો કલા
 પાપમહ ૨-૧૦-૪-૧૨ ભવનના સ્વામીઓ સહિત ત્રિકસ્થાનમાં પડેલા
 હોય તેટની વખત ધર માટે નુકસાન થા. ખર્ચ અને નુકસાની કરાવે
 (૮) પાપમહો કે જેના પર શુભગ્રહની દષ્ટિ ન હોય તેટલા શ્રેષ્ઠ મુશુવાળા
 વાહનો નાશ પામે છે (૯) ૮ અથવા ૧૨માં ભાવમાં રહેના જેટલા
 પાપમહો ચોથા ભવનને દેખાતા હોય તેટની ઉત્તમ વાહનોની હાનિ થાય છે
 (જાતક ભરણ) (૧) લગ્નમાં મુરુ, ધન ભાવે શનિ અને સાતમે
 ભાવે કોઈ પણ પાપમહ હોય તો તેના પરિવારનો નાશ થાય છે
 (૨) ચંદ્રમાં પર નજી પાપમહની દષ્ટિ હોય તો માનકાનિ કરનાર
 યોગ થાય આ યોગમાં કોઈ પણ શુભ ગ્રહની દષ્ટિ હોય તો યોગ
 નષ્ટ થાય છે (૩) ૧-૭-૧૨ એ ભાવમાં પાપમહ હોય તો પરિવારનો
 નાશ કરનાર યોગ થાય છે (૪) શનિ ધન ભાવમાં આવેલો હોય
 જીહ્વરૂપિત લગ્નમાં આવેલો હોય સાતમાં સ્થાનમાં રાહુ હોય તો માતાનો
 નાશ થાય છે (સ્વાર્થ ચિતામણિ) (૧) લગ્નેશ ચતુર્થેશ સાથે લગ્નમાં
 હોય કે ચોથે ભાવ હોય તો મકાન સમધી લાભ મહેવો તે મહેવો
 સૌમ્ય મહેવો જોતા હોય અથવા સાને હોય તો થોડા વલ્ને મકાન
 સુખ મેળવે લગ્નેશ અને ચતુર્થેશ ઉચ્ચરાશિના કે મિત્રક્ષેત્રના
 હોય કે બળવાન હોય તો પણ વલ્ન કર્યા વિના ધરનો લાભ કરે
 છે (૨) ચતુર્થેશ કેન્દ્રમાં આવેલો હોય અને બળવાન હોય તથા
 શુભગ્રહની દષ્ટિ ધરાવતો હોય તો પણ ધર મનથી લાભ કરે છે
 (૩) ચતુર્થેશ જેના નવમાયમાં હોય તે મદ જો રાશિને હોય તે
 રાશિનો સ્વામી જન્મકુલીમાં કેન્દ્ર ભુવનમાં આવેલો હોય તો
 ધરનો લાભ થાય (૪) નવમાભાવનો સ્વામી-૧-૭-૪-૧૦ માંના
 કોઈ પણ ભાવે આવેલો હોય અને ચોથા ભાવનો ગ્રામી સ્વયંદી
 અથવા ઉચ્ચનો અથવા મિત્રના ધરમાં હોય અને કોઈ પણ મદ

ચોથે ભાવે સ્વગૃહી કે ઉચ્ચનો ચર્ધ ખેડો હોય તો તેને સુંદર મકાન
 મળે. (૫) જન્મકુંડલીમાં તૃતીયસ્થાને શુભગ્રહ આવેલો હોય,
 ચતુર્થેશ સ્વગૃહી હોય અને સંપૂર્ણ બળ પામ્યો હોય તો તે મનુષ્ય
 મજબુત આધિકામવાળું મકાન મેળવે છે. (૬) ચતુર્થેશ, દશમેશ તથા
 શનિ એ ત્રણ ગ્રહો કેન્દ્ર સ્થાનમાં એકી સાથે આવેલો હોય તો તે
 મજબુત મકાનનો માલિક થાય છે. (૭) ચતુર્થેશ આઠમે આવેલો હોય
 અને તેને પાપગ્રહ જોતા હોય તો તેના ઘરનો નાશ થાય. ચતુર્થેશ
 નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિનો થયો હોય તેનો સ્વામી જન્મ કુંડલીમાં
 આઠમે ભાવ રહેલો હોય તોપણ તેનું ઘર નાશ પામે છે. (૮) ચોથા
 ભાવનો સ્વામી શુભગ્રહ હોય, તેના પર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય કે
 ચોથા ભાવનો કારક બળવાન હોય તો ભાઈઓમાં પૂજ્ય માન્ય થાય
 છે. (૯) ચોથા ભાવમાં ગુરૂ આવેલો હોય, ચતુર્થેશ સાથે શુભગ્રહ
 હોય અને તે પર ગુરૂની દષ્ટિ હોય, તોપણ ભાઈઓમાં માન્ય થાય છે.
 (૧૦) ચતુર્થેશ પાપગ્રહ સાથે હોય અથવા ચતુર્થેશ નીચ રાશિનો કે
 શત્રુક્ષેત્રનો હોય તો ભાઈઓથી જુદો પડનાર થાય છે. (૧૧) ચતુર્થેશ
 ચતુર્થ ભાવમાં કારક ગ્રહની સાથે હોય અને ઘણા પાપગ્રહોની
 યુતિ ધરાવતો હોય તોપણ તે નકારા ગુણવાળો અને બંધુઓથી
 ત્યજાઈ જાય છે. (૧૨) ચતુર્થેશ અથવા કારકગ્રહ નવમાંશ
 કુંડલીમાં જે રાશિના થયા હોય તે રાશિનો સ્વામી જન્મકુંડલીમાં
 નીચ રાશિનો થયો હોય કે અસ્તનો હોય તો તેની ખૂબી દરેક
 ભાઈઓમાં રહેશે એમ જાણવું. (૧૩) ચતુર્થેશ ખીજે, અગીઆરમે
 નવમે અથવા પાંચમે હોય, તેના પર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય અથવા
 નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિમાં ચોથા ભાવનો સ્વામી હોય તે રાશિ
 શુભગ્રહની રાશિ હોય અને તે પર શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો તે
 ભાઈઓ માટે ઉદાર થાય છે. પોતાની સમૃદ્ધિ ભાઈઓના સુખ માટે
 ખર્ચનાર થાય છે. (૧૪) ચોથા ભાવમાં પાપગ્રહ હોય તેમજ ત્રીજે
 તથા પાંચમે ભાવે પણ પાપગ્રહ હોય, ચોથાભાવે નીચનો, અસ્તનો

કે શત્રુદ્વેષનો અહ હોય અને શુભ અહની દષ્ટિ કે યુતિ ન હોય તો તે બાધઓ સાથે વૈર રાખનાર, અનેક રીતે ઇર્ષા કરનાર દેવી થાય છે. (૧૫) ચોથાભાવે કારકપણુ અહ સ્વગૃહી અથવા ઉચ્ચનો હોય કે મિત્ર દ્વેષનો હોય, તેના ઉપર ગુરૂની દષ્ટિ હોય તો તે બાધઓ પ્રત્યે માન સ્નેહ અને પવિત્ર લાગણીવાળો થાય છે. (૧૬) ચતુર્થેશ ચર રાશિમાં હોય તથા ચોથા ભાવે પણ ચર રાશિ હોય, અને કારકમહ પણ તેજ પ્રમાણે ચર રાશિમાં હોય તો તે ધણા મકાનોનો માલિક થાય છે. (૧૭) ચોથા ભાવનો સ્વામી સ્થિર રાશિમાં હોય, ચોથે ભાવે સ્થિર રાશિ હોય અને કારકમહ પણ સ્થિર રાશિમાં આવ્યો હોય તો તેને સ્થિર સુખ આપનાર સ્થાવર મિશ્રકત સમજવી. (૧૮) ધનેશ, વ્યયેશ અને ચતુર્થેશ એ ત્રણે અહ સાથે જોડલા પાપમહ આવેલા હોય તેટલા મકાનનો નાશ કરે છે એમ સમજવું. શુભ અહની દષ્ટિ હોય તો નાશ ન થાય. (૧૯) ધનેશ, વ્યયેશ અને ચતુર્થેશ એ ત્રણે મહો કેન્દ્રમાં હોય કે ત્રિકોણમાં હોય તો તેને તથા મકાન થાય, એ પ્રમાણે બે અહ હોય તો બે મકાન થાય અને એક હોય તો એક મકાન થાય છે. (૨૦) ચતુર્થેશ દશમે અને દશમેશ ચતુર્થે સ્થાને આવેલો હોય અને મંગળ બળવાન હોય તો તેને અનેક ઠેકાણે મકાન ધરાના યોગ જાણવા. (૨૧) દશમેશ અને ચતુર્થેશ બલવાન હોય અને તે બંને પરસ્પર મિત્ર અથવા અતિ મિત્ર થયા હોય તો પણ ધણે સ્થાને મકાન બાંધવા યોગ જાણવો. (૨૨) ચોથા ભાવે શુભ અહ આવેલા હોય, ચતુર્થેશ પણ શુભઅહ સાથે હોય અને ચોથા ભાવનો કારક શુભ અહ સાથે હોય તો તે માલુસ ધણા ધૈર્યવાળો અને ધણે ઠેકાણે મકાન બાંધનારો થાય છે. (૨૩) તૃતીયેશ બ્રાતૃકારક સાથે હોય કે ચતુર્થેશ પોતાના ભાવમાં જ હોય તો તે બધુઓની સ્થાવર મિશ્રકત વારસામાં મેળવશે એમ જાણવું. (૨૪) ચતુર્થેશ અને નવમાસ કુંડલીના લગ્નનો સ્વામી એ બંને બે કેન્દ્રસ્થાનમાં

હોય અને તેને તેના મિત્ર ગ્રહો જોતા હોય કે મંગળ સાથે
 યુતિ ધરાવતા હોય તો તેને ભાઈઓનું દ્રવ્ય મળશે. (૨૫) લગ્નેશ
 બળવાન થઈ ચોથે ભાવે હોય અને ચતુર્થેશ બળવાન
 થઈ લગ્ને આવેલો હોય અને તે બંને પર શુભગ્રહોની દષ્ટિ હોય
 તો તે પોતાના બાહ્યબળથી દ્રવ્ય મેળવનાર અને મકાન બાંધનાર
 થાય છે (૨૬) સ્ત્રીકારક ગ્રહ ચોથા ભાવમાં આવેલો હોય અને
 સ્ત્રીભુવનમાં ચતુર્થેશ હોય તથા તે બંને પરસ્પર મૈત્રીવાળા હોય
 તો તેને પોતાના સ્ત્રીપક્ષથી વારસો મળે એવો યોગ જાણવો. (૨૭)
 છઠ્ઠાભાવનો સ્વામી ચોથા ભાવમાં રહેલો હોય, બળવાન હોય
 ચતુર્થેશ બળવાન થઈને છઠ્ઠે હોય અને ષષ્ઠેશથી ચતુર્થેશ
 વધારે બળવાન હોય તો તે શત્રુઓને જીતી સ્થાવર વસ્તુ મેળવનાર
 થાય છે. (૨૮) ચતુર્થેશ નીચરાશિનો હોય, અસ્તનો હોય કે
 પાપગ્રહોની મધ્યમાં આવેલ હોય અને તેના ઉપર પાપગ્રહની
 દષ્ટિ હોય અથવા ચોથે સ્થાને પાપગ્રહ હોય, છઠ્ઠાભાવે પણ
 પાપગ્રહો હોય તો તેની સ્થાવર વસ્તુઓ જરૂર નાશ પામશે. (૨૯)
 ક્રાંતિપિણુ ભાવે રહેલો મંગળ પાપ ગ્રહની કર્તારીમાં હોય કે
 પાપગ્રહથી યુતિ કે દષ્ટિ ધરાવતો હોય અને ચોથે પાપગ્રહની
 રાશિ હોય તો અથવા નવમાંશ કુંડલીના ચોથા ભાવે પાપગ્રહની
 રાશિ હોય તો તેને જમીન મકાન વગેરે નાશ પામવાનો યોગ
 છે. (૩૦) ચતુર્થેશ પાપગ્રહ સાથે ધનભાવે આવેલો હોય વળી
 તે નીચ રાશિનો કે શત્રુક્ષેત્રનો હોય તોપણ તેના ધર તેમજ
 ખેતરનો નાશ સમજવો. ચતુર્થેશ ઉચ્ચનો હોય પણ પાપગ્રહ
 સાથે હોય તો તેનું ધર જમીન વગેરે આર્થિક અવનતિને કારણ
 નાશ પામે. (૩૧) ચતુર્થેશ પર ગુરૂની દષ્ટિ હોય તે ગુરૂ શુભ
 ગ્રહની યુતિવાળો હોય તથા ચોથા ભાવમાં શુભગ્રહ આવેલ હોય
 તો તે નેતા કે મુખ્ય થઈ ધણીનું પાલન કરે અથવા મુખ્ય ભોગવ-
 નાર થાય છે. (૩૨) ચોથાસ્થાનમાં ગુરૂ હોય કે શુભગ્રહ તેની આબુ-

ખાણુ એટલે પાંચમે અને ત્રીજે ભાવે રહેલા હોય અને તે
 લગ્નેશ કરતાં વધારે બળવાન હોય તો તે સુખી જીવન ગળનાર
 અનેક મનુષ્યોનો મુખી થાય છે (૩૩) નિર્જળ ગુરૂ પાપગ્રહના
 સંગ્રાહો થઈ ચોથે ભાવે બેઠો હોય અને ચતુર્થેશ પાપગ્રહ સાથે
 કાર્ધપણુ ભાવે હોય તો તે મનુષ્ય દ્રવ્યવાળો હોય પણ સુખ
 ભોગી શકે નહિ (૩૪) ચતુર્થેશ પાપગ્રહ સાથે કાર્ધપણુ ભવે
 આવેલ હોય અને નીચ રાશિનો હોય તો તે પુત્ર બહુ દ્રવ્ય વગેરે
 વાળો હોય છતાં પણ કુખ્ય ભોગવે છે પચમેશ પાપગ્રહ સાથે
 નવમાઈ કુડલીમાં પાપગ્રહની રાશિનો થયો હોય તો થોડું સુખ
 ભોગવે છે (૩૫) ચોથાભાવમાં ચંદ્ર, સુક, ગુરૂ અથવા શુકની ગણિ
 હોય તથા સપ્તર્ષિબળ પામી શુભગ્રહ ચોથે ભાવે બેઠો હોય તો
 અથવા શુભગ્રહની દૃષ્ટિ હોય તો તે જમીન સખધી સુખને ભોગવ
 નાર થાય છે (૩૬) કાર્ધપણુ ગ્રહ નીચરાશિનો અસ્તનો કે સૂર્યક્ષેત્રનો
 થઈ ચોથેભાવે બેઠો હોય અને ચોથાભાવમાં જળચળ રાશિ હોય,
 ચતુર્થેશ બળહીન હોય તો તેને જળાશયથી ભય રહેશે (૩૭)
 લગ્નેશ નિર્જળ હોય અને તે ચોથે ભાવે આવેલ હોય અને
 પુનારાશિમાં સૂર્ય સાથે હોય કે કાર્ધજળતત્ત્વના ગ્રહ સાથે હોય તથા
 નિર્જળ થએલ ચતુર્થેશ કુડલીમાં કાર્ધપણુ ભાવે હોય તો તેને જળની
 ધાત થાય (૩૮) લગ્નેશ અને ચતુર્થેશ બંને ચોથાભાવે હોય તેમના
 પર દશમેશની દૃષ્ટિ હોય તો તેને નદી વગેરે જળ સ્થાનથી કુબવાનો
 ભય થવાનો યોગ બળ્યુવો (૩૯) ચતુર્થેશની રાશિનો સ્વામી ચતુ
 ર્થેશથી જોવાતો હોય કે ચતુર્થેશથી યુક્ત હોય તો તેને પણ પાણીની
 ધાત બળ્યુવી (૪૦) સૂર્ય મંગળનો યોગ ચોથાભાવ પર હોય તે પર
 ચોથા અથવા દશમાભાવેશની દૃષ્ટિ હોય તો તેને પત્થરથી પીડા
 થવાનો યોગ થાય (૪૧) ચતુર્થેશ સાથે ચંદ્રિ રાહુ આવેલ હોય
 અને તે પગ મંગળની દૃષ્ટિ હોય અને શુભ ગ્રહો જોતા ન હોય તો
 તેને પત્થરની પીડાનો યોગ થાય (૪૨) ચોથાસ્થાનમાં ચંદ્રિ હોય

તે પર પાપગ્રહોની દષ્ટિ હોય કે યુતિ હોય તો તે બહેન અથવા માતાતુલ્ય સ્ત્રી સાથે વ્યભિચાર કરનારો થાય છે. (૪૩) વષ્ટેશ અને ચતુર્થેશ એ બંને ગ્રહો નવમભાવે હોય તેનો પિતા વ્યભિચાર કરનારો હોય છે. અથવા ચતુર્થેશ નવમેશ ચોથે હોય તોપણ આ યોગ થાય છે. (૪૪) લગ્નેશ નવમેશ ચતુર્થેશ અને વષ્ટેશ એ ચાર ગ્રહો સાથે ક્રાંતિપણુ રાશિના થયા હોય તો પોતાના પિતા સિવાય બીજાથી પેદા થએલ જાણવો. (૪૫) ચોથો ભાવ, ચોથા ભાવનો સ્વામી અને ચોથા ભાવનો કારક આ ત્રણે ગ્રહો પાપગ્રહની કર્તારીમાં હોય અને તેને શુભગ્રહ જોતા ન હોય તથા લગ્નેશથી ભાગ્યેશ અધિક બળવાન ન હોય તો તેને જરૂરપણી ઉત્પન્ન થએલ જાણવો. (૪૬) લગ્ન અને ચંદ્ર પર ગુરૂની દષ્ટિ ન હોય અને ક્રાંતિપણુ ભાવે સૂર્ય ચંદ્રનો યોગ થયો હોય કે ચંદ્ર કે સૂર્ય પાપગ્રહ સહિત હોય તોપણ તે વ્યભિચારથી ઉત્પન્ન થએલો જાણવો. (૪૭) નવમ અને ચતુર્થભાવે પાપગ્રહ આવેલ હોય, લગ્નેશ નિર્બળ હોય અને પાપગ્રહની સાથે હોય, નવમાંશ કુંડલીનો ચતુર્થેશ અને જન્મકુંડળીનો ચતુર્થેશ પોતાની રાશિના ન હોય તો તેને પણ વ્યભિચારથી ઉત્પન્ન થએલો જાણવો. (૪૮) ચોથાભાવ શુભગ્રહ હોય અને ચોથાભાવનો કારકગ્રહ શુભગ્રહ સાથે હોય, ચતુર્થેશ બળવાન હોય તો તેની માતાનું દીર્ઘાયુષ્ય હોય છે. (૪૯) ચંદ્ર અથવા શુક્ર બળવાન હોય તે પર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય, નવમાંશ કુંડલીમાં તે બંને શુભગ્રહની રાશિના થયા હોય અને જન્મકુંડલીમાં કેન્દ્રસ્થાને હોય, ચોથાભાવે શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તેને માતાનું સુખ સંપૂર્ણ હોય છે. (૫૦) ચતુર્થેશ નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિનો હોય તે રાશિપતિ જન્મકુંડલીમાં બળવાન કેન્દ્રસ્થાને એકો હોય કે જન્મકુંડલીમાં ચંદ્ર બળવાન થઈ કેન્દ્રસ્થાને હોય તો તેની માતાનું લાંબુ આયુષ્ય હોય એમ જાણવું. (૫૧) જન્મકુંડલીમાં ચંદ્ર કે શુક્ર પાપગ્રહની કર્તારીમાં હોય અને તે સાથે પાપગ્રહ એકો હોય તથા ચોથાભાવ પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તેની માતાનું આયુષ્ય થોડું સમજવું. (૫૨) ચંદ્ર અથવા

શુદ્ધી સાતમા સ્થાનમાં પાપમદ બેડા હોય તોપણ માતાનું સુખ થોડું
 સમજવું તેમ જ ચોથાસ્થાનમાં રહેલ ચનિને પાપમદ બેડા હોય તો પણ
 માતાનું સુખ થોડું સમજવું (૫૩) ચોથા બાવે ચનિ હોય પણ તેને શુભ
 મદ જાતા હોય તો માતાનું સુખ સારૂ સમજવું પણ પાપમદોની યુતિ
 હોય અથવા બેડા હોય તો માતાનું સુખ થોડું સમજવું (૫૪) ચતુર્થેશ
 નવમાંશ કુડવીમાં જે રાશિનો હોય તે રાશિપતિ જન્મકુડવીમાં જેના
 વરનો હોય તે મદની મહાદેવ, અતર્દેશમાં માતાને રોષ કરે એમ
 જાણવું (૫૫) ચતુર્થેશ અને ચોથાબાવેનો કારક એ બેમાંથી જે વધુ
 મજબૂત હોય અને જેટલી નવમાંશની સખ્યાએ હોય તેટલા વર્ષની
 સખ્યાએ માતાનું રિષ્ટ થાય આ યોગમાં વક્રિ ગતિનો મદ બમણા
 વર્ષે અથવા ત્રમણા વર્ષે રિષ્ટ કરે છે વક્રી મદ પર સૌમ્યમદોની
 દષ્ટિ અધિક હોય તો ચારમણા વર્ષે ગણાય છે (૫૬) ચોથે બાવે
 પાપમદ આવેના હોય ચતુર્થેશને પાપમદ બેડા હોય અથવા પાપ-
 મદની કર્તરીમાં હોય તો તે માણસ કપડી હાનિવાળો થાય છે (૫૭)
 ગ્નિ, મગળ રાહુ આ ત્રણ મહો ચોથેબાવે આવેલા હોય, કોઈપણ
 પુરુષ મદ તે સાથે ન હોય કે ચતુર્થેશ સાથે એ ત્રણ મહો કોઈપણ
 બાવે આવેના હોય તોપણ તેને કપડી જાણવો (૫૮) દશમેશ પાપમદ
 હોય અને તે ચોથેબાવે બેડા હોય, તે પર બીજા પાપમદની દષ્ટિ
 હોય તેને પણ કપડી કહેવો અષ્ટમેશ ચોથે હોય અને તે સાથે
 પાપમદ હોય તો પણ તેમજ સમજવું (૫૯) કોણકવાનો ચંદ્ર સૂર્ય
 સાથે ચોથે બાવે આવેનો હોય તો તે માણસ રહેજ કપડી અને શુદ્ધ
 કુદવનો હોય (૬૦) ચોથે બાવે રહેનો શુભમદ સ્વમદી મિત્ર દેવો કે
 કુચ્ચનો હોય તો તે તદ્દન કપટ વચરનો જાણવો (૬૧) સુર અને શુક્ર
 આ બંને મહો લગ્ને આવેલા હોય તો તે ચોખ્ખા મનવાળો જાણવો
 અને જે સાથે બાવે પાપમદ હોય અને ચતુર્થેશ પણ પાપમદ સાથે
 ગય તો કપડી હોય છે (૬૨) ચોથે રાહુ આવેના હોય અને તે પર
 પાપમદની દષ્ટિ હોય તો તે દેખાવમાં કપટ વચરનો પણ મહાધૂર્ત

સમજવો. (૬૩) લગ્નેશ અને ચતુર્થેશ એ બંને મિત્ર હોય તો તે માતા સાથે સ્નેહથી વર્તનાર થાય અને જો એ બંને ગ્રહેને શુભ ગ્રહો જોતા હોય તો તે માતા અને પુત્રને ખરેખરો સ્નેહ જાણવો. (૬૪) ક્રાઈપણ કેન્દ્રસ્થાને ચતુર્થેશ આવેલો હોય અને તે પર લગ્નેશની દષ્ટિ હોય, તેમજ ચોથા ભાવપતિને શુભગ્રહો જોતા હોય તો તે માતા પુત્રનો સારો સ્નેહ હોય છે. (૬૫) ચતુર્થેશ અને લગ્નેશ પરસ્પર બંને શત્રુ હોય અને તે બંને શત્રુ હોય અને તે બંનેને પાપગ્રહ જોતા હોય તો તે માતા સાથે શત્રુ ભાવ રાખનાર થાય છે. (૬૬) લગ્નેશથી આઠમે ભાવે ચતુર્થેશ આવેલ હોય અથવા આઠમે ભવન ચતુર્થેશ હોય તો પણ માતા સાથે શત્રુપણું કરાવે છે. (૬૬) ચતુર્થેશ બળવાન હોય તથા ચોથે શુભ ગ્રહની દષ્ટિ હોય તો વાહન સુખ સાઈ હોય છે. (૬૭) શુક્ર જે ભાવે બેઠો હોય તેથી ચોથા ભાવનો સ્વામી ચંદ્ર સાથે લગ્નમાં આવેલો હોય તો અથવા લગ્નેશ સાથે રહ્યો હોય તો વસ્ત્ર આભૂષણ અને વાહનનું સુખ સાઈ મેળવે, અને ચોથા ભાવથી ચોથા ભાવનો સ્વામી ચંદ્ર સાથે લગ્ને કે લગ્નેશ સાથે હોય તો ઘોડા વગેરે વાહનનો લાભ મેળવનાર થાય છે. (૬૮) ચતુર્થેશ અને શુક્ર એ બંને લગ્નમાં હોય તો તેને પાલખી વાહન વગેરે સુખ મળે છે અને તે સાથે ગુરૂ હોય તો ઘોડાગાડી વગેરે ઘણી જાતના વાહનને ભોગવનાર થાય છે. (૬૯) ચંદ્ર-ગુરૂ-શુક્ર એ ત્રણ ગ્રહો તથા ચતુર્થેશ તેમાંથી ક્રાઈપણ અસ્ત કે શત્રુ ક્ષેત્રનો ન હોય અને એ ત્રણ ગ્રહો દશમે ભાવે બેઠા હોય અને તે નીચ, અસ્ત કે શત્રુ-ક્ષેત્રના ન હોય અને દશમેશ લગ્ને રહેલો હોય તો તે સિંહાસન મેળવનાર અને પૂર્ણ ભાગ્યશાળી જાણવો. (૭૦) ચતુર્થેશ નવમે હોય, ગુરૂ અને શુક્રનો યોગ ચોથા ભાવ પર થયો હોય, નવમેશ કેન્દ્રમાં કે ત્રિકોણમાં હોય તો તે દેશાટન કરનાર, ધનવાન અને વાહન, વસ્ત્ર તથા આભૂષણ વગેરે ઉત્તમ સુખને ભોગવનાર થાય છે. (૭૧) ચતુર્થેશ નવમેશ સાથે લગ્ને હોય, તે પર બળવાન ગુરૂની દષ્ટિ હોય કે

અત્રુર્થેષ પોતાના ક્ષેત્રનો કે ઉચ્ચનો ચક્રને ત્રિકોણમાં હોય તો તેને ગળથી વાહન, ધન અને માન મળવાનો યોગ જાણવો (૭૩) અત્રુર્થેષ અને નવમેશ કોઈ પણ ભાવે સાથે બેઠા હોય તે ધણો જ ભાગ્યશાળી જાણવો (૭૪) અત્રુર્થેષ અને નવમેશ એ બંને મહો ત્રિકરથાનમાં કે અસ્તના કે ચતુક્ષેત્રના હોય તો તેને વાહન વસ્ત્ર અને આભૂષણથી દુ ખી થનાર જાણવો આ યોગ માટે અત્રુર્થેષ અને લાભેશથી પણ એ મુજબ જોઈ જાણી શકાય છે (૭૫) અત્રુર્થેષ શુભ મહથી મુતિ વાળો હોય અથવા ભાગ્યેશ સાથે હોય તો ધણા દેશમાં ફરનાર, ધણા સૈન્યવાળો તથા વસ્ત્ર આભૂષણ વાહન વગેરે સુખવાળો થાય છે (૭૬) લગ્નેશ નવમેશ સાથે લાભ રચાને રહ્યો હોય અને અત્રુર્થેષ નવમે બેઠો હોય કે લગ્નેશ ૪-૧૧ અથવા નવમે હોય તો પણ વાહન, સુખ સારૂ હોય છે (૭૭) અત્રુર્થેષ કેન્દ્રસ્થને હોય કે કેન્દ્રસ્થાનનો સ્વામી લગ્ને હોય તો વાહનનું સુખ મળે અથવા દશમેશ લગ્ને હોય લગ્નેશ દશમે હોય તો પણ વાહન સુખ સારૂ હોય છે અત્રુર્થેષ શુભ મહ સાથે ચોથે ભાવે હોય તો શત્રુ લગ્નર, વાહન વગેરેથી સુખી થાય ॥ અત્રુર્થેષ લાભસ્થાને હોય તેના પર મંગળની દૃષ્ટિ હોય કે મંગળની રાશિ હોય તો રાજાથી ધન, વાહન વગેરે સુખ મેળવનાર થાય છે (૭૮) જળવાન શુભ મહો લગ્ને હોય નવમે ભાવે પણ શુભ મહ હોય, ધનેશ ઉચ્ચ કે સ્વગૃહી થઈ કેન્દ્રસ્થાને આવેલો હોય તેને સિદ્ધાસન સુખ મળે (૮૦) કેન્દ્રસ્થાનમાં તમામ શુભમહો બંધા હોય અને પાપમહ ૩-૬-૧૧ એ ભાવમાંથી કોઈપણ આવમાજ આવી જતા હોય તો પણ સિદ્ધાસન સુખ મળે છે (૮૧) અત્રુર્થેષ ખારમે ભાવે હોય તો તે વિદેશવાસ કરનાર થાય અત્રુર્થેષ આઠમે હોય તો તે પોતાના હાથે ધર જંધાવનાર થાય (૮૨) ધનેશ લગ્ને હોય અને દશમેશ ધને હોય, ચોથે ભાવે કોઈ પણ મહ ઉચ્ચ કે સ્વગૃહી હોય તો તે વાહન માટે ધણો સારો યોગ કરે છે (૮૩) લગ્નેશ, અત્રુર્થેષ અને નવમેશ એ મહો પરસ્પર એકબીજાથી કેન્દ્ર-

સ્થાનમાં આવેલો હોય અને લગ્નેશનું બળ અધિક હોય તોપણ
 વાહનનો સારો યોગ જાણવો. (૮૪) ભાગ્યેશ ઉચ્ચ રાશિનો થઈ
 કેન્દ્રમાં આવેલો હોય, તથા બીજા બે ગ્રહો ઉચ્ચ રાશિના થઈ
 કાઈપણ ભાવે રહેલા હોય તો વાહનસુખ સારું જાણવું. (૮૫) ધનેશ
 સાથે ખારમા ભાવનો સ્વામી સ્વગ્રહી કે ઉચ્ચનો થઈ યુતિ ધરાવતો
 હોય અને તેના પર ભાગ્યેશની દૃષ્ટિ હોય તો તે વાહનનો અધિપતિ
 થાય છે. (૮૬) દશમેશ ચોથે ભાવે આવ્યો હોય અને સાથે લાભેશ કે
 ભાગ્યેશ હોય તો પણ ચોથા ભાવના દરેક સુખને સુધારનાર થાય છે.
 (૮૭) દશમે કે.ધપણુ ગ્રહ ઉચ્ચનો હોય તેની સાથે હોય તે લગ્નેશ
 તથા ભાગ્યેશ હોય તો પણ એક ઉત્તમ યોગ થાય છે. (૮૮) નવમેશ
 ધને હોય, દશમેશ પરાક્રમે હોય, લાભેશ ચોથે હોય અને આઠમે
 ભાવે શુભ ગ્રહ આવેલા હોય તો બચપણથીજ ધન અને વાહનસુખ
 આપી જીવંતી સુધી રહેશે એમ જાણવું. (૮૯) પરમ ઉચ્ચના શુક્ર
 ચોથે ભાવે હોય અને તે સાથે દશમેશ હોય તો વાજાંત્ર અને વાહન
 એમ બે પ્રકારના વૈભવવાળો થાય. (૯૦) શનિ દશમેશ સાથે રહેલો
 હોય અને કેન્દ્રસ્થાને શુભ ગ્રહો હોય, લગ્ન પતિ વૃદ્ધિરાશિમાં હોય
 તો નિશાન, નોખત અને વાહન સુખવાળો થાય છે. (૯૧) શુભ
 ગ્રહો ઉચ્ચ રાશિમાં લગ્ન, નવમ કે દશમભાવમાં આવેલા હોય
 અને તેઓને લગ્નેશ જોતો હોય તો કાઈ વખતે વાહનથી પડી
 જવાનો ભય સમજવો. (૯૨) પંચમેશ સાથે ૧૦-૬-૩-૪-૯-૧-૧૨
 એ ભુવનના સ્વામી હોય તો ધણા પુત્રો, વલવ, વાહન, ધન વગેરેથી
 સુખી થાય છે. (૯૩) ચતુર્થેશ અગીયારમે હોય અને લગ્નનેશ શુભ
 ગ્રહો જોતા હોય, દશમેશ ચોથે હોય તો તે વાહન મેળવનાર થાય
 છે. (૯૪) કાઈપણ પ્રકારે રાજ્યયોગ થયો હોય અને દશમેશ ચોથા
 ભાવે હોય તો મૃદંગ, ભેરી, શંખ વગેરે વાજાંત્રોના નાદથી તેનું
 ભવન શોભવું રહે છે.

ચતુર્થેશ પોતાના ક્ષેત્રનો કે ઉચ્ચનો ચક્રને ત્રિકોણમાં હોય તો તેને
 ગાળથી વાહન, ધન અને માન મળવાનો યોગ જાણવો (૭૩) ચતુર્થેશ
 અને નવમેશ કોઈ પણ ભાવે સાથે બેઠા હોય તે ધણો જ ભાગ્યશાળી
 જાણવો (૭૪) ચતુર્થેશ અને નવમેશ એ બેને મળે ત્રિકરયાનમાં
 કે અસ્તના કે ચતુક્ષેત્રના હોય તો તેને વાહન વસ્ત્ર અને આબૂપણથી
 દુખી થનાર જાણવો આ યોગ માટે ચતુર્થેશ અને લાગેશથી પણ
 એ મુજબ જોઈ જાણી શકાય છે (૭૫) ચતુર્થેશ શુભ ગ્રહથી યુતિ-
 વાળો હોય અથવા ભાગેશ સાથે હોય તો ધણા દેશમાં ફરનાર, ધણા
 સૈન્યવાળો તથા વસ્ત્ર, આબૂપણ વાહન વગેરે સુખવાળો થાય છે.
 (૭૬) લગ્નેશ નવમેશ સાથે લાભ સ્થાને રહ્યો હોય અને ચતુર્થેશ
 નવમે બેઠો હોય કે લગ્નેશ ૪-૧૨ અથવા નવમે હોય તો પણ
 વાહન, સુખ સાર હોય છે (૭૭) ચતુર્થેશ કેન્દ્રસ્થાને હોય કે કેન્દ્ર-
 સ્થાનનો સ્વામી લગ્ને હોય તો વાહનનું સુખ મળે અથવા દશમેશ
 લગ્ને હોય, લગ્નેશ દશમે હોય તો પણ વાહન સુખ સાર હોય છે
 ચતુર્થેશ શુભ ગ્રહ સાથે ચોથે ભાવે હોય તો સભ બહાર, વાહન
 વગેરેથી સુખી થાય છે ચતુર્થેશ લાભસ્થાને હોય તેના પર મળણની
 દૃષ્ટિ હોય કે મળણની રાશિ હોય તો રાજથી ધન, વાહન વગેરે
 સુખ મેળવનાર થાય છે (૭૮) બળવાન શુભ ગ્રહો લગ્ને હોય, નવમે
 ભાવે પણ શુભ ગ્રહ હોય, ધનેશ ઉચ્ચ કે સ્વમૃદી થઈ કેન્દ્રસ્થાને
 આવેલો હોય તેને સિદ્ધાસન સુખ મળે (૮૦) કેન્દ્રસ્થાનમાં તમામ
 શુભગ્રહો બેઠા હોય અને પાપગ્રહ ૩-૬-૧૧ એ ભાવમાંથી કોઈપણ
 ભાવમાંજ આવી જતા હોય તો પણ સિદ્ધાસન સુખ મળે છે (૮૧)
 ચતુર્થેશ ખારમે ભાવે હોય તો તે વિદેશવાસ કરનાર થાય ચતુર્થેશ
 આઠમે હોય તો તે પોતાના હાથે ધર જમાવનાર થાય (૮૨) ધનેશ
 લગ્ને હોય અને દશમેશ ધને હોય, ચોથે ભાવે કોઈ પણ ગ્રહ ઉચ્ચ
 કે સ્વમૃદી હોય તો તે વાહન માટે ધણો સારો યોગ કરે છે (૮૩)
 લગ્નેશ, ચતુર્થેશ અને નવમેશ એ ગ્રહો પરસ્પર એકબીજાથી કેન્દ્ર-

સ્થાનમાં આવેલો હોય અને લગ્નેશનું બળ અધિક હોય તોપણ વાહનનો સારો યોગ બનશે. (૮૪) ભાગ્યેશ ઉચ્ચ રાશિનો થઈ કેન્દ્રમાં આવેલો હોય, તથા બીજા બે ગ્રહો ઉચ્ચ રાશિના થઈ કોઈપણ ભાવે રહેલા હોય તો વાહનસુખ સારું બનશે. (૮૫) ધનેશ સાથે ખારમા ભાવનો સ્વામી સ્વગ્રહી કે ઉચ્ચનો થઈ યુતિ ધરાવતો હોય અને તેના પર ભાગ્યેશની દષ્ટિ હોય તો તે વાહનનો અધિપતિ થાય છે. (૮૬) દશમેશ ચોથે ભાવે આવ્યો હોય અને સાથે લાભેશ કે ભાગ્યેશ હોય તો પણ ચોથા ભાવના દરેક સુખને સુધારનાર થાય છે. (૮૭) દશમે કે.ધપણુ ગ્રહ ઉચ્ચનો હોય તેની સાથે હોય તે લગ્નેશ તથા ભાગ્યેશ હોય તો પણ એક ઉત્તમ યોગ થાય છે. (૮૮) નવમેશ ધને હોય, દશમેશ પરાક્રમે હોય, લાભેશ ચોથે હોય અને આક્રમે ભાવે શુભ ગ્રહ આવેલા હોય તો બચપણથી જ ધન અને વાહનસુખ આપી જીંદગી સુધી રહેશે એમ બનશે. (૮૯) પરમ ઉચ્ચના શુક્ર ચોથે ભાવે હોય અને તે સાથે દશમેશ હોય તો વાજાંત્ર અને વાહન એમ બે પ્રકારના વૈભવવાળો થાય. (૯૦) શનિ દશમેશ સાથે રહેતો હોય અને કેન્દ્રસ્થાને શુભ ગ્રહો હોય, લગ્ન પતિ વૃદ્ધિરાશિમાં હોય તો નિશાન, નોખત અને વાહન સુખવાળો થાય છે. (૯૧) શુભ ગ્રહો ઉચ્ચ રાશિમાં લગ્ન, નવમ કે દશમભાવમાં આવેલા હોય અને તેઓને લગ્નેશ બેતો હોય તો કોઈ વખતે વાહનથી પડી જવાનો ભય સમજવો. (૯૨) પંચમેશ સાથે ૧૦-૬-૩-૪-૯-૧-૧૨ એ ભુવનના સ્વામી હોય તો ઘણા પુત્રો, વલ્લવ, વાહન, ધન વગેરેથી સુખી થાય છે. (૯૩) ચતુર્થેશ અગીયારમે હોય અને લગ્નનેશ શુભ ગ્રહો બેતો હોય, દશમેશ ચોથે હોય તો તે વાહન મેળવનાર થાય છે. (૯૪) કોઈપણ પ્રકારે રાજ્યયોગ થયો હોય અને દશમેશ ચોથા ભાવે હોય તો મૃદંગ, ભેરી, શંખ વગેરે વાજાંત્રોના નાદથી તેનું ભવન શોભતું રહે છે.

પાંચમો ભાગ

સંતાન જીવનમાં ક્યું લગ્ન છે ? તેનો સ્વામી કોણ છે ? સૌમ્ય-
 ગ્રહથી યુક્ત છે કે અયુક્ત ? સૌમ્ય અને પાપગ્રહમાંથી કોની અધિક
 દષ્ટિ છે ? તેનો સ્વામી કોણ છે ? વગેરે વિચાર કરવો. આ જીવનમાં
 પુત્રાદિમુખ, દેવતાની ભક્તિ, રાજ, પિતા, ભુદ્ધિ અને પુણ્યકર્મનો
 વિચાર કરવો. મંત્ર, બોજન, હૃદય ઉદર, ચક્તિ આ દરેક પાંચમા
 ભાવમાં જોવાય છે (જ્ઞાનકાલંકાર) પાંચમા ભાવમાં કુંભરાશિ હોય
 અને જો ત્યાં ચંદ્ર રહેલો હોય તો પાંચ પુત્ર થવાનો યોગ સમજવો.
 અને પાંચમા જીવનમાં મકરરાશિનો ચંદ્ર હોય તો ત્રણ કન્યાઓ થાય.
 મકરરાશિનો મનુષ્ય પાંચમા જીવનમાં આવેલો હોય તો ત્રણ પુત્ર
 થાય. પાંચમે ભુધ, શુક્ર, અથવા ચંદ્ર એ ગ્રહો હોય તો કન્યા
 પ્રાપ્તનો યોગ કરે છે. પાંચમે કોઈપણ ગ્રહનો યોગ સિવાય ગુરુ
 હોય તો પાંચ પુત્ર થાય. પાંચમા જીવનમાં મેષ, વૃષ, અથવા કર્ક-
 રાશિમાં જો રાહુ કે કેતુ હોય તો સંતાન થવાને વિષંય ન લાગે
 (૨) પાપગ્રહ અથવા ગુરુ જન્મકુડલીમાં ચો.ચે.શા.વે હોય અને ચંદ્રમાં
 પાંચમા અથવા આઠમા જીવનમાં હોય તો ત્રીસ વર્ષ સુધી સંતાન
 થવામાં વિષંય રહે. શુભગ્રહની દષ્ટિ વચરના જોડવા પાપગ્રહો
 પાંચમા જીવનમાં રહેલા હોય તેટલા વર્ષ પર્વત, મધ્યમ જાતી હોય
 તો જો ત્રણ વર્ષ સુધી અને હીન જાતી હોય તો એક મહા વર્ષ
 સુધી સંતાન માટે વિષંય કરે છે (૩) જુન, શુક્ર અથવા ચંદ્ર
 સંતાન, યોગ માટે નહતા હોય તો રૂઝલિપેક કરાવવો. ગુરુ સંતાનમાં
 અવરોધ, કરે. તો જન, મંત્ર અને ઔષધીનું સેવન કરવું. ચંદ્ર મેગન,
 સુપ, રાહુ અથવા કેતુ સંતાન માટે નહતા હોય તો કુચરેવતાની પૂજા
 કરવી. ભુધ, ગુરુ અને નવમ ભાવમાં સંતાન માટે અવરોધ કરે
 તો ચંદ્રીનું એનુકૂળ કરવું આ સિવાય પણ સંતાનોત્પત્તિને માટે
 ચંદ્ર સમીપીનું મનો, સિવપૂજન, સંતાન જોપાલમંત્ર જાપ, દરિદ્ર-
 કથાત્રવણ વગેરે થણા ઉપાયો રહેલા છે. (જ્ઞાતકાશરણ)—લગ્નેશ
 લગ્ન અથવા બીજા સ્થાને કે ત્રીજા સ્થાનમાં હોય તો પ્રથમ મર્મ

પુત્રોત્પત્તિ થાય છે. લગ્નેશ ચોથેભાવે હોય તો પ્રથમ ગર્ભ કન્યા થાય અને પછી પુત્ર થાય છે. (૨) પાંચમા ભાવે શુભગ્રહની રાશિ હોય, શુભગ્રહ ખેડો હોય અથવા તો જુઓ તો સંતાન સુખ મળે છે. પાપગ્રહથી યુતિ કે દષ્ટિવાળો પાંચમભાવ હોય તો સંતાન માટે ખરાબ ફળ કરે છે. (૩) પાંચમેશ પાંચમ ભાવને જોતો હોય, સૌમ્ય ગ્રહોની પણ દષ્ટિ હોય તો સંતાન પ્રાપ્તિ તુરંત થાય. પાંચમભાવ પાપગ્રહોથી યુક્ત અથવા દષ્ટિ હોય તો સંતાનહીન યોગ જણાય છે. પાંચમપતિ જોતો હોય તોપણ તેનું ફળ સુધરતું નથી. (૪) શુક્ર, મંગળ, ચંદ્ર, મિથુન, કન્યા, મીન રાશિમાં ખેડો હોય તો પ્રથમ સંતાન પુત્ર થાય. અને પૂર્વોક્ત ગ્રહ ધનરાશિમાં હોય તો સંતાન ન થાય. (૫) પાંચમા ભાવપર જેટલા ગ્રહોની દષ્ટિ હોય તેટલી સંતાન સંખ્યા સમજવી. પુરુષ સંસ્રક ગ્રહ જોતા હોય તો પુત્ર અને સ્ત્રીસંસ્રક ગ્રહ જોતા હોય તો કન્યાઓ જાણવી. (૬) પાંચમભાવે જે રાશિનો આંક આવ્યો હોય તે મુજબ સંતાન જાણવાં એમ કાર્ક ઋષિનો મત છે. નીચ, ઉચ્ચ, મિત્ર ક્ષેત્રી, કે સ્વગૃહી. ગ્રહ ખેડો હોય અને તે ઉપર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો શુભ સંતાન જાણવાં. (૭) પાંચમભાવે જેટલી સંખ્યાનો નવમાંશ હોય તેટલી સંખ્યા પણ સંતાન માટે ગણાય છે. એ નવમાંશપતિ ઉપર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો ખમણી સંખ્યા અને પાપગ્રહની યુતિ કે દષ્ટિ હોય તો કબ્ઠથી પ્રજા થાય છે અને મિત્ર દષ્ટિ હોય તો મિત્રફળ મળે છે. (૮) શુક્ર સાતમે ભાવે હોય, ચંદ્ર દશમે હોય અને ચોથે ભાવે પાપગ્રહ આવેલા હોય તો મનુષ્ય સંતાનહીન થાય છે. (૯) પાંચમા ભાવમાં શુક્રનો નવમાંશ હોય અને શુક્રની દષ્ટિ હોય તો ધણી પ્રજાવાળો થાય અને ચંદ્રમાનો નવમાંશ હોય તોપણ વધુ પ્રજા થાય. પાંચમભાવનો સ્વામી જે સંખ્યાના નવમાંશમાં હોય તેટલી સંખ્યાનાં દાસીજાત સંતાન જાણવાં. (૧૦) પાંચમભાવમાં શુક્ર અથવા ચંદ્રનો વર્ગ હોય, શુક્ર અથવા ચંદ્રથી યુક્ત કે દષ્ટિ હોય અને સમરાશિનો વર્ગ હોય તો

કન્યા પ્રજા અને વિષમ રાશિનો વર્ગ હોય તે પુત્ર પ્રજા જાણવી. (૧૧) મકર અથવા કુલ રાશિ સંતાનભાવે હોય અને યનિ પણ સાથે હોય, તેના પર ચંદ્રની દષ્ટિ હોય, તો દત્તક પુત્રનો યોગ થાય છે. ચંદ્રને ઠેકાણે આ યોગમાં જીવની દષ્ટિ હોય તો વેચાતો લીધેલો પુત્ર મળવાનો યોગ જાણવો. (૧૨) પંચમેશ જે રથાને હોય તેથી પાંચમે જી, ખારમે ખાપમહ હોય તો પુત્ર સંજીથી કુખ રહે છે. કદાચ પ્રજા થાય તો જીને નહિ. (૧૩) પચમભાવે યનિનો વર્ગ હોય અને તેમાં ચંદ્ર આવેલો હોય અને તેને સૂર્ય-શુક્ર જોતા હોય તો ફરીથી સ્ત્રી કરવાથી પુત્ર ચવાનો યોગ જાણવો, (૧૪) મંગળ પચમભાવે હોય તો જોટલી પ્રજા ઉત્પન્ન થાય તે દરેક નાશ પામે છે અને કેવુ અથગ શુક્રની દષ્ટિ હોય તો આ ફળ વધારે ખરાબ અસરકારક છે (૧૫) (સર્વાર્થ ચિંતામણિ) (૧) ૫-૭-૯ મા ભાવના સ્વામી સાથે ગુરૂ કાષ્ઠપદ્મ ભાવે હોય તો પુત્ર સંજીથી ચિંતા રહ્યા કરે છે, તથા તે ભાવોના સ્વામી અને જીવ સાથે બેઠા હોય તો જીહ્વા સંજી ખામી જાણવી ૫-૭ અને નવમા ભાવના સ્વામી સૂર્ય સાથે પાંચમા અથવા નવમા ભાવે હોય તો પિતાથી મેળવેલા દ્રવ્યનો ભોગવનાર થાય છે (૨) ચોથા ભાવમાં સૂર્ય હોય તો બાપનું ધન ભોગવનાર જાણવો પાંચમે ભાવે ચંદ્ર હોય તો માતા પક્ષનું ધન મેળવે. પચમભાવ કે પચમેશ સાથે શુભમહ હોય કે શુભદષ્ટિ હોય તો પ્રજાસુખ ધણુ સારૂ મેળવે તેમજ પાંચમા ભાવે ગુરૂ હોય કે પાંચમાના સ્વામી સાથે ગુરૂ હોય તો જરૂર ઉત્તમ પ્રજાવાળો થાય (૩) લગ્નેશ પચમે હોય અને પચમેશ જળવાન હોય તથા ગુરૂ જળવાન હોય તો પ્રજાસુખ ધણુ સારૂ જાણવું (૪) પચમેશ ગુરૂને પૂર્ણજલી લગ્નેશ જોતો હોય તો તેને પરાક્રમી પુત્ર થાય (૫) ધનેશ જળવાન ચર્મ પાંચમે હોય અને તે પર ગુરૂની દષ્ટિ હોય તો પ્રજાસુખ ધણુ સારૂ મળે (૬) લગ્નેશ અને પચમેશ કેન્દ્રસ્થાને હોય અને તે સાથે સૌમ્ય મંડોની કુતિ હોય તથા ધનેશ જળવાન હોય તો પ્રજાથી જરૂર સુખી થાય. (૭)

લગ્નેશ અને પંચમેશ એકી સાથે હોય અથવા પરસ્પર જોતા હોય
 તો પ્રજા સુખ સારું જાણવું, અથવા લગ્નેશની રાશિનો પંચમેશ
 અને પંચમેશની રાશિનો લગ્નેશ હોય તો પણ પ્રજા સુખ માટે
 સારું ફળ જાણવું. (૮) નવમાંશ કુંડલીમાં પંચમેશ જે ભુવનમાં
 હોય તે ભુવનનો સ્વામી શુભગ્રહ સાથે હોય અથવા શુભગ્રહ જોતા
 હોય તો જરૂર પ્રજાનું સુખ સારું જાણવું. (૯) લગ્નેશ અને નવમેશ
 સાતમે હોય, ધનેશ લગ્ને બેઠો હોય તો જરૂર પુત્ર થાય. (૧૦)
 સપ્તમેશ નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિનો હોય, તેના સ્વામીને જન્મ-
 કુંડલીમાં લગ્નેશ, ધનેશ અને નવમેશ જોતા હોય તો પ્રજા સુખનો
 ઉદય જાણવો. (૧૧) પંચમેશ પંચમભાવ તથા પંચમના કારકગ્રહને
 પાપગ્રહની કર્તારી હોય તો પ્રજા થઈને નાશ પામશે. (૧૨) લગ્નેશ
 સાથે ક્રાંતિપણુ પાપગ્રહ હોય અને પંચમેશ, નવમેશ તથા સપ્તમેશ
 નવમાંશ કુંડલીમાં પાપગ્રહના ક્ષેત્રના હોય તો પુત્ર લાભ થઈ નાશ
 પામે. (૧૩) પંચમેશ નવમાંશ કુંડલીમાં પાપગ્રહના ધરમાં બેઠો
 હોય અને જન્મ કુંડલીમાં પંચમેશ નીચતો કે અસ્તનો હોય અને
 તેને પાપગ્રહ જોતા હોય, કે ૬-૮-૧૨ માંના ક્રાંતિપણુ સ્થાને આવેલો
 હોય તો પુત્રાદિ થઈને નાશ પામે છે. (૧૪) બારમા ભાવનો સ્વામી
 નવમાંશ કુંડલીમાં જેના ક્ષેત્રનો હોય તે ગ્રહ દ્વેષકાણુ કુંડલીમાં જે
 રાશિનો હોય, તેનો સ્વામી અને પંચમેશ સાથે રહેલા હોય અથવા
 એક બીજને જોતા હોય તો પ્રજા માટે હાનિ સમજવી. (૧૫)
 પંચમેશ ૬-૮-૧૨ એ સ્થાનમાંથી ક્રાંતિપણુ સ્થાને હોય અને તેના
 પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો પ્રજા માટે કષ્ટ જાણવું. (૧૬) ચંદ્ર
 દશમે ભાવે હોય, શુક્ર સાતમે હોય અને બીજા દરેક પાપગ્રહ ચોથે
 આવેલા હોય તો વંશ નાશકારક યોગ જાણવો. લગ્નેશ બુધ સાથે
 હોય તો પણ તેવું જ ફળ સમજવું. (૧૭) પાપગ્રહ ૫-૮-૧૨ એ
 સ્થાનેમાં આવ્યા હોય તો વંશનો નાશ થાય તથા ધનની તંગી
 ભોગવે. લગ્ને ગુરુ અને ચંદ્રનો યોગ થયો હોય અને સાતમે મંગલ

કે શનિ હોય, બાકીના પાપગ્રહો એથે રથાને હોય તો પણ વચ નાશ કરનાર યોગ થો જાણવો (૧૮) ૧-૮-૧૨-૫ એ બાવર્મા પાપગ્રહો આવે તો વચ વૃદ્ધિ થવા પામે નહિ (૧૯) સર્વ પાપગ્રહો ૧-૧૨-૮ એ બાવર્માજી આવી જ્યા હોય તો વચ નાશ થાય (૨૦) પાપગ્રહો ૧-૮-૧૭ એ આવે હોય અને પચમશાવે ચંદ્ર હોય તો પણ વચ નાશ કરે છે (૨૧) સાતમે શુક્ર અને સુક્ર હોય અને એથે રથાને પાપગ્રહો હોય, ગુરુ પાંચમા રથાને હોય અને ચંદ્રથી આઠમે આવે કોઈપણ પાપગ્રહ બેઠો હોય તો વચનો નાશ જાણવો (૨૨) લગ્ને પાપગ્રહ હોય, એથે ચંદ્ર હોય, લગ્નેશ પાંચમે હોય અને પાંચમે શનિ બેઠો હોય તો પણ વચ નાશકારક યોગ થાય છે (૨૩) લગ્ને ક્ષીણકળાનો ચંદ્ર હોય અને ગુરુ અસ્તનો ચંદ્ર કાષ્ઠપણુ આવે શનિના ક્ષેત્રમાં બેઠો હોય તથા બીજા પાપગ્રહો ૬ મે અથવા પાંચમે બેઠો હોય, તો પહેલા પુત્રનો નાશ કરે છે (૨૪) પચમરથાને સુક્ર હોય અથવા એથા બાવર્મા પાપગ્રહ બેઠો હોય અને બાકીના ગ્રહો પાંચમે બેઠો હોય, તો પુત્ર યશી નહિ એમ જાણવું (૨૫) મંગળ લગ્ને હોય શનિ આઠમે હોય પાંચમે સૂર્ય હોય તો પણ તે પુત્ર સુખ વચરનો થાય પરંતુ શુભગ્રહનો સમાગમ કે દષ્ટિ મેળી હિમરે ગ્રન્થ સુખ આપે એમ જાણવું (૨૬) લગ્નનો પતિ શનિ હોય, ગુરુ આઠમે હોય અને મંગળ બારમે હોય તો વૃદ્ધાવસ્થામાં ગ્રન્થ સુખ પામે (૨૭) પચમેશ શુભગ્રહ હોય, બીજા શુભ ગ્રહ તેને જોતા હોય કે તેની સાથે હોય અથવા પચમ આવે શુભગ્રહથી રાશિ હોય તો તે સારી શુદ્ધિ તથા સારી નીતિને સેવનાર થાય છે (૨૮) પચમેશ પરમ વિચ્છનો હોય, અને શુભ ગ્રહોથી દષ્ટ કે શુભ ગ્રહના યોગવાળો હોય તો તીક્ષ્ણ શુદ્ધિ થાય. (૨૯) પચમનો કારક ગ્રહ જળવાન હોય પચમેશને શુભગ્રહ જોતા હોય કે સાથે હોય પચમ આવે શુભ ગ્રહ હોય તો પણ તીક્ષ્ણ શુદ્ધિ જાણવી (૩૦) પચમેશ નવમાં કુડલીમાં જોના ક્ષેત્રનો હોય,

તે ગ્રહ ઉપર શુભ ગ્રહોની દૃષ્ટિ હોય કે યુતિ હોય, તો કુશાગ્રમતિ જાણવો. (૩૧) પંચમભાવ શુભગ્રહની કર્તારીમાં હોય અથવા ત્ય શુભગ્રહ ખેડા હોય કે ગુરુ કેન્દ્ર કે ત્રિકોણ સ્થાને આવેલો હોય તે બુદ્ધિશાળી અને ચતુર જાણવો. (૩૨) પંચમેશ શુભગ્રહ હોય પંચમ સ્થાને ગુરુ હોય અને પંચમભાવ સૌમ્યગ્રહની કર્તારીમાં હોય તો સારી બુદ્ધિવાળો જાણવો. (૩૩) પંચમેશ શુભગ્રહ સાથે કેન્દ્ર સ્થાને આવેલો હોય અને તેની સાથે કાષ્ઠ પણ ઉચ્ચતો ગ્રહ રહેલો હોય તો તે ધણી યાદશક્તિવાળો થાય. (૩૪) પંચમભાવનો કારકગ્રહ નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિનો હોય, તેનો સ્વામી કેન્દ્રમાં કે ત્રિકોણમાં રહેલો હોય અને તેને કારકગ્રહ જોતો હોય તો પારકાન મનને જીતનાર જાણવો. (૩૫) પંચમેશ પંચમકારક સાથે હોય દ્રુકાણ લગ્નનો સ્વામી શુભગ્રહ હોય, કે જન્મકુંડલીમાં કેન્દ્ર ત્રિકોણ હોય તો તે પારકા મનની વાત જાણવામાં ચતુર થાય છે. (૩૬) પંચમેશ શનિ હોય અને તેને લગ્નનો સ્વામી જોતો હોય, તથા પંચમેશ સાથે પાપગ્રહ હોય તો જડ બુદ્ધિ થાય. (૩૭) પંચમેશ ભાવે શનિ, રાહુ, અથવા કેતુ ખેડા હોય તથા શુભગ્રહો ખેડા હોય અને પંચમાનો સ્વામી પાપગ્રહથી જોવાતો હોય તો પણ વિસ્મૃતિવાળો થાય છે. (૩૮) પંચમભાવનો કારકગ્રહ શુભગ્રહ સાથે હોય તો પ્રથમાવસ્થામાં ભુલકણા સ્વભાવવાળો થાય પાછળથી યાદશક્તિવાળો થાય છે. (૩૯) પંચમેશ બળવાન હોય, પંચમકારક ગ્રહની રાશિના સ્વામીને લગ્નનો સ્વામી જોતો હોય તો તે માણસ રાજાનો પ્રધાન અને દાતાર થાય એમ જાણવું. (૪૦) પંચમભાવનો કારક કેન્દ્રસ્થાને હોય અથવા ત્રિકોણમાં હોય અને બુધ, શુક્ર ગ્રહો તે ભાવે સાથે ખેડા હોય અથવા એ જોને કારકગ્રહને જોતા હોય તથા તે જોને નવમાંશમાં શુભગ્રહની રાશિના હોય તો ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન જાણનાર થાય. (૪૧) પંચમે પુરુષગ્રહની રાશિ હોય તેમાં પાપગ્રહ આવેલા હોય અને નવમાંશ કુંડલીમાં પણ પંચમેશ

પુત્રપ્રદની રાશિ હોય તો તેને પ્રથમ પુત્ર જન્મે એ પ્રમાણે બી
 પ્રદની રાશિ હોય તો કન્યા જન્મે, નપુસક પ્રદની રાશિ હોય તો
 પ્રથમ પ્રજા નપુસક થાય (૪૨) પચમેશની જોટલા અઠ રશ્મિ
 હોય તેટલી પુત્ર સંખ્યા જાણવી અથવા પચમભાવના નવમાસ
 મુજબ સંખ્યા જાણવી અથવા ગુરૂની રશ્મિ મુજબ પણ સંખ્યા
 જાણવી (૪૩) લગ્નેશ અને પચમેશ એ બંને મિત્ર હોય તો પુત્રો
 સાથે મિત્રતા રહે અને તે બંને યતુપ્રદો હોય તો પુત્ર સાથે યતુતા
 રાખે સમ હોય તો સમાનતા રહે (૪૪) લગ્નેશ અને પચમેશ
 એકબીજાને જોતા દાય અથવા એકબીજાના ધરમાં રહ્યા હોય કે
 નવમાસ કુંડલીમાં પરસ્પરના ધરમાં બેઠા હોય તો તેના પુત્ર નર
 અને વિનયવાળા હોય છે (૪૫) પચમેશ ૬-૮-૧૨ માંથી કોઈપણ
 ભાવે હોય લગ્નનો સ્વામી અને રાહુ મંગળ જોતા હોય તો તેના
 પુત્રો માન ઈજ્જતની હાનિ કરનાર થાય (૪૬) પચમે ગુરુ-શુક્ર
 અથવા ગુરુ શુક્ર અને સૂર્ય એ ત્રણે પ્રદો હોય કે પચમભાવે એ
 પ્રદોની રાશિ હોય તો એના પુત્ર પરાક્રમી થાય (૪૭) તૃતીયેશ
 ત્રીજો અને પચમેશ ચોથો હોય તે સાથે શુભપ્રદ ઉચ્ચનો હોય તો
 તેના પુત્ર પરાક્રમી થાય છે (૪૮) પચમેશ નવમે હોય તેને શુભ
 પ્રદ જોતો હોય કે સાથે શુભપ્રદ બેઠા હોય તો તે અજ્ઞાન આપનાર
 થાય (૪૯) પાંચમે ભાવે અને પચમેશ સાથે પાપ પ્રદ હોય અને
 તે બંને પાપપ્રદની કર્તારીમાં હોય તો તે જાતીનો રોમી થાય છે
 (૫૦) પચમેશ આડમે હોય અને અષ્ટમે તે સાથે હોય અથવા
 પચમેશ યત્રદેવી નીચનો હોય કે અસ્તનો હોય તો તેને હૃદય
 રોગ થાય.

છઠો ભાગ

છઠા ભાગને કયું વર્ગ છે ? તેના સ્વામી કોણ છે ? સૌમ્ય
 પ્રદોથી યુક્ત છે કે અયુક્ત ? સૌમ્ય અને પાપપ્રદમાં કોની અધિક
 દષ્ટિ છે ? તેના સ્વામી જુએ છે ? વગેરે વિચાર કરવો રોગ યતુ

મોસાળનાં સુખ અને દુઃખ, ચોર, વિદ્ન, કલેશ સાહસ કાર્યમાં
 રૂચિ અને પ્રવૃત્તિ, કાંઈ ધા લાગવો એ દરેક જાણ લાવમાં જોવાનું
 કહ્યું છે. (જાતકાલંકાર) જાણ લાવતો સ્વામી પાપગ્રહ સાથે લગ્ને
 અથવા આઠમે ભાવે હોય તો તેને રૂધિર પ્રકાપના રોગો જેવાં કે
 ગુમડાં વગેરે વધુ થાય છે. (૨) એ પ્રમાણે ૪-૧૦-૫-૭-૩ વગેરે
 ભાવોના સ્વામી પાપગ્રહ સાથે લગ્નમાં અથવા આઠમે સ્થાને હોય
 તો માતા વગેરેના શરીરમાં તેના રોગ કરે એમ જાણવું. સૂર્ય જાણ
 સુવનતો માલિક થઈ પાપગ્રહ સાથે લગ્નમાં હોય અથવા આઠમે
 હોય તો માથામાં રોગ કરે, ચંદ્ર જાણતો માલિક થઈ પાપગ્રહ સાથે
 લગ્નમાં અથવા આઠમે હોય તો મોઢામાં રોગ કરે, મંગળ જાણ
 લાવતો સ્વામી થઈ પાપગ્રહ સાથે લગ્નમાં કે આઠમે હોય તો
 ગળામાં રોગ કરે બુધ જાણ લાવતો સ્વામી થઈ તેમ હોય તો હૃદયમાં
 રોગ કરે છે. ગુરૂ પંચેશ થઈને લગ્ન અથવા આઠમે હોય તો નાભિના
 મૂળમાં રોગ કરે છે. શુક્ર પંચેશ થઈ લગ્ને કે આઠમે હોય તો આંખ
 અને પીઠ ઉપર રોગ કરે છે. શનિ પંચેશ થઈ પાપગ્રહ સાથે લગ્નમાં
 કે આઠમે હોય તો પગમાં ગુમડાં થાય. રાહુ કે કેતુ લગ્ને કે આઠમે
 પાપગ્રહ સાથે હોય તો નીચેના હોઠ વગેરેમાં રોગ કરે છે. (૩)
 લગ્નેશ મંગળ અથવા બુધના ક્ષેત્રમાં હોય અથવા લગ્નેશ મંગળ
 અને બુધથી દષ્ટ હોય અને કાર્ષ પણુ સ્થાનમાં ગયો હોય, તો તે
 માણસ નેત્ર રોગી થાય છે. (૪) પંચેશ લગ્નમાં હોય તો તે માણસ
 શત્રુઓનો નાશ કરનાર થાય. પંચેશ ધનસ્થાનમાં હોય તો તેને પુત્રો
 દ્રવ્ય હરિ લઈ દુઃખી કરે, પંચેશ ત્રીજે હોય તો પોતાના સમુદાયને
 દુઃખ આપનારો અને નાભિસ્થાનમાં રોગી થાય. લગ્નેશ અને અષ્ટ-
 મેશ જોઈ હોય તો ડાબા નેત્રનો રોગી થાય. શુક્ર જોઈ હોય તો
 જમણા નેત્રનો રોગ થાય. શનિ જોઈ હોય તો પગમાં રોગ થાય.
 રાહુ અથવા કેતુ જોઈ હોય તો તે સુખ અને હોઠમાં રોગી થાય.
 (૫) લગ્નેશ મંગળ સાથે કાર્ષ પણુ ભાવે આવેલો હોય અથવા

શુધની રાશિનો હોય અને તેના કોઈ પણ ચતુની દષ્ટિ હોય તો
 ગુદાની સમીપમાં રોગનો અનુભવ કરે. મંગળ અને શનિ ચતુ-સ્થાનમાં
 હોય તો દરસ અથવા વાતવિકારાદિ રોગ થાય. (૬) ચંદ્રમા પાપ-
 અહો સાથે છઠ્ઠા ભાવે હોય કે દુર અહોથી યુક્ત અથવા જોવાએલો
 હોઈ લગ્નમાં હોય તો રોગી થાય. શુભ અહોની દષ્ટિ વગરનો દુરગ્રહ
 કેન્દ્રસ્થાનમાં હોય તોપણ રોગી થાય. મંગળ, ગુરુ અને શુક્રની દષ્ટિ
 વગરનો દુર ગ્રહ શુક્રના ક્ષેત્રમાં હોય તો પણ રોગી થાય. (૭) છઠ્ઠા
 ભાવનો સ્વામી પુરુષ રાશિનો થઈ લગ્ને આવેલો હોય અથવા પોતાના
 ઉચ્ચમાં પાપઅહોની દષ્ટિવાળો હોય તો ચતુઓથી તેને રોગ થાય.
 ગદુ અને સૂર્ય સહિત છઠ્ઠા ભાવનો સ્વામી બારમેભાવે હોય તો
 પારકા ઘરમાં નિવાસ કરનાર અને નીચ કર્મથી પોતાની આજીવીકા
 ચલાવનારો થાય. (જાતકભરણ) છઠ્ઠો ભાવ પાપઅહોથી યુક્ત અને
 દષ્ટિ હોય તો ચતુઓ તથા રોગનો નાશ કરે છે. છઠ્ઠો ભાવ શુભ-
 અહોથી યુક્ત કે દષ્ટિ હોય તો રોગ ચતુની ઉત્પત્તિ કરે છે. (સવાર્થ-
 ચિંતામણિ) (૧) પચ્છેશ પાપગ્રહ સહિત લગ્ને અથવા આઠમે હોય
 તો ગુમડાની પીડા કરે છે, અને દશમે ભાવે તે રીતે આવેલો હોય
 તોપણ તેવુજ ફળ ઉપજાવે છે. (૨) માતા ૪, પિતા ૧૦, પુત્ર ૫,
 સ્ત્રી ૭, એ ભાવોથી છઠ્ઠા ભાવનો સ્વામી પાપગ્રહ સહિત જન્મ-
 કુડલીમાં લગ્ને આઠમે કે દશમે હોય તે પર અશુભઅહોની દષ્ટિ
 હોય તો તે માણસોને રૂધિરવિકાર, ગુમડા, વગેરે થાય છે. (૩)
 ભાવમાં મેષાદિ રાશિના અનુક્રમે આર્ષમાં, જન્મમાં તથા પગ પીડા
 થાય છે. (૪) લગ્નેશ, મંગળ અને શુધ એ ત્રણ અહો એકે કે
 બારમે હોય અને છઠ્ઠા ભાવ ઉપર તેમની દષ્ટિ હોય તો મુદા રોગ
 થાય (૫) ચંદ્ર, શુધ, રાહુ અથવા કેતુ અને લગ્નેશ ૪ અથવા ૧૨
 મે ભાવે સાથે હોય, અને તેમના ઉપર શુભઅહોની દષ્ટિ હોય તો
 ઘોળા કાઢનો રોગ થાય. (૬) ઉપર જણાવેલા યોગમાં લગ્નેશ
 મંગળ હોય તો પિત્ત કોટ કરે, શનિ શીત કોટ કરે, સૂર્ય રક્ત કોટ

કરે, જે રાશિના સ્થાન ઉપર યોગ થયો હોય તે રાશિના અવયવના સ્થાને રોગ કરે છે. (૭) લગ્નેશ અને વર્જેશ સૂર્ય ચંદ્ર સાથે હોય તો તાવની પીડા કરે છે. મંગળ સાથે હોવાથી જળથી, યુદ્ધથી અથવા ફેલ્લાની પીડા થવાથી મગજને પીડે છે. બુધ સાથે હોય તો વિકળતા, શુક્ર સાથે હોય તો સ્ત્રીથી માનસિક પીડા, શનિ હોય તો ક્રોધ નકારા રોગથી, અને રાહુ કે કેતુ સપ્ત, ચોર, આશ, અથવા વાયુથી પીડા કરે છે. ફક્ત ગુરુ સાથે હોય તો પીડા થતી નથી. (૮) વર્જેશ બુધ સાથે લગ્ને હોય તો ઇંદ્રિના વિકારથી પીડા થાય છે. (૯) મંગળ વર્જેશ ચંદ્ર રાહુ સાથે હોય તો તેની ઇંદ્રિ રોગથી નાશ પામે. સપ્તમેશ શુક્ર સાથે જોડે હોય તો તેની સ્ત્રી સ્ત્રીપણા (સ્ત્રીનાં લક્ષણ રહિત) વગરની હોય. (૧૦) વર્જેશ શનિ અને લગ્નેશ એ ત્રણનો યોગ કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણ સ્થાને હોય તો બંધી-ખાને રહે અને જે રાહુ અથવા કેતુ સહિત હોય તો બેડી સાથે બંધીખાનું ભોગવે. દરેક બંધનયોગ તે ગ્રહોની મહાદશા અને અંત-દર્શનાર્થ થાય છે. (૧૧) નવમે શનિ, અને ત્રીજો ગુરુ અથવા આઠમે સૂર્ય હોય તો હાથ કપાવાનો યોગ જાણવો. ચંદ્ર સાતમે, બારમે અથવા આઠમે હોય, સાથે મંગળ કે ગુરુ હોય તો પણ તેમજ જાણવું. (૧૨) રાહુ, શનિ અને બુધ દશમે બેઠા હોય તો તેની મહાદશા અંતર્દર્શનાર્થ પગનો નાશ થાય. દશમે મંગળ, શનિ અને રાહુ એ ગ્રહો બેઠા હોય અને તે મને સૂર્ય, શુક્ર, ગુરુ જોતા હોય તો પણ તેમજ જાણવું. (૧૩) લગ્નમાં શનિ હોય અને ક્રોધ પણ ભાવે સ્વગૃહી બુધ હોય અથવા ત્રીજો કે ચોથે ભાવે હોય તો તે ડીંગણા આકારનો થાય છે. (૧૪) ૬-૮-૧૨ ભાવે ચંદ્રમા હોય, તેની ઉપર લગ્નેશની દષ્ટિ હોય અને સાથે રાહુ અથવા શનિ, કેતુ બેઠા હોય, તો અકાચ મૃત્યુ કરનાર યોગ થાય છે. (૧૫) અષ્ટમેશ અને દ્રેષકાણુ કુંડલીના લગ્નનો સ્વામી શનિ રાહુ સહિત અથવા શનિ કેતુ સહિત ક્રોધ પણ ભાવે હોય તો તે બંધનમાં મૃત્યુ પામે. (૧૬) વર્જેશ

અને અષ્ટમેશ મગળ સાથે અથવા ત્રીજા લાવપતિ સાથે નવમાશ કુડલીમા પાપગ્રહની રાશિમા હોય અને જન્મકુડલીમા શનિ રાહુ અથવા શનિ કેવુ ખેડા હોય તો યુદ્ધમાં મૃત્યુ થાય છે (૧૭) દ્રેષ્યમા લગ્નનો સ્વામી અને શનિ મગળના ક્ષેત્રમા હોય અથવા નવમાશ કુડલીમા મગળના ક્ષેત્રમા હોય અને તે બંનેને મગળ જોતો હોય તો પણ તેનું યુદ્ધમાં મૃત્યુ થાય છે (૧૮) સૂર્ય મગળ એક બીજાને જોતા હોય અને તે નવમાશ કુડલીમા એકબીજાના ઘરમાં ખેડા હોય તો યુદ્ધમાં મૃત્યુ થાય (૧૯) શનિ રાહુ અને સૂર્ય નવમાશ કુડલીમા પાપગ્રહના ક્ષેત્રના હોય અને તેમને જન્મ કુડલીમા આડમા આવે તો જ્વામી જોતો હોય તો તેનું આયુષ્ય થોડું જાય (૨૦) પાપગ્રહ સાથે સૂર્ય જોડે હોય અને તેને પાપગ્રહ જોતા હોય તો ગરમી, ગુમાર્ વગેરે પીડાઓ કરે ચંદ્ર વાધુની પીડા મગળ ગતની પીડા, ભુધ શરદીની પીડા, ગુરુ જાતીમાં પીડા, શુક્ર જાડાનો રોગ, શનિ ગોળાનો રોગ, અને રાહુ અથવા કેવુ હોય તો ભૂત પ્રેતની પીડા થાય છે (૨૧) જો મગળ અને ચંદ્ર હોય તો ચિત્તભ્રમ અને પાંકુ કરે સૂર્ય સપ્ત જલ કરે અથવા મળરોગ કરે જુદા બાવે ભુધ, મગળ સાથે હોય અને તેને શુક્ર, ચંદ્ર જોતા હોય, વળી તે મગળ, નવમાશમાં પાપગ્રહના ક્ષેત્રમા હોય તો ક્ષય રોગ થાય (૨૨) શનિ મગળ જોડે હોય તેમની ઉપર સૂર્ય રાહુની દષ્ટિ હોય અને લગ્નેશ નિર્જન હોય તો ક્ષયરોગ થાય (૨૩) જો બાવે શનિ કેવુ સાથે હોય અને તેને સૂર્ય, મગળ ગહુ દેખતા હોય અને શુભગ્રહોની દષ્ટિ ન હોય તો શ્વાસ ખાંસી અને ક્ષયનો રોગ કરે (૨૪) જળરાશિનો ચંદ્ર હોય અને તે રાશિનો સ્વામી જોડે હોય તથા જળરાશિમાં રહેતો ભુધ તેને દેખતો હોય તો મૂત્ર કૃચ્છનો રોગ થાય (૨૫) જો બાવે ચંદ્ર હોય, ૮ મે શનિ હોય, બારમે પાપગ્રહ હોય અને લગ્નેશ પાપ ગ્રહના નવમાશમાં આવેતો હોય તો ઔતરકનો રોગ થાય છે (૨૬) નિર્જન ઘએલો પળેલ લગ્નમાં હોય, સાથે મગળ હોય તો માયાનો,

મુખનો કે જાતીનો રોગ થાય છે. (૨૭) વષ્ટેશ કેન્દ્રસ્થાનમાં હોય તેને પાપગ્રહ જોતો હોય અથવા પાપગ્રહો છૂટે અને વષ્ટેશ લગ્ને હોય અને તે બંને સાથે શનિ રાહુ અથવા શનિ, કેતુ બેડા હોય તો શત્રુભય રહે. (૨૮) વષ્ટેશ બળહીન થઈ પાપગ્રહની કર્તરીમાં હોય હોય તથા પાપગ્રહથી દષ્ટ હોય તો શત્રુભય રહે. (૨૯) વષ્ટેશ બળહીન થઈ પાપગ્રહની કર્તરીમાં હોય તથા પાપગ્રહથી દષ્ટ હોય તો શત્રુ પીડા રહે. (૩૦) વષ્ટેશ ૬-૮-૧૨ મે ભાવે હોય તથા તે નીચ અસ્ત કે શત્રુ ક્ષેત્રનો હોય અને લગ્નનો સ્વામી બળવાન હોય તો શત્રુનો નાશ થાય. (૩૧) વષ્ટેશ શુભગ્રહ યુક્ત થઈ શુભગ્રહની રાશિમાં બેડો હોય અને શુભગ્રહો તેને જોતા હોય તો શત્રુઓ મૈત્રી કરે. (૩૨) લગ્નેશથી વષ્ટેશ નિર્બળ હોય, તેના પર શુભગ્રહોની દષ્ટિ હોય, શત્રુને જીતનારો થાય અને શત્રુઓ મૈત્રી કરે. (૩૩) લગ્નેશ છૂટે હોય, તેને છઠ્ઠાનો સ્વામી જોતો હોય અથવા તે બંને લગ્નમાં હોય તો તેને પોતાના સાતિજનોથી પીડા થાય. (૩૪) ગુરુ, શુક્ર લગ્ને હોય, સાથે વષ્ટેશ હોય, શનિ, મંગળ, અને રાહુની દષ્ટિ હોય તો પણ ન્યાતથી દુઃખ થાય. (૩૫) સૌમ્યગ્રહો સાથે લગ્નેશ કાઈ પણ ભાવે હોય અને છઠ્ઠાભાવે અંદ્ર હોય અથવા કાઈપણ શુભગ્રહ હોય, કેન્દ્ર કે ત્રિકોણમાં બુધ હોય તો પોતાની સાતિથી આજીવિકા ચલાવે. (૩૬) નવમેશ છૂટે હોય તેને વષ્ટેશ જોતો હોય અને છઠ્ઠા ભાવનો સ્વામી મંગળ, શનિ સાથે હોય તો ચોર અને અગ્નિથી ભય ઉપજે. (૩૭) છઠ્ઠા ભાવે શુક્ર અથવા બુધ હોય, તેના ઉપર શુભગ્રહોની દષ્ટિ હોય અને તે બુધ શુક્ર બળવાન થઈ શુભગ્રહના નવમાંશમાં આવેલા હોય તો મિષ્ટાન જમનાર થાય છે. (૩૮) બુધને પાપગ્રહ જોતા હોય તો મિષ્ટાન પર પ્રીતિ વગરનો અને બુધ સાથે શુક્ર છઠ્ઠા ભાવે હોય તો તે ખાટા સ્વાદ પર રૂચિ રાખે. છૂટે રહેલા મંગળને સૂર્ય જોતો હોય તો પણ તેવું જ ફળ સમજવું. (૩૯) વષ્ટેશ અને મંગળ કાઈ પણ ભાવે સાથે હોય અથવા મંગળના

દેવમાં હોય, તેમના ઉપર ચાલુ કે કેવળી દષ્ટિ હોય તો ક્રોધ કરનાર કે ચોર થાય. (૪૦) જો ગદુ અથવા કેવળ હોય, તેને પાપમદ્દ ભોજા હોય અને તે નવમાંય કુંડલીમાં પાપમદ્દની રાશિમાં હોય તો પણ તે ક્રોધ કે ચોર થાય.

સાતમેા ભાવ.

સાતમા ભાવે કયું લક્ષ આપેલું છે? તેનો સ્વામી કોણ છે? સૌમ્ય મદથી યુક્ત છે કે અયુક્ત? સૌમ્ય અને પાપમદ્દમાંથી કોની દષ્ટિ વધુ છે? તેનો સ્વામી જીભે છે? વગેરે વિચાર કરવો. આ જીવનમાં વિવાહ, સ્ત્રી, વિપ્લવ, પ્રવાણ, જોવાએલી વસ્તુ, સંભ્રામ, બ્યાપાર વગેરે જોવું (જાતકાલકાર) સમમેશને જોટલા મદ્દની દષ્ટિ હોય તેટલા પુરૂષના વિવાહ જાણવા. તેમાં પણ અધિક બગવાળા મદ્દના ચેત્રી વધુ વિચાર કરવો. સૂર્યનું જગ ૬, ચંદ્રનું ૧૦, અને મંગળનું ૭ જાણવું (૨) સ્ત્રી કારકમદ્દો (ચંદ્ર, શુક્ર, ગુરુ અને શુક્ર) કેન્દ્રસ્થાને હોય અથવા ત્રિકોણમાં આવેલા હોય અને સમમેશ તથા ધનેશ પોત પોતાની રાશિમાં હોય તો એક વિવાહ થાય. (૩) નવમા અથવા પંચિમા ભાવમાં સમમેશ અથવા ધનેશ બગવાળ થઈ જોટલા પાપમદ્દથી યુક્ત હોય તેટલી સ્ત્રીઓનો નાશ કરે છે. (૪) જોતે સૂર્ય લક્ષમાં હોય અને શનિ સાતમે હોય તો તેની સ્ત્રીને મર્ત રહે નહિ અથવા મર્તપાત થય. (૫) સૂર્ય અને શનિ સાતમે સ્થાને હોય, ગુરુની દષ્ટિ વચરનો ચંદ્ર દશમ સ્થાને હોય તો પણ તેની સ્ત્રીને મર્ત ન રહે, અથવા મર્તપાત થાય. (૬) સૂર્ય અને શનિ દસ્તાર્ધમાં હોય, અથવા ચંદ્ર જટા ભાવમાં હોય અને સાતમે શુક્રની દષ્ટિ હોય તો તે પુરૂષની સ્ત્રી પ્રસૂતા થાય નહિ. (૭) મંગળ અને શનિ જટા અથવા ચોથા ભાવે હોય તો પણ આ યોગ થાય છે. (જાતકાલકારણ) (૧)—લગ્ન અને સપ્તમભાવમાં શુભમદ્દનો નવમાંય દાદર્યાય કે દેવકાણુ હોય તો તેને દુરત સ્ત્રી મગવાનો યોગ જાણવો.

(૨) સપ્તમભાવ શુભગ્રહોથી યુક્ત હોય અને પાપગ્રહોથી નોવાતો ન હોય તો સ્ત્રી લાલ થાય, પણ સપ્તમભાવ પાપગ્રહથી યુક્ત હોય કે દષ્ટ હોય તો સ્ત્રી યોગ ન થાય. (૩) લગ્નથી ૧૨ મે અથવા છઠે ભાવે ચંદ્ર સૂર્ય હોય તો એક સ્ત્રી થાય અને એક પુત્ર થાય. (૪) જન્મ સમયે ગંડાત લગ્ન હોય, શુક્ર સાતમે હોય અને લગ્નમાં શનિ હોય તો સ્ત્રીને પ્રગ્ન થાય નહિ. સાતમા ભાવ પર શુભ ગ્રહની દષ્ટિ ન હોય અને સાતમે ભાવે પાપગ્રહની રાશિ હોય તો ઉપરોક્ત યોગ અરાબર ફળ આપે છે. (૫) બારમે તથા સાતના સ્થાને પાપગ્રહો હોય અને પાંચમા ભાવે ચંદ્રમા હોય તો મનુષ્ય સ્ત્રી પુત્ર વગરનો થાય. (૬) સપ્તમભાવે શનિ મંગળના વર્ગનો હોય અને શનિ ઉપર મંગળની દષ્ટિ હોય તો તેની સ્ત્રી વ્યભિચારીણી થાય. સ્ત્રીને આવો યોગ હોય તો તેનો પતિ વ્યભિચાર કરનાર થાય. (૭) શુક્ર અને બુધ સાતમે હોય તો લગ્ન થવામાં પ્રતિબંધ કરે છે. પરંતુ તેને શુભગ્રહ જોતા હોય તો અંત્યાવસ્થામાં લગ્ન થાય. (૮) શુક્ર, ચંદ્ર, ગુરુ અને બુધ એ ચાર ગ્રહોમાંથી જેટલા ગ્રહ સપ્તમભાવે હોય અગર તે ગ્રહોની વિષમ રાશિ સાતમે હોય તો તેટલી સંખ્યામાં સ્ત્રી થાય. (૯) સાતમે ભાવે જે નવમાંશની સંખ્યા હોય, તેને જેટલા ગ્રહ જોતા હોય તે સંખ્યા મુજબ લગ્ન યોગ કહેવો. અથવા મંગળ સૂર્યનો નવમાંશ સાતમે હોય અને સૂર્ય બુધ સાથે રહેલો હોય તો એકજ નિવાહ યોગ જાણવો. શુક્રના વર્ગ અને દષ્ટિવાળો સપ્તમભાવ હોય તો અનેક સ્ત્રીઓ થાય. તેમજ શુભગ્રહનો વર્ગ હોય અને શુક્ર જોતો હોય તોપણ બહુ સ્ત્રી યોગ ગણવો. પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો વિવાહ યોગ ન થાય. (૧૦) સાતમે મંગળ આવેલો હોય તો સ્ત્રીહીન થાય. સાતમે ભાવે શનિની દષ્ટિ હોય તો સ્ત્રી યોગ ખરો, પણ સ્ત્રીનું અયુષ્ય ઘણું જ થોડું હોય. શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો ધાતકયોગ જાણવો. (૧૧) સાતમે રાહુ હોય તથા ખીન્ન એ પાપગ્રહ તેને જોતા હોય તો સ્ત્રીનાશક યોગ જાણવો. (૧૨) છઠે ભાવે મંગળ હોય, સા-

તમે રાહુ, આઠમે શનિ તોપણ સ્ત્રીનાશક યોગ બન્યો (સવાર્યર્થો-
તામણિ) (૧) સાતમા ભાવે શુક્રવાળો ધણો કામી થાય, ભુવ સાતમે
હોય તે પરસ્ત્રીમાં આસક્ત થાય. ચુર હોય તો પોતાની સ્ત્રીમાં
આસક્ત થાય. શનિ હોય તો નઠારી સ્ત્રીના મોહપાશમાં ફસાય.
સપ્તમેષ સૌમ્યઅહ હોય તો સારી સ્ત્રી મળે. સાતમે મંગળ હોય તો
ધણી સ્ત્રીઓમાં આસક્ત થાય, તથા કુળને કલંક લગાડનારો થાય.
સૂર્ય હોય તો કુટુંબના જથ્થાવાળો અને ધણી સ્ત્રીઓનો ભોક્તા
થાય. (૨) ૨-૭-૬ એ ભાવના સ્વામી લગ્નમાં શુક્ર સાથે આવેલા
હોય અથવા પાપઅહ સાથે બેઠા હોય તો પરસ્ત્રીમાં આસક્ત, તેમજ
અનેક માર્ગો આલનાર થાય. પણ શુભ અહની દષ્ટિ હોય તો તે ફળ
નાશ પામે છે (૩) ૫-૭-૬ અને લગ્નેશ સાથે હોય અને પાપઅહની
યુતિ, દષ્ટિ હોય તો તે પરસ્ત્રીમાં આસક્ત થાય, અને કુમાર્ગો થાય.
લગ્નેશ, ૫-૭-૬, જ્યેષ્ઠ એ પાપઅહ સાથે હોય, વળી પાપઅહ સાથે
શનિ હોય તો પોતાના કુટુંબમાં આસક્ત થાય (૪) સપ્તમેષ રાહુ
કે કેટુ સાથે હોય, અને તેમાં પાપઅહની દષ્ટિ હોય તો તે બ્યભિ-
ચારી થાય. ૧૦-૨-૭ ભાવના સ્વામીઓ દશમે હોય તો તે જર
પુણ થાય. પંચમેષ અને સપ્તમેષ જળવાન હોય અથવા ૫-૭-૬ની
તે ૫-૭ દષ્ટિ હોય કે યુતિ હોય તોપણ પરસ્ત્રીમાં આસક્ત થાય. (૫)
૧૦-૨-૭ ભાવના સ્વામી એવા ભાવે દશા હોય તોપણ બ્યભિચારી
થાય. (૬) સપ્તમેષ પાપઅહના યોગવાળો ઘર્ષ ધનભુવને રહેશે હોય
અને સ્ત્રી ભુવનપર મંગળની દષ્ટિ હોય તો તેને બ્યભિચારી પુત્ર
થાય. (૭) સપ્તમેષ સાથે ૫-૬ ભાવના સ્વામી હોય અને તેઓ
ત્રિકોણ સ્થાને દશા હોય, તેમ સૌમ્યઅહો પંચમ સ્થાને જોતા હોય
તો ધણી સ્ત્રીઓ હોવા છતાં પણ પુત્ર માટે પરિતાપ રહે છે. (૮)
પાપઅહની યુતિ ધરાવતો ક્ષીણઅહ સાતમે હોય તો પરસ્ત્રીમાં થાય
થાય. (૯) પહેલો અથવા સાતમો ભાવ પાપઅહથી યુક્ત હોય તો
પરસ્ત્રીમાં આસક્ત થાય. (૧૦) પંચમેષ સાતમે હોય અને સપ્તમેષ

પાપગ્રહની યુતિવાળો હોય, તથા શુક્ર નિર્બળ હોય તો તેની સ્ત્રી મુનાવડમાં મરે. (૧૧) નીચ રાશિનો ચંદ્ર અથવા શુક્ર હોય તેની સ્ત્રી હુખી મરે. (૧૨) સપ્તમેશ રાહુ અથવા કેતુ સાથે દ્રેષ્ટાણુ કુંડલીમાં સાતમે હોય તો તેની સ્ત્રી ઝેર ખાવાથી મૃત્યુ પામે. (૧૩) ધનેશ અને સપ્તમેશ સ્વગૃહી હોય તો એકજ સ્ત્રી થાય. સપ્તમેશ જે રાશિમાં હોય તે રાશિના અંક તુલ્ય સ્ત્રી થવાનો યોગ જાણવો. (૧૪) સપ્તમેશ ઉચ્ચ કે વચ્ચગતિનો હોય અને બળવાન ચર્મ લગ્નમાં આવેલો હોય તો તેને ધણી સ્ત્રીઓ થાય. (૧૫) લગ્નેશ આઠમે હોય, સાતમે ભાવે પાપગ્રહ હોય અથવા ધનેશ આઠમે હોય અને સાતમે પાપગ્રહ હોય તો તેને બે સ્ત્રી થાય. (૧૬) સપ્તમેશ સાથે શનિ, મંગળ અને રાહુ હોય તો તેની સ્ત્રી ટૂંક સમયમાં મરણ પામે. (૧૭) સપ્તમેશ શુભગ્રહની યુતિ ધરાવતો હોય અને નીચ રાશિનો કે શનુ ક્ષેત્રનો હોય તેમજ સાતમે પાપગ્રહ હોય તો બે વખત વિવાહનો યોગ જાણવો. (૧૮) સાતમાનો કારક પાપગ્રહ સાથે હોય અથવા નવમાંશમાં નીચ રાશિનો હોય અને તેના ઉપર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો પણ બે વખત વિવાહનો યોગ થાય. (૧૯) સાતમાનો કારકગ્રહ ચંદ્ર, ગુરુ, કુબ અથવા શુક્ર તેમાંથી જે દ્રાઢ બળવાન હોય તે મુજબ તેની સ્ત્રીના ગુણ સ્વરૂપ વગેરે જાણવું. (૨૦) સાતમા અથવા આઠમા ભાવે પાપગ્રહ હોય અને ખારમેભાવે મંગળ હોય અને તે ભાવના સ્વામી તેમને દેખતા ન હોય તો બીજી સ્ત્રીનો યોગ જાણવો. (૨૧) ધનભાવે અને સાતમે ભાવે પાપગ્રહ હોય અને તેમના ઉપર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તેને ત્રણ સ્ત્રી થવાનો યોગ કહેવો. (૨૨) ૧-૨-૭ એ ભાવ ગમે તે ગ્રહોથી યુક્ત હોય અને સપ્તમેશ નીચનો કે અસ્તનો હોય તો તેને ત્રણ સ્ત્રી થવાનો યોગ કહેવો. (૨૩) લગ્નેશ અથવા જ્યેષ્ઠ નવમાંશ કુંડલીમાં નીચનો, અસ્તનો કે શનુ ક્ષેત્રનો હોય તો બે સ્ત્રીનો યોગ થાય. (૨૪) સપ્તમેશ જે રાશિમાં નવમાંશ કુંડલીમાં આવ્યો હોય તે રાશિનો સ્વામી નીચ અસ્ત કે શનુક્ષેત્રનો નવમાંશ કુંડલીમાં હોય અને નન્મ

લગ્નને પાપગ્રહની કર્તરી હોય કે પાપગ્રહ જોતા હોય તો તેને નીચ
 સ્ત્રીનો યોગ કહેવો, (૨૫) ધનેશ અથવા કારકગ્રહ જે રાશિના ધર્મ
 નવમાંશમાં આવ્યા હોય તે રાશિસ્વામી નીચ, અસ્ત કે ચતુસ્ત્રેત્રનો
 હોય અને પાપગ્રહની કર્તરીમાં સાતમે આવે હોય તો સ્ત્રી નાશક યોગ
 થાય છે (૨૬) દશમ ધ્યાનમાં રહેલ ગુહ અને લગ્નેશ બળવાન
 હોય અને ત્રીજે સ્થાને રહેનો ચંદ્ર સપ્તમેશ હોય તો તેને ધણી સ્ત્રીઓ
 થાય (૨૭) બારમાં અને ત્રીજા બારના સ્વામીઓ ત્રીજે રજા હોય,
 તેમાં જે ગુરૂની દષ્ટિ હોય અથવા નવમા બરનપતિની દષ્ટિ હોય તો
 ધણી સ્ત્રીઓનો યોગ બજીવો (૨૮) સપ્તમેશ અને લાગેશ સાથે
 હોય અથવા પરસ્પર એક બીજાને જોતા હોય કે બળવાન ધર્મ ત્રિકો
 ભુસ્થાને આવ્યા હોય તો તેને ધણી સ્ત્રીઓ થાય (૨૯) નવમેશ
 સાતમે આવે હોય, સપ્તમેશ સાથે હોય અથવા ૭ ૧૧ બારના સ્વામી
 કેન્દ્રસ્થાને હોય તો ધણી સ્ત્રી થાય તથા ત્રિવાસી થાય (૩૦) સપ્ત
 મેશ અથવા સાતમાં આવેનો કારકગ્રહ નવમાંશ કુડડીમાં તથા જન્મ
 કુડડીમાં નીચ રાશિનો કે નીચ રાશિના કાર્ક ગ્રહની યુતિવાળો હોય
 અને તે પર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તેને નફારી સ્ત્રી મળે છે (૩૧)
 સપ્તમેશ શુભ સાથે હોય અને તેના પર શુભ ગ્રહની દષ્ટિ હોય તો
 સારી સ્ત્રી મેળવે (૩૨) સપ્તમેશ કે સપ્તમ કારક નવમાંશ કુડડીમાં
 શુભ ગ્રહની ગણિમાં હોય અને દશમેશ બળવાન હોય તો સારી
 સ્ત્રી મળે (૩૩) સપ્તમેશ બળવાન ધર્મ ગુરૂ સાથે આવેલ હોય અથવા
 તે પર ગુરૂની દષ્ટિ હોય તો તેને પતિવ્રતા સ્ત્રી મળે અથવા સપ્તમ
 બાર અને મારક ગ્રહ બળવાન હોય તો પણ પતિવ્રતા સ્ત્રી મળે (૩૪)
 સૂર્ય અથવા શુક્ર સપ્તમેશ હોય, તેને ગુહ જોતા હોય અથવા
 સાતને આવે ગુરૂ હોય તો તેની સ્ત્રી ધર્મવાળી હોય છે (૩૫) સપ્તમેશ
 કેન્દ્રમાં હોય, તેને શુભ ગ્રહ જોતા હોય અથવા નવમાંશમાં શુભ ગ્રહના
 વર્ગમાં આવેલા હોય તો પતિવ્રતા સ્ત્રી મળે (૩૬) સૂર્ય સપ્તમેશ
 હોય અને તે નવમાંશ કુડડીમાં પાપગ્રહના વર્ગમાં હોય અને જન્મમાં

પાપગ્રહની યુતિ ધરાવતો હોય તો પાપી સ્ત્રી મળે. (૩૭) બળવાન સૂર્ય સપ્તમેશ હોય તે સાથે શુભગ્રહનો યોગ થયો હોય તથા નવમાંશમાં શુભગ્રહના વર્ગનો હોય, લગ્નેશ તેનો મિત્ર હોય તો સ્ત્રી સુખ ધણું જ સારું જાણવું. (૩૮) પાપગ્રહની યુતિ ધરાવનાર ચંદ્ર સપ્તમેશ હોય, તેને પાપગ્રહ જોતો હોય, નવમાંશમાં પાપગ્રહના વર્ગનો હોય અને જન્મકુંડલીમાં પાપગ્રહની કર્તારીમાં હોય તો તેની સ્ત્રી નફારી હોય. (૩૯) સપ્તમેશ બુધ પાપગ્રહ સાથે તથા નીચ કે અસ્તનો હોય અથવા શત્રુક્ષેત્રનો થઈ આડમે ભાવે હોય તથા પાપગ્રહની કર્તારીને ધરાવતો હોય અથવા પાપગ્રહ જોતા હોય તો તેનું સ્ત્રીદ્વારા મૃત્યુ થાય. (૪૦) સપ્તમેશ શનિ સાથે પાપગ્રહ હોય તથા શનિ નીચ કે શત્રુક્ષેત્રનો હોય તેને પાપગ્રહ જોતા હોય તથા નવમાંશ કુંડલીમાં પાપગ્રહની રાશિનો શનિ હોય તો તેની સ્ત્રી જીરકર્મ કરનારી થાય છે. (૪૧) સપ્તમેશ શનિ હોય અને તે બળવાન હોય ગુરૂની યુતિ કે દષ્ટિ હોય તો તેની સ્ત્રી પરોપકારી ધર્મ પર પ્રીતિવાળી અને પતિવ્રતા થાય છે. (૪૨) લગ્નેશ અને સપ્તમેશ એ બંને નજદીક હોય તો વિવાહ તરત થાય. લગ્નથી અને સાતમા ભાવથી નજદીકમાં શુભગ્રહ હોવાથી પણ તરત વિવાહ થાય. (૪૩) ૧-૨-૭ ભાવે શુભ ગ્રહો હોય નવમાંશમાં શુભ ગ્રહની રાશિના હોય અને જે ભાવમાં રહ્યા હોય તે ભાવના સ્વામીને શુભ ગ્રહ જોતા હોય તો સ્ત્રી સંબંધી સારા યોગો થાય. (૪૪) અસ્તનો શુક્ર ૩-૬-૧૦-૧૧ માંથી કોઈપણ ભાવે હોય, ધનેશ પણ તે પ્રમાણે હોય, લગ્નેશ પર શુભ ગ્રહની દષ્ટિ હોય કે યુતિ હોય તો તેનો વિવાહ થયા પછી ભાગ્યોદય થાય. (૪૫) સાતમાનો કારક અને સપ્તમેશ, ધનેશ અને લગ્નેશ એ ગ્રહો ૬-૮-૧૨ એ સ્થાને ખેડા હોય અને તે નવમાંશ કુંડલીમાં નીચના અથવા શત્રુના ધરના કે અસ્તના હોય તો તે લગ્ન થઈ ગયા પછી દુઃખ ભોગવે. આ યોગમાં શુભ ગ્રહ યોગ હોય કે શુભ ગ્રહની રાશિ હોય તો ભાગ્યનો અસ્ત થઈ ફરી ભાગ્યનો ઉદય થાય. (૪૬)

સપ્તમેશ પાપઘ્નની મુતિવાળો ત્રિકાશ્વર્યાને હોય અથવા કારક મહા તે રીતે હોય, ધનેશ દશમે હોય તો તેનો વિવાહ કોઈ દૂરદેશમાં થાય (૪૭) લગ્નેશથી સપ્તમેશ મળાદીન હોય અને નવમાશમાં દુનુક્ષેત્રી, કે અસ્ત કે નીચનો હોય તો તેને પોતાનાથી નીચ કુળની સ્ત્રી મળે છે (૪૮) સપ્તમેશથી લ નેશ નિર્ગળ હોય પાપઘ્ન સાથે હોય નવમાશમાં નીચનો હોય તથા જન્મમાં ૮ સ્થાને હોય તો પોતાનાથી ઉંચા કુળની સ્ત્રી મેળવનાર થાય (૪૯) સપ્તમેશ અને લગ્નેશ પરસ્પર સમુ હોય તો તે સ્ત્રી સાથે ચતુર્તાથી રહે (૫૦) લગ્નેશ અને સપ્તમેશ પરસ્પર મિત્ર હોય તા મિત્રતાથી વર્તનાર સ્ત્રી થાય (૫૧) સાતમે બાવે શુક્રની અને શુક્રની દષ્ટિ હોય તો ગુણવાળી અને રૂપવાળી સ્ત્રી થાય અને સાતમે પાપઘ્ન હોય કે પાપઘ્નની દષ્ટિ હોય ક્રૂરતા અને દુર્ગુણવાળી સ્ત્રી થાય (૫૨) સ્ત્રીના નામ વિષે કેટલાક કહે છે કે સપ્તમેશની જે રાશિ હોય તે રાશિપર સ્ત્રીનું નામ જાણવું (૫૩) વૃશ્ચિક સિદ્ધ વૃષભ અને કન્યા રાશિના નામવાળી સ્ત્રીને નાનપણથી પ્રગ્ન થાય અને જટલા પુરુષમહો તે રાશિને દેખતા હોય તેટલા સારા ગુણવાળા પુત્ર થાય (૫૪) સતમ સ્થાને પુરુષમહ વધ્યા સ્ત્રી સાથે બ્યભિચાર કરાવ સાતમે ચત્ર દાસી સમાન સ્ત્રીથી સંગ કરાવે મગળા નજીવલા કે વધ્યા સ્ત્રી આવે બ્યભિચાર કરનાર કરે, સાતમે શુધ્ધ ચિર્ધન અથવા વર્ણિક સતિની સ્ત્રીથી સંગ કરાવે, ગુરુ પદ્મણ્ડની સ્ત્રી નવ શુક્ર મર્જવતી સ્ત્રી સાથે અને શનિ રાહુ કે કેટલાક હોય તો સુવાન વયવાળી નીચ જાતિની સ્ત્રીથી બ્યભિચાર કરાવે (૫૫) ચારે કે તમા પાપઘ્ન હોય અને ચારે કે તમા પાપઘ્નની રાશિ હોય તો તે પશુની જેમ નિર્લજ્જ રહે

આઠમો લાવ

અ મુખ્યનુવનમાં મ્યુ લક્ષ આપેલું છે ? તેનો સ્વામી કોણ ? સૌમ્યમહ અને પાપઘ્નમાંથી કોણ તેને અધિક જીએ છે ? તેનો સ્વામી જીએ છે કે કેમ ? સ્વામીથી મુક્ત છે કે અધુર વગેરે વિચારવું આઠમા જીવનમાં ચતુર, સુહાર્યાન ચતુર કારણ,

નદી વગેરેને પાર ઉતરવું, ભયંકર સ્થાન, કિલ્લો, શસ્ત્ર, આયુઃ
 સંકટ વગેરે જોવાય છે. (ખતકાલંકાર)—ગુરૂ, શુક્ર અને બુધ
 આઠમા સ્થાનમાં કે સ્થિર રાશિમાં હોય તો તે કઠોર ચિત્તવાળો
 જાણવો. (૨) અષ્ટમેશ લાંબા સ્થાને હોય તો તે આત્માવસ્થામાં દુઃખી
 અને પાછળથી સુખી જાણવો. (૩) અગ્નીઆરમે સ્થાને અષ્ટમેશ પાપ
 ગ્રહ હોય તો તે થોડા આયુષ્યવાળો થાય. (૪) અષ્ટમેશ પાપગ્રહ હોય
 પણ શુભ ગ્રહ સાથે લાઝ સ્થાને હોય તો દીર્ઘાયુષી જાણવો. (૫)
 પાપગ્રહની યુતિ ધરાવતો અષ્ટમેશ જૂઠું અથવા આરમે હોય તો થોડું
 આયુષ્ય ભોગવે. (૬) લગ્નેશ સાથે અષ્ટમેશ જૂઠું અથવા આરમે હોય
 તો અદ્વપાયુઃ થાય. (૭) અષ્ટમેશ આઠમે ભાવે હોય તો દીર્ઘાયુઃ
 થાય છે. (૮) શનિ આઠમે હોય તો તે દીર્ઘાયુઃ જાણવો. (૯) અષ્ટમેશ
 ધનસ્થાને હોવાથી શત્રુઓવાળો અને ચોર થાય. (૧૦) લગ્નેશ અને
 અષ્ટમેશ નિર્બળ થઈને જૂઠું કે આઠમે હોવાથી યુદ્ધમાં મૃત્યુ કરાવે.
 (૧૧) ૮ અથવા ૬ ભાવે અષ્ટમેશ અને લગ્નેશ હોય અને તે બંને
 બળવાન હોય તો યુદ્ધમાં જય મેળવનાર થાય. (૧૨) ચતુર્થેશ અને
 શુક્ર સાથે હોય તો વિજયી થાય અને વાહનમાં ફરનાર થાય. (૧૩)
 લગ્નેશ અને ચંદ્ર સાથે આવેલો ચતુર્થેશ હાથીપર ખેસી વિજય
 મેળવનાર બનાવે. (૧૪) ચતુર્થેશ ગુરૂ સાથે લગ્નમાં હોય તો ઘોડા-
 પર ખેસી જય મેળવનાર થાય. (ખતકાલરણુ)—અષ્ટમસ્થાનમાં
 સૂર્ય હોય અને તેના ઉપર શનિની દષ્ટિ હોય અને કોઈપણ શુભ ગ્રહ
 જોતો ન હોય તો અદ્વપાયુઃ જાણવો. (સર્વાર્થચિંતામણિ) અષ્ટમેશ
 પાપગ્રહ સાથે જૂઠું આઠમે કે આરમે ભાવે હોય તો તેનું ટુંકું આયુષ્ય
 હોય લગ્નેશ પાપગ્રહ સાથે ૬-૮-૧૨ સ્થાને હોય તો પણ અદ્વપાયુઃ
 જાણવું. (૨) અષ્ટમેશ સ્વગૃહી થઈ કોઈ પણ ભાવે રહેનાથી તે દીર્ઘાયુઃ
 થાય છે. શનિ સ્વગૃહી મિત્ર કે ઉચ્ચતો કોઈપણ ભાવે હોય તો પણ
 દીર્ઘાયુઃ જાણવું (૩) લગ્નેશ અને અષ્ટમેશ ૬-૧૨ ભાવે હોય અથવા
 ૬-૮ ભાવના સ્વામી લગ્ને હોય તેમના પર શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય

તો લાંબુ આયુષ્ય જાણવું. (૪) સ્વગૃહી ઉચ્ચ કે મિત્રશ્રેત્રી દશમેશ હોય તો પશુ દીર્ઘાયુઃ જાણવું. લગ્નેશ અષ્ટમેશ કે દશમેશ કેન્દ્રસ્થાને હોય તો પશુ દીર્ઘાયુઃ થાય. (૫) લગ્નેશ કેન્દ્રસ્થાને હોય લગ્નના સ્વામી પર ગુરુ શુકની દષ્ટિ હોય અથવા લગ્નેશ સાથે કેન્દ્રમાં શુક હોય તો તે લાંબુ આયુષ્ય જોગવે. (૬) લગ્નેશ કેન્દ્રસ્થાને હોય, લગ્નેશ સાથે શુક હોય, લગ્નેશ પર ગુરુ શુકની દષ્ટિ હોય, આ દરેક યોગ દીર્ઘાયુઃ આપે. (૭) લગ્નેશ ગુરુ અને શુક એટલા મહો સ્વગૃહી હોય અને ત્રિકોણ સ્થાને હોય તો દીર્ઘાયુઃ થાય. (૮) કેન્દ્રસ્થાનમાં શુભ મહો હોય અને શુભ મહ સાથે લગ્નેશ હોય, લગ્નેશ પર ગુરુની દષ્ટિ હોય તો તે દીર્ઘાયુઃ થાય. (૯) ૩-૬-૧૧ ભાવે પાપમહો હોય, કેન્દ્ર ત્રિકોણે શુભમહો હોય લગ્નેશ જળવાન હોય તો દીર્ઘાયુઃ થાય. (૧૦) ૬-૭-૮ એટલે ભાવે શુભમહો આવ્યા હોય તથા ૩-૬-૧૧ ભાવે પાપમહો આવ્યા હોય તો દીર્ઘાયુઃ થાય. (૧૧) અષ્ટમેશ લગ્ને હોય, તે પર ગુરુ-શુકની દષ્ટિ હોય કે યુતિ હોય લગ્નેશ કેન્દ્રસ્થાને હોય તો દીર્ઘાયુઃ થાય. (૧૨) કોઈ પશુ ત્રણ મહો ઉચ્ચના હોય તથા અષ્ટમેશ લગ્ને હોય અને આઠમે પાપમહો ન હોય તો દીર્ઘાયુઃ થાય. (૧૩) ઉચ્ચ સ્વગૃહી કે મિત્રરાશિનો કોઈ મહ આઠમ હોય અને લગ્નેશ જળવાન હોય તો દીર્ઘાયુઃ થાય. (૧૪) ૬-૮-૧૧ ભાવોમાં પાપમહો હોય, લગ્નેશ નિર્જળ હોય તેના ઉપર શુભ મહોની દષ્ટિ ન હોય કે યુતિ પશુ ન હોય તો તે અસ્પાયુ કે અમગ્ન હોય છે. (૧૫) સર્વ પાપમહો કેન્દ્રસ્થાને હોય તે પર શુભ મહોની દષ્ટિ ન હોય અને લગ્નેશ પશુ જળવીન હોય તો અસ્પાયુઃ થાય. (૧૬) ૩૨ વર્ષની અંદરનું આયુષ્ય તે અસ્પાયુઃ. જત્રીસથી સીનેર વર્ષ મધ્યમાયુઃ અને તેથી વધુ તેને દીર્ઘાયુઃ કહેવાય છે, એ પ્રમાણે આયુષ્યના ત્રણ ભેદ છે. લગ્નેશ સાથે સૂર્યને વેર હોય તો અસ્પાયુ જનાવે. સૂર્ય અને લગ્નેશ સમ હોય તો મધ્યમાયુઃ અને મિત્ર હોય તો દીર્ઘાયુઃ જાણવું. (૧૭) લગ્નેશ નિર્જળ હોય, ૬-૮-૧૨ ભાવે પાપમહો એકો હોય તથા ગુરુ કેન્દ્ર કે

ત્રિકોણ સ્થાનમાં હોય તો મધ્યમાયુઃ થાય. (૧૭) ૬-૮ ભાવે પાપ-
 ગ્રહ હોય અને શુભગ્રહ કેન્દ્ર ત્રિકોણે હોય અને કુંડલીમાં શનિ
 બળવાન હોય તો મધ્યમાયુઃ થાય. (૧૮) કેન્દ્ર ત્રિકોણે પાપગ્રહ હોય
 અથવા લગ્ને પાપગ્રહ હોય તો મધ્યમાયુઃ થાય છે. (૧૯) અદ્વાયુઃ
 યોગ દ્વાર્ધપણ રીતે થતો હોય તો ૬-૮-૧૨ ભાવના સ્વામીની
 દશામાં રિષ્ટ કરે છે, મધ્યમાયુવાળાને લગ્નેશના જે શત્રુગ્રહો
 હોય તેમની દશામાં રીષ્ટ યોગ બાળવે અને દીર્ઘાયુઃ વાળો યોગ
 થતા હોય તેને અષ્ટમેશની દશામાં રિષ્ટ યોગ બાળવે. (૨૦) અષ્ટમેશ
 નિર્બળ હોય બળેશ અને મંગળ એકી સાથે હોય તો યુદ્ધમાં મૃત્યુ
 કરનાર યોગ થાય છે. (૨૧) લગ્નેશ અને અષ્ટમેશ સાથે રહી છઠ્ઠે
 ભાવે હોય ત્યાં શનિ રાહુ કે કેતુ હોય તો તે ગ્રહનીદશામાં ચોરને
 હાથે શસ્ત્રથી મૃત્યુ થાય છે. (૨૨) ચતુર્થેશ સાથે અષ્ટમેશ અને
 લગ્નેશ છઠ્ઠે ભાવે આવેલા હોય તો તેનું ચોપગા બનવરથી મૃત્યુ
 બાળવું. તે સાથે ગુરુ હોય તો અછળના રોગથી મૃત્યુ બાળવું.
 (૨૩) લગ્નેશ અને ચતુર્થેશ ગુરુ યુક્ત થઈ છઠ્ઠે હોય તો અછળને
 રોગી થાય, લગ્નેશ ચતુર્થેશ અને ધનેશ એ ત્રણ ગ્રહો છઠ્ઠે હોય તો
 પણ અછળના રોગ બાળવે. (૨૪) અષ્ટમેશ અને લગ્નેશ શનિ
 સાથે રહી ૮-૧૨-૬ ભાવે હોય તો ઝેરી પદાર્થથી મૃત્યુ કરે છે.
 (૨૫) રાહુ કે કેતુ સહિત ઉપરોક્ત યોગ હોય તો તે ગળે ફાંસો
 ખાઈ મૃત્યુ પામશે. (૨૬) બળેશ સાથે શનિ ગુરુ હોય તો હાથીથી
 મૃત્યુ થાય. બળેશ, શનિ અને રાહુ કે કેતુ હરકાઈ ભાવે હોય તો
 બનવરથી મૃત્યુ કરે છે. બળેશ, શનિ ગુરુ ચંદ્ર સહિત હોય તો
 તેનું ઘોડાથી મૃત્યુ થાય. (૨૭) બળેશ સૂર્ય અને શનિ સાથે
 હોય તો તે શીંગડાવાળા પ્રાણીથી મૃત્યુ પામે કે કુતરાંથી મૃત્યુ
 થાય. મંગળ આ યોગમાં સાથે આવે તો બલીબંડ યોગ અને છે.
 છઠ્ઠે શનિ દ્વાર્ધપણ ગ્રહ સાથે હોય અને તે સ્વગૃહી કે ઉચ્ચનો
 હોય તો પણ તેમજ ફળ આપે છે. (૨૮) ચતુર્થેશ ભાગ્યેશ અને લગ્નેશ

એ તથા ગ્રહો ત્રિકોણસ્થાને સાથે બેઠા હોય અને બીજા સર્વ ગ્રહો કેન્દ્રસ્થાને હોય તો તેની માતા અને પિતાનો અતકાળ સુધારનાર જાણુવો (૨૯) આઠમા સ્થાનમાં ચંદ્ર હોય અને રાહુ કે શનિનો યોગ થયો હોય તો તેને વાછન દરદર ચવાની ધાસ્તી રહે (૩૦) ચંદ્ર ક્ષોણ કળનો હોય અને તે આઠમે આવેલ હોય તે સાથે મગળ રાહુ કે શનિ હોય તો વાછનું દરદર ચાય અથવા ભૂત વગેરેની બાધા થાય (૩૧) ૬ અથવા ૮ બાવે નીચરાસિનો સૂર્ય હોવાથી અને તે પર પાપગ્રહોની દષ્ટિ રહેવાથી ગજકોપથી મૃત્યુ પામે અને ધન નાશ થાય (૩૨) ૮-૧૦ સ્થાને રહેલા મગળને પાપગ્રહ જોતા હોય તો મોસાગમા મામાનું મૃત્યુ કરે તે સાથે શનિ પણ હોય તો પુત્રને રીષ્ટ કરે અને તે સાથે ચં. હોય તો માતાને પણ રીષ્ટ કરે છે (૩૩) બે પાપગ્રહ લગ્નમાં હોય અને તે સાથે ચંદ્ર હોય તો તે માણસ બાગપણમાંજ મૃત્યુ પામે આઠમે કે નવમે સ્થાને રહેના મગળને પાપગ્રહ જોતા હોય અને તે સૂર્ય સાથે હોય તો બાપનું મૃત્યુ કરે (૩૪) ચંદ્રગ્રહણ વખતે જન્મનારની કુડગીમાં પાપગ્રહોની દષ્ટિ ચંદ્ર પર વધુ હોય તો તે થોડા સમયમાંજ મૃત્યુ પામે વળી ચંદ્ર જો ૮ મે ૧૨ મે કે લગ્ને હોય તો તેના જન્મ થતાં તેની માતા મૃત્યુ પામે આ યોગમાં શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો ફગ સાર થાય છે (૩૫) ૭ અથવા ૮ મે બાવે મગળ હોય તેને પાપગ્રહ જોતા હોય તોપણ દુરત મૃત્યુ કરે છે ત્રીજો મગળ પાપગ્રહ સાથે હોય તો બાકુનો નાશ કરે (૩૬) સાતમે રહેલ ચંદ્ર પાપગ્રહ સાથે હોય કે દષ્ટિ હોય તો માતાને રીષ્ટ કરે તે ગીતે સૂર્ય હોય તો પિતાનું મૃત્યુ કરે શનિ મગળ અને શુક્ર પાપગ્રહ સાથે માતમે હોય કે પાપગ્રહ જોતા હોય તો તેના પુત્રનો નાશ કરે (૩૭) ૩-૬ સ્થાને પાપગ્રહ હોય અને ૧૨ બાવે શુભગ્રહ હોય કે ચંદ્ર એકલો હોય તો તે અસ્પાયુ જાણુવો ૪-૮ સ્થાને પણ પાપગ્રહ હોય તો તે બાળકનું દુરત મૃત્યુ જાણુવું (૩૮) લગ્નસ્થાને સૂર્ય ચંદ્રનો યોગ

હોય અને બીજા સર્વે પાપગ્રહો ૧૨ મે હોય તથા સૂર્ય ચંદ્ર પર
 શુભગ્રહની દષ્ટિ ન હોય તો અલ્પાયુઃ થાય. સાતમે સૂર્ય ચંદ્રનો યોગ
 હોય અને લગ્નમાં પાપગ્રહ હોય તોપણ અલ્પાયુઃ થાય. (૩૯) સૂર્ય
 ચંદ્ર બારમેલાવે હોય અને બારમાનો સ્વામી લગ્ને હોય તો તે બાળકનું
 તુરંત મૃત્યુ સમજવું. ગુરૂ આઠમે અથવા બારમે લાવે હોય તેમજ
 પાપગ્રહની યુતિ અને દષ્ટિ ધરાવતો હોય તોપણ અલ્પાયુઃ સમજવું.
 (૪૦) લગ્નેશ બળવાન હોય અને ચતુર્થેશ તથા નવમેશ નિર્બળ થઈ
 પાપગ્રહ સાથે હોય તો તે માતાપિતાને રીષ્ટ કરે. (૪૧) તૃતીયેશ અને
 ચંદ્ર એ બે ગ્રહો ૬-૮-૧૨ લાવે હોય તો તે બીજી સ્ત્રી ધરાવનાર
 બનશે. દશમેશ અને કારકગ્રહ ૬-૮-૧૨ સ્થાને હોય તો તેના
 માબાપ પુત્રનું મૃત્યુ જોશે નહિ. (૪૨) દશમેશ અને કારકગ્રહ ચંદ્ર
 સાથે કેન્દ્ર નિકાળમાં આવેલા હોય તો માતાપિતાને મૃત્યુ આપનાર
 થાય. નવમેશ સૂર્ય અને શનિ એ ત્રણ ગ્રહો ૬-૧૨ હોય તો તેના
 પિતાનું મૃત્યુ મુલ્યવે. (૪૩) આઠમોલાવ અષ્ટમેશ ચરરાશિમાં હોય
 અથવા શનિ ચરરાશિમાં હોય તો વિદેશમાં મૃત્યુ થાય અને સ્થિર
 રાશિમાં હોય તો પોતાના સ્થાનમાં મૃત્યુ થાય.

નવમે લાવ

ભાગ્યભુવનમાં કયું લગ્ન આવેલું છે ? તેનો સ્વામી કાણ
 છે ? સૌમ્યગ્રહ અને પાપગ્રહમાંથી કેાની અધિક દષ્ટિ છે ? સ્વામીથી
 દષ્ટિ કે યુક્ત છે ? વગેરે વિચારવું. ભાગ્યભુવનમાં દાન, તપ,
 ધર્મ, ગુરૂ, ભાગ્યોદય, શ્રેષ્ઠસ્વભાવ, યાત્રા, નીતિ અને પુરાણ
 જાણવામાં યોગ્યતા એ દરેક જોવું. (જાતકાલંકાર)—નવમેશ ગુરૂની
 દષ્ટિવાળો હોય અને લગ્નમાં આવેલો હોય તો તેને રાજગૃહો પણ
 વંદન કરે તેવો થાય છે. (૨) ચતુર્થેશ અને નવમેશ લગ્નમાં હોય
 અને નવમેશ નવમા તથા ચોથા ભવનને જોતો હોય તો સર્વ પ્રકાર
 ની સંપત્તિ મેળવનાર થાય છે. (૩) ચતુર્થેશ આઠમે હોય તો
 ભાગ્યહીન થાય છે. (૪) નવમેશ અગ્નિચારમે હોય તો રાજમાન્ય
 દીર્ઘાયુઃ અને ધર્મશીલ થાય. (૫) ૧-૨-૪ સ્થાનના સ્વામીઓ

પોતપોતાના ધરમાં હોય અને નવમેશ લગ્નમાં હોય તો વાહન અને સિંદાસન સુખ મેળવે છે. (૬) ગુરુ અને શુક્ર ચતુર્થેશ સાથે ૧-૪-૭-૧૦-૧૧-૫-૯ સ્થાને હોય તો વાહન સમૃદ્ધનો સ્વામી થાય. (૭) ગુરુ શુક્ર સાથે નવમેશ નવમે અથવા ચોથે હોય તો પશુ તે વાહનસમૃદ્ધનો સ્વામી થાય (જાતકાભરણ) લગ્નથી અથવા ચતુર્થી નવમુ ભાગ્યજીવન પોતાના સ્વામીથી યુક્ત કે દષ્ટ હોય તો પોતાના દેશમાં ભાગ્યોદય કરે છે. નવમે શુભગ્રહ જોતા હોય પણ તેનો સ્વામી જોતો ન હોય તો વિદેશમાં ભાગ્યોદય કરે છે. ભાગ્યેશ પોતાના હિસ્સાનો હોય તો હ મેશ તેનો ભાગ્યોદય રહે છે ભાગ્યેશ નિર્જા હોય અને તેને પાપગ્રહ જોતા હોય તો તે ધણો દુઃખી થાય છે. (૨) નવમેશ ૬-૧-૪-૭-૧૦-૫-૯ એ ભાવમાં હોય તો તે ધણો ભાગ્યશાળી થાય. (૩) (સર્વાર્થસિંતામણિ)—નવમેશ શુભ ગ્રહ હોય અને શુભગ્રહની મુક્તિ ધરાવતો હોય તો તેને પિતા, ગુરુ, અને મોસાળથી સુખ જાણુ એ રીતે પાપગ્રહ સાથે હોય તો તે સર્વતુ દુઃખ સમજવું. (૨) નવમા ભાવમાં ચંદ્ર પાપગ્રહ સાથે હોય કે શુક્ર હોય તો તે પર દારગામી થાય અને નવમેશ અને ચંદ્ર પાપગ્રહ સાથે કોઈપણ ભાવે હોય તો પણ એમજ સમજવું. (૩) નવમેશ ક્ષીણકળાનો ચંદ્ર હોય અને નવમાંશમાં શુક્ર કર્કરાશિનો હોય તો તે ગુરુદારગામી થાય (૪) નવમાંશમાં ગુરુ કે શુક્ર અગ્રહી-હિસ્સા કે મિત્રગ્રહની રાશિમાં હોય અને તે જન્મમાં નવમે હોય અને નવમેશ જળવાન હોય તો તે ધર્મને ચનાવનાર ગુરુ તરીકે પૂજાય. (૫) નવમાંશકુડલીમાં જુવના ક્ષેત્રમાં ગુરુ અને શુક્ર હોય અને જન્મકુડલીમાં નવમેશ પર શુભગ્રહોની દષ્ટિ હોય કે કર્તરી હોય તો ધર્મવાન જાણવો. (૬) નવમેશ અને કારકગ્રહને જન્મકુડલીમાં શુભગ્રહો જોતા હોય અને નવમાંશકુડલીમાં તે ગ્રહો શુભગ્રહ સાથે હોય તો તે ધર્મમાં શુદ્ધ અત કરણુ રાખનારો જાણવો. (૭) રાહુ અને ક્રાંતિ નવમેશમાં હોય અને નવમાંશમાં તે ગ્રહો પાપગ્રહની રાશિના હોય અને નવમેશ પાપગ્રહની રાશિમાં હોય.

તો તે માણસ મદાપાપી જાણવો. (૮) નવમેશ શુભગ્રહ હોય તે સાથે શુભગ્રહની યુતિ હોય તેમજ કારકગ્રહ પણ શુભગ્રહ સાથે હોય અને નવમાસાવને શુભગ્રહ જોતા હોય તો તે પિતાના મુખવાળો જાણવો. (૯) નવમેશ શુભગ્રહની કર્તરીમાં હોય તે પર ગુરુ શુક્રની દષ્ટિ હોય કે યુતિ હોય કે ગ્રેમાંથી એક ભેગો હોય અથવા દષ્ટિ હોય તો તે પિતાના મુખવાળો હોય છે. (૧૦) કારકગ્રહ અને નવમેશ પાપગ્રહ સાથે હોય કે પાપગ્રહની કર્તરીમાં બેઠા હોય તેના પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તે પિતાથી દુઃખી જાણવો. (૧૧) નવમેશ અને કારકગ્રહ નવમાંશમાં પાપગ્રહની રાશિમાં અથવા નીચતા હોય અને તે સાથે નવમાંશમાં શનિ રાહુ કે શનિ કેવુ આવડા હોય તો પિતાનું દુઃખ જાણવું. (૧૨) નવમેશ શુભગ્રહ હોય કે નીચગ્રહ સાથે અથવા રાત્રુગ્રહ સાથે બેઠા હોય અને જન્મકુંડળીમાં પાપગ્રહ સાથે હોય તો પિતાના દુઃખવાળો થાય. (૧૩) નવમેશ નવમાંશ કુંડળીમાં જે ગ્રહની રાશિનો હોય તે ગ્રહ નવમાંશ કુંડળીમાં પાપગ્રહની રાશિ કે રાત્રુ અથવા નીચની રાશિનો હોય તો પણ પિતા સંબંધી દુઃખી કહેવો. (૧૪) લગ્નેશથી નવમેશ વધુ બળવાન હોય અથવા કારકગ્રહ વધારે બળવાન હોય અને તે પર શુભ ગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તે પિતાની આજ્ઞાને અનુસરનાર થાય છે. (૧૫) પિતાની કુંડલીમાં દશમેશ સ્વગૃહી હોય તો તેનો પુત્ર પણ પિતા જેવા ગુણવાળો થાય. પુત્ર અને પિતાનું જન્મનક્ષત્ર એકજ હોય અથવા રાશિ એક હોય તો તે પિતાની સંપત્તિને ભોગવનાર થાય છે. (૧૬) પિતાની નામરાશિથી પુત્રની નામરાશિ ૬-૮ હોય તો તે બંનેને અણબનાવ રહે અને ૯-૧૧-૫-૨ રાશિમાં હોય તો તે પિતાની આજ્ઞા માનનાર થાય. (૧૭) પિતાની કુંડલીમાં ૮ મે શનિ હોય અને તે પુત્રને ત્રીજે ભાવે હોય તો તે પુત્રપુત્રાદિકની સાથે આપનું કામ કરનાર જાણવો. (૧૮) પિતાની જન્મરાશિથી આરમ્ભી રાશિનો સ્વામી પોતાની જન્મકુંડલીમાં ત્રીજે ભાવે હોય તો તેના પિતાને દુઃખ હોય અને પરદેશ રહેનાર થાય. (૧૯) નવમેશ

લગ્નેશ એ ત્રીજો જાવે હોય કે નવમે જાવે હોય અને તે બળવાન હોય
 અથવા ઉચ્ચના હોય તો તે ધણો લાયક જાણવો (૨૦) નવમા જાવનો
 પતિ બીજો હોય, બીજનો સ્વામી અગીઆરમે હોય, અગીઆરમાનો
 સ્વામી નવમે હોય અને તે મહોને દસમા જાવનો સ્વામી જોતો
 હોય અથવા સાથે હોય તો તે માણસ મોટો જાગ્યશાળી જાણવો
 (૨૧) તૃતીયેશ અને નવમેશ કાષ્ઠધણુ જાવે સાથે હોય અને તેના પર
 શુભમહોતી દષ્ટિ હોય અથવા સુતિ હોય અને નવમાશ કુકળીમાં
 શુભ મહના ક્ષેત્રના હોય તો તેનો જામથી દ્રવ્યવાસનો યોગ જાણવો
 (૨૨) પચમેશ નવમે હોય નવમેશ પચમે હોય અને તેઓ પરસ્પર
 જોતા હોય તથા પચમ જાવનો કારક મહ પચમે જાવે હોય તો તેના
 પુત્રથી જાગ્યનો હૃદય જાણવો (૨૩) સપ્તમેશ નવમે હોય અને નવમેશ
 સપ્તમે હોય અને તેનો કારકમહ સાથે હોય તો સ્ત્રીથી જાગ્યોદય જાણવો
 અને વૃદ્ધેશ એ પ્રમાણે હોય તો ચતુર્થી જાગ્યોદય જાણવો (૨૪) ૬-
 ૮-૧૨ જાવનો ગ્વામી જાગ્યજીવન સાથે હોય અને તેનો કારક
 મહ તે સાથે હોય તો પછુ ચતુર્દાશ જાગ્યોદય કરાવે છે (૨૫)
 નવમેશ આઠમે હોય તે પર ચતુ અથવા નીચ મહતી દષ્ટિ કે
 સુતિ હોય અથવા પાપમહના ક્ષેત્રનો હોય તો જાગ્યહીન કરે (૨૬)
 નવમસ્થાને ધણા પાપમહ હોય નવમેશ નિર્મળ હોય તથા લગ્નેશ
 સ્વામી પછુ નિર્મળ હોય તો જાગ્યહીન થાય (૨૭) નવમસ્થાને
 અથવા નવમેશ સાથે ગુરુ શુક્ર મેડા હોય કે જોતા હોય અને લગ્નેશ
 તથા ધતેશ નવમા જાવે હોય તો તેનો જાગ્યોદય હમેશ વધતો રહે
 (૨૮) જાગ્યેશ નવમાશ કુકળીમાં પાપક્ષેત્રનો હોય અને જ-મકુડતીમાં
 પછુ પાપક્ષેત્રનો હોય તે પર ગુરુ શુક્રની દષ્ટિ હોય અને લગ્નેશ નવમા
 જાવને જોતો હોય તો જાગ્યનાશક યોગ જાણવો (૨૯) લગ્નેશ નવમે
 હોય અને નવમેશ લગ્ને હોય અથવા નવમેશ લાભ સ્થાને હોય તો
 એકાદ વખત હતાજાગ્ય બનાવી જાગ્યે દય કરે છે (૩૦) નવમેશ અને
 લામેશ સાથે મેડા હોય અથવા જાગ્યેશ બીજો હોય તો પછુ તેના

ભાગ્યમાં વધારો થતો જાય. (૩૧) દશમેશ નવમે હોય, નવમેશ જળ-
વાન હોય તે પર ગુરુ શુક્રની દષ્ટિ કે યુતિ હોય તો તે જપ સમાધિ
આત્મજ્ઞાન વગેરેમાં પ્રીતિવાળો થાય; દશમેશ જે રાશિનો હોય તે
રાશિપતિ જળવાન હોય અને તે સાથે ભાગ્યેશ હોય કે ભાગ્યેશ જોતો
હોય અથવા એક જીજ્ઞાના ક્ષેત્રમાં હોય તોપણ તે માણસ ઉપર
લખેલા ગુણવાળો થાય. (૩૨) નવમેશ સ્વગૃહી કે ઉચ્ચ રાશિનો હોય
તો તે નિરંતર દાતાર રહે. (૩૩) નવમેશ લગ્નને કે લગ્નેશને જોતો
હોય અને લગ્નેશ ભાગ્યેશથી કેન્દ્ર કે ત્રિકોણસ્થાને હોય તોપણ દાને-
શ્વરી થાય છે. (૩૪) ભાગ્યયોગ અને રાજ્યયોગ એ બે યોગ થાય તોજ
દાનયોગ સફળ ગણાય છે. દાનયોગ પ્રાણી કુળમાં જન્મેલાને થાય
તો તે ઉપદેશક, પુરોહિત કે જ્ઞાનપ્રવાહ ચાલુ કરનાર થાય છે. (૩૫)
નવમેશ સાથે હોય અને દશમેશ કેન્દ્રસ્થાને હોય અને વ્યયેશને ગુરુ
જોતો હોય તો દાનેશ્વરી થાય. (૩૬) શુદ્ધ ઉચ્ચ રાશિમાં રહેલો હોય
અથવા સ્વગૃહી હોય તે પર ભાગ્યેશની દષ્ટિ હોય અને લાભેશ કેન્દ્ર-
સ્થાને હોય તો મહા દાનેશ્વરી જણાશે. (૩૭) લગ્નેશ લાભસ્થાને હોય
દશમેશ જળવાન હોય તે અને પર ભાગ્યેશની દષ્ટિ હોય તો તે દાન
લેનાર થાય. (૩૮) પંચમેશ ભાગ્ય સ્થાને હોય નવમા તથા દશમાનો
સ્વામી તે સાથે હોય અને તે પર લગ્નેશની દષ્ટિ હોય તો દાન લેનાર
થાય. (૩૯) નવમેશને દશમેશ જોતો હોય અને નવમેશ કેન્દ્ર અથવા
ત્રિકોણ સ્થાને હોય અથવા પરમ ઉચ્ચનો હોય તો પણ દાન લેનાર
થાય છે. (૪૦) નવમેશ અને લગ્ન નવમાંથી પતિ સાથે હોય અને
તે પર ગુરુ અથવા શુક્રની દષ્ટિ હોય તો તે ગુરુભક્તિ કરનાર થાય.

દશમ ભાવ.

દશમા ભાવમાં કયું લગ્ન છે? તેનો સ્વામી કોણ છે? સૌમ્ય-
ગ્રહ અને પાપગ્રહમાંથી કોની અધિક દષ્ટિ છે? પોતાના સ્વામીથી
યુક્ત કે દષ્ટિ છે કે નહિ? વગેરેનો વિચાર કરવો. રાજ્ય ભુવનમાં
કર્મ, કીર્તિ, માનાપમાન, પ્રવૃત્તિ, રાજદ્વાર, વેપાર, પિતા અને

મદતપદની પ્રાપ્તિ વગેરે જાતન વિચારાય છે. (જ્ઞાતકામરણ) લગ્નથી દશમસ્થાને ચંદ્ર હોય તો તે ધણી ક્યાઓમાં કુશળ થાય, બોલવામાં નિલાસી અને સાદમ કર્મ કરીને પણ દ્રવ્ય પેદા કરનાર થાય (૨) લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમા સ્થાને જે મદ હોય તે મુજબ નેની વૃત્તિ જાણી એટલે સૂચ હોય તો મનુષ્ય અનેક ઉદ્યમ કરી ધણા માર્ગથી દ્રવ્ય મેળવે છે એ સૂચ જગવાન હોય તો તે પુષ્ટાંગ અને પ્રસન્નમન હોય ■ મગ્ગ લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમ સ્થાને હોય તો તે સાદસ કરનાર, ક્રોધી અને નિવાદ જેવી વૃત્તિથી દ્રવ્યલાભ કરે છે પરદેશમાં નિવાસ કરનાર, સાહસિક અને વિપયાસક્રાંત થાય છે, લગ્ન કે ચંદ્રથી દશમા સ્થાનમાં શુધ્ધ હોય તો ધણા પ્રકારનું ધન મેળવનાર, ધણા પુરૂષો પર આધિપત્ય ધરાવનાર અને શિષ્ય વિદ્યાનો અભ્યાસ કરનાર, સાહસી, તથા વિદ્વાનની વૃત્તિ કરનાર થાય છે, લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમ સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો વિચિત્ર વૃત્તિવાળો, રાજમત્રી, કારભારી અથવા રાજ્યથી માન, ધન, યશ મેળવનાર થાય છે લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમા સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો ધણી શાસ્ત્ર અને કળા જાણનાર, વિશ્વાસીવૃત્તિથી આજીવિકા ચલાવનાર, દાન દેનાર અને સાધુશુદ્ધિવાળો સુશીલ થાય રાજ્યથી માન, પ્રતિષ્ઠા અને ધન મેળવે, અને સુદર સ્વભાવવાળો થાય છે. લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમા સ્થાને ચંદ્ર હોય તો તે હીનવૃત્તિવાળો, દુર્મંગ, ખેડયુક્ત, વિવાદ કરનાર અને ધનધાન્યથી રહિત મલિનચિત્ત અને ઉદ્વેગવાળો થાય ■ લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમે રહેલ સૂચ પિતાનું દ્રવ્ય અપાવે છે, ચંદ્ર લગ્નથી દશમસ્થાને હોય તો માતાથી ધનલાભ અપાવે મગ્ગ લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમે રહેવાથી શત્રુથી ધનલાભ અપાવે, શુધ્ધ દશમે હોય તો મિત્રથી ધનલાભ અપાવે, અને જૃહસ્પતિ દશમસ્થાને હોય તો બાધથી ધનલાભ અપાવે, શુક્ર દશમે હોય તો સ્ત્રીથી ધનલાભ જાણવો, ચંદ્ર દશમે હોય તો નોકરથી ધનલાભ કરાવે (૩) સૂચ ચંદ્ર અને લગ્ન

એ ત્રણમાંથી જે બળવાન હોય તેનાથી દશમઆવે જે નવમાશનો ઉદય હોય તે નવમાશપતિથી વૃત્તિનો વિચાર કરવો. નવમાશપતિ સૂર્ય હોય તો શ્રેષ્ઠ ઔષધી ઉત્ત, ઘાસ વગેરે વસ્તુ લાભદાયક હોય છે. દશમ નવમાશપતિ ચંદ્ર હોવાથી સ્ત્રી, જળાશય, ખેતીથી લાભ રહે છે. મંગળ હોય તો સાહસ કાર્ય, ધાતુ, શસ્ત્ર વગેરેથી ભવિકા કહેવી. બુધ હોય તો કાવ્યકળા તથા લેખન વૃત્તિથી ધન લાભ રહે. ગુરુ હોય તો શ્રેષ્ઠ ધર્મ અને દેવતા આરાધનથી વૃત્તિ રહે. શુક્ર હોય તો ચાંદી, રત્ન, મહિષી (ભેંસ) વગેરેથી અને શનિ હોય તો નીચ કર્મોથી, દાસવૃત્તિથી કે ભિક્ષાવૃત્તિથી ભવિકા ચલાવે છે. (૪) દશમેશ જેના નવમાશમાં હોય તેના સમાનકર્મ કરીને પોતાની ભવિકા ચલાવે. (૫) મિત્રક્ષેત્રમાં દશમેશ હોય તો સારો ધનલાભ જાણવો. ઉચ્ચ મૂલત્રિકાણુ કે પોતાના ક્ષેત્રમાં હોય તો પોતાના બાહુબળથી દ્રવ્ય મેળવનાર થાય. શત્રુ ક્ષેત્રમાં હોય તો શત્રૂદ્વારા દ્રવ્યલાભ ગણાય છે. (સર્વાર્થચિંતામણિ) દશમેશ હીનબળ થઈ પાપગ્રહ સાથે હોય તો નકારા કર્મ કરનાર થાય છે. દશમેશ બુધ કે ગુરુ હોય અને બળવાન હોય તો યજ્ઞ કરાવનારો થાય. (૨) દશમેશ ગુરુ, અને બુધ એ ગ્રહો બળવાન હોય અને તેમના પર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો મોટા યજ્ઞ કરનાર થાય. બુધ ગુરુ અને શુક્ર ૬-૮-૧૨ સ્થાને હોય અને તેમના ઉપર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો કર્મનો નાશ જાણવો. (૩) નવમાશ કુંડ-લીમાં બુધ, ગુરુ અને શુક્ર જે રાશિનો હોય, તે રાશિઓના સ્વામી જન્મ-કુંડલીમાં ૮ મે ભાવે હોય તો કર્મ ફળે નહિ; દશમે રાહુ કે સૂર્ય હોય તો ગંગાસ્નાન કરનાર થાય. (૪) ગુરુ અને શુક્ર દશમે આવેલા હોય કે ૧-૪-૭ ભાવમાં ઉચ્ચના થઈ સાથે બેઠા હોય તો પણ તીર્થાદિક સેવન કરનાર થાય. તેમજ ગુરુ શુક્ર સાથે ધનભુવનમાં હોય તો પણ તે ફળ આપે. (૫) આરમા ભાવનો સ્વામી ઉચ્ચનો હોય, બુધ આરમે બેઠો હોય અથવા ચંદ્ર જળચર રાશિમાં શુભ ગ્રહ સહિત ત્રીજે ભાવે હોય તો પણ તીર્થ સેવનાર થાય. (૬) નવમેશ કેન્દ્ર સ્થાને હોય અને ત્યાં જળચર રાશિ હોય તે પર શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય

મહત્વદની પ્રાપ્તિ વગેરે જામત વિચારાય છે (જાતકાભરણ) લગ્નથી દશમસ્થાને ચંદ્ર હોય તો તે ધણી કનાઓમાં કુચળ થાય, ખોલવામાં વિલાસી અને સાહસ કર્મ કરીને પણ દ્રવ્ય પેદા કરનાર થાય (૨) લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમા સ્થાને જે ગ્રહ હોય તે મુજબ નેત્રી વૃત્તિ જાણી એટલે સૂચ હોય તો મનુષ્ય અનેક ઉલ્લભ કરી ધણા માર્ગથી દ્રવ્ય મેળવે છે એ સૂચ જાગવાન હોય તો તે પુષ્ટાંગ અને પ્રસન્નમન હોય છે મગજ લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમ સ્થાને હોય તો તે સાહસ કરનાર, ક્રોધી અને નિષાદ જેવી વૃત્તિથી દ્રવ્યલાભ કરે છે પરદેશમાં નિવાસ કરનાર, સાહસિક અને વિશ્વાસક્ત થાય છે, લગ્ન કે ચંદ્રથી દશમા સ્થાનમાં ભુધ હોય તો ધણા પ્રકારનું ધન મેળવનાર ધણા પુરુષો પર આધિપત્ય ધરાવનાર અને શિક્ષક વિદ્યાનો અભ્યાસ કરનાર, સાહસી તથા વિદ્વાનની વૃત્તિ કરનાર થાય છે, લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમ સ્થાનમાં શુર હોય તો વિચિત્ર વૃત્તિ વાળો, રાજમત્રી, કારભારી અથવા રાજ્યથી માન, ધન, ધરા મેળવનાર થાય ■ લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમા સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો ધણી શાસ્ત્ર અને કળા જાણનાર વિનાસીવૃત્તિથી આજીવિકા ચલાવનાર, દાન દેનાર અને સાધુભુક્તિવાળો સુશીન થાય રાજ્યથી માન, પ્રતિષ્ઠા અને ધન મેળવે, અને સુદર સ્વભાવવાળો થાય છે લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમા સ્થાને શનિ હોય તો તે દીનવૃત્તિવાળો, દુર્મંજ, ખેડયુક્ત વિવાદ કરનાર અને ધનધાન્યથી રહિત મલિનચિત્ત અને ઉદ્વેગવાળો થાય છે લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમે રહેલ સૂર્ય પિતાનું દ્રવ્ય અપાવે છે, ચંદ્ર લગ્નથી દશમસ્થાને હોય તો માતાથી ધનલાભ અપાવે મગજ લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમે રહેવાથી સતુથી ધનલાભ અપાવે, ભુધ દશમે હોય તો મિત્રથી ધનલાભ અપાવે, અને જુહસ્પતિ દશમસ્થાને હોય તો ભાઈથી ધનલાભ અપાવે, શુક્ર દશમે હોય તો સ્ત્રીથી ધનલાભ જાણવો, શનિ દશમે હોય તો નોકરથી ધનલાભ કરાવે (૩) સૂર્ય ચંદ્ર અને લગ્ન

એ ત્રણમાંથી જે બળવાન હોય તેનાથી દશમભાવે જે નવમાશનો ઉદય હોય તે નવમાશપતિથી વૃત્તિનો વિચાર કરવો. નવમાશપતિ સૂર્ય હોય તો શ્રેષ્ઠ ઔષધી ઉન, ઘાસ વગેરે વસ્તુ લાભદાયક હોય છે. દશમ નવમાશપતિ ચંદ્ર હોવાથી સ્ત્રી, જળાશય, ખેતીથી લાભ રહે છે. મંગળ હોય તો સાહસ કાર્ય, ધાતુ, રાજ્ય વગેરેથી જીવિકા કહેવી. બુધ હોય તો કાવ્યકળા તથા લેખન વૃત્તિથી ધન લાભ રહે. ગુરુ હોય તો શ્રેષ્ઠ ધર્મ અને દેવતા આરાધનથી વૃત્તિ રહે. શુક્ર હોય તો ચાંદી, રત્ન, મહિષી (ભેંસ) વગેરેથી અને શનિ હોય તો નીચ કર્મોથી, દાસવૃત્તિથી કે ભિક્ષાવૃત્તિથી જીવિકા ચલાવે છે. (૪) દશમેશ જેના નવમાશમાં હોય તેના સમાનકર્મ કરીને પોતાની જીવિકા ચલાવે. (૫) મિત્રક્ષેત્રમાં દશમેશ હોય તો સારો ધનલાભ જાણવો. ઉચ્ચ મૂલત્રિકોણ કે પોતાના ક્ષેત્રમાં હોય તો પોતાના બાહુબળથી દ્રવ્ય મેળવનાર થાય. શત્રુ ક્ષેત્રમાં હોય તો શત્રુદ્વારા દ્રવ્યલાભ ગણાય છે. (સર્વાર્થચિંતામણિ) દશમેશ હીનબળ થઈ પાપગ્રહ સાથે હોય તો નોકારા કર્મ કરનાર થાય છે. દશમેશ બુધ કે ગુરુ હોય અને બળવાન હોય તો યજ્ઞ કરાવનારો થાય. (૨) દશમેશ ગુરુ, અને બુધ એ ગ્રહો બળવાન હોય અને તેમના પર શુભગ્રહની દૃષ્ટિ હોય તો મોટા યજ્ઞ કરનાર થાય. બુધ ગુરુ અને શુક્ર ૬-૮-૧૨ સ્થાને હોય અને તેમના ઉપર પાપગ્રહની દૃષ્ટિ હોય તો કર્મનો નાશ જાણવો. (૩) નવમાશ કુંડ-લીમાં બુધ, ગુરુ અને શુક્ર જે રાશિનો હોય, તે રાશિઓના સ્વામી જન્મ-કુંડલીમાં ૮ મે ભાવે હોય તો કર્મ ફળે નહિ; દશમે રાહુ કે સૂર્ય હોય તો ગંગાસ્નાન કરનાર થાય. (૪) ગુરુ અને શુક્ર દશમે આવેલા હોય કે ૧-૪-૭ ભાવમાં ઉચ્ચતા થઈ સાથે બેઠા હોય તો પણ તીર્થાટિક સેવન કરનાર થાય. તેમજ ગુરુ શુક્ર સાથે ધનભુવનમાં હોય તો પણ તે ફળ આપે. (૫) ખારમા ભાવનો સ્વામી ઉચ્ચતો હોય, બુધ ખારમે બેઠો હોય અથવા ચંદ્ર જળચર રાશિમાં શુભ ગ્રહ સહિત ત્રીજે ભાવે હોય તો પણ તીર્થ સેવનાર થાય. (૬) નવમેશ કેન્દ્ર સ્થાને હોય અને ત્યાં જળચર રાશિ હોય તે પર શુભ ગ્રહો પડે તો

તો ૫૫૫ પવિત્ર થાય, શુભ સાથે મંગળ કે ગુરુ આવેન હોય તો તે મંડપ, દ્વાર, ગઢ વગેરે કંવામાં આસક્તિ વાળો અને દોષિઆર થાય (૭) દશમસ્થાને શુભ હોય તથા દશમેશ કાચરથાને હોય તે સાથે પાપગ્રહ ન હોય અને શુભ ગ્રહની યુતિ કે દષ્ટિ હોય તથા નવમા દશમા ભાવે શુભ ગ્રહની રાશિ હોય તો યદાદિ સત્કર્મ કરનાર થાય (૮) દશમેશ શુભ હોય અને તે ઉચ્ચ રાશિનો થઈ નવમે આવેલો હોય અથવા કોઈપણ રાશિનો થઈ નવમે આવેલો હોય અને તેને પાપગ્રહનો સંબંધ ન હોય તો તે યદાદિ કરનાર થાય. (૯) ઉચ્ચ રાશિનો શુભ હોય અથવા દશમેશ ઉચ્ચનો થયેલો હોય તે પર શુભ અથવા બીજા શુભ ગ્રહો જોતા હોય તો તે યદાદિ કર્મ કરે. (૧૦) દશમેશ કોઈ ૫૫૫ શુભ ગ્રહ હોય તેને શુભ ગ્રહ જોતા કે સાથે હોય અથવા નવમાશમાં શુભગ્રહની રાશિમાં હોય તો તેનો કુક્રમ ધણે સ્થાને પાળવામાં આવે. (૧૧) દશમેશ શુભગ્રહ સાથે કન્ધસ્થાને હોય તે પર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તેનો કુક્રમ ધણી લોકો માને છે (૧૨) રાકુ અથવા કેતુ દશમ સ્થાનમાં હોય, અથવા આઠમે હોય અને નવમેશ નીચ રાશિનો હોય તો તે ૨૨ કુક્રમ કરનાર થાય (૧૩) દશમેશ શુભગ્રહ સાથે હોય અથવા નવમાશમાં શુભ ગ્રહની રાશિમાં હોય તો સારી કીર્તિ મેળવે (૧૪) દશમેશ શુભગ્રહ હોય અને વળી સ્વગૃહી ઉચ્ચનો કે મિત્રના ક્ષેત્રનો હોય અને નવમાશ કુડવીમાં સ્વગૃહી હોય તો તે સત્કીર્તિ વાળો થાય. (૧૫) દશમસ્થાને સૂર્ય અને ચંદ્ર આવેલા હોય તો તે અપકીર્તિવાળો થાય દશમે રહેના સૂર્ય ચંદ્ર નવમાશમાં પાપગ્રહના હોય અને નવમા તમને પાપગ્રહ જોતા હોય તો ૫૫૫ અપકીર્તિવાળો થાય (૧૬) દશમભાવ, દશમેશ શુભગ્રહનો સંબંધ ધરાવે અથવા જીવનો હોય તો તે દંડ વિચારવાળો અને અભિમાની થાય છે. (૧૭) દશમે ગુરુ કે કોઈ શુભ ગ્રહ હોય અને દશમેશને શુભ ગ્રહ સાથે સંબંધ હોય કે શુભની કર્તારી હોય તો તે અભિમાની અને બીજાના

મનની વાત જાણનાર થાય છે. (૧૮) દશમેશ પાપગ્રહ હોય અને દશમભાવને પાપગ્રહ બેતા હોય અથવા દશમેશ નીચ રાશિનો હોય કે નવમાંશમાં પાપગ્રહના ક્ષેત્રનો હોય તો તે માણસ માનહીન થાય છે. (૧૯) દશમેશ ચરરાશિનો થઈને નવમાંશ કુંડલીમાં આવેલો હોય તો તે દેશાટન કરનાર થાય, સ્થિર રાશિમાં હોય તો તે સ્થિર વૃત્તિથી એકજ સ્થાને રહેનાર થાય અને દ્વિસ્વભાવ-રાશિનો હોય તો પરદેશમાં ફરનાર અને અમુક સમય સ્થિર સ્થાને રહેનાર એમ બે પ્રકારનો થાય. (૨૦) પષ્ટેશ દશમસ્થાને હોય અને દશમેશ શનિ સાથે કેન્દ્ર અથવા ત્રિકોણ સ્થાને હોય તો તે ધણા દાસ દાસીઓવાળો થાય છે. (૨૧) દશમેશ નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિનો હોય તેનો સ્વામી શનિ સાથે જન્મકુંડલીમાં હોય અથવા પષ્ટેશ સાથે સંબંધ હોય તો તે ધણા નોકરવાળો થાય. (બૃહજ્જાતક)—ચંદ્ર અથવા લગ્નથી દશમે જે ગ્રહ હોય તે ગ્રહ ધન આપનાર ગણાય છે, પરંતુ લગ્ન કે ચંદ્રથી કોઈપણ ગ્રહ દશમ સ્થાને ન હોય તો લગ્ન ચંદ્ર અને સૂર્ય એ ત્રણથી દશમે ભાવે જે રાશિ હોય તેનો સ્વામી નવમાંશ કુંડલીમાં જેના ક્ષેત્રનો હોય તે ગ્રહ તેને ધનપ્રદ સમજવો. (૨) આ પ્રમાણે ધનપ્રદ ગ્રહ સૂર્ય હોય તો તે પિતાથી દ્રવ્ય મેળવે, ચંદ્ર હોય તો માતાથી, મંગળ શત્રુથી, બુધ મિત્રથી, ગુરુ ભાષથી, શુક્ર સ્ત્રીથી, શનિ નોકરવર્ગથી દ્રવ્ય અપાવે. એ ગ્રહો પોતપોતાની દશામાં આજીવિકા અપાવે છે. એકથી વધુ ગ્રહ ધનપ્રદ થયા હોય તો તેમાંથી વધુ બળવાન હોય તેથી ધનપ્રદ યોગ જાણવો એમ કેટલાકનું માનવું છે. (૩) લગ્ન અથવા ચંદ્રથી દશમે કોઈ ગ્રહ ન હોય તો ઉપર રીત જાણાવી તે ગ્રહનો અંશેશ આજીવિકાપ્રદ કહેવો. અંશેશમાં આજીવિકા પ્રદ ગ્રહ સૂર્ય થતો હોય તો તેને ઘાસ, સુગંધી પદાર્થ, સુવર્ણ, ઉન, ઔષધી, વૈદ્ય-વિદ્યા વગેરે દાખ આપે છે. ચંદ્ર હોવાથી ખેતીવાડી, પાણીથી ઉપજેલી વસ્તુઓ, મોતી, પરવાળા, સંબ વગેરેથી દાખ આપે તથા સ્ત્રીઓના

આશ્રમથી આજીવિકા ચલાવે, એ પ્રમાણે મનજી થતો હોય તો સોનું, રૂપુ વગેરે ધાતુઓ, મનશીન, હડતાળ, ગેરુ, અમ્મિનું કામ, ચત્ર સાહસિકકામ, અને જાદુબળથી જીવિકા ચલાવનાર ધાય છે એ પ્રમાણે બુધ હોય તો લેખક, અશ્વિતવિદ્યા જાણનાર વક્તા અધ્યાપક, કાવ્યશસ્ત્રિ ચિત્રકળા, ચિત્રવિદ્યા વગેરેથી જીવિકા ચલાવે એ મુજમ મુર હોય તો જ્ઞાણશુ દેવ, વિદ્યા, સોનું-રૂપુ, દાથી, વચ, ઉપવાસ, તીર્થ-મુરસેરા વગેરે ધાર્મિક કાર્યથી જીવન ચલાવે એ પ્રમાણે શુક થતો હોય તો મણિ હીરા, રત્ન-ગુપ્ત, પોદુ, ગાય, ભેસ વગેરેથી આજીવિકા ચાને એ મુજમ સનિ થતો હોય તો મુસાફરી, મજુરી અને અરોગર કર્મથી જીવન ચલાવે છે આ અસ આજીવિકાપદ મહા પોતાની દયામાં ફગાવે છે આ વિષયમાં સત્યાચાર્ય, ગામી વગેરેના અનેક મત છે, તે વિસ્તાર બમથી અહીં લેવા યોગ્ય નથી આજીવિકા આપનાર મહા બ્રહ્મવાન હોય તો ઉત્તમ રીતે જીવિકા ચાને મધ્યમ હોય તો અનેક પ્રયત્ન કર્યા પછી ફળ આપે અને તદ્દન નિર્જળ હોય તો અત્ય લાજ અને મહા પરિશ્રમ થયા પછી લાજ રહે છે

લાજ લાવ

અગ્નીઆરમા ભાવમાં કયુ લગ્ન આવેલું છે? તેનો સ્વામી શાશુ છે? સૌમ્યમહો અને પાપમહોમાંથી કાનાથી અધિક દષ્ટ છે? પોતાના સ્વામીથી મુખ્ય કે અધિકૃત? આ દરેક વિચારવું અગ્ની આરમા ભાવમાં લાજ, પમ, શબ્દો કાન, મોટાઈ, દાથી થોડા, સોનું, વજ્ર રત્ન મનજી, મકાન આ દરેક વસ્તુ જોવી. (જાતકાભરણ) — અગ્નીઆરમા સ્થાનમાં જોને સૂર્ય હોય અથવા અગ્નીઆરમા ભાવના પડ્વર્માં સૂર્ય હોય તો રાત્રીએ અથવા કલદથી ધણી પ્રમગ્નું ધન મેળવે (૨) ચંદ્રથી મુક્ત અથવા દષ્ટ અગ્નીઆરમા ભાવ ટોચ અથવા અગ્નીઆરમા ભાવનો પડ્વર્માં હોય તો તે

મનુષ્ય સ્ત્રી, હાથી, ઘોડા વગેરેનો સંચય કરનાર થાય છે. પરંતુ આ ચંદ્રમા પૂર્ણ હોય તો પૂર્ણ ફળ મળે છે; ક્ષીણચંદ્ર પાપગ્રહ ગણાવાથી ફળ મળતું નથી; પરંતુ એ દરેક વસ્તુનો નાશ કરે છે. (૩) લાભસ્થાને મંગળ હોય અથવા મંગળની દષ્ટિ હોય કે મંગળનો પડવર્ગ હોય તો ભૂષણ સોનું અનેક પ્રકારના દેશાટન સાહસ તથા કળામાં કુશળ થાય છે. (૪) લાભસ્થાનમાં બુધ હોય અથવા બુધની દષ્ટિ હોય કે બુધનો પડવર્ગ હોય તે મનુષ્ય અનેક કાવ્યસમૂહથી અને શિલ્પશાસ્ત્રથી કે લેખનવૃત્તિથી ઘણું દ્રવ્ય મેળવે છે. સંચય કરનાર, સાહસિક અને સારો વિનય કરી લોકોને વશ કરનાર થાય છે. અથવા નપુંસકોથી ધનલાભ મેળવે છે. (૫) ગુરૂ અગ્નીઆરમે ભાવે હોય અથવા જોતો હોય કે તેનો પડવર્ગ હોય તો તે મનુષ્ય યજ્ઞક્રિયાદિ સત્કર્મ, સન્નજન સમાગમ, રાજનો આશ્રય વગેરે માર્ગથી પુષ્કળ દ્રવ્ય મેળવી શકે છે. (૬) લાભસ્થાને શુક્ર હોય કે શુક્રની દષ્ટિ હોય અથવા શુક્રનો પડવર્ગ હોય તો તે મનુષ્ય સ્ત્રીઓના પ્રસંગમાં આવી અનેક જાતના તર્કટ અને પ્રપંચ વગેરે કરી દ્રવ્ય પેદા કરે છે. (૭) શનિશ્વરથી લાભ ભુવન યુક્ત અથવા દષ્ટિ હોય કે શનિશ્વરનો પડવર્ગ હોય તો ગણી, લોખંડ, મહિષી, હાથી, ઘોડા અથવા ગામનો સમુદાય વગેરે માર્ગદ્વારા ધન મેળવી શકે છે. (૮) લાભસ્થાન પર શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ કે યુતિ હોય કે પડવર્ગ હોય અથવા લાભસ્થાનમાં ગ્રહો ખેડા હોય કે જોતો હોય તો ઘણા માર્ગથી દ્રવ્ય મેળવે છે. (ખીજા ગ્રંથોમાંથી) પહેલાથી પંચમ ભાવ સુધી શુભગ્રહો આવેલા હોય તો પ્રથમાવસ્થામાં સાઈં સુખ મેળવે. પાંચમાથી નવમાભાવ સુધીમાં શુભ ગ્રહો હોય તો મધ્યાવસ્થા સુખી થાય. નવમાથી પ્યારમાં સુધીમાં શુભગ્રહ હોય તો વૃદ્ધાવસ્થામાં સુખી થાય. ઉચ્ચ, સ્વગૃહી કે હર્ષિતગ્રહ નિરંતર ફળ આપે છે. (૨) અગ્નીઆરમે સ્થાને જે ગ્રહ હોય અથવા જે રાશિ હોય તેના રંગની વસ્તુથી લાભ મેળવે છે. (૩) લાભસ્થાને પાપગ્રહ હોય અને લાભસ્થાને

સ્થાનમાં હોય તો ધનલાભ આપે. (૪) ધનેશ અગ્નીઆરમે હોય અને લાભેશ ધને હોય અથવા બને કેન્દ્રસ્થાનમાં હોય તો ધનલાભ કરાવે છે. શુભમહત્ત્વી કર્તારીવાળો લાભલાવ હોય અથવા લાભેશ શુભમહત્ત્વી કર્તારીમાં હોય તો દ્રવ્યલાભ થાય. (૫) લાભેશ અને લગ્નનો નવમાસપતિ શુભમહત્ત્વી હોય અને તે જન્મકુડલીમાં સાથે ગતો હોય તે પર ધનેશની દષ્ટિ હોય તો તે ધનવાન થાય. (૬) લાભેશ જે રાશિનો હોય તે રાશિસ્વામીને શુભમહત્ત્વી જોતા હોય કે તે શુભમહત્ત્વી અતરમાં હોય તો તેને દ્રવ્યલાભ થાય. (૭) પાપમહત્ત્વી સંબંધવાળો લાભેશ ધનનાશ કરે છે. (૮) લાભસ્થાને જે રાશિ હોય તે રાશિની દિશા લાભદાયક સમજવી. (૯) લાભેશ અને પરાક્રમેશ શુભમહત્ત્વી સંબંધ ધરાવતા હોય તો તે નિરોગી કાનવાળો થાય. પાપમહત્ત્વી સંબંધથી કાનમાં રોગ થાય છે. (૧૦) લાભેશમહત્ત્વી દિશામાં લાભ થાય.

વ્યવહાર.

બારમાં ભાવમાં કયું લક્ષ્ય આવેલું છે ? તેનો સ્વામી કોણ છે ? સૌમ્યમહત્ત્વી અને પાપમહત્ત્વીમાંથી તે કોનાથી અધિક દષ્ટિ છે ? પોતાના સ્વામીથી યુક્ત છે કે અયુક્ત ? આ દરેક વિચારવું; ખર્ચ, નફામાં પડવા વિષે, કામી આખ વિષે, બને પણ વિષે તથા સ્વનામાર વિષે, શાન, દક, બંધન એ દરેક બારમાં ભાવમાં જોવું. (જાતકાભરણ) — બારમેસ્થાને હીણચદ્ર અથવા ચર્ચ કે ચદ્ર ચર્ચ બને સાથે હોય, અને તેના પર મંગળની દષ્ટિ હોય તો તેનું દ્રવ્ય રાજ્યથી નાશ પામે છે. (૨) વ્યવસ્થાને પૂર્ણકળાવાળો ચદ્ર, ભુધ, ગુરુ, કે શુક્ર હોય તો તે ધનસમૃદ્ધ કરનાર થાય. શનિ હોય અને તેના ઉપર મંગળની દષ્ટિ હોય અથવા યુતિ હોય તો ધનનો નાશ કરે છે. (સર્વાર્થ ચિન્તામાંથી) વ્યવસ્થાને પાપમહત્ત્વી હોય અને વ્યયેશ પણ પાપમહત્ત્વી હોય અને એ બંને પર પાપમહત્ત્વી દષ્ટિ હોય તો પાપ રસ્તે ધનનો ખર્ચ

થાય. વ્યયસ્થાને અથવા વ્યયેશ સાથે શનિ કે રાહુ હોય અને નવ-
 માંશકુંડલીમાં પાપગ્રહની રાશિનો વ્યયેશ થયો હોય તો પાપ રસ્તે
 ધનનો વ્યય થાય. (૩) નવમાંશકુંડલીમાં શુભગ્રહની રાશિમાં વ્યયેશ
 હોય તથા વ્યયભાવ કે ભાવેશ શુભગ્રહની કર્તારિમાં હોય તો ધર્મમાર્ગે
 ધન ખર્ચનાર થાય. (૪) બારમે ગુરુ અને શુક્ર હોય અથવા ચંદ્ર અને
 શુક્ર હોય તેમના ઉપર શુભગ્રહો જોતા હોય તો ધર્મ માર્ગે ધન ખર્ચનાર
 થાય છે. (૫) દશમેશ પાપગ્રહ હોય અને તે બારમાભાવના સ્વામીને
 જોતો હોય અથવા શનુ કે નીચગ્રહની રાશિમાં જન્મકુંડલી કે નવમાંશ-
 કુંડલીમાં રહ્યો હોય તોપણ એ પ્રમાણે ફળ આપે છે. (૬) વ્યયેશ
 ઉચ્ચનો, સ્વગૃહી કે મિત્રગ્રહની રાશિનો હોય અને તેનાપર દશમેશ
 (શુભગ્રહ)ની દૃષ્ટિ હોય તો ધર્મ કાર્યમાં ધન ખર્ચનાર થાય. (૭)
 વ્યયેશ નિર્બળ હોય અને નવમાંશમાં પાપગ્રહના ક્ષેત્રનો હોય અને
 તે નવમાંશ કુંડલીમાં પાપગ્રહની રાશિનો હોય, તે પર સપ્તમેશ નિર્બળ
 થઈ જોતો હોય તો તે સ્ત્રીના પ્રસંગથી ધન ગુમાવનાર થાય. (૮)
 એ મુખ્ય વ્યયેશને નિર્બળ મંગળ જોતો હોય તો ભાઈના પ્રસંગથી
 ધન નાશ થાય છે. (૯) એમ જ પુત્રભાવનો સ્વામી નિર્બળ થઈ
 જોતો હોય તો પુત્રના પ્રસંગથી ધનનાશ થાય છે. દશમેશથી એ
 યોગ પિતાના પ્રસંગથી ધન નાશ કરે છે. ચતુર્થેશથી એ યોગ થાય
 તો માતાના પ્રસંગથી ધન નાશ થાય છે. (૧૦) વ્યયેશ નિર્બળ
 હોય કે નવમાંશમાં પાપગ્રહની રાશિમાં નીચનો હોય તો ચિત્તભ્રમ
 થાય છે. વ્યયસ્થાને અથવા વ્યયેશ ધણા પાપગ્રહના સંબંધમાં
 હોય તોપણ ચિત્તભ્રમ થાય છે. (૧૧) રાહુ અથવા કેતુ બારમે
 રહેલા હોય, તેમને ષષ્ઠેશ કે અષ્ટમેશ જોતો હોય કે સાથે હોય તો
 નર્કમાં પડનાર જાણવો. (૧૨) ચંદ્ર કે સૂર્ય એ બેમાંથી જે બળવાન
 હોય તે દ્રેષ્ટાણુમાં જે ગ્રહની રાશિનો હોય તે ગ્રહના લોકમાં જનાર
 તે મનુષ્ય થાય છે. લોકકલ્પના માટે—ગુરુને દેવલોકનો સ્વામી

તિર્થલોકના સ્વામી છે તથા બુધ અને શનિ નક્ષત્રોના કથા છે.
 (૧૨) ગુરુ દશમે અથવા બારમેરથાને દોષ અને તે પર શુભમંડની
 દષ્ટિ દોષ તો તે સ્વર્ગલોક પામે. (૧૩) વ્યયેશ શુભમંડ સાથે દોષ
 અથવા નવમાસમા શુભમંડની રાશિ દોષ તો તે નેત્રથી મુખી બન્યો.
 (૧૪) વ્યયરથાને બુધ ગુરુ અને શુક્ર રહેલા દોષ તો તેને વાદનનું
 મુખ મળે, વ્યયરથાને અથવા વ્યયેશ સાથે શુભમંડનો સંબંધ દોષ
 તો પાલખી ચપનામાર ચપ્પા વગેરે મુખના સાધનને ભોગવનાર
 થાય છે. (૧૫) વ્યયેશ ઉચ્ચનો દોષ કે શુભમંડ કે મિત્રમંડના ક્ષેત્રનો
 દોષ, તે પર શુભમંડની દષ્ટિ દોષ તો તેના જીવનમાં અનેક પ્રકારના
 ઉપદાર દોષ છે. (૧૬) વ્યયેશ પાપમંડ દોષ પછી તે ઉચ્ચનો અથવા
 સ્વગૃહી કે મિત્ર ક્ષેત્રીય દોષ તો તે ચપનાદિક માટે મુખી બન્યો.
 (૧૭) લગ્નેશ વ્યયરથાને દોષ અને નીચ રાશિનો દોષ વળી શનિ
 અથવા રાહુથી મુક્ત દોષ અને વજ્રેશની તે પર દષ્ટિ દોષ તો તે
 ચપનાદિ માટે મુખી થાય છે.

મહાદશાનું ફળ.

દશાના પ્રકાર જાતકશાસ્ત્રમાં ઘણી જાતના છે, યવનાચાર્યે આર પ્રકારની દશા કહેલી છે. મણિત્યાચાર્ય દશ પ્રકારની કહે છે. આદરાયણ મુનિના મત મુજબ અને પ્રહરાયણના મત મુજબ આઠ પ્રકાર ગણેલા છે. સિદ્ધસેન તથા દેવલમુનિએ છ દશા કહી છે. આ રીતે આવરદા પ્રમાણેજ દશા પ્રકરણમાં બહુ મત ભેદ રહ્યા છે. મુખ્યત્વે હાલ જન્મપત્રિકામાં બે અથવા ત્રણ પ્રકારની દશાઓ જોવામાં આવે છે—કે જેને વિંશોતરી, અષ્ટોતરી અને યોગીની દશા કહેવામાં આવે છે. આ દશા જે દેશમાં જે પ્રકારની માન્ય હોય તે પ્રકારની દાખલ કરવામાં આવે છે આપણા દેશમાં અષ્ટોતરી દશા માન્ય ગણાએલી છે. તેનું ફળ અહીં દાખલ કરીએ છીએ. કોઈ ગ્રહનું શુભ કે અશુભ ફળ કહ્યું તે શુભાશુભનો સમય ક્યારે આવશે? એ ખુલાસો દશા ફળ કહી આપે છે. અષ્ટોતરી દશામાં વર્ષનો અનુક્રમ નીચે મુજબ છે. જેમકે:—સૂર્યની વર્ષ ૬, ચંદ્રની વર્ષ ૧૫, મંગળની વર્ષ ૮, બુધની વર્ષ ૧૭, શનિની વર્ષ ૧૦, ગુરૂની વર્ષ ૧૬, રાહુની વર્ષ ૧૨, શુક્રની વર્ષ ૨૧ સુધીની ગણેલી છે. એ પ્રમાણે દશાઓના વર્ષનો સરવાળો કરવાથી એકસો આઠ વર્ષ થાય છે તેથી તે અષ્ટોતરી દશા કહેવાય છે. કોની દશા ચાલે છે? ક્યારે ખેડી? ક્યારે ઉતરશે? તેમાં અંતર્દશા કોની છે? એ ગણિત પ્રકરણમાંથી જાણી લેવું ત્યાર પછી તેના શુભાશુભ ફળનો નિર્ણય કરવો.

દશાપરથી ફળાદેશ ટાઈમ સહિત કહી શકાય છે. દશા પરથી ફળ જોવાને માટે મુખ્ય સંકેત નીચે મુજબ છે.

(૧) જળવાન ગ્રહ પોતાની દશામાં સાડે ફળ આપે, નિર્બળ ગ્રહ પોતાની દશામાં ખરાબ ફળ આપે (૨) અપભ્રમ ગ્રહનાં દશામાં

હિમ્ચનો, પોતાની રાશિનો, મૂળ ત્રિકાણ રાશિનો, વર્ગોત્તમનો, મિત્ર
 ક્ષેત્રનો કે શુભ મંદની રાશિનો મદ તે મદ રાશિનગ પામ્યો છે એમ
 ગણવું કે-૧ અથવા ત્રિકાણ વચ્ચે શુભસ્થાનમાં રહ્યો હોય તથા
 ૬-૮-૧૨ ભાવનો સ્વામી તે મદ ન થયો હોય તો તે મદ ભાવ
 બળવાનો નજીવો જે મદ સાથે શુભ મદો અથવા તેના મિત્ર
 મદો બેડા હોય કે તે પર શુભમદ અથવા મિત્ર મદની દૃષ્ટિ હોય તે
 મદ બળ પામેલ નજીવો હિમ્ચનો મદ માર્ગો ગતિનો મદ અથવા
 યુદ્ધમાં જીતેતો મદ, દેહનગ પામ્યો નજીવો આ પ્રમાણે ઉપર
 મુજબ ચાર લક્ષણવાળો મદ સનગમદ કહેવાય છે

નિર્મળ મહનાં લક્ષણ —નીચ રાશિ, ચતુરાશિ, પાપ મદની
 રાશિનો મદ નિર્મળ સ્થિતિ પામેલ નજીવો, જો કે આઠમે
 ખારમે એ દુષ્ટ સ્થાનમાં રહેતો મદ કે તે ભાવનો સ્વામી થએલ મદ
 ભાવનિર્મળ મદ સમજવો પાપ મદની સાથે આવેતો અથવા પોતાના
 ચતુ સાથે આવેતો હોય પાપમદ કે ચતુમદથી જોવાતો હોય
 પોતાનાથી ખારમે અને બીજે એ બને ભાવે પાપમદ આવેલા હોય તો
 મદ નિર્મળ થયો નજીવો અસ્તનો હોય, સૂર્ય સાથે હોય, વક્રનો
 હોય, કે યુદ્ધમાં પરાજય પામ્યો હોય તો તે દેહનિર્મળ કહેવાય છે
 આ લક્ષણો નિર્મળ મહનાં કલાં ચોડાં નિર્મળ લક્ષણ અને સનગ
 લક્ષણ એમ બે પ્રકારે હોય તે મદ મિશ્રનગણો સમજવો

જે મદની મહાદશા આવતી હોય તે સાથે અંતર્દશાવાળો મદ
 મૈત્રી ધરાવતો હોય તો ખરાબ ફળ નથી મળતું ચતુમદની અ
 તર્દશાનું ફળ નેષ્ટ ગણાય છે સમમદની અતર્દશાનું ફળ સમ ગણવું
 મહાદશા તથા અતર્દશાના સ્વામી જે ભાવમાં બેડા હોય તે ભાવ
 સબધી શુભાશુભ ફળ કરે છે ચતુમદ અને પાપમદની દશા વધારે
 ખરાબ ફળ સૂચવે છે પાપમદની મહાદશામાં શુભમદની અતર્દશા
 વધારે ખરાબ ફળ આપે છે મહાદશા તથા અતર્દશાના સ્વામીઓ

અંક બીજાથી ૬-૮-૧૨ ભાવે હોય અથવા નવમાંસ કુંડલીમાં ૬-૮-૧૨ ભાવે હોય તો નઠારૂં કુંડળ ઉપજાવે છે.

દશા ગ્રહકુંડળ ક્યારે આપે ?—દશા ખેસતાં જ સૂર્ય અને મંગળનું કુંડળ મળે છે. દશાના મધ્ય સમયે ગુરુ શુક્રનું કુંડળ મળે છે, શનિ અને ચંદ્ર દશા ઉતરતી વખતે શુભાશુભ કરે છે. છુધ આખી દશામાં કુંડળદાયક છે.

અંતર્દશાના કુંડળ માટે—જેની મદદદશા ચાલતી હોય તે ગ્રહથી અંતર્દશાવાળો ગ્રહ જોઈ, આઠમે અથવા બારમે સ્થાને રહેલ હોય અથવા તે ભાવનો સ્વામી હોય તો તેની અંતર્દશા સાડું કુંડળ આપતી નથી. દશાકુંડળમાં ભુદ્ધિથી પૂર્ણ ઝીણવટથી વિચારવાનું છે.

સૂર્યદશા

આ દશા ૬ વર્ષ સુધીની છે. ચિંતા, પરિતાપ, શરીરે પીડા, ધનનાશ, કુટુંબકલેશ, મુસાફરી, સ્વજનોથી વૈર, રાજ્યકુળથી અપમાન, ભાઈ અને પુત્રાદિકનો વિયોગ, ખર્ચ, ભય એ દરેક પ્રકારનું કુંડળ સંબળ સૂર્ય વિશેષ રૂપમાં લાવે છે. આ દરેક વિષયમાં સંબળ નિર્ભળ અને મિશ્રબળનો નિર્ણય આવશ્યક છે.

સૂર્યમાં સૂર્યનું અંતર—રાજ્યકુળથી ભય, શરીરે પીડા, મનમાં ચિંતા, કુટુંબમાં દુઃખ અને આર્થિક થોડો લાભ, ખર્ચનો વધારો વગેરે કુંડળ કરે છે.

સૂર્યમાં ચંદ્રનું અંતર—શત્રુનાશ, સુખવૃદ્ધિ, ધનલાભ, કાષ્ટ વ્યસન અને વેલવ સુખને વધારે છે.

સૂર્યમાં મંગળનું અંતર—સુવર્ણથી લાભ, કળ્યાણ દંટમાં વિજય, મંથિ, મોતી, રત્ન, પરવાળાં વગેરેથી લાભ અને રાજ્યથી

સૂર્યમાં ધુધનું અંતર—કલેશ, કષ્ટ, દારિદ્ર, પ્રમેહ, દુવગેરે રોગ, આવકખર્ચ સમાન એ પ્રમાણે ફળ આપે છે.

સૂર્યમાં શનિનું અંતર—ગભ્યથી ભય, કલેશ, સન્નિવૃત્તિ તથા મિત્રજનોથી લઘાઈ, શરીરે વિકળતા ધનનાશ વગેરે ફળ આપે છે.

સૂર્યમાં ગુરુનું અંતર—અનેક ધધાઓમાં પ્રવૃત્તિ કરાવે અને દ્રવ્ય લાભ આપે, કાર્ય સફળ થાય અને હોદ્દો અધિકાર માન વગેરે વધારે છે.

સૂર્યમાં શુક્રનું અંતર—વ્યસન, અનેક બેઠમ, નિરાશા, ધનનાશ, મિત્રવિરોધ, વગેરે નેષ્ટ ફળ આપે છે.

સૂર્યમાં મુકુતનું અંતર—પેટપીડા, માથાના રોગ, નવર અતિસાર થઈ વગેરે રોગો, વધુ મહેનત અને થોડો લાભ, કુટુંબથી દીલગીરી, સ્વજન અને મિત્રનો નાશ વગેરે ફળ આપે છે.

ચંદ્રશા

અનેક વૈભવ, વાહન સુખ, રાજ્યભોજ, મોટાઈ, સારી લાભ-કામ્યક મુસાફરી, ઉદ્યોગ, વ્યવહારક્ષતા, યશ, પ્રભાવ, આનંદ, ધન અને આભૂષણનો લાભ, શુદ્ધિ વિદ્યાનો વધારો, સ્વજન અને મિત્ર તરફથી સુખ તથા સંતોષ વધારે છે.

ચંદ્રશામાં ચંદ્રનું અંતર—શ્રી સાથે મેળાપ, વસ્ત્ર ખરીદીનો લાભ, પોતાના કાર્યમાં સંતોષ, કીર્તિ, યશ, યાન, સુખ, ધન, ભાગ્ય, રાજ્ય વગેરેથી લાભ, રોજગારમાં દ્રવ્યની છુટ અને ધનના મિત્રોથી સ્નેહ કરાવે છે.

ચંદ્રશામાં મંગળનું અંતર—રૂધિરભગ્નાડ, પિત્ત પ્રકોપ, અને નવરાદિક પીડા કરાવે, અગ્નિ અથવા ચોરથી ભય કરાવે, ધન અને કીર્તિનો વધારો કરે, વારંવાર અવિશ્વાસ અને અસંતોષ ઉપજે, સ્ત્રીથી કલેશ થાય, પરાક્રમ અને ઉદ્યોગની વૃદ્ધિ કરે છે.

ચંદ્રમાં યુધતું અંતર—દરેક સ્થાને જય કીર્તિ મળે, જન-
નવરથી લાભ, ઉદ્યોગ અને પરાક્રમની વૃદ્ધિ, મિત્ર અને સ્વજનથી
સુખ અને શત્રુ નાશ કરે છે.

ચંદ્રમાં શનિતું અંતર—ભાઈભાંડુઓ તરફથી દુઃખ અને
અને ચિંતા, શત્રુથી ભય, ચિત્તમાં અપ્રસન્નતા, ધનનો ખર્ચ, શરીરે
માદગી, મિત્ર કે સ્વજનથી વિયોગ, અપયશ અને અપમાન વગેરે
ફળ આપે છે.

ચંદ્રમાં ગુરુતું અંતર—દાન, પરાપકાર, ધર્મ, દરેક સુખ,
અને વૈભવ આપે છે. દરેક ઠેકાણેથી ધન, અને વસ્તુનો લાભ મળતો
રહે, પરાક્રમ અને ઉદ્યોગથી સંતોષ થાય, શત્રુ થઈને નાશ પામે.

ચંદ્રમાં રાહુતું અંતર—રોગ અને શત્રુનો નાશ થાય, તો
પણ ચિંતા અને ભય રહ્યા કરે સ્વજન અને મિત્રજનોમાં મૃત્યુ કરે,
ધન અને કીર્તિ પણ નાશ પામે, સંતોષ અને સુખથી રહિત રાખે છે.

ચંદ્રમાં શુક્રતું અંતર—ધણી સ્ત્રીઓ સાથે સમાગમ. કન્યા
પ્રજનો વધારો, મોતી, મણિ, હાર વગેરે ભૂષણ અને વૈભવ, ધન
તથા સુખની વૃદ્ધિ એ દરેક ફળ આપે છે.

ચંદ્રમાં સૂર્યતું અંતર—રાજા અને રાજકુટુંબથી લાભ,
સુખ અને સંતોષ, ધન અને કીર્તિ વધારે, રોગ શત્રુનો અંત લાવે,
ધન માન, રોજગાર વગેરેથી સાફ ફળ કરે, માનસિક પરિતાપ રહ્યા કરે.

મંગળ દશા

અધનનો ભય, શસ્ત્ર પ્રહાર થવાનો યોગ, રાજ્ય તરફથી ઉપદ્રવ,
ચિંતા, તાવ, માનસિક અસાંતિ, સ્ત્રી અંગે પીડા, ગૃહસ્થાશ્રમ પર
અરુચિ, ચોર, શત્રુ, અગ્નિ અને શસ્ત્રથી દ્રવ્ય હાનિ કરે, વૈભવનો
નાશ કરે, ઉદ્યમનો નાશ થાય, કીર્તિ ભાગ્ય અને યશ ઘટે, મિથ્યા
અપવાદ આવે અનેક પીડાઓ રહે.

• મંગળમાં મંગળનું અંતર—પિત્તરોગ, રૂધિર વિકાર, ધન વચ્ચે દાનિ, રોગ ચતુની વૃદ્ધિ, સ્વચ્છન મિત્ર અને બહુઓનો પરસ્પર સંગ અને દારિદ્ર આપે છે.

મંગળમાં જુથનું અંતર—રાજ્યભય, ચતુભય અને ચોર ભય થાય, મદારોગની પીડા થવાના યોગો ગણાય, સુખ અને ધનની દાનિ થાય.

મંગળમાં શનિનું અંતર—વારંવાર દુઃખમાં મૂકે, અફસોસ થાય તેવા બનાવો વધારે, ધનનો બચ કરાવે, ચિંતાતુર રાખે અને દેશાટનમાં દાનિ કરે.

મંગળમાં ગુરુનું અંતર—ધાર્મિક કાર્યમાં રુચિ, જ્ઞાન, પૂજા, તીર્થવ્રત વગેરે કરાવે, દેવ, ગુરુ સાથે વ્યાજબી વચેરેની ભક્તિ કરાવે, રાજ્યથી પરિતાપનું પ્રકરણ ભગે.

મંગળમાં રાહુનું અંતર—શત્રુ અગ્નિ ચોર તથા ચતુની પ્રબલતા વધે, ધાર્યા વગરનો ખર્ચ બની આવે, મનોરથ સફળ ન થાય, રોગ, દીલગીરી, અકસ્માત અને વિધેયો પરિનાષ રહ્યા કરે.

મંગળમાં શુક્રનું અંતર—રોગ અને ચતુનો વધારો થાય, ખર્ચ વધે, મુસાફરી નિષ્ફળ ભય, મહામહેનતે જીજ્ઞાસા ભળે, ઉદાસ ચિત્ત રહે.

મંગળમાં સૂર્યનું અંતર—શરાતન, આનંદ, સતોષ, અને બળ વધે, રાજ્યથી માન, ચતુનો પરાજય, લોકોમાં પ્રભાવ તથા સત્તા ખેસાડે, ઉત્તમ કીર્તિ અને મિત્રનો લાભ મળતો રહે.

મંગળમાં ચંદ્રનું અંતર—મિત્ર તરફથી સતોષ તથા સુખ રહેલ વધે, ધરણી વચ્ચે અને કીર્તિનો લાભ રહે, અકસ્માત લાભ થવાના પણ યોગો ઉપજે.

બુધ મહા દશા

હાસ્ય વિલાસ માંટે સુંદર રૂપવાળી સ્ત્રીઓથી સુખ મળે, ધન કીર્તિ અને વૈભવનો વધારો થાય, ખાનપાન અને વસ્ત્રાભરણનો લાભ થાય, ધર્મ અર્થ કામ વગેરેની સિદ્ધિ થાય, રોગ શત્રુ નાશ પામે, રાજ્યથી લાભ લાગ્યોદય અને કૃતેહ પામે.

બુધમાં બુધનું અંતર—મિત્ર અને સ્વજનથી સુખ, ધર્મ અને બુદ્ધિ વધે, વિદ્યા કળા અને પ્રતિષ્ઠા મળે, જ્ઞાન વધે, ત્રિદોષથી શરીરે પીડા રહે.

બુધમાં શનિનું અંતર—ધાર્યા વગરનું નુકશાન, શત્રુથી ભય તથા અકસ્માત દ્રવ્યનો નાશ થાય, અગ્નિભય, શરીર પીડા અને ચિંતાતુર કરે છે.

બુધમાં ગુરુનું અંતર—સોનું મોતી મણિ વગેરે ઝવેરાત મળે, સ્વાંગે આરોગ્ય જળવાય, બુદ્ધિ લાભ કરે, મનોરથ સિદ્ધ થાય.

બુધમાં રાહુનું અંતર—સાહસ કાર્યમાં રુચિ થાય. ધર્મ અર્થ અને વૈભવમાં સુખી રહેવા છતાં કૃપણ મતિ હોય, ઉદાસિન વૃત્તિ અને કાર્ય સિદ્ધિ કરે.

બુધમાં શુક્રનું અંતર—દેવ પ્રાણીશુ ગુરુ અને ધર્મ પર પ્રીતિ થાય, જ્ઞાન ધર્મ અને પુરાણાદિક પર પ્રીતિ ઉપજે વસ્ત્ર અલંકાર અને વૈભવ મેળવે છે.

બુધમાં સૂર્યનું અંતર—રોગ શત્રુથી પરિતાપ રહ્યા કરે, રાજ્યથી માન, ધર્મ પર પ્રીતિ, પુત્ર સુખનો ઉદય, કીર્તિ અને ધનનો વધારો કરે છે.

બુધમાં ચંદ્રનું અંતર—શરીરે દાદર ખસે કાઢે જેવા રોગો જણાય, શત્રુથી ભય ઉપજે, વાહન સુખ મેળવે અને ધન સમૃદ્ધિ ચિંતા રહ્યા કરે.

ધુવમાં મંગળીનું અંતર—મરમીનો ઉપદ્રવ મગજ પર વધુ જણાય, યત્ન અને કુટુંબી જનોથી માનસિક પરિતાપ ઉપજ્યા કરે, પશુ વાહન અને મિત્રથી ભય ઉપજે, ચોર જનોથી નુકસાન થાય.

શનિની મહા દશા

ખોટું કમક, બધીખાનાનું કષ્ટ, નિરાધારપણું, મિત્રોથી યત્નતા, બાઈઓથી વૈગ, ધારણાઓ નિષ્ફળ જાય, દુઃખ અને ધનહાનિનું બળ વધે, બળવાન યત્નિ હોય તો આ દરેક સાફ ફળ થાય છે અને નિર્જાળ હોય તો એ ખરાબ ફળ સૂચવે છે.

શનિમાં શનિનું અંતર—શરીરે પીડા, સ્ત્રી અને પુત્રનો વિયોગ, મુસાફરી, અનેક કામમાં નુકસાની તથા ઉપાધી રચા કરે.

શનિદશામાં ગુરૂનું અંતર—દેર બાહ્યથી વગેરે પર ભક્તિ ઉપજાવે, નોકર અને ધનનું સુખ સાફ મેળવે, અનેક કાર્ય સિદ્ધ થાય.

શનિદશામાં રાહુદશા—યત્નોથી પરાજય, તાવ અતિસાર વગેરે રોગોની ઉત્પત્તિ થાય, રેશાટન અને ખર્ચનો વધારો કરે છે. જખમ થવાનો ભય રહે છે.

શનિદશામાં શુક્રનું અંતર—સુખ વૈભવ બધુઓ અને ધન સંબંધી શાંતિ આપે, સ્ત્રી અને પુત્રનું સુખ વધે, રાજ્ય તરફથી માન યશ્ન અને લાભ મળે.

શનિદશામાં સૂર્યનું અંતર—સૂર્યથી કષ્ટ થાય, ધન નાશ, ઓચિતો ભય, રોગ અને યત્નોનો ઉપદ્રવ વધે, રીષ્ટ જેવી પીડાઓ રહ્યા કરે, કાર્યસિદ્ધિ યવામાં બહુ રાહ જોવડાવે છે.

શનિમાં ચંદ્રનું અંતર—સ્ત્રીનો લાભ, યત્નોથી કુત, સુખ સાધનનો વધારો, ધન ધાન્યનો વધારો કરે, કન્યા પ્રજા થાય, અને આરોગ્ય વધે.

શનિમાં મંગળનું અંતર—પોતાના વતનનો ત્યાગ કરાવે,
શત્રુ થાય, વ્યાધિ ઉપજે, ધનનો નાશ અને ભય રહે.

શનિમાં બુધનું અંતર—ભાગ્યનો ઉદય, સુંદર કાંતિ, સુખ
વધે, શત્રુને જીતવાની શક્તિ વધે, દેવપ્રાહ્મણ પર ભક્તિભાવ રાખે
અને ભાઈઓથી સુખ મળે.

ગુરુ મહાદેશ

રાજ્ય કુટુંબથી માન નમ્રતા વગેરે ગુણો રહે, શોકનો નાશ
થાય, સુખ અને ધન મળે, રોગ શત્રુની હાનિ રહે, આરોગ્ય માટે
સારું, દરેક કાર્ય સિદ્ધ થાય.

ગુરુ દશામાં ગુરુનું અંતર—સ્ત્રી, માન પુત્રની વૃદ્ધિ કરે, ધન
ધર્મ અને વૈભવ વૃદ્ધિ પામે, વસ્ત્ર અલંકાર અને વાહનસુખ સારું મળે.

ગુરુમાં રાહુનું અંતર—ધન, ધર્મ અને વૈભવ વૃદ્ધિ પામે,
શરીરે ગુમડા વગેરે જળાય, રોગ અને શત્રુની વારંવાર બીક રહ્યા
કરે, આરંભેલ કાર્યમાં યશહાનિ થાય. માનનો નાશ કરે.

ગુરુમાં શુક્રનું અંતર—રોગ અને શત્રુનો ભય કરે, ધનનો
નાશ થાય; ભય ઉપજે, સ્ત્રીવિયોગ અને કાર્યમાં હાનિ કરાવે છે.

ગુરુમાં સૂર્યનું અંતર—રોગ શત્રુ નાશ પામે, લડાઈમાં
વિજય થાય, રાજ્યકુળથી માન, યશ પ્રતિષ્ઠા વગેરે વધે અને કાષ્ઠ
મધિકારી વર્ગથી પ્રીતિ કરાવે છે.

ગુરુમાં ચંદ્રનું અંતર—વૈભવ અને ધનનું સુખ, મોટા
અધિકારી અને સ્ત્રીવર્ગથી લાભ, રોગશત્રુ નાશ પામે, રાજકુળથી
માન મળે અને ભાગ્યનો વધારો થાય.

ગુરુમાં મંગળનું અંતર—રોગ શત્રુનો નાશ થાય, સુખનો
વધારો થાય, ભાગ્યનો વધારો થાય, ધન વૈભવ મળે.

ગુરુમાં બુધનું અંતર-જ્ઞાનનો વધારો થાય, કળાકૌશલ્ય વધારો કરે. બાઈ મિત્ર અને સર્જાઓથી લાભ થાય, દેવ પ્રાદેશ ગુરુ અને અમિત્રની સેવા કરાવે, ધન કીર્તિ સંબંધી લાભ રહે.

ગુરુમાં શનિનું અંતર-ધન ધાન્યનો નાશ કરે, વૈશ્યના કે શુદ્ધજાતીની ઓછી લાભ કરે મધ ધાન્ય નાશ પામે. ધાર્મિક કામમાં પ્રવૃત્તિ થાય છે.

રાહુ મહાદશા

સુદ્ધિનાશ, સજ્જન, દરેક પ્રકારની મહેનતનું પરિણામ નાશ કરીરે લાત, જેરી જીવજીવ અને પદાર્થથી હાનિ કરે, અકસ્માત આપત્તિ આવી પડે, ધન ધાન્યનો નાશ કરે, બહાલઓનો વિયોગ થાય.

રાહુ દશામાં અંતર-મોટું નુકસાન, માનસિક અસાંતિ બેચેન મિત્રનાશ અપમય, અને વૈરભાવવાળી મતી થાય છે.

રાહુ દશામાં શુક્રનું અંતર-પ્રાણશુ અને દેવ ઉપર પ્રીતિ વધે અને ધન ધાન્યનો વધારો થાય, ધારેલ મતોરથ પાર ઉતરે, વજ્રાલંકાર લાભ કરે, પરાક્રમ અને ઉલ્લભ વૃદ્ધિ પામે, કાર્યમાં ફતેહ થાય.

રાહુમાં સૂર્યનું અંતર-રોગચાળાથી મોટો ભય, ઉપજે, રાજ્ય તરફથી ભય રહે, ધનધાન્યની હાનિ કરે, અમિત્ર અને ચોરથી નુકસાની થાય.

રાહુમાં ચંદ્રનું અંતર-ઓને માંદગી કરાવે. ગૃહકંકાસ વધે, મોટું ખર્ચ થાય, શત્રુઓનો પરિતાપ વધે અને બાઈઓમાં વૈર વધારે છે.

રાહુમાં મંગળનું અંતર-જેર શસ્ત્ર અમિત્ર અને ચોરથી ભય ઉપજે, ધન અને કીર્તિનો નાશ કરે, માનની હાનિ થાય અને રોગ થાય છે.

રાહુમાં બુધનું અંતર—જ્ઞાન અને બુદ્ધિનો વધારો, મિત્રનો સમાગમ, ધનલાભ, માનસિક પરિતાપ રહ્યા કરે અને ડોઠ જાતે શાંતિ મેળવે નહિં.

રાહુમાં શનિનું અંતર—વાત, કફ, પિત્ત એ ત્રણ પ્રકારની પીડા થાય, બીજાઓ સાથે લડાઈ ટોટો થાય, રોજગારનો નાશ કરે, દેશત્યાગ અને કીર્તિનાશ કરે અને ધારેલા કામ પાર ઉતરે નહિં.

રાહુમાં ગુરુનું અંતર—દેવપ્રાહ્મણમાં ભક્તિ, રોગશત્રુનો નાશ, ધનધાન્યનો વધારો અને મનોરથ સિદ્ધ કરે, કીર્તિસુખ વગેરેથી લાભદાયક રહે.

શુક્ર મહાદેશાનું રૂળ

સજ્જનનો સમાગમ અને મૈત્રી કરે. સ્ત્રી તરફથી દ્રવ્યવિલાસ ભોગવે. વૈભવ સુખ સાંડે રહે. દ્રવ્ય લાભ કરે તેવા સંયોગો મેળવી આપે. રાજ્યકુળથી માન અને લાભ થાય. પરાક્રમ, ઉદ્ધમ અને મનોરથ સફળ થાય.

શુક્રમાં શુક્રનું અંતર—સુખ અને માનનો વધારો કરે, સંતાનવૃદ્ધિ કરે, ધન ધાન્યનો વધારો કરે, વસ્ત્ર અલંકાર, કર્મ વિદ્યા યશ એ દરેકનો વધારો થાય, મનોરથ સિદ્ધ થાય.

શુક્રમાં સૂર્યનું અંતર—માનનો વધારો થાય, સુખ અને ધનધાન્ય પણ વધે, પ્રજાસુખ માટે સાંડે કરે, વસ્ત્ર અલંકાર કર્મ વિદ્યા અને યશ આપે.

શુક્રમાં ચંદ્રનું અંતર—શરીરે આરોગ્ય રહે. આરંભેલાં કામ-કાજમાં યશ મળે. શત્રુ અને મિત્રથી બંને તરફથી લાભ થાય. ગુરુ-પ્રાહ્મણ, વેદ શાસ્ત્ર તરફ પ્રીતિ વધે. મન આનંદમાં રહે.

શુક્રમાં મંગળનું અંતર—શત્રુ અને રોગ નાશ પામે ધન ધાન્ય કીર્તિ વધારો કરે, સુખ-આરોગ્ય અને વૈભવનો વધારો થાય.

શુક્રમાં બુધનું અંતર—માયામાં પીડા કરે, નષ્ટમાં રોગ,

આખે ગરમી થાય, આળસ રહ્યા' કરે 'મનમાં ગુસ્સા ચિંતા થાય, દ્રવ્ય માટે ચિંતા રહ્યા કરે.

શુક્રમાં શનિનું અંતર-દૃઢઓથી સમાગમ કરાવે, તથા ધન કે કષાઈ બીજાં મુખનો લાભ આપે રોગ ચતુનો નાશ કરે, મનોરથ સિદ્ધ થાય. ૫

શુક્રમાં ગુરુનું અંતર-ધનધાન્ય વૈભવ મુખ વગેરેનો વધારો કરે ધર્મ તથા જ્ઞાનમાં મતિ દોરે અધિકારમાં આગેરાની આપે માનસિક ચિંતાઓ ગૂંચા કરે અને ચતુથી પરિતાપ થવાના પ્રમંજો રહે

શુક્રમાં રાહુનું અંતર-મિત્રજનો દુસ્મન ઘર્ષને વર્તે, ધનનો નાશ કરે બાકીઓમાં લડાઈ થાય અકામાત ભય અને શરીરે પીડા થાય.

ઉપર મુજબ દશાનાં ફળ છે. પરંતુ એ ફળમાં ખાસ ધ્યાન આપવા યોગ્ય સૂચના યાદ રાખવી કે જે ગ્રહની મહાદશા ચાલતી હોય તે જે ભાવમાં બેઠો હોય તે સાથે કે તેથી સાતમે ભાવે કાઈ ગ્રહ બેઠો હોય તો તે બંને ગ્રહની અંતર્દશા નેષ્ટ ફળ આપે છે. દષ્ટિફળ પણ અંતર્દશામાં જ મળે. છે ગ્રહોપર ગ્રહોની દષ્ટિ અને ભાવપર ગ્રહોની દષ્ટિ એ પ્રમાણે બે પ્રકાર આચળ જણાવ્યા છે. જે ગ્રહ જોતો હોય તેની મહાદશામાં જોવાતા ગ્રહની અંતર્દશા ફળ આપે છે. એટલે દષ્ટિનું ફળ ત્યારે મળે છે. ભાવપર દષ્ટિ ફળ માટે દેખાનાર ભાવને દેખનાર ગ્રહની મહાદશા અંતર્દશામાં ફળ મળે. એટલે એક ગ્રહ જેટલો ભાવને જોતો હોય તેટલું ભાવપર તેની દષ્ટિનું સુ ફળ છે, એ જ્યતક અંધોથી વિચારો લેવું અને તેની દશા અંતર્દશામાં તે ફળ મળવાનો સમય કહેવો.

આખી જન્મપંક્તિનું પૂર્ણ પરિણામ તે દશા ફળ કહેવાય છે અને દશા ફળજ જ્યતક અંધોમાં કડીન છે માટે ખૂબ વિચાર કરાવ્યા ફળ કહેવું !

આયુષ્ય

આયુઃ પ્રકરણ એટલે નિર્વાણ પ્રકરણ કહેવામાં આવે છે. જન્મ-નારનો દેહ ફટલો સમય સજીવ રહેશે તે કહેવાને પણ વિસ્તૃત પ્રકરણ લખાએલાં છે. તેમાં ફટલાક ભેદ આપેલા છે કે જેને મોટા અંતરૂપમાં પ્રગટ કરીએ તો પણ પૂર્ણ થઈ શકે નહિ. તેથી માત્ર મુખ્ય સંકેત અહીં વર્ણવ્યા છે.

આયુષ્ય કાઢવાના ઘણા પ્રકાર છે, તેમાંથી મધ્યમાયુઃનો પ્રકાર ગણિત વિભાગમાં જણાવેલ છે મધ્યમાયુઃ પછી સ્પષ્ટાયુઃ નીકળી શકે છે. અને સ્પષ્ટાયુઃ ઋષિ મત મુજબ બહુ ભેદવાળું હોય છે અને તે માટે જે મત જે પંડિતને માન્ય હોય છે તે માન્ય કરે છે.

બાળક ત્રણ વર્ષનું કે પાંચ વર્ષનું થાય તે પછી તેનું આયુષ્ય કાઢવું જોઈએ. આઠ વર્ષની અંદરના માટે રીષ્ટ પ્રકરણ વિચારવું અને તે પછીના માટેનું મરણ કેવી રીતે એટલે કયા કારણથી થશે તેના ભેદ જટિલમતક વગેરે અંતમાં નીચે મુજબ જણાવ્યા છે. (૧) આઠમા ભાવે કાઈ પણ ગ્રહ રહેલો ન હોય પરંતુ કાઈ બળવાન ગ્રહથી આઠમા ભાવ જોવાતો હોય તે ગ્રહની ધાતુનો વિકાર રોગનું કારણ ગણાય છે, એટલે સૂર્ય પિત્તવિકાર, ચંદ્ર વાયુ અને કફ વિકાર, મંગળ હોય તો પિત્ત વિકાર, બુધ ત્રિદોષ વાયુ, ગુરુ કફ વિકારથી, શુક્ર વાયુ અને કફથી, શનિ વાયુ વિકારથી રોગ અને મૃત્યુ સૂચવે છે. વિકાર શરીરના કયા ભાગમાં થશે, તે આઠમા સ્થાનમાં જે રાશિ આવેલી હોય તેની ઉપરથી જણાવું. આઠમે ભાવે ઘણા બળવાન ગ્રહો દેખાતા હોય તો તેટલા ગ્રહોથી થતા વિકારનો રોગ થઈ મૃત્યુ થાય છે. (૨) મૃત્યુનાં વિવિધ કારણો—લગ્નથી આઠમે સૂર્ય હોય તો અગ્નિકારણથી મૃત્યુ સૂચવે છે. ચંદ્ર હોય તો જળનાં કારણથી મૃત્યુ સૂચવે છે. મંગળ શસ્ત્રથી, બુધ ક્ષત્રથી, ગુરુ વાયુથી,

શુક તૃપાથી થતા રોગોથી, શનિ બૃખથી થતા રોગોથી, એકથી વધુ
 મહ આઠમે હોય તો તેટલા મહોના બધા કારણોથી અથવા આઠમે
 જે મહ વધુ બળવાન હોય તેથી મૃત્યુ બલુવુ (૩) માર્ગમાં મૃત્યુ-
 આઠમે બાવે ચરસાચિ હોય તો વિદેશમાં મૃત્યુ કરાવે રિધરસાચિ
 હોય તો પોતાના દેશમાં મૃત્યુ કરે દિ સ્વભાવ સાચિ હોય તો
 માર્ગમાં મૃત્યુનો યોગ ઉપજાવે છે (૪) પત્થરથી મૃત્યુ—દશમાં
 બાવમાં અને ચોથાબાવમાં સૂર્ય અને મંગળ આવેન હોય તો આ
 યોગ થાય છે (૫) કૃવે પડી મૃત્યુ—ચવા માટે શનિ ચોથે ચદ્ર
 સાતમે અને મંગળ દશમે એ યોગ જન્મકુલીમાં થવો જોઈએ
 (૬) પોતાના માણસથી મૃત્યુ—કન્યારાચિમાં ગહેલા સૂર્ય અને
 ચદ્ર પર પાપમહોની દષ્ટિ હોય તો આ યોગ થાય છે (૭)
 દુબીને મૃત્યુ—દિ સ્વભાવસાચિનું લગ્ન હોય અને સૂર્ય
 ચદ્ર તેમાં આવેલા હોય તો આ યોગ થાય છે (૮) જળાંકર
 રોગનો યોગ—કર્કસાચિનો શનિ, મકરસાચિનો ચદ્ર હોય તો આ
 રોગ થાય છે (૯) અગ્નિથી મૃત્યુ—મંગળના ક્ષેત્રનો ચદ્ર હોય તેને
 પાપમહોની કર્તારી હોય તો તે ક્ષેત્ર અથવા અગ્નિથી મૃત્યુ કરાવે
 છે (૧૦) કૃષિરવિકાર કે સોજા—કન્યારાચિનો ચદ્ર પાપમહોની
 કર્તારીવાળો હોવાથી આ રોગ થાય છે કૃષ્ણ અથવા અગ્નિ—
 શનિક્ષેત્રનો ચદ્ર પાપમહોની કર્તારીવાળો થયો હોય તો આ યોગ
 થાય છે (૧૧) બધનથી મૃત્યુ—પાંચમે અને નવમેભાવે એક એક
 પાપમહો જાયો હોય તે પર કોઈ મુજબદની દષ્ટિ ન હોય તો
 બધનથી મૃત્યુ સૂચવે છે અથવા આઠમેભાવે કર્કસાચિ પ્રથમ દ્રેકા-
 ભુમાં હોય કે કન્યારાચિ ત્રીજા દ્રેકાભુમાં હોય તોપણ બધનથી
 મૃત્યુ કરે (૧૨) સ્ત્રીકારણથી મૃત્યુ—મીન લગ્ન આવેલું હોય
 કન્યારાચિનો ચદ્ર સાતમેભાવે હોય, તે સાથે પાપમહો હોય તથા
 શુક અને સૂર્ય મીનસાચિમાં લગ્ન હોય તો સ્ત્રી કારણથી મૃત્યુ કરાવે
 છે (૧૩) રાક્ષસીથી મૃત્યુ—ચોથેભાવે મંગળ અથવા સૂર્ય હોય,

દશમેભાવે શનિ હોય તો આ યોગ થાય છે અથવા પાપગ્રહો સાથે ક્ષીણચંદ્ર રહેલો હોય, ૧-૯-૫ એ સ્થાને પાપગ્રહો આવેલા હોય તોપણ શુભાશી મૃત્યુનો યોગ ગણાય છે, સૂર્ય ચોથા ભાવમાં હોય અને મંગળ દશમેભાવે હોય તે બંને પણ ક્ષીણચંદ્રની દૃષ્ટિ હોય તોપણ શુભાશી યોગ ગણવો. (૧૪) લાઠડાના મારથી મૃત્યુ—ચોથે સૂર્ય દશમે મંગળ તે બંનેને શનિ પણ જોતો હોય તો આ યોગ થાય છે. અથવા ક્ષીણચંદ્ર આઠમે હોય દશમે મંગળ, લગ્નસ્થાને શનિ અને ચોથા સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો પણ લાઠડાના મારથી મૃત્યુ કરે અથવા દશમેભાવે ક્ષીણચંદ્ર હોય, મંગળ નવમેભાવે હોય, લગ્નમાં શનિ હોય, સૂર્ય પાંચમે હોય તો એ માણસ ધુમાડાથી, અગ્નિથી કે બંધનથી, શ્વાસરૂધનથી અથવા લાઠડાના મારથી મૃત્યુ પામશે એમ જાણવું. (૧૫) પથરીના રોગથી મૃત્યુ—દશમે અથવા છઠ્ઠેભાવે મંગળ હોય, ચંદ્ર બીજેભાવે હોય અને શનિ આઠમે હોય તો આ રોગથી મૃત્યુ કરે (૧૬) બંધિવાન થઈ મરે તેવો યોગ—પાંચમો અને આઠમોભાવ પાપગ્રહની કર્તરીવાળો હોય તો આ યોગ થાય છે. (૧૭) ગોળો ચઢવાથી મૃત્યુ—નવમાસ્થાને કર્કરાશિનો ચંદ્ર હોય, ધનરાશિનો શનિ બીજે ભાવે હોય તો જલંદરરોગ, અથવા ગોળાનો રોગ અથવા ગાંઠ પુલાવાનો રોગ મૃત્યુ કરે. (૧૮) સમુદ્રમાં મૃત્યુ—૪-૮-૧૨-૬ એ સ્થાનમાંથી કાઠપણુ સ્થાને શનિ હોય, અષ્ટમેશ આઠમે પાપગ્રહની કર્તરીવાળો હોય તો આ યોગ થાય છે. (૧૯) આત્મઘાતથી મૃત્યુ—લગ્નેશ કેન્દ્રસ્થાનમાં પાપગ્રહની કર્તરીવાળો થયો હોય અને કાઠપણુ ગ્રહ આઠમેભાવે આવેલો હોય તો તે આત્મઘાતથી મૃત્યુ પામશે. (૨૦) કૃમીવિકારથી મૃત્યુ—ધનસ્થાને શનિ, ચોથે ચંદ્ર, દશમે મંગળ હોય તો આ યોગ થાય. (૨૧) સાપ અથવા હેરી જતું કે પદાર્થથી મૃત્યુ—અષ્ટમેશ જળરાશિનો હોય અને ૬-૧૨ ભાવમાં જળરાશિ હોય તો આ યોગ ગણવો. (૨૨) રાજા દોષવાથી મૃત્યુ—ચોથે મંગળ સાતમેસૂર્ય દશમેશનિ

હોય તો તગ્વાર વગેરે સજ્જથી અથવા અગ્નિ કે રાજા કાપવાથી મૃત્યુ જાણવું. (૨૩) કીડા પડવાથી મૃત્યુ—બીજે શનિ ચોથે ચંદ્ર દશમે મગળ હોય તો આ યોગ જાણવું. (૨૪) વાહનથી પડી જવામાં મૃત્યુ—દશમે સૂર્ય અને ચોથે મંગળ આવેલ હોય તો આ યોગ થાય છે. (૨૫) મશીનથી મૃત્યુ—સાતમે મગળ લગ્ને શનિ ચંદ્ર અને સૂર્ય હોય તો આ યોગ થાય છે. (૨૬) નિર્દિત સ્થાને મૃત્યુ—પુલાનો મગળ, મેવનો શનિ, શનિ ક્ષેત્રનો ચંદ્ર હોય તો વિષ્ટા કે તેવી નિર્દિત વસ્તુમાં મૃત્યુ જાણવું અથવા દશમસ્થાને ક્ષીણચંદ્ર, સાતમેસૂર્ય, અને ચોથે મગળ હોય તો પશુ તેવું જ રૂજ સમજવું. (૨૭) ગુહારોગથી મૃત્યુ—આઠમેભાવે શનિ હોય ક્ષીણ-ચંદ્ર પર જન્મવાન મગળની દષ્ટિ હોય તો હસ્ત, કે ભગદર કૃમીવિકાર કે બધેકાજ જેવા રોગથી મૃત્યુ જાણવું. (૨૮) જાનવરે કે પક્ષીથી મૃત્યુ—સાતમે સૂર્ય અને મગળ હોય, આઠમે શનિ અને ક્ષીણચંદ્ર ચોથે આવેલો હોય તો આ યોગ થાય છે. (૨૯) વિજળી પડવાથી મૃત્યુ—લગ્નેસૂર્ય, રાત્રિમે મગળ, આઠમે શનિ અને નવમે ચંદ્ર આવેલ હોય તો આવો યોગ થાય છે અથવા પર્વત પરથી ગળડી પડે કે તેના પર માટી પત્ય વગેરે પડવાથી મૃત્યુ થાય કે વીજળીથી મરે છે

નિર્યાણુ

જેને આ યોગોમાંથી કાઢી યોગ લાગુ નથી, આઠમે કાઢી ગ્રહ નથી, તેને માટે નિર્યાણુ સમજવાની રીતિ આઠમા ભાવના દેખાણુ પરથી જાણી લેવી. કાઢી આચાર્ય લગ્નથી ૨૨ મો દેખાણુ મૃત્યુનું કારણ કહે છે. યવનાચાર્યે ચંદ્રની રાશિપર નિર્યાણુ કહ્યું છે અને તે નિર્યાણુ લખવાનો રિવાજ કેટલીક જન્મપત્રિકા જોવામાં આવે છે.

મેષરાશિ નિર્યાણુ—ધનવાન, ઉગ્ર, પરોપકારી, શ્રેષ્ઠકર્મ કરનાર, સુશીલ, રાજાનો માન્ય, ગુણશાળી, દેવપ્રાણીનો પૂજક, થોડું ભોજન કરનાર, તાત્રસમાન લાલ નેત્રવાળો, શરવીર, કામી, દુર્ગ્ગજનનુ, મસ્તકમાં વ્રણ, સેવકોને પ્રિય, જે સ્ત્રીનો પતિ, સંગ્રામમાં બહીકણ, ચપલ સ્વભાવ, સાતમા અને તેરમા વર્ષની ઉંમરે જળથી ખીડા ભોગવે, સોળ અથવા સત્તર વર્ષે વિધૂચિકા જેવો રોગ થાય, ત્રીજે અને બારમે વર્ષે જળથી ભય રહે, પચીસ વર્ષની ઉંમરે પ્રભ થાય, રાત્રિએ અલ્પદષ્ટિ કહે, બત્રીસમા વર્ષમાં હૃદયીઆરથી ભય રહે, કાર્યારંભ પહેલાં ગ્રલાપ કરે, દેશાટન કરનાર, ઉતાવળ ચાલનાર, માની, શ્રેષ્ઠ લક્ષણ, વાતરોગ, વધુમાં વધુ નેવું વર્ષનું આયુષ્ય. કાર્તિકમાસ, કૃષ્ણપક્ષ, બુધવાર, નવમી તિથિ, અને રાત્રિ તેને માટે ધાતકારક ગણાય. મસ્તક રોગથી મૃત્યુ પામે.

વૃષભરાશિ નિર્યાણુ—થોડા તેજવાળો, નમ્ર, કર્મશુદ્ધિથી રહિત, સત્યવક્તા, ધનવાન, કામી. સ્ત્રીની આજ્ઞા પાલનાર, મોટી ઉમરવાળો, થોડા કેશવાળો, પરોપકારી, માતાપિતાનો ભક્ત, રાજાનો બહાલો, સભા મધ્યે માન્ય, ત્રીજા વર્ષની ઉંમરે અગ્નિ ભય, સાતમે વર્ષે વિધૂચિકા, નવમે કાઢી ભયંકર વ્યથા, દશવર્ષે રૂધિર વિકાર, બારમેવર્ષે ઝાડપરથી પડવાની ધાત, સોળવર્ષે સર્પદ્યા ધાત, ઓગણીસવર્ષે માદગ્ની, પચીસમે વર્ષે જળથી ભય, ત્રીસ અને બત્રીસ

વર્ષે કફરોગ થાય ચરવીર, સુદિમાન, સદનશીલતાયુક્ત, વધુમાં વધુ ૬૬ વર્ષે જીવે માધમાસ, નવમી તિથી, શુક્રવર્ષ, શુક્રવાર, રોહિણી નક્ષત્ર એ દરેક નિષ્ઠ કરનાર જીજીવા

મિથુનરાશિ નિર્ચાણુ—જીજીવા પાસે ચતુર સાચો રત્ન કરનાર, મિષ્ટ ભોજન પગ રૂચિ ધરાવનાર, સુશીલ, તૂટકવાણી ભોવનાગ મચળ નેત્ર, કુટુંબનો માન્ય, હર્ષયુક્ત, કામી, બાળ્યા વરથામા વધુ સુખી, વોવનમા મધ્યમ, વૃદ્ધાવરથામા કુખ ભોગવે બે જીજીવોનો સ્વામી, વડિલ પ્રત્યે માનથી વર્તનાર, થોડી પ્રજા, શુભવાન પાંચવર્ષની વયે જાડચી પડવાનો જલ સોળવર્ષે શત્રુથી ધાત પ્રસંગ ઉપજે અઢાગવર્ષે કાનમાં રોગ થાય વીસવર્ષે પક્ષ મોઢી પીડા ભોગવે, ૩૮ વર્ષે માંદગી વધુ ગહે, ભોગી, ફાની સત્ત્વ અને ધર્મમા પ્રીતિવાળો, શ્રેષ્ઠ, જાગ્યવાળો, વિષયાસક્ત, નાચ માયન જો વાજનપર પ્રીતિ રાખનાર, જાજગ શ્રેષ્ઠવક્તા, વધુમાં વધુ ૮૦ વર્ષે જીવે વેશાખમાસ, સુદિ પક્ષ, દ્વાદશી તિથિ શુધનાર મધ્યાહ્ન સમય હસ્તનક્ષત્રરિષ્ટ કરે

કર્કરાશિ નિર્ચાણુ—પરોપકર કરનાર, અનેક વસ્તુઓનો સંગ્રહ કરનાર, પુત્રવાન, સુદર નુજીવાળો, માતાપિતાની આજ્ઞાને અનુસરનાર જીર્મા આસક્ત પ્રથમાવરથામા ધાતનો પ્રસંગો વધુ રહે, ધનવગ્નની સ્થિતિ પ્રથમાવરથામા હોય યુવાવરથામા સુખી વૃદ્ધાવરથામા ધર્મમાં અતિ આસક્ત થાય તીર્થયાત્રા વગેરેમા રૂચિ રહે, કામી બાળુ અગ્રિથી નિલાની કે જાલ કરે મન્તકરોગથી પીડિત રહે ધણા બધુજનોથી માન્ય ખજોગચાત્ર જીજીનાર, પ્રિય વચન બોલનાર, ત્રીમવર્ષે લીંગપીડા એકત્રીસમે ર્ષે સર્પથી જલ ખત્રીસવર્ષે મોગી માંદગી ૮૫ વર્ષનું પરમ આયુષ્વ ભોગવે માદમાસ સુદિ પક્ષ નવમી તિથિ શુક્રવાર રોહિણી નક્ષત્ર એ દરેક ધાત કરે

સિંહરાશિ નિર્ચાણુ—ધન ધાન્યયુક્ત લક્ષ્મીવાન, સમામમાં

ઉત્સાહવાળો, વિદ્વાન, ઘણી કળા જાણનાર, દેશાટન કરવા માટે ઉત્સાહવાળો, મોટા અને પીળા નેત્રવાળો, ઘોડા પુત્ર, શત્રુઓના નાશ કરનાર, મસ્તકમાં રોગી, પ્રથમવર્ષે જૂતખાધા ભોગવે, પાંચમેવર્ષે અગ્નિથી ભય. સાતમેવર્ષે જવરખાધા અથવા વિપૂચિકા પીડા રહે; વીસ વર્ષે સર્પથી ભય થાય, એકવીશમે વર્ષે માંદગી ભોગવે, ૨૮ મે વર્ષે ઢાઈ મિથ્યા કલંક આવે ૩૨ વર્ષે ખીજ માંદગી થાય પેટમાં ડાળી ખાંજી ગુદમરોગ, વાતરોગ થાય. સુંદર સ્વભાવ, અત્યંત લોભી સત્યવક્તા અને ચતુર થાય, વધુમાં વધુ એકસો વર્ષ જીવે, કાલ્પન માસ સુદિ પક્ષ પંચમી તિથિ મંગળવાર મધ્યાહ્ન સમય અને પાણીનો સમુદાય ઘાતીકારક જાણવો.

કન્યારાશિ નિર્ચાણુ—સ્વજનો સાથે આનંદમાં રહેનાર. ધનવાન ઘણા નોકરવાળો, અને કળાઓ જાણનાર, ગુરુભક્ત મીઠી વાણી બોલનાર દેવ પ્રાણજીવી ભક્તિમાં પરાયણ, ધર્મકર્મ સંહિત થોડી કન્યા પ્રજા અને વધુ પુત્રવાળો, લિંગ અને કંઠમાં કંઈ નિશાન હોય, ત્રીજા વર્ષની ઉંમરે અગ્નિથી ભય ભોગવે. પાંચમે વર્ષે નેત્રરોગ થાય, નવમે અને તેરમે વર્ષે પણ ઢાઈ રોગ હરકત કરે, પંદર વર્ષે સર્પથી ભય રહે, ૨૧ વર્ષે ઝાડપરથી પડવાનો ભય ઉપજે, ૩૦ વર્ષે જંગલમાં અથવા હથીઆરથી ઘાતકપ્રસંગ ઉપજે. ૮૦ વર્ષનું આયુષ્ય થાય એવું માસ વદિ ૧૩, રવિવાર, એ ઘાતી સૂચવે છે.

તુલારાશિ નિર્ચાણુ—ઘણા મનુષ્યોનો માનનીય, ઘણી વસ્તુઓનો સંગ્રહ કરનાર, ભોગી. ધર્મ પરાયણ, ઘણા નોકરવાળો અને અતિ ચતુર વાવ, કુવા, તળાવ વગેરે અનેક સ્થાનો જનાવનાર; ઘણી કલાઓ જાણનાર, રાંખને પ્રિય, મિષ્ટરસમાં પ્રીતિ, ઘણી સ્ત્રીઓના ગર્વને હરનાર, પિતૃભક્ત, થોડી પ્રજા અને અધુનાળો, ખેતીની કળામાં નિપુણ, કય વિદ્યમાં પણ દ્રવ્ય મેળવી શકનાર, દેવપ્રાણજીનો પૂજક, સ્ત્રીની આરાધના અનુસાર ચાલનાર, ૭ વર્ષે અગ્નિભય, ૮ વર્ષે જવરખાધા, ૧૨ વર્ષે જળથી ભય, ૨૦ વર્ષે વૃક્ષથી કે અશ્વથી પતન થાય,

અથવા સપ્તેન્દ્ર ભવ રહે, ૨૧ વર્ષમાં પીડા ભોગવે, ૮૫ વર્ષનું
પરમાયુષ્ય ભોગવે, વૈશાખ માસ, વદિ પક્ષ, અન્વેષા નક્ષત્ર, શુક્રવાર,
પ્રથમ પ્રહર આ દરેક રીષ્ટકારક ગણાય છે

વૃશ્ચિકરાશિ નિર્ચાણુ—ચતુર્ઓથી પરિતાપ પામનાર ક્લેષ,
વંદ અને ક્રોધમા રહેનાર, વિશ્વાસઘાતી, મિત્રદ્રોહી, સતાપ રહિત,
રાજપૂજ્ય નોકરવાળો, ચાર ભાઈ, બે સ્ત્રીવાળો, ૧ વર્ષમાં તાવની
પીડા, ત્રીજે વર્ષે અગ્નિભય, પાંચમે વર્ષે અને ૧૫ મે વર્ષે તાવ
પીડા, ૨૫ વર્ષે મોટી માદગી ૬૦ વર્ષનું પરમાયુષ્ય ભોગવે જ્યેષ્ઠ
માસ, સુદિ પક્ષ, દશમી તિથિ, શુક્રવાર હસ્ત નક્ષત્ર, અર્ધરાત્રીનો
સમય, રીષ્ટ કરે છે

ધનુરાશિ નિર્ચાણુ—ચતુર, ધર્મવાન, શ્રેષ્ઠ પ્રજાવાળો, રાજ
માન્ય, દેવબ્રાહ્મણમાં પ્રીતિયુક્ત, ધણા મનુષ્યોનો પ્રેમ મેળવનાર,
વસ્તુસમૃદ્ધ કરવામાં રુચિવાળો, સભા મધ્યે સુદર વચન બોલનાર, સુદર
નખ, મોટા દાંત, કાવ્યકળામાં પ્રવીણ, ભાગ્યશાળી, ૬૬, મિત્રતાયુક્ત,
સાહસીક નત્ર, કાર્ય આરંભમાં ઘણો વિચાર કરનાર, ક્રોધથી બચામ,
તપસ્વી, થોડું ખાનાર, થોડી પ્રજા, ભાઈઓથી સુખી પ્રથમાવસ્થામાં
ધનવાન, પહેલે વર્ષે ભૂતબાધા, ૧૩ વર્ષે માદગી, ૬૮ અથવા ૭૫
વર્ષનું પરમાયુષ્ય ભોગવે આષાઢ માસ સુદિ પક્ષ પચમી તિથિ શુક્રવાર
રાત્રિ હસ્તનક્ષત્ર એ સર્વ રીષ્ટકારક ગણાય છે

મકરરાશિ નિર્ચાણુ—ધીરજીરાળો, ચતુર, પ્રજાથી કષ્ટ ભોગવનાર,
૨ જમાન્ય, દયાળુ, સત્યસદ્ધ, ભાગ્યશાળી, આજસુ લાંબી અને પહોળી
કટિવાળો, ૩ વર્ષે ઉદાર પીડા ૭ વર્ષે જલથી ઘાત ૧૦ વર્ષે
વૃક્ષપાત ૧૨ વર્ષે શસ્ત્રભય, ૨૦ વર્ષે જ્વરબાધા ૨૫ વર્ષે અગામાં
શિશિલતા ૩૫ વર્ષે વામઅંગમાં અગ્નિથી નિસાની ૬૦ વર્ષની
ઉંમર, વધુમાં વધુ ભોગવે શ્રાવણમાસ સુદિ પક્ષ દશમી તિથિ મંગળ
વાર, જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર એ દરેક રીષ્ટ યોગ કરે ■

કુંભરાશિ નિર્ચાણુ—દાની, મિષ્ટાન્ન ભોજનપર પ્રીતિ યુક્ત, ધર્મ કાર્યમાં પ્રીતિવાન, પ્રિયવાદ્, દીણુદેહ, થોડી પ્રજા, ખેત્રીયોગ, કામી, દ્રવ્યવાન, ડાળા હાથમાં ચિહ્ન હોય, ૧ વર્ષે માંદગી અહુ ભોગવે, ૫ વર્ષે અગ્નિભય ઉપજે, ૧૨ વર્ષે સર્પ અથવા પાણીથી ભય કરે, ૨૮ વર્ષે ટ્રાઈ ધાવ લાગવાનો ભય, અથવા ચોરથી લાનિ, નેવું વર્ષનું પરમઆયુષ્ય હોય, ભાદ્રપદમાસ, કૃષ્ણપક્ષ, ચોથતિથિ શનિવાર ભરણી નક્ષત્ર રીષ્ટ યોગ કરે છે.

મીનરાશિ નિર્ચાણુ—ધનવાન માની નમ્ર ભોગી. પ્રસન્ન ચિત્ત માતાપિતા અને દેવનું પૂજન કરનાર ગુરુભક્ત, ઉદારચિત્ત, રૂપવાન દેહ, શ્રેષ્ઠ ગંધ અને પુષ્પમાળાથી સુશોભિત, પાંચ વર્ષે પાણીથી ભય રહે છે, ૮ વર્ષે તાવના પીડા ભોગવે છે. ૨૨ વર્ષે પશુ માંદગી ભોગવે છે, ૨૪ વર્ષે પૂર્વદેશ પ્રયાણ કરે છે, નેવું વર્ષનું પરમાયુષ્ય છે. આશ્વિન માસ કૃષ્ણપક્ષ દ્વિતીયા તિથિ ગુરુવાર કૃતિકા નક્ષત્ર સાયંકાળ આ સર્વે ધાત મુશ્કેલી છે.

ઉપર મુજબ નિર્ચાણુકળ ચંદ્ર જે રાશિનો હોય તે પરથી જોવામાં આવે છે, પરંતુ તે ચંદ્રના બળાબળ મુજબ મળતું આવે આવે છે. જેને ચંદ્ર શુભ ગ્રહોથી દષ્ટ અને બળવાન હોય છે, તેને ઉપરનું કળ વધુ ભાગે મળતું આવે છે અને જેટલો ચંદ્ર નિર્બળ, પાપગ્રહોથી સંબંધ ધરાવનાર વગેરે હોય છે, તેટલો અંશે તેમાં ફેરફાર આવે છે.

સ્ત્રીજાતક

જાતક શાસ્ત્રનું ફળ સ્ત્રીઓને માટે પણ મળેલું છે સ્ત્રીઓને ફળાદેશ જોવાને માટે સ્ત્રીજાતક વગેરે કેટલાક ગ્રંથો છે, એ દરેક ગ્રંથોનો સાર અમને નીચે મુજબ માલમ પડ્યો તે આ પ્રકરણથી વ્યક્ત કરીએ છીએ

પુરુષોના જન્મ વખતે જે જે જોવાય છે તે તે સર્વ સ્ત્રીઓના જન્મ વખતે પણ જોવું માત્ર તેમાં પુરુષજાતને સ્થાને સ્ત્રીજાતની યોજના કરવી ફળાદેશની સૂચનાતમા લખેલા સંવત્સર ગોળ, અવન, ઋતુ માસ પક્ષ તિથિ, વાર નક્ષત્રયોગ, કરણ-લગ્ન વગેરે તમામ ફળ સ્ત્રીઓ માટે તે જ સમજવાં ફલયોગના જન્મનું વિવરણ પણ તે જ લેવું ફલયોગમાં જન્મેલી કન્યા સ્ત્રીઓ પોતાના પિતાને ત્યાં હોય છે ત્યાં સુધી પિતાદિકને મળે છે અને સાસરી ગયા પછી તે શુભાશુભ ફળ તેમને ત્યાં મળે છે રાજયોગ નામકયોગ અને બીજાનોગો પણ સ્ત્રીઓની જન્મકુલ્લી માટે એકજ ગણેલા છે અત્યાગ સુધીમાં જેટલું ફળાદેશ લખ્યું તે તમામ સ્ત્રીઓ માટે પણ ઉપયોગી છે મણિત નિષય પણ તે મુજબ જ લેવાય છે હવે શુ શુ દેશકાં કરાય છે તેનું વર્ણન કરીએ છીએ

ફળાદેશમાં જેટલું ફળ સ્ત્રીઓને મળી શકે તેવો સજવ જણાય તે તે ફળાદેશમાં કંઈ પણ શકા કર્યા સિવાય અને કહેવું જેમ કે વસ્ત્ર અનકાર ધન સુખ દુષ્ક પ્રકૃતિ, ગુણ સ્વભાવ, લક્ષણ ચિન્હ વગેરે અને જે રાજયોગ વગેરે ફળ અને અસંભવિત હોય તે તેના પતિને કહેવું તે પ્રમાણે ફળાદેશ જ્ઞાતિભેદ વગેરેનો વિચાર કરવા કોઈ આચાર્યના મત મુજબ તમામ ફળ તેના પતિને લાગુ પાડવાનું જણાય છે પરંતુ એ મતમાં બહુ થોડા જ આચાર્યો હોવાથી અમે તે મત પર વજન મૂકી શકતા નથી

(૧) લગ્ન અને ચંદ્ર બંને બેઠી રાશિમાં સ્ત્રીની કુંડલીમાં આવેલ હોય તો તે સ્ત્રીગતિના લક્ષણને શોભાવનારી હોય છે. તે ઉપરાંત લગ્ન અને ચંદ્ર એ બંને ઉપર શુભચ્છાની દષ્ટિ હોય તો તે સ્ત્રી ધણાંજ ઉત્તમ લક્ષણવાળી હોય છે. એટલે પતિવ્રતા અને પવિત્ર કાર્ય કરનારી હોય છે, આ યોગથી વિરૂદ્ધ યોગ થતો હોય તો વિરૂદ્ધતાવાળું ફળ સમજવું (૧) મંગળની રાશિનું લગ્ન હોય અથવા મંગળની રાશિનો ચંદ્ર હોય તો સ્ત્રીનું ત્રિશાંશફળ વિચારવું. મંગળની રાશિનો ચંદ્ર કે લગ્ન હોય અને ત્રિશાંશ કુંડલીમાં પણ બંને મંગળના ધરના હોય તો તે બાળ અવસ્થાથીજ ખરાબ લક્ષણ વાળી થાય છે. (૨) જન્મકુંડલીમાં ચંદ્ર અને લગ્ન બંને મંગળની રાશિના હોય અને ત્રિશાંશમાં બંને શનિની રાશિનાં હોય તો તે નોકરીથી જીવન ગાળનારી થાય છે. (૩) જન્મમાં તે બંને મંગળની રાશિના હોય અને ત્રિશાંશમાં ગુરુના ક્ષેત્રના હોય તો કંઈપણ ખરાબ ફળ ન થાય. (૪) એ પ્રમાણે જન્મમાં બંને મંગળના ક્ષેત્રના અને ત્રિશાંશમાં બુધના ક્ષેત્રના હોય તો પણ સદ્ગુણવાળી થાય. (૫) જન્મમાં તે બંને મંગળના ક્ષેત્રના હોય અને ત્રિશાંશમાં શુક્રના ક્ષેત્રના થવાથી તે સ્ત્રી ખરાબ લક્ષણવાળી થાય. (૬) વૃહારાશિનું લગ્ન અથવા ચંદ્ર હોય તો ત્રિશાંશપરથી જોવાની રીતિ એવી છે કે જન્મકુંડલીમાં શુક્રક્ષેત્રના ચંદ્ર અથવા લગ્ન હોય અને ત્રિશાંશમાં મંગળના ક્ષેત્રના હોય તો તે સ્ત્રી કૂર કર્મ કરનારી દુષ્ટા અને અયોગ્ય આચરણ કરનારી થાય. (૭) ચંદ્ર અથવા લગ્ન જન્મમાં શુક્રના ક્ષેત્રનાં હોય અને ત્રિશાંશ કુંડલીમાં શનિની રાશિનાં થયાં હોય તો તે એક વખત પરણીને બીજા પુરૂષ સાથે બીજી વખત સંસાર ચલાવનારી થાય. (૮) એ પ્રમાણે લગ્ન કે ચંદ્ર શુક્રના ક્ષેત્રના જન્મમાં અને ત્રિશાંશમાં તેઓ ગુરુક્ષેત્રમાં આવેલ હોય તો સારા ગુણવાળી અને સારા લક્ષણ વાળી સ્ત્રી થાય. (૯) એ પ્રમાણે શુક્રક્ષેત્રમાં ચંદ્ર કે લગ્ન હોય અને ત્રિશાંશમાં બુધની રાશિમાં આવેલાં હોય તો ગાયન, વાજાંત્ર, નૃત્ય.

ચિત્રકળા વગેરેમાં કુશળ થાય (૧૦) શુક્રના ક્ષેત્રના ચંદ્ર કે લગ્ન
 ત્રિશાસમાં પણ શુક્રક્ષેત્રનાં થવાં હોય તો તે સ્ત્રી ધણીજ સાગ ગુણ
 વાળી થાય એમ બન્યું (૧૧) બુધના ક્ષેત્રના ચંદ્ર અથવા લગ્ન
 હોય તેનું ત્રિશાસ કળ-બુધ ક્ષેત્રમાં ચંદ્ર કે લગ્ન હોય અને ત્રિશા
 સમાં મંગળના ક્ષેત્રનાં થવાં હોય તો ભુકામોતી, કપટવાળી અને
 દૂર સ્વભાવની તે સ્ત્રી થાય (૧૨) એ રીતે જન્મના બુધ ક્ષેત્રના
 ચંદ્ર કે લગ્ન ત્રિશાસમાં રાશિના થવાથી સ્ત્રી પુરુષ જેવા
 કડોઁ અવયવવાળી સ્ત્રીપણાથી રહિત બન્યું (૧૩) ત્રિશાસમાં
 ગુરૂની રાશિના હોય તો સારા ગુણવાળી થાય (૧૪) જન્મના બુધ
 ક્ષેત્રવાળો ચંદ્ર કે લગ્ન ત્રિશાસમાં બુધ ક્ષેત્રનો થવાથી ધણા ગુણો
 વાળી સ્ત્રી થાય (૧૫) જન્મના શુક્ર ક્ષેત્રના ચંદ્ર કે મંગળ ત્રિશાસમાં
 શુક્ર રાશિના થવાથી બળિયારિણી અથવા ગુણકા થાય (૧૬) કર્ક
 રાશિનો ચંદ્ર કે લગ્ન જન્મ સમયે હોય અને તે ત્રિશાસમાં મંગળ
 ક્ષેત્રનો થવાથી સ્વતઃ મિત્રજની કે ધણી સ્વતઃ રીતે કામ કરનારી
 થાય ■ તેઓ રાશિક્ષેત્રના ત્રિશાસમાં થવાથી સ્વામીને મારી નાખ
 વામાં સાહસથી પણ નહિ બંધીનારી થાય તેમજ તે ગુરૂ રાશિના
 થવા હોય તો ધણા સારા ગુણવાળી થાય, અને ત્રિશાસમાં બુધની
 રાશિના હોય તો ચિત્રકળા અને શિલ્પ કળામાં પ્રવિણ થાય છે,
 ત્રિશાસમાં શુક્રની રાશિના હોય તો નકારાં આચરણ અને અરિધર
 સ્વભાવ વાળી થાય છે (૧૭) સિંહરાશિમાં લગ્ન અથવા ચંદ્ર હોય
 તો, અને ત્રિશાસમાં મંગળના ક્ષેત્રમાં આવેન હોય તો પુરુષ જેવા
 લક્ષણવાળી થાય છે જોનવામાં વચાળ નિહર અનેક ધધામાં કુશળ
 થાય છે, ત્રિશાસમાં રાશિ ક્ષેત્રના હોવાથી બળિયારિણી થાય ગુરૂ
 ક્ષેત્રના હોવાથી રાજની સ્ત્રી થાય બુધરાશિના હોવાથી પુરુષ સ્વભાવ
 વાળી થાય છે, અને જો શુક્રની રાશિના થવા હોય તો નીચ પુરુષ
 સાથે બાંધિયાર કરનારી થાય છે (૧૮) જન્મ કુડીમાં ગુરૂની
 રાશિમાં ચંદ્ર કે લગ્ન હોય અને ત્રિશાસમાં તે મંગળની રાશિ પર હોય

તો ધણા ગુણવાળી થાય; શનિની રાશિના થવાથી ઉતાવળી ચાલનારી ગુરુની રાશિના હોવાથી ધણા ગુણવાળી થાય; બુધની રાશિના થયા હોય તો વિજ્ઞાનમાં કુશળ, આશ્ચર્યજનક ખોલનાર અને આચરણવાળી થાય; જો શુક્રની રાશિના થયા હોય તો ખરાબ લક્ષણવાળી થાય છે. (૧૯) શનિક્ષેત્રનું લગ્ન હોય અથવા ચંદ્ર હોય તેવી જન્મકુંડલીવાળી સ્ત્રીની ત્રિશાંશકુંડલીમાં લગ્ન કે ચંદ્ર મંગળના ધરતો હોય તો તે સ્ત્રી દાસી થાય. બુધના ક્ષેત્રકારણ નકારે સ્વભાવ અને નકારા આચરણવાળી થાય. ગુરુના ક્ષેત્રમાં હોવાથી પતિવ્રતા અને ફળવાએલી થાય, શુક્રના ક્ષેત્રમાં હોવાથી પ્રજા વગરની અથવા મૃત પ્રજા થાય, અને શનિક્ષેત્રના હોય તો નીચ માણસ સાથે વ્યભિચાર કરનારી થાય.

વધારે સમજ—લગ્ન અથવા ચંદ્ર બંને એકજ રાશિના હોય અને ત્રિશાંશમાં પણ એકજ રાશિના થયા હોય તો ઉપરનું ફળ સંપૂર્ણ મળે છે.

૧. જન્મકુંડલીમાં લગ્ન ચંદ્ર જુદાજુદા અને ત્રિશાંશમાં એક રાશિના.

૨. જન્મકુંડલીમાં એકજ રાશિના હોય અને ત્રિશાંશમાં જુદા જુદા હોય.

૩. જન્મકુંડલીમાં જુદી જુદી રાશિના હોય અને ત્રિશાંશમાં પણ જુદા જુદા હોય. આવા પ્રસંગમાં લગ્ન અને ચંદ્ર એ બેમાંથી જે બળવાન હોય તે પર કુલ આધાર રાખવો.

(૨૦) સ્ત્રીની નવમાંશ કુંડલીમાં જો શનિ ક્ષેત્રનો શુક્ર અને શુક્ર ક્ષેત્રનો શનિ એ યોગ થયો હોય અને જન્મકુંડલીમાં એ એ ગ્રહો એક બીજાને ભેટા હોય તો અથવા જન્મલગ્ન શુક્રક્ષેત્રનું હોય અને નવમાંશમાં કુંભલગ્ન આવેલ હોય તો તે સ્ત્રી સ્ત્રીઓ સાથે સંબંધ ધરાવી વિષય શાંતિ મેળવે. (૨૧) લગ્ન અથવા ચંદ્રથી

સાતમે ભાવે કોઈ ગ્રહ ન હોય સાતમોભાવ નિર્બળ હોય તો તેને
 સ્વામી દુરાચારી થાય છે (૨૨) સ્ત્રીની જન્મકુડલીમાં સાતમે શુક્ર
 અથવા શનિ આવેલા હોય તો તેનો પતિ નપુસક હોય છે (૨૩)
 જન્મકુડલીમાં સાતમે ભાવે સૂર્ય હોય તો પતિથી તળએલી થાય
 સાતમે મંગળ હોય તો અને પાપગ્રહની દષ્ટિ વધુ હોય તો બાળ
 વિધવા થાય, સાતમે શનિ હોય અને તેને પાપગ્રહ જોતા હોય તો
 લાંબો વખત સુધી તે કુમારી રહેશે એકથા વધુ પાપગ્રહ સાતમે
 હોય તો વિધવા કહેની આ કુળ લગ્ન અથવા ચંદ્રમા જે વધુ
 બળવાન હોય તેથી સાતમેભાવે જોવું (૨૪) કોઈપણ પાપગ્રહ સાતમે
 હોય અને તે પર શુભગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તેનો પતિ તેનો ત્યાગ
 કરશે એમ જાણવું (૨૫) નવમાસ કુડલીમાં શુક્રરાશિનો મંગળ
 અને મંગળની રાશિનો શુક્ર હોય તો તે બ્યભિચારિણી થાય છે
 (૨૬) સાતમે ચંદ્ર, શુક્ર અને મંગળ આવેલા હોય તો તે સ્ત્રી પોતાના
 સ્વામીના મતથી બ્યભિચાર કરનાર થાય છે (૨૭) શનિ અથવા
 મંગળની રાશિનું લગ્ન હોય અને લગ્નમાં ચંદ્ર શુક્ર અને આવેલા
 હોય તે પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તે સ્ત્રી માતાની સમતિથી
 બ્યભિચાર કરનારી થાય છે (૨૮) સાતમા ભાવમાં જ મંગળો નવમાસ
 હોય અને તે નવમાસની રાશિ જન્મકુડલીમાં શનિથી જોવાએથી
 હોય તો તેને ગુપ્ત દરદર લગા કરે (૨૯) સાતમે કોઈપણ ગ્રહ ન
 હોય અને સાતમે શનિની રાશિ તથા શનિનો નવમાસ હોય તો તે
 સ્ત્રી જૂઠું પતિને પરણે, અથવા મૂર્ખ પતિને પરણે (૩૦) સાતમે
 મંગળની રાશિ અને મંગળનો નવમાસ હોવાથી ક્રોધી પતિ મળે
 તેનો પતિ ખણી સ્ત્રીઓમાં આસક્ત હોય. (૩૧) સાતમે શુક્રની રાશિ
 અને શુક્રનો નવમાસ હોવાથી બાઅસાળી અને સ્વરૂપવાન પતિને
 પરણે. (૩૨) સાતમાભાવમાં શુક્રની રાશિ અને શુક્રનો નવમાસ હોય
 તો વિદ્વાન ચતુર ને બારીકીથી કામ કરનાર પતિ મળે (૩૩) સાતમે
 ચંદ્રની રાશિ અને ચંદ્રનો નવમાસ હોય તો વિષયવાળો, કામળ

અને નાજુક પ્રકૃતિવાળો પતિ મળે. (૩૪) ગુરૂની રાશિ અને ગુરૂનો નવમાંશ હોય તો ગુણવાન જીતેન્દ્રિય અને ઉદાર મનનો પતિ મળે છે. (૩૫) સાતમે સૂર્યની રાશિ અને સૂર્યનો નવમાંશ હોય તો શ્રમણ મનવાળો, વ્યાપાર કરનાર અને વિષયશક્તિવાળો પતિ મેળવે.

આ યોગોમાં ગ્રહની રાશિ અને ગ્રહનો નવમાંશ એકજ હોય તો લખેલું ફળ પૂરેપૂરું મળે. અને જુદા ગ્રહોનો નવમાંશ હોય તો તે બેમાંથી બળવાન હોય તે મુજબ ફળ મળે છે. (૩૬) લગ્ને ચંદ્ર શુક્રનો યોગ થયો હોય તો તે સ્ત્રી ઈર્ષાવાળી હોય; ચંદ્ર બુધનો લગ્ને યોગ હોય તો કળામાં કુશળ તથા પોતાની કળાથી દ્રવ્ય મેળવનારી થાય. શુક્ર બુધ લગ્ને આવેલા હોય તો રૂપવાળી ભાગ્યશાળી અને પતિપ્રિય થાય; ચંદ્ર ગુરૂનો લગ્ને યોગ હોય તો વૈભવ ભોગવનારી અને ભાગ્યશાળી થાય. ચંદ્ર, બુધ અને શુક્ર એ ત્રણે ગ્રહો લગ્નમાં હોવાથી ધણું ધન, ધણું સુખ અને માન પ્રતિષ્ઠા વધારે છે; બુધ, ગુરૂ એ ત્રણ ગ્રહો લગ્ને હોય તો પણ સુખ ધન અને ગુણનો વધારો કરે છે. (૩૭) આઠમે પાપગ્રહ હોવાથી વિધવા થવાનો યોગ થાય છે, અષ્ટમેશ નવમાંશમાં જે રાશિનો થયો હોય તે ગ્રહની દશા અંતર્દશા અથવા અષ્ટમેશની દશા અંતર્દશા પતિસુખની હાનિ કરે છે. (૩૮) વિધવા થવાનો યોગ થતો હોય અને ધનભાવમાં રહેલો કાઈ શુભ ગ્રહ આઠમે જોતો હોય તો તે સ્ત્રી લાંબો વખત વિધવા રહેશે નહિ. એટલે વિધવા થયા પછી પુરતમાં મૃત્યુ પામશે. (૩૯) મધ્યમ બળવાળો શનિ હોય, ચંદ્ર, શુક્ર અને બુધ નિર્બળ હોય, સૂર્ય, મંગળ અને ગુરૂ બળવાન હોય, લગ્નમાં વિષમરાશિ આવેલી હોય તો તે સ્ત્રી ઘણા પુરૂષવાળી સમજવી. (૪૦) ગુરૂ, મંગળ, શુક્ર અને બુધ એ ચાર ગ્રહો બળવાન થયા હોય અને સમરાશિનું લગ્ન હોય તો ધર્મશાસ્ત્ર અને મોક્ષમાર્ગ પર ગતિ કરનારી થાય. (૪૧) ચંદ્રથી દશમસ્થાને સૂર્ય હોય અને ત્રીથે મંગળ હોય તો ઉચ્ચથી પછડાવાથી મૃત્યુ કરે.

(૪૨) ચદ્રથી બીજો મગજ હોય, સાતમે શુધ્ધ હોય અને ચોથે ચનિ હોય તો કુવામાં પડવાથી મૃત્યુ પામે (૪૩) ક-વારાશિ પર સૂર્ય હોય તે સાથે ચદ્ર પણ હોય તે પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય કે યુતિ હોય તો બધનથી મૃત્યુ સચવે છે (૪૪) સૂર્ય અને ચદ્ર દ્વિસ્વભાવરાશિમાં હોય તે પર પાપગ્રહની દષ્ટિ હોય અથવા યુતિ હોય તો કુબી મરવાનો યોગ પોતેજ કરે છે (૪૫) કકની ચનિ અને મકરનો ચદ્ર જળધર રાગનો યોગ કરે છે મેષ અથવા વૃશ્ચિક રાશિનો ચદ્ર અને પાપગ્રહની કતારી ચન્દ્ર કે અગ્નિથી મૃત્યુ કરે છે (૪૬) લગ્ન અને સાતમે પાપગ્રહ હોય તો વિધવા થાય છે લગ્ને ચન અને સાતમે મગજ હોય તોપણ વિધવા થવાનો યોગ જાણવો ખાસ કરીને મગજ વિધવા યોગ કરે છે (૪૭) છઠ્ઠે કે આઠમે ચદ્ર હોય તો પતિને રીષ્ટ કરનાર યોગ સમજવો ૧-૪ ૭-૮-૧૨ સ્થાને ગ્રહેનો મગજ સુદી (નાટી)નો મગજ કહેવાય છે તેમ હોય તે તે પતિથી કુબી થાય અથવા વિધવા થાય છે (૪૮) નીચ રાશિનો કાર્ત્ત્વણ્ય ગ્રહ પાંચમે સ્થાને હોય અને તેના પર તેના કાર્ત્ત્વણ્ય ગ્રહની દષ્ટિ હોય તો તેની પ્રજા જીવે નહિ અને તે બલિયાર કરનાર થાય (૪૯) સ્ત્રી જાતિને તેની સાસુનું સુખ શુક્રથી જોતું સૂર્યથી સસરાનું સુખ જોતું લગ્નથી દેહનું સુખ જોતું ચદ્રથી મનનું સ્વાસ્થ્ય જોતું સમ્પ્રદાયથી અથવા સાતમાભાવથી પતિ સુખ જોતું (૫૦) વિવશકન્યા-૨વિવાર, દ્વાદશીતિથિ અને શતબિંબાનક્ષત્ર (૨) મગજવાર સાતમતિથી અને વિશાખા નક્ષત્ર (૩) ચનિવાર ત્રીજા તિથિ અને આશ્લેષા નક્ષત્ર (૪) જન્મકુડલીમાં લગ્ને બે શુભગ્રહો હોય તે શત્રુ ક્ષેત્રના હોય અથવા શત્રુપેત્રનો પાપગ્રહ લગ્ને હોય (૫) લગ્ને ચનિ પાંચમે સૂર્ય, નવમે મગજ એટલે યોગ થયો હોય તે જ મ વિવશક-ના યોગ મુખ્યત્વે પાંચ છે, ગણેના તેવા યોગમાં જન્મનાર કન્યા નિર્ભાગી કહેવાય છે, જ્યાં તે હોય ત્યાં કુબ છપજાવે છે બલિય - રિણી થાય છે (૫૧) મૂળનક્ષત્રના પહેલા ત્રણ પાદમાંથી કાર્ત્ત્વ પલ

પાદમાં જન્મી હોય તો તેના સસરાને રીષ્ટ કરે, આશ્લેષા નક્ષત્રના
૨-૩-૪ પાદમાંથી કાઠી પણ પાદમાં જન્મી હોય તો સાસુને
રીષ્ટ કરે છે. જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રના ચોથા પાદમાં જન્મેલી પોતાના જેઠને
રીષ્ટ કરે છે. વિશાખા નક્ષત્રમાં ચોથા પાદમાં જન્મેલી પોતાના દેવરને
રીષ્ટ કરે છે. માટે પરણાવતા પહેલા તેની શાંતિ કરાવવી. વિષ
કન્યાનો અપવાદ—લગ્ન અથવા ચંદ્રથી સાતમા ભાવનો રવામી
સ્વગૃહી હોય અને બળવાન શુભગ્રહોથી ભેવાભેલો હોય તો વિષકન્યા
દોષ નાશ પામે છે. (૫૩) વિધવા દોષ માટે અપવાદ—(૧)
સાતમે લગ્નેશ અને સપ્તમેશ રહેવાથી વિધવા દોષ સમૂલ નાશ પામે.
(૨) લગ્નેશ સપ્તમસ્થાને અને સપ્તમેશ લગ્નમાં હોય તો (૩) લગ્નેશ
અને સપ્તમેશ બંને લગ્નમાં હોય (૪) લગ્નેશ અને સપ્તમેશ બંને
સાતમે હોય, તો આ યોગોથી વિષ કન્યા દોષ અને વિધવા દોષ
એ દરેકનો નાશ કરે છે. (૫૪) કેટલાક ખાસ યોગ—પંચમ ભાવ
અને પંચમેશ બળવાન હોવાથી સુંદર પ્રજાવાળી તથા વૈભવવાળી થાય.
નવમેશ અને નવમ ભાવના બળ કારણ ભાગ્યશાળી થાય. ધનેશ અને
ધનભાવના બળથી તે વૈભવી થાય. લગ્નેશ, લગ્ન અને ચંદ્ર બળવાન
હોવાના કારણે રૂપાળી થાય. ૮-૯-૧૧ ભાવે પાપગ્રહોનો સંબંધ
હોવાથી પ્રજાનું કષ્ટ રહે છે. લગ્ન, લગ્નેશ અને લગ્ન નવમાં શપતિ
એ શુભ ગ્રહો હોય તો તે સ્ત્રી જરા પણ કપટ વગરની હોય છે
અને તે પાપગ્રહો હશે અથવા પાપગ્રહોથી જેટલો સંબંધ ધરાવતા
હશે તેટલા પ્રમાણમાં તે જુડી કપટી અને સ્ત્રી ચારિત્ર્યવાળી થશે.

સ્ત્રીઓના દુર્યોગોની શાંતિ માટે શાંતિ કરવાના ગ્રંથોથી
નિવારણ કરવું. કુંભવિવાહ, અર્ધવિવાહ, સાવિત્રીવ્રત, પીપ્પલવિવાહ
નગધારણ, હોમ, દુષ્ટયોગ શાંતિ વગેરે કરવાથી સાફ રૂળ થાય એમ
ધર્મશાસ્ત્રોમાં લખેલું છે.

ભાગ પહેલો સમાપ્ત.

॥ अथ ज्योतिःशास्त्रशिक्षकः ॥

भाग २ जो.

तान्त्रिकविभागः ॥

प्रकरण १ छुं.

પટ્ટેલા ભાગમાં આપણે જાતકશાસ્ત્ર વિષય ઉપર પ્રકરણો, જાણ્યાં, આ ભાગમાં તાન્ટ્રિક શાસ્ત્ર જનંધી પ્રકરણો લખવામાં આવશે જાતકશાસ્ત્ર એટલે શું તે જાતક, વિભાગ વાગવાથી સમજાયુ હશે, હવે તાન્ટ્રિક માટે થોડું જણાવવું આવશ્યક છે. તાન્ટ્રિક શાસ્ત્રનો અર્થ વિચારવાથી જ માલમ પડશે કે તાન્ટ્રિક શાસ્ત્ર શું સૂચવે છે.

જાતક શાસ્ત્રમાં જણાવેલો વિષય એકંદરે કુળ માટે કહેલો છે. અને તાન્ટ્રિક શાસ્ત્ર સૂક્ષ્મકુળ, વાર્ષિક કુળ (વર્ષકુળ), માસ કુળ, દિનકુળ અને તેથી પણ સૂક્ષ્મકુળ વર્ણવી શકે છે. જાતક શાસ્ત્રમાં જણાવેલા કુળમાં અંતર્દેશના વર્ષમાં અમુક કુળ જણાવ્યું છે, તેમાં પણ અંતર્દેશમાં ઉપદેશ દાઢવાથી સૂક્ષ્મતા મળે છે તાન્ટ્રિક શાસ્ત્રમાં પ્રહોનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરાતો હોવાથી તેનાથી કુળ વધુ સૂક્ષ્મ કહી શકાય છે ઉદાહરણ તરીકે કેઈ માણસને જન્મકુડલીમાં રાજ્યોગ થયો છે, તે રાજ્યોગ ગુરુ કરે છે, ગુરુની દેશ અંતર્દેશમાં એ કુળ મળવાતું જાતકે અથોએ સૂચવ્યું, પરંતુ ગુરુ સાથેનો જેવો સંબંધ ખીજા પ્રહો ધરાવતા હોય તે પ્રમાણમાં તે કુળ માટે વહેલા થોડું થાય છે. તેથી અમુક વર્ષનો હિસાબ નીકળી શકે, પરંતુ દિવસ ભરી પણ વગેરેનો સ્પષ્ટ હિસાબ તો તાન્ટ્રિક શાસ્ત્રજ સૂચવે છે. અમુક

સંવત, અમુક માસ, અમુક તિથિ વારે રાજયોગનું ફળ મળશે, તે કહેવું તે આ શાસ્ત્રનું કામ છે. તેથી જાતક શાસ્ત્રનો સૂક્ષ્મ વિભાગ તાજિક કહી શકાય છે. તાજિક શાસ્ત્રનો અર્થ તાજી એવો કહીએ તો પુરતનું છેલ્લી શોધનું અને બરાબર તૈયાર કરેલું વગેરે શબ્દાર્થ થાય છે. હાલમાં તાજિકશાસ્ત્રના અનેક ગ્રંથો મળી આવે છે, તેમાં વધુ માન્ય ગ્રંથ પંડિતોએ “તાજિક નીલકંઠી” ને ગણેલ છે. આ ઉપરાંત ખીજા પણ અનેક ગ્રંથો છે. એ સર્વના સારરૂપ અને અંમોને જે ઇષ્ટ જણાયું છે, તે અનુક્રમે શરૂ કરીએ છીએ.

વર્ષગણિત સાધન.

વર્ષ ગણિત સાધવા માટે વર્ષપ્રવેશનું ઇષ્ટ લાવવું આવશ્યક છે, અને તે લાવ્યા સિવાય વર્ષનું કંઈપણ ગણિત થઈ શકતું નથી, માટે પ્રથમ વર્ષનું ઇષ્ટ કેમ લાવવું ? તે સમજવાથી આગળ ચાલી શકાશે. પ્રથમ ગતાબ્દ લાવો. ગતાબ્દ લાવવાની રીત—જે વર્ષમાં જન્મ હોય તે વર્ષને ચાલુ વર્ષમાંથી બાદ કરવાથી ગતાબ્દ આવે. વર્ષ સંવત ગણનાથી કે શક ગણનાથી જે રીતે લેવું હોય તે રીતે લઈ શકાશે. સંવત ગણનાથી વર્ષ ગણવામાં આવે તો કઈ સંક્રાંતિ ખેસે ત્યારથી અથવા વૃશ્ચિક સંક્રાંતિથી સંવતનો બદલો ગણાય છે, અને શકગણનાથી વર્ષ ગણવામાં આવે તો મેષરાશિમાં સૂર્ય પ્રવેશ કરે ત્યારે શકનો બદલો થાય છે. કોઈનો જન્મ ચૈત્ર માસમાં હોય પણ જન્મ સૂર્ય મીન રાશિનો હોય તો ધ્યાનમાં રાખવું કે તેનો જન્મ ચૈત્ર માસમાં છે, પણ શક બદલ્યા પછી નથી, અને પંચાંગમાં તો ચૈત્ર સુદી ૧ થી નવો શક લખવામાં આવે છે, આવે પ્રસંગે જન્મના શકમાંથી એક અંક બાદ ગણી ગણિત કરાય. જન્મના શકને ચાલુ શકમાંથી બાદ કરતાં જે આંક આવે તેને ગતાબ્દ કહે છે. એટલે તેટલા વર્ષ પૂર્ણ થયાં અને તે પછીનું વર્ષ ચાલે છે, તેમ સમજવું.

ગતાબ્દ શાનિષ્ઠી

मतवर्ष	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
वार	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
धृती	१५	३१	४६	२१	३७	३३	४८	४१	६३	४५	५०	१२१	३७	५२	८२	३३	३६	३६
पण	३१	३३	४४	१३	३७	६४	०	१२	४३	१५	४६	१८	४६	२१	५२	२४	५५	२५
विपण	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	३०	३०	०	३०	०
मतवर्ष	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६
वार	२	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
धृती	५४	१०	२६	४१	५७	१२	२८	४३	५६	१४	३०	४५	११	३६	४७	३१	४८	३६
पण	५८	३०	१३	३३	४३	५३	६१	०	४२	१३	४५	१६	४८	१६	५१	२२	५४	४४
विपण	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०
मतवर्ष	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४
वार	४	५	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
धृती	३४	४६	५२	१३	५२	७२	३८	५४	६२	४०	५६	११	२७	४२	५८	४८	५८	४८
पण	२५	५७	२८	०	३१	३३	४३	५३	६४	०	१२	४३	१५	४६	१८	४८	२१	४८
विपण	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०
मतवर्ष	५५	५६	५७	५८	५९	६०	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२
वार	६	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
धृती	१३	२६	४४	०	१५	३१	४७	२१	८३	४६	१२	३५	५१	११	२७	४२	५८	३७
पण	५२	२४	५५	२७	५८	३०	१३	४३	७३	६१	०	४२	१३	४५	१६	४८	२१	४८
विपण	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०
मतवर्ष	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
वार	०	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
धृती	५३	८२	३६	५५	१०	२६	४२	५७	१३	२८	४४	५६	१५	३०	४६	०	१७	३७
पण	१६	५१	१२	५२	२५	५७	२८	०	३१	३४	५३	६४	०	१२	४३	१५	४८	३७
विपण	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०
मतवर्ष	९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००	१०१	१०२	१०३	१०४	१०५	१०६	१०७	१०८
वार	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
धृती	३२	४८	२१	६२	४५	५०	५२	१३	५३	८३	३८	५४	१०	२५	४१	५६	१५	५६
पण	४६	१८	४६	२१	५२	२४	५५	२७	५८	३०	१३	४३	७३	६१	०	१२	४३	१५
विपण	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०

ગતાબ્દ સારિણી પ્રવેશ—ગતાબ્દ સારિણી ઉપર બતાવવામાં આવી છે, તેમાંથી જોટલા ગતાબ્દ આવેલા હોય તે આંક લેવા. તે આંક વર્ષધ્રુવક નામથી પણ ઓળખાય છે. સારિણી સિવાય ગણિતથી વર્ષ પ્રવેશની તિથિ વાર વગેરે તમામ લાવી શકાય છે. પરંતુ એ શાસ્ત્રાર્થ અત્રે લેવો યોગ્ય નથી તેથી ટુંકી રીત જણાવી છે.

વર્ષપ્રવેશ વાર ઘટીપલ લાવવાની રીત—ગતાબ્દ સારિણી પરથી અનુક્રમે વાર, ઘટી, પલ, વિપલ, એ આંક જન્મના વાર, ઘટી, પલમાં ઉમેરવાથી વર્ષના પ્રવેશ સમયના વાર ઇષ્ટઘટીપલ થાય. એ પ્રમાણે વર્ષ પ્રવેશ વાર, ઘટી પલ ઉપરથી જાણવું કે તે વારે તેટલી ઘટી પલ સમયે નવા વર્ષનો પ્રવેશ થયો. વાર રવિ ૧ સોમ ૨ એ અનુક્રમે ગણવાનું યાદ રાખવું.

વર્ષપ્રવેશની તિથિ લાવવાની સહેલી રીત—સૂર્યના જે રાશિઅંશ હોય તેજ રાશિઅંશ વર્ષપ્રવેશના હોય છે. ઉપર જણાવેલી રીતે જે તિથિએ સૂર્યના અંશાદિ જન્મસૂર્ય મુજબ આવે તે તિથિ વર્ષપ્રવેશની ઇષ્ટઘટીસહ ચર્ધ સમજવી. આ હકીકત પંચાંગમાંથી જાણી વર્ષપ્રવેશનું લખાણ લખવું.

આ રીતે સૂક્ષ્મતાથી માસપ્રવેશ, દિનપ્રવેશ, વગેરેની સિદ્ધિ સારિણીઓથી ચર્ધ શકે. વર્ષફળમાં માસપ્રવેશની સારિણી ઉપયોગી હોવાથી આગળ આપનામાં આવશે. પરંતુ દિનપ્રવેશ સારિણી લેવી આવશ્યક નથી.

મુંથાસાધન—જેમ સૂર્યાદિ નવ ગ્રહો છે, તેમ વર્ષફળમાં મુંથાને ગ્રહ તરીકે માનેલી છે. એટલે તે દશમે ગ્રહ ગણાય છે. મુંથાસાધન માટે નવું ગણિત કંઈપણ વિશેષ કરવામાં આવતું નથી. જે લક્ષમાં જન્મ હોય તેનાં જે અંશ, કળા, વિકળા હોય તે દર વર્ષે મુંથાનાં અંશ કળા, વિકળા મૂકાય છે, માત્ર રાશિમાં ફેરફાર દરવર્ષે થાય છે. ગતાબ્દ સંખ્યાને ૧૨ થી ભાગ આપવો. લખ્યાંક

જન્મનમની રાશિમાં જીમેગરાથી મુશની રાશિ આવશે. એ પ્રમાણે દરેક વર્ષે એક એક રાશિ મુશા આગળ ચાલે છે.

સ્પષ્ટમહુ સાધન—જન્મપત્રિકા પ્રકરણમાં સ્પષ્ટ મહુની રીતિ બતાવેલી છે. મહુવાધવ આરિષ્ટીથી સ્પષ્ટ મહુ કરવા હોય તો તે રીતિ મુજબ કરવા, અથવા સ્વૂગ રીતિથી વર્ષક્રમમાં મહુ કરવા હોય તો તેની રીતિ નીચે મુજબ છે, તે ચાલાકથી સ્પષ્ટમહુ કહેવાય છે.

પચામમાં પુનમ અને અમાવાસ્યના પ્રાત કાલના સ્પષ્ટમહુ હોય છે, તે મહુ અવધિમહુ કહેવાય છે. અવધિનો મહુ જાણ્યા પછી ઈંટના મહુ કરવા.

અવધિ મહુની રીત—ચાલાકમહુ માટે અવધિ લેવામાં ધન ચાલાક અને જાણુચાલક એ રીત છે. પૂર્ણિમા અથવા અમાવાસ્યા પછી ઈષ્ટ દિવસે જે નજદીક હોય તે નજદીકની અવધિપરથી મહુત કરવું. હાખલા તરીકે કાઈનો વર્ષપ્રવેશ સુદિ હોય છે, તેથી પુનમના મહુ તેની નજદીકના મહુવાય વર્ષપ્રવેશના ઈષ્ટકાળથી અવધિ દિનના પ્રાત કાળ સુધીમાં કેટલા દિવસ થતો પડે તે અંતર આવે છે તે ચોક્કસ કરવું. અવધિનો દિવસ આગળ હોય અથવા પાછો હોય તો જાણુચાલક થાય અવધિનો દિવસ અથવા પછી ઈષ્ટ દિવસ હોય તો તે ધનચાલક થયું કહેવાય છે. ચાલક મહે તે પ્રકારનું આખ્યું હોય પરંતુ ચાલક લાગ્યા પછી તેને મહુની ગતિ સાથે જોમુત્રિકા ક્રમથી ગુણવા અને અસાદિ રૂળ લાવતા તે ધનચાલક હોય તો અવધિના મહુના અસ કળા વિકળામાં હિમેરવા અને જાણુચાલક હોય તો અવધિના મહુના અસ કળા વિકળામાંથી બાદ કરના એટલે વર્ષપ્રવેશ સમયના સ્પષ્ટ મહુ થશે. ગતિના આધારે તેને તેજ રાખવાથી તે ગતિ સદિત મહુ સ્પષ્ટ લેખાશે. લખલાવ, ચલિત વગેરે જન્મપત્રિકા મુજબ કરવા.

વર્ષકુંડલી બનાવવાની રીત—પ્રથમ જણાવેલી રીતે સૂર્યના રાશિઅંશ આધારે સ્પષ્ટ લક્ષ કરવું જોઈએ. સ્પષ્ટ લક્ષ કરવાની રીત એવી છે, કે સૂર્યમાં અયનાંશ ઉમેરી તેને સાયન કરવો. આદ્ય જે સ્થળનું ગણિત હોય તે સ્થળનાં ઉદયમાન લઈ સાયનસૂર્યની રાશિ મુજબના ઉદયમાનથી સાયન સૂર્યના અંશોને ગુણી ત્રીસથી ભાગ આપવો. જે આવે તે ભોગ્યકાળ થાય. આ ભોગ્યકાળ પલાંદિ હોયાં છે. તેથી ઇષ્ટધડીની પજો કરી તેમાંથી આદ્ય કરવો. જે શેષ રહે તેમાંથી સૂર્યની રાશિ પછીની રાશિઓનાં જે માન જાય તે આદ્ય કરવાં. જે આદ્ય ન થાય તે અશુદ્ધ માન થાય છે. શેષ રહેલી પજોને ૩૦ થી ગુણી અશુદ્ધમાનથી ભાગ આપવો. જે અંશાદિક્ષણ આવે તેની ઉપર અશુદ્ધમાનની રાશિની મંજ્યા મૂકી તેમાંથી અયનાંશ આદ્ય કરવાથી સ્પષ્ટ લક્ષ થાય. આમ લગ્ન ખેસાડવું અને પછી ગ્રહો ખેસાડવાથી વર્ષકુંડલી તૈયાર થાય છે.

નવમાંશ લાવવાની રીત—ત્રીજે જણાવેલી સારિણીથી નવમાંશ કુંડળી તૈયાર કરવી. લક્ષ જે રાશિનું હોય તે રાશિના કોઠામાં લક્ષના અંશ મુજબનો કોઠો જે હોય તે નવમાંશ લક્ષ સમજવું, પછી સૂર્ય જે રાશિના કોઠામાં જેટલા અંશનો હોય તે રાશિમાં સૂર્ય મૂકવો એ પ્રમાણે દરેક ગ્રહને કુંડલીમાં મૂકવાથી નવમાંશ કુંડલી તૈયાર થાય છે.

નવમાંશનો દરેક વિભાગ ૩ કળા ૨૦ વિકળા હોય છે, તેને રાશિઅંશ મુજબ સરલતાથી લેવા માટે ત્રીજેની સારિણી ઉપયોગી છે. ૩/૨૦, ૬/૪૦, ૧૦, ૧૩/૨૦, ૧૬/૪૦, ૨૦, ૨૩/૨૦, ૨૬/૪૦, ૩૦, એ નવમાંશના નવ ભાગ છે.

રાશિ અંશ પરથી નવમાં રાશિ અને તેના સ્વામી બળવાને સારિણી.

[illegible]

રાશિ અંશ પરથી નવમાંશ રાશિ અને તેના સ્વામી જાણવાને સારિણી.

રા.	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯
સ્વા.	મ	મ	મ	શ	શ	શ	કુ	કુ	કુ	ચ	ચ	ચ	સ	સ	સ	કુ	કુ	કુ	શ	શ	શ	મ	મ	મ	કુ	કુ	કુ
રા.	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬
સ્વા.	શ	શ	શ	શ	શ	શ	કુ	કુ	કુ	મ	મ	મ	શ	શ	શ	કુ	કુ	કુ	શ	શ	શ	મ	મ	મ	કુ	કુ	કુ
રા.	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩
સ્વા.	શ	શ	શ	મ	મ	મ	કુ	કુ	કુ	શ	શ	શ	શ	શ	શ	કુ	કુ	કુ	શ	શ	શ	મ	મ	મ	કુ	કુ	કુ
રા.	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨
સ્વા.	ચ	ચ	ચ	સ	સ	સ	કુ	કુ	કુ	શ	શ	શ	મ	મ	મ	કુ	કુ	કુ	શ	શ	શ	મ	મ	મ	કુ	કુ	કુ

પંચેશા સાવયની રીત — વર્ષફળના દશગ્રહોમાં પાંચ ગ્રહો ઉપરો (અધિકારી) વર્ગના ગણાય છે. પહેલો જન્મકક્ષનો સ્વામી, બીજો વર્ષદગ્ધનો સ્વામી, ત્રીજો મુંથાની રાશિનો સ્વામી, ચોથો ત્રિરાશિપતિ (જોડે વર્ષપ્રવેશ દિવસનો હોય તો દિવસનો ત્રિરાશિપતિ અને વર્ષપ્રવેશ રાત્રિનો હોય તો રાત્રિનો ત્રિરાશિસ્વામી ત્રીજો જથ્થાવેદા ત્રિરાશિસ્વામીના કોટક પરથી લેવા.) અને પાંચમો અધિકારી દિવાપતિ અથવા રાત્રિપતિ (દિવસે વર્ષપ્રવેશ હોય તો સૂર્યની રાશિનો સ્વામી તે દિવાપતિ ગણાય અને રાત્રે વર્ષપ્રવેશ હોય તો ચંદ્રની રાશિનો સ્વામી રાત્રીપતિ ગણાય.) જો પ્રમાણે પાંચ અધિકારીને પંચેશા કહેવામાં આવે છે અને પંચેશાનું ચક્ર વર્ષફળમાં મુકવામાં આવે છે. પંચેશાયક્રમાં તે તે અધિકારી ને ને લાવમાં આવેલા હોય તે તે લાવતો આંક તેની નીચે લખવો.

૩૮૦
ત્રિરાશિપતિનું કોષ્ટક.

રાશિ (લગ્ન) નામ	મે	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
રાશિ (લગ્ન) આક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
દિવસમાં સ્વામિ	સુ	શુ	ગ	શુ	ગ	ચ	શુ	મ	શ	મ	મ	ચ	ચ
રાત્રિમાં સ્વામિ	ગુ	ચ	શુ	મ	સ	શુ	ચ	શુ	શ	મ	મ	ચ	ચ

હર્ષબળ લાવવાની રીત—હર્ષબળ ચાર પ્રકારનું હોય છે પહેલો પ્રકાર:—સૂર્ય નવમેભાવે, ચંદ્ર ત્રીજેભાવે, મંગળ છઠ્ઠેભાવે શુક્ર પહેલેભાવે, ગુરુ અગ્રીઆરમે ભાવે, શુક્ર પાંચમેભાવે, શનિ બારમે ભાવે વર્ષપ્રવેશ કુંડળીમાં આવેલો હોય તો પ્રથમ હર્ષસ્થાનીય કહેવાય, તેન બળ પાંચ કળાનું ગણવું બીજો પ્રકાર—સ્વગૃહી ગ્રહ કે ઉચ્ચ રાશિનો ગ્રહ હોય તે ગ્રહનું પાંચ પાંચ કળાનું બળ મૂકવું, તે બીજીય હર્ષસ્થાનીય કહેવાય છે ત્રીજો પ્રકાર:—દિવસનો વર્ષ પ્રવેશ થતો હોય તો પુરુષગ્રહો (સૂર્ય, મંગળ, ગુરુ)નું બળ પાંચ પાંચ કળાનું મૂકવું અને રાત્રે વર્ષપ્રવેશ થતો હોય તો સ્ત્રીગ્રહો (ચંદ્ર, શુક્ર, શનિ) નું પાંચ પાંચ કળા બળ મૂકવું આ ત્રીજો પ્રકારનું હર્ષબળ થયું ચોથો પ્રકાર:—૧-૨-૩-૭-૮-૯ એ આ નમાં સ્ત્રીગ્રહો આવેલા હોય તો પાંચ પાંચ કળાનું હર્ષબળ મૂકવું એ પ્રમાણે ચાર પ્રકારે બળ થાય, તેનો સરવાળો હર્ષબળકમ કહેવાય છે તે દરેક ગ્રહના ખાતામાં મૂકવાં તેથી હર્ષબળચક્ર તૈયાર થાય.

દૃષ્ટિ લાવવાની રીત—જન્મ પત્રિકા પ્રકરણમાં જે દૃષ્ટિનો પ્રકાર દર્શાવે છે તેથી જુદાજ પ્રકાર આ દૃષ્ટિનો છે આ દૃષ્ટિમાં શનિ મંગળ કે ગુરુની વિશેષ દૃષ્ટિ કે તફાવત આવતો નથી જન્મપત્રિકામાં મહોપર દૃષ્ટિ અને કાવોષ્ટિ દૃષ્ટિ એમ બે કાઠા કરવામાં આવે છે અહીં તો માત્ર વર્ષલક્ષ્યપર કેટલા ગ્રહોની કેટલી દૃષ્ટિ છે તેન જાણવાનું જરૂરી છે નીચે વર્ષદૃષ્ટિ સારિણી આપવામાં આવી છે તે પરથી દૃષ્ટિ સાધવી સહેલી થશે વર્ષપ્રવેશ લક્ષ્યમાંથી સૂર્યને બાદ કરવો શેષ રહે તે એક જાણુ રાખવી એ પ્રમાણે ચંદ્ર વગેરે દરેક ગ્રહોને વર્ષલક્ષ્યમાંથી બાદ કરી જે રાશ્યાદિ શેષ રહ્યાં હોય તે આધારે દૃષ્ટિ સારિણીમાંથી ફળ લેવું અને રાશિચક્રનું ફળ લીધા પછી નીચે જણાવેલા ગુણક કરતો મન્કાર આપવાથી સુદૃઢ થાય છે.

[illegible]

અંશ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	
વન	૪૫	૪૪	૪૩	૪૨	૪૧	૪૦	૩૯	૩૮	૩૭	૩૬	૩૫	૩૪	૩૩	૩૨	૩૧	૩૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૨૦	૧૯	૧૮	૧૭	૧૬	૧૫	
૮	૦	૦	૦	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	
મમ	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧	૦	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧	૦	૧૦	૧૧	૧૨
૯	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	
૧૦	૫૦	૪૯	૪૮	૪૭	૪૬	૪૫	૪૪	૪૩	૪૨	૪૧	૪૦	૩૯	૩૮	૩૭	૩૬	૩૫	૩૪	૩૩	૩૨	૩૧	૩૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૨૦	
૧૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	

વર્ષ સંમતદિને માર ઉપયોગી સાલિયો (કળાવિકળા મંદિર)

રાશિ	મંદિર	નિ	ક	સિ	ક	તુ	વ	ધન	મ	કિ	મી	રાશિ
અંક સંજ્ઞા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	અંક સંજ્ઞા
ગુરુવા	૩	૨	૫	૧	૩	૨	૩	૧	૧	૧	૧	ગુરુવા
ભાગવા	૦	૧	૧	૧	૨	૧	૧	૦	૧	૩	૩	૬૨
ધન-મળ	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	ધન-મળ

સમજ-પ્રથમ રાસિઅથવા પ્રમાણે કળા
 વર્ષ ગુરુવા અને કરનું ફળ મળ્યું
 શાકાભાષી લેવું અને રાસિઅથવા
 આગેલા ફળમાં ધન કરનું થયોમ
 મંદિર આપણે

મૈત્રી લાવવાની રીત —જન્મપત્રિકામાં મૈત્રી નિસર્ગ મૈત્રી-
પરથી કરવા સૂચ્યું છે. વર્ષફળમાં નિસર્ગમૈત્રીની આવશ્યકતા
નથી. વર્ષફળમાં જે ગ્રહની મૈત્રી કરવી હોય તે ગ્રહથી જે ગ્રહો
૩-૫-૯-૧૧ સ્થાને ખેડા હોય તે મિત્ર થાય. જે ગ્રહો ૨-૬-૮-૧૨
સ્થાને ખેડા હોય તે સમ કહેવાય. અને ૧-૪-૭-૧૦ લાવે ખેડેલા
ગ્રહો શત્રુ કહેવાય છે. એટલે સૂર્યથી ચંદ્ર ૩ ને હોય તો તે ચંદ્ર
સૂર્યનો મિત્ર કહેવો. સૂર્યથી ચંદ્ર ૨ હોય તો તે ચંદ્ર સૂર્યનો સમ
જાણવો અને ચંદ્ર ૪ હોય તો સૂર્યનો શત્રુ જાણવો. આ પ્રમાણે
દરેક ગ્રહોની મૈત્રીનો કોઠો વર્ષફળમાં દાખલ કરવો.

જૂહતપંચવર્ગી—પાંચવર્ગના બળને જૂહતપંચવર્ગી કહેવામાં
આવે છે. (૧) સ્થાનબળ. (૨) ઉચ્ચબળ. (૩) હદાબળ. (૪)
રેખાબળ. (૫) નવમાંશબળ. આ પાંચ પ્રકારના બળનું ઐક્ય
કરવું. તે જૂહતપંચવર્ગી બલ કહેવાય. તેનો અનુક્રમ અને રીતિ નીચે
મુજબ જાણવી.

(૧) **સ્થાનબળ**—સૂર્ય, ચંદ્ર વગેરે જે જે રાશિના હોય તે
તે રાશિના સ્વામી સૂર્યાદિના સ્વગૃહી, મિત્ર, શત્રુ કે સમ થાય છે,
એ જાણવું. સ્થાનબળમાં પોતાના ક્ષેત્રનો ગ્રહ ૩૦ કલાબળ લખવો,
મિત્રક્ષેત્રનો ગ્રહ ૨૨ કળા ૩૦ વિકળા બળનો લખવો. સમના ક્ષેત્રનો
ગ્રહ ૧૫ કળાનો લખવો અને શત્રુક્ષેત્રનો ગ્રહ ૭ કળા ૩૦ વિક-
ળાનો લખવો.

(૨) **ઉચ્ચબળ**—સ્પષ્ટગ્રહના રાશ્યાદિ અંક અને તેના નીચનું
અંતર કરવું. તે અંતર ૭ રાશિથી વધુ આવે તો તેને બાર રાશિ-
માંથી બાદ કરવા. પછી તેના અંશ કરવા અને નીચે જણાવેલા
કોષ્ટકમાંથી ફળ લેવું, તે ઉચ્ચ બળ કહેવાય. કળા વિકળાને કોષ્ટકની
ઉપર જણાવેલા ગુણક દરથી ગુણવા લાગવા અને અંશ પ્રમાણે
ફળ લેવું.

ઉચ્ચ ખર્ચ સાવવાને માર્શલ્લી (કળા વિજ્ઞાના પ્રો. ભાજન દે સુવા).

20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

(૩) હુદાનું બળ—આ બળ લાવવાને પણ સારિણી નીચે જણાવેલી છે, દરેક ગ્રહનું હદા લક્ષ કર્યું છે, તે નક્કી કરવું. પછી તે લક્ષનો સ્વામી મૈત્રીમાં જોવો જો સ્વગૃહી થયો હોય તો તેનું બળ ૧૫ કળાનું લખવું. મિત્રના ક્ષેત્રનો થયો હોય તો તેનું બળ ૧૧ કળા ૧૫ વિકળાનું લખવું. સમના ક્ષેત્રનો હોય તો તેનું બળ ૭ કળા ૩૦ વિકળાનું લખવું. જો શત્રુ ક્ષેત્રનો થયો હોય તો તેનું બળ ૩ કળા ૪૫ વિકળાનું લખવું.

(૪) દષ્ટાણુબળ—દષ્ટાણુબળ માટે પણ જુદી સારિણી આપેલી છે. તેમાંથી ગ્રહનારાશિ અંશ મુજબ દષ્ટાણુના રાશિ અંક અને સ્વામી જાણવા. દષ્ટાણુપતિ સ્વગૃહી હોય તો તેનું બળ ૧૦ કળાનું મૂકવું. મિત્રક્ષેત્રનો હોય તો ૭ કળા ૩૦ વિકળા મૂકવું. સમક્ષેત્રનો હોય તો ૫ કળા મૂકવું અને શત્રુક્ષેત્રનો હોય તો ૨ કળા ૩૦ વિકળા બળ મૂકવું.

(૫) નવમાંશબળ—નવમાંશની સારિણી ઉપર જણાવેલી છે અને તે મુજબ દરેક ગ્રહની નવમાંશ રાશિ લાવી તે રાશિના સ્વામી નક્કી કરવા. જો સ્વક્ષેત્રનો રાશિ સ્વામી હોય તો તેનું બળ ૫ કળા સમજવું. મિત્ર ક્ષેત્રનો થાય તો તેનું બળ ૩ કળા ૪૫ વિકળા લખવું. સમના ક્ષેત્રનો થાય તો તેનું બળ ૨ કળા ૩૦ વિકળા લખવું. શત્રુ ક્ષેત્રનો થાય તો ૧ કળા ૧૫ વિકળા બળ મૂકવું.

બલૈક્યની રીત—ઉપર મુજબ સૂર્યના પાંચે બળનો સરવાળો કરી સૂર્યના ક્રાષ્ટકમાં મૂકવો. જો રીતે દરેક ગ્રહના બળનો સરવાળો તે બલૈક્ય કહેવાય છે.

વિશોપકા—આવેલા દરેક ગ્રહના બલૈક્યને જુદા જુદા ૨૦ થી ભાગી બલૈક્ય નીચેના ખાનામાં કળા વિકળાદિ રૂપે મૂકવાથી વિશોપકા થાય છે.

વિશોપકા બળ અને શ્રેષ્ઠ વગેરે કળા—વિશોપકા કળા માટે પાંચથી જોખી સંખ્યાવાળો ગ્રહ નેષ્ટ બળી, પાંચથી દશ સુધી મધ્યમ બળી અને ૧૦ થી અધિક કળા હોય તે શ્રેષ્ઠ બળી ગણાય છે.

सुद्धा स्वामी लाववाने झाले. संपन्न महाना राशि व्यंश भुज्या सुद्धा स्वामी मजबूत.

[illegible]

૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯
ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	શ
ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	ભ	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ
ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	શ
ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	શ
થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	થ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	શ
દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	શ
ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	ધ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	શ
ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	શ
ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	ત	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	શ

દશકાલ સ્વામી લાવવાને કાષ્ટક.

રાશિ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	રાશિ
૦થી ૧૦	મં	ભ	ગ	શ	સ	ચ	મ	ભ	ગ	શ	સ	ચ	અંશ ૦થી ૧૦
૧૦થી ૨૦	સ	ચ	મં	ભ	ગ	શ	સ	ચ	મં	ભ	ગ	શ	અંશ ૧૦થી ૨૦
૨૦થી ૩૦	શ	સ	ચ	મં	ભ	ગ	શ	સ	ચ	મં	ભ	ગ	અંશ ૨૦થી ૩૦

સમજ-- દશકાલ માટે કાષ્ટ મત
 જોવો પણ છે કે વારનો અનુક્રમ લેવો તે
 માત્ર જુહતપંચવર્ગો માટેજ વારનો ક્રમ
 લેવાનો જોવામાં આવે છે. બાકી તમામ
 સ્થાને રાશિ અનુક્રમ છે. તાજિક નીલ
 કંઠીમાં મેપનો પહેલો દશકાલ મંગળથી
 બીજો સૂર્યથી, ત્રીજો ચંદ્રથી શુક્રથી શરૂ કર-
 વાનું લખેલું છે તે મુજબ આ કાષ્ટક છે.

સસમાંશપતિ				અપ્રમાંશપતિ				નવમાંશપતિ			
અંશ				અંશ				અંશ			
૪	૮૧૨	૧૦૨	૧૨૫	૩૦	૩	૧૧	૧૮	૨૨	૩૦	૩	૧૦
૧૦૩	૫૧	૮૨	૫૨	૦	૪	૩૦	૧૫	૦	૨૦	૪૦	૦
૮૧૦	૨૫	૩૪	૪૨	૦	૦	૩૦	૧૫	૦	૦	૪૦	૦
૦મ	શિ	યં	સ	શિ	૦મ	શિ	યં	સ	શિ	૦મ	શિ
૧મ	ગો	શ	ગો	મં	૧ગ	૫	ગો	મં	૧ગ	૫	ગો
૨મ	યં	સ	યં	મં	૨સ	શિ	યં	સ	૨મ	૨સ	શિ
૩મ	ગો	સ	ગો	મં	૩ગ	૫	ગો	મં	૩ગ	૫	ગો
૪મ	યં	ગો	યં	૪મ	૪ય	૫	યં	૪મ	૪ય	૫	યં
૫મ	શિ	મં	શિ	૫મ	૫શ	૫	શિ	૫મ	૫શ	૫	શિ
૬મ	યં	મં	યં	૬મ	૬ય	૫	યં	૬મ	૬ય	૫	યં
૭મ	ગો	યં	ગો	૭મ	૭ગ	૫	ગો	૭મ	૭ગ	૫	ગો
૮મ	શિ	૫	શિ	૮મ	૮શ	૫	શિ	૮મ	૮શ	૫	શિ
૯મ	યં	૫	યં	૯મ	૯ય	૫	યં	૯મ	૯ય	૫	યં
૧૦મ	ગો	૫	ગો	૧૦મ	૧૦ગ	૫	ગો	૧૦મ	૧૦ગ	૫	ગો
૧૧મ	શિ	૫	શિ	૧૧મ	૧૧શ	૫	શિ	૧૧મ	૧૧શ	૫	શિ

દશમાંશપતિ	અક્ષ	અક્ષ									
		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૩૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૨૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૨૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૩૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૪૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૫૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૬૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૭૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૮૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૯૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧૦૦	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯

દ્વાદશવર્ગી—પણાં વર્ષફળમાં દ્વાદશવર્ગ મૂકાય છે. તેનો ક્રમ અને રીત નીચે મુજબ છે. (૧) ગૃહ, (૨) હોરા, (૩) દ્વિકાથ, (૪) ચતુર્થાશ, (૫) પચ્ચમાશ, (૬) ષષ્ઠાશ, (૭) સપ્તમાશ, (૮) અષ્ટમાશ, (૯) નવમાશ, (૧૦) દશાશ, (૧૧) એકાદશાશ, (૧૨) દ્વાદશાશ એ બારવર્ગને દ્વાદશવર્ગી કહેવાય છે.

સહેલી રીતથી દ્વાદશવર્ગ લાવવા માટે તેની સારિણી અહીં આપી છે, તે પરથી રાશિ અને અક્ષ મુજબ દ્વાદશવર્ગીના સ્વામી જાણી લેવા અહીં જલ્દત્પચવર્ગી માફક બળની કળા વિકળાઓ મૂકવામાં આવતી નથી. પરંતુ સર્વાદિ ગ્રહોના દ્વાદશવર્ગ કરવામાં પોતાની રાશિનો, મિત્રની રાશિનો, ઉત્તરની રાશિનો, અથવા શુભ-અહની રાશિનો ગ્રહ શુભ ફળદાયક ગણેલો છે અને નીચ રાશિનો શત્રુની રાશિનો, અને પાપઅહની રાશિનો ગ્રહ નેષ્ટ ફળ આપે છે. શુભઅહની પંક્તિ અંકવ અને પાપઅહની પંક્તિ અંકવ કરવી શુભ ફળ-દાયક વધુ થવાથી તેની દશા, જાવ, વગેરેનું ફળ સારૂ જાણવું અને પાપઅહ વધુ થવાથી તેની દશા, જાવ, વગેરેનું ફળ ખરાબ જાણવું.

કાલશાંશપતિ

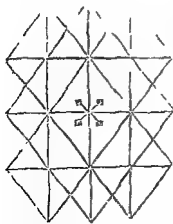
ક્રોડિ	૨૩૦	૫૭૩૦	૧૦૦૩૦	૧૫૧૭૨૦	૨૦૨૦૨૦	૨૫૨૭૩૦
૦	મં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી	ગં શી
૧	શી બી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી	ગં શી
૨	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી	ગં શી	ગં શી
૩	યં સ	બી શી	મં ગ	શી ગ	ગં શી	ગં શી
૪	સ બી	શી મં	ગં શી	ગં શી	ગં શી	ગં શી
૫	બી શી	મં ગ	શી ગ	ગં શી	ગં શી	ગં શી
૬	શી મં	ગં શી	ગં શી	ગં શી	ગં શી	ગં શી
૭	મં ગ	શી ગ	ગં શી	ગં શી	ગં શી	ગં શી
૮	ગં શી	શી ગ	મં શી	બી યં	સ બી	શી મં
૯	શી ગ	શી ગ	મં શી	બી યં	સ બી	શી મં
૧૦	શી ગ	મં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી
૧૧	ગં શી	મં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી

બ્રહ્મકાલશાંશપતિ

ક્રોડિ	૪૨૨૭	૪૮૧૬	૫૪૩૮	૬૦૪૮	૬૬૩૨	૭૨૪૭
૦	મં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી	ગં શી
૧	શી મં	ગં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી
૨	શી ગ	મં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી
૩	શી ગ	મં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી
૪	ગં શી	મં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી
૫	મં શી	ગં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી
૬	શી મં	ગં શી	બી યં	સ બી	શી મં	ગં શી
૭	બી શી	મં ગ	શી ગ	ગં શી	ગં શી	ગં શી
૮	સ બી	શી મં	ગં શી	ગં શી	ગં શી	ગં શી
૯	યં સ	બી શી	મં ગ	શી ગ	ગં શી	ગં શી
૧૦	બી શી	મં ગ	શી ગ	ગં શી	ગં શી	ગં શી
૧૧	શી મં	ગં શી	ગં શી	ગં શી	ગં શી	ગં શી

ત્રિપતાકાચક—નીચે જતાવેથી જ્ઞાતિ મુજબનું એક મંત્ર કરવું. ૧૪ પ્રવેશ જે લગભગ હોય તે લગભગ દરેક રાશિઓ મૂક અને જન્મકુ-નીર્માના અહો જે રાશિના હોય તે રાશિમાં નીચે મુજબ ફેરફાર કરવા. ચંદ્ર મંગળ અને ગુરુ સિંચાવના અહો (સૂર્ય, શુક્ર, શુક્ર શનિ) માં ગતાબ્દને ૪ થી જાગતા આવેલો લગ્ન અથવા રાશિમાં ઉમેરીને મૂકવા એટલે એ અહો ચાર વર્ષે એક રાશિ અને ચંદ્ર માટે ગતાબ્દને નવથી જાગ આપના લગ્નમાં ચંદ્રની જન્મકુ-કુટીની રાશિમાં ઉમેરી મૂકવો. એટલે ચંદ્ર નવવર્ષે એક રાશિ આવે છે. મંગળનો ૭ વર્ષે રાશિ ચાર ગણેનો હોવાથી ગતાબ્દને ૭ થી જાગ આપતાં લગ્ન આવે તે જન્મના મંગળમાં ઉમેરવો અને રાશિ પગ ૭ વર્ષે એક રાશિ આવે છે. ચંદ્ર હોવાથી તેમાં પછી ગતાબ્દને ૭ થી જાગ થી લગ્નમાં જન્મના રાશિમાંથી બાદ કરવો તેથી ત્રિપતાકાચક તૈયાર થાય. ૩

ત્રિપતાકાચક

ત્રિપતાકા ચક્રના સ્પષ્ટ આલેખ
સાવવાનો રીત—જે અહો ચંદ્ર ૧૪ વર્ષે એક રાશિ આવે ૩ તેની ગતિ દરવર્ષે ૭ રાશિ ૩૦ કલાકની થાય છે તે ૧૪ વર્ષે એક રાશિ બદલે છે તેની ગતિ ૧૬ વર્ષે ૩ અંશ અને ૨૦ કલાક થાય અને જે અહો ૧૪ વર્ષે એક રાશિ બદલે છે તેની ગતિ દરવર્ષે ૫ અંશ અને ૫૦ કલાક થાય તે મુજબ ગતાબ્દ વધારી ગુણીત જન્મના સ્પષ્ટઅલમાં ઉમેરવાથી ત્રિપતાકાચક સ્પષ્ટઅહો થાય છે. રાહુ માટે ઉમેરવા બદલે બાદ કરવાનું હોય છે.

મુદાદશા—આ દશાને વર્ષદશા પણ કહેવામાં આવે છે, તે માટે નક્ષત્ર ગણના કર્યા પછી દશા સાધવાનું હોય છે, એટલે અશ્વિની નક્ષત્રથી (અભિજીત સિવાય) જન્મનક્ષત્ર પર્યંત ગણવું, તેમાં ગતાબ્દ સંખ્યા ઉમેરવી, આવેલા સવાળાને નવથી ભાગવો. શેષાંક રહે. તે મુજબ દશા ગણવી એટલે શેષાંક, ૧ સૂર્ય, ૨ ચંદ્ર, ૩ મંગળ, ૪ રાહુ, ૫ ગુરુ, ૬ શનિ, ૭ બુધ, ૮ કેતુ, ૯ અથવા ૦ શુક્રદશા વર્ષારંભથી સમજવી અને વર્ષારંભ દશા પછીની દશા અનુક્રમે આખું વર્ષ આવ્યા કરે છે. આ દશા કેટલા સમયની છે તે નીચેના ક્રાષ્ટક પરથી સમજાશે. વર્ષપ્રવેશના શાક અને સૂર્યમાં દશાનાં સામાદિ ઉમેરવાથી દશા. ઉતરવાનો સમય થશે. ગતાબ્દમાં માસાદિ ઉમેરવાથી દશા ઉતરવાના વયો વર્ષાદિ ગણાશે.

મુદાદશાની સારીણી

અંક	સૂર્ય	ચંદ્ર	મંગળ	રાહુ	ગુરુ	શનિ	બુધ	કેતુ	શુક્ર
શેષાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
માસ	૦	૧	૦	૧	૧	૧	૧	૦	૨
દિવસ	૧૮	૦	૨૧	૨૪	૧૮	૨૭	૨૧	૨૧	૦
ધર્મી	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પગ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

હીનાંશાદશા લાવવાની રીત—સૂક્ષ્મ ગણતરીવાળાં વર્ષ-ફળમાં હીનાંશાદશા મૂકવામાં આવે છે. આ ગણિત જોશીએને કડાદૂતવાળું જણાવાથી કેટલાક વર્ષફળમાં માત્ર મુદા દશાજ મૂકે છે. વર્ષના ગણિત માટે આ દશા જરૂરની છે એમ તાજિકનો મત છે. દશાની રીત—સૂર્ય, ચંદ્ર, મંગળ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર, શનિ, લગ્ન, આઠમાંથી જેના સૌથી થોડા અંશ હોય તે પહેલોને પછી તેથી વધુ અંશ, એમ

પછી સૌથી ઓછા અંશવાળા મદના અંશને તેથી પછી એટલે તેથી વધુ અંશના મદના અંશમાંથી બાદ કરના અને અંતર બાજુમાં લખવું ત્યાંપછી તે વસ્તુ અંશના અંશમાંથી બાદ કરના એમ અનુક્રમે હીન કરેતા અંગો ગોઠવવા, આ હીનાંશ પાત્યાંશ કહેવાય ॥ તેનો અગ્વાળો ૪૭ અંગો દરેકથી છેલ્લા હોય તેટલો થાય છે, અને તેટલા ન થાય તો ગણિતમાં ભૂલ છે એમ જાણી ફરી તપાસવું એ પ્રમાણે પાત્યાંશ તૈયાર થાય છે, તેનો સરવાળાના અંશાદિની વિકળા કરવી અને તેનાથી ૭૮૮૮૫૮૬૦ માં ભાગ આપવો લખ્ય દિવસ, ધરી, અને પળ એ પ્રમાણે ત્રણ અંક લેવા અંશ અંક એકનો ગુણક થાય છે, તે ગુણકથી દરેક પાત્યાંશને ગોમુત્રિકા ક્રમથી ગુણવાથી તે દશાના ભોગ્ય દિવસ, ધની પળ વગેરે થાય છે તે ચાલુ વર્ષના અદર્ગશ્ચ તથા ઇષ્ટ ધની પળમાં ઉમેરતાં જવાથી દશા ઉતરવાનો અદર્ગશ્ચ, ધરી તથા પળ વગેરે આવે છે. તેમાં તે પછીની દશાના દિનાદિ ભેદતાં જવાથી આ બા વર્ષની દશાનું કોષ્ટક તૈયાર થાય છે અદર્ગશ્ચ મુજબ તારીખ મામ સને દરેક કોષ્ટકમાં લખવાં,

સહુમ સાધન—વવનચાર્વના મત પ્રમાણે ૫૦ સહુમ ભોવામાં આવે ૩ તેમનાં નામ ૧ પુણ્ય, ૨ ગુરુ ૩ શાન, ૪ યશ, ૫ મિત્ર, ૬ મદાત્મા, ૭ આશા ૮ સમર્થતા ૯ બ્રાતા, ૧૦ મૌર્ય, ૧૧ રાજ, ૧૨ તાત, ૧૩ માતા, ૧૪ સુત, ૧૫ અવિત, ૧૬ જગ, ૧૭ કર્મ, ૧૮ રોગ ૧૯ કામદેવ ૨૦ કલ્પ, ૨૧ ધર્મા, ૨૨ શાસ્ત્ર, ૨૩ બધ, ૨૪ બદ્ધ ૨૫ મૃત્યુ, ૨૬ પરદેશ, ૨૭ ધન, ૨૮ પરદારા, ૨૯ અન્યકર્મ, ૩૦ વશિક, ૩૧ કાર્પસિક, ૩૨ વિવાહ, ૩૩ પ્રસૂતિ, ૩૪ સતાપ, ૩૫ અદા, ૩૬ પ્રીતિ, ૩૭ બળ, ૩૮ તનુ, ૩૯ ભક્ષ ૪૦ વ્યાપાર, ૪૧ પાનીયપતન, ૪૨ ચત્ર, ૪૩ સૌર્ય, ૪૪ ઉદ્યમ, ૪૫ હારિદ, ૪૬ ગુરુતા, ૪૭ જગકર્મ, ૪૮ બળન, ૪૯ કુદિતા, ૫૦ અંધ. એ પ્રમાણે પચાસ ભોજો છે

સહમ બનાવવામાં ઉપયોગી—સૂચના એ છે કે શોધ્યર્થથી (જેને બાદ કરવામાં આવે તે) શુદ્ધયાશ્રય (જેમાંથી બાદ થાય છે તે) વચ્ચે લક્ષ્ય ન હોય તો સહમ સાધતી વખતે એકરાશિ યુક્ત કરવી. સહમ સાધવામાં એ ભેદ રાત્રિ અને દિવસના છે, કેટલાંક સહમમાં દિવસે વર્ષાપ્રવેશ હોય, કે રાત્રે વર્ષાપ્રવેશ હોય, એ બંને પ્રકારે સાધવામાં અમુક ફેરફાર છે. અને કેટલાંક સહમનાં તે ફેરફાર કરવાનો નથી. ત્રીજે સહમ સાધવાની સારિણી છે, તેમાંથી જે સહમ સાધવું હોય તે સાધી શકાશે. સારિણી માટે નિશાન + ઉમેરવાનું અને — બાદ કરવાનું ચિન્હ સમજવું.

સહમ સાધન સારિણી.

દિવસે

રાત્રે

૧ પુણ્યસહમ=ચંદ્ર—સૂર્ય+લગ્ન	સૂર્ય—ચંદ્ર+લગ્ન
૨ ગુરુસહમ=સૂર્ય—ચંદ્ર+લગ્ન	ચંદ્ર—સૂર્ય+લગ્ન
૩ વિદ્યાસહમ—આ સહમ ગુરુ સહમનેજ કહેવામાં આવે છે	
૪ યશ=ગુરુ—પુણ્ય+લગ્ન	પુણ્ય—ગુરુ+લગ્ન
૫ મિત્ર=ગુરુમહમ—પુણ્યસહમ+શુક્ર	પુ. સ—ગુ—સ+શુક્ર
૬ મહાભય=પુણ્યસહમ—મંગળ+લગ્ન	મંગળ—પુણ્યસહમ+લક્ષ્મી
૭ આશા=શનિ—શુક્ર+લગ્ન	શુક્ર—શનિ+લગ્ન
૮ સમર્થતા=મંગળ—લગ્નેશ+લગ્ન	લગ્નેશ—મંગળ+લગ્ન
૯ ભ્રાતા=ગુરુ—શનિ+લગ્ન	ગુરુ—શનિ+લગ્ન
૧૦ ગૌરવ=ગુરુ—ચંદ્ર+સૂર્ય	ગુરુ—સૂર્ય+લગ્ન
૧૧ રાજ્ય=શનિ—સૂર્ય+લગ્ન	સૂર્ય—શનિ+લગ્ન
૧૨ તાત=શનિ—સૂર્ય+લગ્ન	સૂર્ય—શનિ+લગ્ન
૧૩ માતા=ચંદ્ર—શુક્ર+લગ્ન	શુક્ર—ચંદ્ર+લગ્ન
૧૪ સુત=ગુરુ—ચંદ્ર+લગ્ન	ગુરુ—ચંદ્ર+લગ્ન
૧૫ જીવિત=શનિ—ગુરુ+લગ્ન	ગુરુ—શનિ+લગ્ન

૧૭ દર્મ=મ ગળ—બુધ+લગ્ન	બુધ—મ ગળ+૧ગ્ન
૧૮ રોગ=લગ્ન—ચ દ્ર+લગ્ન	લગ્ન—ચ દ્ર+લગ્ન
૧૯ કામદેવ=ચ દ્ર—લગ્નેશ+લગ્ન	લગ્નેશ—ચ દ્ર+લગ્ન
૨૦ કલહ=ગુરુ—મ ગળ+લગ્ન	મ ગળ—ગુરુ+લગ્ન
૨૧ કામ=ગુરુ—મ ગળ+૧ગ્ન	મ ગળ—ગુરુ+૧ગ્ન
૨૨ શાસ્ત્ર=ગુરુ—શનિ+બુધ	શનિ—ગુરુ+બુધ
૨૩ બુધ=બુધ—ચ દ્ર+લગ્ન	બુધ—ચ દ્ર+લગ્ન
૨૪ બુધ=ચ દ્ર—બુધ+૧ગ્ન	બુધ—ચ દ્ર+૧ગ્ન
૨૫ મૃત્યુ=અષ્ટ ભા—ચ દ્ર+શનિ	અષ્ટ ભા—ચ દ્ર+શનિ
૨૬ પગ્ગેશ=ધર્મ ભાવ—ધર્મેશ+લગ્ન	ધર્મ ભા ૧—ધર્મેશ+લગ્ન
૨૭ ધન=દ્વિતીય ભાવ—દ્વિ-ભાવેશ+લગ્ન	દ્વિતેયેશ—દ્વિ ભાવ+૧ગ્ન
૨૮ પરદારી=શુક્ર—સૂર્ય+લગ્ન	શુક્ર—સૂર્ય+લગ્ન
૨૯ અન્યકર્મ=ચ દ્ર—શનિ+લગ્ન	શનિ—ચ દ્ર=લગ્ન
૩૦ વાસ્તુક=ચ દ્ર—બુધ+લગ્ન	ચ દ્ર—બુધ+લગ્ન
૩૧ કાય સિદ્ધિ=શનિ—સૂર્ય+સૂ ૫	શનિ—ચ દ્ર+ચ ૫
૩૨ વિવાહ=શુક્ર—શનિ+લગ્ન	શુક્ર—શનિ+૧ગ્ન
૩૩ પ્રસૂતિ=ગુરુ—બુધ+લગ્ન	બુધ—ચ દ્ર+૧ગ્ન
૩૪ સ તાપ=શનિ—ચ દ્ર+૫ ભા	શનિ—ચ દ્ર+૫ ભા
૩૫ મદ્ધા=શુક્ર—મ ગળ+લગ્ન	શુક્ર—મ ગળ+૧ગ્ન
૩૬ પ્રીતિ-વિદ્યા—પુરુષ+લગ્ન	વિદ્યા—પુરુષ+૧ગ્ન
૩૭ બુધ=જુહસ્થ—પુરુષ+લગ્ન	પુરુષ—જુહ+૫ગ્ન
૩૮ તનુ=જુહસ્થ—પુરુષ+લગ્ન	પુરુષ—જુહ+૧ગ્ન
૩૯ જાડય=મ ગળ—શનિ+બુધ	શનિ—મ ગળ+૧ગ્ન
૪૦ વ્યાપાર=મ ગળ—બુધ+લગ્ન	મ ગળ—બુધ+૧ગ્ન
૪૧ પાનીયપતન=શનિ—ચ દ્ર+લગ્ન	ચ દ્ર—શનિ+લગ્ન
૪૨ શત્રુ મ ગળ—શનિ+લગ્ન	શનિ—મ ગળ+લગ્ન
૪૩ શૌર્ય પુરુષ મ ગળ+૧ગ્ન	મ ગળ—પુરુષ+લગ્ન

૪૪ ઉપાય=શનિ—જુહ+મંગળ	જુહ—મંગળ+શનિ.
૪૫ દારિદ્ર્ય=પુણ્ય—બુધ+બુધ	પુણ્ય—બુધ+બુધ
૪૬ ગુરતા=૦/૧૦—સૂર્ય+લગ્ન	૧/૩—ચંદ્ર+લગ્ન
૪૭ જલમાર્ગ ૩/૧૫—શનિ+લગ્ન	શનિ—૩/૧૫+લગ્ન
૪૮ બંધ=પુણ્ય—શનિ+લગ્ન	શનિ—પુણ્ય+લગ્ન
૪૯ દુહિતા=શુક્ર—ચંદ્ર+લગ્ન	શુક્ર—ચંદ્ર+લગ્ન
૫૦ અધ્ય=પુણ્ય—સૂર્ય+લાભ	સૂર્ય—પુણ્ય+લાભ

કેટલાક ગ્રંથોમાં વધુ સહમ જોવામાં આવે છે. પરંતુ જેટલા સહમ ઉપયોગી હોય તેટલાજ સાધવા.

માસ પ્રવેશ—દરેક માસનું ફળ લખવા માટે માસપ્રવેશ કુંડળી કરવામાં આવે છે. માસપ્રવેશ કુંડળી સાધવાને મુખ્ય બે વસ્તુની આવશ્યકતા છે. (૧) માસપ્રવેશનો ઈષ્ટકાળ. અને (૨) માસપ્રવેશનો સૂર્ય જાણવો. તે. પ્રથમ માસપ્રવેશ માટે તો વર્ષપ્રવેશનો ઈષ્ટકાળ અને વર્ષપ્રવેશનો સ્પષ્ટ સૂર્ય સમજવો. પરંતુ બીજો, ત્રીજો વગેરે માસપ્રવેશ માટે સૂર્ય લાવવાની રીતના સૂર્યની રાશિમાં એક અંક ઉમેરવાથી બીજા માસપ્રવેશનો સૂર્ય થશે. બીજા માસના સૂર્યની રાશિમાં એક અંક ઉમેરવાથી ત્રીજા માસપ્રવેશનો સૂર્ય થાય છે એ પ્રમાણે બારે માસપ્રવેશ અને આવતા વર્ષનો પ્રવેશ થવાનો સૂર્ય સાધી શકાશે.

માસપ્રવેશનો વાર, ઘટી, પળ લાવવાની રીત—જે માસનો પ્રવેશ કરવો હોય તે માસપ્રવેશના સૂર્યમાંથી એક રાશિ બાદ કરી નીચે જણાવેલ સારિણીમાંથી રાશિઅંશ મુજબ આંક લેવા, તે એકમાત્ર લખવા ત્યાર પછી તેજ ક્રાંતિક નીચે લખેલ ચાલકથી સૂર્યનાં કળા વિકળાદિનને ગુણવા, અને જે પળો આવે તે ધનસંરક આંક હોય તો બાબુમાં લખેલ વાર ઘટી પળમાં ઉમેરવા, અને ઋણચાલક હોય તો તે બાદ કરવાથી સ્પષ્ટ માસપ્રવેશનો ક્ષેપક થશે. એ પ્રમાણે બારે માસપ્રવેશના ક્ષેપક સાધવા અને પહેલા માસપ્રવેશ (વર્ષપ્રવેશ)

ના વાર ધર્મી પળમાં બીજા માસના સ્થેપક દીવસ ધર્મી, પણ ઉમેરવાથી બીજા માસ પ્રવેશ વાગ ધર્મી, પણ સિદ્ધ થશે બીજા માસ પ્રવેશવા ધર્મી પળમાં ત્રીજા માસ પ્રવેશ સ્થેપકના વાર ધર્મી, પણ ઉમેરવાથી ત્રીજા માસ પ્રવેશ ધર્મી, પણ તૈયાર થશે એ પ્રમાણે ૧૭ માસ પ્રવેશ તથા વર્ષ પ્રવેશ સુધી વાર ધર્મી, પણ સાધી શકાશે એ રીતે દરેક માસ પ્રવેશ વાર, ધર્મી પણ અને દરેક માસ પ્રવેશ સુધી ૨૫૪ સાધી શકાય પછી ૫ ચાંચમાં જોવા કે માસ પ્રવેશનો ૨૫૪ સુધી અથવા અને માસ પ્રવેશનો વાર જે દિવસે આવે તે દિવસે માસ પ્રવેશ થયે જાય તે માસ પ્રવેશની ધર્મી, પળનેજ ધર્મી ધર્મી માનવી અને તે પર લગ્ન સાધી માસ પ્રવેશ કુડલી કરી

માસ પ્રવેશ કુડલી અને માસ ચલિત કુડલી—વર્ષ પ્રવેશનો ઇષ્ટકાળ માસ પ્રવેશનો ઇષ્ટકાળ પછી લગ્નપત્ર મુજબ લગ્ન મેમાડી રાશિ પૂરવી અને પચામમાં તે તે ઇષ્ટ દિવસે જેને રાશિનામ્હો આનતા હોય તે તે મ્હો તેની રાશિમાં મૂકવા અને આજુમાં લગ્નના અથ તથા સુધી લખવો માસ પ્રવેશ કુડલીને ચલિત કરવા માટે બધે બામે નીચેની રીતે ચીત ઉપયોગી છે

લગ્ન અથ ૧૫ અથથી જોજા હોય ત્યારે તેમાં ૧૫ અથ ઉમેરવાથી જે અથ થાય તે અથ સાથે મ્હોનો અથ મેળવવા જે મ્હોનો અથ વધારે હોય તે તે મ્હો કુડલીમાં આનતા બાવમાં મૂકવો જોતને વર્ષ પ્રવેશ કુડલીમાં જે રાશિનો હોય તે પછીની રાશિમાં ચલિત કુડલીમાં મૂકવો જ્યારે લગ્નના અથ ૧૫ અથથી વધુ હોય ત્યારે તેમાંથી ૫૬૨ અથ બાદ કરવા જે અથ રહે તે સાથે મ્હોનો અથ મેળવવા જે મ્હોનો અથ તેથી જોજા હોય તે તે મ્હોનો કુડલીમાં જે રાશિનો હોય તેથી પાછળની રાશિમાં ચલિત કુડલીમાં મૂકવો આ રીતે ચલિત કરવાનો રિવાજ છે પરંતુ આ રીતે અન્ય (૨૫૫) જેવી છે

[illegible]

[illegible]

[illegible]

भास प्रवेश साक्षिणी नं. ४

[illegible]

માસના પડેશા લાવવાની રીત—વર્ષનો રાજા જાણવા માટે પંચેશા લાવવાની રીત ઉપર આવી ગઈ છે. તેવી રીતે માસનો અધિપતિ લાવવાની એ રીત છે (૧) માસપ્રવેશનું જે લગ્ન હોય, તેનો જે સ્વામી હોય તે માસપતિ કહેવાય અને બીજું (૨) પડેશા પ્રમાણે માસપતિ લાવવામાં આવે છે. પડેશાની રીત—પડેશા એટલે છ પ્રકારના સ્વામીઓ (૧) જન્મલગ્નનો સ્વામી (૨) વર્ષલગ્નનો સ્વામી (૩) માસ લગ્નપતિ (૪) મુંથાનો સ્વામી (મુંથા દરમહિને અઢી અંશ આગળ આવે છે તે બ્યાન રાખવું અને રાશિ બદલતી હોય તે સમયે આવતી રાશિમાં લખાય છે.) (૫) રાત્રિ કે દિવસનો માસપ્રવેશ હોય તે પરથી ત્રિરાશિસ્વામીનું ક્રાષ્ટક જોઈ ત્રિરાશિસ્વામી. (૬) માસપ્રવેશ દિવસનો હોય તો સૂર્યની રાશિનો સ્વામી અને માસપ્રવેશ રાત્રે હોય તો ચંદ્ર રાશિનો સ્વામી સમયપતિ એમ મળી પડેશા થાય છે. એ પ્રમાણે પડેશાઓમાં જે ગ્રહ લગ્નને વધુ દૃષ્ટિથી જોતો હોય તે માસનો સ્વામી થાય છે.

માસદશા—વર્ષસાધન ગણિતમાં હદ્દા સારિણી આપેલી છે તે મુજબ જે લગ્નમાં માસ પ્રવેશ થયો હોય તે રાશિ મુજબ સારિણી-માંથી હદ્દાના દિવસો તથા સ્વામી જાણવા. દરેક માસમાં પાંચ હદ્દા ગ્રહો દશા રૂપે ભોગવાય છે. અને તે હદ્દાપતિ અથવા માસદશા કહેવાય છે.

માસમાં હોરા માટે રીત—એક મહિનાના ૩૦ દિવસને દિસાએ બાર વિભાગ કરી તે મુજબ બાર ભુવનનું શુભાશુભ લખવામાં આવે છે અર્થાત્ અઢી અઢી દિવસની હોરા લખવામાં આવે છે. વર્ષફળમાં માસપ્રવેશ કુંડલીની નીચે એ લખાય છે તેમાં શ્રેષ્ઠ નેષ્ટ મધ્યમ એમ ત્રણ પ્રકારનાં ફળ લખેલાં હોય છે તે ફળ પહેલોભાવ અને તેનો સ્વામી બહીષ્ટ હોય તો પહેલી હોરા શ્રેષ્ઠ લખવી પહેલોભાવ અને તેનો સ્વામી બહીષ્ટ હોય અથવા એક બહીષ્ટ નેમ આવે તે

નિર્જાળ હોય તો પહેલી હોરા મધ્યમ લખવી. પહેલોભાવ અને તેનો સ્વામી બંને નિર્જાળ હોય તો નેષ્ટ ફળ લખવું. એ પ્રમાણે પહેલો-ભાવ અને તેનો સ્વામી તે મુજબ પહેલી હોરા, બીજો ભાવ અને તેના સ્વામી મુજબ બીજી હોરા એમ ભાવ પ્રમાણે અને ભાવના સ્વામી પ્રમાણે ફળ લખવું.

નવમાંશ ઉપરથી ફળ—માસપતિ અને લગ્નનવમાંશપતિ બંને મિત્ર હોય તો માસફળ સારું. બંને સમ હોય તો માસફળ મધ્યમ અને બંને શત્રુ હોય તો માસફળ નેષ્ટ સમજવું. આ મૈત્રી વર્ષમૈત્રી ઉપર જોવી.

દિનપ્રવેશ લાવવાની રીત—વધુ સુદમ ગણિત કરવાથી જરૂર પડે તો દિવસે દિવસનું પથ્ય ફળ જાણી શકાય, તે માટે દિનપ્રવેશ કુંડલી સાધવી જોઈએ. આનું વર્ષફળ ૩૬૦ કુંડલીવાળું થાય છે અને તેનું ગણિત લંબાણવાળું થાય છે, જેથી તે મુજબ કરવાનો રિવાજ નથી. દિનપ્રવેશનો સૂર્ય દરરોજ એક અંશ આગળ વધે છે, માસપ્રવેશ તેજ પ્રથમ દિનપ્રવેશ સમજવો. પછી તે સૂર્યમાં એક અંશ ઉમેરવાથી આવતા દિવસનો પ્રવેશ સાધવા સૂર્ય થયો, એ પ્રમાણે દરરોજ આખા માસનો સૂર્ય રપટ કરવો, રપટ સૂર્ય લાવ્યા પછી છટકાળ લાવવો. છટકાળ લાવવાને પ્રાતઃરપટ સૂર્યને દિનપ્રવેશ સૂર્યમાંથી બાદ કરવો, જે અંતર હોય તેને તે દિવસના સૂર્યની ગતિથી મુણીને ઘટયાદિક ફળ લાવવું. તે છટકાળ થાય તે છટકાલે દિનપ્રવેશ સાધવો અને તે ઉપરથી લગ્ન બેસાડી મહો પૂરી દિનપ્રવેશ કુંડલી તૈયાર કરવી તે ઉપરથી આખા દિવસની ૬૦ ઘટીના બાર વિભાગ કરી પાંચ પાંચ ઘટીનું ફળાદેશ કરી શકાય છે અને દિનપ્રવેશ પરથી આખા દિવસનું વર્ણન કરી શકાય છે.

પ્રકરણ ૨ જી.

ભાવકળ (પદ્મકોશ)

સૂર્યનું ક્ષણ—વર્ષકુંડલીમાં સૂર્ય લગ્નસ્થાને હોય તો વાયુ તથા પિત્તનો રોગ કરે, સ્ત્રીના અંગે પીડા કરે, માથામાં દર્દ જણાય, મનુષ્યોના સમુદાયમાં વિવાદ થાય, માનસિક ગુમચિતાઓ રહ્યા કરે, અને સૂર્યની દશા આવે ત્યારે વધારે અશુભ ક્ષણ આપે. (૧) ધનભાવમાં સૂર્ય હોય તો કુટુંબમાં વિરોધ કરાવે, રાજથી ભય, ધનહાનિ, પશુઓને પીડા, પેટમાં રોગ વગેરે દુઃખ ઉપજાવે. શુભગ્રહનો સંબંધ સાથે હોય તો દ્રવ્યલાભ કરે. (૨) વર્ષકુંડલીના ત્રીજા સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો ભાઈઓને પીડા કરે, રાજથી માન, પરાક્રમની વૃદ્ધિ, લક્ષ્મી મળે, શત્રુ નાશ પામે અને કીર્તિ, માન યશ વધે છે. (૩) ચોથા સ્થાનમાં સૂર્ય હોવાથી પશુઓને પીડા કરે, ખેતીના કામમાં હાનિ કરે, રાજથી ભય, માતાને શરીરે પીડા, હૃદય અને પેટમાં રોગ વગેરે ક્ષણ કરે છે. (૪) પાંચમા સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો પુત્રોના શરીરે પીડા, બુદ્ધિમાં કઠોરતા, ઉગ્ર સ્વભાવ, શોક, મોહ, અને રોગનો વધારો, ધનનો નાશ, રાજથી ભય આ દરેક ક્ષણ તેની દશામાં મળે છે. (૫) છઠ્ઠા સ્થાનમાં સૂર્ય હોવાથી શત્રુઓનો નાશ, માતૃપક્ષ અર્થાત્ મામાના કુળમાં કષ્ટ, સ્વજનોમાં સુખ, રાજ અને મિત્રપક્ષમાં વિજય આપે. દ્રવ્યલાભ થાય અને વ્યવહારિક પ્રતિષ્ઠા સારી મેળવે. (૬) સાતમા સ્થાનમાં સૂર્ય રહેવાથી સ્ત્રીના શરીરે પીડા કરે. પેટાને અંગપર પીડા કરે, માર્ગમાં ભય, મસ્તક રોગ, ભયયુક્ત ચિત્ત રહે, પગમાં અને ચુરામાં રોગ કરે છે. (૭) આઠમા સ્થાને સૂર્ય હોય તો ભાઈઓથી કષ્ટ થાય, શરીરે પીડા, યશની હાનિ, વ્યાધિ, શોક અને ધનનો નાશ કરે, સ્ત્રી અને પુત્રને શરીરે પીડા કરે, વાયુપ્રદોષ અને વ્રણ થાય. (૮) નવમા સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો સૂર્યની દશામાં ભાઈઓને કષ્ટ કરે, કલેશનો વધારો થાય, ધર્મમાં ગતિ રહે, રાજદારી કાટકેસ સફળ થાય છે.

(૯) દશમાસ્થાનમાં સૂચ્ય હોય તો રાજ્યથી દ્રવ્યલાભ કરાવે છે, માનનો વધારો થાય, સોનું, જૂમિ, સુદર વસ્ત્ર, અવકાર વગેરે સુખ મળે, પશુને પીડા થાય (૧૦) અગ્નીઆરમા સ્થાનમાં સૂચ્ય હોય તો રાજ્યથી લાભ થાય, ધન મળે, અન્ન, વસ્ત્ર અને અવકાર વગેરેથી સુખ ભોગવે, વિલાસ સુખ મળે, શત્રુઓનો નાશ થાય અને પુત્રાદિકને પીડા કરે. (૧૧) બારમાસ્થાનમાં સૂચ્ય હોય તો સ્ત્રી સરીરે પીડા, ધનનો ખર્ચ, માયામાં, નેત્રમાં અને પેટમાં પીડાઓ રચા કરે, ચિંતા, ફિકર રચા કરે, યજુઓ વિવાદ અને ખર્ચ થાય છે. (૧૨)

અંદ્રુ કુંજી—વર્ષલગ્નમાં ચંદ્ર આવવાથી કફ અને તાવની પીડા તથા ચિંતામાં વિકળતા થાય છે જો ચંદ્ર ઉપર પાપમંદની દષ્ટિ કે યુતિ હોય તો સરીર ધન વગેરેની મોટી હાની કરે છે (૧) ધનસ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો પોતાના કુટુંબમાં જન્મ, મિત્રપક્ષથી લાભ, ધનની પ્રાપ્તિ, શત્રુઓનો નાશ, નેત્રમાં પીડા, રાજ્યથી સુખ પ્રાપ્તિ વગેરે ફળ મળે છે (૨) ત્રીજા સ્થાનમાં ચંદ્ર આવવાથી ભાઈઓથી સુખ મળે, ધન પ્રાપ્તિ, પુણ્યનો ઉદય અને શુભ સુખ તથા પોતાનું ધાર્મિક કાર્ય સફળ થાય, પ્રતિષ્ઠા વધે (૩) ચોથા સ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો રાજ્યથી માન, યશ અને દન મળે, ખેતીનું કામ લાભદાયક થાય અને સુખ પ્રાપ્તિ થાય, વાદનથી સુખ, વેપાર-રોજમાગ્યથી લાભ અને યજુનો નાશ થાય (૪) પાંચમાસ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો પોતાની શુદ્ધિથી જન્મ પામે, મિત્રપક્ષથી લાભ થાય છે પાપમંદોનો સંબંધ હોય તો પુત્રોના સરીરે પીડા રચા કરે છે શુભ મંદોનો સંબંધ હોય તો દરેક પ્રકારે સાફ ફળ આપે છે (૫) છઠ્ઠામાસ્થાનમાં ચંદ્ર હોવાથી ધણા યજુઓ થાય યજુઓ પરાજય, માનસિક પરિતાપ, નેત્રપીડા, ધનનો ખર્ચ, વિકળતા, સકલ વગેરે થાય શુભ ચિંતા અને સ્ત્રીના સરીરે પીડા રચા કરે છે. (૬) સાતમા સ્થાનમાં ચંદ્રમા હોય અને તે સાથે પાપમંદોનો સંબંધ હોય તો જ્વર, વાયુપીડા, દારૂબોધ તથા સ્ત્રી અને પીડા કરાવે છે અને કન્યા વદિ રચા

કરે છે. શુભ ગ્રહોથી સંબંધ હોય તો દ્રવ્યનો લાભ કરે છે. (૭) આઠમા સ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો તે વર્ષમાં શરીરે કષ્ટ કરે, જ્વર, વમન ઉદયમાં પીડા, નેત્રરોગ, શત્રુઓથી વિવાદ, જળથી ભય, અને ધન નાશ કરે છે. (૮) નવમા સ્થાનમાં ચંદ્ર હોય તો પુણ્ય અને ભાગ્યની વૃદ્ધિ, ધનલાભ, ઘર વગેરે સ્થાવર વસ્તુથી લાભ, વ્યાપારથી દ્રવ્ય મળે અને શત્રુઓનો નાશ થાય છે. (૯) ચંદ્રમા દશમા સ્થાનમાં હોય તો પારબંધ ઉદય થાય, રાજદારે ધન લાભ થાય, શત્રુનાશ અને વ્યાપારથી ઘણું સુખ તથા પ્રતિષ્ઠા વધે, યશ. પુત્ર, વસ્ત્ર લાભ આપે. (૧૦) ચંદ્રમા લાભસ્થાનમાં હોય તો શત્રુ નાશ પામે, વેપાર રોજગાર ઘણા સારા ચાલે, રાજથી સુખ, ધન લાભ, પ્રતિષ્ઠા વધે અને પુત્ર સુખ મળે છે. (૧૧) ચંદ્રમા બારમા સ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષમાં શત્રુઓથી પીડા થાય, શુભ માર્ગે ધનનો ખર્ચ થાય, નેત્રમાં રોગ કરે, મનુષ્યમાં વિવાદ કરાવે, મહાકષ્ટસાધ્ય કફનો રોગ થાય અને ગુસ્મરોગથી પણ પીડા રહ્યા કરે છે.

મંગળનું ક્ષણ—મંગળ લગ્નસ્થાનમાં હોય તો પ્રભુ એટલે ધા, કૌશ્લ, વાયુની પીડા, શત્રુઓની સાથે વિવાદ, નેત્ર અને માથાને વિષે રોગ, તાવ, ઉલ્લટી વગેરે પીડા, સ્ત્રીઅંગે કષ્ટ, રાજથી ભય, અગ્નિ તથા લોહાથી ભય ઉપજાવે છે. (૧) મંગળ બીજા સ્થાનમાં હોવાથી દ્રવ્યનો નાશ કરે છે, માથામાં રોગ રહ્યા કરે છે, ઘણા મનુષ્યો સાથે વિરોધ કરાવે છે; સર્પ, અગ્નિ ભય, શોક મોહ અને સ્ત્રીઆખે રોગ કરે છે. (૨) મંગળ ત્રીજા સ્થાનમાં હોવાથી ભાઈઓના શરીરે કષ્ટ રહ્યા કરે, વાહનોનું સુખ મળે, શત્રુ નાશ પામે, ધન, રાજ, મિત્ર અને સંબંધીથી લાભ રહે. (૩) મંગળ ચોથા સ્થાનમાં હોય તો અગ્નિ ભય થવા સભવ રહે, પ્રભુનો રોગ, પશુ પીડા, વિકળ સ્વભાવ, ક્લેશ, કષ્ટ અને ખેતી તથા વેપારમાં હાની ચાય છે. (૪) મંગળ પાંચમા સ્થાનમાં હોવાથી પુત્રના શરીરે પરિતાપ રહ્યા કરે. શત્રુઓથી

વિવદ રને, જુદીદીન બનાવે, અગ્નિનો ભય કરાવે, રોક અને પેટમાં
 યુગ પીડા રવા કરે છે (૫) હજી સ્થાનમાં મગગ હોય તો શત્રુઓનો
 નાશ થાય, પોતાને રાજ્યથી વશ મળે, મિત્રપક્ષથી લાભ કરાવે, ધેડા
 વગેરે વાદનનું સુખ આપે તથા ઓસુખ મળે છે (૬) મગગ સાતમે
 રહેવાથી પુત્ર અને ઓના શરીરમાં રોગ, માર્ગમાં કલેશ અને શકદ,
 શત્રુઓથી વિવાદ અને પરાજય થાય, પોતાની દસમાં વધારે ખરાબ
 ફળ કરે છે (૭, મગગ આઠમા સ્થાને હોય તો તે શત્રુથી પીડા,
 શરીરે કષ્ટ ઓઅંગે રોગોપદ્રવ કુત્રપાત ધનનાશ અને વિકળતા,
 માનગિક પરિતાપ વગેરે ફળ રવા કરે છે (૮ મગગ નવમાસ્થાનમાં
 હોય તો પુણ્યોદય, બામ્બોદય, માનપ્રતિષ્ઠાનો વધારો કરે અને અનેક
 જાતના લાભ ઉપજે છે (૯) મગગ દસમા સ્થાનમાં હોવાથી બામ્બોનો
 ઉદય કરે, સારો ધન લાભ કરાવે, રાજ્ય તરફથી ધણ દ્રવ્ય મેળવે,
 માનપ્રતિષ્ઠા સુખ અને સપત્તિ મેળવે છે (૧૦) મગગ અગ્રી
 આઠમા સ્થાનમાં હોય તો રાજ્યથી સુખ મળે, શત્રુઓનો નાશ થાય,
 મિત્રપક્ષમાં રિજ્ય આપે દાથી, ધેડા વચ્ચે સુવર્ણ વગેરે લાભ મળે
 અને પ્રજાસુખનો ઉદય થાય. (૧૧) મગગ બારમા સ્થાનમાં હોય તો
 અશુધારેલી આપત્તિ, નેત્રોમાં પીડા, કાન અને માથામાં રોગ, ધણા
 મનુષ્યોથી શત્રુતા, ઓશરીરે ચિતા વગેરે ફળ આપે છે

બુધનું ફળ—બુધ લગ્નસ્થાનમાં હોય તો જળવાન થાય.
 ઓઓનુ સુખ મળે શત્રુઓનો નાશ થાય રાજ્ય તરફથી લાભ રહે,
 ધનની વૃદ્ધિ થાય વિજય મળે સુખ અને મિત્રનો ઉદય થાય. (૧)
 બુધ ધનસ્થાનમાં હોય તો દ્રવ્યનો લાભ કરાવે, કુટુંબથી જ્યોત્સિ
 શત્રુમાં વિલય માનપ્રતિષ્ઠાનો વધારો થાય, અને સુખ સમૃદ્ધિ મળે
 છે (૨) બુધ ત્રીજાસ્થાનમાં હોવાથી અનેક જાતની વિતાઓ મટે,
 માન, વશ અને પુત્ર સુખ સારું મળે, અકસ્માત દ્રવ્યનો લાભ કરાવે
 છે (૩) બુધ ચોથાસ્થાનમાં હોય તો ધણા પ્રકારનું સુખ મળે, ધનનો

લાભ, મિત્ર મેળાપ, ગાય, શૂભિ સોનું વગેરેનો લાભ અને વાહનથી સુખ મળે છે. (૪) બુધ પાંચમા સ્થાનમાં હોય તો પુત્રોત્પત્તિ થાય, ધનનો લાભ મળે, નોકરવર્ગનું સારું કૃણ મળે, વસ્ત્રોનો લાભ તથા રાગ, સંપત્તિ અને મિત્રવર્ગમાં વિજય અપાવે છે. (૫) બુધ છઠ્ઠા સ્થાનમાં હોય તો શત્રુઓ સાથે વિવાદ કરાવે, ઓછોને કષ્ટ કરે, ચિત્ત ગભરાવે, ખર્ચનો બોજો વધુ રહ્યા કરે. શરીરમાં રોગ, કફની પીડા અને મદા કષ્ટ કરે છે. (૬) બુધ સાતમા સ્થાનમાં હોય તો તેને ભોગવિદ્યાસનું સારું સુખ મળે, પ્રતિષ્ઠા પણ વધે, દ્રવ્ય વસ્ત્ર વગેરે લાભ, અને સર્વદા વિજય આપે છે. (૭) બુધ આઠમા સ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષમાં કફ પીડાથી શરીરને ઘણું જ કષ્ટ થાય. જ્વરકોષ, નેત્રપીડા અને ચિત્તને વિકળતા વધુ રહે છે. (૮) બુધ નવમાસ્થાનમાં હોય તો પુત્રનો લાભ અને સુખ, ધનલાભ, મંગળ કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ અને રાજ્યથી જય, યશ વગેરે મળે. શત્રુનાશ અને ભાગ્યોદય થાય. (૯) દશમા સ્થાનમાં બુધ હોય તો વાહન સુખ, સંતાન સુખ અને ધન તથા ઓછોથી વિદ્યાસનું સુખ, રાજ્યથી જય વગેરે કૃણ આપે છે. (૧૦) બુધ લાભસ્થાનમાં હોય તો વિજય, સંપત્તિ, ધાન્ય, વસ્ત્ર વગેરે સુખ મળે, કીર્તિનો વધારો થાય, મનોરથ સિદ્ધ થાય, પશુ વાહન અને નોકરથી કૃણ સારું મળે છે. (૧૧) બુધ બારમા સ્થાનમાં હોય તો શત્રુઓથી અનેક પ્રકારના વિવાદ, ખર્ચનો વધારો અને યુદ્ધ ચિંતા, કાનમાં રોગ, નેત્રપીડા, કફનો વ્યાધિ અને હિંદ્રગતિનું મન રહે. (૧૨)

ગુરુનું કૃણ—લગ્નસ્થાનમાં ગુરુ હોય તો ઘોડા વગેરે વાહનનું સારું સુખ મેળવે, ઘણું ઉત્તમ વસ્ત્ર અને આભૂષણનો ભોક્તા થાય, રાજ્યથી સુખ, બ્યાપારમાં દ્રવ્ય લાભ, કીર્તિમાન-પ્રતિષ્ઠા સારી પધે. (૧) ધન ભુવનમાં ગુરુ હોય તો ધનધાન્ય વગેરે ઉત્તમ સમૃદ્ધિ મેળવે, પશુ વાહન અને જમીનથી લાભ મેળવે, રાજ્યથી લાભ મેળવે. (૨) ગુરુ પરાક્રમ સ્થાનમાં હોય તો રાજ્યથી જય મેળવે, યશ માન

પ્રતિષ્ઠા વધે, ખેતીથી લાભ, વસ્ત્ર, ધન, આજીવણુ આ દરેક પ્રકારનું સુખ મેળવે. (૩) ગુરૂ ગોથા સુખસ્થાનમાં હોય તો વાદનનું સુખ મળુ જ સારું મળે, વ્યાપારમાં લાભ થાય, ખેતીના કામમાં દ્રવ્યલાભ થાય. (૪) પાંચમા સ્થાનમાં ગુરૂ હોય તો પ્રજાસુખની વૃદ્ધિ થાય, પોતાની જીવિના જળથી સર્વ ઠેકાણે વિજય પામે, ઇતુનાય, સુખ તથા મનપ્રાપ્તિ ફળ ભોગવનાર થાય, ગાય, સુવર્ણ અને ઉત્તમ વસ્ત્રોનો લાભ કરે છે. (૫) ગુરૂ છઠ્ઠા રિપુસ્થાનમાં હોય તો ઇતુઓથી પરાજય, જય, પીડા અને જીના શરીરમાં રોગ વગેરે ઉપદ્રવ કરે નેત્રને વિષે રોગ, જ્વર અને અતિસાર કરે છે. (૬) ગુરૂ સાતમે જીવુવનમાં આવેલો હોય તો જીવુખની પ્રાપ્તિ કરે છે. નિર્ભયતા, ઇતુનાય, વાદનોનું સુખ, ભોગવિલાસ તથા રાજ્યથી લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ કરે છે. (૭) ગુરૂ આઠમે મૃત્યુસ્થાનમાં હોય તો જ્વરપીડા, કફપીડા વાતુની પીડા, ઉલટી વગેરે, કાનમાં રોગ, નેત્રમાં વિકાર, ઇતુઓથી જય સ્ત્રીઓ કષ્ટ વગેરે અનેક જાતના પરિતાપ ઉપજાવે છે. (૮) ગુરૂ નવમે ભાગ્યસ્થાનને વિષે હોય તો ધર્મનો વધારો, ભાગ્યોદય, ધનલાભ, તીર્થોટન અને પુણ્યકાર્યમાં મતિ થાય છે. (૯) ગુરૂ દશમે રાજ્યસ્થાનમાં હોય તો સુવર્ણ અને વસ્ત્રોનો લાભ, જય, રાજ્યથી માન, ભૂમિ, ગાય અને ધનથી લાભ, ઇતુઓનો નાશ કરે છે. (૧૦) ગુરૂ અગ્નીઆરમે લાભસ્થાને હોય તો જય તથા વહન સુખનો વધારો, દાથી ઘોડા વગેરેથી લાભ, પુત્રોત્પત્તિ, ઇતુઓમાં પોતાનો વિજય પ્રતિષ્ઠાનો વધારો અને જીવિનો વિકાસ થાય છે. (૧૧) ગુરૂ બારમા અર્ચસ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષમાં રાજ્યથી જય, લજ્જાન પ્રકારની આપત્તિ, નેત્ર અને શરીરે પીડા, કફનો રોગ, લજ્જાન માણસો સાથે લડાઈ, શોક અને રૂધિરનો વિકાર કરે છે. (૧૨)

શુક્રેષુ ફળ--શુક્ર લક્ષ્મસ્થાનમાં આવેલા હોય તો માન અને પ્રતિષ્ઠા વધારે છે, અનેક પ્રકારે સ્વપત્તિનો લાભ આપે છે, ઇતુઓથી પોતાનો વિજય કરે, રાજ્યથી માન, તથા આજીવણુની પ્રાપ્તિ કરાવે

છે. (૧) શુક્ર બીજા ધનલુવનમાં હોય તો ધનધાન્ય તે સંપત્તિ આપે, સ્વેચ્છ ભાતિથી સુખ અને સમૃદ્ધિ વધારે, રાજ્ય સમાન વૈભવ અને કીર્તિ દેખાવે છે. જ્ઞાતિ અને દેશમાં માનનીય ગણાય, પશુ અને ગાડીધોડા, વાહન વગેરે સુખ સારું આપે છે. (૨) શુક્ર ત્રીજા પરાક્રમ સ્થાનમાં આવેલો હોય તો ભાઈઓથી સુખ; ધન પ્રાપ્તિના કાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ, કીર્તિ, માન અને બીજા ઉપર ઉપકાર કરવાની મતિ આપે છે. (૩) શુક્ર ચોથા સુખ સ્થાનમાં હોય તો ખેતી અને વાહનોનું સુખ આપે છે. ભૂમિનો લાભ, સોના વગેરે ધાતુની સમૃદ્ધિ અને રાજ્ય-સમાન વૈભવ આપે છે. (૪) શુક્ર પાંચમા સંતાન સ્થાનમાં હોય તો કન્યા પ્રગ્નનો વધારો થાય, લય, ક્લેશ, ચિંતાઓ અને શત્રુઓનો નાશ, અનેક પ્રકારના ભોગવિલાસ અને ધનધાન્ય આપે છે. (૫) શુક્ર છઠ્ઠા શત્રુસ્થાનમાં હોય તો અનેક જનોથી અણુબનાવ, શત્રુઓથી લય અને દુઃખ, માનસિક ગુમ ચિંતાઓ, શરીરમાં રોગ, માથામાં અને નેત્રમાં રોગ, તથા પેટમાં પીડા કરે છે. (૬) શુક્ર સાતમા સ્ત્રી લુવનમાં હોવાથી સ્ત્રી સુખ સારું આપે, ભોગવિલાસ અને મોહલું હવન બનાવે, શત્રુઓ ઉત્પન્ન થઈને નાશ પામે, સુખની વૃદ્ધિ, મિત્રજનોથી મેલાપ, વસ્ત્ર-સુવર્ણ વગેરેનો લાભ કરે છે. (૭) શુક્ર આઠમા મૃત્યુસ્થાનમાં હોય તો તે મૃત્યુ જેવી પીડા ઉપજાવે છે. વણા માણસો તેની અવગણના કરે છે. જવરપીડા, ભૂતમાધા, નેત્રરોગ અને શત્રુ લય કરે છે. (૮) શુક્ર નવમા ભાગ્યસ્થાનમાં હોય તો ધર્મમાં મતિ રહે છે, રાજ્યના જેવું સુખ આપે છે, આભૂષણ, વાહન ગાય, ભૂમિ અને સુવર્ણનો લાભ કરે છે. વસ્ત્ર અલંકાર અને કીર્તિને વધારે છે. (૯) શુક્ર દશમા રાજ્યસ્થાનમાં આવેલો હોય તો તે વર્ષમાં સુખ, રાજ્ય-સમાન વૈભવ, દરેક કાર્યમાં વિજય, ગાય, ધન અને પશુ વર્ગથી લાભ, વાહન તથા ખેતીનું સારું સુખ આપે છે. (૧૦) શુક્ર અગીઆરમા લાભસ્થાનમાં હોવાથી સુવર્ણ વગેરે ધાતુઓથી લાભ, વિજય, મુંદર પ્રગ્ન અને રાજદારથી સુખ આપે છે. મિત્રજનોથી

સુખ, અને યતુઓનો નાશ થાય છે. (૧૧) શુદ્ધનારમાં ખર્ચ રથાનમાં આવેલો હોય તો તે વર્ષમાં ભોજવિલાસ અને શુભ કાર્યમાં દબલું ખર્ચ કરાવે છે, ઉદરમાં વાયુ પીડા, નેત્રમાં કષ્ટ, રાગથી ભય, ચિત્તની ઉદ્ભતા તથા તાવ ઉવટી વગેરે ધણાજ વિકાર અને મૃત્યુ સમાન કષ્ટ ઉપજાવે છે.

શનિનું દેળ—શનિ લગ્નસ્થાનમાં હોય અને ઉચ્ચરાશિનો એટલે તુનારાશિનો હોય તો લાભ કરે છે સ્વગૃહી (એટલે મકર અથવા કુંભરાશિનો) હોય તો માન ધન, ધાન્ય અને પ્રતિષ્ઠાની વૃદ્ધિ કરે છે અને તે સિવાયની ગણિનો હોય તો યતુઓથી ભય ઉપજાવે, સ્ત્રીઅંગે માદગી કરે, શોક અને વિકારમાં મતિ ગૂઢે (૧) શનિ બીજા ધન સ્થાનમાં હોય તો ધનનો નાશ કરે, કુટુંબથી વિરોધ કરાવે, નેત્ર અને પેટમાં કંઈ કંઈ પીડાઓ ઉપજાવે, તથા કફ અને વાયુની પ્રવળતા વધુ રજા કરે ■ (૨) શનિ ત્રીજા પરાક્રમસ્થાનમાં રહેલો હોય તો યતુઓનો નાશ થાય, રાજ્યમાં અધિકાર, પ્રતિષ્ઠા કે માન વધે, જમીન તથા ધન સજ ધી લાભ કરે તથા પોતાના ભાઈઓથી વિરોધ કરાવી પોતાનો વિજય કરે છે. (૩) શનિ ચોથા સુખસ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષ ધણા કષ્ટવાળું જાય, ચિત્ત ભય અને ચિંતામાં રજા કરે, નેત્ર અને પેટમાં કંઈ કંઈ રોગ રજા કરે, કાંઈ ખોટો અપવાદ (કમક) આવે, ભોખક તથા આંત્ર વગેરેથી ભય કરે, પશુ, જમીન, મકાન, મશીન, વગેરેથી હાની થાય. ખેતીનું કામ હાની કરે (૪) શનિ પાંચમા સંતાનસ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષમાં પુત્ર હાની કે પુત્રઅંગે માદગી કરે પેટમાં પછુ રોગ રજા કરે ચિત્ત વિકળતા પામતું રહે-અધિક સતાપ અને અનેક માણસોથી તથા રાગથી ભય કરે (૫) શનિ છઠ્ઠા યતુસ્થાનમાં આવેલો હોય તો ધણી પ્રકારનાં સુખ, રાગ જેવા વૈભવ, ભુમિ તથા ધન સજ ધી લાભ, ધણા પ્રકારનાં વસ્ત્રો યજ્ઞ, અને માન મળે રોગનો નાશ કરે ■ (૬) શનિ સાતમા સ્ત્રી જીવનમાં આવેલો હોય તો તે

વર્ષમાં સ્ત્રી અંગે પીડા રજા કરે. મુસાફરીમાં નુકસાની થવાના પ્રસંગ આવે, સ્ત્રીનું સુખ ઘટાડે. મિથ્યા કલંક, વાયુના ઉપદ્રવ અને પેટમાં પીડા કરે છે. (૭) શનિ આડો આવૃત્તિમાં આવેલો હોય તો તે વર્ષમાં મૃત્યુ જેવું કષ્ટ કરે, નવર પીડા અને મરતક થઈ તથા કફનો રોગ કષ્ટ આપે, રાગથી ભય રહે, ધનની હાનિ કરે, સત્ત્વથી ભય, ચિત્તમાં સંતાપ અને વાયુની પીડા થાય છે. (૮) શનિ નવમા ભાગ્યભુવનમાં હોય તો તેનો ભાગ્યોદય થાય છે. રાગ અને અધિકારી વર્ગથી લાભ આપે છે; સત્ત્વનો નાશ કરે, શ્રીતિ, લક્ષ્મી અને માનનો વધારો કરે છે. અને સહોદરોને પીડા કરે છે. (૯) શનિ દશમા રાજ્યસ્થાનમાં આવેલો હોય તો તે વર્ષમાં ખેતીના કાર્યમાં નુકસાની કરે છે. વાહન તથા પશુઓથી પણ હાનિ રહે છે. પોતાના કુટુંબીઓ અને આત્મીયજનોમાં માદગી રહે છે; આપાર રોજગાર સારા ચાલી ધનનો લાભ કરે છે. (૧૦) શનિ અગ્નિ-આરમા લાભસ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષમાં સુવર્ણ, ગાય, ભૂમિ, રથ, અને ધોડાનો લાભ; ધનની પ્રાપ્તિ, યશનો વધારો તથા સંતાનને પીડા કરે છે. (૧૧) શનિ બારમા વ્યયસ્થાનમાં હોય તો ખર્ચ કરાવે, વિકળતા રજા કરે, કલેશ અને ચિંતાવાળું જીવન રહે, સત્ત્વથી વિનાશ, ધનનું ખર્ચ અને નેત્રમાં તથા માથામાં રોગ થયા કરે છે. (૧૨)

રાહુનું કૃત્ર - લગ્નસ્થાનમાં રાહુ આવવાથી ઉત્તરવલાવ બને છે સ્ત્રીને અંગે માદગી કલા કરે છે; ધનનો ખર્ચ તથા ચિતાઓ વધે છે. રાજ્યથી સારું કૃત્ર નથી મળતું. માનભંગ અને નેત્રને વિષે રોગ છે. ઉત્પન્ન કરે છે. (૧) રાહુ બીજા ધનસ્થાનમાં આવવાથી લોકોમાં અપવાદ, કલંક, નિદા વગેરે થાય. નેત્રમાં અને ઉદરમાં પીડા રજા કરે, રાજથી ભય, ચોર જનોથી નુકસાન અને ધનનો મોટો ખર્ચ થાય છે. (૨) રાહુ ત્રીજા પરાક્રમસ્થાનમાં હોય તો ધન અને પુત્રનો લાભ થાય, રાજ સમાન વૈભવ ભોગવે, પશુ અને વાહનથી સારું સુખ મેળવે તથા સર્ગા સંબંધીઓમાં પીડા થયા કરે. (૩) રાહુ ચોથા સંતાન

જીવનમાં હોય તો તે વર્ષમાં વાહનથી તુકચાની રહે, કશી ચર્તા
 દરદો, શરદો અને વાયુ પીડા રહ્યા કરે, રાજ્યપક્ષથી કંઈક બચ
 જણાય અને પોતાના વતનનો ત્યાગ કરાવે, અથવા મુસાફરીના યોગો
 વારંવાર થયા કરે. (૪) રાહુ પાંચમે સંતાન જીવનમાં હોય તો તેની
 શુદ્ધિ મહીન થાય, સંતાન અંગે પીડા રહ્યા કરે અને વાત પ્રકોપ,
 મંદાગ્નિ તથા ચિતાઓ વધારે, કલેશયુક્ત અપ્રસન્ન મન રહ્યા કરે.
 (૫) રાહુ છઠાં યજુસ્થાનમાં રહેલો હોય તો યજુઓ નાશ પામે છે.
 માય, ભૂમિ, સુવર્ણ વગેરેનો લાભ તથા દુઃખનો નાશ થાય છે.
 રાહુ સાતમે કલ્પસ્થાનમાં આવવાથી શુદ્ધ રોગ, વાતપ્રમેદના રોગ,
 (ઈન્ડિયામાં કંઈ ગુપ્ત ધાતુવિકારનો રોગ) થાય છે. ઝેરી પ્રાણી અને ઝેરી
 પદાર્થથી પીડા થાય છે. ઝીંતે અંગે દુઃખ તથા બચ રહ્યા કરે છે.
 (૭) રાહુ આઠમે આયુસ્થાનમાં હોવાથી મૃત્યુ સમાન કષ્ટ કરે છે.
 રાજ્યથી બચ થાય. તાવ, ઝાડા અને કફ સર્ગથી રોગોથી શરીર અચક્ષુ
 અને વિધુચિક્ષા અને વાયુનો બચ પશ્ય રહ્યા કરે છે. (૮) રાહુ નવમાં
 ભાગ્યસ્થાનમાં હોવાથી વર્ષમાં યજુઓનો નાશ થાય. ધર્મનો વધારે
 કરે. રાજ્યથી જય, ભાગ્યોદય અને ધન લાભ રહે. પશુઓમાં તુકચાની,
 ભાષણોમાં કલહ અથવા રોગોપદ્રવ કરે છે. (૯) રાહુ દશમે ભાગ્ય-
 સ્થાને આવેલો હોય તો વેપારમાં લાભ કરાવે તથા તેને રાજ્યની ખરાબર
 સુખ આપે. મંગળ કાર્ય અને યજ્ઞ પ્રતિષ્ઠા, મોટાઈ વગેરે વધે છે.
 કીર્તિ અને લક્ષ્મી સર્ગથી લાભ મેળવે, વાહનથી કષ્ટ રહે છે. (૧૦)
 રાહુ અગ્નીઆરમાં લાભ સ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષમાં સાક્ષ સુખ
 ભોજવે, સુવર્ણ, ભૂમિ, ગાય અને ધનનો વધારો, યજુઓનો નાશ થાય
 તથા પુત્રને બચ ઉપજાવે છે. (૧૧) રાહુ બારમે અર્ચસ્થાને આવેલો
 હોય તો તે વર્ષમાં સ્થાનાન્તર થોડા કરે છે. વાયુરોગની પીડા ઉપજે
 છે. યજુથી બચ, મૃત્યુસમાન કષ્ટ, માથામાં અને કાનમાં પીડા, પેટમાં
 અને નેત્રોમાં રોગ, લક્ષ્મીહાની, સ્વજનોમાં પરસ્પર વેર તથા
 ઝીંતોનો પીડા રહ્યા કરે છે. (૧૨)

કેતુનું કૃત્રી—કેતુ લગ્નસ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષમાં ભય, વિકળતા અને રાજ્યથી માનભંગ કરે છે. શત્રુથી ચિંતાઓ રહે છે. મસ્તક સ્થાને રોગોપદ્રવ રહે છે. નેત્ર અને સ્ત્રી અંગે અનેક ખતની પીડાઓ ઉપજાવે છે. (૧) કેતુ ખીજે ધનસ્થાને આવેલો હોય તો તે વર્ષમાં રાજ્યથી ભય, ધનની હાની, નેત્ર અને પેટમાં વ્યાધિ, ભય, દુઃખ તથા સ્વજનોથી અપયશ, કલંક અને માન હાની કરે છે. (૨) કેતુ ત્રીજા પરાક્રમ સ્થાનમાં હોય તો વણા પ્રકારના વાહનોનું સુખ અને પશુઓથી લાભ કરે છે. ધન અને પુત્રો લાભ રહ્યા કરે છે. રાજ્ય જેવો વૈભવ મળે છે. અને સ્વજનોને અંગે પીડા ભોગવાય છે. (૩) કેતુ ચોથા સુખ સ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષમાં ચિત્ત અપ્રસન્ન રહ્યા કરે. કફ અને વાયુ રોગથી થતી પીડાઓ વારંવાર રહ્યા કરે છે, તથા દેશાટન કરાવે છે. (૪) કેતુ પાંચમા સ્થાનમાં રહેવાથી બુદ્ધિનો નાશ કરે, સંતાનને અંગે પીડા કરે, હંમેશાં કલેશ અને ચિંતાવાળું જીવન કરે, વાયુની પીડા રહે અને ઉદરરોગથી શરીરને અશક્ત બનાવે છે. (૫) કેતુ છઠ્ઠા સ્થાનમાં હોય તો શત્રુઓનો નાશ થાય, ગાય ભૂમિ સુવર્ણ, વસ્ત્ર, ધન ધાન્ય વગેરેનો લાભ મળે છે. તથા દુઃખના સમૂહનો નાશ થાય છે. (૬) સાતમા સ્થાનમાં કેતુ આવેલો હોય તો તે વર્ષમાં પ્રમેહ, ઝેર અગ્નિ વગેરેથી પોતાને અથવા સ્ત્રીને અંગે કષ્ટ થાય. ગુદા કે ઇંદ્રીયમાં પીડા થાય અને ખોટા ખર્ચ તથા ધન નાશ થાય. (૭) કેતુ આઠમે આયુષ્યસ્થાને હોય તો તે વર્ષમાં મૃત્યુ જેવો યોગ કરે છે. તે સાથે રાજ્ય ભય, જવર, અતિસાર અને કફ તથા વિપૂચિકા જેવા રોગો પણ થાય છે. ચિત્ત અશાંત રહે છે. (૮) કેતુ નવમે ભાગ્યસ્થાને હોય તો તે વર્ષમાં ધર્મ સંબંધી કાર્યમાં અરુચિ થાય રાજ્યથી પ્રતિષ્ઠા વધે, અભિમાન, અહંકાર વગેરેથી પૂર્ણ રહે. શત્રુઓનો નાશ થાય, ખાંધવોમાં પીડા થાય, ભાગ્યનો ઉદય તથા ધનધાન્યનો લાભ વર્ષમાં થાય છે. (૯) કેતુ દશમે રાજ્યસ્થાને આવવાથી વર્ષમાં વ્યાપારથી રચ્યનો લાભ જરૂર કરાવે છે. કીર્તિનો વધારો કરે છે. વાહનની હાની

કરે છે. રાજ્યથી જય તથા માનનીક કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ કરાવે છે (૧૦) કેતુ અગ્નીઆરમે લાભસ્થાને આવેલો હોય તો તે વર્ષમાં અનેક જાતનાં સુખ મળે છે, યજ્ઞોનો નાશ થાય, પ્રજાથી જય થાય, સોનું, માથ અને ધનનો સમ્રદ કરાવે છે વિદેશથી લાભ કરે છે (૧૧) કેતુ ખારમે વ્યયસ્થાને હોય તો વર્ષમાં વિકળતા, યજ્ઞો ભય, સ્ત્રીઅંગે કષ્ટ, પોતાને નેત્ર અને ઉદરમાં પીડા તથા અનેક જનો સાથે વૈર કરાવે છે x

મુ'થાનું કુંજ—વર્ષ કુંડલીમાં પ્રથમ સ્થાને એટલે લગ્નમાં મુથા આવેલી હોય તો યજ્ઞોનો નાશ થાય. માનસિક અસન્નતા રહે રાજ્ય દિનો કૃપાપાત્ર થાય શરીરની શક્તિ પધે, અનેક જાતનો ઉદ્વેગ અને ધન સમ્રધી લાભ આપે છે (૫) મુથા ત્રીજા ધન ભાવમાં આવેલી હોય તો ધન અને યજ્ઞો લાભ કરે છે સ્વજનપુજનો વગેરેમાં સન્માન, રાજ્યની મહેરબાની, અનેક પ્રકારના ઇચ્છિત ભોજન, શરીરની પુષ્ટિ અને સુખની પ્રાપ્તિ કરે છે (૨) મુથા ત્રીજા પરાક્રમ સ્થાને આવેલી હોય તો તે વર્ષમાં પરાક્રમથી ધન, યજ્ઞ, અને સુખની પ્રાપ્તિ કરે છે, સુંદર ક્રાંતિ અને મનગમતા વેબવ આપે છે, દેવ અને બ્રાહ્મણની ભક્તિમાં પ્રીતિ ઉપજાવે છે અનેક જનો ઉપર ઉપકાર, શારિરીક દૃઢતા અને ક્રાંતિનો વિસ્તાર કરે છે રાજ્યથી માન, આશ્રય કે જીવિકા પશુ આપે છે (૩) મુથા ચોથા સુખસ્થાનમાં હોય તો તે વર્ષમાં શરીર

xખાસ નોંધ—ઉપર મુજબ જે કુંજાદેશ કહેલું છે, તેમાં જે મઠ પોતાની ઉચ્ચ રાશિમાં હોય, કે સ્વચ્છ હોય તો તે ખરાબ કુંજ આપતો નથી કેટલાકનો મત છે કે જે મઠનું જેવું કુંજ કહેલું હોય તેવું કુંજ મઠ જે માસનો સ્વામી થયો હોય તે માસમાં મળે છે, અને ક્રાંતિ કહે છે કે તેની દસમાં તે કુંજ મળે છે પરંતુ આ બંને સમય કુંજ મળવા માટે છે. અહોનાં જળાબળ જેમકે અસ્ત, યજ્ઞોત્ર, પોતાની નીચ રાશિ, યજ્ઞ રાશિ, હદ્દાદિ વગેરેનો વિચાર કરી ભાવગત અહોનું કુંજ ન્યૂનાધિક સમજવું

પીડા, શત્રુઓથી તથા પોતાના માણસોથી વંર કરાવે છે. મનમાં સંતાપ વિરોધતા અને અપયશ, કલંક વગેરેને વધારે છે. ભય તથા દુઃખથી ચિત્ત હિંચવાળું રવા કરે છે. (૪) મુંથા પાંચમે સંતાનભાવે આવેલી હોય તો સદ્બુદ્ધિ, પુત્રસુખ, ધનલાભ, પ્રતાપ, ઝોજસ, અને ઘણા પ્રકારના ભોગવિલાસ, દેવ અને પ્ષાહાણની પૂજા તથા રાજદિકથી માન અને અધિકાર મળે છે. (૫) મુંથા છઠા સ્થાનમાં આવેલી હોય તો તે વર્ષમાં શરીરે અશક્તિ વધારે છે. શત્રુઓનો ત્રાસ, રોગનો વધારો ચોર અથવા રાજથી ભય, કાર્ય અને અર્થનો નાશ, નકારી બુદ્ધિ અને પુણ્યકાર્યથી રહિત કરે છે. (૬) મુંથા સાતમા ક્ષત્રભાવમાં આવેલી હોય તો સ્ત્રી અને ભાઈને અંગે કષ્ટ કરે છે. અનેક પ્રકારનાં અસન તથા શત્રુથી ભય રહે છે. ઉત્સાહથી હીન કરે છે. ધાર્મિક કાર્યમાં શ્રદ્ધા અને દ્રવ્ય લોભ અતિ વધે છે. શરીરે રોગ અશાંતિ કરે છે. મન મોહ વગેરેથી વિદુળ રહે છે. (૭) મુંથા આઠમે સ્થાને આવેલી હોય તો શત્રુ અને ચોરથી વારંવાર હાની થાય. ધર્મ અને ધન માટે હાની કરે છે. અનેક જાતનાં વ્યસનોમાં પ્રીતિ થાય, દેશાટન તથા બળનો નાશ કરી અશક્તિ વધારે છે. (૮) નવમા ભાગ્ય સ્થાનમાં આવેલી મુંથા રાજથી અધિકાર અપાવે છે. અને દ્રવ્યલાભ કરે છે. ધાર્મિક કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ કરાવે, સ્ત્રીપુત્ર વગેરેનું સુખ મળે, દેવ પ્ષાહાણમાં ભક્તિ કરાવે. યશ, માન અને ભાગ્યનો પ્રતાપ અધિક વધે છે. (૯) મુંથા દશમા સ્થાનમાં હોય તો વર્ષમાં રાજથી માન, સ્વજનોપર આધારવર્ષક કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ, સત્કર્મમાં રૂચિ, દેવ અને પ્ષાહાણની ભક્તિ, યશની વૃદ્ધિ, અનેક પ્રકારના દ્રવ્યનો લાભ, અધિકાર વગેરે ફળ આપે છે. (૧૦) મુંથા અગીઆરમે લાભસ્થાને હોય તો ભોગવિલાસનું સુખ મળે. આરોગ્ય તથા માનસિક પ્રસન્નતા રહે. રાજની કૃપાથી દ્રવ્યનો લાભ મળે. સારા મિત્રો અને સુંદર પુત્રોથી સુખ આપે અને દરેક પ્રકારે મનવાંછિત ફળ મળે છે. (૧૧) મુંથા આરમે વ્યયસ્થાને હોય તો વર્ષમાં ખર્ચનો વધારો થાય, ખરાબ

માણુસોથી મેત્રી વગેરે સગીરનું આરેખ નાશ પામે, પરાક્રમમાં પરાજય કરે ધન તથા ધર્મનો વિનાશ થાય અને સજ્જનોથી ત્રેર કરાવે છે (૧૨)

મુંધાનું વિરોધ ક્રમ—વર્ષલગ્નથી ૧-૧૦-૧૧-૮-૨-૩-૪ એ સ્થાનોમાં કાર્તિકથી સ્થાને મુઘા હોય તો તેનું ક્રમ સારૂ મળેલું છે ૭-૪-૬-૧૨-૮ એ સ્થાનોમાંથી કાર્તિકથી સ્થાને મુઘા હોય તો તેનું ક્રમ અશુભ છે

જે ભાવપર પાપગ્રહોથી અશુભ દષ્ટિ હોય તે ભાવમાં મુઘા હોય તો તેનું ક્રમ સારૂ હોય છતાં ખગલ મળે છે

જન્મલગ્નથી બારખાનાવાળી કુડવી કરતી, મુંધા જે રાશિમાં હોય તે રાશિમાં મૂળી જોતું કે જન્મલગ્નથી મુઘા કેટલામે આવે છે ? ૭-૧૨-૬-૮-૪ એમાંના કાર્તિકથી આવમાં મુઘા હોય અને વર્ષ-પ્રવેશમાં પાપગ્રહોથી મુક્ત હોય તો તે ભાવનો નાશ કરે છે, પરંતુ વર્ષમાં મુઘા પોતાના સ્વામી અને શુભગ્રહોથી દષ્ટિ હોય તો શુભ ક્રમ આપે છે

મુઘાનો સ્વામી શુભગ્રહ હોય અને તે પોતાના સ્વામીથી મુક્ત હોય અથવા દષ્ટિ હોય કે તેથી ધર્મશાલિની હોય તો જે ભાવમાં તે રહેતી હોય તે ભાવનું દરેક સુખ વધારે છે અને તેથી વિપરીત હોય તો તે ભાવના કળનો નાશ કરે છે અને અશુભ ક્રમ આપે છે.

જન્મલગ્નથી અથવા વર્ષ લગ્નથી મુઘા ૪-૬-૭-૮-૧૨ સ્થાનોમાં આવેતી હોય અને પાપગ્રહથી મુક્ત કે દષ્ટિ હોય તો તે ભાવનો નાશ કરે છે અને સૌમ્યગ્રહોના બળ મુજબ તે ભાવની વૃદ્ધિ કરે છે જન્મલગ્નથી ગ્રાહસ્થાને રહેલ મુઘા વર્ષ લગ્નમાં શુભગ્રહથી મુક્ત હોય તો વડિલવર્મ પિતાદિક તરફથી વારસો મળે છે અને પાપગ્રહથી મુક્ત હોય તો રાજભવ, કષ્ટથી આજીવિકા વગેરે ક્રમ કરે છે આઠમા સ્થાનમાં પણ શુભ ગ્રહમુક્ત મુઘા શુભ મળેલી છે અને પાપગ્રહ સખધથી અશુભ ક્રમલપક મળેલી છે.

પોતાના સ્વામી અને શુભઅદ્યો દષ્ટ મુંથા વર્ષ દુંડલીમાં જે ભાવે હોય તે ભાવની રાશિ જન્મકળમાં જે ભાવે હોય તે ભાવનો વધારો કરે છે. વર્ષદુંડલીમાં મુંથા ચોથે ભાવે પોતાના સ્વામી અને શુભઅદ્યો સંબંધવાળી રહેલી હોય અને તે રાશિ જન્મદુંડલીમાં ત્રીજા ભાવમાં આવે. તો તે વર્ષમાં ભાઈ સંબંધી સુખ અધિક ગણવું. અને પાપઅદ્યો દષ્ટ મુંથા જન્મલગ્નથી ગણતારા જે ભાવે આવે તે ભાવ સંબંધી ફળની હાની થાય. પરંતુ વર્ષપતિ બળવાન કે શુભઅદ્ય હોય તો પાપઅદ્ય દષ્ટ મુંથાનું ખરાબ ફળ નાશ પામે અને શુભ ફળ આપે.

મુંથા અને અહુના સંબંધવું ફળ—સૂર્યક્ષેત્ર સિંહરાશિમાં મુંથા હોય અથવા સૂર્ય સાથે યુતિ કે દષ્ટિ હોય તો રાજ્યથી માન મેળાપ, કુટુંબ વગેરેમાં માન, ઉત્તમ ગુણો અને ભોગવિલાસ વગેરે ફળ આપે છે. ચંદ્રક્ષેત્ર કર્કરાશિમાં મુંથા હોય અથવા ચંદ્ર સાથે યુતિ કે દષ્ટિતો સંબંધ હોય તે મુંથા ધર્મ, યશ, આરોગ્ય, સંતોષ, સત્ક્રમણ વગેરે આપે છે. પશુ ક્ષીણચંદ્ર કે નિર્બળ ચંદ્ર હોય તો આ ફળ સંપૂર્ણ મળવું નથી. મંગળ ક્ષેત્ર વૃશ્ચિક રાશિ અથવા મેષ રાશિમાં મુંથા હોય અથવા મંગળ સાથે યુતિ કે દષ્ટિતો સંબંધ હોય તો પિત્તપ્રક્રોધ, ગરમીનો રોગ, શસ્ત્ર વગેરેથી પરાલભ, અને રૂધિરપ્રક્રોધ જેવું ફળ કરે છે. બુધના ક્ષેત્ર મિથુને અથવા કન્યા-રાશિમાં મુંથા હોય અથવા બુધ સાથે યુતિ કે દષ્ટિ ધરાવે તો સ્ત્રી લાભ, બુદ્ધિલાભ, સુખ, ધર્મ અને યશનો વધારો કરે છે. ગુરુક્ષેત્ર મેષન અથવા મીન રાશિમાં મુંથા હોય અથવા ગુરુ સાથે યુતિ કે દષ્ટિ ધરાવે તો પુત્રસુખ, સ્ત્રીસુખ, વસ્ત્ર-આભૂષણ, સુવર્ણ વગેરેનો લાભ, અનેક પ્રકારના ભોગ વિલાસ વગેરે ફળ આપે છે. અને જો શુભ અદ્યથી ઈર્થશાવિની હોય તો રાજ્યલાભ કરે છે. શુક્રના ક્ષેત્ર વૃષભ અથવા તુલા રાશિમાં મુંથા હોય અથવા શુક્ર સાથે યુતિ કે દષ્ટિ ધરાવે તો બુધના ક્ષેત્ર સુખ્ય ફળ આપે છે. અને શનિક્ષેત્ર એટલે

મકર અથવા કુંભ ગણિમાં મુઠા હોય અથવા શનિ સાથે મુક્તિ દષ્ટિમતિઃ કોઈ સંસધ હોય તો તેનું ફળ મંગળના ક્ષેત્રમાં કલા મુજબ આપે છે. તે ઉપરાંત વાયુ સંબંધી રોગ, માનદાનિ, અગ્નિ ભય, ધનનાશ વગેરે ફળ કરે છે. પશુ આ યોગમાં ગુરૂની દષ્ટિ હોય તો દરેક રીતે શુભ ફળ આપે છે. રાહુના સાથે રહેલી મુઠા ધનને લાભ કરે, યશ, સુખ, અને ધર્મનું સારું ફળ આપે અને વળી જો ગુરૂ અને શુક્ર એ બંને મળે તો પર દષ્ટિ કરતા હોય તો અધિકારની પ્રાપ્તિ અને સુવર્ણ, રત્ન, વસ્ત્ર, વગેરેનો લાભ કરે છે. આ વિષયમાં શુક્રનું ફળ વિચારવું રાહુના ભોગ્યાંશ હોય તે સુખ ગણેયું છે અને શુક્રાંશ હોય તે પૃષ્ઠ ગણેયું છે, ઉપરનું ફળ રાહુ મુજબ કહ્યું છે. જો રાહુના પુષ્કમાં મુઠા હોય તો તેનું ફળ અને કેવું સાથે મુઠા હોય તેનું ફળ એક જ છે યજ્ઞથી ભય, માનસિક પરિતાપ વગેરે અશુભ ફળ સમજવું. મુ'ધેશનું ફળ—મુઠા જો ગણિમાં હોય તે રાક્ષસો સ્વામી મુથેશ કહેવાય છે મુ'ધાનો સ્વામી ૧૨-૬-૮ સ્થાનમાં હોઈ નિર્બળ થઈ રહ્યો હોય, પાપમદ્ મુથેશ હોય, કે પાપમદ્ના વર્ગમાં હોય તો કષ્ટ, ભય, વિવાદ વગેરે ખરાબ ફળ સૂચવે છે. અને જો મુથાનો સ્વામી ૩-૬-૧૧-૪-૭-૧૦-૧ એ સ્થાનમાં હોય તો પ્રતાપશાહી બનાવે, રાજ્યથી મિત્રતા, શુદ્ધિનો વધારો, અને કીર્તિ વધારે છે.

વર્ષેશ

સધુ પચમીમાં જન્માયા મુજબ પાંચ અધિકારીઓ વર્ષેશ થવાના અધિકારી ગણાય છે એ પાંચમાંથી જો મદ્ જહત્પંચમર્ગી ચક્રમાં અધિક જગ પામ્યો હોય અને લગ્નને જોતો હોય તેને વર્ષેશ રાજ્ય ગણવામાં આવે છે, પણ જગવાન વધુ હોય અને વર્ષના લગ્નને ન જોતો હોય તે વર્ષેશ રાજ્ય થઈ શકે નહિ. સર્વ મદ્દો કે બે મદ્દો સમાન જગવાન હોય તેવે પ્રસંગે જોની દષ્ટિ વધુ હોય તેને વર્ષેશ

રાજ ગણવામાં આવે છે. કેટલાક તો વર્ષના રાજ તરીકે જહત્પંચ-
વર્ગી બળને જોયા વગર લગ્નપર અધિક દષ્ટિવાળાનેજ પંચાધિકા-
રીમાંથી વર્ષનો રાજ ગણે છે, તે યોગ્ય નથી. પંચાધિકારીઓમાંથી
વર્ષના રાજનો નિર્ણય કરવાને માટે નીચેના નિયમો ખાસ ધ્યાનમાં
રાખવા જોવા છે.

(૧) પાંચે અધિકારી ગ્રહો લગ્નને લગભગ એક સરખી દષ્ટિથી
જોતા હોય અને તે પાંચે સમાન બળવાળા હોય તે પ્રસંગે મુંથા-
રાશિપતિને વર્ષના રાજનો અધિકાર મળે છે. (૨) અધિકારી ગ્રહોમાં
(પાંચ કળાથી વધારે ઓછું બળ હોય તે) પાંચે ગ્રહો હીનબળ
થયા હોય તોપણ મુંથાની રાશિનો સ્વામી વર્ષપતિ તરીકે ગણાય
છે. (૩) પાંચ અધિકારીઓમાંથી કોઈપણ લગ્નને ન જોતો હોય તો
જહત્પંચવર્ગી બળ મુજબ એ પાંચમાંથી જે અધિક બળવાન હોય
તે વર્ષનો રાજ છે. (૪) કેટલાક આચાર્યોના મત મુજબ પાંચ
અધિકારી ગ્રહો બળ તથા દષ્ટિએ બરાબર હોય તેવે પ્રસંગે દિવસનું
વર્ષ જોઈું હોય તો સૂર્યનો સ્વામી અને રાત્રિનું વર્ષ જોઈું હોય તો
ચંદ્રની રાશિનો સ્વામી વર્ષનો રાજ થવાને યોગ્ય છે, આ પ્રકારે
વર્ષનો રાજ ચંદ્ર થયો હોય તો તેને વર્ષરાજ ગણવો નહિ, પણ
એ પાંચ અધિકારી ગ્રહોમાં જે ગ્રહની સાથે ઇત્થશાલ કરતો હોય
તેને વર્ષનો રાજ કરવો. જે કોઈપણ સાથે ઇત્થશાલ કરતો ના હોય
તો ચંદ્રરાશિપતિ વર્ષનો રાજ જાણવો. ચંદ્ર સ્વગૃહી એટલે કર્ક રાશિનો
હોય તો ચંદ્રનેજ વર્ષરાજ જાણવો.

વર્ષપતિ માટે ત્રણ લેઢ—વર્ષનો રાજ ઉત્તમ બળી છે કે
મધ્યમ બળી છે, કે હીનબળી છે. એ વિચાર કરવો. તે વિચાર
જહત્પંચવર્ગી પરથી થાય છે. વર્ષનો રાજ જહત્પંચવર્ગી બળમાં
વધુ બળને પામેલ હોય તો તે ઉત્તમ બળવાન કહેવો. મધ્યમ બળી
હોય તો તે મધ્યમ બળવાન સમજવો. અને ઓછા બળનો હોય તો

દીનમળી મમજવો, જો વર્ષેક ઉત્તમ બળવાન હોય તો તેનું કુળ આપું વર્ષપર્વ ત સાફ મળે છે. અને વર્ષેક મધ્યમમળી હોય તેનું કુળ મધ્યમ મળે છે જો વર્ષેક દીન બળી હોય તો તેનું કુળ સાફ નથી શરીરે કષ્ટ રોગ અને સત્રથી ભય, અનેક પ્રકારની ચિંતા વગેરે કુળ થાય છે

વર્ષેક કુળ

વર્ષેક સૂર્યનું કુળ—(૧) ઉત્તમ બળવાન સૂર્ય વર્ષનો રાજા હોય તે વર્ષમાં રાજ્યસુખ, પુત્ર અને ધન માટે લાભ, પોતાની યોગ્યતા મુજબ મળે છે કુટુંબ સુખ, આરોગ્ય, યશ, ધર વગેરેથી ધણા પ્રકારનું સુખ, પ્રતિષ્ઠા, સત્રઓનો નાશ કરે છે, જન્મકાળમાં પોતાના ક્ષેત્રનો કે ઉચ્ચરાશિનો તે સૂર્ય હોય તો અને વર્ષમાં પણ ઉત્તમ બળવાન થયો હોય તો તે ધણું ક્ષેત્ર કુળ આપે છે (૨) સૂર્ય મધ્યમ બળવાળો યર્ષ વર્ષનો રાજા થયો હોય તો તેનું ઉત્તમ પ્રકારનું કુળ મધ્યમમળ મળે છે પોતાના માણસોમાં વિખવાદ કરાવે છે સ્થાનથી બદલો કે સ્થાનભ્રમ કરાવે છે, શરીરે દુર્બળતા અને સુખનો નાશ કરાવે છે પણ જો આ સૂર્ય શુભ મંદથી ઈશ્વરાળ કરતો હોય તો ઉત્તમ કુળ થાય છે (૩) નેષ્ટ બળવાળો સૂર્ય વર્ષનો રાજા હોય તો વિદેશગમન કરાવે, દેશાટન કરાવે, ધનનાશ, માનસિક ચિંતાઓ, સુરતપણું, લોકોમાં ભય, મિથ્યા કલક, અતિક્રુષ્ણ, પિતા વગેરે વડીલ વર્ગથી દુઃખ થાય, પુત્ર અને મિત્રથી ભય થાય છે

વર્ષેક ચંદ્રનું કુળ—(૧) ઉત્તમ બળવાળો ચંદ્ર જો વર્ષનો રાજા થયો હોય તો ધન, સ્ત્રી, પુત્ર, મિત્ર, ધર અને વાહન વગેરેથી સુખ આપે, ગૃહારિક વસ્તુઓનો લાભ, માળા, ચંદન, મોતી, વસ્ત્ર વગેરેથી સુખ, ઐશ્વર્યનો લાભ, પોતાના કુળ મુજબ અધિકાર અને રાજા વગેરેથી મેત્રી કરાવે છે (૨) મધ્યમ બળવાળો ચંદ્ર વર્ષનો રાજા થયો હોય તો તેનું કુળ મધ્યમ થાય, પુત્ર અને મિત્રવર્ગ

વગેરેમાં શત્રુતા ઉપજાવે છે. દેશાટન, શરીરે કૃપતા વગેરે. કૃષ્ણ આપે છે. આ ચંદ્રને પાપપ્રદથી પ્રસન્ન કરે. યોગ થતો હોય તો શ્લેષ્મ વિહાર વગેરે કરાવે છે. (૩) નેષ્ટ બળવાળો ચંદ્ર વર્ષનો રાજા થયો હોય તો શીત અને કડકી દાની કરે. ચોર લોકથી અને કન લોકથી ભય રહે, સ્વજનોમાં કલેશ. દુરદેશ ગમન, તથા પુત્ર અને સ્ત્રીના સુખનો નાશ કરે છે જે તે અનિ હીન બળવાળો હોય તો વધુ કાંટાપાક કૃષ્ણ આપે છે.

વર્ષેશ મંગળનું કૃષ્ણ—(૧) ઉત્તમ બળવાળો મંગળ વર્ષનો રાજા થયો હોય તો કાર્તિનો વધારો કરે, શત્રુથી વિજય થાય, સેનાપતિ જેવો અધિકાર, સંગ્રામ વગેરે કાર્યથી પ્રતિષ્ઠા, ધનલાભ, પુત્ર, ધન, સ્ત્રી અને મિત્ર વર્ગથી સુખી થાય છે. (૨) મધ્યમ બળવાળો મંગળ વર્ષનો રાજા થયો હોય તો તે વર્ષમાં રૂધિર પ્રકાશ, ક્રોધવાળો સ્વભાવ, શસ્ત્ર વગેરેથી પીડા થવાનો યોગ, અને સ્વજનોમાં મધ્યમસર પ્રતિષ્ઠા વગેરે કૃષ્ણ મળે છે. (૩) નેષ્ટ બળવાળો મંગળ વર્ષનો રાજા થયો હોય તો શત્રુ ચોર અને અગ્નિથી ભય કરાવે છે; મિત્રો અપવાદ, બુદ્ધિનો ભ્રમ, આરંભેલાં કાર્યોમાં વિઘ્ન, રોગોપદ્રવ, પરદેશગમન, અને ઉદ્ધત સ્વભાવ તથા દ્રવ્યનો વ્યય કરાવે છે. આ સ્થાને ગુરૂની દષ્ટિ હોય તો તેનું કૃષ્ણ સારું ગણેલું છે.

વર્ષેશ બુધનું કૃષ્ણ—(૧) ઉત્તમ બળવાળો બુધ વર્ષનો રાજા થયો હોય તો વિવાદ, લેખનવૃત્તિ, શાસ્ત્ર, અને શુભ વ્યવહાર વગેરેથી દ્રવ્યનો લાભ આપે છે; જ્ઞાન, હુજર, ગણિતશાસ્ત્ર, વૈદકશાસ્ત્ર વગેરે કાર્યમાં લાભ કરે છે; રાજ્યથી લાભ, માન દ્રવ્ય વગેરે મળે. (૨) મધ્યમ બળવાળો બુધ વર્ષનો રાજા હોય તો ઉપર કહેલું ઉત્તમ કૃષ્ણનું તમામ સુખ થોડા પ્રમાણમાં આપે છે. વ્યાપાર, પુત્ર, મિત્ર તથા દેશાટનથી લાભ થાય. આ પ્રસંગે શુભગ્રહથી ઇત્યશાલી હોય તો ઉત્તમ બળમાં કહેલું તમામ કૃષ્ણ મળે છે. (૩) નેષ્ટ બળી બુધ

વર્ષનો રાજ્ય થયો હોય તો બાળ તથા બુદ્ધિની હાનિ, ધર્મનો ક્ષય, પોતાના વચનથી અપમાન, ધર્મક્ષય, બુદ્ધિ સાક્ષીમાં પ્રવૃત્તિ અને તેથી વિપત્તિ, બીજાના બ્યવહારમાં ધનહાનિ, પુત્ર, મિત્ર અને ધનનો નાશ વગેરે કંઈ કરે છે

પર્વેશી શુદ્ધિ કૃણ—ઉત્તમ બળવાન ગુરૂ વર્ષનો રાજ્ય થયો હોય તો કુટુંબનું સુખ ધર્મનો વધારો, ઔર્વાદિ ગુણ, ધન, યશ, પુત્ર વગેરે લાભ શ્રેષ્ઠબુદ્ધિ, પગક્રમ વૃદ્ધિ, ધનલાભ, રાજ્યથી બૌરવ અને શત્રુઓનો નાશ થાય છે (૨) મધ્યમ બળવાન ગુરૂ વર્ષનો રાજ્ય હોય તો ઉત્તમ બળમાં કહેન કૃણ મધ્યમ મળે છે, શુભ પ્રકૃતિ ઇત્ય શાન્ત હોય તો રાજ્યનો સમાગમ કરાવે છે, શાન્ત તથા શાસ્ત્રમાં તત્પર રહે છે, અને જો પાપપ્રકૃતિ ઇત્યથાલ કરતો હોય તો દારિદ્ર્ય, ધર્મનાશ અને સ્ત્રીઅંગે પીડા કરે (૩) ગુરૂ નેષ્ટ બળવાન યદ્ય વર્ષનો રાજ્ય થયો હોય તો ધન, ધર્મ અને સુખની હાનિ કરે, પુત્ર, મિત્ર, સ્વજન વગેરેથી કલહ કે ત્યાગ કરાવે છે, લોકાપનાદ ભય અને ચિંતાની બાકુળતા વધુ થાય છે, કષ્ટથી આજીવિકા, અને કઈ વગેરે રોગોથી પીડા અનુભવાય છે, શત્રુભય, અને ક્યેશ વધુ રહે છે

પર્વેશી શુદ્ધિ કૃણ—(૧) ઉત્તમ બળવાન શુક્ર વર્ષનો રાજ્ય થયો હોય તો આરોગ્ય વધે છે હમેશા સુખ અને વિવાસમાં રહે છે, શુભ શાસ્ત્ર, રત્ન અને મિષ્ટાન્ન ભોજન, ભોગ વિનાસ વગેરેથી મન અતિ પ્રસન્ન રહે છે. સર્વથા કુશળતા પ્રતાપનો વધારો યતુથી વિજય સ્ત્રીવિવાસ સુખ, રાજ્યના અત્રવથી દ્રવ્ય અને કીર્તિ મળે છે (૨) મધ્યમ બળ વાળો શુક્ર વર્ષનો રાજ્ય થયો હોય તો વર્ષમાં આજીવિકા પૂરું દ્રવ્ય, ગુપ્ત પ્રકારનું દુષ્ટ અને પરિમિત આવકવાળો થાય છે, આ શુક્ર જો પાપપ્રકૃતિ કે યતુપ્રકૃતિ દષ્ટ હોય તો વિપત્તિ આપે છે ધન નાશ કરે છે (૩) નેષ્ટ બળવાન શુક્ર વર્ષનો રાજ્ય થયો હોય તો વર્ષમાં ઘણુંજ સતાપ રહ્યા કરે છે લોકોમાં ઉપદાસને પાત્ર થાય છે, અનેક

પ્રકારનું દુઃખ, પોતાની આછવિકાનો નાશ, સ્ત્રી પુત્ર અને મિત્રાદિકથી વંર કરાવે છે સત્કર્મની પ્રવૃત્તિ હોય તોપણ નિષ્ફળ જાય છે.

વર્ષેશ શનિનું ફળ—(૧) ઉત્તમ જળવાળો શનિ વર્ષનો રાજા થયો હોય તો ભૂમિથી, ઘરથી અને ક્ષેત્રથી લાભદાયક થાય છે, યવન વગેરે જાતિથી દ્રવ્ય લાભ કરાવે છે. જલાશય, જગીચા વગેરેમાં વિલાસ અને શરીરની પુષ્ટિ, પોતાના કુળને યોગ્ય અધિકાર અને શુશ્રુષાન ખતાવે છે (૨) મધ્યમ જળવાન શનિ વર્ષનો રાજા થયો હોય તે વર્ષમાં અછર્ણ વગેરે રોગ, દાસત્વ, ભેંસ, ઉંટ, વગેરે પશુથી હાનિ કરાવે, હલકા વર્ગથી મેત્રી અને તેથી થોડો લાભ રહે, વધારે શુભાશુભ પાપગ્રહ અને સૌમ્યગ્રહની યુતિ દષ્ટિ વગેરે પર રહે છે. (૩) નેષ્ટ જળવાન શનિ વર્ષનો રાજા થયો હોય તો તે વર્ષમાં દરેક કાર્યમાં પાછા હકાવે છે, ધનનો નાશ, વિપત્તિનો ભય, અને માનસિક ચિંતાઓ વધ્યા કરે છે; સ્ત્રી પુત્ર અને મિત્રોથી અકારણુ વંર રહે છે. શુભ ગ્રહથી ઇત્યશાળી હોય તો ખરાબ ફળ કંઈક ઓછું મળે છે અને પાપગ્રહના કારણે ખરાબ વધુ મળે છે.

વર્ષના રાજા માટે કેટલીક આવશ્યક સુચના—સમરતાજક ગ્રંથમાં વર્ષનો રાજા કોઈ પણ ગ્રહ હોય તે માટે નીચે મુજબ ખુલાસો છે, કે વર્ષનો રાજા થએલ ગ્રહ જન્મ કુંડલીમાં શુભસ્થાને આવેલ હોય, પોતાની ઉચ્ચ રાશિ, સ્વગૃહી, કે મિત્રની રાશિનો થયો હોય કે શુભ ગ્રહનો સમાગમ હોય કે દષ્ટિ હોય તો કહેલ ફળ સંપૂર્ણ રીતે મળે છે અને જો વર્ષનો રાજા જન્મ કુંડલીમાં દુષ્ટસ્થાને રહેલ હોય, નીચ રાશિનો હોય કે શત્રુ ક્ષેત્રનો હોય, અથવા પાપ ગ્રહ સાથે દષ્ટિ કે યુતિવાળો હોય તો તે પોતાનું ફળ નેષ્ટ આપે છે અને મિશ્ર હોય તો મિશ્ર ફળ જાણવું. જન્મકુંડલી કે વર્ષકુંડલી એ બેમાંથી એક સ્થાને સારા સ્થાને હોય અને એક સ્થાને નેષ્ટ પણાને પામેલ હોય તો પોતાનું સાદું ફળ કે ખરાબ ફળ મિશ્ર છે, એમ સમજવું. મધ્યમ જળનો સૂર્ય કોઈપણ ગ્રહ સાથે ઇત્યશાલ યોગ કરતો હોય તો જ

લખેલું ફળ ખરેખર મળે છે તાજકસાર અને સમરસાર એ મથોના મત મુજબ વર્ષના મધ્યમ બળવાળા રાગનું ફળ કોઈ પણ મહત્તી સાથે ઇત્યશાલ યોગ ન કરતો હોય ત્યારે મળે એમ લખેલું છે પાપ-મહત્તી સાથે ઇત્યશાલ યોગ થતો હોય તો ફળ નહાર આપે ॥

ચંદ્રમાટે વર્ષનો રાગ ચંદ્ર દરાવવામાં અપવાદ છે કે વર્ષનો રાગ ચંદ્ર થનાને યોગ્ય જણાય તે સમયે ચંદ્ર કોઈ મહ સાથે ઇત્યશાલ યોગ કરે ॥ કે કેમ ? એ ચોક્કસ કરવું અને જો ઇત્યશાલ યોગવાળો મહ જણાય તો તેને વર્ષનો રાગ મથુવો એટલે બગાળળ પર આધાર રાખવો નહિ ઇત્યશાલ થતો હોય અને ઉપરથી કશુંલ યોગ થાય અને દિવસે જન્મ ન હોય તો આખું વર્ષ ઉત્તમ ફળ દાયક સમજવું અને પાપમહ સાથે કશુંલ યોગ થાય અને રાત્રે જન્મ ન હોય તો મધ્યમ ફળ સમજવું. જો ચંદ્રમા કોઈ સાથે ઇત્યશાલ યોગ ન કરતો હોય તો તે રાગનો ચંદ્ર હોય તે રાશિનો સ્વામી વર્ષપતિ માનવાનું લખેલું છે માત્ર કર્કરાશિનો ચંદ્ર હોય તો જ વર્ષનો રાગ ગણાય છે મંગળમાટે વર્ષનો રાગ મંગળ થયો હોય અને તેના પર ગુરૂની દ્રષ્ટિ હોય તો તેનું કહેન ફળ પુરેપુરું મળે છે અને જો વર્ષનો રાગ મંગળ નેષ્ટ બળવાળો હોય અને તેના પર પાપમહત્તી દ્રષ્ટિ હોય તો તે વધારે ખરાબ ફળ આપે છે બુધમાટે મધ્યમ ફળવાળો બુધ હોય અને તે ચંદ્ર ગુરૂ કે શુક્ર એમાંથી કોઈ સાથે કે એ દરેક સાથે ઇત્યશાલ યોગ કરે તો તેનું ફળ પુરેપુરું મળે ॥ અને પાપમહ સાથે ઇત્યશાલ યોગ કરે અથવા પાપમહ સાથે ઇસરાફ યોગ કરે તો તમામ ફળ નેષ્ટ મળે છે ગુરૂ માટે મધ્યમ બળવાળા ગુરૂનો પાપમહ સાથે ઇસરાફ યોગ થતો હોય તો કુ ખ અને દારિદ્ર આપે છે ધન હાનિ થાય છે, સ્ત્રીને પીડા કરે છે શુભ અથવા પાપમહ કોઈની સાથે ગુરૂ ઇત્યશાલ યોગ કરે તો તેનું ફળ ઉત્તમ માનેલું છે શુક્રમાટે મધ્યમ બળવાળું શુક્રને જો સર્વ મંગળ કે યનિ એ સર્વ અથવા તેમાંથી એક

સાથે સમાગમ કે દષ્ટિ હોય, અથવા પોતાના શત્રુ ગ્રહથી
 ગમ કે દષ્ટિ હોય તો મોટું સંકટ, ધનની હાનિ વગેરે ફળ કરે છે.
 નેમાટે મધ્યમ યજ્ઞવાન શનિ સાથે પાપગ્રહનો સમાગમ કે દષ્ટિ
 તો તેનું કહેલું સારું ફળ નષ્ટ સમજવું અને શુભ ગ્રહના સમા-
 માટે કે દષ્ટિ માટે સારું કહેલું ફળ વધારે શ્રેષ્ઠ સમજવું. અદ્ય-
 વાન શનિ માટે પણ શુભ ગ્રહનો સમાગમ કે દષ્ટિ હોય અથવા
 ગ્રહ સાથે ઇત્યશાલ યોગ હોય તો કહેલું તમામ ફળ ખરાબ
 થાય તો પણ શ્રેષ્ઠ ફળ આપે છે. પરંતુ પાપગ્રહનો સમાગમ કે દષ્ટિ
 થાય તો અથવા પાપગ્રહથી ઇસરાફ યોગ થાય તો ધણું જ ખરાબ
 થાય છે. શુભ ગ્રહનો ઇસરાફ અને પાપગ્રહનો ઇત્યશાલ થતો
 હોય તો ફળ નેષ્ટ સમજવું.

વર્ષેશ ક્રાંતિપિણુ ગ્રહ હોય પણ જો તે પોતાના ઉચ્ચનો કે
 વચ્ચે હશે ત્યારે પુરેપુરાં ફળ મળશે. પરંતુ પોતાના હદા દ્રેષ્ટાણુ
 અને વર્ષનવમાશનો હશે તે પ્રસંગે મધ્યમ રીતે ફળ આપશે, વર્ષેશ
 અસ્તનો હશે અથવા નીચનો હશે કે શત્રુક્ષેત્રનો હશે તો નેષ્ટ ફળ
 આપશે એ રીતે જ્યાં શુભ ફળ સૂચવ્યું છે ત્યાં શુભ ફળદાયક થયો
 હોય તો તે વધારે શુભ આપે. મધ્યમ હોય તો મધ્યમ અને નેષ્ટ
 હોય તો અનિનેષ્ટ ફળદાયક થાય છે. વર્ષનો રાજ ગ્રહ એટલે
 આખા વર્ષમાં તેની સત્તા રહે છે એ ક્રાંતિ પણ ગ્રહની દશામાં ફળ
 આપવાને શક્તિમાન છે અને બીજા ગ્રહો પોતાની દશામાં ફળ
 આપે છે. વર્ષેશ પોતાની દશામાં પોતાનું ફળ પણ આપે છે. દરેક
 ગ્રહની દશાનું ફળ વર્ષેશના ફળથી અધિક શ્રેષ્ઠ કે અધિક નેષ્ટ થઈ
 શકે નહિં એટલે વર્ષેશના ફળની હદ બહાર ભોગવાશે નહિં કેટલાક
 આચાર્યનો મત છે કે વર્ષ ફળમાં જેમ જહત્પંચવર્ગીનું ક્રાંતિક
 કરવામાં આવે છે, તેમ જન્મ વખતનું પણ જહત્પંચવર્ગી ક્રાંતિક
 તૈયાર કરવું, અને તે પરથી નીચે મુજબ સંકેત વિચારવા. વર્ષેશ
 જન્મ વખતે અને વર્ષ પ્રવેશ વખતે એ બંને પ્રકારે ઉત્તમ યજ્ઞ-

વાળો થયો હોય તો તે વર્ષ સુખરૂપ સમજવું. એકમા ઉત્તમગુણ અને બીજામાં મધ્યમ બળવાન વર્ષેશ હોય અથવા બીજામાં મધ્યમ બળવાન વર્ષેશ હોય તે પ્રસંગે બીજામાં મધ્યમ ફળ સમજવું અને નેષ્ટ બળા બીજામાં ચઝેલ હોય તો નેષ્ટ ફળ સમજવું. વર્ષેશનો ઇત્યશાય જે ગ્રહ સાથે થતો હોય તે ગ્રહ સ્વગૃહી હોય, અથવા ઉચ્ચનો હોય કે મિત્રનો હોય તો વર્ષેશનું ફળ પણ સાર થાય એમ સમરતાજકનો મત છે. વર્ષેશ કોઈપણ શુભ ગ્રહ સાથે ઇસરાફ યોગ કરતો હોય તો વર્ષેશનું સાર ફળ મધ્યમ થાય ■ પણ પાપગ્રહ સાથે ઇસરાફ યોગ થતો હોય તો સાર ફળ ખરાબ થાય છે, એમ કોઈ મતમાં છે. આ સિવાય પણ ધણા સંકેત જુદા જુદા પ્રથેથી સમજવા

શીઘ્રગ્રહ જોટલા ગણિ અંશનો હોય તેમ તેના દિર્ઘાંશના જોટલે દૂર રહેલા મંદગ્રહને દષ્ટિમાં લઈ શકે છે. મંદગ્રહ જે જોટલા ગણિ અંશ હોય ત્યાંથી પોતાના દીર્ઘાંશના અંશ જોટલા પાછળ રહેલા શીઘ્રગ્રહને દષ્ટિમાં લઈ શકે છે. શીઘ્રગ્રહ પોતાની અને મંદગ્રહ પોતાની પાછળ દીર્ઘાંશમાં લેવાનું કારણુ તો માત્ર કે શીઘ્રગ્રહ કરતાં મંદગ્રહ વધારે અંશ ઉપર હોય તો જ છે.

મહોની દષ્ટિ માટે સમજ—મહો પોતાનાથી ૩-૧ સ્થાને રહેવાને જુએ મિત્ર દષ્ટિથી જુએ છે અથવા એક પાદ છે. પોતાથી ૪-૧૦ મે સ્થાને રહેલા ગ્રહને શત્રુ દષ્ટિથી અથવા દષ્ટિ જુએ છે, પોતાથી ૫-૬ સ્થાને રહેલા હોય તે મિત્ર દષ્ટિ નજીપાદ દષ્ટિથી જોય છે, પોતાથી ૧-૭ મે જાણે રહેલ શત્રુ અથવા સંપૂર્ણ દષ્ટિથી જોય છે.

૧. કૃત્યયોગ—આ યોગથી ક્યા ગ્રહને બળવાન કહેવે સમજાય છે. કૃત્ય એ ફારસી શબ્દનો અર્થ બળવાન એમ છે. લક્ષમાં રહેવ મહ પહેલા દરબખનો બળવાન બાકેન્દ્રસ્થાને (૧-૪-૭-૧૦) રહેવ મહ તે પછીના દરબખનો બળવાન બાકેન્દ્રસ્થાને આઠમાસ્થાન સિવાય એટલે (૨-૫-૮) સ્થાને રહેલો ત્રીજો દરબખ બાકેન્દ્રસ્થાને તે પછી સમને જોનારનો દર સમજવો. તે પછી રાગૃહી ઉચ્ચનો દબકાણનો કે પોતાના નવમાં પોતાની હદનો કે પોતાના પ્રેરણિકનો, મહ હોય તેનો દર ગણવો. ૬-૮-૧૨ સ્થાને જે ગ્રહ હોય તે લક્ષને જોતો હોય તો તેને બળવાન ગણવો નહિ. કાષ આચાર્ય તેને અપબલી મહ કહે મધ્યમગતિ કે સમાનગતિવાળો ગ્રહ પણ બળવાન ગણાય છે પણ મધ્યમગતિના ગ્રહથી ઓછી ગતિનો ગ્રહ વધારે બળવાન કહે જે ગ્રહ રાત્રે દેખાતો હોય તે ઉદયનો કહેવાય અને તેને પણ બળવાન ગણવો.

દષ્ટિ કે યુતિવાળો. ગ્રહ અને પાપગ્રહની શત્રુદષ્ટિ (૪-૭-૧૦-૧) વગરનો ગ્રહ પણ બળવાન ગણાય. પાપગ્રહનો જે સાથે યોગ ન હોય તે ગ્રહ પણ બળવાન ગણાય. સમય પ્રમાણેનાં બળ શુક્ર, ચંદ્ર, મંગળ સાયંકાળે આકાશમાં દેખાતા હોય તો તે બળવાન ગણવા. ગુરુ અને શનિ પાછલી રાત્રે આકાશમાં દેખાતા હોય તો બળવાન ગણવા. સૂર્ય, મંગળ અને ગુરુ દિવસના બળવાન ગણવા. ચંદ્ર, બુધ, શુક્ર અને શનિ રાત્રે બળવાન ગણવા, સૂર્ય નવમાંશ કુંડલીમાં જે રાશિનો હોય તે રાશિમાં જે ગ્રહ હોય તે બળવાન ગણાય. વૃષ, સિંહ, કુંભ અને વૃશ્ચિક આ રાશિઓ સ્થિર રાશિ ગણાય છે. તેમાં રહેલ ગ્રહ બળવાન ગણાય. ૪-૫-૬-૭-૮-૯ એ ભાવોમાં ચંદ્ર, બુધ, શુક્ર અને શનિ એમાંના જે ગ્રહો રહેલા હોય તે બળવાન ગણાય. ૧૦-૧૧-૧૨-૧-૨-૩ એ સ્થાને સૂર્ય, મંગળ કે ગુરુ રહેલા હોય તો બળવાન ગણાય. ૧-૩-૫-૭-૯-૧૧ એ રાશિમાં સૂર્ય, મંગળ ગુરુ એ ગ્રહો હોય તો બળવાન ગણાય, ૨-૫-૬-૮-૧૦-૧૨-એ રાશિમાં ચંદ્ર, બુધ, શુક્ર, શનિ રહેલા હોય તો તે બળવાન ગણાય, આઠલી રીતે બળવાન ગણવાના અધિકારમાં ગ્રહો આવેલ તો કૃત્યયોગ રહેવામાં આવે છે.

૨. દુરંધયોગ—જેમ બળવાન ગ્રહોને સમજવાને કૃત્યયોગ કહ્યો તેમ નિર્બળગ્રહને સમજવાને માટે દુરંધયોગ નીચે મુજબનાં કારણોથી સમજવો. જન્મ વર્ષ, માસ, પ્રશ્ન કે દિવસ વગેરેનું ફળ ગણવા માટે તે કુંડલીમાં ૬-૮-૧૨ એમાંનાં કોઈ પણ સ્થાને રહેલ ગ્રહ નિર્બળ ગણવો. વક્રગતિનો ગ્રહ, શત્રુક્ષેત્રનો ગ્રહ અને નીચરાશિનો ગ્રહ નિર્બળ ગણાય છે; મંદગતિ ગ્રહ એટલે વક્ર ચવાની તૈયારીવાળો ગ્રહ પણ નિર્બળ ગણવામાં આવે છે. સૂર્યના તેજમાં રહેલ એટલે અસ્ત ગ્રહને નિર્બળ ગણવો. નીચરાશિ કે શત્રુની રાશિમાં રહેલો ગ્રહ હોય અને પાપગ્રહ સાથે ઇત્યશાલ યોગ કરતો હોય તેને નિર્બળ ગણવો. કોઈ પણ પાપગ્રહ તેને (૧-૪-૭-૧૦) શત્રુદષ્ટિથી જોતો હોય તો

તે નિર્જાલ થાય છે. ૬-૮-૧૨ સ્થાનમાં આવેલ ગ્રહ સાથે જે ગ્રહ
 ઈત્યશાલ કરતો હોય અથવા કરવાનો હોય તેને પણ નિર્જાળ ગણવો.
 પોતાના રાશિથી સામેની રાશિમાં એટલે સાતમે રહેલ ગ્રહ નિર્જાળ
 ગણવો. રાહ સાથે ગ્રહેલો ગ્રહ પણ નિર્જાળ બને છે; લગ્ન ઉપર
 જે ગ્રહની દષ્ટિ હોય તેને પણ નિર્જાળ ગણવામાં આવે છે. નવમાંથી
 કુડલીમાં સૂર્યથી સાતમી રાશિપર ગ્રહેલા ગ્રહને નિર્જાળ ગણવો.
 પાપગ્રહ સાથે ઇસરાફ કરનાર ગ્રહને નિર્જાળ કહેવો ચંદ્ર મટિ કેટલાક
 બેઠ નીચે મુજબ છે; સૂર્યથી ૧૨ મે સ્થાને ચંદ્ર નિર્જાળ કહેવાય છે
 વૃશ્ચિક રાશિનો ચંદ્ર ૧૫ અંશની અંદર નિર્જાળ ગણવો. તુલાના
 છેલ્લા ૧૫ અંશમાં ચંદ્ર નિર્જાલ કહેવાય છે. ચંદ્ર જે રાશિમાં હોય
 તે રાશિપતિ જે ચંદ્રને ન જુએ તો ચંદ્રને નિર્જાળ ગણવો. ચંદ્ર ને
 શુભ કે પાપગ્રહનો સમાવેશ કે દષ્ટિ ન હોય તો તે શન્યમાંથી
 ચંદ્ર નિર્જાળ ગણાય છે ક્ષીણચંદ્ર નિર્જાળ ગણાય છે કાર્ક પણ
 રાશિમાં ચંદ્ર ૨૮-૨૯-૩૦ અંશમાં હોય તો પણ નિર્જાળ ગણવો.
 શુકલપક્ષના ચંદ્રને મંગળ (૧-૪-૭-૧૦) સન્નુદષ્ટિથી જુએ તો તે
 નિર્જાળ કહેવાય છે અને કૃષ્ણપક્ષમાં શનિ એ પ્રમાણે સન્નુદષ્ટિથી
 જુએ તો ચંદ્ર નિર્જાળ થાય છે શુકલપક્ષમાં ઇષ્ટકાળ દિવસનો હોય
 અને ૧-૩-૫-૭-૯-૧૧ એ રાશિમાં શનિ હોય અને તેની ચંદ્ર ઉપર
 દષ્ટિ હોય તો નિર્જાલ થએલા ચંદ્રના બળમાં કંઈ સુધારો કરે છે.
 પણ એ પ્રમાણે શનિ ન જુએ તો તે યોગ વધારે નિર્જાળતા સૂચવે છે
 ઇષ્ટકાળ રાત્રિનો હોય અને તે રાત્રિ કૃષ્ણપક્ષની હોય અને ૨-૪-૬-
 ૮-૧૦-૧૨ એ રાશિમાં મંગળ રહીને ચંદ્રને જોતો હોય તો ચંદ્ર
 બળ કંઈક સુધરે છે અને મંગળની દષ્ટિ ન હોય તો વધુ નિર્જાળ
 થાય છે

૩. ઇકવાલ યોગ—કાર્ક પણ કુડલીમાં (વર્ષ, જન્મ, માસ
 વગેરે) ૩-૬-૯-૧૨ એ ચાર સ્થાન સિવાયના સ્થાન એટલે ૧-૨-
 -૪-૫-૭-૮-૧૦-૧૧ એટલા સ્થાનમાં તમામ ગ્રહ આવી જતા હોય

અથવા તેમાંનાં કેટલાંક સ્થાનમાં તમામ ગ્રહો આવતા હોય તો આ યોગ કહેવો, આ યોગ રાજ્યો માન, રીષ્ટ યોગનો નાશ અનેક પ્રકારે સુખ વગેરે ફળ આપે છે.

ધંડુવારયોગ—૩-૬-૮-૧૨ એ ભાવમાં તમામ ગ્રહો આવી જતાં હોય અથવા તેમાંનાં અમુક સ્થાનમાં તમામ ગ્રહો આવતા હોય તો આ યોગ થાય છે. આ યોગનું ફળ દરેક કુંડલી માટે ખરાબ ન ગણેલું છે.

૫ ઇત્યશાલ (મુથસીલ) યોગ—ઇત્યશાલ યોગ જાણવા માટે જે ગ્રહોનો આ યોગ જોવાનો હોય અને જે સાથે આ યોગ જોવાનો હોય તે ગ્રહની એક બીજા પર દષ્ટિ હોવી જ જોઈએ. જે ગ્રહથી આ યોગ બને છે. શીઘ્રગ્રહ જોછા અંશનો હોય અને મંદ ગ્રહ વધુ અંશનો હોય અને તે બંને એક બીજાને પોતાના દીર્ઘાંશમાં લેતા હોય તો આ યોગ ઉપજે છે. આ યોગના મુખ્ય ત્રણ પ્રકાર નીચે મુજબ છે. ૧ વર્તમાન, ૨ ભૂત, ૩ ભવિષ્ય, ઇત્યશાલ તેમાંના દરેક પ્રકાર અનુક્રમે સમજવાની રીત નીચે મુજબ છે. (૧) વર્તમાન ઇત્યશાલ. લગ્નેશ અને કાર્યેશ એ જે ગ્રહોને ઇત્યશાલ થાય તો કાર્યની સિદ્ધિ થાય છે; લગ્ન શિવાયના અગિયાર ભાવો તે કાર્યભૂવન ગણાય છે. દરેક ભાવમાં શું શું જોવાય છે તે પ્રથમ જાણી લેવું. જે સવાલનો કે બાબતનો નિર્ણય કરવો હોય તેનો કયા ભાવમાં સમાવેશ થાય છે. એનો જે ભાવમાં સમાવેશ થતો હોય તે ભાવનો સ્વામી કાર્યેશ કહેવાય છે. કાર્યેશ અને લગ્નેશ એ બંનેનો ઇત્યશાલ થવાથી કાર્ય સિદ્ધિ સમજવી. ગ્રહોની પરસ્પર દષ્ટિ હોય, શીઘ્રગ્રહ જોછા અંશનો અને મંદગ્રહ વધારે અંશનો હોય ત્રણે તે બેની વચ્ચે અંતર અત્યદ્ય એટલેં અડધી કળા જેટલું હોય તો તે પૂર્ણ ઇત્યશાલ કહેવાય છે. બીજો પ્રકાર શીઘ્રગ્રહ કોઈ રાશિના છેલા અંશોમાં હોય અને મંદ ગ્રહ કોઈપણ રાશિના આરંભ

અસનો હોય અને એક બીજને પોતાના દીર્ઘાશ્રમા લેતા હોય. શીઘ્રમદ્ છેલ્લા અસનો હોવા કારણે રાશિ બદલી જે રાશિમાં જાય ત્યાં શીઘ્ર અને મદ્મદ્ બેઠેની પરસ્પર દ્રષ્ટિ હોવાથી આ યોગ થાય છે ત્રીએમકાર-શીઘ્રમદ્ની કળા, વિકળા ચોડીવાળો હોય ને મદ્મદ્ વધુકળા, વિકળા વાળો હોય અને બંનેના અસ સમભગ એક સરખા હોય તો યોગે થાય છે ભૂતધર્મશાસ્ત્ર—ઉપર જણાવેલ કાષ્ઠ પથ્થ્ર પ્રકારનો વર્તમાન ઇન્દ્રિયાલ હોય અને લગ્નેશ તથા કાર્યેશ સ્વગૃહી હોય ઉચ્ચનો હોય કે, પોતાની હદા કે નવમાસનો હોય તથા તે બંને સાથે શુભ ગ્રહ હોય અથવા શુભગ્રહની દ્રષ્ટિ હોય કે દ્રષ્ટિ અમુક સમય પહેલાં હતી અને વર્તમાન પ્રસ સમયે દ્રષ્ટિ ઉતરી ગઈ છે તો જાણવું કે અમુક સમય પહેલાં તે કળ થઈ ગયું છે, તેમાં પણ જો લગ્નેશ અને કાર્યેશ પોતાની ઉચ્ચ વચ્ચેમાં હોય અને ઇન્દ્રિયાલ કરતા હોય પરંતુ શુભગ્રહની દ્રષ્ટિ કે યુતિ હવે થવાની છે તો તે ભવિષ્ય ઇન્દ્રિયાલ કહેવાય તેથી હવે તે ભવિષ્યમાં કળ આપનાર છે ભવિષ્ય ઇન્દ્રિયાલ શીઘ્ર અને મદ્મદ્ બેઠે એક બીજને પરસ્પર પોતાના દીર્ઘાશ્રમા લેતા હોય તેમ એકાદ બે અસનો ફેર હોય અને દ્રષ્ટિ એક બીજ પર હોય તો તે ભવિષ્ય ઇન્દ્રિયાલ થાય છે, આ અતર પરસ્પર દીર્ઘાશ્રમા લેવાને ૧૨ અક્ષ છેડું હોય ત્યાં સુધી ભવિષ્ય ઇન્દ્રિયાલ થઈ શકે છે, જેમ જાતર વધુ હોય તેમ તેમ કાર્યમાં વિલગ સમજવો બાર અક્ષ વધારે છેડું હોય તો ઇન્દ્રિયાલ ચોત્ર નથી એમ સમજવું તેથી જ રીતે શુભ ગ્રહ સાથે દ્રષ્ટિ કે યુતિ હોય તો વર્તમાન ઇન્દ્રિયાલ છે એમ સમજવું ઇન્દ્રિયાલ ચોગનું કળ કાર્યસિદ્ધિ દાયક મળેલું છે સૌમ્યગ્રહોની યુતિ દ્રષ્ટિ, ન હોય એને પાપગ્રહ સાથે જોડે તો સખધ ધરાવતા હોય અથવા નીચ સ્ત્રેનના યત્ર સ્ત્રેનના યત્ર કે નવમાસના થયા હોય તેવા કાર્યેશ અને લગ્નેશ કાર્યનો નાશ કરનાર ગણાય છે ભવિષ્યમાં તેવું ખરાય કળ થવાનું હોય તો હવે કાર્યનો નાશ થશે એમ જાણવું

અને ભૂતકાળમાં તેવા યોગો થયા હોય તો કાર્ય નાશ થઈ ગયા પછી પ્રશ્નાદિક છે અને વર્તમાનકાળમાં એવો યોગ શરૂ થવાથી હાલમાં જ કાર્યવિનશની તૈયારીમાં છે. ઇત્યશાળ યોગ માટે એટલું ધ્યાન રાખવું કે મંદગ્રહ વક્રદષ્ટિનો હોય તો ભવિષ્યમાં કાર્યને સુધારનાર થશે તેથી વિપરીત હોય તો વિપરીત ફળ જાણવું, એટલે શીઘ્ર ગ્રહ વક્ર દષ્ટિનો હોય તો ફળનો વિનાશ કરે છે. અનેક બુદ્ધિથી સૂક્ષ્મતા પૂર્વક વિચાર કરવો ઇત્યશાલ યોગમાં કાર્યેશ અને લગ્નેશ ને ગ્રહ થયા હોય તેના મિત્ર ગ્રહો બળવાન થયા હોય તો બળવાન ઇત્યશાલ થાય છે દષ્ટિપર પણ તેમજ વિચાર કરવો. કેટલાક ગ્રંથોમાં ઇત્યશાલનું ફળ મળવાનો સમય જણાવવા માટે લખ્યું છે કે જ્યાં ગ્રહ (કાર્યેશ અને લગ્નેશ)નું અંતર કરવાથી શેષાંક રહેલ તેને ૧૨ થી ગુણવા ને સંખ્યા થાય તેટલા દિવસ કાર્યસિદ્ધિનો વિલંબ સૂચવે છે. વળી પણ એટલું ધ્યાન રાખવું કે અંશથી ઇત્યશાલ થતા હોય પણ દષ્ટિ ન હોય તેવે પ્રસંગે અંશ ઇત્યશાલ દષ્ટિ વગર ફળ આપી શકતો નથી. (શીઘ્રગ્રહ થોડાઅંશે અને મંદગ્રહ વધારે અંશ આવે અને ચોતાના દીર્ઘાંશમાં તો તેને અંશ ઇત્યશાલ કહેવામાં આવે છે) અંશ ઇત્યશાલ ગ્રહથી દષ્ટિનું ફળ વધારે ગણેલું છે કદાચ દષ્ટિ ઇત્યશાલ થતા હોય અને અંશ ઇત્યશાલ થવામાં કંઈ ખામી હોય તેવે પ્રસંગે દષ્ટિને બળવાન ગણેલ હોવા કારણુ તે ફળ મળે છે એટલે અંશ ઇત્યશાલથી દષ્ટિ ઇત્યશાલ વધુ બળવાન છે.

૬. ઇસરાઈ યોગ—આ યોગને મુસરીફ યોગ પણ કહેવામાં આવે છે. આ યોગ ઉપર કહેલા ઇત્યશાલ યોગથી વિપરીત છે અને તેનું ફળ પણ તેથી વિપરીત ગણાલેલું છે. શીઘ્રગ્રહના અંશ વધારે હોય મંદગ્રહના અંશ થોડા હોય તેવા પ્રસંગે આ યોગ થવાને સંભવ છે; મંદગ્રહના અંશથી શીઘ્રગ્રહ વ્યારે ૧૨ અંશ સુધીમાં કંઈપણ અંતર ધરાવે ત્યારે આ યોગ ગણાય. અહીં દીર્ઘાંશ માટે ખાસ

આમઠ નથી એક અંશથી વધારે અંતર હોય તો જ ઈસરાફ યોગ થઈ શકે છે. કેટલાક આચાર્ય દીર્ઘાંશ સુધીના અંતર સુધી પણ ઈસરાફ યોગ ગણવાને સૂચવે છે પરંતુ દીર્ઘાંશથી વધુ અંતર હોવાથી આ યોગ ગણવો જ નહિ. પાપ મઠ એવા બને લગ્નેશ અને કાર્યેશનો ઈસરાફ યોગ થવાથી કાર્યનું ફળ વિપરીત સૂચવે છે. કોઈ આચાર્ય કહે છે કે શુભ મઠનો ઈસરાફ યોગ કાર્યદાન સૂચવતો નથી પરંતુ આવો મત ખાસ માન્ય હોય એમ અમારું માનવું નથી. જમે તે પ્રકારે (પાપસોમ્ય બેદથી) ઈસરાફ કાર્ય દાનિકારક ગણાય છે.

૭ નકતયોગ—આ યોગ માટે નિયમ એવો છે કે લગ્નપતિ અને કાર્યેશ એ બંનેનો ઈત્યસાલ યોગ થતો હોય પણ એકબીજા પર દષ્ટિ ન હોય એ બેના અંશોના અંતરમાં એક ત્રીજો મઠ હોય અને એ બે મઠો કરતાં તે શીઘ્ર હોય, અને તે મઠનો લગ્નેશ તથા કાર્યેશ સાથે ઈત્યસાલ થતો હોય અને બંને મઠની એકબીજા પર દષ્ટિ હોય તેવે પ્રસંગે આ યોગ થાય છે. આ યોગનું ફળ બહુમતથી એવું લખાયેલ છે કે કાર્ય સિદ્ધિ માટે સહાયકની આવશ્યકતા છે અને સહાયક મળ્યા પછી કાર્યસિદ્ધિ થશે એમ ગણવું.

બીજોમત—ઉપર કહેલ રીતમાં ને ત્રીજો મઠ ગણાવ્યો તે શીઘ્રમઠ પોતાની દષ્ટિ લગ્નેશ અને કાર્યેશ પર કરતો હોય અને પ્રથમના બે મઠને સાથે ઈત્યસાલ કરતો હોય અને શીઘ્ર મઠ સાથે ઈસરાફ યોગ થતો હોય તો પણ આ યોગ ગણવો.

૮ યમયા યોગ—આ યોગ લગભગ નકત યોગ મુજબ ગણવામાં તફાવત ધરાવે છે કે જે લગ્નેશ અને કાર્યેશ વચ્ચે શીઘ્ર મઠ કલો તે સ્થાને મઠ મઠ હોય અને તે પૂર્વના બે મઠો સાથે અંશ ઈત્યસાલ અને દષ્ટિ ઈત્યસાલ બંને પ્રકારે ઈત્યસાલ કરે તો અને લગ્નેશ તથા કાર્યેશ એકબીજાને જોતા ન હોય

એટલે પોતાનું તેજ મેળવી ખીજા ગ્રહને આપે છે કાર્યસિદ્ધિ પ્રદ ફળ મેળવે છે.

૯ મણુઉ યોગ— પહેલો પ્રકાર-લગ્નેશ અને કાર્યેશની દષ્ટિ વાળો ઇત્યશાલ યોગ થયો હોય પરંતુ એ બે ગ્રહમાં જે મંદ ગ્રહ સાથે શનિ કે મંગળ ઇત્યશાલ યોગ કરતા હોય અને શત્રુદષ્ટિથી જોય તો આ યોગ થાય છે (૨) લગ્નેશ અને કાર્યેશ દ્રષ્ટિ ઇત્યશાલ થયો હોય અને તે બેમાંના શીઘ્ર ગ્રહ હોય તે સાથે શનિ કે મંગળ ઇત્યશાલ કે ઇસરાફ યોગ ઉપજાવે તો અને તે શત્રુ દ્રષ્ટિથી જોય તો પણ યોગ થાય છે (૩) લગ્નેશ અને કાર્યેશની દષ્ટિનો ઇત્યશાલ હોય તો પણ આ યોગ થાય આ યોગનું ફળ કાર્યનાશ કહે છે, શીઘ્ર ગ્રહનું તેજ મંગળ અથવા શનિથી હરાયેલ છે, વળી શત્રુદષ્ટિ કરીને નબળો બનાવેલ છે (૪) પુનર મંણુઉ આ યોગ પણ એક પ્રકારનો મણુઉ યોગ જ છે. લગ્નેશ અને કાર્યેશની દ્રષ્ટિવાળો ઇત્યશાલ યોગ થયો હોય તેમાંના શીઘ્ર ગ્રહ સાથે શનિ અને મંગળ બેસીને લગ્નેશ અને કાર્યેશ સાથે ઇત્યશાલ અથવા ઇસરાફ કરે તો આ યોગ ઉપજે છે. આ યોગમાં શીઘ્ર ગ્રહ સ્થાને મંદ ગ્રહ પણ લેવાનો મત છે.

૧૦ કંબુલ યોગ—કંબુલ યોગ સોળ પ્રકારનો ગણેલો છે, તે અનુક્રમ નીચે મુજબ જાણવો. લગ્નેશ અને કાર્યેશનો ઇત્યશાલ થયો હોય તે બેની વચ્ચે ચંદ્ર પણ ઇત્યશાલ કરે ત્યારે કંબુલ યોગ થાય. ફેટલાક આચાર્યોનો મત છે કે કાર્યેશ અને લગ્નેશ એ બેમાંથી એક સાથે પણ ચંદ્ર ઇત્યશાલ કરે તો પણ આ યોગ થાય પણ આ પક્ષ વધુ માન્ય નથી ખરી રીતે તો બંને સાથે ચંદ્રનો ઇત્યશાલ થાય તો માન્ય ગણાય.

કંબુલ યોગના સોળ પ્રકારની સમજ—ગ્રહ પોતાના જીવ્યનો હોય કે પોતાની રાશિનો હોય તે ઉત્તમ અધિકાર કરનાર જાણવો. ગ્રહ પોતાના હર્ષ પોતાના દુઃખાણ કે નવમાંશ અથવા પોતાના ત્રેરાશિકનો

હોય તેને મધ્યમ અધિકારી જાણવો મિત્રક્ષેત્રનો કે સમગ્રદના ક્ષેત્રનો
 હોય તેને સમ અધિકારી જાણવો ગ્રહ યજુર્ગાથિ નીચરાયિનો હોય
 તો અધમ અધિકારી જાણવો જેથી સોળ ભેદ થાય ૩૩ કે ઉત્તમ
 પ્રકારનો ૧ ઉત્તમ. ૨ મધ્યમ. ૩ સમ. ૪ અધમ. મધ્યમ પ્રકારમાં
 ૫ ઉત્તમ. ૬ મધ્યમ. ૭ સમ. ૮ અધમ સમ પ્રકારમાં. ૯ ઉત્તમ
 ૧૦ મધ્યમ. ૧૧ સમ. ૧૨ અધમ, અધમ પ્રકારમાં. ૧૩ ઉત્તમ. ૧૪
 મધ્યમ. ૧૫ સમ, ૧૬ અધમ.

કંબુલ યોગ જાણવા અને તે કયા પ્રકારનો છે તે સમજવા
 માટે લગ્નેશ કાર્યેશ અને ચંદ્ર એ ત્રણેના પ્રથમ રાશિ અંશ જાણવા
 પછી તેના ઇત્યશાલ તપાસવા ત્યાર પછી તેનો પ્રકાર જાણી શકાય છે

કંબુલ યોગના સોળ ભેદની સમજ

સન્નેશનો અધિકાર	કાર્યેશનો અધિકાર	ચંદ્રનો અધિકાર	કંબુલ પ્રકાર
૧ ઉત્તમ	ઉત્તમ	ઉત્તમ	ઉત્તમોત્તમ
૨ મધ્યમ	મધ્ય	ઉત્તમ	ઉત્તમમધ્યમ
૩ સમ	સમ	ઉત્તમ	ઉત્તમસમ
૪ અધમ	અધમ	ઉત્તમ	ઉત્તમાધમ
૫ ઉત્તમ	ઉત્તમ	મધ્યમ	મધ્યોત્તમ
૬ મધ્યમ	મધ્યમ	મધ્યમ	મધ્યમમધ્યમ
૭ સમ	સમ	મધ્યમ	મધ્યસમ
૮ અધમ	અધમ	મધ્યમ	મધ્યમાધમ
૯ ઉત્તમ	ઉત્તમ	સમ	સમોત્તમ
૧૦ મધ્યમ	મધ્યમ	સમ	સમમધ્યમ
૧૧ સમ	સમ	સમ	સમસમ
૧૨ અધમ	અધમ	સમ	સમાધમ

૧૩ ઉત્તમ	ઉત્તમ	અધમ	અધમોત્તમ
૧૪ મધ્યમ	મધ્યમ	અધમ	અધમમધ્યમ
૧૫ સમ	સમ	અધમ	અધમસમ
૧૬ અધમ	અધમ	અધમ	અધમાધમ

ફળ લગ્નેશ કાર્યેશ અને ચંદ્રનો જોવો અધિકાર હોય તે મુજબ ફળ.

૧૧ ગૈરીકંબૂલ—આં યોગ જાણવા પહેલાં અવશ્ય જાણવાનું છે કે શુભ ગ્રહના અધિકારને પામેલો કોઈ પણ ગ્રહ અને અશુભ અધિકારને પામેલ કોઈ પણ ગ્રહ હોય નહિ પાપગ્રહ અથવા શુભગ્રહની દૃષ્ટિ પણ હોય નહિ તે ગ્રહને “શૂન્ય માર્ગ” ગ્રહ કહેવામાં આવે છે.

લગ્નેશ કાર્યેશનો ઈત્યશાલ હોય અને ચંદ્ર શૂન્ય માર્ગમાં હોય અને પૂર્વના ખેમાંથી એકની સાથે ચંદ્રનો ઈત્યશાલ ન થતો હોય પરંતુ રાશિના છેલ્લા અંશોમાં રહેલ ચંદ્ર આવતી રાશિને જે ગ્રહની ઉચ્ચ રાશિ ગણેલ કે સ્વગૃહ ગણેલ હોય તે ગ્રહ સાથે ચંદ્રનો ઈત્યશાલ યોગથવાથી ગૈરી કંબૂલ યોગ થાય છે. એટલે ઉત્તમ અધિકારને પામેલા સાથે ચંદ્રનો ઈત્યશાલ થવો જોઈએ.

ગૈરીકંબૂલ યોગનું ફળ કંબૂલ યોગ મુજબજ ગણાય છે, જે રાશિને ચંદ્રમાં પામવાનો હોય તે રાશિના સ્વામી કે તે રાશિ જેને માટે ઉચ્ચ રાશિને ગ્રહને સાથે ઈત્યશાલ કરે તે ગ્રહના અધિકાર પ્રમાણે ફળ સમજવું એટલે ચંદ્રમાની રાશિ ચાલુ અથવા આગામિ માટેનો ગ્રહ તેનો જે અધિકાર તે મુજબ ફળ સમજવું.

૧૨ ખલ્લાશર યોગ—કાર્યેશ અને લગ્નેશનો ઈત્યશાલ હોય ચંદ્ર શૂન્ય માર્ગ થયો હોય અને લગ્નેશ તથા કાર્યેશ એખેમાંથી કોઈ પણ સાથે ચંદ્રનો ઈત્યશાલ થતો ન હોય કે ખેમાંથી કોઈ પણ

ચદ્રને જીવે નહિ તેમજ સુક્ત ન હોય તો આ યોગ ઉપજે છે આ યોગ કળૂન યોગના ફળનો નાશ કરનાર ગણેલો જી

૧૩ ૨૬ યોગ—અસ્ત, નીચ, શત્રુભ્રેજી, વક્રી, કે તેજ વગરનો મહ કોઈની સાથે ઈત્યસાલ કરે તો કાર્યસિદ્ધિમાં હઠકત કરે છે આ યોગ ૧૫ યોગ નામથી ઓળખાય છે. પરંતુ ઉપર કહેવા લક્ષણ-વાળો મહ કેદરથાને આવેલ હોય અને આપોક્લિમ સ્થાનમાં રહેલા મહ સાથે જો ઈત્યસાલ કરે તો પ્રથમ ફળ આપીને પછી અશુભ ફળનો દેનાર ૨૬ યોગ થાય છે

૧૪ ૬ કાળી કૃત્ય યોગ—ઉત્તમ અધિકારને પામેલ મહ ગતિવાળો મહ હોય અને મધ્યમ તથા સમ અધિકારવાળા શીઘ્ર મહ સાથે ઈત્યસાલ કરે તો આ યોગ કહેવાય છે તે પ્રકારથી આ યોગ થાય તો તેનું ફળ સારૂ ગણેલું છે. પરંતુ અધમ અધિકારવાળા કે નિર્માળ શીઘ્ર મહ સાથે ઉત્તમાધિકારવાળા મહ મહનો ઈત્યસાલ થવાથી ફળ સારૂ ન જાણુવું, એટલે જ ને ઉત્તમ અધિકાર હોવા કરતાં સારૂ ફળ કરે અને અધિકારમાં જોટલી ન્યૂનતા તેટલું ફળ ખરાબ કરે છે.

૧૫ કૃત્યોત્તરીનીર યોગ—નિર્માળ લગ્નેશ હોય અને કાર્યેશ પણ નિર્માળ હોય તે બંનેનો ઈત્યસાલ યોગ હોય તેવે પ્રસંગે કોઈ પણ ઉત્તમાધિકારવાળો મહ આ બંને સાથે કે તેમાંના એક સાથે જો ઈત્યસાલ યોગ જીવજીવે તો આ યોગ થાય છે અને તેનું ફળ પોતાના કાર્યમાં બીજાની મદદ મળશે અને તે પછી કાર્ય થશે એમ સમજવું

ત્રીજો પ્રકાર—ઉત્તમ કે મધ્યમ અધિકારવાળા લગ્નેશ અને કાર્યેશ બંને સાથે કે તેમાંના એકની સાથે ઉત્તમ કે મધ્યમ અધિકાર વાળો મહ ઈત્યસાલ કરે તો બીજાની મદદ વાચતાં મદદ મળશે અને કાર્ય સિદ્ધ થશે એમ પણ મત છે. જો મહો આ પ્રમાણે યોગ કરે તો એકથી વધુ મદદમાર સરવે છે

૧૬ તંબિર યોગ—કાર્યેશ અને લગ્નેશનો ઇત્યશાલ યોગ થતો હોય પરંતુ તે બેમાંથી એક ગ્રહ રાશિના હેત્વા અંશો લગભગ હોય અને બળવાન હોય. જે રાશિમાં આવવાનો હોય તે રાશિમાં કોઈ ઉત્તમ અધિકારવાળો ગ્રહ હોય તે સાથે ઇત્યશાલ કરવાનો સંભવ હોય તેવે પ્રસંગે આ યોગ થાય છે. તેનું ફળ ન્યારે આ યોગ લાગુ થશે તે વખતે કાર્યસિદ્ધિ સૂચવે છે.

ઉપર પ્રમાણે ષોડશ યોગો ગ્રંથોમાંથી વાંચવામાં આવે છે અને તે પર ઘણા મતભેદ છે જેથી આ સૂક્ષ્મ રીતે જાણનાર આ શાસ્ત્રના ઘણા ગ્રંથો વિચારવા આવશ્યક છે માત્ર વાચનારને માર્ગપ્રવીણીકા ન્યાય માટે અમે ટૂંક વિવરણ જણાવેલું છે.

રીષ્ટ સંબંધી પ્રકરણ.

પ્રથમ રીષ્ટ યોગ તપાસ્યા પછી તમામ ફળાદેશ કહેવું. એમ અચાર્યોના મત છે. કારણુ જે સારું ફળ ભોગવનાર શરીર છે અને શરીર ન્યાં નાશ થવાનો યોગ હોય ત્યાં મુખ દુઃખ ભોગવનાર માટેજ શંકા રહે માટે રીષ્ટ યોગને પ્રથમ વિચારવા સૂચવેલ છે. રીષ્ટ સંબંધી અનેક ભેદ છે તેમાંથી મુખ્યત્વે નીચે મુજબ યોગો ફળદાયક છે એમ સમજવા અનુભવમાં આવેલ છે.

લગ્નેશ આક્રમે ભાવે હોય તે પર મંગળની દ્રષ્ટિ હોય અને અષ્ટમેશ લગ્નમાં હોય તે પર મંગળની દ્રષ્ટિ હોય તો શસ્ત્રથી ધાતું કરે છે વિપત્તિ અને દુઃખનાં કારણો વધુ ઉપજે છે.

વર્ષેશ અને જન્મનો અષ્ટમેશ એ બે ગ્રહો ત્રિક સ્થાને આવેલાં હોય તે સાથે મુંથેશ હોય તો રીષ્ટ યોગ ઉપજાવે છે અને તે ગ્રહની ધાતુ વાત પિત્ત-કંક વગેરેથી રોગાદિકનો ઉપદ્રવ શરૂ કરે છે.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ३ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ४ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ५ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ६ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ७ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ८ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ९ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १० ॥

萬曆二十九年
 丁巳年
 歲次
 庚申
 月
 辛酉
 日
 壬戌

[illegible][illegible]

[Handwritten signature]

[illegible]

[Handwritten signature]

[illegible]

九、《说文解字》 许慎

તથા લગ્નમાં પાપગ્રહો હોય તો ઘણું દુઃખ કરે છે અને ધનનો નાશ કરે છે.

નીચ રાશિનો ચંદ્ર કોઈ પણ ભાવે હોય સૌમ્ય ગ્રહો અસ્તના હોય, તો પણ રાગ કરે છે.

જન્મકુંડલીનો અષ્ટમ ભાવપતિ વર્ષકુંડલીમાં લગ્ને હોય અથવા ચંદ્રથી આઠમી રાશિ વર્ષકુંડલીમાં લગ્ને આવેલ હોય અને તે પર પાપગ્રહો શત્રુ દ્રષ્ટિથી જોતા હોય તો મૃત્યુ સુચવે છે. જન્મ કુંડલીનું લગ્ન કે ચંદ્ર રાશિનું લગ્ન વર્ષ પ્રવેશ સમયે લગ્ને હોય તો પણ શરિરે પીડા રહ્યા કરે છે.

જન્મ કુંડલીમાં ૬-૯-૧૨ ભાવે રાશિ હોય તે વર્ષ કુંડલીમાં લગ્ને આવેતો માંદગી કરે છે, અથવા ચંદ્રથી ૬-૮-૧૨ માં ભાવે રહેલી રાશિઓ વર્ષમાં લગ્ને આવે તો પણ આ યોગ ઉપજે છે.

વર્ષ લગ્નમાં ચંદ્રની રાશિનો સ્વામી અને પહેલા ભાવનોસ્વામી ખૂટપંચવર્ગીમાં હીનબલી થવાથી રીષ્ટ યોગ કહે છે.

જન્મકુંડલી મુજબ લગ્ન અથવા ચંદ્રથી આઠમા ભાવે ક્રાંતિપણ પાપગ્રહ રહેવાથી ઘણી પ્રકારની પીડાઓ ઉપજાવે છે.

લગ્નેશ અને જન્મેશ પાપગ્રહ સાથે ૪-૬-૮-૧૨ માંથી ક્રાંતિ પણ ભાવે હોય અને તે જાને અસ્તના હોય તો મૃત્યુ જેવું ફળ મળે છે. અને અસ્તના ન હોય તો અનેક ચિંતાઓ અને રોગોપદ્રવ રહ્યા કરે છે.

ચંદ્ર અને શનિનો યોગ બારમા ભાવમાં થયો હોય તેવી વર્ષ કુંડલીવાળાને છટ્ટા ભાવનો શુદ્ધ થયો હોય તો જરૂર ધનનો નાશ કરે છે. ચંદ્ર અને શુક્ર સાથે પાપગ્રહનો ઈસરાફ યોગ થવાથી અને શુભ ગ્રહની દષ્ટિ ન હોય તો તેને મનની અસ્થિરતા રહેશે એમ જાણવું.

૪-૬ ૮-૧૨ એમાંના કોઈ પણ સ્થાને ચંદ્ર ક્ષીણ ફળાનો છે.

એવી વર્ષકુંડલીવાગાતે ત્રિદોષ પીડા થવા સંભવ જાણવો અને તેથી મૃત્યુ થવાનો પણ યોગ જણી શકાય છે

વર્ષકુંડલીમાં ધન ભાવે ક્રાંતિ પણ વક્રગતિનો મહ હોય અને ખારમે ભાવે માર્ગી ગતિનો મહ હોય તો માર્દગી સૂચવે છે, અને વર્ષેશ અને જન્મેશ એ બે મહો જો વક્રી માર્ગી ઘર્ષ ઉપર મુજબ યોગ કરે તો તે માણસને બેડીનું જાંધન સહન કરવા પ્રસન્ન ઉપજાવે છે

વર્ષકુંડલીમાં નીચ રાશિનો મહ ત્રિરાશિપતિ થતોહોય અને તેના પર પાપમહોની દ્રષ્ટિ હોય તો ધારેલા કામમાં વિઘ્ન આવે છે

મુમેશ અને વર્ષેશ એ અને મહો વર્ષકુંડલીમાં પોતાના યત્રુના ક્ષેત્રના થયા હોય અને અસ્તના હોય તો ધણી જાતના રોગ અપત્તિ અને માનસિક નિર્જાળતા સૂચવે છે

પાપમહોની દ્રષ્ટિનાળો ચક્ર ૧-૬-૭-૮-૧૨ માંથી ક્રાંતિ પણ આવે આવેલ હોય સૌમ્ય મહોની દ્રષ્ટિ નહોતી હોય તો મૃત્યુ કરે છે દરેક પાપમહો જો જોતા હોય તો અવશ્યક મૃત્યુ યોગ કરે છે આ દ્રષ્ટિ યત્રુદ્રષ્ટિ હોવી જોઈએ, એ યોગમાં જોડેલી ન્યૂનતા હોય તેટલે અશી મૃત્યુથી દૂર સમજવું. જ્યાં પાપમહો જોતા હોય નહિ અને અમુક મહ જોવાથી ફળ જુદુ જુદુ કહેણું છે મજબની દ્રષ્ટિ હોય તો અગ્નિ કે દધિઆરનો ભય જાણવો. અગ્નિ ગદ્ગદ કેળમાથી દ્રષ્ટિ હોય તો ભ્રમ થાય સૂર્યની દ્રષ્ટિ હોવાથી વાયુ વિકાર રહે છે, દબ્બ નાશ કરે છે આ યોગમાં માત્ર ગુરૂની દ્રષ્ટિ હોય તો દરેક ખગળ ફળનો નાશ કરે છે અને શુભ ફળ ઉપજાવે છે એકાદ શુભ મહની દ્રષ્ટિ હોય તો તે મગજ જેવી ઘાતમાંથી જાવાવે છે

પાપમહ સાથે મુશા આવેલ હોય તેને અનિચી મુતિ કે દ્રષ્ટિ હોય તો અનેક પ્રકારના રોગથી સરીરે દુઃખ જોગવનાર થાય છે

જન્મકુંડલીમાં મુશા ૧-૪-૬-૮-૧૨ આવે હોય અને

૫મું પ્રવેશ સમયે તે મુંથા ૧-૮ ભાવે આવે અને પાપગ્રહથી મુક્તિ કે દષ્ટિનો સંબંધ ધરાવે તો મૃત્યુયોગ સૂચ્યે છે.

સાતમે ભાવે ચંદ્ર હોય અને પહેલા ભાવનો સ્વામી અને આયુષ્યનો સ્વામી ત્રિકસ્થાન ૭-૮-૧૨ માંથી કોઈ પણ સ્થાને હોય તો મૃત્યુ સૂચ્યે છે; વર્ષેશ અને મુંથેશ એ બંને આઠમે ભાવે આવેલા હોય તો પણ ઉપરનો યોગ જાણવો,

૫મું કુંડલીમા ૬-૮-૧૨ એ ત્રણ સ્થાને અથવા એ ત્રણમાંથી કોઈ પણ સ્થાને વર્ષેશ, મુંથેશ, અષ્ટમેશ એ ત્રણે ગ્રહો આવેલા હોય તો મૃત્યુ યોગ ઉપજાવે છે, માત્ર પાપગ્રહો જ ૭-૮-૧૨ મે ભાવે આવે તો માદગીના યોગો જાણવા.

અત્યાર સુધી, રીષ્ટ પ્રકરણમાં જ્યાં જ્યાં લક્ષનો સંબંધ સૂચ્યો ત્યાં ત્યાં ચોથા ભાવનો સંબંધ લેતાં યોગ થતો હોય તો તે માતાને રીષ્ટ જાણવું. સાતમા ભાવને ચવાથી સ્ત્રીને દશમા ભાવે પિતાને ત્રીજા ભાવે ચવાથી બાઈને પાંચમા ભાવે પુત્રને એ પ્રમાણે બુદ્ધિથી વિચાર કરવો.

હીનાશાદશામાં રીષ્ટ ફળ મળે છે. માટે જે ગ્રહ રીષ્ટ કરનાર હોય તેની દશામાં રીષ્ટ કાળ સમજવો. લગ્ન અને મુંથા રીષ્ટ કરના ચાય તે પ્રસંગે તેના સ્વામી પર આધાર રાખવો.

રીષ્ટ જોનારે યાદ રાખવું કે મહાદશા અંતર્દશા અને જન્મ કુંડલીથી રીષ્ટ યોગ થતો હોય અને વર્ષમાં રીષ્ટ યોગ ચાય તો જરૂર રીષ્ટ યોગનું ફળ મળે છે. એમ ન હોય તો ઝોછાવત્તા પ્રમાણમાં ફગી કરે છે. મૃત્યુ માટે ભય રહેતો નથી.

રીષ્ટ યોગ અને બીજાં ફળાદેશ પૂર્ણતા જાણવા માટે સહન સહમનો પતિ ભાવ, ભાવનો સ્વામી અને ગ્રહ યોગ એમ દરેક રીતે વિચાર કરવો.

રીષ્ટભગ પ્રકરણ

જૂહતપચવસીં બળમાં લગ્નેશ ઉત્તમબળને પામેલો હોય તેને બળવાન શુભ ગ્રહો ભેટા હોય કે સુતિ ધરાવતા હોય તેમજ ત્રિકોણ કે કેન્દ્રસ્થાને બળવાન સૌમ્યગ્રહો રહેલા હોય તો અનેક રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે.

કેન્દ્ર કે ત્રિકોણસ્થાને જૂહસ્પતિ હોય અને તે પર પાપગ્રહની દષ્ટિ ન હોય કે સુતિ ન હોય તો ચંદ્ર, મુથા અને લગ્ન એ ત્રણ કારણથી થએલા રીષ્ટ યોગનો નાશ થાય છે.

ચોથાભાવનો સ્વામી ચોથાભાવમાં હોય તે પર બળવાન શુભ ગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો ધન વગેરે સમૃદ્ધિ આપે છે અને અનેક પ્રકારના લાભ સૂચવે છે.

વર્ષકુડલીમાં પહેલા અથવા ત્રીજા ભાવમાં જૂહસ્પતિ રહેલ હોય અને જન્મવચ્ચનો સ્વામી વર્ષકુડલીમાં બળવાન થઈને ચોથે ભાવે આવેલ હોય તો ધણી જાતના રીષ્ટ યોગનો નાશ કરનાર યોગ બન્યો.

સપ્તેશ લગ્ને આવેલ હોય અને બળવાન હોય તે સાથે બળવાન ગુરુ હોય શુભ ગ્રહ અથવા મિત્રગ્રહો પણ બળવાન થઈને ભેટા હોય તો દરેક જાતના રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે.

ભાગ્યસ્થાન અને ધન સ્થાનમાં સ્વામી જૂહતપચવર્ગીબળમાં રીષ્ટ બળવાળા હોય અને લગ્નમાં આવ્યા હોય તે પર પાપગ્રહની દષ્ટિ કે સુતિનો સંબંધ ન હોય બળવાન શુભગ્રહનો સમાયત્ત હોય તો પણ ધણી રીષ્ટ યોગનો નાશ કરનાર આ યોગ થાય છે.

ઉપચયસ્થાન ૩-૬-૧૧ મે બધા પાપગ્રહો આવેલા હોય તેમજ કેન્દ્ર અને ત્રિકોણસ્થાવમાં તમામ શુભગ્રહો રહેલા હોય તો તમામ જાતના રીષ્ટ યોગ નાશ પામે છે.

મુંચાપતિ, વર્ષાપતિ અને જન્મપતિ એ ત્રણ ગ્રહો અથવા તેમાં જે કોઈ ગ્રહ ઉત્તમ બળ પામેલ હોય અને કેન્દ્ર ત્રિકોણ તથા ૩-૧૧ સ્થાનમાં રહેલા હોય તો રીષ્ટ યોગ નાશ પામે છે.

ગુરુ, શનિ અથવા શુક્ર ઉચ્ચરાશિનો હોય અથવા એ ત્રણે ઉચ્ચરાશિના હોય તે પર બળવાન શુભગ્રહોની સાથે ઈત્યશાલ યોગ થતો હોય તો રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે અને ધન લાભ આપે છે.

બળવાન મંગળ જે વર્ષમાં ધનલાભે આવેલ હોય તે વર્ષમાં કંઈક અકસ્માત ધનલાભ યોગ સૂચવે છે.

સૂર્ય, ગુરુ અને શુક્ર એ ગ્રહોનો ઈત્યશાલ યોગ પરસ્પર થાય અને તેઓ બળવાન હોય તો ધણાજ રીષ્ટ યોગને દૂરાવે છે.

વર્ષમાં મુંચાથી ૩-૬-૧૦-૧૧ ભાવે સૂર્ય કે મંગળ બળવાન થઈને રહ્યા હોય તો રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે.

શુક્ર, બુધ, ચંદ્ર એ ગ્રહો પોતાના હર્દમાં હોય અને સૂર્ય, મંગળ અને શનિ એ ગ્રહો ૩-૧૧ ભાવે હોય તો રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે અને ઉત્તમ ફળ આપે છે. ચંદ્ર માટે હર્દને બદલે પંચવર્ગી બળમાંથી ઉત્તમ બળ જાણવું.

બુધ શુક્રનો એક બીજા સાથે ઈસરાઈ યોગ થતો હોય અને ગુરુ ત્રીજા ભાવે બળવાન હોય તો રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે.

વર્ષનો રાજ મંગળ થયો હોય તેવો મંગળ પોતાના મિત્રના સ્થેત્રનો હોય, કોઈપણ ગ્રહ સ્વગૃહી કે ઉચ્ચરાશિનો હોય તેની સાથે ઈત્યશાલ યોગ કરે અને ચંદ્રનો ઈત્યશાલ તે સાથે થતો હોય (સ્વગૃહી કે ઉચ્ચનો ચંદ્ર) તો દરેક જાતના રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે.

વર્ષલગ્નનો સ્વામી બળવાન હોય અને શુભ ગ્રહોથી યુતિદષ્ટિ ધરાવતો હોય તો રીષ્ટ યોગ નાશ પામે છે.

રીષ્ટયોગ થયો હોય પણ રાજ યોગ લાગુ પડે તો રીષ્ટયોગનું

ફળ નહિ મળીતાં રાજ્યોમનું ફળ મળશે. રીષ્ટયોગનો ભંગ કરનાર
અહ પોતાની દશામાં સારું ફળ આપે છે. રીષ્ટ કરનાર ગ્રહો અને
રીષ્ટ ભંગ કરનાર ગ્રહો એ બે પક્ષમાંથી જે પક્ષવધુ બળવાન હોય
તેનું ફળ મળે છે અને તે ગ્રહોમાં જે ગ્રહ સૌથી વધારે બળવાન
હોય તેની દશામાં આ ફળ અમલમાં આવે છે.

કાર્તિકેશ્વર ગ્રહ બળવાન છે કે કેમ તે જાણવા માટે ખાસ
કરીને જોવું કે પોતાનો ઉચ્ચનો કે પોતાના ક્ષેત્રનો ગ્રહ જુલપંચવ-
ર્ગીના ઉત્તમ બળનો ગ્રહ નવમાંસમાં પોતાની રાશિનો ગ્રહ વર્ષ
કુંડલીમાં પોતાના અથવા મિત્રના ક્ષેત્રમાં રહેલ બળવાન શુભગ્રહના
સમાગમ કે દ્રષ્ટિવાળો ગ્રહ ૬-૮-૧૨ સિવાયના સ્થાનમાં આવેલ ગ્રહ
અસ્ત કે વક્રનો ને ધર્યો હોય તે ગ્રહ બળવાનગ્રહ કહેવાય છે. આ
દરેકરીતે બળવાન ગ્રહ છે કે કેમ તે માટે વિચાર કરવો આવશ્યક છે.

આઠમાં ભાવના સ્વામીથી આઠમેસ્થાને વર્ષ લગ્નો સ્વામી હોય
અથવા લગ્નના સ્વામીથી કે આઠમાભાવના સ્વામીથી આઠમે સ્થાને
પાપગ્રહ સાથે ઝુંઘા આવેલ હોય, ચંદ્રથી મુઘાતો સ્વામી બળવાન
હોય અને આઠમે સ્થાને રહેલ હોય તે દરેક રીષ્ટ સુચવે છે:

વર્ષમાં મુઘા પોતાના સ્વામીથી ૬-૮-૧૨ અથવા ઘોષેભાવે
હોય તો અથવા ચંદ્રથી તેટલાં ભાવે મુઘા હોય તો અગર ચંદ્ર કે
લગ્નથી તે ભાવોના સ્વામી સાથે ઝુંઘાનો સ્વામી ઈત્થરાક્ષ યોગ
કરતો હોય તો રીષ્ટયોગ થાય છે. આ રીતે રીષ્ટ થાય તે તેમાં
વર્ષેષ ઉત્તમ બળવાન હોય. શુભગ્રહની મુતિ ધરાવતો હોય, કેન્દ્ર
સ્થાને હોય વગેરે કારણ રીષ્ટ યોગનો નાશ કરે છે.

રીષ્ટ કેટલા પાદનું છે?—રીષ્ટના ચાર પાયા જણવામાં આવે છે
અને ચાર પાયા રીષ્ટ થયું હોય તો તે મનુષ્ય કદાપિ જીવેજ નહિ
જેમ જાણુ. (૧), જન્મકુંડલીમાં મહાદશા રીષ્ટ કરનારની હોય

(૨) રીષ્ટ કરનાર મહાદશામાં અંતર્દશા પણ રીષ્ટ કરનારની હોય.
 (૩) વર્ષ કુંડલીને આધારે રીષ્ટ યોગ થતો હોય. (૪) ઉપર કહેલા
 દરેક પ્રકારના રીષ્ટ થતા હોય અને તેમાં માસ પણ રીષ્ટ યોગને
 સુચવનાર હોય તો ચારેપાયા રીષ્ટયોગ ગણાય છે અને આ યોગ
 થવાથી કાઈ રીતે જીવવાની આશા નજ ગણાય, બે પાદ રીષ્ટ થએલ
 માણસો બચે છે પરંતુ તેથી વધુ વાળા બચતા નથી એમ બહુજ
 મત છે, બે પાયાથી કે તેથી વધુ રીતે રીષ્ટ થયું હોય અને તેનો
 ભંગ કરનાર યોગ થતો હોય તો રીષ્ટમાંથી જીવે છે, પ્રથમ ભાગમાં
 જાતક વિષય પર રીષ્ટયોગનું વર્ણન આપેલ છે તેમજ તાજકનું રીષ્ટ
 યોગ વર્ણન એ બંનેને વિચારીને ફળ કહેવાથી સમોટ ફળ
 બાણી શકાશે.

રાજ યોગ.

રાજયોગનું ફળ વર્ષમાં મળે એટલે ઓચિંતો સ્થિતિમાં ફેરફાર
 કરીને ધન આપે એવો સહજ અર્થ બાળવો. જેમકે અતિ નિર્ધનને
 મહાસમૃદ્ધિ અણુધારી મળે તે રાજયોગનું ફળ ગણાય, એટલે
 ચાલુ સ્થિતિથી મોટા સુધારા પર મૂકે તેનું નામ રાજયોગ છે. તેના
 પ્રકાર (૧) વર્ષનો રાજ અને ગુરુ વર્ષ લગ્નથી ૩-૧૧ ભાવે હોય
 અને જન્મલગ્નનો સ્વામી ચોથાભાવમાં રહેલો હોય તો રાજયોગ
 થાય છે. (૨) સમમ ભાવનો સ્વામી બળવાન થઈ ચોથેભાવે આવેલ
 હોય તે સાથે ધણા શુભ ગ્રહો બળવાન થઈને સંબંધ ધરાવતા હોય.
 આ યોગ સ્ત્રી અને પ્રજાથી મુખ્ય આપનાર થાય છે. (૩) વર્ષકુંડ-
 લીમાં ભાગ્યેશ લગ્ને હોય, ધનેશ પણ સાથે હોય અને તે બંને
 બળવાન હોય તો રાજયોગ રાજાદિકથી લાભ અપાવે છે. (૪) વર્ષમાં
 સમમેશ લગ્ને આવ્યો હોય તે બળવાન હોય અને બળવાન ગુરૂની
 તે પર દષ્ટિ હોય તો રાજયોગ થાય છે. (૫) શુક્ર, બુધ, અને ગુરૂ એ
 સૌમ્ય ગ્રહો સાથે સૂર્ય, મંગળ અને શનિ એ ગ્રહો ઈચ્છાશક્તિ યોગ કરતા

હેય તો રાજયોગ થાય છે (૬) પાપગ્રહો ૩-૬-૧૧ સ્થાનમાં
 આવી જતા હોય સૌમ્યગ્રહો કેન્દ્રસ્થાને હોય અથવા ત્રિકોણમાં
 તો પણ રાજયોગ જાણવો (૭) જગવાન ચંદ્ર ધનભાવે રહેતો
 સાથે ઈત્યશાલ કરે તો રાજયોગ થાય (૮) ઉચ્ચરાશિનો યતિ
 શુક્ર દશમાભાવે હોય અને તે અસ્તનો ન હોય તો યેઝાદિક વર્ણ
 દ્રવ્યનો લાભ કરે છે (૯) ગુરુ લગ્નનો સ્વામી થયો હોય અને
 ઉચ્ચનો હોય અને દશમાભાવે હોય તો રાજયોગ થાય છે સૂર્ય પ
 એ રીતે આવેલ હોય તો પણ તેમ જાણવું (૧૦) ઉચ્ચરાશિ
 રહેનો ગુરુ ચંદ્ર મંગલ સાથે ઈત્યશાલ ધરાવે તો પણ રાજયો
 થાય (૧૧) સૂર્ય અને ચંદ્રનો ઈત્યશાલ થતો હોય ૬-૮-૧૨
 શિવાયના સ્થાને તે બંને રહેલા હોય અને બીજા ગ્રહોથી વધારે
 જગવાન હોય તો રાજયોગ થાય છે (૧૨) મુદ્રાપતિ વર્ષલગ્ન પા
 જન્મલગ્નપતિ એ ત્રણે અથવા એક અથવા બે જગવાન હોય અ
 ૩-૬-૮-૧૨ સ્થાન પર રહેલો હોય તો રાજયોગ થાય છે (૧૩)
 વર્ષમાં યતિ ગુરુ કે શુક્ર ઉચ્ચનો હોય અને જગવાન શુભમઠ સા
 ઈત્યશાન યોગ કરે તો રાજયોગ જાણવો (૧૪) વર્ષનો રાજ્ય મંગ
 થયો હોય અને તે ઉચ્ચનો કે સ્વગૃહી હોય કે મિત્રક્ષેત્રનો હોય અ
 બીજો કોઈપણ ગૃહ-ઉચ્ચ, સ્વગૃહ કે મિત્રક્ષેત્રનો હોય તે બંને મહે
 સાથે ચંદ્ર ઉચ્ચ-સ્વગૃહ કે મિત્રક્ષેત્રનો યર્ષ ઈત્યશાલ યોગ કરે તે
 રાજયોગ જાણવો (૧૫) જન્મકુડલીમાં રાજયોગ થયો હોય અ
 વર્ષકુડલીમાં પણ રાજયોગ થાય તો તે રાજયોગનું ફળ પૂર્ણ મળે
 છે જન્મ પ્રભાષે રાજ્યયોગ ન હોય તો વર્ષના રાજ્યયોગનું
 ધણું થોડું મળે છે (૧૬) રાજ્યોગનું ફળ ક્યારે મળે તે માટે તે
 હીનાશીત્થાને વિરે રાજ્યોગ કરનાર મહત્તી દસા ફળદાયક ગણેલી
 છે, એકથી વધુ મહો જગવાન યર્ષ રાજ્યોગ કરે તો અધિક જગ
 વાન હેય તે પર લગ્ન ૨ ખવ

રાજયોગભંગ.

હવે જણાવવામાં આવે તે મુજબનો યોગ રહેતો હોય તો ઉપરોક્ત રાજયોગનું ફળ મળતું નથી અને વિપરીત ફળ મળે છે. (૧) લઘુ પંચવર્ગીના જે અધિકારી ગ્રહો પાંચ ગણેલા છે તે ગ્રહો જે પાપગ્રહોથી સમાગમ દષ્ટિ વગેરે ધરાવતા હોય તો રાજયોગ ભંગ થાય છે અને વિપરીત ફળ મળે છે. રાજયોગ ભંગ કરનારા ગ્રહોની દશા અનિષ્ટ ફળ સૂચવે છે. રાજયોગ ઉપજવનાર ગ્રહો બળવાન હોય તો મુખ્ય મળે પણ પાછું પુરતમાં નાશ પામે છે. કોઈ પણ જાતનો રાજયોગ ભંગ કરનાર યોગ ન થયો હોય તોજ રાજયોગનું ફળ સંપૂર્ણ મળે. ખાસ કરીને તો બળવાન રાજયોગ જેટલા અંશે હોય તેટલા અંશે શુભ ફળ આપે છે. જેમ ચાર પાદથી રીષ્ટ વગેરેનું વર્ણન કર્યું છે તેમ રાજયોગ માટે પણ ચાર પાદ રાજયોગ હોય તે ધણો શ્રેષ્ઠ ગણેલ છે અને તે સંપૂર્ણ શુભ ફળને ઉપજાવે છે.

હુષ્ બળનું ફળ—વર્ષ સાધનના હર્ષબળ સૂચવેલ છે તેમાં ચાર ભેદ કહેલા છે. ચારે પ્રકારે પાંચ પાંચ કળાનું બળ જે જે ગ્રહોનું આવે તે બળવાન ગ્રહ છે. ત્રણ પ્રકારે તેથી નિર્બળ ગ્રહ જાણવો. બે પ્રકારે આવે તો મધ્યમ બળી અને પહેલા બે પ્રકારથી નિર્બળ ગ્રહ જાણવો. ત્રણ પ્રકારથી ગ્રાહો તે નિર્બળ, એટલે જે જે ગ્રહનું હર્ષબળ ઐક્ય ૨૦ કળા, ૧૫ કળા, ૧૦ કળા, ૫ કળા હોય તેને ઉત્તરોત્તર નિર્બળ જાણવા. ખરેખર બળ જુદાપંચવર્ગી પ્રત્યેક બૃહત્પંચવર્ગીમાં નિર્બળ ગ્રહને હર્ષ બળમાં બળવાન સ્થાન હોય તો તે વર્ષના રાજ માટે યોગ્ય ઠરે છે.

બૃહત્પંચવર્ગી—આ ક્રાષ્ટક વર્ષ સાધનમાં ખાસ કરીને બળવાન ગ્રહો અને નિર્બળ ગ્રહો જાણવાને ઉપયોગનું છે અને વિશેષપણા આંકડા પરથી ગ્રહના બળાબળનો નિર્ણય થઈ શકે છે.

જેના વિશેષક ૦ થી ૩ સુધીમાં હોય તે નેષ્ટ બન કહેલ છે ૪ થી ૫ નિર્મળ ગણેન છે ૬ થી ૧૦ અધ્યમ બળવાન અને ૧૦ થી વધુ આક્રાંક્ષા હોય તેને સપૂર્ણ બળવાન અથવા ઉત્તમ બળવાન કહેવાય છે

ત્રિપતાકા—ચદ્ર સામે સીધી લીટીએ આવેલો ગ્રહ ચદ્ર સાથે વેધ કરે છે અને તે પરથી શુભાશુભ ફળ કહેવામાં આવે છે સૂર્ય વેધ કરનાર હોય તો શરીરે ઉષ્ણતા અને તાવની પીડા મગજ વેધ કરનાર હોય તો લોહીવિકાર, ગુમમાં વગેરે થાય છે ધ્રુવ વેધ કરનાર હોય તો ફળ સાઈ ગણેલુ છે, વિન્યાસક્રમી અને પારેલ કાર્ય સિદ્ધ થાય છે ગુરૂ વેધ કરનાર હોય તો પશુ સારૂ ફળ બળ્યુ શુક્ર વેધ કરે તો ધનનો લાભ આપે છે અને શાંતિ શત્રુથી, ભય, માંદગી અને વાયુ વિકૃતિને ઉપજાવે છે શુક્રનો વેધ બધા પ્રહથી ખરાબ ગણેલ છે અને મરણ સરણ જેવા કુ ખને સ્થાન આપે છે, આ પ્રમાણે વેધ થતો હોય અને તેનું ફળ નેષ્ટ હોય પારે જન્મકુલ્લી વર્ષકુલ્લી ત્રિસાંશ કુલ્લી અને મહાદેવ અતર્કના ફળનો વિચાર કરવો અમા રીષ્ટ થતું હોય તો ફળ બળ્યુ ખરાબ સમજતુ અને ઉપરોક્તમા રીષ્ટ ન હોય તો માત્ર માંદગી, ચિતાઓ વગેરે કરાવશે પણ કેહને હાનિ નહિ કરે એમ બળ્યુ

સહમ માટે વિચાર—સહમનો ઉપયોગ એક વસ્તુનું ફળાદેશ કહેવા પૂરતો છે એટલે જે સહમ હોય તે સ નધી ફળ તે કહે છે, જેમકે દશમા ભાવમાં રાજ્ય વેપાર વગેરે વસ્તુ જેવાની છે પણ તે અને માટે સહમ જુદાં જુદાં ફળ કહે તેજ ફળ પર આધાર રાખી યકાવ પરતુ દશમે ભાવ સારૂ ફળ સૂચવે તો વેપાર સહમ પર આધાર રહે અટને એક ભાવમા જુદી જુદી વસ્તુઓને સમજવા માટે સહમ ઉપયોગી છે

સાતારણુ વિચાર—પચાસ જાતના સહમ જાણવેલા છે તેમાં

કેટલાક નામ પ્રમાણે અર્થ સમજી શકાય તેવા છે પરંતુ કેટલાકનાં નામ સમજવાને માટે તે સહમની પર્યાય શબ્દો સમજી લેવા આવશ્યક છે. અંગ=શરીર, જળ=ક્રાંતિ, ગુરુતા=હોદ્દો, ગૌરવ=માનપ્રતિષ્ઠા, માહત્ત્વ=ધીરજ બુદ્ધિ વગેરે યુક્ત મોટાઈ વાળો, સામર્થ્ય=શારિરીક બળ શૌર્ય=શત્રુ વશ કરવાની શક્તિ, અંધ=કેદખાનું, પાનીય-પતન=જળમાં ડુબવાના યોગ, આધાન=પ્રસવ, પરકર્મ=તોડરી મન્મથ=કામાસક્તિ, વગેરે બુદ્ધિથી પર્યાય જાણી લેવા ત્યાર પછી નીચે મુજબ વિચાર કરવો.

સહમ જે રાશિનું હોય તે રાશિનો સ્વામી સહમપતિ કહેવામાં આવે છે. સહમપતિ ૬-૮-૧૨ માંના સ્થાનમાંથી કોઈપણ સ્થાને ન હોય હિસાબે સ્વગૃહી કે મિત્રક્ષેત્રી હોય લગ્ન પર જોતો હોય તો તે બળવાન સહમ કહેવાય. સહમપતિ લગ્ન કે પોતાના સહમને ન જોય, ખરાબ સ્થાને હોય. જુદાપંચવર્ગી બળમાં હીનબળી હોય, હર્ષસ્થાનમાં પશુ નિર્બળ હોય તેનું કૃળ ખરાબજાણવું; સહમ માટે ખાસ યાદ રાખવું કે વર્ષલગ્નથી અથવા સહમની રાશીથી આઠમા ભાવનો સ્વામી જે ગ્રહ હોય તે ગ્રહ સહમ સાથે હોય અથવા સહમ જોતો હોય તો કૃળ સાફ મળશે નહિ. પાપગ્રહ સાથે, કે અષ્ટમેશ સાથે સહમપતિ ઈર્થશાલ કરે તો પણ સાફ કૃળ મળે નહિ. જે સહમનો સ્વામી જન્મ કુંડલીમાં બળવાન હોય અને વર્ષકુંડલીમાં પણ બળવાન થતો હોય તો સાફ કૃળ આપે છે અને એક સ્થાને બળવાન અને બીજે સ્થાને બળહીન હોય તો મધ્યમ કૃળ મળે છે.

કૃળ મળવાનો સમય—પાપગ્રહોથી યુતિ ધરાવનાર અને સૌમ્ય ગ્રહોથી દૃષ્ટિ ધરાવનાર સહમ તે દરેકનું કૃળ વર્ષના આરંભથી ૭ મહિનાની અંદર કૃળ આપે છે અને કૃળ અશુભ હોય છે. અને તે પછીના ૭ મહિના શુભ કૃળ હોય છે આથી વિરુદ્ધ યોગ થયો હોય તો પ્રથમ શુભ અને પાછળ અશુભ જાણવું પણ ....

મહોનો સપૂર્ણ સળધ યુતિ અને દ્રષ્ટિ એમ બે પ્રકારે હોય તેનું
 ફળ આપુ વર્ષ અશુભજ નાથવુ તેથી વિરુદ્ધ યોગ થાય તો આપુ
 વર્ષ શુભ ફળ નાથવુ સહમના ગર્યાદિમાંથી તેના સ્વામીના રાશિ
 અથ વગેરે બાદ કરતાં રોષ રહે તેનાં અથને વર્ષલગ્નની રાશિ, અથ
 કળા, વિકળાનો વિકળા પિડ કરી ગુણવા અને ૩૬૦ થી ભાગ
 આપવો અને અલ્પાંક દિવસ મુજબ ફળ કહેવું એવું કોઈ પ્રથમ
 લખેલું છે

વર્ષ જોવાની સાધારણ રીત—જન્મકુડલીમાં જે ભાવમાં
 રહેલ મહ શુભ અથવા અશુભ ફળદાયક હોય તેજ તે વર્ષમાં જન્મ
 કુડલી મુજબ ભાવે આવે તો તે વર્ષમાં જન્મના મહ પ્રમાણે ફળ
 મળે છે, જેમકે ઉચ્ચ રાશિનો ગુરુ લગ્ને આવેલ છે તેવી જન્મ-
 કુડલીવાળાને કોઈપણ વર્ષ પ્રવેશમાં ઉચ્ચ રાશિનો ગુરુ લગ્ને આવે
 તો ઉક્તફળ આપી શકે છે, જન્મ સમયે જળવાન મહો વર્ષ સમ-
 યમાં પણ મળવાન થાય તો તે સપૂર્ણ ફળ સાર આપી શકે છે અને
 જન્મ સમયના નિર્જળ મહો વર્ષ સમયમાં નિર્મળ થવાથી તેનું ખરાબ
 ફળ તેજ સમયે મળી શકે છે, જન્મમાં સળગ મહો અને વર્ષમાં નિ-
 ર્જળ થએલા મહો વર્ષનું પૂર્વાર્ધ ખરાબ કરે છે અને પરાર્ધ સાર
 કરે છે જન્મના નિર્જળ મહો અને વર્ષના સળગ મહો વર્ષના પરા-
 ર્ધમાં સાર ફળ આપે છે એ સાધારણ નિયમ ખ્યાનમાં રાખવો,
 જે ભાવને પોતાનો સ્વામી તથા શુભ મહો દેખે તે ભાવમાં જે જે
 બાબતો જોવાની હોય તેની વૃદ્ધિ થાય છે અને જે ભાવમાં ફર મહો
 આવેલા હોય કે ફર મહોની દ્રષ્ટિ હોય ત્યારે તે ભાવમાં જોવાની
 બાબતની હાનિ સમજવી વર્ષ-રગ્નનો સ્વામી હિતમ જળવાન હોય
 તો વર્ષ સાર નાથવુ મધ્યમ જળવાન હોય તો વર્ષ મધ્યમ નાથવુ
 અને નેષ્ટ જળવાન હોય તો વર્ષ ખરાબ નાથવુ પચાધિકારી મહોમાં
 જે મહ અદ્ય જળી હોય તો તેનું ફળ ખરાબ સમજવું એ પચા-
 ધિકારી મહોમાં જે મહ અદ્ય જળી હોય તો તેનું ફળ ખરાબ સમજવું એ પચા-

વિકાર કરે છે તથા આખના દર્દો વધારે છે. ચંદ્ર અદ્ય બળી હોય તો ધારેલાં કામમાં અટકાયત કરે છે, દારિદ્ર અને વ્યાધિ ઉપજાવે છે. મંગળ અદ્ય બળી હોય તો સ્થાન ચલન, ભય વગેરે ઉપજાવે છે. બુધ અદ્ય બળી હોય તો મોહ, પરાભવ અને માનસિક ચિંતાઓ રહ્યાં કરે છે. ગુરુ અદ્ય બળી હોય તો ધર્મનો નાશ તથા આજીવિકામાં હાનિ ઉપજાવે છે. શુક્ર હોય તો વૈભવ વગેરે વિલાસી જીવનમાં હરકત લાવે છે, સ્ત્રી સાથે કળહોય થાય. શનિ અદ્ય બળી હોય તો કાઈ મહા વ્યાધિ કે રોગ કરે છે.

જન્મકુંડલીમાં બાર ભાવમાંથી ગમે તે ભાવનો સ્વામી વર્ષકુંડલીમાં ૧-૮-૧૨ માં ભાવે આવેલ હોય તો તે ભાવમાં જોવાની આવ્યત માટે હાનિપ્રદ ફળ જાણવું. એ પ્રમાણે બારે ભાવના સ્વામીઓને વર્ષકુંડલીમાં તપાસી જોવા.

દરેક પ્રકારની કુંડલીમાં બાર વસ્તુઓજ તપાસવાની આવશ્યકતા છે (૧) ભાવ અને ગ્રહનો સમાગમ કે દ્રષ્ટિનો આધાર (૨) ઉચ્ચ સ્વગૃહી રાશિવાળા ગ્રહનો આધાર (૩) ઇત્યશાલ વગેરે યોગનો આધાર, (૪) ગ્રહોના પરસ્પરનાં સંબંધનો આધાર. એ ત્રણ ગ્રહો ભેગા બેઠા હોય તે આધાર જોવો. તે ઉપરાંત જાણવાનું કે, જે ભાવમાં શુભગ્રહ અથવા તેનો સ્વામી અથવા પૂર્ણ કળાનો ચંદ્ર રહેલ હોય તો તે ભાવનું ફળ સારું જાણવું. અથવા તેઓની દ્રષ્ટિ હોય તો પણ સારું ફળ જાણવું, તેથી વિરુદ્ધ યોગ થાય તો તેનું ફળ પણ વિરુદ્ધ જાણવું. મિત્ર ગ્રહોને કારણ મિત્ર ફળ સમજવું. આ રીતે કહેલા ગ્રહોમાં નીચે રાશિનો અથવા શત્રુ રાશિનો ગ્રહ જે ભાવમાં હોય તે ભાવનું ફળ નેષ્ટ કરે છે. સમગ્રહની રાશિનો હોવા કારણ મધ્યમ ફળ થાય. મિત્ર, ઉચ્ચ અથવા પોતાના ક્ષેત્રનો અથવા મૂળ ત્રિકોણ રાશિનો કે ઉચ્ચનો ગ્રહ જે ભાવે રહેલો હોય તે ભાવનું ઉત્તમ ફળ આપે છે, ૧-૮-૧૨ એ ભાવમાં જોવાની રીત જુદી

છે જે માટે તે તે ભાવનો વિચાર જોવો. તો પણ મુખ્ય બાબત જાણી લીધી છે કે જ્યાં ભાવમાં રોગ થતો એ સર્વે જોવાનું છે અને તેનો સ્વામી તથા શુભ મંત્ર તે ભાવને જોવાથી તે ભાવનું સુખ સમજવું નહિ, પણ રોગ, થતું વગેરેનો વધારો સમજવો એટલે તે ભાવે તો પાપમંત્રનો જોટલો અંશે વધુ સંબંધ હોય તેટલો અંશે સારું સમજવું આડમાં ભાવપર બધા મંત્રોની દ્રષ્ટિ હોય કે સમાગમ હોય તો ફળ ખરાબ છે. બારમે ભાવ પાપમંત્રથી શુભમંત્રનો સમાગમ કે દ્રષ્ટિ સારું ફળ સચવે છે.

પ્રથમથી બાબતમાં જે મંત્રનું બળ ફરકથી વધારે હોય અથવા ૧૦ થી વધુ હોય તો તે મંત્ર સારું ફળ આપે છે. તેથી ઓછા મધ્યમ અને પાંચથી ઓછા બળવાળો હીનબળી ગણાય છે.

ભાવ વિચાર.

ત્રેહુભાવ.

પહેલા ભાવમાં જોવામાં આવતી બાબત—શરીરનો વિચાર પુણ્ય કૃત્ય વગેરે, સુખદુઃખ જાતિ સ્વભાવ આચરણ એ સર્વ વિચારવું વર્ણલક્ષમાં પાપમંત્ર આવે અને તે પર પાપમંત્રોની દ્રષ્ટિ હોય તો શરીર સંબંધી સુખ વર્ણમાં સારું ન મળે જન્મેશ, વર્ષેશ, મુકેશ અને વર્ષ લગ્નથી આડમાં ભાવનો સ્વામી એ ચાર મંત્રોમાંથી એક પણ બળવાન મંત્ર ૬-૮-૧૨ ભાવમાંથી કેમપણ ભાવે ન હોય તો વર્ણનું ફળ સારું મળે તે ચારમાંથી જોટલા મંત્રો નિર્જળ થયા હોય તેટલા અંશે વર્ણનું ફળ ખરાબ સમજવું જો તેમાં શુભમંત્રની દ્રષ્ટિ કે સમાગમ હોય તો ફળ સારું બાળવું લગ્નમાં પાપમંત્ર આવેલા હોય અને શુભમંત્રોની દ્રષ્ટિ કે યુતિ ન હોય તો મનમાં

ધનભાવ

આ ભાવમાં સોનું રૂપું વગેરે ધાતુ દ્રવ્ય વગેરે જોવાય છે. ધનેશ ધનભાવેજ હોય અને લગ્ન પતિને ગુરૂ સાથે મુથશીલ યોગ થતો હોય તો આખું વર્ષ દ્રવ્ય મારે લાભદાયક જાણવું. લગ્નેશનો કોઈ પણ પાપગ્રહ બાથે મુથશીલ યોગ થાય તો આખા વર્ષમાં દ્રવ્ય સંબંધી ચિંતાઓ રહ્યા કરે. વર્ષપતિ બળવાન ગુરૂ હોય અને તે ગુરૂનો ધનભાવ પર દષ્ટિ હોય તેવી વર્ષકુંડલીવાળાને વગર મહેનતે દ્રવ્યનો લાભ થવાના યોગો જાણવા જન્મકુંડલીનો જૂઠા ભાવનો સ્વામી બુધ હોય અને વર્ષપ્રવેશકુંડલીમાં બુધ જુદે ભાવે આવેલ હોય ત્યારે અલ્પ લાભ કરાવે છે અને પાપગ્રહ સાથે ગુરૂ વર્ષમાં આઠમે આવેલો હોય તો તે વર્ષમાં પૈસાની હાનિ થાય છે. રાજ્યથી દેડ વગેરે પણ થવાનો યોગ જાણવો; વર્ષપ્રવેશ કુંડલીમાં ગુરૂ ધનભાવમાં આવે તે પર શુભ ગ્રહની દષ્ટિ હોય કે યુતિ હોય તો રાજ્ય દ્વારા શુભ અને ધન મળવાના યોગો જાણવા, મુંથાની રાશિને જન્મ તથા વર્ષકુંડલીમાં જો શુભગ્રહો જોતા હોય તો પણ ધનલાભ કરાવે છે. વર્ષનો સ્વામી બળવાન શુક્ર હોય અને તે ધનભાવે આવેલો હોય તો દ્રવ્યલાભ કરે, અને લગ્નેશ તથા ધનેશના રાશિઅંશ સરખા હોય કે એકજ હોય તો પણ ધનનો લાભ કરે છે; બળવાન બુધ વર્ષનો સ્વામી થયો હોય અને મુંથાની જે રાશી હોય તે રાશિને જન્મ અને વર્ષ કુંડલીમાં બુધ જોતા હોય કે સાથે હોય તો પણ ધનલાભ કરાવે છે; સૌમ્યગ્રહો જન્મકુંડલીમાં પહેલે ભાવે આવ્યા હોય અને તે ગ્રહો વર્ષકુંડલીમાં બીજે ભાવે આવે તો પણ ધન આપે આપે છે. જન્મકુંડલીના ગુરૂની રાશિ પર સૌમ્યગ્રહોની દષ્ટિ હોય તો પણ ધનવાન કરે છે; જો જન્મકુંડલીમાં પહેલે ભાવે સૂર્ય હોય અને વર્ષમાં તે સૂર્ય બીજે ભાવે આવે તો ધનલાભ કરે. શનિ ધનભાવે આવેલો હોય તો તે વર્ષમાં દ્રવ્ય જાન્યમાની થાય છે,

ગુરુ સાથે રહેલો યનિ ધનભાવે આવેલ હોય તે પર શુભ મહોતી દ્રષ્ટિ હોય તો પોતાના કુટુંબ બાઈ વગેરેથી ધનનો લાભ અને મેત્રી કરે છે, જન્મકુંડલીમાં ગુરુ ધનભાવે હોય અને વર્ષકુંડલીમાં વર્ષનો રાજ્ય થયેલ હોય અને લગ્ને આવેલ હોય તો આરોગ્ય આપે. ધનભાવે આવ્યો હોય તો ધનનો લાભ કરાવે છે અને ત્રીજો ભાવે હોય તો પોતાના બાઈઓ વગેરેથી સખ વધારે છે. તેમ જ મોથા ભાવમાં રહેવાથી જમીનનો લાભ, ધર, વાહન વગેરે સુખ આપે છે, અને પાંચમે રહેવાથી પુત્રસુખ તથા ભુદિ વધારે છે. અને જો જુએ આવેલ હોય તો શત્રુઓનો વારંવાર ત્રાસ ભોગવે છે, અને બચત રહે છે સાહસકાર્યમાં પાછો પડે છે; સાતમે સીસુખ આપે છે, અને આઠમાં સ્થાને હોય તો રોગ, મહા બાધિ અને મરણ વગેરે કષ્ટ આપે છે, નવમાં સ્થાનમાં ધાર્મિક લાભ, દેવ બ્રાહ્મણની ભક્તિ અને ભાગ્યનો ઉદય સૂચવે છે અને દ્રવ્યલાભ આપે તેવો મુસાફરી યોગ કરે છે. દશમે રહેવાથી રાજ્ય તરફથી માન, દ્રવ્ય, અને હોતો મળે છે. અને અગીયારમે ભાવે રહેવાથી વેપારદ્વારા ધનલાભ અથવા અકરમાત ધનલાભ કરે છે. બારમે ભાવે આવેલ હોય તો પૈસા સંબંધી મોટી હાનિ ઉપજાવે છે.

તૃતીય ભાવ.

આ ભાવમાં બાઈ, નોકર, વાહન પિતાસુખ કાર્યભય સાહસકર્મ જે દરેકે વિચારવું (નીલકંઠ) ત્રીજા ભાવમાં વર્ષનો પતિ સૂચવે અથવા બળવાન શુક્ર હોય અને તે સાથે પાપમહોતી દ્રષ્ટિ કે કુતિ ન હોય તો વર્ષમાં કુટુંબથી કુળ સારું જાણ્યું, પરંતુ સૂચવે કે શુક્ર નિર્જાળ હોય અને તે પર પાપમહોતી સંબંધ હોય તો વર્ષેય અને તૃતીયેય એ એ મહો અસ્તના હોય કે ૬-૮-૧૨ ભાવે હોય તો બાઈઓથી દુસ્મનાવટ કરાવે છે. વર્ષેય સૂચવે અથવા શુક્ર હોય અને ૬-૮-૧૨ સ્થાને રહેલા હોય તો કુસુખના કારણે વધુ ભગે

નિર્માળ ગુરુ વર્ષ પ્રવેશના પ્રહોમાં ત્રીજો ભાવ આવેલ હોય તો પણ
 ભાઈઓ સાથે વેર કરાવે. વર્ષેશ તૃતીયેશ સાથે ઇસરાફ યોગ કરતો
 હોય તો ભાઈઓથી અસંતોષ કુંડુંગથી વુદાપણું અને શરીરે કષ્ટ,
 માનસિક દુઃખ વગેરે ફળ થાય છે; વર્ષેશ અને વર્ષલગ્નેશ એ એ
 પ્રહો સાથે ત્રીજા ભાવનો સ્વામી મુંઝશિલ યોગ કરતો હોય તો ફળ
 સારું નાણું. ત્રીજો સ્થાને ગુરુ આવવાથી પણ ભાવ મુખ માટે સારું
 ફળ નાણું, ચંદ્ર અને મંગળનો યોગ ત્રીજો ભાવે થયો હોય તો
 ભાઈઓ કુંડુંગીઓ વગેરેથી વેર કરાવે છે. ત્રીજા ભાવનો સ્વામી
 પંચાધિકારીમાંથી કાષ્ઠપણુ અધિકાર ધરાવતો હોય અને પાછો તે
 ત્રીજા ભાવમાં આવેલ હોય તે સાથે વર્ષલગ્નેશ કે વર્ષેશની સાથે
 મુંઝશિલ યોગ થતો હોય તો ભાઈઓ કુંડુંગ વગેરેથી સારું ફળ હિપજો
 છે; તૃતીયેશ સાથે પાપપ્રહોનો ઇસરાફયોગ થાય તો સહોદરમાં કલેશ
 કરાવે છે; મેષ કે વૃશ્ચિક રાશિનો શનિ ત્રીજો ભાવે હોય તો કુંડુંગમાં
 માંદગી વધે છે, અને મિથુન કે કન્યારાશિનો મંગળ હોય તો પણ
 તેમજ ફળ સસજવું. વર્ષમાં શનિક્ષેત્રનો મંગળ અથવા મંગળના
 ક્ષેત્રનો બુધ આવેલ હોય તો ભાઈઓ કુંડુંગ વગેરેમાં આરોગ્ય સ્તેષ
 અને મૈત્રી વધારે છે, જન્મ અને વર્ષપ્રહોમાં બળવાન બુધ અને
 શુક્ર બળવાન હોય અને વર્ષકુંડલીમાં તે બંને ગુરુ સાથે ત્રીજો ભાવે
 આવેલા હોય તો ભાઈઓ કુંડુંગ અને સગાઓમાં ફળ સારું કરે છે;
 તૃતીયેશથી વર્ષનો સ્વામી સાતમે ભાવે આવે અથવા લગ્નેશ ત્રીજા
 ભાવ પતિથી સાતમે ભાવે હોય તો ભાઈ અને કુંડુંગ વર્ગમાં વેર
 કરાવે છે. જન્મ કુંડલીમાં ત્રીજા ભાવનો પતિ વર્ષ પ્રવેશમાં ત્રીજો
 ભાવે આવવાથી ભાઈઓનાં મુખને વધારે છે.

ચોથો ભાવ.

આ ભાવમાં પિતાનું દ્રવ્ય, ધનનો લંડાર, ખેતર, ઘર, ગમીન.
 માતા વગેરે ચોથા ભાવમાં જોવાય છે.

પાપમદ સાથે હેય અથવા પાપમદ જોતા હોય તેવો સૂર્ય ચોથે
 ભાવે આવેન હોય તો માતાને શરીરે કષ્ટ સૂચવે છે, તેજ પ્રકારે
 ચંદ્ર હોવાથી પિતાને શરીરે ગંગાપદ્મ કરે છે અને સૂર્ય, ચંદ્ર બંને
 તે રીતે આવેલા હોય તો માતા પિતા બંનેને શરીરે દુષ્પ્રયવાનુ
 સૂચવે છે, જન્મકુડલીમાં સૂર્ય જે રાશિનો હોય તે રાશિનો શનિ
 વર્ષ પ્રવેશમાં આવવાથી પિતા સાથે વેર કરાવે છે, જન્મકુડલીમાં
 ચંદ્ર જે રાશિનો હોય તે રાશિમાં શનિ વર્ષ પ્રવેશમાં આવવાથી
 માતાથી વેર ઉપજાવે છે, ચતુર્થેશ ચોથા ભાવમાં જ હોય તો અથવા
 બળવાન હોય અને પહેલા ભાવના સ્વામી સાથે મુઘશીલરોગ કરે
 તો માતા પિતાના શરીરે ખરાબ ફળ થવા દેતો નથી, જન્મકુડલીમાં
 ચોથા ભાવની જે રાશિ હોય તે રાશિમાં વર્ષકુડલીમાં શનિ આવેલ
 હોય, જન્મકુડલીમાં ચોથા ભાવનો સ્વામી જે રાશિમાં હોય તે
 રાશિમાં વર્ષકુડલીમાં મંગળ આવેન હોય તે ગેતે રહેતા શનિ અને
 મંગળને શુભ મહોની દ્રષ્ટિ ન હોય તો તે વર્ષમાં માતા પિતાને
 મહાકષ્ટ ઉપજાવનાર યોગ જાણવો

પાંચમો ભાવ

આ ભાવમાં મત્ર, ધન માટે ઉપાય, ગર્ભ, વિદ્યા, બુદ્ધિ અને
 પ્રજા સંબંધી વિચાર કરાય છે

વર્ષકુડલીમાં વર્ષનો પતિ યજ્ઞેન ઝોવો સૂર્ય, મંગળ, બુધ ગુરૂ
 અથવા શુક્ર પાંચમે ભાવે હોય અથવા અગ્નિઆરમે ભાવે હોય તો પ્રજા
 સંબંધી ફળ સારું ઉપજાવે છે, આ મહોમાં પાપમદનો વધુ સંબંધ
 હોય તો પ્રજા કષ્ટપ્રદ બને / અથવા નાશ કરે છે, જન્મકુડલીમાં
 ગુરૂ જે રાશિમાં હોય તે રાશિ વર્ષકુડલીમાં પાંચમે ભાવે હોવાથી
 પ્રજા સુખ આપે છે, વર્ષનો સ્વામી યજ્ઞેન મંગલે અથવા બુધ પાંચમે
 આવવાથી પુત્ર સુખનો ઉદય સૂચવે છે, જન્મકુડલીમાંના બુધ ગુરૂ
 તે રાશિમાં હોય તે રાશિમાં વર્ષકુડલીમાં પાંચમે ભાવે હોવાથી

વર્ષમાં પુત્ર પ્રાપ્તિ થાય છે; જન્મકુંડલીમાં મંગળ કે શનિ જે રાશિમાં હોય તે રાશિમાં વર્ષ લગ્ન કે પાંચમે ભાવે હોય તો પ્રજા સુખનો ઉદય કરનાર યોગ મળ્યો; વર્ષ કુંડલીના પાંચમા ભાવનો સ્વામી અને લગ્નનો સ્વામી ખળવાન થયા હોય તો પણ પ્રજાસુખ માટે ઉદય સૂચવે છે. વર્ષપ્રવેશ અહોમાં ચંદ્ર, ગુરુ અથવા શુક્ર પોતાની ઉચ્ચરાશિનો થઈ પાંચમે ભાવે હોય તો પુત્ર સુખ આપે છે; જન્મકુંડલીના ખનિની રાશિ વર્ષમાં પાંચમે ભાવે હોવાથી પુત્ર સંબંધી કષ્ટ ઉપજાવે છે, વધુ પંચવર્ગીનો કાઈપણ અધિકારી અથવા જન્મના શનિની રાશિ વર્ષમાં પાંચમે આવેલ હોય તેને જુએ તો પણ પ્રજાને રીષ્ટ કરે છે.

છટ્ટાભાવ.

આ ભાવમાં મોસાળ રોગ, શત્રુ, ગોધન, નોકરી, ભય, વ્રણ આ દરેક વસ્તુ છટ્ટાભાવમાં જોવાય છે.

વર્ષનો સ્વામી શનિ હોય અને તે વક્રી હોય તથા પાપઅથવા સાથે દષ્ટિનો સંબંધ ધરાવતો હોય અને પ્રાણ છટ્ટાભાવે આવેલ હોય તો અનેક જાતના રોગો ઉત્પન્ન થાય છે. એ રીતે મંગળ હોય કે ગુરુ હોય તો ઘણી જાતના રોગો શરીરે હાનિ કરનાર થાય છે; કાઈપણ અથવા નિર્બળ થયો હોય અને તે વર્ષનો સ્વામી હોય તો શરીરે પણ તથા પિત્ત પ્રક્રોધથી થતી પીડાઓ રહ્યા કરે છે, જન્મ સમયે જે લગ્ન હોય તેનો સ્વામી પાપઅથવા હોય તે પર વર્ષનો સ્વામી ક્ષુતદષ્ટિથી જુએ તો આખું વર્ષ રોગ વગેરેથી પીડાઓ રહ્યા કરે છે; જન્મના શનિની જે રાશિ હોય તે રાશિમાં વર્ષપ્રવેશ લગ્ન હોવાથી રોગો ઉપજાવે છે; આ યોગમાં જો શનિની ક્ષુતદષ્ટિ પહેલા ભાવપર હોય તો ફળ વધારે ખરાબ ઉપજાવે છે; જન્મનો મંગળ જે રાશિમાં હોય તે રાશિવર્ષ લગ્ને આવેલ હોય અને તે ક્ષુતદષ્ટિથી મંગળ લગ્નને જુએ તો ઘણા રોગ કરે છે; વર્ષનો રાજ વર્ષલગ્નેશ, અને છટ્ટાભાવનો

સ્વામા તે ત્રણમાથી કોઈપણ બે અહો નો મુચસિલ યોગવાળાને ધા
 વિકારનો રોગ થાય શુક્રની જે રાશિ જન્મ સમયે હોય તે રાશિ
 ભાવે વર્ષકુડીમાં જુદાભાવે આવે અને તેમાં સૂર્ય હોય, શુક્ર
 આઠમે કે નવમેભાવે હોય તો લય કર દરદ ઉપજાવે છે, વર્ષકુડીમાં
 ગુરુ આઠમેભાવે હોય અને તે કૂર અહથી દષ્ટિ કે મુતિ ધરાવતા હોય
 અને મગજ લક્ષમાં હોય તો મહારોગ કરે ■ ચંદ્ર અને ગુરુનો યોગ
 લગ્ને ૩ આઠમે થાય તોપણ મહારોગ કરે છે જન્મકુડીમાં કેન્દ્રસ્થ
 ગહન પાપમહ વર્ષકુડીમાં પણ કેન્દ્રસ્થાને હોય તો મહારોગ ઉપજા
 છે, સુદિપક્ષના ચંદ્ર સાથે મગજ મુચસિલ યોગ કરે અને રાત્રિ
 જન્મ હોય તો રોગો મટે છે પણ એ ગ્રાહને શનિ સથે મુચસિલ
 થતો હોય તો રોગો વધારે છે, સૂર્ય સાથે મગજનો મુચસિલ યોગ
 થવાથી આજીવ વર્ષ રોગઅસીન રાખે છે, જન્મમહોના કોઈપણ
 દરેકથી વધુ બળવામ હોય તે અહ વર્ષકુડીમાં કેવુ કે લુધ લાગે
 મુતિ ધરાવે તો પણ વધુ રોગો ઉપજાવે છે, વર્ષકુડીના સાતમેભાવે
 અથવા એથેભાવે રહેલ મુગ્રાને પાપમહો ક્રુતદષ્ટિથી જોતા હોય તે
 પેટમાં દરદ ઉપજાવે છે, જન્મના ગુરુ અને શુક્રની જે રાશિ હોય તે
 રાશીમાં સૂર્ય અને મગજનો યોગ થવાથી વધુ રોગો ઉપજાવે અને
 જન્મના ગુરુ કે શુક્રની રાશિનો ચંદ્ર લુધ સાથે યોગ કરે તો તે વર્ષ
 વધુ રોગો ઉપજાવનાર છે, જન્મનામ અને મુગ્રાનો સ્વામી એ
 અહો નિર્બળ હોય પાપમહ સાથે મુતિ કે દષ્ટિ ધરાવતા હોય અને
 જુદાભાવે આવેના હોય તો રોગોમદ્દવ કરતો મુગ્રા અને મુચેષ, વર્ષકુડીમાં
 અને વર્ષલગ્નેય એ ચાર પાપમહો સાથે હોય તો રોગોત્પત્તિ સૂચવે
 છે, જન્મકુડીના અહોમાં મગજ જુદાભાવનો પતિ હોય અને વર્ષ
 કુડીમાં તે આઠમેભાવે આવત હોય તો રોગ ઉપજાવે છે અને નો
 મગજનો કોઈપણ કૂર અહ સાથે મુચસિલ યોગ થતો હોય તો મહા
 બાધિ સૂચવે છે, પગુ તે શુભઅદના સમયને કારણ કે પુનઃ જન્મ
 અરાખ થવા દેતો નથી

સાતમોભાવ.

આ ભાવમાં સ્ત્રી, વેપાર, નષ્ટ વસ્તુ વિસ્મરણ, હુતદ્રવ્ય, માર્ગ વિચાર
અહંકાર વિચાર અને યાત્રા વિચાર કરાય છે; આ ભાવમાં કાષ્ઠપણ શુભ-
અહંકાર કે કાષ્ઠપણ પાપઅહંકાર નેષ્ટ કૃષ્ણનેજ ઉપજાવે છે; છઠ્ઠાભાવનો
સ્વામી કાષ્ઠપણ શુભઅહંકાર હોય તથા તે છઠ્ઠાભાવેજ આવ્યો હોય તો
તે વર્ષમાં સ્ત્રી મળવાનો યોગ જાણવો.

જળવાન શુક્ર વર્ષનો સ્વામી ચર્ધ સાતમે હોય તો શરીર સંબંધી
સારું કૃષ્ણ આપે છે, અને ગુરુની દષ્ટિવાળો તે શુક્ર હોય તો ધણું જ
સારું કૃષ્ણ ઉપજે. વર્ષનો સ્વામી શુક્ર હોય અને તે જહલપંચવર્ગીમાં
તથા લઘુ પંચવર્ગીમાં જળવાન મંગળ વર્ષનો સ્વામી ચત્વેલ શુક્રને
જોતો હોય તોપણ સ્ત્રી પુરુષની પ્રીતિનો વધારો કરે છે; સાતમે
ભાવે રહેલો શુક્ર વર્ષને રાજા હોય અને ગુરુ સાથે આવેલ હોય તો
નવો વિવાહ કરાવે સંતાનનો વધારો કરે પ્રજા પણ તુરતમાં કરાવે
તેવો યોગ જાણવો, જન્મ કુંડલીમાં લગ્નનો સ્વામી જળવાન ચર્ધ
વર્ષ કુંડલીમાં સાતમે ભાવે આવે તો સ્ત્રી સંબંધી સારું સુખ આપે
છે; જન્મકુંડલીમાં શુક્રની રાશિ સાતમે ભાવે વર્ષકુંડલીમાં આવે અને
તે વર્ષનો રાજા પણ શુક્ર થયો હોય તો સ્ત્રી લાભ આપે છે. પહેલા
અને સાતમા ભાવના સ્વામીઓ મુથશિલ યોગ ઉપજાવે તો સ્ત્રી લાભ
વગર વિલંબે થાય છે; સાતમા ભાવનો સ્વામી કૂર અહંથી જોવાએલ
હોય અથવા કૂર અહંથી યુક્ત કે નીચ, શત્રુ વગેરેનો થયો હોય તો
સ્ત્રી સંબંધી સુખમાં હાનિ ઉપજાવે છે; જન્મકુંડલીના શુક્રની રાશિનો
ચંદ્ર વર્ષકુંડલીમાં આવેલ હોય અને તે ચંદ્ર કૂરથી જોવાએલ અથવા
કૂર અહં સાથે હોય, નીચ કે શત્રુની રાશિનો હોય તો સ્ત્રી તરફનો
સંબંધ ધણીજ ઓછો રહેશે અને આ સ્થાને મંગળ હોય તો સ્ત્રી
સંબંધ વધશે એમ જાણવું; લઘુપંચવર્ગીના સ્વામીઓની રાશિનો
સંબંધ હોય તો સ્ત્રી માટે આપુરતા વેડી પડશે તેમજ પંચાધિકારી

મહિયો કાષ્ટ પણ મહત્તી રાશિએ મુઠા આવે તેને ગુરની દષ્ટિ હોય
 તો તે વર્ષમાં નવો વિવાહ કરાવે એમ જાણવો વર્ષમાં મુઠા સાતમે
 આવે હોય અને સૂર્ય મંગળની યુતિ પણ તેમાં જ હોય તો સ્ત્રીથી,
 પ્રાણથી કષ્ટવાળું જાણવું તેમજ સાતમે રહેલ મુઠાને ફર મહે
 જોતા હોય તો પણ તેવું જ ફળ જાણવું. સાતમા આવે તો સ્વામી શુક
 હોય એવી જન્મકુલ્લીવાળાને શુક સાતમે આવે હોય અને વર્ષલક્ષ્મીના
 સ્વામી સાથે મુઠાશિષ્ઠ યોગ થાય તો નવો વિવાહ કરાવે, વર્ષનો રાજ
 મંગળ થયો હોય અને તેના પર શુકની દષ્ટિ હોય અથવા વર્ષનો
 રાજ શુક દોર અને તેના પર મંગળની દષ્ટિ હોય તો તે વર્ષમાં
 સો લાભ કરાવશે એમ જાણવું જન્મકુલ્લીના સાતમા આવે તો
 સ્વામી, મુઠાનો સ્વામી અને રવિનો સ્વામી એ સર્વ દસમે આવે
 અથવા સાતમે આવે આવે તો સ્ત્રી સુખ માટે ફળ સાફ ઉપજાવે
 છે, પોતાની રાશિ અથવા ઉચ્ચની રાશિનો ચંદ્ર હોય અને તેથી
 મુઠા સાતમે આવે હોય તેવી વર્ષકુલ્લીવાળાને વિદેશમાં મુસાફરીનો
 યોગ કહેવો અને તે ચંદ્ર પાપમહત્તી જોવાનો હોય તો વિદેશમાં કુખ
 ભોગવે અને સૌખ્ય મહત્તી જોવાનો હોય તો વિદેશમાં લાભ મેળવે.

આઠમોભાવ.

આ ભાવમાં મુખ્યત્વે પ્રાચીન દ્રવ્ય, રણસમામ, ઘનુ કુર્મસ્થાન,
 મરણ, નષ્ટ વગ્ન કુટુંબ પરિવાર માનસી બધા એ તમામ આઠમા
 ભાવમાં જોવાય છે

વર્ષનો રાજ નિર્જળ મંગળ પાપમહત્ત સાથે માર્ષપણ આવે હોય
 તો તે વર્ષમાં ચત્તનો લાય ઉપજે છે એ મંગળ મેષ, સિંહ કે ધન
 રાશિનો હોય તો અગ્નિથી લાય રહે, કન્યા મિથુન કે ધનરાશિના
 પૂર્વાર્ધમાં રહેતો મંગળ ચોર વગેરે કુળનોથી લાય કરે ૩ વર્ષનો
 રાજ મંગળ ફર મહત્તી યુતિ ધરાવતો દસમેભાવ આવે તો હોય તો
 રાજપુરુષોથી, ઘનુથી લાય ઉપજાવે છે એ મંગળ ચોથેભાવે હોય તો

કોઈ આત્મીય સ્વજનથી કે મિત્રથી કષ્ટ કરે છે; વર્ષાલગ્નપતિ, વર્ષનો રાજા અને મુંથાનો સ્વામી આટલા ગ્રહોનો અષ્ટમેશ સાથે મુંથશિવ યોગ થતો હોય તો મૃત્યુસમાન દુઃખ કરે છે; એકરાશિમાં રહેલા સૂર્ય મંગળ હોય, અને વર્ષાપ્રવેશ દિવસમાં હોય તો રાજા તરફથી લાય ઉપજાવે છે; જન્મકુંડલીમાં શુક્ર સાથે સૂર્યનો હસરાદ યોગ થતો હોય, અને સૂર્ય કેન્દ્રસ્થાને આવેલ હોય વળી તે સૂર્ય પંચાધિકારીમાં કોઈ પણ અધિકાર ધરાવતો હોય તો, રાજા તરફથી મહા લાય જાણવો. જન્મકુંડલીમાં મંગળની જે રાશિ હોય તે રાશિમાં વર્ષાપ્રવેશ હોય, અને બુધ લગ્નમાં રહ્યો હોય, તથા બુધ પંચાધિકારીમાંથી કોઈપણ અધિકાર ધરાવતો હોય તો મૃત્યુનો લાય ઉપજાવનાર જાણવો; મંગળની હુતદ્રષ્ટિવાળો બુધ વર્ષમાં પંચાધિકારીમાંથી કોઈપણ અધિકારને ધરાવતો હોય તો પણ દેહનાશક રોગ ઉપજવાનો લાય જાણવો જન્મ કુંડલીમાં મંગળની ગણિ હોય તેમાં ચંદ્ર વર્ષમાં આવેલ હોય, અને એ ચંદ્ર લઘુપંચગીના કોઈપણ અધિકારને ધરાવતો હોય તો રાજા તરફથી લાય રહે, મહાઅધિ પેદા કરે, લઘુપંચગીના કોઈપણ અધિકારવાળો શનિ દશમેલાવે આવ્યો હોય, તે વર્ષમાં શસ્ત્રથી લાય ઉપજાવનાર યોગ જાણવો; આઠમે અથવા દશમેલાવે રહેલા મંગળને વર્ષમાં પીડાકારક ગણેલ છે; બીજો અથવા આઠમેલાવ રહેલો ગુરૂ પાપગ્રહનો સ્થાન ધરાવતો હોય અને તે ગુરૂ વર્ષનો રાજા થયો હોય તો ધનનો મોટો ખર્ચ કરાવનાર યોગ કહેવો; સાતમેલાવે શનિ હોય તો તે નિંદાપાત્ર થાય છે કે મિથ્યા અપવાદને પાત્ર થાય છે; મંગળ મેષરાશિનો હોય અને આઠમાલાવમાં મેષ, વૃષભ, સિંહ, અથવા ધન-રાશી હોય તો શસ્ત્રથી લાય થાય છે. પાપગ્રહથી જોવાતો કે યુક્ત લગ્નેશ અને અષ્ટમેશ આઠમેલાવે આવવાથી મહાદુઃખદાયક જાણવો; જન્મકુંડલીમાં મંગળની રાશિ વર્ષકુંડલીમાં લગ્નેશ આવેલ હોય અને બળહીન બુધ વર્ષનો રાજા હોય તે વર્ષ શારીરિક સંપત્તિ માટે ખરાબ જાણવું; મંગળ અને શનિનો યોગ દશમેલાવે હોય અને તેમાં જો સૂર્ય

મહિયો કાઈ પણ મહની રાશિએ મુઠા આવે તેને ગુરની દષ્ટિ હોય
 તો તે વર્ષમાં નવો વિવાહ થવાનો યોગ જાણવો વર્ષમાં મુઠા સાતમે
 આવે હોય અને સર્વ મંગળની યુતિ મળુ તેમાં જ હોય તો સ્ત્રીયો,
 પ્રભુથી કલકવાળુ જાણવુ, તેમજ સાતમે રહેત મુઠાને ફર મહો
 નેતા હોય તો પણ તેવુ જ ફળ જાણવુ, સાતમા આવનો સ્વામી શુક
 હોય એવી જન્મકુડીવાળાને શુક સાતમે આવે હોય અને વર્ષલગ્નના
 સ્વામી સાથે મુઠશિષ્ યોગ થાય તો નવો વિવાહ કરાવે, વર્ષનો રાજ
 મંગળ થયો હોય અને તેના પર શુકની દષ્ટિ હોય અથવા વર્ષનો
 રાજ શુક હોય અને તેના પર મંગળની દષ્ટિ હોય તો તે વર્ષમાં
 સો લાભ કરાવશે એમ જાણવુ જન્મકુડીના સાતમા આવનો
 સ્વામી, મુઠાનો સ્વામી અને વર્ષનો સ્વામી એ સર્વ દશમે આવે
 અથવા સાતમે આવે આવે તો સ્ત્રી સુખ માટે ફળ સારુ ઉપજાવે
 છે, પોતાની રાશિ અથવા ઉચ્ચની રાશિનો ચંદ્ર હોય અને તેથી
 મુઠા સાતમે આવે હોય તેવી વર્ષકુડીવાળાને વિદેશમાં મુસાફરીનો
 યોગ કહેવો અને તે ચંદ્ર પાપમહત્તી નેવાનો હોય તો વિદેશમાં કુ
 ભોગવે અને સૌમ્ય મહત્તી નેવાતો હોય તો વિદેશમાં લાભ મેળવે.

આઠમોભાવ.

આ ભાવમાં મુખ્યત્વે પ્રાચીન દ્રવ્ય રણસમામ ઘનુ દુર્ગંધાન,
 મરણ, નષ્ટ વસ્તુ કુટુંબ પરિવાર માનસી બ્યથા એ તમામ આઠમા
 ભાવમાં નેવાય છે

વર્ષનો રાજ નિર્ગળ મંગળ પપમહ સાથે કાઈપણ આવે હોય
 તો તે વર્ષમાં યજ્ઞનો ભય ઉપજે છે એ મંગળ મેષ, સિંહ કે ધન
 રાશિનો હોય તો અગ્નિથી ભય રહે, કન્યા મિથુન કે ધનરાશિના
 પૂર્વાર્ધમાં રહેતો મંગળ ચોર વગેરે દુર્ગંધોથી ભય કરે છે વર્ષનો
 રાજ મંગળ ફર મહની યુતિ ધરાવતો દશમેભાવ આવેતો હોય તો
 રાજપુરોધી, ઘનુથી ભય ઉપજાવે છે એ મંગળ ચોથેભાવે હોય તો

કોષ આત્મીય સ્વચ્છત્વથી કે મિત્રથી કષ્ટ કરે છે; વર્ષલક્ષપતિ, વર્ષનો રાજા અને મુંથાનો સ્વામી આટલા મહોનો અષ્ટમેશ સાથે મુંથશિલ યોગ થતો હોય તો મૃત્યુસમાન દુઃખ કરે છે; એકરાશિમાં રહેલા સૂર્ય મંગળ હોય, અને વર્ષપ્રવેશ દિવસમાં હોય તો રાજા તરફથી ભય ઉપજાવે છે; જન્મકુંડલીમાં શુક્ર સાથે સૂર્યનો ઇસરાદ્ યોગ થતો હોય, અને સૂર્ય કેન્દ્રસ્થાને આવેલ હોય વળી તે સૂર્ય પંચાધિકારીમાં કોષ પણ અધિકાર ધરાવતો હોય તો, રાજા તરફથી મહા ભય જાણવો. જન્મકુંડલીમાં મંગળની જે રાશિ હોય તે રાશિમાં વર્ષપ્રવેશ હોય, અને બુધ લગ્નમાં રહ્યો હોય, તથા બુધ પંચાધિકારીમાંથી કોષપણુ અધિકાર ધરાવતો હોય તો મૃત્યુનો ભય ઉપજવનાર ગણવો; મંગળની કુલદ્રષ્ટિવાળો બુધ વર્ષમાં પંચાધિકારીમાંથી કોષપણુ અધિકારને ધરાવતો હોય તો પણ દેહનાશક રોગ ઉપજવાનો ભય જાણવો જન્મ કુંડલીમાં મંગળની ગણિ હોય તેમાં ચંદ્ર વર્ષમાં આવેલ હોય, અને એ ચંદ્ર લઘુપંચગીના કોષપણુ અધિકારને ધરાવતો હોય તો રાજા તરફથી ભય રહે, મહાઅધિ પેદા કરે, લઘુપંચગીના કોષપણુ અધિકારવાળો શનિ દશમેલાવે આવ્યો હોય, તે વર્ષમાં શસ્ત્રથી ભય ઉપજવનાર યોગ જાણવો; આઠમે અથવા દશમેલાવે રહેલા મંગળને વર્ષમાં પીડાકારક ગણેલ છે; બીજો અથવા આઠમેલાવ રહેલો ગુરુ પાપપ્રદનો સંજ્ઞા ધરાવતો હોય અને તે ગુરુ વર્ષનો રાજા થયો હોય તો ધનનો મોટો ખર્ચ કરાવનાર યોગ કહેવો; સાતમેલાવે શનિ હોય તો તે નિંદાપાત્ર થાય છે કે મિથ્યા અપવાદને પાત્ર થાય છે; મંગળ મેષરાશિનો હોય અને આઠમાલાવમાં મેષ, વૃષભ, સિંહ, અથવા ધનુ રાશી હોય તો શસ્ત્રથી ભય થાય છે. પાપપ્રદથી જોવાતો કે યુક્ત લગ્નેશ અને અષ્ટમેશ આઠમેલાવે આવવાથી મદાદુઃખદાયક જાણવો; જન્મકુંડલીમાં મંગળની રાશિ વર્ષકુંડલીમાં લગ્નેશ આવેલ હોય અને બળહીન બુધ વર્ષનો રાજા હોય તે વર્ષ શારીરિક સંપત્તિ માટે ખરાબ જાણવું; મંગળ અને શનિનો યોગ દશમેલાવે હોય અને તેમાં જો સૂર્ય

પણ આવેન હોય, તો વાહનથી કષ્ટપ્રદયોગ જાણવો અને સૂર્ય મંગળ આક્રમેભાવે હોય તો વાહનપરથી પડવાનો યોગ કહેવો, વર્ષનો રાજ્ય અને મંગળ આક્રમેભાવે હોય અને ચંદ્ર ૬-૮-૧૨ માંથી ઠાઠપણ સ્થાને હોય તો મરણ જેવો યોગ મહેલો છે, મુશ્કા અને વર્ષનો રાજ્ય પાપગ્રહ મહિત્ત ૬-૮-૧૦ ભાવે આવે તોપણ તેવોજ યોગ જાણવો, જે લક્ષ્મી જન્મ હોય ને લક્ષ્મી વર્ષકુડવીમાં આક્રમે ભાવે આવે અને કૂર ગ્રહોનો મળધ રહેતો હોય તો મૃત્યુ જેવો યોગ જાણવો, શનિ અને મુશ્કાને યોગ હોય તે પર મંગળ તુલદ્રષ્ટિથી જુએ તો વર્ષમાં મહાબાધિ ઉપજવાનો ભય જાણવો, આક્રમેભાવે રહેલા શનિને આક્રમા ભાવના ગ્વામી સાથે મુશ્કસિલયોગ થવાથી ફળ નેહ ઉપજે છે, જેટલા આયુષ્યને દાનિપ્રદ યોગ કયા છે તે યોગ કરનાર ગ્રહ સાથે શુભગ્રહોનો મુશ્કસિન થાય તે ખરાબ ફળને અટકાવત કરે છે

નવમેભાવ.

આ ભવમા કીર્તિ અથવા યાત્રા ધર્મસાધન અને મુસાફરી ભાગ્ય સમધી વિચાર કરાય છે

વર્ષનો સ્વામી મંગળ હોય તે ત્રીજો ભાવે કે નવમે ભાવે આવેલ હોય તો અને કૂરગ્રહથી મુતિ ન ધરાવતો હોય તો વર્ષમાં મુસાફરી થાય અને લાભ મેળવે છે સૂર્ય વર્ષનો નાજ હોય અને તે ત્રીજો અથવા નવમેભાવે આવેન હોય અને ઠાઠપણ ગ્રહ સાથે તે સૂર્યનો કળૂલ યોગ થતો હોય તોપણ મુસાફરી લાભદાયક કરાવે છે, વર્ષનો રાજ્ય થએલો શુક્ર ત્રીજો અથવા નવમેસ્થાને હોય તો મારૂ પણ એ શુક્ર વક્ર કે અસ્તને ન હોય તો ફળ સારૂ જાણવું પણ જો શુધ વર્ષનો રાજ્ય થયો હોય અને ત્રીજો અથવા નવમે ભાવે આવેલ હોય તો ફાયદો કરનાર મુસાફરી યોગ જાણવા, એજ પ્રમાણે જો ગુરૂ હોય તો નીર્ધયાત્રા, ધાર્મિક કાર્યનો યોગ કરે છે, વર્ષના રાજ્ય સાથે નવમા ભાવનો સ્વામી મુશ્કસિન યોગ કરે તો આગિતી મુસાફરી યોગ જાણવો,

જન્મકુંડલીના બુધ અને ગુરૂની જે રાશિ હોય તેમાંથી કોઈપણ રાશિનો મંગળ હોય અને તે વર્ષ કુંડલીમાં ત્રીજે અથવા નવમેલાવે આવેલ હોય તો યાત્રા સફળ થાય છે; મેષ અથવા વૃશ્ચિકરાશિનો મંગળ જન્મકુંડલીમાં હોય અને વર્ષમાં પણ તેજ રાશિમાં આવે તો પણ લાભદાયક મુસાફરી યોગ જાણવો; ગુરૂ નવમેલાવે આવેલ હોય અને લઘુપંચવર્ગીના કોઈપણ અધિકાર વગરનો હોય અથવા મંગળ વર્ષનો રાજ હોય અને નિર્ણય થઈ નવમેલાવે આવેલ હોય તો પણ દૂરદેશની મુસાફરી કરનાર યોગ જાણવો; સાતમે મુંધા, નવમે જળવાન ચંદ્ર મુસાફરી કરનાર યોગ જાણવો; સાતમે મુંધા, નવમે જળવાન ચંદ્ર લાભદાયક મુસાફરી કરાવે છે. ગુરૂથી નવમાસ્થાનમાં મંગળ હોય તો પણ મુસાફરી કરાવે છે.

દશમેલાવ.

આ લાવમાં રાજથી અધિકાર, ઉત્કૃષ્ટપુણ્ય, રાજ્ય, બુદ્ધિ, પિતાસુખ, વેપાર વગેરે બાબત જોવાય છે.

વર્ષનો રાજ જળવાન થઈ દશમેલાવે આવેલ હોય તો રાજ્ય તરફથી સારો ફાયદો કરે છે; દશમાલાવ સિવાય કેન્દ્રસ્થાને રહેલ હોય તો નોકરીમાં લાભ આપે છે; જન્મકુંડલીમાં સૂર્યની જે રાશિ હોય તે રાશિમાં વર્ષપ્રવેશ સમયે મુઠા હોય અને દશમેલાવે આવેલ હોય તો રાજ્ય તરફથી લાભ આપે છે નીચ રાશિનો અને પાપગ્રહ યુક્ત સૂર્ય દશમેલાવે આવવાથી રાજ્ય તરફથી દંડ, બંધન વગેરે ખરાબ ફળ કરે છે; જન્મકુંડલીમાં સૂર્ય સ્વગૃહી હોય અને વર્ષકુંડલીમાં જળવાન થઈ દશમે હોય તો સારું ફળ આપે. ચાલુ વર્ષકુંડલીમાં જળવાન થઈ દશમે હોય તો સારું ફળ આપે. જન્મકુંડલીમાં મંધાનો લાભ કરે, નોકરી વગેરે માટે સ્થિર કરે છે. જન્મકુંડલીમાં મંગળની જે રાશિ હોય તે રાશિમાં ચંદ્ર વર્ષકુંડલીમાં આવ્યો હોય અને જળવાન હોય તો પણ ઉપરનું ફળ કહેવું. દશમાલાવનો સ્વામી લગ્નેશ અને વર્ષેશ એ ત્રણ ગ્રહનો મુથશિલ યોગ થાય તો રાજ્યોગ થયો જાણવો, જન્મકુંડલીમાં શનિની રાશિ વર્ષકુંડલીમાં દશમે લાવે

આવે અને તેમાં મંગળ હોય તે પર મુંચાની દષ્ટિ હોય તો રાજ્ય
ભય રહે છે; જન્મકુંડલીના ચતુર્થાશ્વિમાં મંગળ વર્ષકુંડલીમાં
આવે હોય અને કુર મહત્ત્વની જોવાએ હોય, કે નીચ રાશિનો કે શુ
ક્ષેત્રનો હોય અને ત્રીજે અથવા નવમે જાવે હોય તો વર્ષમાં પાપને
વધારો કરે અને નિર્દોષ કર્મ કરવામાં મતિ દોરે છે; વર્ષના પંચ
ધીકારીમતિ કોષ્ટકથી અધિકાર ચતુર્થાશ્વિમાં મંગળ હોય અને ત્રીજે અથવા
નવમે જાવે આવેલ હોય તો વર્ષમાં કર્મની વૃદ્ધિ કરાવે છે. મુંચા
ત્રીજે અથવા નવમે જાવે આવેલ હોય તો કૃષ્ણ સાશ્વત કૃત્ય છે. વૃષભ
લગ્નમાં જન્મ હોય, સૂર્ય દશમે વર્ષ લગ્નમાં આવેલ હોય અને તેનો
વર્ષના સ્વામી સાથે મુખસિલ્લયોગ થતો હોય તો રાજ્ય તરફથી લાભ
અપાવનાર યોગ જાણવો. નવમેસ કે દશમેસ નિર્મળ થઈ પાપ
મહત્ત્વના સંબંધને ધરાવે અને ૬-૮-૧૨માંથી કોઈ જાવે હોય તો તે
વર્ષમાં રાજ્યથી, જાગ્યથી, વેપારથી અને દરેક કાર્યથી અસતોષ
રહે મહા ભયમાં મૂકે છે

અગ્નિઆરમ્ભો ભાવ.

આ ભાવમાં દ્રવ્યસંબંધી વિચાર, ધાન્ય ભાવ, કન્યા, મિત્ર,
હાથી, ધોડા, રાજ્યથી દુઃખ, કુટુંબ વગેરે વિચાર કરવો વર્ષનો રાજ્ય
લુપ્ત થયો હોય અને તે શુભ મહત્ત્વની સાથે સંબંધ ધરાવતો હોય અને
ધન ભવે આવેલ હોય તો વેપારથી લાભ આપે છે. વર્ષનો રાજ્ય લુપ્ત
મુંચા સહિત વર્ષલગ્નમાં આવેલ હોય તો વિદ્યાથી લાભદાયક જાણવો.
વર્ષનો રાજ્ય લુપ્ત પાપમહત્ત્વ સાથે ૬-૮-૧૨ મેં સ્થાને હોય તો નકારા
કામમાં પ્રવૃત્તિ અને દાન કરાવે છે. વર્ષનો રાજ્ય લુપ્ત સૂર્ય સાથે
અસ્ત નો હોય તો લાભ આપે નહિ, વર્ષનો રાજ્ય મુર પાપમહત્ત્વ
સહિત વર્ષના પહેલા ભાવમાં હોય તો પેસાનો અર્થ અને રાજ્યભય
ઉપજાવે છે; સાતમે જાવે રહેલો ગુરુ લઘુ પચ્ચમીનો કોષ્ટકથી
અધિકાર ધરાવેલો હોય તો વેપારથી દ્રવ્ય મેળવે છે; લગ્નેશ અને

લાભેશ એ બે ગ્રહોનો મુખશિવ યોગ થાય તો વર્ષમાં લાભ કરાવે છે. વર્ષમાં બળવાન ગ્રહો લાભ સ્થાને આવ્યા હોય તો ઘણો જ લાભ આપે છે.

બારમે ભાવ.

આ ભાવમાં શનુઓનો વિરોધ, પીડા, ખર્ચ, હાનિ, દંડ, અંધન વિગેરે વિચાર કરાય છે.

વર્ષ લગ્ન અને વર્ષનો રાજ નિર્ભળ હોય તથા ૬-૮-૧૨ માંથી કોઈપણ ભાવે આવેલો હોય તો ખરાબ ફળ આપે છે. આ યોગમાં જો તે મેષ, વૃષભ, સિંહ, વૃશ્ચિક રાશિના હોય તો ચતુષ્પાદ જનવરથી કુંભ કરે છે અથવા તેઓથી ખર્ચ થાય છે. મિથુન, કન્યા, તુલા અને કુંભ એ રાશિના થઈ ત્રિક સ્થાને હોય તો મનુષ્યથી હાનિ કરે છે. કર્ક, ધનુ, મકર, મીન એ રાશિના હોવાથી હરકોઈ પ્રકારે હાનિ કરે છે. વર્ષનો રાજ નિર્ભળ શુક્ર હોય અને જીવે ભાવે દ્વિપદ રાશિનો હોય તેને પાપગૃહ ક્રુત દ્રષ્ટિથી જોતા હોય તો નોકરોથી હાનિ કરે છે. એ શુક્ર ચતુષ્પાદ રાશિમાં રહી આ યોગ કરતો હોય તો વાહનથી હાનિ કરે છે; વર્ષનો રાજ મંગળ હોય તે સાથે શનિ હોય અને તે દશમે ભાવે આવેલ હોય તો વાહનનો નાશ કરે છે; પાપગૃહનો સંબંધ ધરાવનાર મંગળ હોય કે મંગળ બારમે ભાવે હોય તો પણ ખરાબ ફળ મુલ્યવે છે; વર્ષનો રાજ સૂર્ય હોય તે પાપગૃહથી યુતિવાળો હોય કે ૬-૮-૧૨ ભાવે ચતુષ્પાદ રાશિમાં હોય તો નોકરોથી કલુષા કરાવે છે; બળવાન શનિ વર્ષનો રાજ થઈ ૬-૮-૧૨ મે ભાવે હોય તો નવીન સ્થાન માટે યોજનામાં પ્રેરે છે; દશમા ભાવનો શનિ વર્ષનો રાજ થયો હોય અને તે સ્વગૃહી અથવા પોતાના ઉચ્ચનો હોય તો આખા વર્ષમાં અનેક લાભ આપે છે આરોગ્ય વધે છે અને દ્રવ્ય પણ મળે છે. સૂર્ય, મંગળ, કે કુધ અથવા ગુરુમાંથી કોઈપણ વર્ષનો રાજ થઈને દશમે રહેલ હોય અને પોતાની ઉચ્ચતી રાશિમાં હોય કે સ્વગૃહી હોય તો પણ સારું ફળ મળે; જગદીન શનિ વર્ષનો

રાજ્ય થયો હોય અને દશમે ભાવે આવેલ હોય તો તેનું ફળ ખરાબ જાણવું. વર્ષનો રાજ્ય સુખ હોય અને પાપમદના સંબંધવાળો સ્ત્રી જન્મકાલના ચક્રની રાશિનો હોય તો ઘણું ખરાબ ફળ આપે છે. વર્ષનો રાજ્ય ૬-૮-૧૨ મે ભાવે આવે અને દશમા ભાવનો સ્વામી જન્મ તથા વર્ષ કુંડલીમા નિર્જળ હોય તો વર્ષ ખરાબ જાણવું.

દશાના ફળ સંબંધી વિચાર.

મદનાં શુભાશુભ ફળ મળવાનો ટાઈમ દશા પરથી જાણી શકાય. દશાઓ તાજક મતમા મુખ્યત્વે બે પ્રકારની દેખાય છે. જેમાંથી એકને સુદાદશા અથવા વર્ષદશા કહેવામાં આવે છે. અને આ દશા દરેક વર્ષફળમાં હોય છે. કારણ જે તે દશા લાવતી સહેલી ૨ અને ગણી તની ફૂટ બહુજ થોડી છે, બીજી દશાને હીનાંશાદશા કહેવામાં આવે છે આ દશા દરેક તાજક મતમાં માન્ય છે. પહેલી દશા માટે તાજક મતમાં ફેટલાકને તે માન્ય નથી. જેથી અહીં મુખ્યત્વે હીનાંશા દશાપર ફળ લખવાનો કમ સર કર્યો છે.

સુર્ હીનાંશા દશાન ફળ—ઉત્તમ જાળવાળો સુર્ પોતાની દશામાં હાથી, ઘોડા, મુવર્ણ વસ્ત્ર વડે વર્ણવન વસ્તુગંધાને લાભ આપે છે, માન, રાજ્યમાં લાભ કે અધિકાર અને માન, મર્મ, દેવ, જાળુ વગેરે પર શ્રદ્ધા રહે છે. મધ્યમ જાળવળો સુર્ હોય તો તેની દશા ઉપરનું ફળ થોડા ગ્રહપ્રમા આપે છે અને અમરમ જાળવળો સુર્ દુ ખદાયક મતનો નાશ કરનાર કુટુંબમાં વિખવાદ અને અસ્થિર શુદ્ધિ તથા પિત્તનો રોગ કરે છે. દુરુચા જન, અને માનામન ચિત્તાઓ તમારે છે. નેપ્ચ્યુનનો સુર્ હોય તો નાજથી જન દાન ખર્ચ વધારે પુત્ર, મિત્ર, સ્ત્રી અને પોતાના વર્તના જાણ્યોમ લાભ કરે છે અને સારી પેઢા માન છે એ પ્રમાણ જાળ મુજબ ફળનો નિમય કરીને રથ નપર ફળનાં નિમય કરવા કે વર્ષમાં સુર્ ઉપર (૩-૬-૧૦-૧૩ રથ નમ) રથ નમાં આવેલ દેવ તો નેપ્ચ્યુ ફળ આપી શકે તો નથી મધ્યમજનો દેવ તે.

તે ઉત્તમ જળા જોડવું ફળ ઉચ્ચયસ્થાને રહીને ફળ આપશે અને જો
ઉત્તમ જળા હશે તો વળું શ્રેષ્ઠ ફળ આપશે એમ જાણવું; ઉપર
સિવાયનાં ખોત્તર દાર્દપણુ રથાનમાં જોડેલો સૂર્ય પોતાના જળના
આધારે ફળ આપે છે.

ચંદ્રહીનાંશા દશાનું ફળ—ઉત્તમ જળવાન ચંદ્રની દશામાં
દ્યેત વસ્તુથી લાભ, મણી, માતી, હીરા અને આભૂષણની વસ્તુઓથી
લાભ આપે છે રાજ્ય તરફથી લાભ કરે સ્ત્રીસમાગમ થાય. ભૂમિ
યશ, કીર્તિ, વિજય કીર્તિ વગેરે વધારે છે. મધ્યમ જળના ચંદ્રની દશા
ઉપર જળાવેલ ફળ મધ્યતાથી આપે છે અને વેપાર, મિત્ર, વસ્ત્ર
અને ઘર, વાહન વગેરે સુખનો વધારો કરે છે; ધર્મકાર્યમાં પ્રીતિ
ખેતિ વગેરેથી લાભ આપે છે. હીનજળવાળો ચંદ્ર હોય તો માદગી
કરે. કફથી થતી પીડાઓ ભોગવાવે, કુટુંબ સગાં વગેરેમાં વિરોધ થાય
છે. કન્યા પ્રગ્નનો વધારો થાય દ્રવ્ય અને સુખમાં હાનિ કરે છે, અને
નેષ્ટજળવાળા ચંદ્રની દશા સ્ત્રી, પુત્ર, મિત્ર વગેરે તરફથી વળુંજ
કુટુંબ ઉપજે, દરિદ્રતા અને કુભોજન, વાયુપીડા વગેરે કષ્ટ થાય છે;
વિશેષ—સૂર્યદશામાં જળાવેલ ઉપચયસ્થાન મુજબ વિચાર કરવો.
ઉપચયસ્થાન માટે દરેક દશામાં જોતું જેથી તેના સ્થાનજળનો નિશ્ચય
જાણી ફળ કહેવું; ચંદ્ર માટે ૬-૮-૧૨ સિવાયના ભાવે ચંદ્ર હોય અને
નેષ્ટ ફળદાયક ગણ્યો હોય તો નેષ્ટફળ થોડું કરશે એમ જાણવું પણ
૬-૮-૧૨ રથાને હોય અને નેષ્ટ ફળદાયક હોય તો નેષ્ટફળ ઘણું
ખરાબ થાય છે.

મંગળ હીનાંશાદશાનું ફળ—ઉત્તમજળનો મંગળ સૈન્યનું
અધિપત્ય અપાવે છે; સંગ્રામમાં વિજય. લાભ વસ્તુથી લાભ, પરવાણાં,
રત્ન, વસ્ત્ર વગેરેથી લાભ અને સાહસ કામમાં દોરે છે. મધ્યમજળનો
મંગળ ઉપરનું ફળ મધ્યમ રીતે આપે છે; તેજ, કીર્તિ, જળ અને
કીર્તિ તથા રાજ્ય તરફથી ચિંતાયુક્ત અધિકાર વગેરે સાધારણ ફળ

આપે છે હીનમળનો મગળ પોતાની દશામાં ગરમી રૂધિર, વિકાર, યતુભય, બધન મુખમાં લોહીવિકાર અને પિત્ત પ્રકાશ કરે છે, કુટુંબમાં વિવાદ થાય છે અને નેષ્ટમળવાળો મગળ વારવાર તકરારો ઉપજાવે છે લાઈઓ કરાવ ચોરથી ભય અને દાનિ રહે છે, અગ્નિ, રૂધિર અને જનક વગેરેથી તુકચાની થાય છે અને પોતાના સ્વજનોમાં ધાતી કરે. વિશેષ—ક ૧-૧૨ માં બાવમાં મગળ રહેનો હોય તો ખરાબ ફળને અર્ધું નુવારશે, એટલે નેષ્ટમળવાળો હીનમળ જેવું ફળ આપે, હીનમળવાળો મધ્યમમળ જેવું આપે મધ્યમ મળવાળો ઉત્તમમળ જેવું આપે અને ઉત્તમ મળવાળો ઘણું ઉત્તમ ફળ આપે છે

બુધની હીનાશાદશાનું ફળ—ઉત્તમમળવાળો બુધ હોય તે પોતાની દશામાં અશ્વિતવિદ્યા, શિશ્પકળાથી કીર્તિ વધારશે. રાજ વગેરેની સેવાનું ફળ દ્રવ્ય કે અધિકાર મળશે અને દરેક લાભ કરશે મધ્યમમળનો બુધ હોય તો તેની દશામાં લેખન પદ્ધતિથી, મિત્રથી અને પુત્ર, મિત્ર, ભાઈ અને સ્નેહીવર્ગથી સતોષ રહેશે અને માનપ્રતિષ્ઠા વધશે હીનમળનો બુધ પોતાની દશામાં અપમાન કરાવે નોકર અને સબધી વર્ગીઓથી કષ્ટ કરાવે કોપીસ્વભાવ થાય ખર્ચ-દાન, ભય અને નિંદા પધારે છે નેષ્ટમળનો બુધ બધન જેવું કરે, દૂરદેશમાં મસાફરી કરાવે વાણી કફ અને તેને લગતી બીજી બાધીઓને ઉપજાવે છે વિશેષ—બુધ ૬-૮-૧૨ મે રથાને ન હોય તો ખરાબ ફળને મુધારે છે અતે ઉત્તરોચિત્ત ફળ ને સાફ બનાવે છે એટલે નેષ્ટમળને હીનમળ જેવું, હીનમળને મધ્યમ જેવું, મધ્યને ઉત્તમ જેવું અને ઉત્તમમળને ઘણુંજ ઉત્તમ મનાવે છે

ગુરૂની હીનાશાદશાનું ફળ—ઉત્તમમળવાળો ગુરૂ પોતાની દશામાં ગજા, મિત્ર અને વડિતવર્ગથી લાભ કરે છે ધન અને કીર્તિ આપે છે, મુખ વૈભવ પ્રજ્ઞ વગેરેનો લાભ કરે છે મધ્યમમળવાળો ગુરૂ હોય તો ઉપરનું ફળ મધ્યમ પ્રકારે બોજવે છે અને નવા મિત્રોથી

રોગ વધારે માન, યશ, ધન, જળ આનંદ વગેરે વધે છે. હીનખળ-
વાળો ગુરુ હોય તો રોગ, દારિદ્ર અને શત્રુથી ભય રહે છે કાનમાં
રોગ થાય, ખર્ચ વધે અને કીર્તિમાં કલંક ઉપજાવે છે. નેષ્ટખળવાળો
ગુરુ હોય ત્યારે ઘણા દુઃખને ઉપજાવે ન સ્ત્રી, પુત્ર અને સ્વજનો.
દુઃખને જેવાં થાય છે શત્રુથી ભય, ધનનો ખર્ચ અને આરોગ્યની હાનિ
કરે છે. વિશેષ—૬-૮-૧૨ માં સ્થાનમાં ગુરુ ન હોય તો ખરાબ
ફળને કંઈક સુધારે છે. ઉપર કહેલ રીતે ઉત્તરોત્તર શ્રેષ્ઠફળને કરે છે.

શુકની હીનાંશાદશાનું ફળ—ઉત્તમખળવાળો શુક હોય તો
દરેક જાતનું સુખ આપે છે. વિલાસીજીવન સુગંધી પદાર્થ અને વાહનથી
સુખ આપે છે. પ્રજાથી, કીર્તિથી અને શરીરથી ફળ સારું ઉપજાવે છે.
મધ્યમખળવાળો શુક હોય તો પોતાની દશામાં વેપારથી લાભ કરશે.
ખેતિ અને ધાન્યથી ભાગ્યોદય કરશે. વસ્ત્ર બોજન અને અધિકારમાં
લાભ આપે છે હીનખળવાળો ગુરુ પોતાની દશામાં વિદેશ મુસાફરી
કરાવે છે, બુદ્ધિને પ્રમિત કરે છે. જ્ઞાન, યશ, ધન અને માનનો નાશ કરે
છે વ્યસન રોગ અને વિવાદ વધારે છે. નેષ્ટખળવાળો ગુરુ પોતાની
દશામાં પોતાના સંબંધીજનોમાં કલેશ ઉપજાવે છે સ્ત્રી અને પુત્રોને
તથા પોતાના અંગે પીડા થાય છે, અસ્થિર વિચાર અને કાષ્ઠ પ્રકારનું
સંકટ સૂચવે છે. વિશેષ—શુક. ૬-૮-૧૨ એ સ્થાનમાંથી કાષ્ઠપણ
સ્થાને ન હોય તો પોતાના ફળને સુધારી ઉત્તરોત્તર ઉત્તમતાને આપે
છે; અને વિલાસી બનાવે છે.

શનિની હીનાંશાદશાનું ફળ—ઉત્તમખળવાળો શનિ પોતાની
દશામાં નવીન મકાનનો લાભ આપે છે વસ્ત્ર, ભૂમિ, જળાશય. વગેરેથી
લાભ આપે છે; રાજ્યનો આશ્રય કે અધિકાર મળે છે; દ્રવ્ય અને કીર્તિ
વધારે છે. મધ્યમખળનો શનિ હોય તો વાહન પશુપક્ષીથી અને
સ્વજનોથી લાભ કરે છે. કાટ કિલ્લા અને શસ્ત્રનો લાભ મળે છે.
ચિંતાવાળો સ્વભાવ રહે, હીનખળવાળો શનિની દશા અંતર્દશામાં

સૂક્ષ્મતાવાળી અંતર્દશા હાલમાં કોઈ વર્ષ ફળમાં જોવામાં આવી નથી અને તે એટલી મોટી મહત્વની વસ્તુ જણાતી નથી જેથી લીધેલ નથી.

માસફળ બાબત—માસપ્રવેશની ધટીપણ પર દરેક માસપ્રવેશની કુંડલી મેસાડવામાં આવે છે તેની બાબુમાં કાચું ચલિત પણ મૂકાય છે, અને તેની નીચે આરખાનાવાળા કાષ્ટકમાં અઢી અઢી દિવસની હોરાઓ લખાય છે. માસપ્રવેશના લગ્નની નવમાંશ કુંડલી ઉપજવાય છે, અને માસના ગ્રહોપરથી નવમાંશ ગ્રહો પણ મૂકવામાં આવે છે આ દરેકમાં જરૂરની વસ્તુ તો માસપ્રવેશ કુંડલી, માસનું ભાવલગ્ન તથા લગ્ન નવમાંશનો સ્વામી એ ત્રણ વસ્તુ છે.

એ સિવાય કેટલીક સૂક્ષ્મ ગણિત રીતિ માસ માટે લખેલી છે. જુહાપંચવર્ગી માસ ગ્રહોપરથી કરવાને લખેલ છે. દિનાંદશા પણ માસપ્રવેશના ગ્રહોપરથી કરવાનું લખ્યું છે. માસ હિનાંશાદશાને ‘તીશરાખ્ય’ દશા કહેવામાં આવે છે. લઘુપંચવર્ગીથી જેમ વર્ષનો રાજ નક્કી કરાય છે. અને પંચાધિકારી સાધવામાં આવે છે તેમ માસમાં પણેશા ઉપજવાય છે આ દરેક માટે ખાસ આવશ્યક વસ્તુ વર્ષસાધન પ્રકરણમાં આપેલી છે. કેટલાક આચાર્યોનો મત પણેશા પર માસનો સ્વામી નહિ લેતાં માસ-લગ્નપતિનેજ માસનો સ્વામી માનવાનું સૂચવે છે.

ફળ બાબત વિવરણ—માસપ્રવેશ લગ્નનો સ્વામી અને લગ્ન નવમાંશનો સ્વામી એ બે ગ્રહો સાથે હોય, અથવા એકબીજા પર મિત્ર થઈ જોતા હોય, અંદ્ર પણ મિત્રદષ્ટિથી એ બંનેને જોતો હોય તો તે માસ લાભદાયક જાણવો. વર્ષકુંડલીને પ્રથમ માસકુંડલી જ ગણવામાં આવે છે અને તે પછી અનુક્રમે માસ લખાય છે. જે મહિનામાં વર્ષ-યોગના બળવાન યજ્ઞેલા ગ્રહો જે માસમાં જન્મવાન થાય તે માસમાં એટ ફળ આપે છે તેજ યજ્ઞેલા ગ્રહો નિર્જળ થાય તે માસમાં તે ફળ નિર્જળ આપે છે. મહિના જોવાની રીતિ મુખ્યત્વે વર્ષના બળવાન ગ્રહમાં આધાર રાખી શુભાશુભ ફળ આપે છે. વળી કોઈ કહે છે કે જે માસનો સ્વામી અને માસ લગ્નના નવમાંશનો સ્વામી

એ એ મહો વર્ષમાં જેવા જગવાન દોષ અને પરસ્પર જેવો સખંધ
ધરાવતા દોષ તે મુજબ માસનું ફળ જાણવું; તોપણ કેટલાવર્ષ
યોગને આધારે માસયોગ નીચે મુજબ જોવાય છે, માસેશ ૧૬૯ ભાવે
દોષાધો રોગ કરે, ધનનાશ કરે, અને કષ્ટ આપે છે; માસઘનનો
સ્વામી નવમે ભાવે દોષ નવમાભાવનો સ્વામી પાંચમે ભાવે આવે તે
યોગમાં માસ ભાખદાવક દોષ છે, માસપતિ ઘનમાં દોષ તો આવક વધે
બ્રજ, કર્મ-બ્રજ, રાજધી માન વગેરે સુખ આપે છે; માસેશ આક્રો
દોષ તો રોગ અને ક્ષિત્તિદાર થાય છે; રાફુ ચંદ્ર સાતમે દોષ તો
રોગ કરે સ્ત્રીને ધાતી કરે છે, મજાળ અને ચંદ્ર એ એ મહા ત્રીજે
આત્મા દોષ તો ધન, ધાન્ય, સ્ત્રી, પુત્ર વગેરેથી સુખ મળે, માસઘનેશ
કેન્દ્રમાં દોષ અથવા પાંચમે કે નવમે દોષ તો પશુ સારો ગણે
છે, આ પ્રમાણે મહોના ફળનો જુદિપૂર્વક વિચાર કરી ફળ કહેવું.

દિન પ્રવેશ—જેમ એક વર્ષમાં બાર માસ પ્રવેશ થાય
છે તેમ કરેક માસમાં ૩૦ દિન પ્રવેશ થાય છે અને તેનું ફળ પણ
કુડથી ઉપજાવીને જોવાય છે, દિન પ્રવેશનું ફળ રાશિ અને મહાના
બળામળ મુજબ કહેવું. ખાસ સમજ—તાજક શાસ્ત્રનો આધાર
જન્મપત્રિના ફળને મ્પષ્ટ કહેવાનો છે, જન્મના ફળમાં ઉપજતા
યોગ જે કંઈ શુભાશુભ કહે છે તેનો સમય વર્ષજાતથી જાણી
શકાય છે તે યોગો વર્ષમાં પણ ક્યારે લાભ પડશે તે દ્રઢીકત માસ
પ્રવસથી જાણી શકાય છે માસમાં પણ કેટલાક દિવસે તેનું ફળ
મળશે તે દિન નવસ વગેરેથી જાણી શકાય છે એટલે જન્મના મહો
મુખ્ય ફળો દેશના કારણરૂપ છે અને તે ફળ જાણવાને માટે આ
મુદ્દમ યોગો વિચારવા આરમ્ભક છે, આ શાસ્ત્ર અતિસય કીધુવટથી
વિચારવાનું છે તેથી જુદિનો ઉપયોગો કરવામાં ન્યૂનતા હોય તેટલે
અજે ફળાદેશમાં તારનમ્બ રહે છે

શ્રી જ્યોતિષશાસ્ત્રશિક્ષક લામ બીજો સમાપ્ત.

મંથ સંપૂર્ણ.

॥ अथ जन्मपत्रि उदाहरण ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः । सजयति सिंधुरवदनो देवो यत्तदपंकजस्मर-
णम् ॥ वासर मणिरिव तमसां राशिनाशनतु विधानाम् ॥१॥ कल्याणानि
दिवामणिः सुललितां क्रांतिं कलानानिधिः लक्ष्मीक्षमातनयो बुधश्च बुधतां
जीवश्चिरं जीवनम् ॥ साम्राज्यं भृगुजोऽर्कजीविजयतां राहुर्वहूत्कर्षतां-
केतुर्यच्छतुस्तस्य वाञ्छितफलं यत्रीयदीयोत्तमा ॥ २ ॥ श्रोजन्मपत्री शुभ
दीपकेन व्यक्त भवेद्भाविफलं समग्रम् ॥ क्षपाप्रदिपन्तं यथा गृहस्थं
घटादिजातं प्रगटत्वमेति ॥३॥ यस्य नास्ति खलु जन्मपत्रिका या शुभा
शुभफलप्रदर्शिनो अंधकं भवति तस्य जीवनं दीपहीनमिव मंदिरं निशि
॥ स्वकीय भाग्यान्यत्र गंतुमुच्चैरात्पयो राशिमपि प्रतर्तुन् ॥ धनं तथो
पार्जयितुं नराणां होरां विना नान्य इहास्त्युपायः ॥४॥ स्वस्तिश्रीः
सौख्यदात्री सुतजयजननी तुष्टिः पुष्टिः प्रदात्री मागल्योत्साह कर्त्री गत
भव सदसत्कर्मणां व्यंजयित्री ॥ नानासंप्रद्विधात्री जनकुल यशसामा-
युषां वर्धयित्री ॥ दुष्टापद्धिद्वहर्त्री गुण गण वसति लिख्यते जन्मपत्री
॥५॥ कृतं मयानोदकं यंत्रसाधनं न भक्षणं चापि न शंकुधारणम् ॥ परोप-
देशात्समयावबोधकमथोज्यते भाविफलं जनस्य ॥६॥ आदित्याद्याग्रहाः
सर्वे सनक्षत्राः सराशयः ॥ सर्वान्कामान् प्रयच्छन्तु यस्यैषा जन्मपत्रिका
॥७॥ स्वस्तिश्रीर्जयो मंगलाभ्युदयाश्चास्तु ॥ स्वस्तिश्रीमन्नूपविक्रनार्क
राज्य समयात् संवत् १९६६ वर्षे श्रीभूपति शालीवाहन कृत् शाके
१८३१ प्रवर्तमान दक्षिणायनगत श्रीसूर्ये दक्षिण गोलावलंबित श्री
गगनचक्रचूडामणौ हेमंतऋतौ महामांगल्य फलप्रदमासोत्तमे मार्गशीर्ष
मासे शुक्लपक्षे त्रयोदशी घटयः ५५ पलानि ५ जन्मतिथौ श्रीभृगु

એ મેં મહો વર્ષમાં જેવા જાળવાન દોષ અને પરસ્પર જેવો સમર્થ
ધરાવતા દોષ તે મુજબ માસનું ફળ જાણવું, તોપણ કેટલાવર્ષ
યોગને આધારે માસયોગ નીચે મુજબ જોવાય છે, માસેય ફેરે જાવે
દોવાથી રોગ કરે, ધનનાશ કરે, અને કષ્ટ આપે છે, માત્રવગ્નનો
ગ્રામી નવમે ભાવે દોષ નરમાળાવનો સ્વામી પાંચમે ભાવે આવે તે
યોગમાં માસ લાભદાયક દોષ છે, માસપતિ લગ્નમાં દોષ તો આવક વધે
ગ્રામ, કર્મ-નગ, રાજથી માન વગેરે સુખ આપે છે, માસેય આઠમે
દોષ તો રોગ અને રૂધિ વિકાર થાય છે, તદ્દુ અદ્ર સાતમે દોષ તો
રોગ કરે સ્ત્રીને ધાની કટે છે મગજ અને ચંદ્ર એ મેં મહો ત્રીજે
આન્યા દોષ તો ધન, ધાન્ય સ્ત્રી, પુત્ર વગેરેથી સુખ મળે માસદગ્નેશ
દેવદગ્નેશ દોષ અથવા પાંચમે કે નવમે દોષ તો પશુ સારો ગણેલ
છે આ પ્રમાણે મહોના ફળનો જુદિપૂર્વક વિચાર કરી ફળ કહેવું

દિન પ્રવેશ—જેમ એક વર્ષમાં બાગ માસ પ્રવેશ થાય
છે તેમ દરેક માસમાં ૩૦ દિન પ્રવેશ થાય છે અને તેનું ફળ પણ
કુકની ઉપજાવીને જોવાય છે દિન પ્રવેશનું ફળ રાશિ અને મહોના
બળામળ મુજબ કહેવું ખાસ સમજા—તાજક શાસ્ત્રનો આધાર
જન્મપત્રિના ફળને સ્પષ્ટ કહેવાનો છે જન્મના ફળમાં ઉપજતા
યોગ જે કઈ શુભાશુભ કહે છે તેનો સમય વર્ષાભૂતથી જાણી
ચકાય છે તે યોગો વર્ષમાં પણ ક્યારે લાગુ પડશે તે કહીકત માસ
પ્રવશથી જાણી ચકાય ■ માસમાં પણ કેટલાક દિવસે તેનું ફળ
મળશે તે દિનવચ વગેરેથી જાણી ચકાય ૮ એટલે જન્મના મહો
મુખ્ય ફળો દેશના કારણરૂપ છે અને તે ફળ જાણવાને માટે આ
મુદ્દમ યોગો વિચારના આનંદક છે, આ શાસ્ત્ર અતિસય કીલુવટથી
વિચારનાનું છે તેથી જુદિનો ઉપયોગો કરવામાં ન્યૂનતા હોય તેટલે
અર્થ ફળાદેશમાં વારવચ્ચ રહે ■

સી જ્યોતિષશાસ્ત્રશિક્ષક ભાગ બીજો સમાપ્ત.

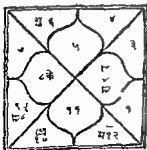
અથ સંપૂર્ણ.

॥ अथ जन्मपत्रि उदाहरण ॥

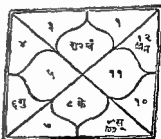
॥ श्रीगणेशाय नमः । सजयति सिंधुस्वद्वन्द्वोयतादपंकजस्मर-
णम् ॥ वासर मगिरिव तमसाराशिन्नाशनतु विधानाम् ॥१॥ कन्याणानि
दिवामणिः सुललितां कान्तिं कलानानिधिः लक्ष्मीदमातनयोबुधश्च बुधतां
जीवधिरं जीवनम् ॥ साम्राज्यंभृगुजोऽर्कजीविजयतां राहुर्वह्मकर्पतां
केतुर्यच्छतुतस्थवाञ्छितफलंयत्रीयदीपोत्तमा ॥ २ ॥ श्रीजन्मपत्री शुभ
वर्णकेन व्यक्त भवेद्वाविफलं समग्रम् ॥ क्षपाग्रदिप्तेन यथा गृहस्थं
घटादिजातं प्रगटत्वमेति ॥३॥ यस्यनास्तिखलु जन्मपत्रिका या शुभा
शुभफटप्रदर्शिनो अंधकं भवतितस्य जीवनं दीपहीनमिव मंदिरंनिशि
॥ स्वकीय भाग्यान्यव गंतुमुच्चैरात्पयो राशिमपिप्रतर्तुन् ॥ धनं तथो
पार्जयितुं नराणां होरां विना नान्य इहास्त्युपायः ॥४॥ स्वस्तिश्रीः
सौख्यदात्री सुतजयजननी तुष्टि पुष्टिप्रदात्री भागल्योत्साह कर्त्री गत
भव सदसत्कर्मणां व्यञ्जयित्री ॥ नानासंप्रद्विधात्री जनकुल यशसामा-
युषांवर्धयित्री ॥ दुष्टापद्विधहर्त्री गुण गण वसति लिख्यते जन्मपत्री
॥५॥ कृतंमयानोदक यंत्रसाधनं नभक्षणंचापि न शंकुधारणम् ॥ परोप-
देशात्समयावबोधक्रमथोज्यते भाविफलं जनस्य ॥६॥ आदित्याद्याग्रहाः
सर्वेसनक्षत्राः सराशयः ॥ सर्वान्कामान् प्रयच्छन्तुयस्यैषा जन्मपत्रिका
॥७॥ स्वस्तिश्रीर्जयो मंगलाभ्युदयाश्चास्तु ॥ स्वस्तिश्रीमन्नूपविक्रमार्क
राज्य समयात् संवत् १९६६ वर्षे श्रीभूपति शालीवाहन कृत् शाके
१८३१ प्रवर्तमान दक्षिणायनगत श्रीसूर्ये दक्षिण गोलावलंबित श्री
गगनचक्रचूडामणौ हेमंतकलौमहामांगल्य फलप्रदमासोत्तमे मार्गशीर्ष
मासे शुक्लपक्षे त्रयोदशी घटयः ५५ पलानि ५ जन्मतिथौ श्रीभृगु-

वासरे वृत्तिका नक्षत्र घटयः ३१ पलानि २५ परं रोहिणी जन्मनक्षत्रे
 ॥ साध्ययोग घटय ४६ पलानि ३७ जन्मयोगे ॥ तात्कालिके
 तैत्तिळ करणे एवमादि पचांग शुद्धावत्र दिने वृषभराशिस्थिते चन्द्रे
 राशिनवमाशेचतुर्थे मेपण्ये भौम दैवये सपयोनो ॥ मनुष्यगणे वैश्य
 वैश्यगणे ॥ मृगवर्गे ॥ श्रीमूर्यभात्पुरुषावृत्तो हृदय स्थिते रोहिणी रमण
 नक्षत्रे पूर्वयुजाया भूमिहमके ॥ अन्त्यनाडिस्थिते श्रमत्पणोत्तरचक्रे
 एव भनु राशौ श्रीमूर्यगताशाः ९ कला ३७ विकला ३७ तदिने
 श्री मूर्योदयात् इष्ट घटो ४० पलानि ५५ समयेसिंह लग्न वहमाने
 समस्त शुभाशुभ ग्रह निरीक्षित कल्याणवती वेलायाम् दिन प्रौढ
 प्रताप स्वधर्मपरायण तस्य गृहे सुभार्या स्वधर्मपरायणा . दक्षिण कृक्षौ
 पुत्रज म ॥ तस्याभिधान जन्म समये वृषभराशौ चन्द्रस्थितवात्तद्राशौ
 ब-ब-उ अक्षरं दयम् ॥ परच मातु पितुरुहलापने जन्मत कथितं
 " विप्रयशङ्कर " स्वज्ञानिकुलाभिमत स्वजनैः परिष्कृतम् व्यवहारिकं
 शुभम् स च शतसप्तसर दीर्घमायुरस्तु शुभम् ॥

॥ अथ जन्मलग्नम् ॥

॥ अथ राशिचक्रम् ॥

अथ ग्रहसाधने गताब्द ३८९ चक्र ३५ अधिमासगण ४
मासगण ६० क्षयदिन २८ अहर्गणः १७८९ अयनांशा
२३, ७, ४१.

॥ अथ तात्कालिक मध्यमाः प्रहाः ॥

सूचि	चन्द्र	उज्ज्व	राहु	मंग.	बुके	गुरु	शुके	शनि
८	१	६	१	०	२	५	५	०
९	८	०	१३	२१	८	१०	२	५
५४	३८	३४	३६	१९	४८	२८	२७	१४
२४	१९	४६	३७	६	४५	५१	२०	४६
५१	७१०	६	३	३१	१८६	५	३७	२
८	३५	४१	११	२६	२४	०	०	०

॥ अथ स्पष्टाः खगाः सजवाः ॥

[illegible]

॥ अथ लग्नादयोमावाः ससंघयः ॥

त.	सं.	॥	सं.	स.	सं.	सु.	सं.	वि.	सं.	रि	सं.
४	५	५	६	६	७	७	८	८	९	९	१०
२६	११	२६	११	२६	११	२६	११	२६	११	२६	११
४८	४६	४३	४१	३८	३६	३३	३६	३८	४१	४३	४६
३९	१०	५१	२२	५३	२४	४५	२४	५३	२२	५१	१०

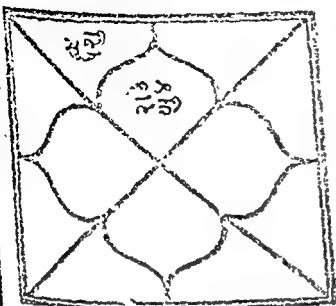

आ.	सं.	मृ.	सं.	घ.	सं.	रा.	सं.	आ.	सं.	व्य.	सं.
१०	११	११	०	०	१	१	२	२	३	३	४
२६	११	२६	११	२६	११	२६	११	२६	११	२६	११
४८	४३	४३	४१	३८	३६	३३	३६	३८	४१	४३	४६
३९	१०	५१	२२	५३	२४	४५	२४	५३	२२	५१	१०

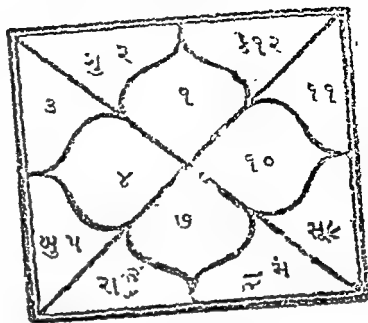
॥ अथ वलित सकम् ॥

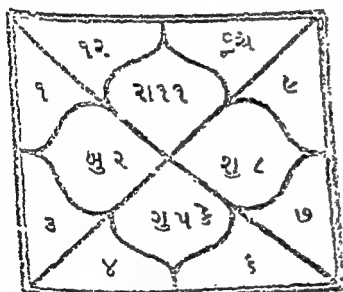
होराचक्रम् (५ मं.श.बु.)

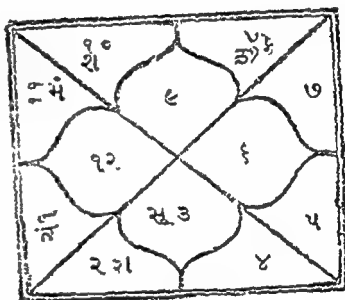
दशकाणचक्रम् (४ गु.शु.)

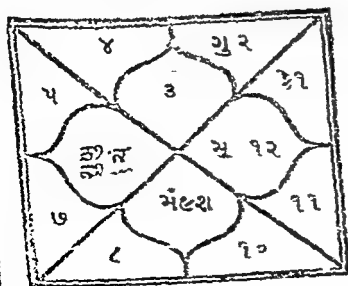
(११ गु.मं.सू.) सप्तमाशचक्रम्

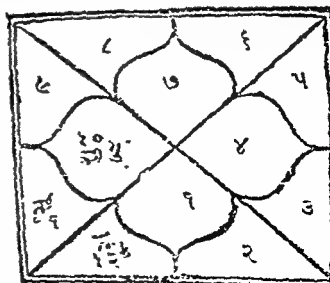
नवगांशचक्रम्

द्वादशांशचक्रम्

(१० मं. श.) त्रिशांशचक्रम्

सूर्यनी नैसर्गमैत्री.

मित्र	सम	शत्रु
चंद्र	बुध	शुक्र
मंगळ		शनि
गुरु		राहु

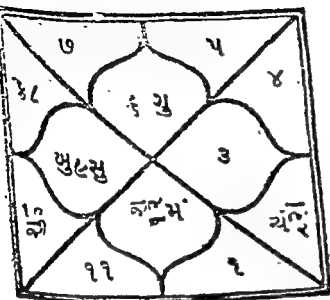
सूर्यनी पंचधा मैत्री.

अतिमित्र	मित्र	सम	शत्रु	अतिशत्रु
मंगळ		चंद्र	बुध	राहु
गुरु		शनि		
		शुक्र		

सूर्यना सप्तकवर्ग.

गृह.	होरा.	दृष्ट.	सप्त.	नव.	द्वाद.	त्रिंशंश	स.
५	२	९	१	७	१०	५	भव
९	५	९	११	३	१२	११	राशि
गुरु	सूर्य	गुरु	शनि	बुध	गुरु	शनि	स्वा.
अतिमि	स्व.	ऽमि	सम	शत्रु	ऽमि	सम	मैत्री.
०	०	०	०	०	०	०	मळ
२२	३०	२२	७	३	२२	७	कळा
३०	०	३०	३०	४५	३०	३०	विकळा

पितानी कुंडली

ग्रहोपरसूर्यद्रष्टि

सू.	चं.	मं.	बु.
०	४६	२२	०
०	३०	३०	०
गु.	शु.	श.	ग्रह
३०	०	४७	कळा
०	०	०	विकळा

चंद्रनी नैसर्ग मैत्री.

मित्र.	सम.	शत्रु.
सूर्य	मंगळ	राहु
बुध	गुरु	
	शुक्र	
	शनि	

चंद्रनी पंचधा मैत्री.

अतिमित्र.	मित्र	सम.	शत्रु.	अतिशत्रु.
	शनि	सूर्य	गुरु	राहु
	मंगळ	बुध	शुक्र	

चंद्र सप्तक वर्ग.

ग्रह.	होरा.	दृष्.	सप्त.	नव.	द्वाद.	त्रिंशं.	स.
१०	१	६	१२	५	४	६	भव.
२	९	६	१०	१	६	१२	राशि.
शुक्र	गुरु	बुध	शनि	मंगळ	बुध	गुरु	स्वामि
शत्रु	स्व.	सम	मित्र	मित्र	सम	शत्रु	मैत्री
०	०	०	०	०	०	०	बळ
३	३०	७	१५	१५	७	३	कळा
४५	०	३०	०	०	३०	४५	विकळा

मातानी कुंडली.

ग्रहापरचंद्र द्रष्टि.

सू.	चं.	मं.	शु.
६	०	९	१२
०	०	०	०
शु.	शु.	श.	ग्रह.
५५	३४	४०	कळा
०	३०	०	विकळा

मंगलनी नैसर्ग मैत्री.

मित्र.	सम.	शत्रु.
सूर्य	शुक्र	बुध
चंद्र	शनि	राहु
गुरु		

मंगलनी पंचषा मैत्री.

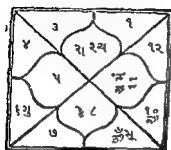
अतिमित्र.	मित्र.	शम.	शत्रु	अतिशत्रु
सूर्य	शुक्र	बुध	शनि	
चंद्र		गुरु		
		राहु		

मंगल सप्तक वर्ग.

ग्रह.	होरा.	दृष्.	सप्त.	नव.	द्वाद.	त्रिंशां.	सप्त.
८	२	८	१	३	७	४	भाव
१२	५	८	११	११	९	१०	राशि
गुरु	सूर्य	मंगल	शनि	शनि	गुरु	शनि	स्वा
सम	ऽमि	स्व	शत्रु	शत्रु	सम	शत्रु	मैत्री
०	०	०	०	०	०	०	वर्ग
७	२२	३०	३	३	७	३	कल
३०	३०	०	४५	४५	३०	४५	विकल

भ्रातृ कुंडली

ग्रहोपरभौमदृष्टि

सु.	चं.	मं.	शु.
३७	०	०	४५
३०	०	०	०
शु.	शु.	श.	ग्रह.
५९	१८	०	कला
०	०	०	विकला

बुध नैसर्गमैत्री.

मित्र.

सम.

शत्रु

सूर्य

मंगल

चंद्र

शनि

गुरु

राहु

शुक्र

बुध पंचमामैत्री.

अतिमित्र.

मित्र.

सम.

शत्रु.

अतिशत्रु.

शुक्र

मंगल

सूर्य

चंद्र

गुरु

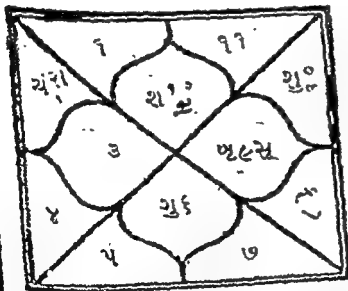
राहु

शनि

बुध सप्तक वर्ग.

ग्रह.	द्वारा.	दृष्.	सप्त.	नव.	द्वांद.	त्रिंश.	सप्त.
५	१	५	४	१२	४	९	भाव
९	४	५	४	८	६	३	राशि
गुरु	चंद्र	सूर्य	शुक्र	मंगळ	बुध	बुध	स्वा.
मित्र	ऽश	सम	ऽमि	मित्र	त्व	स्व	मैत्री
०	०	०	०	०	०	०	वळ
१५	१	७	२२	१५	३०	३०	कळा
०	५२	३०	३०	०	०	०	विकळा

मित्र कुडली.

ग्रहोपर बुधदृष्टि.

सू.	चं.	मं.	बु.
०	३९	१५	०
०	०	०	०
शु.	शु.	श.	ग्रह
४६	०	५६	कळा
०	०	०	विकळा

गुरु नैसर्ग मैत्री.

मित्र.	सम.	शत्रु.
सूर्य	शनि	बुध
चंद्र		शुक्र
मंगळ		

गुरु पंचधा मैत्री.

अतिमित्र. मित्र सप्त शत्रु. अतिशत्रु.

सूर्य ० बुध चंद्र म रा
शनि शुक्र

गुरु सप्तक वर्ग.

ग्रह	होरा	दृप्.	सप्त.	नव.	द्वाद.	त्रिंश	सप्त
२	२	०	७	८	१२	४	भ
६	५	०	५	४	२	१०	रा
बुध	सूर्य	शुक्र	सूर्य	चंद्र	शुक्र	शनि	स्व
सप्त	ऽभि	ऽश	ऽभि	स्म	ऽश	शत्रु	म
०	०	०	०	०	०	०	व
७	२२	१	२२	७	१	३	कळ
३०	३०	१०	३०	३०	५२	४५	विकळ

(१२ म) सप्तान कुडली.

ग्रहोपर गुरुदृष्टि.

सू. च. म. बु.

८ २० ५६ १६

३० ० ० ०

गु. भु. श ग्रह

० २९ ६० ५६

० ३० ० ५६

शुक्र नैसर्ग मैत्री.

मित्र.	सम.	शत्रु.
बुध	मंगळ	सूर्य
शनि	गुरु	चंद्र
राहु		

शुक्र पंचधा मैत्री.

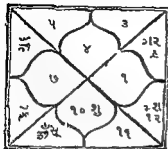
अतिमित्र.	मित्र	सम.	शत्रु.	अतिशत्रु.
बुध	मंगळ	सूर्य	गुरु	चंद्र
शनि		राहु		

शुक्र सप्तक वर्ग.

ग्रह.	होरा.	दृष्ट.	सप्त.	नव.	द्वाद.	त्रिंशां.	सप्त.
६	२	६	१०	८	४	४	भा
१०	५	३	८	४	६	१०	रा
शनि	सूर्य	बुध	मंगळ	चंद्र	बुध	शनि	स्वा
ऽमि	सम	ऽमि	मित्र	ऽश	ऽमि	ऽमि	मै
०	०	०	०	०	०	०	ब
२२	७	२२	१५	१	२२	२२	क
३०	३०	३०	०	५२	३०	३०	विक

स्त्री कुंडली.

ग्रहोपर दृष्टि.

सू.	चं.	मं.	बु.
६	२५	१	०
०	३०	०	०
बु.	शु.	श.	ग्रह
५९	०	२	कला
३०	०	०	विकल

शनि नैसर्ग मैत्री.

मित्र	सम.	शत्रु.
शुक्र	गुरु	सूर्य
बुध		चंद्र
राहु		मंगल

शनि पंचधा मैत्री

अतिमित्र.	मित्र.	सम.	शत्रु	अतिशत्रु
बुध	०	सूर्य	गुरु	मंगल
शुक्र		चंद्र		
राहु				

शनि सप्तक वर्ग.

ग्रह.	होरा.	दृष्ट.	सप्त.	नव.	द्वाद.	त्रिंश.	सप्त
८	२	८	१	२	७	४	भाव
१२	५	८	११	१०	९	१०	राशि
गुरु	सूर्य	मंगल	शनि	शनि	गुरु	शनि	स्वामि
शत्रु	सम	ऽश	स्व	स्व	शत्रु	स्व.	मैत्री
०	०	०	०	०	०	०	बल
३	७	१	३०	३०	३	३०	कला
४५	३०	५२	०	०	४५	०	विकला

आयुष्य कुंडली.

ग्रहो पर शनिदृष्टि.

स.	चं.	मं.	बु.
३८	०	०	४३
३०	०	०	८
गु.	शु.	श.	ग्रह.
६०	१६	०	कला
०	०	०	विकला

राहु नैसर्ग मैत्री.

मित्र.	सम.	शत्रु.
बुध	गुरु	सूर्य
शुक्र		चंद्र
शनि		मंगल

राहु पंचधा मैत्री.

अतिमित्र	मित्र.	सम.	शत्रु.	अतिशत्रु.
शनि	०	बुध शुक्र मंगळ	गुरु	सूर्य चंद्र

राहु सप्तक वर्ग.

ग्रह.	होरा.	दृष्.	सप्त.	नव.	द्वाद.	त्रिंशां.	सप्त.
१०	१	६	१	६	५	६	भा
२	४	६	११	२	७	१२	राशि
शुक्र	चंद्र	बुध	शनि	शुक्र	शुक्र	गुरु	स्वामि
सम	५१	सम	५मि	सम	सम	शत्रु	मैत्रि
०	०	०	०	०	०	०	बल
७	१	७	२२	७	७	३	कळा
३०	५२	३०	३०	३०	३०	४५	विकळा

लग्न सप्तक वर्ग.

ग्रह.	होरा.	दृष्.	सप्त.	नव.	द्वाद.	त्रिंशां.	सप्त.
५	४	१	११	९	३	७	राशि
सूर्य	चंद्र	मंगळ	शनि	गुरु	बुध	शुक्र	स्वामि
कूर	सौम्य	कूर	कूर	सौम्य	सौम्य	सौम्य	स्वभाव

सप्तकवर्ग बलैक्य.

ग्रह. होरा. दृष्ट. सप्त. नव. द्वाद. त्रिंशं. ऐक्य. सप्त.

०	०	०	०	०	०	०	१	
२२	३०	२२	७	३	२२	७	४६	सूर्य
३०	०	३०	३०	४५	३०	३०	१५	
०	०	०	०	०	०	०	१	
३	३०	७	१५	१५	७	३	३२	चंद्र
४५	०	३०	०	०	३०	४५	०	
०	०	०	०	०	०	०	१३	
७	२२	३०	३	३	७	३	१८	मंगळ
३०	३०	०	४५	४५	३०	४५	४५	
०	०	०	०	०	०	०	२	
१५	१	७	२२	१५	३०	३०	०	बुध
०	५२	३०	३०	०	०	०	५२	
०	०	०	०	०	०	०	१	
७	२२	१	२२	७	१	३	७	गुरु
३०	३०	५२	३०	३०	५२	४५	२९	
०	०	०	०	०	०	०	१	
२२	७	२२	१५	१	२२	२२	५२	शुक्र
३०	३०	३०	३०	५२	३०	३०	२२	
०	०	०	०	०	०	०	१	
३	७	१	३०	३०	३	३०	४६	शनि
४५	३०	५२	०	०	४५	०	५२	
१	२	१	१	१	१	१	०	
२२	३	५६	५६	१५	३५	३३	०	लग्न
३०	५२	१४	१५	५२	३७	१५	०	

नित्यकारक ग्रह.

सूर्य. चंद्र. मंगळ. बुध. गुरु. शुक. शनि. राहु. ग्रह.

पितृ मातृ भ्रातृ मित्र पुत्र स्त्री व्यायुः जाति कारक

अनित्यकारक ग्रह.

सूर्य. चंद्र. मंगळ. बुध. गुरु. शुक. शनि. राहु. ग्रह.

स्त्री जाति आमा अमात्य मातृ पुत्र भ्रातृ सर्व कारक

कारकांश कुंडली.

ग्रहोनी अवस्था.

स. चं. मं. बु.

कुमार युवा बाल मृता

गु. शु. श. ग्रह.

कुमार कुमार कुमार अवस्था

तनुभाव कुंडली.

(१२ मं.) (९ सू.)

धनभाव कुंडली.

(१० शु) (२ रा.)

सहजभाव कुंडली

(९ सू.) (१२ मं.)

तनुभावे दृष्टि.

सू. चं. मं. बु. शु.

०	०	०	०	०
२१	३७	५	२८	०
२४	४३	०	४१	०
शु.	श.	शु.	पा.	ग्रह.
०	०	१	१	अंश
४२	८	२०	३	कला
१७	१०	०	१५	विकल

धनभावे दृष्टि

सू. चं. मं. बु. शु.

०	०	१	०	
६	१५	०	१३	
२७	३१	०	४४	
शु.	श.	शु.	पा.	ग्र.
०	०	०	२	क
२७	५८	४२	१८	क
१९	०	५०	११	विव

सहजभावे दृष्टि.

सू. चं. मं. बु.

०	०	०	०
०	२८	५७	०
०	४४	४५	०
शु.	श.	शु.	पा.
०	०	०	१
१२	०३	०३	००

सुखभाव कुंडली.
(१० शु) (१२ श. मं.)

संतानभाव कुंडली

रिपुभाव कुंडली
(१२ श मं) (२ श. चं.)

सुखभावे दृष्टि.

सु.	चं.	मं.	बु.
०	०	०	०
०	५२	२८	०
०	५०	५२	०
शु.	श.	शु.	पा.
०	०	२	१
०	३३	१२	१
०	५०	५	४२ वि

संतानभावे दृष्टि.

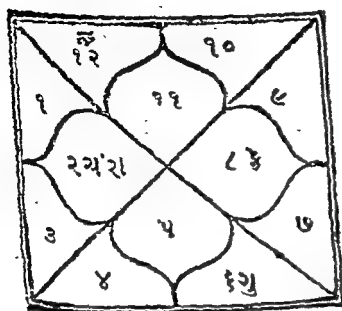
सु.	चं.	मं.	बु.
०	०	०	०
०	६७	१३	०
०	४८	५०	०
शु.	श.	शु.	पा.
०	०	१	१
०	५२	२४	६ क
०	१०	५८	० विव

रिपुभावे दृष्टि

सु.	चं.	मं.	बु.
०	०	०	०
८	२३	०	१ ५
३३	४५	०	१६ १०
शु.	श.	शु.	पा.
०	०	१	० अंश
०	०	१३	५ कला

स्त्रीभाव कुंडली.

(९ स. बु) (१० शु. x १२ मं.)

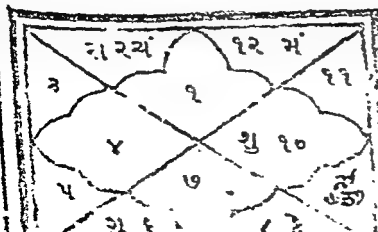
आयुःभाव कुंडली.

(१० शु.) (२ रा.)

धर्मभाव कुंडली

(१२ रा.)

स्त्रीभावे दृष्टि.

सू.	चं.	मं.	बु.	शु.
०	०	०	०	०
३२	७	०	१७	०
११	४३	०	३७	०
शु.	श.	शु.	पा.	ग्रह.
०	०	०	०	अं.
२	०	१९	०	क.
४३	०	२६	४८	विक.

आयुःभावे दृष्टि.

सू.	चं.	मं.	बु.	शु.
०	०	०	०	०
३६	०	०	०	०
२७	०	०	४९	०
शु.	श.	शु.	पा.	ग्रह.
०	०	२	१	०
२०	०	१८	२०	०
२१	०	८	११	विक.

धर्मभावे दृष्टि

सू.	चं.	मं.	बु.	शु.
०	०	०	०	०
१२	०	१	२७	०
५९	०	१०	३३	०
शु.	श.	शु.	पा.	ग्रह.
०	०	१	०	०
४२	७	२९	४९	०

पितृभावे कुंडलो.

पितृभावे दृष्टि.

स.	चं.	मं.	बु.	गु.
०	०	०	०	०
३३	०	२८	४	५३
५२	०	२२	४४	५२
शु.	श.	शु.	पा.	ग्रह.
०	०	१	१	अंश
२९	५८	१८	५५	कळा
४९	५	४१	३	विकळा

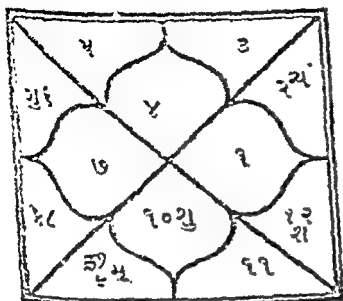
आयभावे कुंडली.

आयभावे दृष्टि.

स.	चं.	मं.	बु.	गु.
०	७	१	०	०
५१	७	५७	५८	१२
२९	१२	४०	४६	३०
शु.	श.	शु.	पा.	ग्रह.
०	७	०	३	अंश
१०	४३	२१	३०	कळा
३१	२	५४	५७	विकळा

व्ययभाव कुंडली.
(१२ मं.) (२ रा.)

सूर्य अष्टक वर्ग.

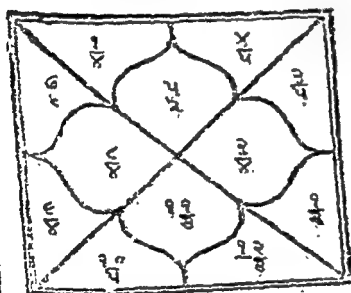
व्ययभावे दृष्टि.

म. चं. मं. बु. गु.

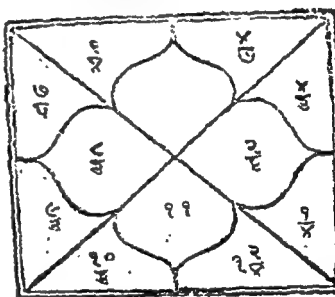
०	०	०	०	०
३६	२५	२७	४३	०
३७	२९	३५	४४	०
शु.	श.	शु.	पा.	ग्रह.

०	०	०	२	अंश
५७	२६	०६	१३	कळा
१९	०	४८	५६	विकळा

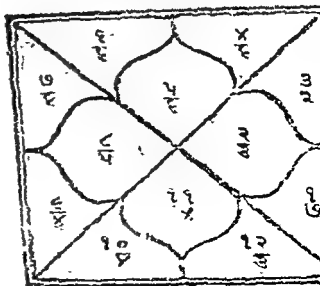
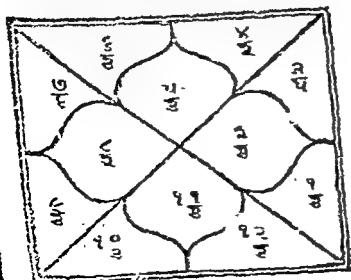
चंद्र अष्टक वर्ग.

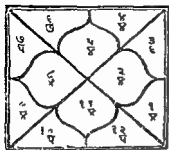
शौमाष्टक वर्ग.

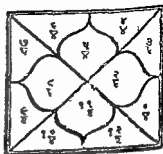
बुध अष्टक वर्ग.

गुरुअष्टक वर्ग.

शुक्रअष्टक वर्ग.

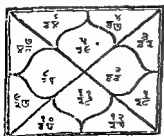
शनिअष्टक वर्ग.

रामाष्टक वर्ग.

रैलैकयचक्र.

त्रयावस्था.

उच्चरग्नि.

मध्यमायुः

सू.	चं.	मं.	बु.	गु.	शु.	श.	अ.
२	६	५	३	४	४	१	२६
५२	४१	७	४१	२५	४८	५४	३८
१५	३१	२२	३७	२३	४४	३२	२१
१४	०	२०	१४	२४	४०	४४	३६

सू.	चं.	मं.	बु.	गु.	शु.	श.	ल.
२	०	१०	७	३	३	९	८
१०	८	३	३	८	४	९	०
१९	२	१५	२	८	२८	२४	२७
४२	६	५९	२९	५७	१२	३२	२७
३६	०	०	२४	२४	०	२४	०

मध्यमायुः अक्षय ४६ ० २७ २७ ०

गोचर चक्र.

ग्रह.	सूर्य.	चंद्र.	मंगल.	बुध.	गुरु.	शुक्र.	शनि.	राहु.
१	ने	म	ने	श्रे	ने	श्रे	ने	ने
२	ने	श्रे	ने	श्रे	श्रे	श्रे	ने	ने
३	श्रे	श्रे	श्रे	श्रे	ने	ने	श्रे	श्रे
४	ने	ने	ने	श्रे	ने	ने	ने	ने
५	ने	म	म	ने	श्रे	श्रे	ने	श्रे
६	श्रे	श्रे	श्रे	श्रे	ने	ने	श्रे	श्रे
७	ने	श्रे	ने	श्रे	श्रे	ने	ने	ने
८	ने	ने	ने	श्रे	ने	ने	ने	ने
९	ने	म	म	श्रे	श्रे	श्रे	ने	ने
१०	श्रे	श्रे	श्रे	श्रे	ने	श्रे	श्रे	श्रे
११	श्रे	श्रे	श्रे	श्रे	श्रे	श्रे	श्रे	श्रे
१२	ने	ने	ने	श्रे	ने	ने	ने	ने

यमदेष्टा त्रिनाडी अने अर्धचंद्राकार कोई जुनी जन्मपत्रिकामां जोइ लेव
अने ते मुजवज सूकवां.

पद्मचक्र.

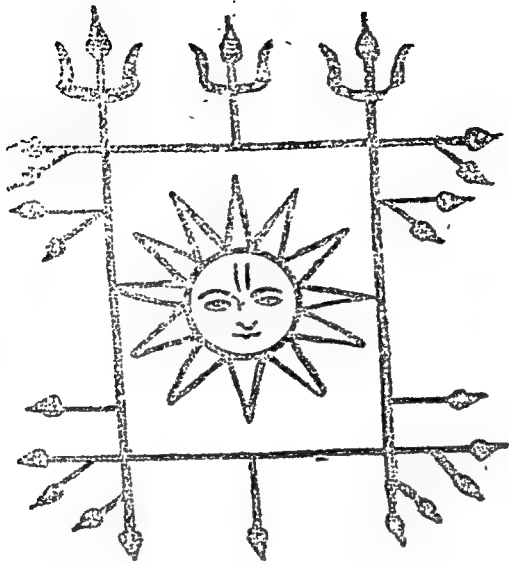
जन्म मं. कर्म मं. संघाति. समुदाय. विनाश. मानस.

१	१०	१६	१८	२३	२५
रोहि	हस्त	मूळ	उ. पा.	उ. भा.	अश्वि
मृत्यु	फल्गु	हानि	रीष्ट	क्लेश	व्यथा

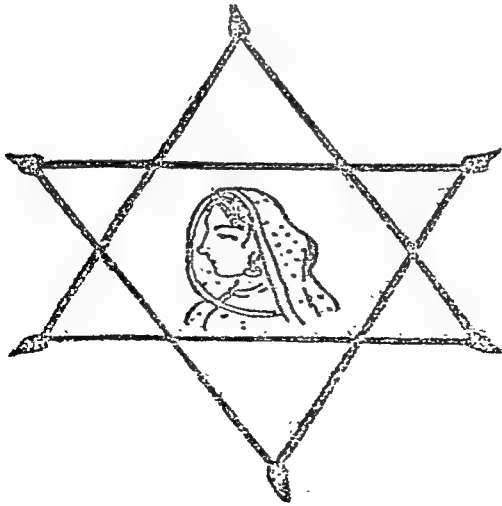
सर्वतोभद्रचक्र.

अ	कृ	रा	मृ	धा	पु	पु	अ	आ
भ	उ	अ	व	क	ह	ट	ऊ	म
अ	ल	लृ	२	३	४	लृ	म	पू
३	च	१	ओ	न	औ	५	ट	उ
उ	द	१२	रि	पू	भ	६	प	ह
पू	स	११	अः	अ	अं	७	र	चि
श	ग	औ	१०	९	८	ए	त	स्वा
ध	ऋ	ख	ज	भ	य	न	ऋ	वि
ई	श्र	अ	उ	पू	गू	ज्ये	अ	इ

सूर्य कालानलचक्र.

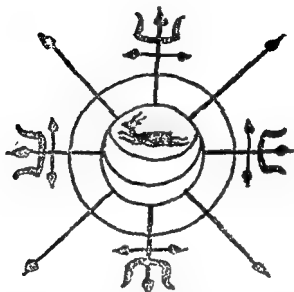

संक्रांति चक्र

चंद्रकालानलचक्र.

॥ अथाष्टोत्तरी दशाप्रकरणम् ॥ श्री गौरीजातकप्रणये ईश्वर पार्वती
 संवादे कलियुगानुसारेण अष्टोत्तरी दशा प्रकारः ॥ अस्य पुरुषस्य प्रथम
 शुभ महादशायां जन्म दशामानं वर्षाणि २१ तन्मध्ये गतजन्मनि गर्भे
 ३ मुक्तं वर्ष ८ मास २ दिन ३ घटी ४० पल ३० परमिह मोक्ष्य
 ॥ १२ मास ९ दिन २६ घटी १९ पल ३० एवं संवत् १९७९
 त्रैके १९४४ तुला सूर्य मर्ताशा ५ कक्षा ५७ विकला ७ समये
 गुदशा उत्तिर्णा ॥ अग्रे सूर्यदशा प्रवेशः

महादशानुं चक्र.

क्र. भु.	शुक्र भो.	सू.	चं.	मं.	बु.	ग्रह
८	१२	६	१५	८	१७	वर्ष
२	९	०	०	०	०	मास
३	२६	०	०	०	०	दिन
४०	१९	०	०	०	०	घटी
३०	३०	०	०	०	०	पल
०	१९७९	१९८५	२०००	२००८	२०२५	सं.
०	१८४४	१८५०	१८६५	१८७३	१८९०	शा.
०	६	६	६	६	६	राशि
०	५	५	५	५	५	अंश
०	५७	५७	५७	५७	५७	कला
०	७	७	७	७	७	विकला
०	१२	१८	३३	४१	६८	वर्ष
०	९	९	९	९	९	मास
०	२६	२६	२६	२६	२६	दिवस
०	१९	१९	१९	१९	१९	घटी
०	३०	३०	३०	३०	३०	पल
०	म	ने	श्रे	म	श्रे	फल

अष्टोत्तरीदशा चंद्रदशामां अंतर्दशा.

चंद्र.	मंगळ.	बु.	श.	गु.	रा.	शु.	सूर्य.
२	१	२	१	२	१	०	०
१	१	४	४	७	८	११	१०
०	१०	१०	२०	२०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	७	०
०	०	०	०	०	०	०	०
१९८७	१९८८	१९९०	१९९२	१९९४	१९९६	१९९९	२०००
१८५२	१८५३	१८५६	१८५७	१८६०	१८६१	१८६४	१८६५
७	८	०	५	१	९	८	६
५	१५	२५	१५	५	५	५	५
५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७
७	७	७	७	७	७	७	७
२०	२२	२४	२६	२८	३०	३२	३३
१०	०	४	९	४	०	११	९
२६	३	१६	१६	२६	२६	२६	२६
१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९
३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०

विंशोत्तरीदशा कोष्टक.

चं. भु.	चं. भो.	मंग.	राहु.	गुरु.	शनि.
१	८	७	१८	१६	१९
८	३	०	०	०	०
५	२४	०	०	०	०
१५	४५	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०
०	१९७४	१९८१	१९९९	२०१५	२०३४
०	१८४०	१८४७	१८६५	१८८१	१९००
	०	०	०	०	०
	०	४	४	४	४
	२२	२२	२२	२२	२२
	३७	३७	३७	३७	३७
	८	१५	३३	४९	६८
	३	३	३	३	३
	२४	२४	२४	२४	२४
	४५	४५	४५	४५	४५
	०	०	०	०	०

योगिनी दश कोष्टक.

सि.	भु.	सि.	भो.	सं.	मं.	पि.	धा.	भ्रा.	भ.
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-------	----

१	५	८	१	२	३	४	५
२	९	■	०	०	■	०	०
३	२६	०	०	०	■	०	०
४०	१९	■	०	०	■	०	०
३०	३०	■	०	०	०	०	■

१९७२ १९८० १९८१ १९८३ १९८६ १९९० १९९५

१८३७ १८४५ १८४६ १८४८ १८५१ १८५५ १८६०

६	६	६	६	६	६	६
५	५	५	५	५	५	५
५७	५७	५७	५७	५७	५७	५७
७	■	७	७	७	७	७

५	१३	१४	१६	१९	२३	२८
९	९	९	९	९	९	९
२६	२६	२६	२६	२६	२६	२६
१९	१९	१९	१९	१९	१९	१९
३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०

॥ वंशोविस्तरतां यातु० ॥

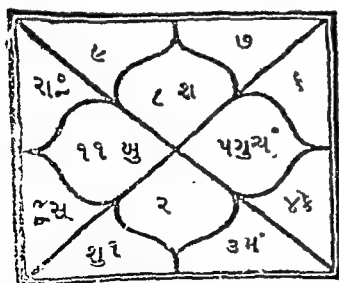
वर्ष प्रवेश माटे उदाहरण.

वर्ष प्रशस्ति—विना वर्ष प्रवेशेण कथंस्यात्ताजिकं फलम् ॥
तस्यात्सर्व प्रयत्नेन ताजिकं कारयेद्बुधः ॥ यत्तुजन्मनि निर्दिष्टं फलं
तत्स्फुटमेवहि ह्यायनाज् जायते तन्मात् कार्यं वर्ष फलं बुधैः ॥

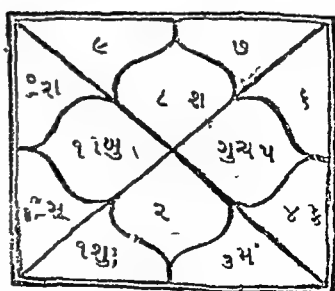
इति प्रशरित

उदाहरणम् ॥ स्वस्तिश्रो संवत् १९५३ वर्षे शाके १८५८ प्रवर्तमाने
उत्तरायने गतेश्री मूर्ये ॥ शिशिर ऋतौ फाल्गुन मासे शुक्लपक्षे १२
घट्यः १-११ परं १३ जन्मतिथौ भौमवासरे ॥ आश्लेषा घट्यः
१२-१६ घरं मघा जन्मनक्षत्रै साध्य घट्यः १०-१० परं शुभयोगे
.....करणे तदोने सूर्यादियात् ॥ इष्टः ४१-५ समये
श्रीमतांजन्म ॥

जन्म लग्नम्

भाव लग्नम्

सूर्य ११-४-१०-१६ ॥ ५९-४६. लग्न ७-४-४६-४३
चंद्र ४-६-१५-१२. ॥ ७९०-३५.

शनिदशामां अंतर्दशा.

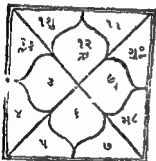
शनि ०-११-३-२० | १९९२-१८७७ | ६ ३-१८ | ३८-६-२९-
 गुरु १-९-३-२० | १९९४-१८५९ | ३-६-३८ | ४०-४-२-२९-
 राहु १-१-१० ० | १९९५-१८६० | ४-१६-३८ | ४१-७-१२ २९

वर्ष प्रवेशः

संवत् १९९३ वर्षे शाके १८५८ प्रवर्तमाने फाल्गुन मासे
 शुक्ल पक्षे ६ गुरुवासरे इ. घ. रा. समये वर्ष ४१ प्रवेश
 मत्वाद् ४० ता १८-३-१९३७.

वर्षलग्न

स्पष्टग्रह

स.	चं.	मं.	बु.	शु.	शु.	शु.	रा	मु.	न.
११	१	७	११	९	०	१०	७	११	११
४	१३	६	१	०	८	१९	२९	४	२०
१०	४१	५	१८	३५	१	३०	३१	४६	४१
१६	७८	५२	१८	४४	४४	९	४४	३३	२९
५९	७९	०	१३	१०९	९	३०	८	३	५
७९	३५	५०	८	१४	१७	३	११	०	३४

जन्म नवमांश

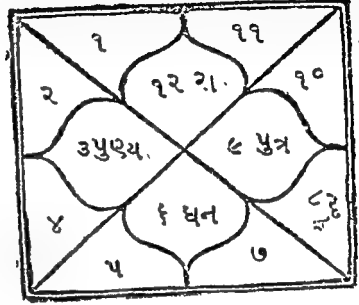
वर्ष नवमांश लग्न

पुण्यादयसहस्र

सहस्रमलग्न

पु	स	र	के	ह्या	पु	ध
२	७	११	७	७	८	५
०	२१	१३	२१	२५	७	३
१२	४	१	४	३४	३५	५६

मैत्रीभेद.

ग्रह	सूर्य	चंद्र.	मंगल.	बुध.	गुरु.	शुक्र.	शनि.
मित्र	गुरु चंद्र मंगल	गुरु बुध सूर्य	गुरु बुध सूर्य	गुरु चंद्र मंगल	बुध सूर्य चं मं.	शनि	शुक्र
सम	शुक्र शनि	शुक्र	शुक्र	शुक्र शनि	शनि	चंद्र मं सूर्य बुध	बुध गुरु सूर्य
शत्रु	बुध	मंगल शनि	शनि चंद्र	सूर्य	शुक्र	गुरु	चंद्र मं

बृहत्पंचवर्गी बल.

સૂર્ય.	ચંદ્ર.	મંગ.	બુધ.	ગુરુ.	શુક્ર.	શનિ.	ગ્રહ અને વલ
૨૨ ૩૦	૧૫ ૦	૩૦ ૦	૨૨ ૩૦	૧૫ ૦	૧૫ ૦	૩૦ ૦	સ્વગૃહી
૧૫ ૫૮	૧૮ ૪૮	૧૦ ૫૩	૧ ૩૨	૦ ૨૯	૧૮ ૪૬	૬ ૩૬	ઉચ્ચવલ
૭ ૩૦	૧૧ ૧૫	૧૫ ૦	૭ ૩૦	૧૧ ૧૫	૧૫ ૦	૧૫ ૦	હદા
૫ ૦	૧૦ ૦	૧૦ ૦	૫ ૦	૧૦ ૦	૫ ૦	૨ ૩૦	દુષ્-વલ
૫ ૦	૨ ૩૦	૩ ૪૫	૩ ૪૫	૨ ૩૦	૨ ૩૦	૨ ૩૦	નયનાશવલ
૫૫ ૫૮	૫૭ ૨૮	૬૯ ૩૮	૪૦ ૧૭	૩૯ ૧૪	૫૬ ૧૬	૫૬ ૧૬	ઐશ્વર્યવલ
૧૩ ૧૯	૧૪ ૨૨	૧૭ ૨૪	૧૦ ૪૧	૯ ૪૮	૧૪ ૪	૧૪ ૦	વિશેષકા
એ	એ	એ	એ	મ	એ	એ	ફલ

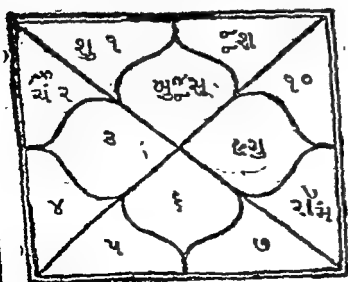
अंशभेद

स. च. मं. कु. गु. शु. श. रा.
४ १३ ६ १ ० ८ २९ २९
थे थे थे थे थे थे म म

श्रीद्वादशभावाः

१	०	२	०	३	०	४	०	५	०	६	०
११	०	०	१	१	२	२	३	३	४	४	५
२०	५	१९	३	१७	२	१६	२	१७	३	१९	५
४१	१	२०	४०	५९	१९	३९	१९	१९	४०	२०	१
२७	४	४२	२०	५७	३५	१३	३५	५७	२०	४२	४
७	०	८	०	९	०	१०	०	११	०	१२	०
५	६	६	७	७	८	८	९	९	१०	१०	११
२०	५	१९	३	१७	२	१६	२	१७	३	१९	५
४१	१	२०	४०	५९	१९	३९	१९	१९	४०	२०	१
२७	४	४२	२०	५७	३५	१३	३५	५७	२०	४२	४

श्री मावलन.

दीप्तांश.

सू.	चं.	मं.	बु.
१५	१२	८	७

गु.	शु.	श.	रा.
९	१०	९	१२

॥ अथद्वादशवर्गविलम् ॥

स्	चं	मं	बु	गु	शु	श	प्र	व
मि गु ५०	श म २५	स्व म १००	मि गु ०	सम श ०	सम मं ०	स्व श १००	प्रह	१
च मि ५०	च स्व १००	च श २५	च मि ५०	च म ०	सू स ०	च स २५	होरा	२
गु मि ५०	बु मि ५०	म श १००	गु मि ५०	श स ०	म श २५	शु मि ५०	दृक्का	३
मि गु ५०	मि गु ५०	स्व म १००	मि गु ५०	स श ०	श च २५	श म २५	चतुर्था	४
शु ०	गु मि ५०	बु मि ५०	श सु ०	शु श २५	श मि ५०	शु मि ५०	पच	५
शु स ०	गु मि ५०	म स्व १००	शु स ०	शु श २५	शु स्व १००	शु स ०	षष्ठा	६
बु श २५	श श २५	बु मि ५०	बु स्व १००	च मि ५०	शु स्व १००	सू स ०	सप्त	७
बु श २५	गु मि ५०	श श २५	म श २५	म मि ५०	बु मि ०	च स २५	अष्ट	८
सू स्व १००	शु स ०	सू मि ५०	च मि ५०	श स ०	बु स ०	बु स ०	नव	९
बु श २५	बु मि ५०	म स्व १००	बु स्व १००	शु श २५	बु स ०	शु मि ५०	दशा	१०
बु श २५	च स्व १००	म स्व १००	शु स ०	च मि ५०	बु स ०	म श २५	एका	११
म मि ५०	शु स ०	श श २५	गु मि ५०	श स ०	च स ०	च च १००	द्वाद	१२
३६०	५५०	८२५	५२५	३२५	३००	४५०	ऐ०	०
९ ०	९ १०	१३ ४५	८ ४५	५ २५	५ ०	७ ३०	विशो	०
ध	धै	धे	धे	म	म	धे	फल	म

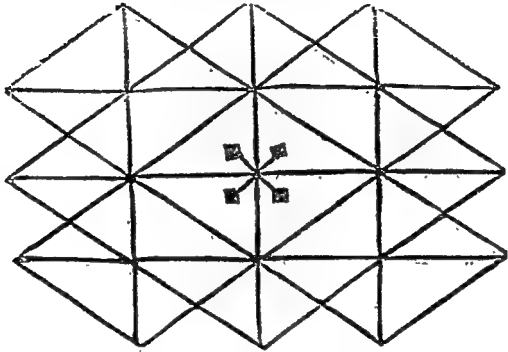
॥ श्रीहीनांशादशा ॥

गु	बु	सू	मं	श्रु	चं	ल	श	ग्रह.
०	१	४	६	८	१३	२०	२९	ही
३५	१२	१०	५	१	४१	४१	३०	नां
४४	१८	१६	५२	४४	५८	२७	९	शा
०	०	२	१	१	५	६	८	पा
३५	३६	५७	५५	५५	४०	५९	४८	त्यां
४४	३४	५८	३६	५२	१४	२९	४२	शा
८	८	३५	२४	३३	६८	८५	१०५	द
२६	२६	४७	१८	२५	२१	१७	५५	शा
१३	१६	४६	४१	५६	५९	१५	५४	मा
११	११	०	१	२	४	७	११	न
१२	२१	२६	२१	१४	२२	१८	४	द
३६	२	५०	९	३५	५७	१४	१०	शा
२९	४५	३१	१२	८	७	२२	१६	उ
२६	५	१०	६	३०	९	४	१९	ति
मार्च.	एप्रि.	मे.	जुन.	जुन.	सपटें.	डीसें.	मार्च	र्ष

॥ अथवर्षदशाचक्रम् ॥

मं	रा	गु	श	बु	के	शु	सु	चं
०	१	१	१	१	०	२	०	१
२१	२४	१८	२७	२१	२१	०	१८	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०
२५२३	२५२३	२५२३	२५२३	२५२३	२५२३	२५२३	२५२३	२५२३
११	१	३	५	६	७	९	१०	११
२५	१९	७	४०	२५	१६	१६	४	४
१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०
१६	१६	१६	१६	१६	१६	१६	१६	१६
ता. १९ मार्च १९३८	ता. १९ फेब्रु १९३८	ता. ३० जूनि १९३८	ता. २ फेब्रि. १९३७	ता. १२ मार्च. १९३७	ता. २१ सप्टे १९३७	ता. २४ जुलै. १९३७	ता. ४ जुन १९३७	ता. ९ एप्रि. १९३७

॥ त्रिपताकाचक्र ॥

पंचेशाचक्र

हर्षवल

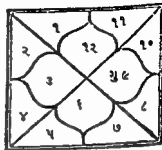
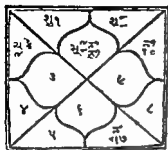
ज. प. व. प. मुं. प. त्रि. प. स. प. सू. चं. मे. बु. गु. शु. श. ग्र.

मं.	गु.	गु.	चं.	गु.	०	५	०	५	५	०	५	५
०	०	०	०	०	०	५	५	०	०	०	५	५
२३	२३	२३	७	२३	५	५	०	५	५	५	०	५
६	१५	१५	४०	१५	५	१५	१०	१०	१५	५	१०	५

फाल्गुन सुदि ६ गुरुवारे इ. २-५ ता. १८-३-३७

मास १ लग्न २०

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
 ये ये म म ये ये ने म म ने ये म

हर्दा (मास दगा)

पडेशा

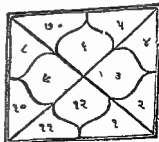
शु गु बु त श म
 १२ ४ ३ ९ २ दि

ज व सु त्रि मा दि
 मं गु गु चं गु गु

चैत्र सुदि ७ शनिवारे इ. २८-३३ ता. १४-४-३७

मास २ लग्न १८

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
ने ने त्रे त्रे त्रे त्रे त्रे म ने त्रे ने

हर्दा (मास दशा)

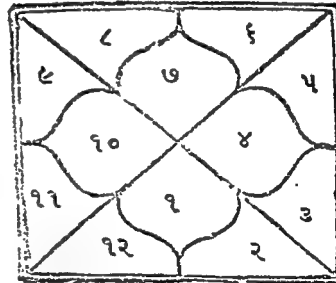
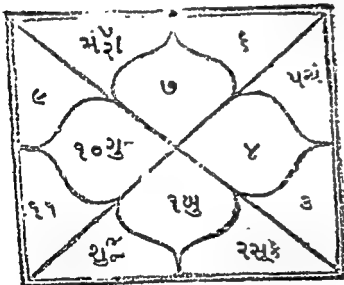
झडेशा

वु	शु	गु	मं	श	द	ज	व	मुं	प्रि	मा	दि
७	१०	४	७	२	दि	नं	गु	गु	चं	वु	मं

वैशाख सुदि ९ मंगलवारे इ. ३०-२ ता. १८-५-३७

मास ३ लग्न १८

भावलग्न

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
म ने ने त्रे ने ने ने त्रे त्रे त्रे त्रे

हर्दा (मास दशा)

षडेशा

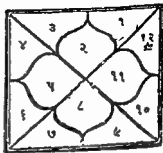
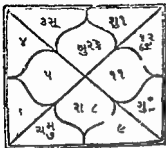
शु	वु	गु	श	मं	द	ज	व	मुं	मा	त्रै
८	६	८	५	३	दि	मं	गु	गु	शु	श

ज्येष्ठ सुदि १० शुक्रवारे इ. ५८-० ता. १८-६-३७

मास ४ लग्न २२

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
म ने ने श्रे ने ने ने श्रे श्रे श्रे श्रे वे

हर्दा (मास दशा)

षडेशा

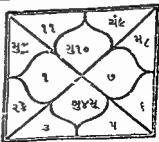
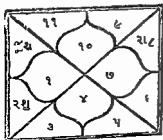
शु बु गु श म द
८ ६ ८ ५ ३ दि

ज ब सु मा त्र रा
म गु गु चं शु शु

आषाढ सुदि २ मंगलवार इ. ३५-४ ता. २०-७-३७

मास ५ लग्न १७

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
म म म म म म म म म म ने

हर्दा (मास दशा)

षडेशा

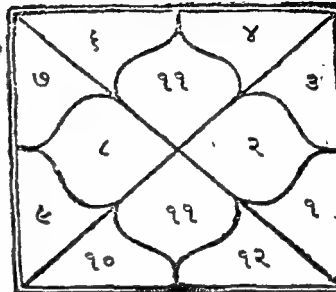
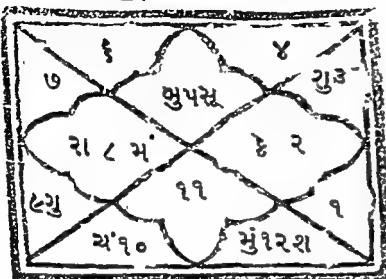
बु गु शु श मं द
७ ७ ८ ४ ४ दि

ज व सुं त्रै मा रा
मं गु गु मं श गु

श्रावण मास सुदि १५ शनिवार इ. ०-३५ ता. २१-८-३७

मास ६ लग्न ७

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
श्रे श्रे श्रे श्रे श्रे ने ने श्रे श्रे श्रे श्रे ने

हर्दा (मास दशा)

षडेशा

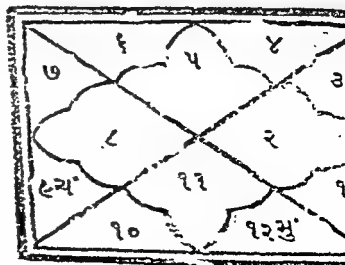
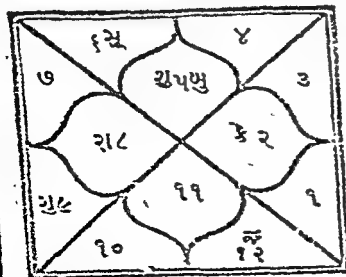
गु शु श बु मं द
६ ५ ७ ६ ६ दि

ज व सुं त्रै मा रा
मं गु गु सू गु

भाद्रपद मासे शुक्लपक्षे १५ सोमवार इ. ५८-७ ता. २०-७-

मास ७ लग्न २३

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
 अ अ अ अ अ ने ने ने अ अ अ ने

हर्दा (मास दशा)

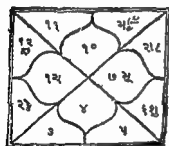
पदेशा

गु शु श सु मं द | ज व मा मुं त्रै दि
 ६ ५ ७ ६ ६ दि | म गु सू गु सू

आश्विन मास वदि २ गुरुवार इ. २०-१ ता. २१-१०-३७

मास ८ लग्न २८

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
 अ अ ने ने अ अ अ अ अ ने ने

हर्दा (मास दशा)

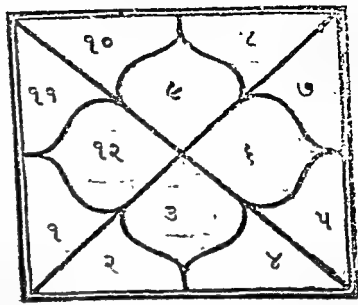
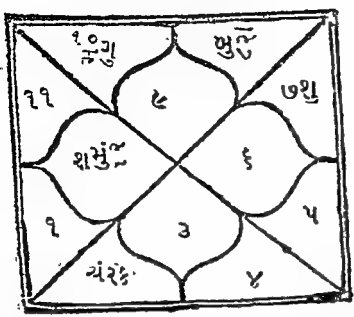
पदेशा

बु गु शु श मं द | ज व मुं मा त्रै दि
 ७ ७ ८ ४ ४ दि | मं गु गु श मं शु

कार्तिक मासे वदि २ शनिवार इ. ९-५ ता. २०-११-३७

मास ९ लग्न २४

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
 श्रे श्रे श्रे श्रे श्रे श्रे ने ने ने ने श्रे श्रे

हर्दा (मास दशा)

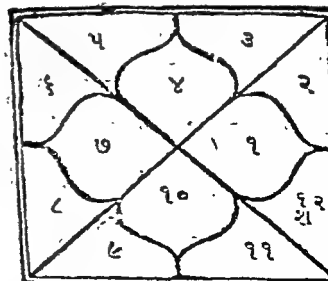
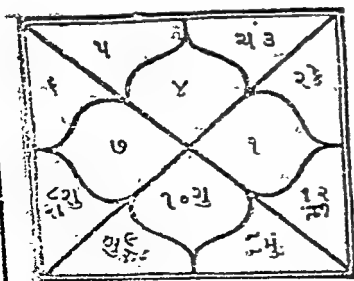
षडेशा

गु शु बु मं श द | ज व मुं मा त्रै दि
 १२ ५ ४ ५ ४ दि | मं शु गु गु श म

मागशीर वदि २ रविवार इ. ३५-५५ ता. १९-१२-३७

मास १० लग्न ४

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
 ने ने ने श्रे ने श्रे श्रे श्रे श्रे ने श्रे ने

हर्दा (मास दशा)

षडेशा

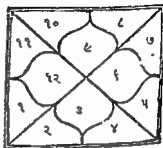
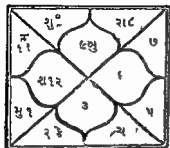
मं शु बु गु श द
७ ६ ६ ७ ४ दि

ज व मुं मा त्रै रा
मं गु गु चं मे गु

पोषमास वदि १ सोमवार इ. ५५-३९ ता. १७-१-३८

मास ११ लग्न ८

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
श्रे श्रे श्रे श्रे श्रे श्रे श्रे न श्रे श्रे श्रे श्रे

हर्दा (मास दशा)

षडेशा

गु शु बु मं ज द
१२ ५ ४ ५ ४ दि

ज व मु मा त्रै रा
मं गु म गु ज चं

माघमास वदि २ बुधवार इ. २४-४५ ता. १६-२-३८

मास १२ लग्न १६

भावलग्न.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
 श्रे श्रे श्रे ने ने श्रे ने श्रे श्रे श्रे ने

हर्दा (मास दशा)

पडेशा

मं	शु	बु	गु	श	द	ज	व	मुं	मा	त्रै
७	६	६	७	४	दि	मं	चं	मं	चं	शु

त्वस्ति श्री सं. १९९४ शके १८५९ प्र० फाल्गुन
 कृष्ण २ परं ३ भृगुवासर इ. घ. १७-३५ समये वर्ष
 ४२ प्रवेशः गताब्द ४१ ता. १८-३-३८

श्री वर्षलग्न

श्री भावलग्न.

(१२ सूत्रावली)

॥ वंशोविस्तरतां० ॥

समाप्त.

એ ગાઈડ ટુ ઈંગ્લીશ ટીચર

પાકુ પુકું, દ્વીરંગી આકર્ષક નેકેટ

ભાગ. ૧-૨-૩ ભેગાં ઈ. રૂ. ૨-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૭-૦

હાલના જમાનામાં અમલ મોઢવારીના કારણે અનેક માણસોને અધવચ્ચી અભ્યાસ છોડી નોકરી અગર ધંધામાં લાગી જવું પડે છે. આવા માણસોને અંગ્રેજીનું અગ્રાન અથવા અધિક્યક્ષ જ્ઞાન નોકરી, ધંધો અને સમાજમાં પાછા પાડી દે છે. આવા માણસોને ખાસ મદદ કરવા માટે આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. આ પુસ્તકની મદદથી સાધારણ ગુજરાતી બાપા જાણનાર કોઈ પણ માણસ શિક્ષકની મદદ વગર, આપમેળે, કુરસદના સમયે લખતા વાંચતા અને બોલતા આવડે તેટલું અંગ્રેજી બાપાનું જ્ઞાન ફક્ત મહોનામાં મેળવી નોકરી, ધંધો અને સમાજમાં આગળ વધી શકે છે.

અસલ જાદુકળા મંત્રહ

પાકુ પુકું. દ્વીરંગી આકર્ષક નેકેટ.

ઈ. રૂ. ૨-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૭-૦

જાદુ અને હાથ ચાલાકીના બેવો જોઈ દરેકને સ્વભાવિક રીતે આકર્ષિત થાય છે. પરંતુ જાદુકળા એ શાસ્ત્ર છે અને તે શાસ્ત્રના અનેક પ્રાચીન ગ્રંથોના આધારે તૈયાર કરેલા આ પુસ્તકમાં જૂત, પ્રેત, ડાકણ, સાપ, વીંછો, તાવ નજર વિગેરે ઉતારવાના મંત્રો, જમીનમાંથી દાટેલું ધન તથા ફૂવા માટે પાણી જોવાની રીત, અને ખીજા અનેક હાથચાલાકી અને પત્તાના ખેન સામાન્ય માણસ સમજી શકે તેવી રીતે સમજાવ્યા છે.

—: પ્રાપ્તિસ્થાન —

અંદુલાલ સાકરલાલ ઠાકોર

બુકસેલર્સ ઈન્ડ પબ્લીશર્સ

ગાંધીશિક, જાલાહનુમાન, અમદાવાદ.

હસ્તરેખાશાસ્ત્ર અને સામુદ્રિક રહસ્ય.

લે. વિદ્યારત્ન પં. હિંમતરામ મ. જાની.

કી: રૂ. ૪-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૮-૦

અમદાવાદના અનેક પંચાંગોના યોજક અને જૈન જ્યોતિષ તેમજ સામુદ્રિક શાસ્ત્રના અધ્યાપકની કસાયેલી કલમે લખાયેલા આ ગ્રંથમાં હાથ અને રેખાઓની અનેક આકૃતિઓ આપીને હસ્તરેખા જેવો ગહન વિષય ગુજરાતી ભાષા બાણનાર દરેક માણસ સમજી શકે તેવી રીતે સમજાવ્યો છે. આ પુસ્તકની મદદ વડે કુરસદના સમયે હસ્તરેખા શાસ્ત્ર જેવો ગહન વિષય સમજી શકાય છે.

પંચરત્ન ગીતા

[સચિત્ર-સટિક]

કી: રૂ. ૨-૮-૦ પોસ્ટેજ ૦-૭-૦

પાકું પુંકું અને આકર્ષક જેકેટવાળા આ ગુટકામાં શ્રીધર સ્વામીની ટીકા સહીત ગીતા મહાત્મ્ય, ગીતાના અરાદ અધ્યાય, કરન્યાસ વિધિ, અંગન્યાસ મંત્ર, ધ્યાન મંત્ર, વિષ્ણુ સહસ્રનામ, ગજેન્દ્રમોક્ષ, રામરક્ષા સ્તોત્ર, નારાયણ કવચ, ચતુર્થલોકી ભાગવત, ચપટી પંજરિકા, ભજનો વિગેરેનો સમાવેશ કર્યો છે.

—: પ્રાપ્તિસ્થાન :—

ચંદુલાલ સાકરલાલ ડાકેર

બુકસેલર્સ એન્ડ પબ્લીશર્સ

ગાંધીરોડ, બાલાહનુમાન-અમદાવાદ.

કબીર બોધ

પાકુ પુકું. આકર્ષક નેકેટ કો. રા. ૨-૦-૦ પોસ્ટેજ ૦-૭-૦

. કબીર સાહેબનું જીવન હિન્દુશરમાં પ્રસિદ્ધ છે. એમના જીવન વિષે જનતામાં અનેક સાચી ખોટી વાચકાઓ પ્રચલિત છે. આથી આવા સુપ્રસિદ્ધ સંતનું સંપૂર્ણ જીવનચરિત્ર, તેમના રચેલાં ૩૦૧ શાનદાયી શ્લોકો, કબીરગાન, સરોદર અને પૂનમ આદ્યાત્મ વિ. જાણવા માટે આ પુસ્તક ખુબ આવશ્યક છે.

—: જ્યોતિષશાસ્ત્રીઓ માટે ખાસ અગત્યનું :—

જ્યોતિષનો ધંધો કરનાર દરેકને જન્માક્ષર, વર્ષાંક, પદ્મર્થાંક જન્મોત્તરી વિ. બનાવવા માટે ખાલી ચોપડીઓની જરૂર પડે છે. આવી આકર્ષક જોડારવાળી અને શાસ્ત્રોક્ત કુંડળીઓ અને લખાણવાળી હિન્દી જાતના કાગળમાં જાપેલી જન્માક્ષર, વર્ષાંક, પદ્મર્થાંક જન્મોત્તરી વિગેરે બનાવવાની ચોપડીઓ, લાખા કાગળો, તથા ચૈત્રિ, કાતિકી, પંચવર્ષીય પંચાંગો, અને ધાર્મિક તેમજ જ્યોતિષ અને કર્મકાંડના, પુસ્તકો મળવાનું રચણ:—

ચંદુલાલ સાકરલાલ ઠાકોર

બુકસેલર્સ પબ્લીશર્સ

ગાંધીરાડ, ખાલાહનુમાન-અમદાવાદ.

